Dž. F. Kuperis

JŪRŲ BURTININKĖ

Dž. F. Kuperis

JŪRŲ BURTININKĖ

VILNIUS
1967

The Water Witch
or
THE SKIMMER OF THE SEAS
By James Fenimore Cooper
New York

Vertė
R. KANIAVIENĖ
ir
J. LAPIENYTĖ

I

Ar mes, vidun įžengę, tarsim žodį,
Prašydami šeimininkus nepykt,
Ar apsieisim be jokių kalbų?

Šekspyras, „Romeo ir Džiuljeta"

Hudzono, Hakensako, Pasejiko ir Raritano upių, įtekančių į Ramųjį vandenyną, santakoje susidaro puiki įlanka, kuri įsiterpia į Amerikos žemyną tarp 40° ir 41° platumos. Šioje pat vietoje suplukdo savo vandenis į okeaną ir daugelis smulkesnių intakų. Palankiai išsidėsčiusios Nasau ir Stateno salos saugo pakrantę nuo atviros jūros audrų, o gilūs ir platūs užutekiai sudaro palankiausias sąlygas užjūrio prekybai ir šalies vidaus susisiekimui. Palanki vieta kranto ir vandenyno atžvilgiu, švelnus klimatas, centrinė padėtis ir daugybė natūralių bei dirbtinių kanalų, palengvinančių susisiekimą su labiau nutolusiomis nuo vandenyno vietovėmis,— štai kas sudarė sąlygas nepaprastam Niujorko suklestėjimui. Pasaulyje, be abejo, yra daug įlankų, gražesnių už šią, tačiau vargu ar rasite nors vieną, kurioje taip palankiai būtų susiklosčiusios aplinkybės prekybos vystymuisi. Iš savo neišsenkančio dosnumo gamta patalpino Manheteno salą tokioje vietoje, jog geresnės miesto įkūrimui nė neišgalvosi. Laivai gali priplaukti pakrovimui vos ne prie kiekvieno namo durų, kad ir kiek milijonų žmonių čia apsigyventų. Žemės paviršius atitinka visus sveikatos ir gerovės reikalavimus, o jos gelmės turtingos naudingomis iškasenomis.

Tokių nepaprastai palankių aplinkybių sutapimo rezultatai gerai visiems žinomi. Praėjusiame šimtmetyje nežymus provincijos miestelis augo ir plėtėsi ypatingai smarkiai, kaip nė vienas miestas šioje nepaprastoje ir laimingoje šalyje, ir dabar gali lygiuotis su stambiais Rytų pusrutulio miestais. Naujasis šio kontinento Amsterdamas jau konkuruoja su savo vyresniuoju

bendravardžiu Europoje, ir galima drąsiai teigti, kad po keleto metų jis susilygins su išdidžiomis Europos sostinėmis.

Matyt, gyvoj gamtoj veikiantis kartų pasikeitimo įstatymas įspraudžia į tam tikrus rėmus ir dvasinį bei politinį tautų vystymąsi. Tuo tarpu, kai Medičių miestas [1] kasdien vis labiau trupa ir griūva, Adriatikos karalienė [2] snaudžia ant savo pelkėtų salų, o Romą galima atpažinti tik iš šventyklų griuvėsių ir parvirtusių kolonų, jauna Amerikos galybė greitai puošia tuščias ir dykas Vakarų žemes palaimintais žmogaus darbštumo vaisiais.

Manheteno gyventojui, pripratusiam prie laivų stiebų miško, prieplaukų, prie daugybės vilų ir pilaičių, šimtų bažnyčių, prie atplaukiančių ir nuplaukiančių bei uoste rūkstančių garlaivių, prie kasdieninių permainų ir nepaliaujamo gimtojo miesto augimo, paveikslas, kurį mes norime nupiešti, pasirodys keistas ir nepažįstamas. Ateinančios kartos, gal būt, pasijuoks iš to, kas, mūsų akimis žiūrint, teikia miestui tiek žavesio. Ir vis dėlto mes pasistengsime nukelti skaitytoją bent šimtą metų atgal.

Tekant saulei 171... m. liepos 3 d. virš Hudzono vandenų nuaidėjo patrankos šūvis. Iš nedidelės tvirtovės, stovinčios pakrantėje toje vietoje, kur susilieja upės ir įlankos vandenys, pasirodė dūmai. Nuaidėjus šūviui, pasirodė vėliava, palengva kylanti į stiebo viršūnę. Lengvas vėjelis tingiai išvyniojo ją, atidengdamas akiai Anglijos emblemą — raudoną kryžių mėlyname fone. Per keletą mylių nuo kranto, Stateno salos kalnų žaliuojančiame fone, ryškėjo tamsus laivo siluetas. Virš jo pasirodė mažas debesėlis, ir tuoj pat duslus atsakomojo šūvio aidas nusirito iki miesto sienų. Kreiserio iškeltą vėliavą sunku buvo įžiūrėti per tokį atstumą.

Su pirmuoju šūviu atsivėrė vieno turtingo namo durys, ir į terasą (taip dar ir dabar čia vadinami tie blogai įrengti ir nepatogūs įėjimai) išėjo žmogus, matyt, to namo šeimininkas. Apsirengęs jis buvo kelionei, kuri turėjo užtrukti visą dieną. Vidutinio amžiaus negras palydėjo jį iki slenksčio, o kitas juodukas, dar visai jaunas vaikinas, nešė rankoje nedidelį ryšulį su būtiniausiais daiktais kelionėje.

— Taupumas, misteri Euklidai, taupumas yra visų pagrindų pagrindas,— pradėjo, arba, tikriau sakant, tęsė namo savinin-

---

[1] Florencija.
[2] Venecija.

kas vaizdžia ir skambia olandų kalba; išvykdamas iš namų, jis dėstė vyriausiam tarnui paskutinius nurodymus.— Per taupumą daugelis pralobo, bet dar nė vienas per jį nenuskurdo. Dėl savo taupumo aš esu gerbiamas, ir, nors pačiam nedera girtis, kolonijose nė vienas pirklys neturi tokios reputacijos ir tokių stiprių prekybinių ryšių, kaip aš. O tu, sukčiau, teesi tik savo šeimininko gerovės atšvaitas ir todėl juo uoliau turi ginti mano interesus. Jeigu kūnas sunyksta, kas lieka iš šešėlio? Kai aš sunegaluosiu — tu visai paliegsi, kai aš alksiu, tu mirsi badu; jeigu aš mirsiu, tai tu... hm... Euklidai! Aš palieku tau saugoti visą mano turtą, namus ir arklides, o taip pat ir mano gerą vardą! Aš vykstu į „Saldųjį pavėsį“ pakvėpuoti grynu oru. Maras ir karštligė! Tur būt, žmonės ir toliau plūs į šį prisikimšusį miestą, kol jame taps taip ankšta, kaip Roterdame vidurvasarį. Tu jau pakankamai suaugai, atėjai į protą, vaikine, ir tikiuosi, man išvykus, deramai prižiūrėsi namus. O dabar paklausyk, mielasis: man nepatinka tavo draugai. Tai nelabai kokia draugija patikėtiniui žmogaus, užimančio tokią vietą visuomenėje, kaip aš. Tie tavo du pusbroliai, Bromas ir Kobus, tikri niekšai, o apie tą negrą Diomedą iš Anglijos nėra ko ir šnekėti: jis velnio neštas ir pamestas! Tu gavai jau visus raktus, o čia štai raktas nuo arklidės,— jis labai nenorom ištraukė raktą iš kišenės.— Žiūrėk, kad nei vienas žirgas neiškeltų kojos iš arklidžių, nebent vestum girdyti, ir kad galvijai būtų minutė minutėn pašerti. Prakeikti apgavikai! Tie Manheteno negrai neskiria gero Flamandų arklio nuo nusususio kuino ir šuoliuoja ant jo vidurnaktį šunkeliais lyg ragana ant šluotos. Bet nepamiršk, Euklidai, kad aš turiu akis pakaušyje, tu gerai tai žinai iš savo karčios patirties! Prisimink, valkata, kaip tada, būdamas Hagoje, aš pamačiau tave be pasigailėjimo ir poilsio varant arklius Leideno pievomis.

— Koks nors blogas žmogus tuomet apskundė mane šeimininkui,— niūriai ir nelabai užtikrintai burbtelėjo negras.

— Tai mano akys man pranešė. Jeigu šeimininkai neturėtų akių, tai negrai visą pasaulį apverstų aukštyn kojomis. Visų salos negrų pėdų atspaudai suregistruoti toje storoje knygoje, kurią tu matai mane dažnai vartant, ypač sekmadieniais, ir jeigu bent vienas iš tų valkatų įkels koją į mano žemę, žinok, jam teks susipažinti su kalėjimo prižiūrėtoju. Iš tikro, ką tie sukčiai mano? Gal jiems atrodo, kad aš pirkau Olandijoje arklius, mokėjau už jų apvažinėjimą, rizikuodamas pervežiau, ap-

draudžiau vien tam, kad matyčiau, kaip taukai nuo jų šonų tirpsta lyg žvakė nuo liepsnos?

— Kas tik atsitinka saloje, visa bėda verčiama negrams! Jie kalti dėl visų nelaimių, bet kas gi atlieka visą naudingą darbą! Kažin, ar mano ponas žino, kokios spalvos buvo kapitonas Kidas?

— Vis vien, ar juodas ar baltas, tai buvo paskutinis niekšas, ir tu gerai žinai, kokį jis priėjo galą. Dar kartą įspėju tave, kad tas vandenynų piratas pradžioje naktimis jodė savo kaimynų arklius. Jo likimas galėtų būti įspėjimas visiems kolonijos negrams. Patamsių kipšai! Anglai sočiai turi visokių sukčių ir galėjo mums atiduoti tą piratą pakarti kolonijoje kaip kaliausę visiems Manheteno negrams įbauginti.

— Aš manau, kad ir baltiesiems būtų buvę ne pro šalį pasižiūrėti,— atkirto Euklidas. Išpaikinto olandų negro įžūlumas buvo savotiškai persipynęs su prisirišimu prie šeimininko, kuriam jis patarnavo nuo gimimo.— Visi kalba, kad Kido laive tebuvo du negrai, ir tie patys kilę iš Gvinėjos.

— Laikyk liežuvį už dantų, vidurnakčio raiteli! Ir prižiūrėk mano ristūnus. Čia štai tau du olandiški florinai, trys grašiai ir ispaniškas pistarinas. Vieną floriną atiduok savo senai motinai, už kitus pats pasilinksminsi. Bet jeigu aš išgirsiu, kad kuris nors iš tavo pusbrolių arba Diomedas išdrįso sėsti ant mano žirgų, tai skaudžiai atsirūgs visai Afrikai. Kaulai ir skeletai! Jau septyneri metai stengiuosi juos atšerti, o jie vis tiek greičiau panašūs į šeškus, negu į tikrus arklius!

Paskutinieji žodžiai susiliejo tolumoje ir nuskambėjo greičiau kaip monologas, negu kreipimasis į didžiojo matematiko bendravardį. Negras nepatikliai klausėsi šių pamokymų. Jo širdyje vyko aiški kova tarp įgimto nepaklusnumo ir baimės, kad šeimininkas kažkokiais paslaptingais keliais viską sužinos. Jis dvejojančiu žvilgsniu palydėjo tolstančią figūrą, bet vos tik pastarasis pasuko už kampo, tarnas susižvalgė su savo sėbru, stovinčiu terasoje, abu jie reikšmingai palingavo galvas, nusikvatojo ir dingo prieangyje. Iki pat vakaro ištikimasis tarnas rūpestingai ir su įkarščiu tvarkė savo šeimininko reikalus; matyt, iš tikro jautė, kad jo egzistavimas priklauso nuo šio žmogaus, kuris reiškė tokias teises į jo gyvenimą. Tačiau, vos laikrodžiui išmušus dešimtą, jis su savo bičiuliu negru sėdo ant tingių, nušertų arklių ir, neliesdami kojomis žemės, nušuo-

liavo už keleto mylių į smuklę, kurioje paprastai rinkdavosi linksmintis jų spalvos ir padėties žmonės.

Jeigu oldermenas Mindertas van Beverutas būtų nujautęs, kokie įvykiai lydės jo išvykimą, jis, be abejo, nebūtų toks ramus palikęs savc namų slenkstį. Iš nedrumsčiamos minos, kuri taip pigiai nedingdavo nuo jo veido, buvo matyti, kad jis tvirtai tikėjo savo perspėjimų galia.

Turtingas biurgeris jau buvo persiritęs per penktą dešimtį. Vienas anglas su įgimtu jo šaliai humoru kartą per debatus Municipalinėje Taryboje išsitarė, kad oldermenas susideda vien iš aliteracijų. Kada jį paprašė išsamiau paaiškinti, pastarasis pasitenkino atsakęs, jog jo oponentas „kresnas ir kietas, riebus ir raudonveidis, išdidus ir įkyrus“. Be abejonės, čia kaip ir visuose pokštuose, daugiau šmaikštumo, negu tiesos, tačiau skaitytojas galėjo susidaryti gana vaizdų mūsų herojaus portretą. Jeigu dar pridursime, kad biurgeris buvo labai turtingas ir apdairus pirklys, be to, viengungis, manau, kad šioje pasakojimo stadijoje jau pakankamai pasakyta.

Šis energingas ir veiklus pirklys, palikęs savo namus tokią ankstyvą valandą, iš lėto bei išdidžiai žingsniavo siauromis ir tuščiomis gimtojo miesto gatvelėmis. Keletą kartų jis stabtelėjo ir prakalbino savo pažįstamų tarnus, teiraudamasis apie jų šeimininkų sveikatą ir pokalbį užbaigdamas kokia nors pašaipa iš negro įpročių ar sugebėjimų. Tai rodė, kad garbingasis biurgeris, toks perdėtai reiklus savo tarnams, anaiptol nebuvo linkęs vykdyti grasinimų, kurie taip dažnai išsprūsdavo iš jo lūpų. Atsisveikinęs su vienu negru, slampinėjančiu gatvėje, jis pasuko už kampo ir pagaliau pirmą kartą šį rytmetį pamatė savo spalvos žmogų. Biurgeris krūptelėjo iš netikėtumo ir jau žengė atgal, norėdamas išvengti šio nelaukto susitikimo, bet pamatęs, kad tai vargiai pavyks, tuoj pat susivokė, sakytum gera valia būtų ieškojęs šio pasimatymo.

— Rytmečio aušra... pirmas patrankos šūvis... ir misteris oldermenas van Beverutas! — sušuko sutiktasis.— Tokia įvykių tvarka prasideda diena mūsų mieste.

Oldermenas skubiai nutaisė įprastą ramią miną, prieš atsakydamas į šį laisvą ir gan pašaipų pasveikinimą. Jis nukėlė skrybėlę ir pernelyg oriai nusilenkė, užkirsdamas kelią pašnekovo pašaipiam tonui:

— Mūsų kolonija dar pasigailės netekusi gubernatoriaus, kuris sugeba taip anksti pakilti iš patalo. Nieko nuostabaus,

kad mes, pirkliai, keliamės su aušra, bet daugelis mūsų miesto gyventojų nepatikėtų savo akimis, jei jiems tektų tokia laimė, kaip man: išvysti jūsų šviesybę šitokiu metu.

— Sere, daugelis kolonijos gyventojų su pagrindu patys sau netiki, bet niekas nesuabejos, kad oldermenas van Beverutas yra žmogus, mokantis tvarkyti savo reikalus. Prekiaudamas bebrų kailiais, pats turi būti atkaklus ir apdairus kaip bebras. Būdamas heraldikos [1] rūmų valdininku, tau, Mindertai, duočiau tokį herbą: išsišiepęs bebras kailinės mantijos fone, kurią iš kraštų palaiko du mohokai [2] medžiotojai ir devizą —„darbštumas".

— O ką jūs manytumėt, milorde, apie herbą su baltu be dėmelės fonu, kaip švarios sąžinės ženklą, su dosnios rankos simboliu ir devizu: „taupumas ir teisingumas"? — paklausė oldermenas, neužsikrėsdamas savo pašnekovo linksma nuotaika.

— Man patinka dosni ranka, nors tai skamba tuštokai. Suprantu, jūs norite pasakyti, kad van Beverutams šiais laikais nereikalingos heraldikos rūmų paslaugos? Dabar prisimenu, lyg esu matęs kažkur jūsų emblemą — vėjo malūnas, užtvanka, žalias laukas su juodomis avimis... Ne! Atmintis apgaulinga, o tas rytmetinis oras žadina fantaziją.

— Kuri neatstoja monetų, reikalingų apmokėti kreditoriams, milorde,— pašaipiai pridūrė Mindertas.

— Deja, tai liūdna tiesa. Labai nesmagu, oldermenai van Beverutai, kad džentelmenas turi klaidžioti naktimis tarsi Hamleto šmėkla ir slėptis namuose su pirmaisiais gaidžiais. Į mano karališkosios pusseserės ausis pateko daug stipresni nuodai, negu į to „nužudytojo dano", kitaip misterio Hanterio šalininkai nebūtų laimėję.

— Argi negalima pasiūlyti užstato jūsų sargams? Tada jūsų šviesybė galėtumėte pasinaudoti priešnuodžiais.

Šis klausimas, matyt, užgavo skaudžią vietą, ir pašnekovas visas persimainė. Aukštuomenės šmaikštuolio šypsenėlė dingo, veidas pasidarė rimtas ir išdidus. Visa jo išvaizda, rūbai bei laikysena, visa jo ištįsusi, tačiau elegantiška figūra, žingsniuojanti šalia kresno oldermeno, dvelkė užkrečiamu laisvumu ir manieringumu — savybėmis, kurias įgyja net žemiausios moralės individai, ilgai trynęsi aukštuomenėje.

---

[1] Heraldika — herbų mokslas, herbų sudarymas, aiškinimas ir tyrimas.

[2] Mohokai — viena iš Šiaurės Amerikos genčių, gyvenančių prie Hudzono.

— Jūsų klausimas, gerbiamasis sere, rodo jūsų širdies gerumą ir patvirtina gerai žinomą kilnaus žmogaus reputaciją. Teisybė, karalienė buvo įkalbėta pasirašyti mano atšaukimo mandatą ir paskirti misterį Hanterį kolonijos gubernatoriumi; tai būtų pataisomi dalykai, jeigu man pavyktų pasimatyti su savo karališkąja giminaite. Prisipažįstu, kai kurie mano poelgiai buvo neprotingi — šito neneigiu oldermeno van Beveruto, žinomo savo griežtomis dorybėmis, akivaizdoje. Turiu savo silpnybių, ir, gal būt, būtų geriau, jei savo devizu pasirinkčiau „taupumą", kaip jūs ką tik neseniai teikėtės pastebėti, tačiau dosni ranka taip pat yra mano herbe, šito irgi nepaneigsi. Visi mes ne be ydų, bet net mano priešai neišdrįs sakyti, jog kada esu nusigręžęs nuo draugų nelaimėje.

— Aš nė negalvoju jus tuo kaltinti, nors dar neteko patirti jūsų draugiškumo.

— Jūsų bešališkumas jau tapo priežodžiu! „Sąžiningas kaip oldermenas van Beverutas. Garbingas kaip oldermenas van Beverutas",— taip visi kalba; tiesa, kai kurie dar sako: „Turtingas kaip oldermenas van Beverutas."— Čia siauros, melsvos biurgerio akutės žybtelėjo.— Tačiau ko verti garbė, turtai ir dosnumas, jeigu nėra padėties aukštuomenėje? Būtina turėti įtakos karališkojo dvaro aplinkoje. Nors mūsų kolonijoje daugiau vyrauja olandai, nei anglai, tačiau tik pažvelkite į municipalinės tarybos narių sąrašą — mažai ten rasite pavardžių, žinomų šioje kolonijoje nors prieš pusšimtį metų! Visokie Elikzanderiai, Hitkotai, Morisai ir Kenedžiai, de Lansi ir Livingstonai užtvindė Tarybą ir įstatymų leidžiamuosius organus; jų tarpe rasime tik vieną kitą iš van Renselerių, van Kurtlandų, van Šiuilerių, Stiuivezantų, van Bekamanų ir van Beverutų, kurie užimtų vietas, priklausančias jiems pagal jų užimamą vietą kolonijoje. Visokių tautybių ir religijų atstovai naudojasi čia privilegijomis, kurios, deja, neprieinamos pirmųjų kolonistų palikuonims. Bohemijos Felipsai, hugenotai de Lansi, Bajardai ir Džejai, karaliaus priešai Morisai ir Ladlou — vienu žodžiu, visi jie gubernatoriaus akyse daug vertesni už seniausią patroną [1].

— Taip jau yra nuo seno. Nepamenu, kad kada nors būtų buvę kitaip.

— To negalima paneigti. Bet tikram politikui nedera pasku-

[1] Patronas — asmuo, kuriam priklausė dideli žemės plotai senose danų kolonijose.

bomis spręsti apie žmones. Jeigu čia taip šmeižia mano valdymą, galima įsivaizduoti, ką apie tai pasakoja Anglijoje. Laikas būtų praskaidrinęs man protą, bet ir ši galimybė pasitaisyti man buvo atimta. Dar po metų, mano gerbiamas sere, Taryboje viešpataus vien olandai!

— Tokiu atveju, milorde, jūs nebūtumėte patekęs į tokią apgailėtiną padėtį, kokioje dabar atsidūrėte.

— Argi dabar jau per vėlu užkirsti kelią blogiui? Atėjo laikas atverti Onai [1] akis ir laimėti jos prielankumą. Teisingumui atstatyti tereikia patogios progos. Man be galo skaudu, kad tokia negarbė ištiko asmenį, artimą karališkajai šeimai! Visi jos vasalai turi stengtis pašalinti tą dėmelę nuo karališkojo vainiko, ir tam tereikia taip mažai pastangų... misteri .oldermenai Mindertai van Beverutai!..

— Aš klausau jūsų, milorde eksgubernatoriau,— atsakė pastarasis, pastebėjęs, kad jo pašnekovas sudvejojo.

— Ką jūs galvojate apie Hanoverio aktą? Ar gali vokietis nešioti Plantagenetų karūną?

— Ją jau nešiojo olandai.

— Taikliai atsakyta. Nešiojo, ir nešiojo garbingai! Šios tautos artimos viena kitai, ir jūsų atsakyme slypi gili prasmė. Kokią aš padariau kvailystę, puikusis sere, kad anksčiau neieškojau tavo draugystės! Ak, Mindertai, dievas laimina visus niderlandiečių darbus!

— Tai darbštūs žmonės ir nemėto pinigų pavėjui.

— Išlaidumas pražudo daug garbingų žmonių! Ir vis tik atsitiktinumas, lemtis, vadinkite tai, kaip jums patinka, labai dažnai pakiša koją žmonių gerovei. Aš labai vertinu pastovumą draugystėje, sere, ir laikausi principo, kad visi žmonės turi padėti vienas kitam sunkią gyvenimo valandą. Misteri oldermenai van Beverutai...

— Klausau, milorde Kornberi.

— Aš tik norėjau pasakyti, kad mane užgraauš sąžinė, jei aš išvyksiu iš kolonijos, taip ir neįvertinęs jos gyventojų privalumų, o jūsų, misteri van Beverutai, ypatingai.

— Nejaugi yra vilties, kad jūsų šviesybės kreditoriai pasigailės jūsų, ar jums pačiam pavyko surasti būdą atidaryti savo kalėjimo duris?

— Jūs labai švelniai išsireiškiate, sere, bet aš labiau už

---

[1] O n a — Ona Stiuart, D. Britanijos ir Islandijos karalienė (1702—1714).

viską mėgstu kalbos tiesumą. Be abejonės, kalėjimo duris, kaip jūs taikliai pasakėte, galima atidaryti, ir laimingas tas, kam pavyks pasukti jų raktą. Man skaudu, kai prisimenu karalienės nemalonę, tačiau anksčiau ar vėliau ji kris ant mano persekiotojų galvų. Antra vertus, aš guodžiuosi mintim, kad ji suteiks savo malones tiems, kurie liko mano draugai sunkiu momentu. Karūnuotiems asmenims nepatinka, jei negarbė ištinka nors ir tolimiausią jų giminaitį, nes ta dėmė gali teršti netgi jų didybės mantiją. Misteri oldermenai?..

— Ką, milorde?

— Kaip laikosi jūsų flamandiškieji arkliai?

— Puikiai, dėkoju už dėmesį. Nupenėti kaip paršai. Vargšeliai neturės kada pailsėti, nes aš su reikalais vykstu į „Saldųjį pavėsį“. Reikėtų išleisti įstatymą, milorde gubernatoriau, draudžiantį negrams gainioti naktimis vargšus gyvulėlius!

— Aš buvau numatęs įvesti tinkamą bausmę už tokį beširdišką nusikaltimą, bet dabar, valdant misteriui Hanteriui, sunku to tikėtis. Taip, sere, jeigu man pavyktų gauti audienciją pas savo karališkąją pusseserę, tai šiai betvarkei greitai ateitų galas, ir kolonija vėl suklestėtų. Gana ateiviams mus valdyti. Bet mes turime būti atsargūs, sere, kad niekas nesužinotų apie mūsų užmačias; tai grynai olandiškos mintys, ir visa nauda iš jų,— tiek piniginė, tiek politinė, privalo atitekti olandams. Mano brangusis van Beverutai...

— Ką, milorde?

— Ar puikioji Alida jums paklusni? Patikėkite man, per visus savo valdymo metus aš nė vienos šeimos likimu taip nesidomėjau, kaip šia trokštama sąjunga. Jaunojo patrono Kinderhuko pasipiršimas — įvykis visai kolonijai. Tai iš tiesų pagirtinas jaunuolis.

— Be to, turtingiausių žemės plotų savininkas, milorde.

— Ir rimtas ne pagal amžių.

— Aš laiduoju, kad du trečdalius savo kasmetinių pajamų jis skiria pagrindinio kapitalo didinimui.

— Jis, tur būt, gyvena vien oru.

— Jo tėvas, mano senas draugas, paliko jam didelius turtus, nekalbant jau apie žemes.

— Kurių jokiu būdu nepavadinsi pelkėmis.

— Jos driekiasi nuo Hudzono iki Masačuzetso ribos. Šimtas tūkstančių akrų žemės, kurios kalvos ir lygumos tirštai apgyventos darbščiųjų olandų.

— Puikios valdos ir tikros aukso kasyklos palikuonims. Tokius žmones reikia tausoti, sere. Mes būtinai turime įtraukti jį į savo sumanymą atverti karalienei akis. Kaip gali lygintis tas jūsų tuščiakalbis kapitonas Ladlou su tokiu rimtu džentelmenu!

— Tačiau ir jam priklauso dideli ir pelningi plotai.

— Šitie Ladlou, sere, išvyko iš Anglijos tam, kad čia sudarytų opoziciją sostui. Jie piktina visus ištikimus valdinius, o tokie yra beveik visi kolonijos gyventojai, kurių gyslose teka britų kraujas. Apgailestauju, turėdamas pasakyti, kad jie sėja nesantaikos sėklą, drumsčia žmonėms sveiką protą ir ginčija įstatymų garantuotas teises ir privilegijas. Jie niekada neprilygs olandams, kurių būdą taip puošia santūrumas. Olandų palikuonys — štai kuo galima pasikliauti. Šitie nekeičia padieniui savo įsitikinimų, ir, kaip žmonės sako, žinai, ko iš jų galima laukti. Ar jums neatrodo, sere, kad mus ypač užgauna, jog kapitonui Ladlou pavesta vadovauti vieninteliam čia esančiam karališkajam kreiseriui!

— Man labiau patiktų, milorde, kad Ladlou plaukiotų Europos vandenyse,— tyliai atsakė oldermenas, grįžtelėjęs atgal per petį.— Sklinda gandai, kad jo laivas iš tiesų bus pasiųstas į Vakarų Indiją.

— Reikalai eina vis blogyn, garbingasis sere, ir tuo labiau reikalinga atskleisti karalienei tikrąją padėtį. Visokie išsišokėliai tada turės užleisti vietą žmonėms, kurių vardai įeina į mūsų kolonijos istoriją.

— Jos didybei nuo to bus tik geriau.

— Tai bus dar vienas brangakmenis jos karūnoje! Jeigu kapitonas Ladlou iš tikro vestų jūsų dukterėčią, tai jūsų giminės kraujas visai atsiskiestų... Ak, ta mano atmintis... tavo motina, Mindertai, buvo... e... e...

— Dievobaiminga krikščionė iš van Buserių giminės.

— Tavo sesers jungtuvės su hugenotu ir taip jau perpus atskiedė gražiosios Alidos kraują. O per santuoką su Ladlou jūsų giminė niekais nueitų. Rodos, tas žmogelis be skatiko kišenėje.

— To nepasakyčiau, milorde, nes nenoriu šmeižti kad ir pikčiausio savo priešo; tačiau, nors ir pakankamai turtingas, jis negali lygintis su jaunuoju patronu Kinderhuku.

— Iš tiesų, vertėtų jį pasiųsti į Vakarų Indiją!.. Mindertai...

— Aš klausau jūsų, milorde.

— Būtų neteisinga atimti misteriui Olofui van Statsui galimybę pasinaudoti mūsų sugalvoto plano privalumais. Aš tikiu jūsų draugiškais jausmais jam. Reikalingą man sumą judu galite duoti lygiomis dalimis, ir mes savo susitarimą patvirtinsime įprastiniu paskolos vekseliu. Jeigu mes išlaikysime paslaptį, galime neabejoti savo plano įžvalgumu. Pažvelkite, suma pažymėta šiame popierėlyje.

— Milorde, čia du tūkstančiai svarų!

— Visai teisingai, brangusis sere, ir jums abiem nekainuos nė skatiko viršaus. Teisingumas reikalauja įtraukti van Statsą į sandėrį. Jeigu ne jo piršlybos jūsų dukterėčiai, aš jaunąjį džentelmeną pasiimčiau drauge ir ten, dvare, padėčiau jam padaryti karjerą.

— Atvirai kalbant, milorde, ši suma viršija mano galimybes. Aukštos kailių kainos praeitą sezoną ir įvairūs mokesčių delsimai labai apriboja mano gryną kapitalą...

— Bet pelnas bus didžiulis...

— Dabar pinigai darosi tokia retenybė, kad Karolio[1] profilį aš išvystu rečiau, negu savo skolininkus...

— Bet skolos grįžta su procentais...

— ... o kreditoriai persekioja kiekviename žingsnyje.

— Mūsų užplanuotame žygyje dalyvaus vien tik olandai.

— Paskutiniuose pranešimuose iš Olandijos patariama taupyti auksą ypač svarbioms komercinėms operacijoms.

— Misteri oldermenai Mindertai van Beverutai!

— Ką norite pasakyti, milorde vikonte Kornberi?

— Tegul padeda jums Plutas[2], sere, bet saugokitės! Pasimėgavęs rytmečio oru, aš esu priverstas grįžti atgal, bet niekas negali uždrausti atskleisti kai kurias mano kalėjimo paslaptis. Kai kas man pašnibždėjo, kad Jūrų Skrajūnas pasirodė prie mūsų krantų! Garbingasis biurgeri, nežiopsokite, nes antras Kido tragedijos veiksmas gali būti suvaidintas mūsų vandenyse!

— Tegul tuo užsiima aukštesnės padėties žmonės, — atsakė oldermenas, sausai ir oriai nusilenkdamas. — Grafo Belamonto, gubernatoriaus Fletčerio ir milordo Kornberio verslas ne kuklaus pirklio nosiai.

— Likite sveikas, užsispyrėli, ir nedėkite vilčių į dideles olandų komercines operacijas! — dirbtinai nusijuokė Kornberis,

---

[1] Karolio I profilis (1608—1649) buvo spausdinamas ant to meto monetų.

[2] Plutas — senovės graikų mitologijoje turtingumo dievas.

nes oldermenas jį skaudžiai įgėlė; jau seniai sklido įkyrūs gandai, kad eksgubernatorius ir jo pirmtakai turėjo ryšių su amerikiečių jūrų plėšikais.— Būkite budrūs, nes madmuazelė Barberi dar kartą gali atmiešti jūsų giminės gryną kraują!

Jie linktelėjo vienas kitam, tačiau kaip skirtingai! Nors abu buvo smarkiai susijaudinę, oldermenas liko abejingas, sausas, bei oficialus, o jo pašnekovas — atsainus, nesivaržantis. Garbingojo Klarendono [1] išsigimęs palikuonis pralaimėjo, nors į šį žingsnį jį buvo pastūmėję tik beviltiška padėtis ir nepataisomas lengvabūdiškumas. Išdidžiu žingsniu jis pasuko link savo kalėjimo, su panieka žvelgdamas į aplinkinius. Jo surambėjusioje ir purvinoje sieloje nebuvo likę nė kruopelės kilnumo ar dorumo.

II

Jo žodis tvirtas, jo priesaika teisinga
kaip orakulas;
Jis nuoširdus, jo mintys tyros.

Šekspyras, „Du džentelmenai iš Veronos"

Oldermeną van Beverutą buvo sunku išmušti iš pusiausvyros, tačiau vos pastebimas lūpų krustelėjimas rodė, kad jis patenkintas savo pergale, o iš mąsliai surauktos kaktos galėjai spręsti, kad biurgeris suprato, kokio pavojaus jis ką tik išvengė. Kairioji ranka uoliai žarstė ispaniškas monetas kišenėje, — be jų oldermenas neidavo iš namų, — o antroji negailestingai daužė lazda šaligatvį. Taip jis perėjo visą žemutinę miesto dalį ir pasuko gatve, kuri kilo į kalną. Netrukus jis stabtelėjo prie vieno namo durų. Šis pastatas atrodė labai aristokratiškai provincijos miestelio fone.

Du dekoratyviniai frontonai su geležiniais vėjarodžiais puošė namo stogą, aukšta ir siaura terasa buvo pastatyta iš raudonos klinties, kurios taip gausu šiuose kraštuose. Pats namas buvo iš stiprių medinių olandiškų plytų švelniai gelsvos spalvos.

---

[1] Klarendonas (1658—1667)— anglų valstybinis veikėjas ir istorikas, Anglijos lordas kancleris.

Vos tik biurgeris sudavė į duris stambiu nupoliruotu plaktuku, tarnas tuoj jas atvėrė. Jo paslaugumas rodė, kad tokį ankstyvą rytą oldermenas buvo laukiamas šiuose namuose. Tarnas neparodė nė mažiausio nustebimo, išvydęs svečią, ir kiekvienu savo juodo kūno judesiu rodė norą pasitarnauti atvykusiajam. Tačiau oldermenas atsisakė įeiti ir, atsirėmęs į metalinius terasos turėklus, pradėjo pokalbį su negru. Tai buvo nebe jaunas vergas, žilais plaukais ir priplota nosimi, kuri dominavo jo plokščiame, raukšlių išraižytame veide. Jis dar atrodė gana stiprus, nors jau truputį palinkęs po metų našta.

— Sveikas, senasis Kupidone! — prabilo į jį biurgeris linksmai ir nuoširdžiai; taip anais laikais šeimininkai kreipdavosi į savo mėgiamus tarnus.— Rami sąžinė — minkščiausias pagalvis, ir tu atrodai skaistus kaip rytmečio saulutė! Tikiuosi, kad mano bičiulis, jaunasis patronas, miegojo ne blogiau už tave ir taip pat jau pakilo iš patalo.

Negras atsakė neskubėdamas, kaip ir tiko jo amžiui bei padėčiai:

— Jis jau seniai nebemiega, masa [1] oldermenai. Pastaruoju metu vargšelį kankina nemiga. Visą jo gyvenimą ir energiją kaip ranka atėmė, ir dabar jis nieko kito neveikia, tik rūko ir rūko! Kai žmogus tiek rūko, masa oldermenai, galų gale pasidaro labai niūrus žmogus. Man atrodo, kad čia, Jorke, yra viena jauna ledi, kuri užkankins jį iki mirties!

— Nieko, mes rasime, kuo pakeisti jam pypkę, — atsakė biurgeris, skersomis žvilgterėjęs į negrą, tarsi suteikdamas savo žodžiams didesnės reikšmės. — Meilė ir gražios moterys jaunystėje daug mums sugadina kraujo, senasis Kupidone, tu puikiai tai žinai iš savo patirties.

— Dabar aš jau niekam tikęs, — ramiai atsakė negras. — Anais laikais mažai kas iš spalvotųjų Jorke turėjo tokį pasisekimą, kaip aš, bet dabar visa tai praėjo kaip sapnas. Masa oldermenai, jūsiškio Euklido motina buvo labai graži moteris; jaunas būdamas, aš dažnai lankiau ją jūsų tėvo namuose. Tai buvo dar prieš anglų atėjimą, kai senasis patronas buvo dar jaunas... Aš labai myliu Euklidą, bet tas nenaudėlis niekad manęs neaplanko!

— Jis tikras nedorėlis! Aš vos spėju peržengti namų slenkstį, o jis jau balnojasi mano žirgą.

---

[1] Masa — iškraipytas „masteris", kreipinys į šeimininką.

— Jis dar labai jaunas, masa Mindertai, protas ateina su žilu plauku.

— Jam greitai sukaks keturiasdešimt, ir kasmet šis nenaudėlis darosi vis įžūlesnis. Amžių reikia gerbti, jei drauge su metais atsiranda rimtumas ir išmintis, tačiau jeigu jaunas kvailys yra įkyrus, tai senas tiesiog nepakenčiamas. Esu įsitikinęs, Kupidone, jog tu niekada nebuvai toks bukagalvis ir beširdis, kad naktimis jodytumei per dieną nuvarytą gyvulį.

— Aš jau pasenau, masa Mindertai, ir nebeprisimenu, ką dariau jaunystėje. Bet štai ir patronas, kuris viską mokės geriau išaiškinti, nei vargšas juodas vergas...

— Tebūnie jums maloni ir sėkminga ši diena, patrone, — pasveikino oldermenas namų šeimininką, pasirodžiusį tarpduryje. Tai buvo stambus aristokratiškos išvaizdos vyriškis, kokių dvidešimt penkerių metų, bet dėl savo lėtumo atrodąs dvigubai vyresnis.

— Pučia palankūs vėjai, ir diena tokia puiki, tarsi būtume po skaisčia Olandijos padange ar net pačioje senojoje Anglijoje. Kolonijos ir metropolijos! Jeigu anapus okeano žmonės labai pasitikėtų Motina Gamta ir šiek tiek mažiau savimi, tai jie suprastų, kaip lengva čia, plantacijose, alsuoti. Bet tie savimi pasitikį apgavikai panašūs į kvailius, kurie pučia dumples ir vaizduojasi, kad groja; ten paskutinis nusmurgėlis mano esąs visa galva aukštesnis už geriausią kolonistą. Štai, pažvelkite į mūsų įlanką, ji tokia rami, lyg apsupta dvidešimties pylimų, ir mūsų kelionė bus saugi tarsi plaukiojimas kanalu.

— Duok, dieve, — sumurmėjo Kupidonas, kuris nuoširdžiai rūpinosi savo šeimininku. — Aš manau, kad tokiems turtingiems džentelmenams, kaip masa Olofas, daug saugiau keliauti sausuma. Atsimenu, kaip kartą nuskendo keltas su daugybe žmonių, ir nė vienas nebeiškilo papasakoti, ką pergyvenęs.

— Tu kažką painioji, — įsiterpė oldermenas, neramiai žvilgterėjęs į savo jaunąjį bičiulį. — Man jau penkiasdešimt ketveri, bet aš neprisimenu tokios nelaimės.

— Tiesiog stebėtina, kokie užmaršūs tie jaunuoliai! Tada nuskendo šeši žmonės: du jankiai, prancūzas iš Kanados ir viena vargšė moteris iš Džersio. Visi labai gailėjosi tos vargšės moters!

— Tu niekus paistai, Kupidone, — atšovė oldermenas, mokąs neblogai skaičiuoti. — Du jankiai, prancūzas ir ta tavo moteris iš Džersio — tai tik keturi, o ne šeši.

— Na, tai gal jankių buvo ne du, o vienas! Aš gerai žinau, kad jie visi žuvo, nes su tuo pačiu keltu nuskendo ir gubernatoriaus arkliai.

— Ką gi, senio teisybė. Aš kaip šiandien atsimenu tą nelaimę su arkliais. Mirtis — šio pasaulio valdovas, ir niekas neišvengs jos dalgio, išmušus skirtai valandai! Bet šiandien nėra ko bijoti, patrone, ir mes galime linksmais veidais ir ramia širdim leistis į kelionę. Ar jau vykstam?

Olofui van Statsui, arba patronui Kinderhukui, kaip jį pagarbiai vadino kolonijoje, nestigo valios. Kur tau, kaip ir daugelis olandų palikuonių, jis buvo drąsus ir užsispyręs. Ką tik įvykęs nesutarimas tarp oldermeno ir Kupidono kilo dėl jų skirtingų būkštavimų. Pirmasis dėl tam tikrų sumetimų labai norėjo, kad jaunasis patronas neatsisakytų sumanytos kelionės per įlanką, o antrasis tėviškai rūpinosi savo šeimininko saugumu, užuot atsižvelgęs į paties patrono norus ir charakterį. Misteris van Statsas mostelėjo negriukui, laikančiam jo lagaminą, ir, šitaip parodęs savo nusistatymą keliauti, užbaigė ginčą.

Kupidonas lūkuriavo terasoje, kol jo ponas pasuko už kampo, ir tik tada, linguodamas galvą iš blogos nuojautos, būdingos tamsiems ir prietaringiems protams, nuvijo į namus mažų negriukų būrį ir rūpestingai uždarė duris. Iš tolimesnio mūsų pasakojimo paaiškės, kaip išsipildė tie jo nuogąstavimai.

Plati gatvė, kurioje gyveno Olofas van Statsas, tebuvo vos kelių šimtų jardų ilgumo. Viename jos gale stovėjo tvirtovė, o antrąjį kirto užtvara, vadinama miesto siena, kuri gynė nuo staigių indėnų įsiveržimų, nes tais laikais jie medžiodavo ir net apsigyvendavo pietinėje kolonijos dalyje.

Tik gerai žinodamas miesto augimo istoriją, iš šio aprašymo atpažinsi tą puikų prospektą, kuris dabar tris mylias kerta salos centrą. Kaip tik šia gatve, kuri ir tuomet vadinosi Brodvėjumi, mūsų keliauninkai, nerūpestingai šnekučiuodamiesi, pasuko į žemutiniąją miesto dalį.

— Tam jūsų Kupidonui galima patikėti namus, patrone, — pasakė oldermenas, vos jie nutolo per porą žingsnių nuo terasos. — Jis tarsi geležinė spyna: turint tokį sargą, galima ramiai miegoti. Gailiuosi, kad jam neatidaviau saugoti raktų nuo arklidžių.

— Mano tėvas sakydavo, kad saugiausia raktus laikyti po pagalviu,— abejingai atsakė šimtų tūkstančių akrų žemės savininkas.

— Ak, tie Kaino palikuonys! Nėra ko tikėtis, kad katinui ant nugaros augtų kiaunės kailis! Misteri van Statsai, šiandien, eidamas pas jus, sutikau buvusį gubernatorių. Kreditoriai leidžia jam pakvėpuoti grynu oru ankstyvą rytmetį, kai galima nesibijoti smalsių akių. Tikiuosi, patrone, kad jums pavyko atgauti savo pinigus, prieš patenkant tam žmogui karalienės nemalonėn?

— Man pavyko, mat, aš niekad jam neskolinau.

— Tuo geriau, nes tai būtų nevaisingas kapitalo įdėjimas: didelė rizika ir jokio pelno. Taigi mes su juo pasikalbėjome įvairiais klausimais, ta proga užsiminėme ir apie jūsų ketinimus mano dukterėčios atžvilgiu.

— Kas karališkajam gubernatoriui darbo dėl Olofo van Statso ketinimų ar gražiosios Barberi simpatijų, — kategoriškai nutraukė patronas Kinderhukas.

— Mes visai ne apie tai kalbėjome. Vikontas buvo man labai atviras, ir, jeigu nebūtų peržengęs sveiko proto ribų, mes, gal būt, būtume padarę kai kurių naudingų išvadų iš to pokalbio.

— Džiaugiuosi, kad turėjot saiką.

— Vikontas iš tikrųjų peržengė visas ribas ir ėmė kalbėti apie atskirus asmenis, o tai nė vienam blaivaus proto žmogui nebūtų patikę. Tačiau jis prasitarė, kad „Koketė“ dar, galimas dalykas, gaus įsakymą vykti į Vest Indiją.

Jau minėjome, kad Olofas van Statsas buvo gražus, stambaus sudėjimo ir laikėsi kaip tikras šio krašto aristokratas. Jo jausmai, įpročiai ir pažiūros rodė jį esant greičiau olandą, nei anglą. Patronas paraudo, išgirdęs užuominą apie savo konkurentą, nors jo pašnekovas taip ir nesuprato, kodėl — iš susierzinimo ar išdidumo.

— Jeigu kapitonui Ladlou geriau patinka plaukioti Vest Indijos vandenyse, negu saugoti mūsų pakrantes, manau, niekas jam nesukliudys,— atsargiai atsakė jis.

— To jaunuolio skambus vardas ir tuščios kišenės, — trumpai tarė oldermenas. — Manau, kad paprašęs admirolą pasiųsti šį nusipelniusį karininką į tokią tarnybą, kur jis prasimuštų, užsitarnautum kapitono padėkos. Piratai baigia nuniokoti cukraus pirklius ir neduoda ramybės net prancūzams pietuose.

— Jis iš tikrųjų žinomas kaip narsus karininkas...

— Kantrybės, nesikarščiuokite! Jeigu norite patikti Alidai, patrone, turite veikti ryžtingiau. Mergytė temperamentu tikra prancūzė, ir jūsų delsimas bei tylėjimas nieko nepadės. Ši iš-

vyka į „Saldųjį pavėsį“ surengta paties Kupidono, ir aš tikiuosi, kad su Alida grįšite į miestą taip susibičiuliavę, kaip stathalteris ir įstatymų leidimo susirinkimo narys, susitaikę po kivirčo dėl metinės dotacijos.

— Tokia pabaiga labai pradžiugintų mano... — jaunasis vyriškis stabtelėjo, lyg nustebintas savo šnekumo; jis kyštelėjo ranką po liemene, pridengdamas plačiu delnu tą kūno dalį, kurios poetas jokiu būdu nepavadintų aistrų buveine.

— Jeigu norėjote pasakyti — skilvį, tai jums neteks nusivilti, sere, — aštrokai atsakė oldermenas, prašokdamas savo atsargumą. — Minderto van Beveruto įpėdinė gaus nemažą kraitį, o be to, ir mesje Barberi, užversdamas savo gyvenimo knygos paskutinį puslapį, nepamiršo suvesti balanso... Ak, velniai! Keltininkai jau atrišo lynus, nesulaukę mūsų! Bėk pirmyn, Brutai, ir liepk jiems lukterti. Tie netikėliai niekada neišplaukia laiku: tai skuba, man dar nesusiruošus, tai verčia mane kepti saulėje lyg džiovintą žuvį. Tikslumas — prekybos siela, ir aš nemėgstu nei vėluotis, nei laukti!

Taip liejo savo nepasitenkinimą garbingasis biurgeris, kuris visais atvejais mėgdavo kitų žmonių poelgius derinti prie savųjų. Bičiuliai paspartino žingsnį, kad spėtų į laivą, kuris jau laisvai suposi ant bangų. Trumpas vietovaizdžio aprašymas, be abejonės, bus įdomus šiuolaikinei kartai.

Siaura ir gili įlanka įsiterpia šioje vietoje į salą per ketvirtį mylios. Jos krantai užstatyti namais, kaip Olandijos kanalų krantinės. Gatvė, prisitaikiusi prie įlankos krantų, turėjo jaunaties piautuvo pavidalą. Tipiški olandiški namai, žemi, kampuoti ir nepaprastai švarūs, stovėjo fasadais į gatvę. Kiekvienas namelis turėjo biaurų ir nepatogų įėjimą, vadinamą terasą, vėjarodį ant stogo ir langelius palėpėje bei dantytą sieną. Prie vieno namo stogo kyšojo geležinis smaigalys, ant kurio kabėjo mažas metalinis laivukas,— ženklas, kad šiame name gyvena keltininkas.

Matyt, iš įgimtos meilės navigacijai dirbtiniais ir uždarais kanalais biurgeriai pasirinko šią vietą prieplaukai, iš kurios išplaukdavo laivai, nors čia pat įtekančios dvi didžiulės upės būtų kur kas labiau tikusios šiam tikslui.

Koks pusšimtis negrų jau triūsė gatvėje. Jie mirkė šluotas į vandenį ir šlakstė grindinį bei šaligatvius. Šį nesunkų kasdieninį darbą jie įvairino triukšmingais pokštais ir linksmais šūkavimais, kuriems pritarė visa gatvė, tarytum pagauta džiaugsmingo ir neramaus polėkio.

Šie nerūpestingi triukšmadariai tarp savęs kalbėjosi olandiškai, įterpdami daug angliškų išsireiškimų ir žodžių. Matyt, kaip tik dėl to pirmųjų kolonistų palikuoniams susidarė įspūdis, kad anglų kalba tėra olandų kalbos vietinis dialektas. Panašios nuomonės buvo ir kai kurie prisiskaitę anglų mokslininkai, kurie, plagijuodami kontinento rašytojus, pirmą kartą įsigilino į jų darbus. Bet tai neteisinga: anglų kalba padarė maždaug tiek pat įtakos mūsų minimam dialektui, kiek ir olandų.

Čia viename, čia kitame lange kyštelėdavo niūraus biurgerio galva dar su naktiniu kyku; jis įdėmiai klausydavosi šmaikščių posakių ir juokų, sklindančių iš lūpų į lūpas, nė trupučio neužsikrėsdamas negrų linksmybe.

Laivas judėjo labai lėtai, ir oldermenas bei jo bendrakeleivis spėjo užimti savo vietas, prieš pat atkabinant lynus nuo prieplaukos. Toks laivas, vadinamas periagva, derino savyje būdingus amerikietiškų ir europietiškų laivų bruožus. Ilgas, siauras, aštria nosimi ir plokščiu dugnu kaip kanoja, jis buvo puikiai pritaikytas sekliems Niderlandų vandenims. Prieš dvidešimt metų panašių laivų buvo apstu mūsų upėse, ir netgi dabar dar retkarčiais galima išvysti du aukštus stiebus be vantų su didelėmis, aukštyn siaurėjančiomis burėmis, kurios linksta pavėjui lyg nendrės, laivui linguojant prieplaukos bangose.

Periagvų būna visokių, pagal dydį bei paskirtį, daug tobulesnių, nei mūsų ką tik aprašytoji, tačiau tokio išvaizdaus ir įspūdingo laivo niekur nepamatysi. Jeigu kam nors teko plaukioti Zundo pietiniu pakraščiu, dažnai galėjote išvysti panašų laivą. Jį nesunku atpažinti iš ilgo korpuso ir stiebų, kurie be jokio takelažo kyla aukštyn lyg du didžiuliai nugenėti medžio kamienai. Pajunti pasigėrėjimą, nelyginant sukeltą griežto antikinių šventovių grožio, kai apžvelgi aukštai plazdančias bures, kilnias, tvirtas laivo korpuso linijas ir gana sudėtingą valdymo įrengimą, su kuriuo lengvai susidoroja du vikrūs, prityrę ir bebaimiai jūreiviai. Konstrukcijos paprastumas ir griežtumas drauge su lengvumu ir greitumu suteikia periagvai tokią didingą išvaizdą, kokios sunku tikėtis iš grynai buitinės paskirties laivo.

Turėdami retą patirtį navigacijoje, pirmieji Niujorko kolonistai nebuvo tokie drąsūs jūreiviai, kaip jų dabartiniai palikuonys. Sėslaus būdo biurgeriams retai prisieidavo keltis per įlanką. Žmonės dar prisimena tuos laikus, kai kelionė vandeniu

iš vieno kolonijos miesto į kitą buvo toks svarbus įvykis, kad sukeldavo visų draugų, artimųjų ir paties keliauninko nerimą. Persikėlimas per Tapanzėją, — taip ir dabar tebevadinamas vienas plačiausių Hudzono užutekių,— buvo pilnas pavojų, ir kolonistų žmonos dažnai pasakodavo apie pergyvenimus, patirtus kelionės metu, kaip apie kokį stebuklą. Toji, kuri, visa tai patyrusi, likdavo sveika ir gyva, savo pažįstamų akyse tapdavo tikra jūrų amazone.

III

Šis nenaudėlis gerokai mane nuramino. Jo fizionomija aiškiai sako, kad jis sutvertas kartuvėms. Tokiam nelemta nuskęsti.

Šekspyras, „Audra".

Jau minėjau, kad mūsų keliautojai vos spėjo į jau išplaukiančią periagvą. Nors keltininkas buvo perspėtas apie patrono Kinderhuko ir oldermeno van Beveruto atvykimą, tačiau, pasinaudojęs pasikeitusia srove, jis atleido lynus, norėdamas parodyti savo nepriklausomumą, tokį viliojantį jo padėties žmonėms, o taip pat patvirtinti priežodį, kad „laikas ir potvynis nieko nelaukia". Beje, jis buvo apdairus ir nuplaukdamas žiūrėjo, kad oldermenas, įtakingas ir pastovus klientas, patektų į periagvą be didelių sunkumų. Kai tik šis su savo bičiuliu peržengė bortą, įgula pakėlė bures, ir laivas pasuko įlankos žiočių link. Periagvos priekyje, tarsi išdrožta laivo puošmena, sėdėjo negriukas, basomis kojomis apžergęs kylį. Išpūtęs blizgančius skruostus, tarsi vėjų dievas Eolas, iš džiaugsmo žėrinčiomis akimis, jis linksmai pūtė į didelę kriauklę, duodamas išvykimo signalą.

— Nutilk, triukšmadary! — riktelėjo oldermenas ir savo poliruotos lazdos rankena stuktelėjo vaikiui per skustą pakaušį.— Tu su savo plaučiais galėtumei peršaukti tūkstantį dūdorių! Na, valtininke, o tu sakyk, ar čia toks tavo punktualumas, kad išplauki, nesulaukęs savo keleivių?

Flegmatiškas valtininkas, neišsiimdamas iš dantų pypkės, parodė į vandenį. Srovė nešė vandens burbulėlius link įlankos žiočių — vadinasi, prasidėjo atoslūgis.

— Man nerūpi tavo potvyniai ir atoslūgiai,— susierzinęs

atkirto oldermenas.— Aš nežinau geresnio chronometro, kaip punktualaus žmogaus kojos ir akys. Skubėti, kai žmogus dar nesusiruošęs, tai tas pat, ką vilkinti laiką, jau sutvarkius visus reikalus. Atsimink, dranguži, tu ne vienintelis valtininkas šioje įlankoje, ir yra laivų, greitesnių už tavąjį. Saugokis! Nors iš prigimties nesu vaidingas žmogus, bet sugebėsiu duoti atkirtį, jei to pareikalaus visuomeniniai interesai.

Valtininkas abejingai išklausė visų išpuolių prieš jo asmenį, bet, išgirdęs įžeidžiamus žodžius apie savo laivą, tuoj pat išsitraukė pypkę iš burnos. Jis pasijuto kaip advokatas, įžeidus ginamąjį, kurio likimas priklauso nuo jo iškalbingumo. Valtininkas atsikirto oldermenui, visai nesivaržydamas; tai būdinga užsispyrusiems olandams, kurie įžeisti nepaiso priešininko visuomeninės padėties ar asmeninių savybių.

— Po velnių, oldermene! — sugriaudėjo jis.— Parodykite man Jorko įlankoje bent vieną laivą, kuris aplenktų mano „Pienininkę". Tegul geriau meras ir Municipalinės Tarybos valdininkai išmoksta pajungti atoslūgius savo įgeidžiams! Įsivaizduoju, kokius verpetus sukeltų jie mūsų įlankoje — juk kiekvienas toliau savo nosies nematytų! — Išliejęs širdį, valtininkas vėl įsikando pypkę, įsitikinęs, kad jo viršus, nesvarbu, ar kiti tai pripažins, ar ne.

— Ką čia ginčytis su užsispyrėliu,— sumurmėjo oldermenas, skindamasis kelią tarp krepšių su daržovėmis, sviesto statinių ir kitokių turgaus prekių; laivagalyje sėdėjo jo dukterėčia.

— Labas, brangioji Alida! Ankstyvas rytas nuspalvino tavo skruostus, o „Saldžiojo pavėsio" gaiviame ore tavo veidų rožės sužydės dar skaisčiau!

Nuo šių oldermeno žodžių, rodančių jo prisirišimą prie dukterėčios, pastarosios skruostai dar ryškiau nuraudo. Oldermenas kilstelėjo skrybėlę, atsakydamas į nebe jauno baltojo tarno, vilkinčio švaria, bet jau panešiota livrėja, pasveikinimą, linktelėjo jaunai negrei, kurios puiki, kiek panešiota suknia aiškiai buvo atitekusi iš jaunosios šeimininkės.

Alidos de Barberi maišyta kilmė krito į akis iš pirmo žvilgsnio. Iš tėvo, nusigyvenusio didiko hugenoto, ji paveldėjo varno juodumo plaukus, didžiules, juodas, blizgančias akis, kurių aistringumą šiek tiek slopino švelni jų išraiška, antikinį profilį ir stuomenį, daug aukštesnį ir lankstesnį, negu olandų mergaičių. Iš motinos gražuolė Barberi, kaip dažnai buvo vadinama mergina, gavo skaisčią kaip lelijos žiedas veido odą ir rausvumą,

kuris galėjo varžytis su švelniais jos tėvynės vakarinio dangaus atspalviais. Apkūnumas, kuriuo pasižymėjo oldermeno sesuo, taip pat perėjo gražesnei už ją dukrai, tačiau pagal Alidos metus pilnumas jos nebiaurino, o tik švelnino jos kūno linijas ir pabrėžė merginos grakštumą. Mergina dėvėjo paprastą, bet elegantišką kelioninį kostiumėlį ir nedidelę skrybėlaitę, papuoštą vešliomis plunksnomis. Jos veide atsispindėjo kuklumas ir savo vertės pajautimas.

Kai oldermenas van Beverutas prisiartino prie šios žavios būtybės, kurios laiminga ateitimi labai rūpinosi (tą jau matėme iš įžanginių šios knygos puslapių), jis rado ją mandagiai besišnekučiuojančią su jaunuoju patronu. Olofas van Kinderhukas, visų nuomone, buvo laimingiausias iš viso būrio pretendentų į Alidos ranką. Vien šios porelės vaizdas būtų pataisęs biurgeriui nuotaiką; ramiai pastūmėjęs Alidos kamerdinerį Fransua į šoną, oldermenas atsisėdo į jo vietą ir, atkakliai siekdamas savo tikslo, bandė užmegzti pokalbį, iš kurio ne veltui tikėjosi pageidaujamų rezultatų.

Tačiau jam nepasisekė. Sausumos gyventojus, patekusius į svetimą jiems vandens stichiją, paprastai apvaldo keistas jausmas: jie nutyla ir susimąsto. Vyresnio amžiaus keleiviai stebi naują aplinką, o jaunieji, labiau pasiduodantieji įspūdžiams, tampa sentimentalūs. Daug nesigilindami į priežastis ir pasekmes, kaip jūros kelionė paveikė patroną ir gražuolę Barberi, tepasakysime, kad nors oldermenas labai geidė tęsti pokalbį (jam dažnai tekdavo keltis per įlanką, ir kelionė nebedarė jokio įspūdžio), jo jaunieji bendrakeleiviai pamažu nutilo ir susimąstė. Nors ir viengungis, Mindertas van Beverutas žinojo, kad mažasis Kupidonas ir tyloje moka krėsti savo šelmystes. Todėl oldermenas taip pat nutilo ir įsispoksojo į vandenį, tarsi tyrinėdamas jame savo atspindį.

Taip tyliai ir švelniai slysdama bangomis, periagva per kokį ketvirtį valandos priplaukė įlankos žiotis. Šioje vietoje stipri srovė pagavo laivą, ir, galima sakyti, tik dabar prasidėjo tikra kelionė. Negrų komanda triūsė, tvarkydama bures bei atlikdama įvairius būtinus pasiruošimus, tik staiga nuo kranto pasigirdo skambus balsas, kuris greičiau ne prašė, o įsakė jiems sustoti.

— Ei jūs ten, periagvoje! Sutraukite škotus[1] ir atremkite rumpelį į to seno džentelmeno kojas; paskubėkite, nevykėliai, nes jūsų žirgas, sukandęs žąslus, nuneš jus į pasaulio kraštą!

[1] Škotai — virvės, kuriomis valdomos burės.

Po šių nurodymų komanda stabtelėjo. Valtininkas nustebęs pagarbiai nužvelgė žmogų ant kranto ir padarė taip, kaip lieptas, nesikėsindamas, beje, į oldermeno kojas; periagva sustingo vietoje per kokį šimtą metrų nuo kranto. Kol naujasis keleivis ruošėsi lipti į valtį, sėdintieji periagvoje turėjo progos jį stebėti ir spėlioti, kas jis per vienas.

Be abejonės, nepažįstamasis buvo tikras jūros vaikas, šešių pėdų aukščio, tvirto, bet grakštaus sudėjimo. Platūs, kampuoti pečiai, galinga, plati krūtinė, raumeningos, lieknos kojos — visa tai rodė, kad jo figūroje nepaprastai harmoningai derinosi jėga ir vikrumas. Tvirtas kaklas patikimai laikė nedidelę apvalią galvą su tankiais tamsiai rudais plaukais, paausiuose jau šiek tiek žilstelėjusiais. Iš pažiūros jis buvo kokių trisdešimties metų. Veidas atitiko figūrą — vyriškas, drąsus, ryžtingas ir gana gražus; jo išraiška bylojo tik apie jo drąsą, nepaprastą šaltakraujiškumą, kažkokį užsispyrimą ir panieką aplinkiniams, netgi ne visada slepiamą. Iš tamsiai raudonai saulės nudegintos odos galėjai spręsti, kad jis iš prigimties baltaodis, labai daug laiko praleidęs atvirame ore.

Nepažįstamojo drabužiai traukė akį dar labiau, negu jo asmenybė. Jis vilkėjo trumpą, aptemptą, skoningą jūreivišką švarkelį, nedidelę dabitišką kepuraitę ir ilgas platėjančias kelnes iš akinančiai baltos drobės — medžiagos, puikiai tinkančios šiam klimatui ir metų laikui. Švarkelis buvo be sagų,— vietoje jų brangi indiška juosta, aptempusi švarkelį, juosė jo liemenį. Po švarkeliu matėsi balti marškiniai, kurių plati apykaklė buvo nerūpestingai parišta marga skepetaite iš keistos, tuomet dar Europoje nematytos medžiagos. Tokias skepetaites dėvėdavo tik tolimojo plaukiojimo jūreiviai. Vienas jos galas plevėsavo pavėjui, o antrasis buvo rūpestingai susegtas ant krūtinės mažu elegantišku peiliuku su dramblio kaulo rankena. Tokie originalūs smeigtukai dar dabar labai mėgiami jūrininkų. Jeigu pridursime, kad jis avėjo lengvais drobiniais bateliais su išsiūtais inkarais, tai apie nepažįstamojo aprangą jau bus pakankamai pasakyta.

Šio žmogaus, kurio išvaizdą ir drabužius mes ką tik aprašėme, pasirodymas sukėlė sensaciją gatvės šlavėjų tarpe. Keletas dykaduonių lydėjo jį, kol jis šūktelėjo periagvą, nenuleisdami nuo jo susižavėjusių akių; šios rūšies žmonėms visada kelia nustebimą ir pasigėrėjimą tie, kurių išvaizda byloja apie gyvenimą, pilną nuotykių, pavojų ir drąsių poelgių. Pamojęs

vienam iš tų žioplių sekti jį, žmogus su indiška juosta įšoko į tuščią valtį ir, atrišęs ją, ėmė irtis prie laukiančios jo periagvos. Tiesą sakant, šio šaunaus jūrininko drąsi, ryžtinga ir vyriška povyza domino net žmones, geriau pažįstančius gyvenimą, negu tie išsižioję gerbėjai ant kranto. Nuo jo vos pastebimų lengvų riešo ir alkūnės krustelėjimų valtis slydo vandeniu tarsi tingus jūros gyvūnas. Plačiai išsižergęs, įrėmęs pėdas į laivelio dugną, jis lyg statula stovėjo toks tvirtas, kad nenoromis žadino pasitikėjimą kaip gerai treniruotas šokėjas ant lyno. Laiveliui priplaukus prie periagvos, jis švystelėjo negrui smulkią ispanišką monetą ir vienu šuoliu peršoko bortą, taip smarkiai atsispyręs nuo valties, kad toji akimirksniu atsidūrė pusiaukelėje į krantą, ir išsigandęs negras kaip išmanydamas stengėsi išlaikyti pusiausvyrą siūbuojančiame laivelyje.

Nepažįstamojo eisena ir mostai aiškiai rodė jį esant jūrininką ir buvo kupini tokio pasitikėjimo savimi, kuris giminingas įžūlumui. Jis iš pirmo žvilgsnio suprato, kad komanda ir keleiviai menki jūrininkai, ir pajuto savo pranašumą, kurį jo profesijos žmonės yra per daug linkę demonstruoti prieš sausumos žiurkes. Apžvelgęs paprastą įrengimą ir kuklias periagvos bures, jis su žinovo išraiška niekinamai šyptelėjo. Paskui, atleidęs škotus ir leidęs vėjui išpūsti burę, jis energingai ir drąsiai tarsi sparnuotasis Merkurijus žengė nuo vienos sviesto statinės ant kitos, naudodamasis fermerių keliais tarsi laiptais, kol atsidūrė oldermeno van Beveruto draugijos viduryje. Šaltai, matyt, įpratęs komanduoti, jis atstūmė nustėrusį valtininką ir taip ramiai paėmė vairą į savo rankas, tarsi tai būtų jo kasdieninis darbas. Įsitikinęs, kad laivas pasuko reikiama kryptimi, iš neturėjimo ką veikti, jis ėmė stebėti savo bendrakeleivius. Pirmasis, ties kuriuo sustojo jo drąsus ir įžūlus žvilgsnis, buvo Alidos kamerdineris Fransua. Rodydamas į gobtuvą, dengiantį pastarojo peruką, jis kreipėsi į Fransua tokiu rimtu tonu, kad vos neapgavo patiklaus prancūzo:

— Jeigu mus užklups stiprus vėjas, komodore, jums bus sunku išlaikyti jį ant galvos. Bet nemanau, kad toks prityręs karininkas, kaip jūs, leistųsi į jūrą, nepasiruošęs blogam orui.

Kamerdineris nesuprato ar apsimetė neišgirdęs pašaipios užuominos ir išdidžiai tylėjo.

— Džentelmenas, tur būt, atvykęs iš užsienio ir nesupranta, ką sako anglų jūreivis? Ką gi, blogiausiu atveju vėjas jam

nuplėš marselį[1] ir nuneš... Drįstu paklausti, ponas teisėjau, ar valdžia pastaruoju metu išleido kokį nors įstatymą prieš piratus?

— Neturiu garbės tarnauti jos didybei,— šaltai atkirto van Statsas Kinderhukas, nes jam buvo taikomas šis klausimas.

— Geriausius jūreivius kartais suklaidina blogas matomumas, ir net prityręs jūrų vilkas gali tirštą rūko juostą palaikyti žeme. Tuo geriau jums, sere, jeigu jūs ne teisėjas, nes būti teisėju arba ieškovu — tai tas pat, kaip, iškėlus visas bures, plaukti per seklumą. Teisininkų draugijoje niekada nesijauti saugus nuo štormo, ir pačiam šėtonui ne visada pavyksta išvengti tų ryklių dantų... Kokia maloni bala, mano bičiuliai, ta Jorko įlanka! Čia gali saugiai jaustis net su supuvusiu inkaro lynu, pučiant nepalankiems vėjams.

— Jūs — tolimojo plaukiojimo jūreivis? — paklausė patronas, norėdamas parodyti Alidai, kad ir jis sugeba atsikirsti nepažįstamajam.

— Ilgo ar trumpo, Kalkuta ar Keip-Kodas, navigacinis laivo vietos nustatymas iš akies ar pagal žvaigždes,— argi jums ne vis tiek? Kranto linijos nuo Fandžio iki Horno toks pat įprastas reginys mano akiai, kaip dūsautojas šiai gražiajai ledi; o krantus anapus vandenyno aš esu lankęs dažniau, negu garbingasis komodoras bus šukavęs savo peruką. Šitoks pasivėžinimas, kaip šiandien — man šventė, poilsis; o jūs, aš manau, išvykdamas atsisveikinote su žmona, palaiminote vaikus, peržiūrėjote testamentą ir dėl visko atlikote kunigui išpažintį, ar ne taip?

— Jeigu aš taip ir būčiau padaręs, tai pavojus nuo to nebūtų padidėjęs,— atsakė jaunasis patronas. Jis labai norėjo pažiūrėti į gražuolę Barberi, bet neišdrįso ir nukreipė akis į šalį.— Pavojaus nepriartini, jei pasiruoši jį sutikti...

— Tiesa, anksčiau ar vėliau mes visi turėsime mirti. Kartuvės ar jūrų gelmės, kulka ar ešafotas vienodai valo pasaulį nuo šiukšlių, nes jis taip užsiterštų, kad nebūtų kur laivui praplaukti. Paskutinysis plaukiojimas visada būna pats ilgiausias; gera charakteristika ir švarus karantininis pažymėjimas[2] gali pagelbėti žmogui įsitaisyti uoste, kada jis jau per senas plaukioti atvira jūra. Na, keltininke, kokius gandus girdėjai šį rytą

[1] Marselis — laivo burė prie vidurinio stiebo.

[2] Karantininis pažymėjimas — pažyma, išduodama uostuose laivų kapitonams, liudijanti, kad aplankytame uoste nesiaučia jokia epidemija.

prieplaukose? Kada paskutinį kartą Olbanio gyventojas persikėlė per upę? Kieno arklius nujodė, vaikydamiesi raganą?

— O! Velnio išperos! — sumurmėjo oldermenas,— visada atsiranda niekšų, negailinčių šitų vargšų gyvulių!

— Gal jūrų plėšikai virto krikščionimis, ar, kaip anksčiau, varo savo verslą? — toliau klausinėjo indiškąja juosta susijuosęs jūreivis, visai nekreipdamas dėmesio į biurgerio nusiskundimus.— Karališkajam laivynui atėjo juodos dienos. Taip galima spręsti, pažvelgus į aną kreiserį, kuris stovi ant inkaro, užuot plaukęs į atvirą jūrą. Velniai griebtų, jeigu karalienė paskirtų jūsų nuolankųjį tarną to kreiserio kapitonu, tai šiandien pat išvesčiau laivą į vandenyną prasivėdinti. Pagalvokite tik, stovi sau, nuleidęs inkarą, tarytum prekybinis laivas, atvežęs olandiškosios degtinės partiją ir laukiantis, kol mainais pakraus bebrų kailius.

Šaltai dėstydamas jos didenybės kreiserio „Koketė“ trūkumus, nepažįstamasis apžiūrėjo periagvos keleivius vieną po kito ir sulaikė reikšmingą žvilgsnį ties sustingusiu biurgerio veidu.

— Ką gi,— tęsė jis,— jeigu kreiseris niekam daugiau netinka, tai nors tegul pasitarnauja kaip plūduriuojantis vėjarodis, rodantis potvynius ir atoslūgius tokiems sumaniems jūreiviams, kaip šis keltininkas,— juk jiems labai įdomu žinoti, kas dedasi pasaulyje!

— Jeigu valtininkai nemeluoja,— visai neįsižeidęs atsiliepė periagvos savininkas,— tai greitai kapitonui Ladlou ir jo „Koketei“ ateis karštos dienos.

— Žinoma, pabaigęs visus maisto išteklius, kapitonas turės iš naujo pasikrauti laivą. Būtų labai gaila, jeigu tokiam energingam džentelmenui reikėtų pasninkauti. Na, o kai laivas bus pakrautas ir komanda sočiai papietaus, ką gi jie tada veiks?

— Pietinės įlankos valtininkai pasakojo, kad praeitą naktį matė kai ką anapus Nasau salos.

— Galiu prisiekti, kad jie nemelavo; aš atvykau vakarinio potvynio metu ir taip pat ten kai ką mačiau.

— Ką jūs sakote? Kas gi ten buvo?

— Atlanto vandenynas, jeigu netikite mano žodžiais, pasiteiraukite šito seno mokytojo, jis patvirtins, kad sakau tiesą, ir pasakys jums, kiek laipsnių geografinės platumos ir ilgumos.

— Aš esu oldermenas van Beverutas,— iškošė pro dantis biurgeris, matyt, nenoromis prisipažindamas, kad klausėsi šio nesuvaldomo plepio.

— Maldauju atleidimo! — sušuko nepažįstamasis jūreivis, pagarbiai nusilenkdamas.— Jūsų malonybės neįžvelgiamas veidas suklaidino mane. Iš tikrųjų kvaila būtų tikėtis, kad oldermenas žinotų, kur yra Atlanto vandenynas!.. Ir vis tik džentelmenai, aš, kaip žmogus, ragavęs daug sūraus vandens, galiu jums prisiekti, kad tas vandenynas iš tikrųjų yra už Nasau salos. Jeigu jame būtų kas nors įdomaus, tikiuosi, garbingasis periagvos kapitonas papasakotų mums apie tai?

— Pasakoja, kad netoli kranto neseniai pasirodė Jūrų Skrajūnas,— atsakė keltininkas tokiu tonu, lyg pranešdamas visiems rūpimą naujieną.

— Tie jūsų kabotažiniai [1] jūrų vilkai tiesiog nuostabūs! — ramiai pastebėjo nepažįstamasis.— Jie mato, kokia jūros spalva naktį, ir net sapnuodami pergyvena nuotykius. Stebiuosi, kodėl jie neišleidžia almanachų [2]! Paskutiniajame, kurį skaičiau, neteisingai aprašyta audra, — tai dėl to, kad trūksta tikslių žinių. Pasakyk, drauguži, kas tas Jūrų Skrajūnas? Šneka, kad jis greitesnis už šmaikštų siuvėją, kuris lekia namo pasiimti adatos, pamatęs savo kaimyno švarke skylę?

— Kas jį žino. Visi šneka, kad yra toks piratas: šiandien jis čia, rytoj ten. Kai kas galvoja, kad tas laivas iš rūko ir lekia virš vandens kaip jūros paukštis. Kiti pasakoja, kad tai laivas — vaiduoklis, kurį kažkada Kidas apiplėšė ir sudegino Indijos vandenyne,— jis tebeieško savo aukso ir žuvusios įgulos. Kartą pats mačiau, bet jis buvo taip toli ir taip keistai manevravo, kad aš negalėjau įžiūrėti nei korpuso, nei takelažo.

— Taip, iš tiesų tokie dalykai nedažnai pasitaiko! Kur, kokiuose vandenyse jūs jį matėte?

— Netoli nuo sąsiaurio. Mes žvejojome ūkanotu oru, ir kai rūkas šiek tiek pakilo, pamatėme laivą, kuris skriejo išilgai kranto kaip lenktyninis žirgas. Kol mes pakėlėme inkarą, laivas nutolo per kokią lygą [3] ir pasuko į atvirą jūrą.

— Vadinasi, būta arba laivo, arba jūsų fantazijos. O kaip atrodė tas jūsų pabėgėlis?

— Negaliu nieko tikro pasakyti. Vieniems pasirodė, kad tai didelis, pilnai apginkluotas laivas, kitiems, kad tai bermudiškas

---

[1] Kabotažinis — laivas, kuris plaukioja nedidelius atstumus iš vieno tos pačios jūros uosto į kitą.

[2] Almanachas — šiuo atveju kalendorinis žinynas su astronominiais, navigaciniais ir kitais duomenimis.

[3] Lyga — jūros matas, lygus 5,56 km.

skuteris; o man atrodė, kad tai periagva, tik kokį dvidešimt kartų didesnė. Tačiau vėliau paaiškėjo, kad tą naktį išplaukė jūros laivas iš Vest Indijos, ir nors jau praėjo treji metai, niekas daugiau nei apie jį, nei apie jo įgulą nieko nebegirdėjo. Nuo tos dienos aš jau niekad neplaukiu žuvauti į seklumas, esant ūkanotam orui.

— Protingai darote,— pasakė nepažįstamasis.— Aš mačiau daug nuostabių dalykų, klaidžiodamas audringame vandenyne; tokiems, kaip tu, mano bičiuli, kuriems lemta ramiai irstytis po įlanką, nepatarčiau stoti skersai kelio tiems pragaro skrajūnams! Aš galėčiau papasakoti jums vieną istoriją, kuri atsitiko Ramiajame vandenyne, plieskiant saulei danguje, kuri būtų pamoka visiems smalsuoliams. Bet jos turinys bei veikiantieji asmenys nebus įdomūs sausumos gyventojams.

— Mes turime pakankamai laiko išklausyti ją,— tarė patronas, sudomintas šios kalbos ir iš juodų Alidos akių supratęs, kad merginai įdomus žadėtas pasakojimas.

Bet nepažįstamasis staiga surimtėjo. Jis papurtė galvą, tarsi dėl ypatingai svarbių priežasčių užkandęs žadą. Pritvirtinęs vairą, jis kaip niekur nieko nušalino valstietį iš periagvos vidurio ir pats ten išsitiesė visu atletišku savo kūnu, sukryžiavęs rankas ant krūtinės ir užmerkęs akis. Už kelių minučių pasigirdo garsus knarkimas, ir visi įsitikino, kad tas nepaprastas vandenų kūdikis jau kietai įmigęs.

IV

Pakentėk — dešimteriopai tau atlyginsiu už viską.

Šekspyras, „Audra"

Nepažįstamojo jūreivio išvaizda, kalba ir smarkumas padarė keleiviams didelį įspūdį. Šelmiškos ugnelės, sužibusios po juodaakės gražuolės Barberi blakstienomis, aiškiai rodė, kad ją pralinksmino jo ironiškos pastabos, nors nevaržomas elgesys vertė nepamiršti jos padėčiai ir lyčiai deramo santūrumo. Patronas nenuleido akių nuo savo mylimosios veido, ir, nors nepažįstamojo laisvumas jam nepatiko, jis tarė pats sau, kad bus protingiau nekreipti dėmesio į pastarojo šiurkštumą, taip na-

tūralų žmogui, ką tik atsisveikinusiam su monotonišku jūreivio gyvenimu. Paprastai ramus oldermeno veidas kiek sutriko, bet jam tą pavyko nuslėpti nuo smalsių akių. Kada svarbiausias šios scenos veikėjas pagaliau nutilo, vėl grįžo buvusi ramybė, ir atrodė, kad visi apie jį pamiršo.

Prasidėjęs potvynis ir pakilęs vėjas greitai išnešė periagvą sąsiauriu pro mažąsias įlankos salas, ir dabar kreiseris „Koketė" jau buvo gerai matomas. Laivas, ginkluotas dvidešimčia patrankų, stovėjo nuleidęs inkarą kaip tik priešais išsimėčiusį ant Stateno salos pakrantės kaimelį — galutinį periagvos kelionės tikslą. Čia paprastai nuleisdavo inkarus tolimų kelionių laivai, laukiantieji palankaus vėjo. Šioje vietoje anais laikais, kaip ir dabar, taip pat sustodavo laivai apžiūrai ir įvairiems formalumams, įvestiems miestelio gyventojų saugumui užtikrinti. Tačiau „Koketė" stovėjo viena; aštuonioliktojo amžiaus pabaigoje svetimo prekybinio laivo atvykimas buvo labai retas įvykis.

Periagva turėjo praplaukti vos per penkiasdešimt pėdų nuo karo laivo. Artinantis prie kreiserio, jos keleivių tarpe susidomėjimas ir smalsumas kilo kaip ant mielių.

— Varyk savo „Pienininkę" toliau,— sušuko oldermenas, pastebėjęs, kad valtininkas, norėdamas įsiteikti keleiviams, ketina priplaukti kiek galima arčiau tamsaus kreiserio borto.— Jūros ir okeanai! Nejaugi tau Jorko įlanka per maža, kad būtinai nori nubraukti dulkes nuo to aptingusio laivo patrankų? Jeigu karalienė žinotų, kad šie veltėdžiai kreiseryje dykai pravalgo ir prageria jos pinigus, ji pasiųstų juos į Vakarų Indiją gaudyti piratų. Nusigręžk į krantą, Alida, mano vaikeli, ir tu greit pamirši siaubą, kurį tau kelia šis bukagalvis kvailys. Jis tenori pasirodyti, kaip moka valdyti laivą.

Bet dukterėčia anaiptol nerodė jokio siaubo, kurį taip norėjo primesti jai dėdė. Užuot išblyškę, jos skruostai švelniai nuraudo, o kai periagva, šokinėdama ant bangų, pavėjui prisiartino prie kreiserio, vargu ar iš baimės, jos krūtinė ėmė smarkiai kilnotis. Aukšti kreiserio stiebai ir gausybė virvių, susiraizgiusių virš galvų, patraukė visų dėmesį, ir niekas nepastebėjo, jog yra stebimi. Daugybė smalsių akių spoksojo į periagvos keleivius pro šaunamąsias angas, galvos kyšojo virš falšborto, ir staiga prie grotstiebio pasirodė karininkas, vilkįs tų laikų jūrų kapitono uniformą. Jis pasveikino periagvos keleivius, energingai mosuodamas skrybėle. Atrodo, jis buvo maloniai nustebęs.

— Giedro dangaus ir palankaus vėjo visiems ir kiekvienam

atskirai! — sušuko jis su tikru jūreivišku nuoširdumu.— Bučiuoju gražiosios Alidos rankutę, geriausi jūreiviški linkėjimai oldermenui. Misteri van Statsai, sveikinu jus.

— Et,— sumurmėjo biurgeris,— tokių tinginių, kaip jūs, visas darbas bučiuoti damoms rankeles. Lėto karo ir tolimo priešo dėka jūs tapote sausumos žiurkėmis, kapitone Ladlou.

Alida dar tirščiau nuraudo ir nejučiomis pamojavo nosine. Jaunasis patronas pakilo ir, mandagiai linktelėjęs, atsakė į pasveikinimą. Tuo momentu periagva jau beveik prasilenkė su kreiseriu, ir debesis, apniaukęs oldermeno veidą, jau buvo beišsisklaidąs, bet staiga jūrininkas su indiškąja juosta pašoko ir visu ūgiu atsistojo keleivių grupės viduryje.

— Dailus laivas, malonu pažiūrėti! — tarė jis, įgudusia akimi apmesdamas karališkojo kreiserio takelažą ir su ta pačia abejinga mina perimdamas iš keltininko rankų vairą.— Jos didybė gali džiaugtis šiuo kreiseriu, ir, be abejonės, jaunasis karininkas, vadovaujantis laivui, išspaudžia iš savo komandos viską, kas galima. O dabar žvilgterėsime dar kartą.

Taip kalbėdamas, nepažįstamasis pasuko vairą pavėjui ir, dar nespėjus jam duoti komandos, paslankus laivas apsigręžė ir pasuko kita kryptimi. Po valandėlės jis vėl suposi šalia kreiserio borto. Protesto šūksnis sustingo pasipiktinusių oldermeno ir keltininko lūpose, nes indiškosios juostos savininkas nusiėmė kepurę ir kreipėsi į karininką kreiseryje vis tuo pačiu pranašiu balsu, kuris pirma stebino jo bendrakeleivius periagvoje.

— Ar jos didenybei nereikia paslaugų žmogaus, didesnę gyvenimo dalį praleidusio ant vandens, nei sausumoje? Argi tokiame puikiame kreiseryje neatsiras laisvas gultas žmogui, kuris greičiau mirs badu, nei skirsis su jūra?

Ladlou, karaliaus priešų įpėdinį, kaip lordas Kornberis buvo pavadinęs „Koketės" kapitoną, gerokai nustebino nepažįstamojo pasirodymas ir tas nepagarbumas, su kuriuo paprastas jūreivis išdrįso kreiptis į tokio aukšto laipsnio karininką. Tiesa, prieš atsakydamas, karininkas turėjo laiko atsitokėti, kieno akivaizdoje stovi, nes nepažįstamasis vėl pasuko vairą pavėjui ir paliepė taip pakreipti burę, kad vėjas pūstų iš priekio ir priplotų ją prie stiebo — ir periagva sustingo vietoje.

— Karalienė niekad neatsisakys priimti į savo armiją jūreivio, pasiryžusio tarnauti jai drąsiai ir ištikimai,— tarė jis.— Įrodymui nuleisime virvę į periagvą; mums bus daug patogiau pasikalbėti kreiseryje po jos didybės vėliava. Aš būsiu lai-

mingas, savo laive taip pat galėdamas priimti oldermeną van Beverutą. Su pirmu jo pageidavimu palikti mus valtys jo paslaugoms.

— Su žeme suaugusiems oldermenams daug papraščiau patekti iš kreiserio į krantą, negu jūreiviui su dvidešimties metų tarnybos patirtimi,— atšovė nepažįstamasis, neduodamas biurgeriui progos padėkoti karininkui už malonų pasiūlymą.— Šaunusis kapitone, neabejoju, kad esate perplaukęs Gibraltaro sąsiaurį, kitaip jums nebūtų patikėtas toks puikus laivas.

— Tarnybiniais reikalais ne kartą lankiausi Viduržemio jūroje,— atsakė Ladlou, nepaisydamas pastarojo familiarumo. Jis nutarė išvengti ginčo su žmogumi, nelauktai suteikusiu jam tokį malonumą matyti Alidą. Jis stengėsi išlaikyti periagvą šalia kreiserio kiek galima ilgiau.

— Tuo atveju jums žinoma, kad, mostelėjus vėduokle, galima prastumti laivą per sąsiaurį į rytus, tačiau perplukdyti jį atgal reikia stipraus rytų vėjo. Jos didybės vėliava siekia toli, ir kada suriša tikram jūros vilkui rankas ir kojas, tik panaudojęs visus savo sugebėjimus, jis išsilaisvina iš šių pančių. Teisingai sakoma, kad kuo geresnis jūrininkas, tuo sunkiau jam atmegzti tą mazgą!

— Ši vėliava gali aprėpti toliau, negu tu norėtumei! Bet ką tai reiškia tokiam drąsiam savanoriui?

— Bijau, kad man skirtas gultas jau užimtas,— šyptelėjo nepažįstamasis.— O dabar pakelkime bures, drauguži. Atsisveikinsime, ir tegul ši vėliava plevėsuoja kuo toliau nuo mūsų. Sudie, drąsusis kapitone, jeigu kada nors jums prireiks tikro jūros vilko ir jūs susapnuosite laivų lenktynes ir šlapias bures, atsiminkite žmogų, aplankiusį jūsų laivą šiame tingiame uoste.

Ladlou prikando lūpą ir nuraudo iki pat plaukų, bet, pagavęs vylingą Alidos žvilgsnį, nusijuokė. Tuo tarpu nepažįstamasis, taip įžūliai metęs iššūkį tokiam galingam žmogui, kaip britų kolonijos karališkojo kreiserio kapitonas, matyt, susivokė, į kokią pavojingą padėtį papuolęs. Periagva apsigręžė ir, lengvo brizo nešama, tuoj pat nėrė per bangas link kranto. Tuo pačiu metu trys valtys atsiskyrė nuo kreiserio. Viena iš jų, kuriai, matyt, komandavo kapitonas, ramiai ir išdidžiai skrodė bangas, kaip ir dera laivui, vadovaujamam tokio aukšto laipsnio karininko, bet kitos dvi su tikru lenktynių įkarščiu puolė vytis periagvą.

— Jeigu jūs nežadėjote tarnauti jos didybei, tai pasielgėte labai neprotingai, įžeidę karininką po jo patrankų vamzdžiais,—

tarė patronas, kai pasidarė akivaizdūs kreiserio jūreivių ketinimai.

— Kapitonas Ladlou geruoju ar bloguoju pasiryžęs pagrobti vieną iš mūsų laivo, tai aišku kaip žvaigždės giedrą naktį. Nusilenkdamas, kaip ir dera paprastam jūreiviui prieš vyresnįjį, aš paliksiu jam teisę rinktis.

— Tuo atveju jums labai greitai teks valgyti valdišką duoną,— pridūrė oldermenas.

— Karti ši duona, ir aš jos atsisakau; tačiau matau, kad vienos valties komanda yra pasiryžusi priversti kai ką paragauti dar kartesnės.

Nepažįstamasis jūreivis nutilo, nes periagvos padėtis iš tikrųjų pasidarė kritiška, bent taip atrodė jūreivystės neišmanantiems jos keleiviams. Vos periagva priartėjo prie salos, vėjas papūtė iš sąsiaurio, susiliejančio su didžiąja įlanka, ir, norint pasiekti nuolatinę periagvos prieplauką, reikėjo atlikti du posūkius. Po pirmojo manevro periagva pakeitė kursą, ir keleiviai pamatė, kad valtis, apie kurią kalbėjo nepažįstamasis, gali atkirsti juos nuo kranto, nes ji buvo arčiau prieplaukos, negu jie patys. Liovęsis persekioti periagvą, sumanus karininkas, vadovavęs komandai, paliepė jūreiviams irkluoti tiesiai link prieplaukos. Antroji valtis, dabar atsidūrusi kaip tik periagvos priekyje, pakėlė irklus ir laukė jos prisiartinant. Nežinomasis jūreivis nė neketino išvengti susitikimo. Jis tvirtai laikė vairą ir taip veržliai vedė mažąjį laivelį į priekį, tarsi jam visai nebuvo ko bijoti. Net jeigu visų nusistatymas prieš verbavimą prievarta nebūtų buvęs jam palankus, tai vien dėl jūreivio drąsos ir ryžto, o taip pat tobulo laivo valdymo visi keleiviai kaip vienas būtų paklusę laikinai jo valdžiai.

— Velnio ragai! — sumurmėjo laivo savininkas.— Jeigu pasuktumėte „Pienininkę“ atgal, mes šiek tiek pralaimėtume atstumo, bet tie jūreiviai iš kreiserio nesusigaudytų, kaip ją pavyti, išskleidusią visas bures.

— Karalienė nori kreiptis per tarpininką,— atsakė jūreivis.— Būtų nemandagu jo neišklausyti.

— Ei tu, periagvoje! — sušuko iš valties jaunas karininkas.— Jos didybės vardu įsakau jums sustoti!

— Telaimina dievas karūnuotąją ledi! — atsakė jūreivis su indiška juosta, periagvai veržliai plaukiant į priekį.— Mūsų pareiga jai paklusti, ir džiugu matyti, kad jai tarnauja toks šaunus karininkas!

Valtis beskyrė vos penkiasdešimt pėdų. Per akimirką jos galėjo susidurti, bet periagva padarė posūkį ir, dar kartą pakeitusi kursą, šovė į krantą. Tačiau dabar jai reikėjo prasilenkti su persekiojančia valtimi vos irklo atstumu arba padaryti lanką ir prarasti laiko. Jūreivis, valdantis periagvą, nė nemanė gaišti. Karininkas pakilo, ir, periagvai prisiartinus, visi pamatė jo rankoje pistoletą, nors buvo aišku, kad jis labai nenorom griebėsi ginklo. Jūreivis žengė atgal, kad neužstotų visos keleivių grupės periagvoje, ir sarkastiškai pastebėjo:

— Rinkitės taikinį, sere! Šioje kompanijoje galite išsirinkti pagal savo skonį.

Jaunasis karininkas paraudo iš gėdos, kad, atlikdamas pareigą, turėjo griebtis tokio žemo būdo, ir iš piktumo, kad jį apstatė. Tačiau susivaldęs jis kilstelėjo skrybėlę prieš gražuolę Barberi, kai periagva pergalingai prašvilpė pro šalį. Tuo tarpu pirmoji valtis pasiekė krantą, ir ten, prie prieplaukos, matrosai, pakėlę irklus, laukė prisiartinant periagvos. Periagvos savininkas, tai pamatęs, pažiūrėjo į drąsų nepažįstamojo veidą ir liūdnai palingavo galvą, lyg norėdamas pasakyti, jog pastarajam maža vilties išsigelbėti. Bet aukštasis jūrininkas neprarado savo šaltakraujiškumo ir ėmė berti pašaipias užuominas karališkosios tarnybos adresu, iš kurios ir taip jau buvo beprotiškai drąsiai pasityčiojęs ir nuo kurios, visų nuomone, jam nebebuvo šansų paspruкti. Padariusi posūkį, periagva dabar, genama vėjo, plaukė tiesiai į krantą. Matydamas, kad nepažįstamasis nekeičia kurso, periagvos savininkas pagaliau neiškentė.

— Laivo sudūžimas ir povandeninės uolos! — suriko jis, smarkiai susijaudinęs.— „Pienininkė“ suduš į gabalėlius, jeigu jūs užplukdysite ją ant uolų per tokį vėją! Kiekvienam doram valtininkui gaila, kai žmogų uždaro į kreiserio triumą lyg vagį į kalėjimą, bet kai gresia pavojus sužaloti „Pienininkės“ nosį, jos savininkas negali stovėti sudėjęs rankas.

— Jos žavinga nosytė liks sveika sveikutėlė,— atsakė nesudrumsčiamas jūreivis.— Nuleiskite bures, ir mes plauksime išilgai kranto link anos prieplaukos. Būtų nemandagu, džentelmenai, taip grubiai pasielgti su mūsų melžėja po to, kai ji taip pasitarnavo savo greitumu ir paslankumu. Geriausias salos šokėjas nebūtų mikliau sušokęs džigo, smuikui grojant.

Jam bešnekant, burės buvo nuleistos, ir periagva lengvai slydo bangomis link prieplaukos, nenutoldama nuo kranto daugiau nei penkiasdešimt pėdų.

— Kiekvienas laivas turi savo likimą, kaip ir žmonės,— tęsė paslaptingasis jūrininkas su indiškąja juosta.— Jeigu tave ištinka staigi mirtis, tai tuo viskas ir baigiasi be giesmių ir pamaldų; vandenligė žmogui tas pat, kas skylė laivo dugne; podagra ir reumatizmas — sulaužytas kilis ir išklibę španhautai [1]; virškinimo sutrikimas — tai palaidas krovinys triume ir nepritvirtintos patrankos palubėje; mirtis kartuvėse — tai paskola, užstatant laivą drauge su išlaidomis advokatui apmokėti; žmogus gali sudegti, nuskęsti, numirti iš religinės melancholijos arba nusižudyti, o jūreiviams tai lygu povandeninėms uoloms, netikusiam patrankininkui, blogam švyturiui arba liurbiui kapitonui.

Ir niekam nesuspėjus atsikvošėti, šis paslaptingas žmogus liuoktelėjo iš laivo ant nedidelio bangų skalaujamo akmens. Vikriai šokinėdamas nuo vieno akmens ant kito, jis laimingai pasiekė krantą. Po valandėlės nepažįstamojo figūra dingo tarp gyvenvietės namų.

Netrukus periagva pasiekė prieplauką. Savaime suprantama, nusivylę jūrininkai sugrįžo atgal į kreiserį.

V

Olivija. Tai jo rašyta?
Juokdarys. Taip, sinjora.

Šekspyras, „Dvyliktoji naktis"

Jeigu mes nutylėtume, kad Alida Barberi, palikdama prieplauką, neiškentė neatsisukusi ir savo akimis neįsitikinusi, ar kapitono vadovaujama valtis pasekė pirmųjų pavyzdžiu, tai nusikalstume tiesai, pavaizdavę merginą be lašelio koketiškumo. Nors oldermenui visai nerūpėjo jo dukterėčios jausmai, jam baisiai nepatiko, kad kapitono valtis artinosi prie kranto, tarytum jaunasis jūrininkas būtų visai nesidomėjęs persekiojimo rezultatais.

Stateno salos kalvos prieš šimtą metų, kaip ir dabar, buvo apaugusios neaukštais medeliais. Pėsčiųjų takai kirto šį skur-

[1] Španhautai — skersiniai laivo korpuso sutvirtinimai, laivo skeletas.

džios augmenijos brūzgyną įvairiomis kryptimis. Nors jie visi vingiavo iš nedidelės gyvenvietės karantino teritorijoje, reikėjo įgudusio vadovo pagalbos, kad praeitum nepasiklydęs ir nesugaišęs. Garbingasis biurgeris pasirodė puikiai tinkąs šioms pareigoms: su neįprastu jam vikrumu nuvedė savo bendrakeleivius į mišką ir, nuolat keisdamas kryptį, taip paklaidino juos, kad tikriausiai jie vieni, be jo pagalbos, nebebūtų galėję ištrūkti iš šio labirinto.

— Debesys ir pavėsinės! — sušuko Mindertas, didžiai patenkintas, kad išvengė taip nepageidaujamo persekiojimo.— Kokie puikūs ąžuoliukai ir pušaitės birželio rytmetį! „Saldžiajame pavėsyje“, mielasis patrone, jus pasimėgausite kalnų oru ir jūros brizo dvelkimu. Tai sužadins jums apetitą. Jeigu Alida teiktųsi prabilti, ji patvirtintų, kad vienas gurkšnis šio nuostabaus oro geriau nurausvina skruostus, negu visi tepalai ir skysčiai, išrasti vyrų sielvartui.

— Jeigu ši vieta pasikeitė tiek pat, kiek kelias į čia, tai vargu ar aš išdrįsiu tvirtinti tai, ko, tiesą sakant, visai nežinau,— atsakė gražioji Barberi, veltui akimis ieškodama įlankos.

— Ak, tos moterys! Tuštybių tuštybė! Kad tik save parodytų ir į kitus paspoksotų, štai ko joms reikia. Miško kelias mums tūkstantį kartų malonesnis, negu anas, einantis pajūriu, o žuvėdros ir perkūno oželiai kaip nors apsieis ir be mūsų draugijos. Sutikite su manimi, misteri van Statsai, kad kiekvienas protingas žmogus turi vengti sūraus vandens ir viso, kas surišta su juo, išskyrus tuos atvejus, kai liečiami prekybos nupiginimo ir greito pervežimo klausimai. Tu dar padėkosi man, brangioji dukterėčia, už rūpestį, kai mes pasieksime uolą, vėsią tarsi brangiausių kailių ryšulys, nepaliestas kandžių, ir žavingą kaip olandiška tulpė su rasos lašeliais žiedlapiuose.

— Dėl to aš ir einu paskui jus užsimerkusi, brangiausias dėde, gana ginčytis. Fransua, būkite malonus paneškite šitą knygelę,— kreipėsi ji į savo kamerdinerį prancūziškai.— Man pasidarė tvanku, nors mes einame pavėsyje.

Kamerdineris skubiai paėmė knygą, užbėgdamas už akių pavėluotam patrono mandagumui. Pažvelgęs į savo jaunosios šeimininkės veidą ir iš nusivylusio žvilgsnio bei paraudusių skruostų supratęs, kad ją labiau kamuoja vidinis karštis, negu kaitra, jis taktiškai sušnibždėjo gimtąja kalba:

— Nenusiminti, brangioji madmuazele Alida! Net dykumoje

jūs neliktum be gerbėjų. Ak, jei panelė sutiktum aplankyti savo senolių šalį!

— Dėkui jums, mielasis. Neatverskite knygos, į ją įdėta popierių.

— Mesje Fransua,— prabilo oldermenas, savo stambiu kūnu be ceremonijų nustumdamas tėviškai rūpestingą tarną toliau nuo savo dukterėčios ir duodamas ženklą kitiems eiti į priekį,— aš norėčiau jums atskirai tarti porą žodžių. Per savo darbštų ir, tikiuosi, naudingą gyvenimą esu pastebėjęs, kad ištikimas tarnas visada būna geras patarėjas. Aš visada galvojau, kad po Olandijos ir Anglijos, šių didžiųjų prekybos valstybių, ir abiejų Indijų, kurios taip reikalingos mūsų kolonijose, ir, žinoma, po šalies, kurioje aš gimiau, Prancūzija — labai nebloga šalis. Manau, mesje Fransua, kad tik dėl antipatijos jūrų kelionėms jūs pasilikote čia po mano svainio mirties.

— Ir dėl to, kad esu prisirišęs prie madmuazel Alidos, mesje.

— Jūsų prisirišimas prie mano dukterėčios, mesje Fransua, niekam nekelia abejonių. Jis toks pat tikras, kaip Kramelino, van Stoperio ir van Gelto vekseliai Amsterdame. O senasis drauguži! Ši mergaitė — vienos dorybės, ji tyra kaip žydinti rožė! Gaila tik, kad per daug užsispyrusi,— tai greičiausiai paveldėta iš jos normandiškųjų prosenelių, nes mano šeimoje per amžius buvo klausoma sveiko proto. Normanų užsispyrimą rodo La Rošelės apsiaustis, tik per jų kaltę miesto nejudamasis turtas smarkiai nukentėjo!

— Tūkstantis pardon, mesje Beverut. Ji gražesnis už rožę ir visai neužsispyręs! Dieve mano, ją tik puošti kilnus prosenelių kraujas.

— Tokie samprotavimai buvo mano svainio Barberi silpnybė, bet, deja, jie nė vienu skatiku nepadidino jo paveldėto turto. Geriausias kraujas yra tas, mesje Fransua, kuris geriausiai maitinamas. Paties Hugo Kapeto[1] giminė būtų sunykusi, jei nebūtų buvę mėsininkų, o mėsininkai išnyktų, jei nebūtų pirkėjų, mokančių pinigus. Fransua, jūs, man atrodo, esate žmogus, puikiai suprantantis, ką reiškia šiame pasaulyje užtikrinta padėtis. Pagalvokite, kaip būtų skaudu, jei tokia mergina, kaip Alida, pultų ant kaklo perėjūnui, kurio padėtis ne tvirtesnė už bangų siūbuojamą laivą?

---

[1] Hugo Kapetas — prancūzų karališkosios Kapetingų dinastijos (987—1328) įkūrėjas.

— Žinoma, mesje! Mamzelė perdaug gražus gyventi laive.

— Jai teks visur sekti paskui savo vyrą, gyventi tarp piratų ir nedorų pirklių — geras ar blogas oras, karštis ar šaltis, lietus ar saulė. Pašvinkusį arba sūrų vandenį, jūros ligą ir mėšlungius, sūdytą kiaulieną, o gal ir visišką badą, štormus ir štilius — visa tai ji turės iškęsti vien dėl skuboto sprendimo karštagalvėje jaunystėje.

Oldermenui vardinant nelaimes, kurios grėsė, jo dukterėčiai žengus neatsargų žingsnį, senojo kamerdinerio mina atitinkamai keitėsi, lyg kiekviena jo veido raukšlelė būtų tapusi veidrodžiu, atspindinčiu jūros ligos kankinamo žmogaus grimasas.

— Po velnių, jūra — tai baisu! — sušuko jis, kai oldermenas nutilo.— Tai baisus nelaimė, vanduo reikalingas tik gerti ir leisti į apsauginis griovys. Bet mamzel negreit spręsti, ji pasiieškoti vyro ant tvirtos žemė.

— Būtų daug geriau, jei mano svainio turtas liktų čia, mano priežiūroje, protingasis Fransua, o ne leistųsi plaukioti po jūras ir marias.

— Jūreivis de Barberi šeimoje? Niekada!

— Debetas ir kreditas! Jeigu vieno žmogaus, kurio vardą aš žinau, santaupas paverstume auksinėmis monetomis ir jomis pakrautume paprastą laivą, jis paskęstų. Be to, jums žinoma, jog aš neketinu pamiršti Alidos, suvesdamas savo sąskaitas su šiuo pasauliu.

— Jeigu mesje de Barberi būti gyvas, mesje oldermenai, jis dabar pasakyti reikalingi žodžiai. Bet, nelaimė, mano brangus šeimininkas mirti, todėl, sere, aš drįsti sakyti ačiū už jį ir jo šeimą.

— Moterys yra užsispyrę padarai, ir kartais joms malonu elgtis priešingai, negu patariama.

— O taip, taip!

— Protingi vyrai sutramdo jas švelniais žodžiais ir brangiomis dovanomis. Tuomet jos tampa paklusnios kaip gerai apvažinėtas kinkinys.

— Mesje sakyti tiesą,— sutiko senasis kamerdineris, trindamas rankas ir tyliai juokdamasis, kaip ir tinka gerai išauklėtam tarnui, nors jis neatsispyrė pagundai juokais pamerkti akį.— Be to, jūs viengungis! Dovanos labai patinka dėl panelė, o dar labiau — dėl dama.

— Santuoka ir pakinktai! Kas, jeigu ne mes, viengungiai, kaip jūs sakote, tai geriausiai žinome! Vyras po žmonos padu

neturi kada daryti tokių apibendrinimų ir nieko apie tai neišmano. Ištikimasis Fransua, ką jūs pasakytumėte apie tokį vyrą Alidai, kaip van Statsas, Kinderhuko patronas?

— Tačiau memzelė mėgti judrumas, o mesje patronas nėra labai judrus...

— Tuo geriau. Ša! Girdžiu žingsnius. Mus seka — vejasi, kaip pasakytų tie ponai jūreiviai. Dabar pats laikas parodyti tam kapitonui Ladlou, kaip lengvai prancūzas gali apvynioti jį aplink pirštą sausumoje. Truputį atsilikite ir nuveskite mūsų jūrų vilką klaidingu keliu. Kai jis visai neteks orientacijos, paklydęs rūke, pats dumkite kiek kojos neša ant uolos prie didžiojo ąžuolo. Ten mes jūsų lauksime.

Paglostytas tokio pasitikėjimo ir tvirtai įsitikinęs, kad veikia savo šeimininkės labui, senasis kamerdineris linktelėjo oldermenui, sukikeno ir tuoj pat sulėtino žingsnį. Oldermenas paskubėjo į priekį. Greitai visa kompanija pasuko į kairę ir išnyko iš akių.

Fransua, nors visa širdim atsidavęs Alidai, buvo grynai europietiško tipo tarnas. Gerai įsisavinęs visas savo profesijos gudrybes, jis buvo iš tos kategorijos žmonių, kurie įsitikinę, jog išsiauklėjimas matuojamas gudrumu, o pasisekimas netenka pusės savo vertės, jei jis pasiekiamas paprasčiausios tiesos ir sveiko proto dėka. Todėl nenuostabu, kad su oldermeno pasiūlymu jis sutiko ne tik iš pareigos. Už nugaros pasigirdo sausų šakelių traškėjimas po jį sekančio žmogaus kojomis. Bijodamas, kad nepažįstamasis nepamestų jo pėdsakų, Fransua ėmė garsiai niūniuoti prancūzišką dainelę, tikėdamasis atkreipti dėmesį į save! Šakos sutreškėjo dar smarkiau, žingsniai pasigirdo visai greta, ir indiškosios juostos savininkas staiga išniro priešais nustėrusį Fransua.

Nusivylimas buvo abipusis, ir senasis kamerdineris sumišo — visos jo sugalvotos gudrybės, kaip suklaidinti „Koketės“ kapitoną, nuėjo niekais. Narsusis jūreivis ne taip greit sutrikdavo. Kaip jau matėme ankstyvesniame skyriuje, jo neišmušdavo iš pusiausvyros ir daug pavojingesnės situacijos.

— Ko taip džiūgaujate, dreifuodamas per mišką, mesje breidvimpele[1]? — šaltai paklausė jūreivis, metęs žvilgsnį aplink ir įsitikinęs, kad jie vieni.— Tokių plaukiojimų kapitonui, kaip jūs, tai daug saugesnė kelionė, negu tas plūduriavimas periagvoje po įlanką. Kokioj ilgumoj išsiskyrėte su savo lydimais laivais?

[1] Breidvimpelas — tam tikros formos ir piešinio vėliava, pakeliama laivuose kaip ženklas, kad juose yra vadai.

— Sere, aš vaikštinėti po mišką savo *plaisir* [1], o po jūrą — o, po velnių, ne! Kelionėj po įlanką aš lydėti savo jaunoji šeimininkė, ir, sere, būti labai gerai, kad tie, kam patinka įlanka ir jūros, niekad nekelti kojos į mišką.

— Gerai ir nuoširdžiai pasakyta! O! Jūs taip pat ir mokslininkas — net miške negalite atsitraukti nuo studijų. Ar šioje dailioje knygelėje aprašoma, kaip pinti kasytes?

Su šiais žodžiais jūrininkas ramiai ištraukė iš Fransua rankų knygą. Pastarasis, užuot pasipiktinęs tokiu savavališku poelgiu, kone džiūgaudamas atidavė jam knygą.

— Ne, sere, ten rašoma ne apie kasytes, bet apie tai, kaip sujaudinti žmogaus sielą; ne apie menas plaukioti be vėjo, bet... o, kiek čia daug žinios ir jausmai! Ak, jūs, be abejonės, žinoti Sidas! Didis žmogus! Genialus žmogus! Jeigu jūs skaityti, mesje jūrininke, jūs pažinti tikra poezija! Nedidelis knygelė, visai be rimų. Sere, aš nenoriu kalbėti, kad šitas knyga sunku skaityti, bet tai knyga su gili prasmė, tai ne apie jūrą. Po velnių! Koks nuostabus genijus, kokie kilnūs jausmai sudėta į šitas knyga!

— Aha! Aš matau, kad tai savotiškas laivo žurnalas, kur kiekvienas žmogus gali užrašyti savo mintis. Štai grąžinu jums jūsų Sidą su visomis jo dorybėmis. Ir nors jis tikras genijus, atrodo, ne viskas, kas įdėta į šią knygą, priklauso jo plunksnai.

— Ne jo plunksnai? O, sere, jis parašė šešis kartus daugiau, negu reikia Prancūzijai. Ak,— tarė jis pats sau,— *que d'envie de ces Anglais se découvre quand on parle des beaux génies de la France!* [2].

— Aš tik norėjau pasakyti, kad jeigu tas džentelmenas parašė viską, kas įdėta į šią knygą, ir viskas taip puiku, kaip jūs man pasakojote, tai, paprasto jūreivio nuomone, jis be reikalo ne viską atspausdino.

— Neatspausdino? — pakartojo Fransua, išplėsdamas akis ir impulsyviai atversdamas knygą.— Ak!.. Juk čia mamzel Alidos laiškas!

— Patarčiau jį atidžiau saugoti,— burbtelėjo indiškosios juostos savininkas.— O jūsų Sidas man nereikalingas. Šioje kny-

---

[1] P l a i s i r — malonumas *(pranc.)*.

[2] Kokie pavydūs tie anglai, vos tik užsimeni apie prancūzų genijus! *(pranc.)*.

goje nėra nei seklumų išsidėstymo koordinačių, nei kranto linijos aprašymo.

— Sere, bet užtai joje rašoma apie dorovė, apie pražūtingos aistros, polėkiai ir aukščiausi sielos troškimai. Taip, sere, ten rašoma apie viskas, kas tik dominti mesje. Visa Prancūzija skaityti šita knyga, ir mieste, ir kaime. Jeigu jo didybė karalius Liudvikas taip neapgalvotai neišvyti visų hugenotų iš savo karalystė, aš važiuoti į Paryžių paklausyti Sidas!

— Laimingos kelionės, mesje Kasyte! Gal mūsų keliai dar susikirs, bet tuo tarpu aš su jumis atsisveikinu. Gal išauš tokia diena, kai mudu šnekučiuosimės jūrai siūbuojant po kojomis. O kol kas linkiu sėkmės!

— Adju, mesje,— atsakė Fransua, nusilenkdamas su neatskiriamu nuo jo mandagumu,— jeigu jūs galvojate apie susitikimas ant jūra, tai mes niekada nesusitikti. Cha, cha! — pridūrė kamerdineris gimtąja kalba,— ponui jūrininkui nepatinka pokalbis apie Prancūzijos šlovę. Aš norėčiau perskaityti tą Šeikes-pyrą vien dėl to, kad įsitikinčiau, kiek nemirtingasis Kornelis stovi aukščiau už jį. Taip, taip, mano pone, mesje Pjeras Kornelis iš tiesų labai žinomas žmogus!

Sulig šiais žodžiais senasis kamerdineris, labai savimi patenkintas, leidosi toliau, link uolos su didžiuoju ąžuolu, nes jūrininkas, nepalaikęs tolimesnio pokalbio, išnyko tankmėje. Didžiuodamasis sutramdęs nepažįstamojo įžūlumą ir, tuo labiau, apgynęs garbę poeto, kurio šlovė spindėjo Prancūzijoje dar seniai prieš Fransua išvykstant iš Europos. Jis labai džiaugėsi, tokiu būdu prisidėjęs prie savo tolimos ir mylimos tėvynės išgarsinimo. Ištikimasis Fransua švelniai prispaudė knygą po pažastim ir nuskubėjo pas savo šeimininkę.

Nors Stateno salą ir ją supančias įlankas Manheteno gyventojai puikiai pažįsta, skaitytojams, gyvenantiems toli nuo šių įvykių vietos, būtų įdomu susipažinti su jos aprašymu.

Kaip jau buvo minėta, pagrindinis susisiekimas tarp Raritano ir Jorko įlankų ėjo per sąsiaurį, vadinamą Nerouz. Šio sąsiaurio žiotyse, Stateno salos krante kyšo aukšta uola, pasvirusi virš vandens kaip legendarinis Mizeno iškyšulys. Iš šių aukštybių žvilgsnis gali aprėpti ne tik abiejų upių žiotis bei miestą, bet ir žymiai toliau Sendi Huko, kur prasideda atvira jūra. Mūsų dienomis iš šio taško pirmiausiai pastebimi atvykstantieji laivai ir iš čia telegrafu pranešama nekantriai laukiantiems pirkliams.

Praėjusiojo šimtmečio pradžioje laivai taip retai atplaukdavo į šią pakrantę, kad toks įrenginys neapsimokėjo. Taigi uola buvo mažai lankoma, nebent čia užklysdavo koks gamtos mylėtojas ar žemdirbys, su reikalais vykstantis pro šalį. Miškas šioje vietoje jau seniai buvo iškirstas, ir didysis ąžuolas puikavosi vienui vienas visame dešimt ar dvylikos akrų plote.

Prie šio ąžuolo oldermenas van Beverutas ir buvo paskyręs pasimatymą su Fransua. Palikęs kamerdinerį, jis pasuko į sutartą vietą, ir ten mes dabar perkelsime savo pasakojimą.

Ąžuolo papėdėje stovėjo grubiai sukaltas suolas, ant kurio ir susėdo visa draugija. Neilgai trukus prie jų prisijungė susijaudinęs Fransua, kuris tuoj pat smulkiai papasakojo apie savo susitikimą su nepažįstamuoju.

— Gryna sąžinė, nuoširdūs draugai ir teigiamas balansas gali sušildyti žmogų sausio mėnesį net mūsų klimate,— prabilo oldermenas, norėdamas pakeisti pokalbio temą.— Užtat tokiame prisikimšusiame tvankiame mieste, kur vien dulkės, maištingi negrai ir gendantys kailiai, labai lengva pamesti galvą. Patrone, ar matote tą baltą tašką anoje įlankos pusėje? Tai ir yra „Saldusis pavėsis“, kur su kiekvienu atsikvėpimu geri gyvenimo eliksyrą ir kur bet kokiu paros metu gali ramumoje suvesti visų savo minčių balansą.

— Atrodo, kad mes vieninteliai gėrimės miesto vaizdu nuo šios kalvos.— Alidos balsas išdavė paslėptą jos žodžių reikšmę.

— Taip, mano dukterėčia, mes čia vienui vieni,— atsiliepė oldermenas, trindamas rankas iš pasitenkinimo, kad taip yra.— Šito nepaneigsi, ir mūsų kompanija tikrai puiki, nors tas, kuris taip sako, anaiptol nėra mūsų nedidelės draugijos svarbiausias asmuo. Kuklumas — neturtingųjų dorybė, bet mums, užimantiems aukštą padėtį šiame pasaulyje, leistina pasakyti tiesą apie save ar apie savo kaimyną, ar ne taip, patrone?

— Tokiu atveju iš oldermeno van Beveruto lūpų išgirsime vien tik malonius žodžius,— atsiliepė Ladlou, staiga pasirodęs iš už medžio taip netikėtai, kad biurgeris iškart užsičiaupė.— Aš atėjau čia, vien norėdamas pasiūlyti šiai draugijai savo laivo paslaugas, ir, tikiuosi, man atleisite už įsikišimą.

— Teisė atleisti priklauso gubernatoriui, čia atstovaujančiam karalienę,— sausai atkirto oldermenas.— Jeigu jos didybės jūreiviai neturi kito darbo, kaip siūlyti savo laivus senių ir jaunų

mergaičių paslaugoms, ką gi, reikia manyti, mes gyvename laimingame amžiuje, ir prekyba turėtų klestėte klestėti!

— Jeigu šiuos du darbus galima suderinti, tai kapitonui telieka didžiuotis, kad jo tarnyba taip visiems reikalinga. Jūs, misteri van Beverutai, tur būt, vykstate į Džersio plokštikalnę?

— Aš vykstu į labai puikią, asmeniškai man priklausančią vietovę, vadinamą „Saldžiuoju pavėsiu", kapitone Kornelijau van Kiuileri Ladlou!

Jaunuolis prikando lūpą, ir jo sveikai nudegusius skruostus užliejo raudonis. Tačiau jis susitvardė.

— Aš išplaukiu į jūrą,— kiek patylėjęs, prabilo jis.— Vėjas stiprėja, ir jūsų periagva, kuri matyti ten pakrantėje, vargu ar jam atsispirs. Po dvidešimties minučių „Koketė" pakels inkarą. Atoslūgis tęsis dvi valandas, deja, tai labai trumpas laikas pasimėgauti tokių malonių svečių draugija. Aš manau, kad baimė paskatins gražiąją Alidą sutikti su mano pasiūlymu, kad ir kokie yra jos norai.

— Mano norai pilnai sutampa su dėdės,— skubiai atsakė Alida.— Aš toks prastas jūreivis, kad protas, jeigu ne baikštumas, moko mane visapusiškai pasikliauti vyresniaisiais.

— Aš, žinoma, neneigiu vyresniųjų išminties,— rausdamas ištarė Ladlou,— bet pats misteris van Beverutas neužsigaus, jeigu pasakysiu, kad apie vėjus ir atoslūgius nusimanau ne blogiau už jį.

— Girdėjau, kad jūs puikiai vadovaujate jos didybės kreiseriui, kapitone Ladlou; garbė kolonijai, išauginusiai tokį karininką. Tačiau, jeigu neklystu, jūsų senelis atvyko į mūsų provinciją jau po karaliaus Karolio II restauracijos? [1]

— Mes negalime tvirtinti, kad esame kilę iš Suvienytųjų Provincijų, oldermene van Beverutai; kad ir kokios buvo mano senelio politinės simpatijos, jo palikuonių pažiūros niekada nekėlė jokių abejonių. Leiskite man paprašyti dailiąją Alidą atsižvelgti į gresiantį pavojų ir įtikinti savo dėdę, kad „Koketė" daug saugesnis prieglobstis, negu periagva.

— Sakoma, kad į jūsų laivą lengviau patekti, negu iš jo ištrūkti,— nusijuokė Alida.— Sprendžiant iš to, ką mes matėme keliaudami į salą, jūsų „Koketė", kaip ir visos koketės, trokšta pergalių. Tokiomis aplinkybėmis vargu ar jausimės saugiai.

---

[1] Karolis II — Anglijos—Škotijos karalius, sumuštas Kromvelio 1651 m., po Kromvelio mirties vėl užėmęs sostą.

— Tai mūsų priešų šmeižtas! Nesitikėjau tokio atsakymo iš gražuolės Barberi!

Paskutinieji žodžiai buvo ištarti taip pabrėžtai, kad kraujas ėmė greičiau sruventi merginos gyslomis. Laimė, niekas iš aplinkinių nepasižymėjo pastabumu, kitaip būtų kilę įtarimų, kad tarp jaunojo jūrininko ir turtingosios įpėdinės yra abipusis supratimas, o tai vargu būtų sutapę su jos globėjo norais ir ketinimais.

— Aš nesitikėjau tokio atsakymo iš gražuolės Barberi,— tyliau pakartojo Ladlou, dar labiau pabrėždamas šiuos žodžius.

Alidos širdyje vyko aiški kova, bet ji susivaldė, dar niekam jos nepastebėjus. Ji atsisuko į kamerdinerį ir ramiai bei mandagiai, kaip tinka gerai išauklėtai panelei, paprašė:

— *Rends-moi le livre, François.*[1]

— *Le voici — ah! ma chère Mam'selle Alide, que ce Monsieur le marin se fâchait à cause de la gloire, et des beaux vers de notre illustre M. Pierre Corneille!*[2]

— Štai jūs matote anglų jūrininką, kuris, aš esu įsitikinusi, nepaneigs šio gerbiamo poeto nuopelnų, nors jis, Fransua, ir priklauso tautai, paprastai laikomai Prancūzijos priešu,— su šypsena atsakė jo šeimininkė.— Kapitone Ladlou, jau mėnuo, kaip aš jums skolinga. Pažadėjau jums Kornelio raštus, ir štai dabar galiu išpildyti savo pažadą. Kai jūs atidžiai perskaitysite knygą (o ji verta dėmesio), aš tikiuosi...

— Išgirsti jos įvertinimą?

— Aš norėjau tik pasakyti, kad tikiuosi gauti ją atgal. Ji liko man kaip tėvo prisiminimas,— ramiu balsu užbaigė Alida.

— Knygos, svetimos kalbos! — sumurmėjo oldermenas.— Knygos — geras daiktas, o kalbų net protingiausiam žmogui užtenka išmokti dvi: anglų ir olandų. Žinote, patrone, jokia kita kalba neįmanoma apskaičiuoti debeto ir kredito. Ir netgi pelnas atrodo mažesnis, jeigu balansas suvedamas ne viena iš tų kalbų. Kapitone Ladlou, dėkojame už malonų pakvietimą, bet štai ateina vienas iš mano tarnų pranešti, kad atvyko mano nuosava periagva. Kaip sakoma apie gyvenimą, linkiu jums laimingo ir ilgo plaukiojimo. Viso labo!

Jaunasis jūreivis mandagiai atsisveikino su draugija, nors tokio mandagumo iš jo niekas nesitikėjo po to, kai jo laivo

---

[1] Duokite man knygą, Fransua.

[2] Prašau, madmuazele Alida, štai ji. Tas ponas jūrininkas supyko, išgirdęs apie mūsų puikaus Pjero Kornelio šlovę ir nuostabias jo eiles.

paslaugų buvo taip griežtai atsisakyta. Ramutėlis jis palydėjo juos žvilgsniu iki pat įlankos kranto; ir tik tada, kai saujelė žmonių pradingo miško tankumyne, pagaliau prasiveržė jo tramdomi jausmai.

Jis tuoj pat išsitraukė knygelę iš kišenės ir atskleidė ją su ilgiau nebesuvaldomu nekantrumu. Matyt, jis tikėjosi perskaityti ten kai ką daugiau, negu pats autorius norėjo parašyti. Bet štai jis surado užantspauduotą laiškelį, ir tą pačią akimirką misterio de Barberi palikimas atsidūrė po jo kojomis. Laiškelis buvo atplėštas taip skubiai, lyg tai būtų buvęs mirties ar gyvenimo nuosprendis.

Jaunasis jūrininkas buvo nustebintas. Jis vėl nuo pradžių perskaitė laiškelį, perbraukė ranka per akis, apsižvalgė aplinkui ir dar kartą įdėmiai paskaitė, ištyrinėjo adresą: „Kapitonui Ladlou, jos didybės laivyno kreiseris „Koketė". Jaunuolis šyptelėjo ir kažką sumurmėjo pats sau, smarkiai susirūpinęs ir kažkuo patenkintas. Jis dar kartą pažodžiui perskaitė raštelį ir pagaliau įsikišo jį į kišenę. Pažvelgus į kapitoną, buvo aišku, kad raštelis sukėlė jam kažkokį rūpestį, bet taip pat ir didelį džiaugsmą.

VI

— Na ką, ar vėl vaidenosi šią naktį?

Šekspyras, „Hamletas"

— Žmogaus veidas — tai lyg laivo žurnalas, į kurį užrašomos visos mintys, ir, sprendžiant iš kapitono Ladlou veido, jis yra puikios nuotaikos,— pasigirdo kažkieno balsas visai greta „Koketės" kapitono, kai pastarasis dar tebevaidino anksčiau aprašytąją pantomimą.

— Kas čia tauškia apie laivų žurnalus bei žmonių mintis ir drįsta kištis į mano reikalus? — piktai sušuko jaunasis kapitonas.

— Žmogus, mėgstantis minčių žaismą, kuriam dažnai tenka rašyti laivo dienoraštį; jis moka sutikti audrą ir debesyje, ir žmogaus veide. O dėl kišimosi į jūsų reikalus, kapitone Ladlou,— tai savo gyvenime esu sutikęs daug didesnių laivų, kad

sprukčiau į šalį nuo pirmo pasitaikiusio mažučio kreiserio. Tikiuosi, sere, jūs patenkintas mano atsakymu? Kaip šauksi, taip atsilieps!

Ladlou nepatikėjo savo akimis, kai atsisukęs į nekviestą pašnekovą, akis į akį susidūrė su įžūliuoju jūreiviu, kuris jau vieną kartą šį rytą jį buvo taip užpykinęs. Tačiau jaunasis kapitonas nuslopino savo pasipiktinimą ir iš paskutiniųjų stengėsi nepamesti šaltakraujiškumo. Nepažįstamojo pabrėžtas abuojumas buvo įspūdingas ar net valdingas, nors jis buvo žemesnio laipsnio jūreivis. Tikriausiai, tokia nepaprasta padėtis apstulbino kreiserio kapitoną, pripratusį prie jūreivių jam reiškiamos pagarbos. Nuslopinęs pyktį, Ladlou tarė:

— Žmogus, narsiai pasitinkantis priešą, yra drąsuolis, bet tasai, kuris erzina draugus, tėra kvailys.

— O tasai, kuris nedaro nei vieno, nei antro — protingesnis už anuos abu,— atsiliepė jūreivis su indiškąja juosta.— Kapitone Ladlou, dabar mes susitikome kaip lygus su lygiu ir galime laisvai pasikalbėti.

— Vargu ar žodis „lygus“ pasakytinas apie tokios skirtingos padėties žmones.

— Dabar neverta kalbėti apie mudviejų padėtį ir įsipareigojimus. Manau, kai ateis metas, mes abu atliksime savo pareigą. Bet bepigu kapitonui Ladlou komanduoti savo „Koketėje“, dengiamam jos jūreivių kryžminės ugnies, ir visai kas kita atsidurti vienam ant jūros uolos, ginkluotam tik savo kumštim ir narsia širdimi. Pirmuoju atveju, jūs prilygstate laivo rangautui [1], kurį remia ir palaiko vantai ir štagai, brasai bei kitas takelažas [2]; antruoju atveju, esi lyg paprastas stiebas, kuris nelinksta tik dėka savo tvirtos patvarios medienos. Tačiau iš jūsų išvaizdos matyt, kad jums pakaktų drąsos leistis į kelionę vienam, nors ir pučiant stipresniam vėjui, negu šis, kuris antai kaip įtempia to laivelio bures įlankoje.

— Iš tiesų laivelį pagavo vėjas,— pritarė Ladlou, viską aplinkui pamiršęs, kai tik iš už kalvos pasirodė periagva, kuria plaukė Alida su savo draugais. Laivelis pasuko į atvirą Raritano įlanką.— Ką pasakysi, drauguži? Toks žmogus, kaip tu, turėtų nusimanyti apie orą.

— Moteris ir vėjus tik iš veiksmų gali suprasti,— atsakė

---

[1] Rangautas — nejudamos medinės laivo dalys, prie kurių pritvirtinamos burės.

[2] Takelažas — visuma laive esančių lynų ir virvių.

jūreivis,— bet kiekvienam mirtingajam, mėgstančiam ramybę ir gerbiančiam stichiją, aišku, kad daug saugiau yra keliauti jos didybės kreiseriu „Kokete“, negu ta šokinėjančia periagva; tačiau ten laivelyje plevėsuojantys šilkiniai rūbai rodo, kad kažkas galvoja kitaip...

— Jūs nuostabiai nuovokus žmogus,— sušuko Ladlou, atsigręždamas į įsibrovėlį,— o taip pat ir nuostabiai...

— ...įžūlus,— užbaigė pastarasis, pastebėjęs, kad kapitonas sudvejojo.— Nesivaržykit, jos didybės karininke,— juk aš tik paprastas jūreivis arba, geriausiu atveju, vyresnysis vairininkas.

— Nenoriu jūsų įžeisti, bet tiesiog stebiuosi, iš kur jūs žinote, jog aš siūliausi nugabenti ledi ir jos draugus į oldermeno van Beveruto vasarnamį?

— O, aš visai nesistebiu jūsų pasiūlymu lydėti ledi kad ir į pasaulio kraštą, nors jūsų mandagumą jos draugams daug sunkiau paaiškinti. Kai jauni žmonės iš širdies prabyla, jie nemoka kalbėti pašnibždomis.

— Vadinasi, jūs klausėtės mūsų pokalbio! Aš esu tuo įsitikinęs, nes už medžių lengva pasislėpti. Matyt, sere, jūs turite ne vien ausis, bet ir akis.

— Prisipažįstu, mačiau, kad jūsų veido išraiška keitėsi lyg parlamento nario, atliekančio sandėrį su savo paties sąžine, kai jūs skaitėte tą popiergalį...

— Kurio turinio jūs tikrai nežinote!

— Kuriame, aš spėju, ledi išreiškia savo asmeniškus pageidavimus. Ta moteris pati yra nemenka koketė, todėl ir nepriėmė jūsų pasiūlymo paplaukioti jos bendravardžiu laivu.

— Prisiekiu dangumi, to vyruko įžūlume yra teisybės,— sumurmėjo Ladlou, žingsniuodamas pirmyn ir atgal medžio pavėsyje. —Merginos žodžiai ir poelgiai prieštarauja vieni kitiems, ir aš, kvailys, esu apgaudinėjamas lyg koks jaunutis mičmanas, ką tik atitrūkęs nuo mamos sijono. Klausykite, misteri... Tikiuosi, jūs turite kokį nors vardą, kaip ir kiekvienas jūros klajoklis?

— Taip. Kai sušunkama pakankamai garsiai, aš atsiliepiu šaukiamas Tomo Rumpelio vardu.

— Ką gi, misteri Rumpeli, toks puikus jūrininkas turėtų džiaugtis, galėdamas tarnauti karalienei.

— Jeigu neturėčiau pareigų niekam kitam, tai su didžiausiu malonumu ištiesčiau pagalbos ranką tai garbingai ledi, patekusiai į bėdą.

— Kas gi šioje karalystėje gali turėti daugiau teisių, negu jos didybė? — nustebo Ladlou, įpratęs visada su pagarba atsiliepti apie karališkąją valdžią.

— Aš pats. Jei mūsų keliai sutampa, aš su didžiausiu malonumu palaikysiu jos didybei kompaniją, bet...

— Jūsų juokai visai ne vietoje, sere, — nutraukė jį Ladlou. — Žinote, kad galiu jus priversti tarnauti jos didybei, nesileisdamas su jumis į jokias derybas; ir tai padaryti man būtų visai nesunku, nors ir labai jūs atrodote narsus.

— Kam pulti į kraštutinumus, kapitone Ladlou? — atsakė nepažįstamasis, truputį pagalvojęs. — Gal aš šiandien jau kartą pabėgau nuo jūsų vien dėl to, kad galėčiau įžengti į jūsų laivą savo noru, niekieno neverčiamas. Mes čia vieni, ir jūs nepalaikysite manęs pagyrūnu, jei pasakysiu, kad sveikam ir energingam žmogui nepatinka, kad jį temptų lyg valtį, pririštą prie laivo paskuigalio. Aš esu jūreivis, sere, ir nors vandenynas man namai, aš niekada nesileidžiu į jūrą be gero takelažo. Apžvelkite vandenyną nuo šios uolos ir pasakykite pats, ar matote čia nors vieną laivą, išskyrus jos didybės kreiserį, kuris atitiktų tolimojo plaukiojimo jūreivio skonį?

— Ar nenorite tik man pasakyti, kad atvykote čia stoti į tarnybą?

— Kaip tik taip. Nors eilinio jūreivio nuomonė nedaug verta jūsų akyse, jums gal bus malonu išgirsti, kad nėra gražesnio ir greitesnio laivo, negu tas, kuriam jūs komanduojate, nors ir kiek žvalgyčiausi po jūrą. Tokiam prityrusiam jūreiviui, kaip jūs, kapitone Ladlou, ne naujiena, kad žmogus vienaip kalba, kai jis pats savo valioje, ir visai kitaip, kai atsiduoda karūnos valdžiai, todėl tikiuosi, jūs pamiršite tai, ką čia nesivaržydamas pasakiau.

— Aš pažįstu tokius narsuolius, kaip jūs, mano drauge, ir nuo seniai žinau, kad tikras jūros vilkas visada būna įžūlus krante ir paklusnus kaip avelė laive. Kas ten boluoja saulėje — burė ar žuvėdros sparnas?

— Sunku pasakyti, — atsiliepė drąsusis jūrininkas, tingiai nukreipdamas žvilgsnį į atvirą vandenyną. — Nuo šios uolos puikiai matyti. Ten žuvėdros nardo virš bangų, ir jų plunksnos švysčioja saulėje.

— Pažvelkite į jūros pusę. Tas spindintis baltas taškas greičiausiai bus kokio nors laivo burė.

— Gali būti. Pučiant tokiam lengvam brizui, kabotažiniai laivai dieną ir naktį šmirinėja išilgai kranto lyg žiurkės prieplaukoje... ir vis dėlto man atrodo, kad tai bangų viršūnės blizga saulėje.

— Tai sniego baltumo burė — jomis paprastai puikaujasi piratų laivai.

— Deja, ten daugiau nieko nematyti, — atrėžė nepažįstamasis. — Mes jūreiviai, kapitone Ladlou, daug bemiegių naktų tuščiai prasivaikom tokius vaiduoklius. Kartą, plaukiant palei Italijos krantus, ties Korsika visa įgula šitaip apsigavo, ir nuo to laiko aš ėmiau tikėti savo akimis tik tokiu atveju, kai horizontas visai švarus ir galva blaivi.

— Papasakokite smulkiau, — paprašė Ladlou ir nukreipė akis nuo vandenyno, įsitikinęs, kad apsiriko. — Kokie stebuklai ištiko jus italų vandenyse?

— Tikri stebuklai, ir jūsų malonybė sutiksite su tuo, kai aš papasakosiu viską tais pačiais žodžiais, kaip užrašiau į laivo žurnalą, kad visi pasimokytų. Tai atsitiko velykų sekmadienį, baigiantis antros pamainos budėjimui. Silpnas pietryčių vėjas palengva sklaistė viršutiniąsias bures, ir laivo beveik nereikėjo valdyti. Korsikos kalnai, Montekristas ir Elba prieš kelias valandas buvo dingę iš akių, ir mes nuo rėjų stebėjome, kada pasirodys Italijos krantai. Žemai virš jūros nusidriekęs tirštas rūkas užstojo žemę, mes palaikėme jį pakrantės rūku ir nekreipėme daugiau dėmesio, tačiau laikėmės atokiau, neįplaukdami į jį, nes netgi jūros bei sausumos paukščiai vengia per jį skristi. Mes šitaip stoviniavome, ir subliuškusios burės plazdeno pavėjui, tarsi mergina būtų mojavusi vėduokle savo mylimajam. Tik apatinės burės varė laivą, vakaruose saulė jau skendo į bangas. Tuomet aš dar buvau jaunas, mano akys buvo žvitrios kaip paukščio, ir aš pirmasis pamačiau tą vaizdą!

— Ir kas gi tai buvo?.. — skubiai paklausė Ladlou, nors ir buvo apsimetęs, kad pasakojimas jo visai nedomina.

— Tiesiai virš dvokiančio rūko, kuris nuolatos kyla šiose pakrantėse, pasirodė kažkoks šviečiantis daiktas, kuris spinduliavo taip skaisčiai, tarsi tūkstančiai žvaigždžių būtų susispietę į stebuklingą švyturį, perspėjantį mus apie kranto artumą. Tai buvo antgamtiškas, stebinantis reiškinys! Atėjo naktis, ir sutemus šviesa ėmė tvieksti dar skaisčiau, lyg iš tikrųjų būtų

norėjusi mus perspėti apie pavojų. Kai pagaliau man padavė į viršų žiūronus, aukštai aukštai virš rangauto, kur paprastai laivuose kabinami atpažinimo ženklai, aš pamačiau žibantį kryžių.

— Tikras stebuklas! Ir kaip jūs išaiškinote, ką tie dangaus ženklai galėtų reikšti?

— Mes pasukome į atvirą jūrą ir palikome aiškintis tuos stebuklus narsesniems jūreiviams. Kaip aš nudžiugau, išaušus vėl pamatęs snieguotas Korsikos kalnų viršūnes!

— O tas reiškinys taip ir liko mįslė?

— Taip ir pasiliks. Daug kartų po to kalbėjausi su italų jūreiviais, bet jie niekada nematė nieko panašaus. Vienas iš jų, tiesa, įsidrąsinęs papasakojo, kad toli sausumoje stovi tokia aukšta ir didelė bažnyčia, kad ją gali pamatyti toli iš jūros; gali būti, kad mes nuo rėjų matėme jos kupolą, gausiai iliuminuotą ir šviečiantį per rūką. Bet tokie seni jūros vilkai, kaip mes, aišku, ta pasaka nepatikėjome. Aš puikiai žinau, kad kartais bažnyčia, kaip ir laivas ar kalnas, iš tolo gali atrodyti didesnė, negu iš tiesų, bet, pasakojant, kad žmonės savo rankomis gali virš debesų sukrauti akmenis, visų pirma reikia pasiieškoti patiklių klausytojų.

— Jūsų pasakojimas labai įdomus, ir tą stebuklą vertėtų arčiau patyrinėti. Tai tikrai galėjo būti bažnyčia. Romoje aš žinau rūmą, tris kartus aukštesnį už kreiserio stiebus.

— Aš taip retai drumsčiau bažnyčių rimtį, kad nesuprantu, kodėl jos turėtų drumsti man ramybę, — atsakė jūreivis, abejingai nusisukdamas nuo vandenyno, tarsi jam būtų nusibodę stebėti vandens platybę. — Praėjo dvylika metų nuo to įvykio, ir nors daug jūrų išvagojau, daugiau niekada nuo tos valandos nebemačiau Italijos krantų. Gal jūsų malonybė pirmas parodysite kelią žemyn, kaip dera pagal rangą?

— Užsiklausiau tavo pasakojimo apie liepsnojančius kryžius bei švytinčias bažnyčias ir pamiršau periagvą, misteri Rumpeli, — atsakė Ladlou, vis dar atsigręžęs į įlanką. — Šis užsispyręs senas olandas, ak, aš norėjau pasakyti, misteris oldermenas van Beverutas, daugiau pasitiki savo laiviūkščiu, negu aš. Man visai nepatinka debesis, kuris kyla antai nuo Raritano žiočių; jūros pusėje horizontas taip pat apsiniaukė. Dangau! Tolumoje matau burę, arba jau mano akys visai apžlibo ir apgaudinėja mane!

— Jūsų kilnybė vėl pamatėte žuvėdros sparną; aš pats vos

nepalaikiau jo bure, bet ne taip lengva apgauti tokį būdrų žmogų, dešimt ar penkiolika metų praplaukiojusį jūrose. Atsimenu, kartą plaukėme tarp Kinų jūros salų, pasatų rajone...

— Gana tavo stebuklų, bičiuli, vienam rytmečiui man jau pakanka bažnyčios... Gal ten tikrai buvo žuvėdra, tokiame nuotolyje sunku įžiūrėti; nors pagal dydį ir formą atrodė, kad ten baltuoja burė! Mūsų pakrantėse turi pasirodyti laivas, kurį privalome atidžiai sekti!

— Vadinasi, aš turėsiu progos pasirinkti laivą pagal savo skonį, — įsiterpė Rumpelis. — Dėkoju, jūsų kilnybe, kad pasakėte man apie tai, kol dar neparsidaviau karalienei; toji dama noriai ima panašias dovanas, bet nenoriai grąžina.

— Jeigu patekęs mano laivan, tu būsi bent perpus tiek mandagus, kiek esi įžūlus krante, tave bus galima paskelbti paklusnumo pavyzdžiu. Bet tokiam jūreiviui, kaip tu, ne vis tiek, kokiame laive tarnauti.

— Nejaugi anas laivas, kurį minėjote jūsų kilnybė, priklauso piratams?

— Jeigu ne piratams, tai ne ką geresniems; švelniau tariant, kontrabandininkams. Jie taip įsismagino, jog, galiu prisiekti, greitai prieis liepto galą. Tokiam patyrusiam jūreiviui, kaip tu, turėtų būti girdėtas Jūrų Skrajūno vardas.

— Atleiskite jūrų klajokliui, kad jis įkyriai smalsus savo amato dalykuose, — atsakė labai susidomėjęs jūreivis su indiškąja juosta. — Aš neseniai grįžau iš tolimo plaukiojimo, ir nors daug girdėjau pasakojimų apie jūros plėšikus, bet tokio pirato neprisimenu. Pirmą kartą man apie jį papasakojo plaukiojančios tarp šio kranto ir miesto periagvos škiperis. Aš ne visai toks, koks atrodau, kapitone Ladlou; kai jūs geriau mane pažinsite ir pamatysite, kad moku savo darbą, gal būt, nesigailėsite įkalbėjęs mane stoti tarnauti į jūsų laivą ir parodęs man nuolaidumo ir nuoširdumo tuo metu, kai buvau nepriklausomas. Jūsų kilnybės, tikiuosi, neįžeis mano drąsa, jei paprašysiu jus daugiau papasakoti apie tą kontrabandininką.

Ladlou įsmeigė akis į vyrišką ir neįžvelgiamą pašnekovo veidą. Jose blykstelėjo neaiškus įtarimas, bet jis tuoj pat išblėso, kai kapitonas įsižiūrėjo, kokį drąsų, prityrusį ir energingą jūreivį jam pavyko užverbuoti. Toks jūreivio nesivaržymas greičiau pralinksmino, nei įžeidė jį. Staigiai apsigręžęs, kapitonas ėmė leistis nuo uolos pakrantėn, tęsdamas pokalbį.

— Iš tiesų matau, kad sugrįžai iš toli, — tarė jaunasis „Ko-

ketės“ kapitonas šyptelėjęs, tarsi atleisdamas pats sau už per didelį nuolaidumą, — jeigu pasakojimai apie brigantiną[1], vardu „Jūrų burtininkė“, ir apie jos kapitoną, kuris pagrįstai vadinamas Jūrų Skrajūnu, nepasiekė tavo ausų. Jau penkeri metai visiems kolonijos kreiseriams įsakyta būti pasiruošusiems pirato medžioklei. Sako, kad įžūlus kontrabandininkas dažnai meta iššūkį laivams, praplaukdamas jiems panosėje. Karininkui, kuriam pavyks jį pagauti, pažadėta vadovauti dideliam laivui, ir, ko gero, bus suteiktas net titulas!

— Tur būt, jis gerai uždirba, jeigu taip rizikuoja ir nebijo tokių gerų jūreivių. Nepykit, kad aš toks įžūlus ir, kaip matyt, baigiu išvesti jus iš kantrybės, jei dar paklausiu, ar yra žinomi kokie nors to kontrabandininko, arba, tiksliau, pirato, veido ar šiaip ypatingi bruožai?

— Ar ne vis tiek, kaip atrodo tas nenaudėlis? — atkirto kapitonas Ladlou, matyti, atsitokėjęs, kad įsileido su nepažįstamuoju į per ilgas kalbas.

— Aišku, vis tiek! Tik dėl to paklausiau, kad iš pasakojimo jis man priminė vieną žmogų, kurį kadaise buvau sutikęs tolimosios Indijos jūrose. Vėliau jis kažkur pražuvo, ir niekas nežinojo kur. Šis Jūrų Skrajūnas greičiausiai ispanas nuo Meino, o gal olandas, atplaukęs čia iš savo pusiau nuskalautos tėvynės susipažinti su tvirta žeme.

— Ispanas iš pietų niekada neišdrįs plaukioti mūsų jūromis, o tokių greitų ir vikrių olandų aš nesu matęs. Pasakoja, kad šis vaikinas tyčiojosi iš greičiausių anglų kreiserių! Aš negirdėjau apie jį nieko gero. Šneka, kad tai kažkoks susikompromitavęs karininkas, atsisakęs padorių žmonių draugijos, nes niekšybė taip aiškiai įrašyta jo veide, jog neįmanoma nuslėpti.

— Mano pažįstamas buvo padorus žmogus ir nesigėdino rodytis draugams, — tarė jūreivis. — Aišku, tai ne jis, o gal čia to pirato nė kvapo nėra. Ar tikrai žinote, jūsų kilnybe, kad ta asmenybė pasirodė čia?

— Sklinda tokie gandai, nors jau ne kartą, patikėjęs jais, vaikiausi tą piratą ten, kur jo nė ženklo nebuvo; ir dabar nelabai tikiu tomis šnektomis... Vėjas papūtė iš vakarų ir išsklaidys debesis virš Raritano žiočių. Oldermenui šį kartą pasisekė!

— Ir žuvėdros patraukė į atvirą jūrą, tai tikras gero oro

---

[1] B r i g a n t i n a — lengvas dvistiebis laivas, kurio priešakinis stiebas (fokstiebis) yra tiesiomis burėmis, o užpakalinis (grotstiebis) — įstrižomis burėmis.

ženklas,— tarė jūreivis, metęs staigų, aštrų žvilgsnį į tolimą horizontą.— Jūsų piratas, tur būt, nuskrido drauge su jomis!

— Mes vysimės. Mano laivas pasiruošęs išplaukti į jūrą, ir norėčiau pagaliau sužinoti, misteri Rumpeli, kokią vietą norėtumei užimti, tarnaudamas karalienei.

— Telaimina viešpats jos didybę! Ona — karalienė, ir sau vyru išsirinko laivyno admirolą. Jeigu kalbėsime apie pareigas, sere, tai kiekvienas jūrininkas, net tas, kuris sužiaumoja savo maisto davinį, stovėdamas šalia špigato[1], trokšta būti kapitonu. Tur būt, vyresniojo padėjėjo vieta pas jus jau užimta?

— Tai kvailas pokštas, sere. Tavo amžiaus ir patirties žmogui nėra ko aiškinti, kad laipsnį reikia užsitarnauti.

— Atleiskite, prisipažįstu suklydęs. Kapitone Ladlou, jūs garbingas žmogus ir neapgausite manęs, jeigu jumis pasitikėsiu?

— Kad ir kas tu būtum, gali drąsiai pasikliauti mano žodžiu.

— Tuomet, sere, pažadėkite štai ką: leiskite man aplankyti jūsų laivą, susipažinti su savo būsimais draugais ir jų būdu, įsitikinti, ar laivas patiks, ir palikti jį, jeigu panorėsiu.

— Vaikine,— tarė Ladlou,— tavo įžūlumas veda mane iš kantrybės!

— Mano prašymas nėra tuščia užgaida, galiu jums tai įrodyti, — rimtai atsakė nepažįstamasis jūreivis. — „Koketės“ kapitonas Ladlou daug ką atiduotų, kad galėtų surišti savo likimą su ta gražiąja ledi, kuri plaukia ana periagva, nors yra tūkstančiai kitų moterų, kurios pačios pultų jam ant kaklo.

— Tavo begėdiškumas neapsakomas! Na, o kas iš to, jeigu taip ir būtų?

— Sere, laivas jūreiviui beveik tas pats, kaip žmona. Tarnyba laive, o ypač karo metu, suriša juos vedybiniais ryšiais, teisėtais ar ne, — nesvarbu. Jūreivis ir laivas tampa vienas kitam „kaulas nuo kaulo, kūnas iš kūno, kol mirtis juos perskirs“. Sudarant tokią ilgalaikę sąjungą, būtinas laisvas pasirinkimas. Ar jūreiviai negali turėti savo skonio kaip įsimylėjėliai? Laivo korpuso linijos — tai mylimosios liemuo ir pečiai, takelažas — jos papuošalai, dailios burės — moteriškos skrybėlaitės fasonas, patrankos — dantys, o spalva — tai jos skruostų rausvumas! Štai dėl ko reikia rinktis neskubant, sere, ir jeigu jūs man ne-

[1] Špigatas — anga laivo borte — pro ją išteka vanduo nuo denio.

suteiksite tos galimybės, aš palinkėsiu jūsų kilnybei laimingo plaukiojimo, o karalienei — geresnio tarno, nei aš.

— Misteri Rumpeli, per daug nepasitikėk tais nuskurusiais ąžuoliukais; panorėjęs aš lengvai tave sumedžiosiu tarp jų, — nusijuokė Ladlou.— Bet tiek to, „Koketė“ tokiomis sąlygomis, kokias pats pasiūlei, pasitiks tave išdidžiai, tarsi pirmoji miesto gražuolė kviestiniame baliuje.

— Daugiau nė žodžio! Seku jūsų kilnybės kilvateryje, — atsakė jūreivis su indiškąja juosta ir pirmą kartą per visą pasakojimą nusiėmė prieš kapitoną kepurę. — Nors aš dar nevedęs, bet galite laikyti mane jau sužadėtu.

Nėra reikalo pasakoti tolimesnio dviejų jūreivių pasikalbėjimo. Jūreivis šnekėjo be sustojimo, nė kiek nesivaržydamas kapitono, bet, vos pasiekus krantą, kur stovėjo jos didybės kreiseris, Rumpelis, kaip prityręs jūreivis, tuoj pat pasikeitė ir tapo mandagus bei pagarbus, kaip to reikalavo jų skirtingi laipsniai.

Po pusvalandžio tris „Koketės“ marselius jau plazdeno vėjas; paskutinis inkaras buvo pakeltas, ir laivas, genamas šviežio pietvakarių vėjo, pasuko į atvirą jūrą. Oldermeno van Beveruto sarkastiškos užuominos buvo nepagrįstos, kreiseris nedykinėdavo,— jo išplaukimas buvo toks įprastas įvykis, kad nė kiek nesujaudino pakrantės gyventojų ir įlankos valtininkų, kurie buvo vieninteliai šio įvykio liudininkai.

VII

Nesu jūreivis, bet jei nuo manęs
Tu būtumei už marių tolimųjų,
Dėl tokio lobio leisčiaus vandenynan.

Šekspyras, „Romeo ir Džiuljeta“

Nuostabus jūros ir kranto derinys skaisčioje mėnesienoje 40° šiaurės platumoje vilioja akį. Tokį paveikslą tegul pabando dabar įsivaizduoti skaitytojas.

Plačias Raritano žiotis nuo atviros jūros skiria ilgas, žemas ir siauras iškyšulys, arba nerija, — taip sakoma maišyta anglųolandų kalba, paplitusia buvusių Jungtinių Olandijos Provincijų ribose. Toji nerija vadinama Sendi Huku. Šį siaurą sausu-

mos lopinėlį iš vienos pusės suplakė niekada nenurimstanti galinga vandenyno bangų mūša, o iš kitos — įvairių upių, šioje vietoje įtekančių į įlanką, srovės. Pietuose paprastai jis jungiasi su žemu Niudžersio krantu, bet kartais kelis metus iš eilės vanduo pragraužia siaurą praėjimą tarp iškyšulio ir sausumos; tokiais laikotarpiais Sendi Hukas pavirsta sala. Kaip tik tokia padėtis buvo mūsų aprašomuoju laikotarpiu.

Nuo okeano pusės nerijos krantas lygus ir smėlėtas kaip ir visa Džersio pakrantė, nuo sausumos pusės išraižyta įlankėlių ir užutekių, kuriuose laivai gali saugiai pasislėpti nuo audrų.

Viena tokia romi ir vaizdinga įlanka nepaprastai patogi, nes nedidelio grimzlumo laivai joje gali pasislėpti nuo bet kokios krypties vėjo. Šis uostas, arba paprasčiau — užutekis, yra kaip tik toje vietoje, kur iškyšulys prieina prie pat sausumos ir tiesiogiai jungiasi su mūsų ką tik paminėtu sąsiauriu, kada vanduo užlieja iškyšulį. Nedidelė kelių šimtų pėdų platumo Šriusberio upelė srovena lygiagrečiai ir įteka į įlanką visai šalia užutekio. Sausumos lopinėlis tarp Šriusberio upės ir jūros žemas ir smėlėtas, kaip ir nerijos pakrantė, — nors ne toks dykas. Neapdirbtieji plotai apaugę nedideliais ąžuoliukais ir pušaitėmis arba natūraliomis pievomis. Vakarinis krantas staigiai kyla aukštyn ir pereina į kalną. Šio kalno papėdėje oldermenas van Beverutas dėl tam tikrų priežasčių, kurios paaiškės iš tolimesnio pasakojimo, pasistatė vasarnamį. Olandų papročiu pavadino jį „Saldžiuoju pavėsiu".

Ieškodamas nuošalios vietos ir gryno oro, Manheteno biurgeris vargu ar būtų geriau radęs. Kaimyninės žemės nuo senų laikų priklausė garbingai Hartshornų šeimai. Jų valdos toli siekė, ir kaimynystėje nebuvo jokių kitų kolonistų. Jeigu pridursime, kad žemė tuo metu dar buvo mažai tinkama žemdirbystei, taps aišku, kad kolonistams nebuvo jokio tikslo nei galimybių veržtis į tas vietoves. Švelnūs brizai, pučiantieji nuo greta alsuojančio vandenyno, vėsino ir taip jau švarų ir sveiką orą. Bendrais bruožais nupasakoję vietą, kurioje vyko mūsų aprašomieji įvykiai, šiek tiek smulkiau pavaizduosime oldermeno vasarnamį.

Vasarnamis „Saldusis pavėsis" buvo žemas, netaisyklingos formos plytinis pastatas, nudažytas tirpstančio sniego spalva, grynai olandiško skonio. Namą puošė daugybė frontonų su vėjarodžiais, geras tuzinas įmantrių kaminų ir nesuskaitoma dau-

gybė bokštelių gandralizdžiams. Doras architektas, atsinešęs į šį pusrutulį skonį ir papročius, geriau derančius senajame pasaulyje, buvo apstulbintas, kad šie būstai taip ir liko neapgyvendinti; nors visi negrai vienu balsu šaukė, kad Amerikoje nesiveisia toks paukštis, jis niekaip tuo negalėjo atsistebėti.

Prieš namą žaliavo nedidelė, bet labai tvarkinga pievelė, apsupta gyvatvore; dvi senos guobos, tur būt, buvo vieno amžiaus kaip ir kalnas, kurio papėdėje jos augo. Natūrali terasa, ant kurios stovėjo namas, nuolat buvo pavėsyje. Visur gausiai augo vaismedžiai, tarp jų šen bei ten įsiterpdavo pušelė ar ąžuoliukas. Priekyje terasa staigiai leidosi žemyn iki pat upės žiočių. Vienu žodžiu, tai buvo erdvus, paprastas vasarnamis, pastatytas su visais patogumais; tiesa, architektūra jis negalėjo pasigirti, nebent surūdijusiais vėjarodžiais ir įmantriais kaminais. Arčiau prie upės, tolėliau nuo vasarnamio, buvo pastatyta keletas nedidelių namukų negrams, o taip pat erdvios arklidės ir sandėliai, kur kas didesni, nei buvo reikalinga tokiai mažai fermai. Periagva, kuria atplaukė šeimininkas, stovėdavo nedidelėje medinėje prieplaukoje prie pat namų.

Pavakare triukšmas, sąmyšis ir skubus negrų lakstymas su žibintais po fermą paskelbė šeimininko atvykimą. Bet pamažu triukšmas nutilo, šviesos užgeso, ir įsiviešpatavo tyla. Laikrodžiui mušant devynias, nuvargę keliauninkai jau miegojo, išsiskirstę po savo kambarius. Nutilo ir negrų klegėjimas, — jie kietai užmigo savo kukliuose nameliuose.

Šiaurinis vasarnamio fligelis, kaip prisimena skaitytojas, šliejosi prie pat kalno, fasadu į rytus, tai yra atsigręžęs į upę ir jūrą. Šį vasarnamio sparną užstojo tankūs krūmai ir žemi medeliai; jis buvo kito architektūrinio stiliaus, negu visas pastatas. Šis fligelis buvo pastatytas specialiai gražuolei Barberi, jos pačios lėšomis. Dviejų palikimų įpėdinė šeimininkavo jame pagal savo skonį tomis savaitėmis, kai persikeldavo į vasarnamį ar džiaugdavosi čia nekaltomis moteriškomis pramogomis, tinkančiomis jos amžiui ir padėčiai. Galantiškasis Fransua, garbinąs savo šeimininkės grožį ir kilmę, pavadino šį nuostabų vasarnamio kampelį „Fėjų buveine“. Pavadinimas, truputį iškraipytas, prigijo vietinių gyventojų tarpe.

Tą vakarą fligelio langinės buvo atviros, ir šeimininkė sėdėjo prie lango. Alida buvo tokio amžiaus, kada žmonės labai jautrūs įspūdžiams, ir švelnią, ramią naktį, žiūrėdama į at-

siskleidusį priešais ją puikų vietovaizdį, jautė tokį pasigėrėjimą, kokį patiria jautrios gamtos grožiui sielos.

Danguje skaisčiai švietė jaunatis, apsupta milijardo žvaigždžių. Jos šviesa švelniai liejosi vandens paviršiumi, čia vienur, čia kitur blykstelėdama lyg veidrodyje. Nuo vandenyno dvelkė gaivinanti vėsuma. Neapžvelgiamas vandenyno paviršius, perskirtas smėlėtos nerijos, buvo ramutėlis, tik retkarčiais jis iš lėto pakildavo ir vėl nusileisdavo, tarsi miegančio milžino krūtinė. Vien tik ilga, putota bangų linija, laižanti smėlį, trikdė tylą: jos sunkus, nesiliaujantis ošimas tai grasinamai sustiprėdavo, tai vos girdimai apmirdavo tolyje. Iškilminga nakties ramybė ir paslaptingi garsai išviliojo Alidą į balkoną. Ji persilenkė per turėklus, stengdamasi pro rožių tankmę įžiūrėti tą užutekio dalį, kurios nebuvo matyti iš jos fligelio langų.

Gražuolė Barberi šyptelėjo, pamačiusi neaiškius stiebų ir laivo siluetus, pasislėpusius iškyšulio šešėlyje. Jos tamsios akys sublizgėjo iš moteriško išdidumo; putnios lūputės džiaugsmingai suvirpėjo, o plonas pirštelis nejučiomis subarbeno į balkono turėklus.

— Kaip greitai kapitonas Ladlou sugrįžo! — negalėdama suvaldyti ją apėmusio džiaugsmingo nerimo, garsiai prabilo mergina. — Aš, tur būt, turėsiu sutikti su dėdės nuomone, kad karalienei prastai tarnaujama.

— Nelengva tarnauti vienai damai, — pasigirdo balsas iš krūmų tankmės, beveik siekiančios langą,— bet tas, kuris tarnauja iš karto dviem, tikrai užsitrauks abiejų nemalonę!

Alida atšoko atgal, ir tą pat akimirką balkone jau stovėjo „Koketės“ kapitonas. Nedrįsdamas peržengti žemą turėklą, skiriantį balkoną ir nedidelę svetainę, jaunasis kapitonas pažvelgė Alidai į akis, paskui, gal neteisingai supratęs jų žvilgsnį, o gal per daug pasitikėdamas savimi ir savo viltimis, įžengė į kambarį.

Gražiajai hugenoto dukrai toks savavališkas įsiveržimas į jos apartamentus buvo, be abejonės, staigmena, bet jos veide nepasirodė nei išgąstis, nei nustebimas. Tik kraujas užliejo skruostus ir gyvos akys dar smarkiau sužėrėjo. Mergina išdidžiai ir valdingai atsilošė.

— Aš girdėjau, kad kapitonas Ladlou narsiai kaunasi su priešu abordažiniuose [1] mūšiuose,— prabilo ji nieko gero neža-

[1] Abordažas — seniau vartotas kautynių būdas: dviejų laivų sukabinimas, po to pradedant susirėmimą rankiniu ginklu.

dančiu balsu,— ir maniau, kad jo savimeilę patenkins laurai, laimėti kovose su mūsų krašto priešais!

— Atleiskite man, gražioji Alida,— nutraukė ją jaunuolis,— jūs žinote, kokias kliūtis išranda pavydus ir budrus jūsų dėdė, kad tik sutrukdytų man pasikalbėti su jumis.

— Vadinasi, jo budrumas nieko vertas, oldermenas van Beverutas apsiriko, tikėdamas, kad jo globotinės lytis ir padėtis apsaugos ją nuo tokių netikėtumų.

— Ak, Alida, jūs nepastovi kaip vėjas! Gerai žinote, kad jūsų globėjas yra nusistatęs prieš mane, ir dar kankinate mane priekaištais už tai, kad pažeidžiau etiketą. Aš tikėjausi, tikriau sakant, buvau įsitikinęs, perskaitęs jūsų laišką, už kurį dėkoju tūkstantį kartų, kad... bet kodėl jūs taip žiauriai griaunate mano viltis, kurios, gal būt, pastaruoju metu peržengė sveiką protą!

Raudonis, kuris jau buvo atslūgęs nuo gražiosios Barberi skruostų, vėl sužydėjo dar smarkiau, ir vieną akimirksnį atrodė, kad jos ryžtingumas susvyravo. Valandėlę pagalvojusi, ji vis dėlto susivaldė ir, nors ir susijaudinusi, tvirtai atsakė:

— Kapitone Ladlou, protas pataria moterims būti labai apdairioms, rašydama jums, aš labiau vadovavausi nuoširdžiais jausmais, nei sveiku protu. Dabar matau, kad jūs nedelsdamas verčiate mane apgailestauti dėl šios klaidos.

— Tegul gėda kris ant mano galvos ir aš užsitrauksiu visos moteriškos lyties atstovių panieką, jeigu jums teks apgailestauti dėl savo nuoširdumo man! Bet argi aš be pagrindo skundžiuosi jūsų nepastovumu? Ar galėjau tikėtis tokio žiauraus priekaišto, žiauraus, šalto ir ironiško, už nekaltą norą išreikšti jums savo dėkingumą?

— Dėkingumą! — pakartojo Alida, šį kartą nuoširdžiai nustebusi.— Perdaug reikšmingas žodis, sere; aš tik paskolinau jums populiarios poezijos tomelį,— tai paprastas mandagumas, už jį nėra ko taip karštai dėkoti!

— Arba aš neteisingai supratau jūsų laišką, arba šiandien nesusipratimų diena! — tarė Ladlou, stengdamasis nuslėpti savo nusivylimą.— Tačiau jūsų pačios žodžiai prieštarauja jūsų rodomam šaltumui. Alida, prisiekiu jums jūreivio garbe, aš greičiau patikėsiu, kad jūs parašėte šį laišką, šaltai ir ramiai apgalvojusi, nei pagauta trumpalaikės užgaidos, nevertos jūsų. Štai tas laiškas! Patikėkite, man bus nelengva skirtis su viltimis, kurias jis man įžiebė!

Gražuolė Barberi nustebusi įsmeigė akis į jaunojo vyriškio veidą. Jos skruostai paraudo, Alida širdyje jautė, kad jai nederėjo rašyti to laiško, bet taip pat buvo tikra, kad neparašė jame nieko, kas būtų galėję taip padrąsinti jaunuolį. Atsižvelgiant į tų laikų papročius, jos garbintojo profesiją ir vėlyvą jo vizitą, savaime suprantama, merginai kilo įtarimas, ir ji įdėmiai pažvelgė jam į veidą, tarsi norėdama įsitikinti, ar prieš ją stovintis žmogus neturi blogų kėslų. Bet kapitono Ladlou vardas buvo be priekaištų, kaip ir visų ano meto jūreivių; jo nuoširdus ir tikrai gražus veidas sugrąžino jai pasitikėjimą. Ji paskambino varpeliu ir parodė ženklu svečiui atsisėsti.

— *François,*— kreipėsi ji į apsimiegojusį kamerdinerį, įėjusį į kambarį,— *fais-moi le plaisir de m'apporter de cette eau de la fontaine du bosquet, et du vin — le Capitaine Ludlow a soif, et rappelle-toi, bon François, il ne faut pas déranger mon oncle à cette heure; il doit être bien fatigué de son voyage.*[1]

Kai ištikimasis tarnas, išklausęs nurodymų, pasišalino, Alida atsisėdo. Ji buvo patenkinta, kad tokiu būdu kapitono Ladlou vėlyvas apsilankymas nebebus visiška paslaptis, o be to, vykdydamas jos įsakymą, tarnas užtruks, ir ji spės išsiaiškinti nesuprantamus savo svečio žodžius.

— Kartoju jums, kapitone Ladlou, kad, apsilankydamas taip vėlai mano kambariuose, jūs pasielgėte nekukliai, net pasakyčiau — nemandagiai, — prabilo ji, vos jie pasiliko vieni. — Jūs randate sau pateisinimų, bet aš jumis nepatikėsiu, kol nepateiksite man įrodymų.

— Aš galvojau kitaip pasielgti su šiuo laišku,— tarė Ladlou, labai nenoriai traukdamas popierių iš kišenės,— netgi dabar, jums pačiai liepiant, darau tai, gėdydamasis savo poelgio.

— Čia įvyko kažkoks stebuklas, nes mano raštelis nebuvo toks reikšmingas,— pastebėjo Alida, imdama lapelį. Dabar ji jau apgailestavo, jį parašiusi.— Tur būt, moterišką mandagumą ir atsargumą stebuklingai kas nors pamainė, arba tas, kas perskaitė laišką, neteisingai jį suprato.

Gražioji Barberi nutilo, nes, dirstelėjusi į laišką, ji pamiršo savo pyktį, net žado neteko. Mes pažodžiui perduosime laiško

---

[1] Fransua, prašom nueiti į giraitės šaltinį vandens ir atnešti vyno. Kapitoną Ladlou kankina troškulys. Tik, gerasis Fransua, netrukdyk dėdės tokiu vėlyvu metu, jis labai pavargęs po kelionės *(pranc.)*.

turinį, kuris taip sutrikdė ir nustebino jo skaitytoją. Laiškas buvo parašytas gražiu moterišku braižu.

„Jūreivių gyvenimas kupinas rizikos ir pavojų. Moterys užtat juos gerbia ir daug ką atleidžia, nes jiems tenka patirti daug sunkumų. Toji, kuri rašo šias eilutes, nėra abejinga šios profesijos žmonių nuopelnams. Visą gyvenimą ji žavėjosi jūra ir žmonėmis, surišusiais su ja savo likimus. Visos jos mintys apie ateitį, o taip pat praeities prisiminimai neišvengiamai susiję su jūra. Svetimų tautų papročiai, karinė garbė, kelionės, pastovūs jausmai, turtas — visa tai labai vilioja moterišką fantaziją ir negali nepadaryti įtakos jos nuomonei apie vyriškį. Likite sveikas!“

Alida nedrįso pakelti akių į jaunuolį, neramiai laukiantį jos žodžių, kol neperskaitė laiško dar ir dar kartą.

— Nejaugi kapitonas Ladlou pamanė, kad tokį drąsų ir moters padorumo ribas peržengiantį laišką aš galėjau parašyti? — jos balse suvirpėjo įžeista savigarba.

— Kas gi daugiau? Niekas, žavioji Alida, negalėtų parinkti tinkamesnių ir gražesnių žodžių.

Ilgos merginos blakstienos virpėjo, bet, tuoj pat nuslopinusi jausmus, kurie buvo taip keistai priešingi vienas kitam, ji parodė į nedidelę juodmedžio dėželę su rašomaisiais reikmenimis, gulinčią ant jos tualetinio staliuko, ir tarė:

— Mano korespondencija nėra nei labai svarbi, nei gausi, bet, kad ir kokia ji, aš, visa laimė, galiu jums parodyti laiškelį, kurį išdrįsau parašyti, atsakydama į jūsų laišką. Štai juodraštis, — pridūrė ji, atlankstydama popieriaus lakštą, ir ėmė balsu skaityti:

„Dėkoju kapitonui Ladlou, kuris buvo toks malonus ir suteikė man galimybę perskaityti apsakymą apie žiaurius piratų žygius. Jau vien iš žmogiškumo tenka gailėtis, kad tokie beširdžiai žmonės užsiima ta pačia profesija, kurios atstovai visada kilniai užstoja silpnuosius. Tur būt, bailūs ir pikti žmonės egzistuoja vien tam, kad dar ryškiau pabrėžtų drąsių ir vyriškų jūreivių savybes. Kapitono Ladlou, užsitarnavusio gailestingo žmogaus vardą, draugai tuo tvirtai įsitikinę (čia Alida šiek tiek nuleido balsą). *Atsidėkodama siunčiu jam „Sidą“, kurį dorasis Fransua laiko tobuliausiu poezijos kūriniu, pralenkiančiu net Homero poemas,— esu tikra, kad šių knygų jis nevertina tik*

dėl to, kad nėra jų skaitęs. Dar kartą dėkoju kapitonui Ladlou už parodytą dėmesį ir prašau pasaugoti šią knygelę iki sugrįžtant iš numatomo plaukiojimo."

— Tai kopija to laiško, kurį jūs gavote arba turėjote gauti,— pridūrė oldermeno dukterėčia, pakeldama liepsnojantį veidą į kapitoną,— nors ji ir nepasirašyta, kaip anas popierius, Alidos de Barberi vardu.

Po šio pasiaiškinimo abudu nutilo, nustebę žvelgdami vienas į kitą. Vis dėlto Alida pamatė, o gal jai taip tik pasirodė, kad jos garbintojas, nors tik ką buvo išreiškęs savo jausmus, apsidžiaugė, išaiškėjus šiam nesusipratimui. Vyrai taip gerbia švelniosios lyties santūrumą ir kuklumą, kad toji, kuri peržengia šias ribas, dažniausiai paskui gailisi; nuoširdžiai mylintis vyriškis niekada nesidžiaugia, jei jo meilės objektas sulaužo padoraus elgesio taisykles, kad ir jo paties naudai. Pagautas šio pagirtino ir natūralaus jausmo, Ladlou, nors ir pažemintas, lengviau atsiduso, atsikratęs abejonių, dėl tariamo jo mylimosios laiško. Alida perskaitė šias mintis atvirame jūrininko veide ir, nors širdyje patenkinta, kad atgavo pagarbą, vis dėlto buvo suerzinta ir įžeista, kad jis išdrįso suabejoti jos kuklumu. Ji tebelaikė rankoje keistąjį laišką, ir nejučiomis jos akys vėl jį perskaitė. Staiga kažkokia mintis sukrėtė ją, ir, atiduodama jaunuoliui laišką, ji šaltai tarė:

— Kapitone Ladlou, jums reikėtų geriau pažinoti tą, su kuria susirašinėjate. Tur būt, nesuklysiu, spėdama, kad tai ne pirmas jos laiškas.

Jaunasis karininkas nuraudo iki ausų ir valandėlę prisidengė ranka veidą.

— Jūs patvirtinate mano spėliojimus,— tęsė gražuolė Barberi,— ir negalėsite kaltinti manęs neteisingumu, jei nuo šios dienos...

— Išklausykite manęs, Alida! — sušuko jaunuolis, skubėdamas nutraukti ją ir neleisti ištarti sprendimo, kurį išgirsti bijojo labiau už viską pasaulyje,— išklausykite manęs, ir tegul mane teisia dangus, jeigu sumeluosiu. Prisipažįstu, tai jau ne pirmas laiškas, rašytas ta pačia ranka arba, teisingiau pasakius, ta pačia dvasia, bet, prisiekiu jums karininko garbės žodžiu, kol dėl tam tikrų aplinkybių aš maniau esąs toks laimingas... toks nepaprastai laimingas...

— Suprantu jus, sere, laiškai buvo anoniminiai, ir jūs

manėte, kad juos parašiau aš. Ak, kapitone Ladlou! Kaip jūs galėjote taip pagalvoti apie moterį, kuriai prisiekinėjote meilę!

— Tai neteisybė! Alida, aš mažai bendrauju su tais, kurie nusimano apie etiketo įmantrybes, bet labai myliu savo garbingą profesiją, tai argi nuostabu, kad patikėjau, jog kažkas kitas moka į ją pažvelgti mano akimis? Bet jūs atsižadėjote šių laiškų, ne, nėra ko net atsižadėti, nes, apakintas savo tuštumo, nepažinau jūsų rašysenos... Bet dabar nesusipratimas paaiškėjo, ir aš džiaugiuosi apsirikęs.

Gražuolė Barberi nusišypsojo, ir jos veidas prašvito. Ji buvo laiminga, kad susigrąžino savo mylimojo pagarbą, ir prieš tai iškentėtas skausmas ir nusivylimas darė ją dabar laimingesnę. Po to sekė ilga, nejauki tyla, kurią, laimė, nutraukė grįžęs Fransua.

— *Mam'selle Alide, voici de l'eau de la fontaine,*— tarė kamerdineris, —*mais, monsieur votre oncle s'est couché, et il a mis la clef de la cave au vin dessous son oreiller. Ma fois, ce n'est pas facile d'avoir du bon vin du tout, en Amérique, mais après que monsieur le mari s'est couché, c'est toujours impossible, voilà!* [1]

— *N'importe, mon cher; le capitaine va partir, et il n'a plus soif.*[2]

— Bet yra daug džinas,— nenurimo kamerdineris, aiškiai prijausdamas kapitonui,— nors aš žinoti, kad mesje Ladlou turi geras skonis ir nemėgti stiprus gėrimas.

— Vienam kartui jau jam bus per daug,— atsakė Alida, nusišypsojusi savo gerbėjui taip, kad tas nebežinojo, ar jam džiaugtis, ar gailėtis viso to, kas įvyko.— Dėkui, gerasis Fransua, palydėk kapitoną iki durų ir pašviesk jam, po to būsi laisvas.

Ir, nelaukdama atsakymo, gražuolė Barberi atsisveikino, parodydama, kad nori pasilikti viena.

— Malonios jūsų pareigos, mesje Fransua,— tarė kapitonas,

---

[1] Mamzele Alida, štai šaltinio vanduo, bet jūsų dėdė jau atsigulė ir paslėpė raktus nuo vyno rūsio po savo pagalviu. Dieve mano, Amerikoje taip sunku gauti gero vyno, o mesje oldermenui užmigus, iš viso neįmanoma, taip! *(pranc.).*

[2] Nieko, mano brangusis, kapitonas jau išeina, ir jo nebekankina troškulys *(pranc.).*

sekdamas paskui kamerdinerį,— daugelis kilmingų džentelmenų galėtų jums pavydėti.

— Taip, sere, tai didžiausias malonumas tarnauti mamzel Alida. Aš nešioti jos vėduoklė, knyga, bet, mesje kapitone, garbės žodis, vynas neįmanoma gauti, kai mesje oldermenas nueiti gulti...

— Ak štai kaip, knygą! Sakykite, ar tai jūs šiandien turėjote malonumą nešti gražiosios Alidos knygą?

— Taip, taip, tikrai! Mesje Pjero Kornelio kūrinys. Sako, kad mesje Šek-es-pyras paimti iš jo daug gražių išsireiškimų.

— O raštelis tarp puslapių? Ar jis taip pat jums buvo patikėtas?

Kamerdineris stabtelėjo, patraukė pečiais ir, trindamas ilgu geltonu pirštu didžiulę kuprotą nosį, valandėlę susimąstė. Po to jis papurtė galvą ir vėl žengė toliau, šviesdamas kapitonui kelią, ir burbėdamas tuo baisiu anglų-prancūzų kalbų kratiniu:

— Apie laišką aš nieko nežinoti; galimas dalykas, jis būti tenai, mesje kapitone, nes mamzel Alida sakyti man, būk atsargus. Bet aš nieko nematyti. Gal tai būti geras atsiliepimas apie mesje Pjero Kornelio poeziją. *Quel génie que celui de cet homme là! — n'est-ce pas, monsieur?* [1]

— Tai neturi reikšmės, gerasis Fransua,— atsakė Ladlou, įsprausdamas kamerdineriui į delną ginėją.— Jeigu jūs kada nors sužinosite, kas atsitiko tam laiškui, tikiuosi, būsite geras ir pranešite man. Labanaktis, mano linkėjimai gražiajai Alidai!

— *Bon soir, Monsieur le Capitaine; c'est un brave monsieur que celui-là et de très bonne famille! Il n'a pas de si grandes terres, que Monsieur le Patteroon, pourtant, on dit, qu'il doit avoir de jolies maisons et assez de rentes publiques! J'aime à servir un si généreux et loyal maître, mais malheureusement il est marin! M. de Barberie n'avait pas trop d'amitié pour les gens de cette profession là!* [2]

---

[1] Koks genijus tas žmogus, ar ne tiesa? *(pranc.)*

[2] Labanaktis, mesje kapitone; tai labai drąsus mesje ir iš geros šeimos. Jis nevaldo tokių didelių žemių, kaip mesje patronas, bet sako, kad jam priklauso gražūs namai, duodantieji daug pelno. Aš norėčiau tarnauti tokiam drąsiam ir geram ponui, bet, deja, jis jūreivis. Mesje de Barberi buvo nekokios nuomonės apie šitos profesijos žmones! *(pranc.)*

VIII

Eik, Džesika, vidun. Aš tuoj sugrįšiu.
Klausyk manęs: užsidaryk gerai. Žinok,
kad tas tik turi, kas prižiūri,—
Protingi žmonės patarlę sukūrė.

Šekspyras, „Venecijos pirklys"

Madmuazelė Barberi ryžtingai atsisveikino su savo gerbėju, norėdama likti viena ir apgalvoti tuos keistus dalykus, kuriuos ji neseniai sužinojo, ir tą nemandagų vizitą tokią vėlyvą valandą. Bet, kaip ir visi karštos prigimties žmonės, ji tuoj pasigailėjo dėl savo greito sprendimo. Vos kapitonui išėjus, jai kilo daugybė klausimų, kurie gal būtų galėję išaiškinti paslaptį. Mergina mielai būtų juos uždavusi, bet buvo jau per vėlu: ji girdėjo kapitoną Ladlou atsisveikinant ir sulaikiusi kvėpavimą klausėsi, kaip jo žingsniai nutilo mažytėje pievelėje. Fransua pažvelgė pro duris palinkėti jai malonaus poilsio. Pagaliau ji liko visai viena; jos amžiaus merginos šioje šalyje buvo įpratusios apsieiti be kambarinių pagalbos, rengdamosi ar eidamos gulti.

Dar buvo gana anksti; ką tik įvykęs pasimatymas Alidai išvaikė visus miegus. Ji pastatė žibintą tolimiausiame kambario kampe ir priėjo prie lango. Mėnuo buvo aukščiau patekėjęs ir dabar visai kitaip apšvietė jūrą. Kaip ir pirma, dusliai griaudėjo bangų mūša, lėtai ir sunkiai alsavo jūra, o medžiai ir kalnas klojo ant žemės švelnius šešėlius. „Koketė“ vis dar tebesisupo ant inkaro netoli iškyšulio, o Šriusberio upelė, blizgėdama mėnesienoje, rideno savo vandenis į pietus. Tolumoje ją užstojo aukšta, smarkiai išsikišusi uola.

Visur buvo tylu. Be dvaro netoli vasarnamio, daugelį mylių aplinkui nebuvo nė gyvos dvasios. Nors vieta buvo nuošali, čia nieko neatsitikdavo. Taikus kolonistų, gyvenančių šalies viduje, būdas ir paprasti papročiai buvo virtę priežodžiu, tuo tarpu jūrų plėšikai, kurie siaubdavo priešingo žemės pusrutulio jūras, visai nesirodė šiose pakrantėse.

Tačiau šį vakarą, nors buvo vėlyvas laikas, Alida, kiek pabuvusi balkone, staiga išgirdo irklų pliuškenimą. Garsai buvo ritmiški, labai tylūs ir tolimi, bet Alidai jie buvo gerai pažįstami, ji negalėjo apsirikti. Mergina nusistebėjo, kad Ladlou, kuris paprastai labai nenoriai atsiskirdavo su ja, šį kartą taip

skubėjo į kreiserį. Ji persilenkė per turėklus, norėdama pamatyti tolstantį laivelį. Alida tikėjosi tuoj pat išvysti tamsų valties siluetą, išnyrantį iš pakrantės šešėlių į mėnesienos nutviekstą jūrą netoli kreiserio. Tačiau ji veltui žiūrėjo, jokia valtis nepasirodė, ir irklų pliuškenimas nutilo. Ant „Koketės" borto degė žibintas,— ženklas, kad kapitono nėra laive.

Puikus laivas su simetrišku rangautu ir dailiu takelažo piešiniu, nušviestas mėnesienos ir besisupantis ant tingių jūros bangų, iš tikrųjų gražus ir įspūdingas reginys. Alida žinojo, kad to tamsaus ir tylaus milžino viduje tuo metu miegojo virš šimto žmonių, ir nejučiomis jos mintys ėmė suktis apie sunkią šių žmonių profesiją, apie jų suvaržytą ir tuo pat metu klajoklišką gyvenimą, apie jūreivių drąsą ir vyriškumą bei apie jų pasišventimą ginti sausumos gyventojų reikalus. Ji mąstė apie tai, kaip jūreiviai atitrūkę nuo visos žmonijos, ir pagaliau apie silpnus jų ryšius su šeimomis. Tur būt, nepastovumas, taip būdingas jūreiviams, yra jų gyvenimo būdo pasekmė. Mergina atsiduso, ir jos žvilgsnis, palikęs laivą, nuklydo vandenyno platybėn.

Nuo žemo, tolumoje beveik neįžiūrimo Nasau salos kranto iki Niudžersio pakrantės plytėjo atviras tuščias vandens plotas. Tik jūrų paukščiai, suglaudę nuvargusius sparnus, ramiai miegojo ant vandens. Vandenyno platybė atrodė lyg didžiulė negyvenama dykuma ar dangaus skliauto tęsinys.

Jau minėjome, kad didesnė dalis smėlėto kalvagūbrio, sudarančio iškyšulį, buvo apaugusi žemais ąžuoliukais ir pušaitėmis. Tokia pat augmenija dengė ir užutekio pakrantę. Alidai staiga pasirodė, kad virš miško linijos, juosiančios pakrantę, kažkas juda. Pirmą akimirką ji pamanė, kad kokio nors nudžiūvusio pakrantės medžio šakos vandens fone atrodo lyg kokio nedidelio laivo stiebai. Bet kai ji aiškiai išvydo tamsų simetrišką rangautą, plaukiantį išilgai kranto, visos abejonės dingo. Mergina sekė jį akimis, nustebusi ir išsigandusi. Atrodė, kad svetimasis laivas ramiai artinosi prie bangų mūšos linijos, kuri ir ramiausiu metu pavojinga laivams, ir, nematydamas pavojaus, plaukė tiesiai į krantą. Jis judėjo keistai ir nesuprantamai. Burės buvo nuleistos, bet laivas plaukė greitai, ir dailus, aukštas rangautas greitai išnyko iš akių už medžiais apaugusios kalvos. Alida įdėmiai klausėsi, tikėdamasi kas minutę išgirsti nevilties riksmą, bet laikas bėgo, ir jokie pagalbos šauksmai netrikdė nakties ramybės. Tada ji prisiminė įstatymų pasmerktus jūrų

klajūnus, kurie, kaip žmonės šnekėjo, siautėjo Karibų jūroje ir net retkarčiais užklysdavo ir sustodavo remontui nedidelėse ir mažai žinomose Amerikos įlankėlėse. Pasakojimai apie garsųjį Kidą, jo žygius ir likimą dar tebebuvo gyvi, nors perdėti ir padauginti, kaip ir visi šios rūšies padavimai. Kido gyvenimas ir mirtis buvo neišsenkamas nuostabiausių ir paslaptingiausių gandų šaltinis, jais tikėjo ir gana išsilavinę žmonės. Dabar ji mielai būtų susigrąžinusi „Koketės" kapitoną, kad įspėtų jį apie arti besislapstantį priešą. Bet paskui, susigėdusi savo išgąsčio, greičiausiai sukelto jos moteriškos vaizduotės, Alida pati save įtikino, kad tai koks nors paprastas kabotažinis laivas, kurio įgulai puikiai pažįstama įlanka ir kuris apsieina be kitų pagalbos. Tuo labiau nebuvo ko kelti aliarmą. Vos tik ši paprasta ir raminanti išvada atėjo jai į galvą, staiga ji išgirdo už durų žingsnius. Sulaikiusi kvapą ir labiau įaudrinta savo neramios vaizduotės, negu išsigandusi, mergina įbėgo iš balkono į kambarį ir sustingo klausydamasi. Kažkas nepaprastai atsargiai vėrė jos kambario duris, ir vienu momentu Alidai pasivaideno, kad ji prieš save mato grėsmingą ir žiaurų piratą.

— Šiaurės pašvaistės ir mėnesiena! — suniurnėjo oldermenas van Beverutas, nes paslaptingasis įsibrovėlis buvo Alidos dėdė, savo netikėtu vėlyvu apsilankymu taip smarkiai ją išgąsdinęs.— Tavo grožis nublanks, dukterėčia, jeigu taip ilgai stebėsi žvaigždes ir naktį paversi diena; pažiūrėsime, ar daug tada atsiras vertų jaunikių! Skaisčios akutės ir žydintys skruostai — tai tavo kapitalas, mano mergyte, ir tu jį švaistai, jei neini ilsėtis, laikrodžiui išmušus dešimt.

— Per jūsų griežtą tvarką daugelis gražuolių netektų galimybės naudotis savo galia,— atsikirto Alida, šypsodamasi tiek iš savo kvailo išgąsčio, tiek iš simpatijos globėjui.— Man pasakojo, kad kaip tik dešimtą valandą prasiskleidžia Europos damų stebuklingi kerai.

— Raganų raganos! Jos kaip tie sukti jankiai apvyniotų aplink pirštą patį liucipierių, jeigu jiems leistumei statyti sąlygas sandėryje. Štai ir patronas į savo valdas tarp dorų olandų sumanė įsileisti nenaudėlių jankių šeimą. Mes ką tik teisingu keliu išsprendėme ginčą, kilusį tarp mūsų šiuo klausimu.

— Manau, galima tikėtis, brangusis dėde, kad ginčijotės ne kumščiais?

— Taika ir alyvų šakelės! Ne! Kas-ne-kas iš amerikiečių, bet Kinderhuko patronas negaus paragauti Minderto van Be-

veruto smūgių. Aš pasiūliau berniukui išlaikyti rankose didelį ungurį, kurį negrai pagavo upėje pusryčiams, ir tuo įrodyti, jog sugebės susitvarkyti su tais apsukriais valkatomis. Prisiekiu šventojo Mikalojaus dorybėmis, senojo Henriko van Statso sūnui buvo nelengva! Vaikinas čiupo žuvį kaip tavo dėdulė olandišką floriną, kurį pagal šeimos tradiciją tėvas kyštelėjo man į ranką, kai buvau mėnesio amžiaus, norėdamas patikrinti, ar persidavė šeimyninis taupumas sekančiai kartai. Vieną akimirką man suvirpėjo širdis, nes jaunasis Olofas turi geležinį kumštį, ir jau atrodė, kad dori Hazmansų ir Ripsų, Kornelijusų ir patrono žemių orendatorių Dirkų vardai bus suteršti jankių kaimynyste; bet kai patronas manė nutvėręs tą vandeninę gyvatę už žiaunų, žuvis netikėtai švystelėjo uodega ir išslydo jam iš rankų. Šis bandymas reikalauja daug proto ir išminties!

— O man atrodo, kad dabar, kai visos kolonijos turi bendrą valdžią, protingiau būtų tuos prietarus pamiršti. Mes — tauta, susidariusi iš įvairių nacijų, ir iš paskutiniųjų turime saugoti protingą toleranciją ir atlaidumą vieni kitų silpnybėms.

— Kaip hugenoto duktė, tu kalbi labai drąsiai. Bet aš pats nekenčiu prietarų ir labai vertinu sėkmingą prekybą bei greitą skaičiavimą. Parodyk man nors vieną žmogų visoje Naujojoje Anglijoje, nusimanantį geriau už mane sąskaitų knygose, ir aš su džiaugsmu vėl užsidėsiu kuprinę ir grįšiu į mokyklos suolą. Aš myliu tuos, kurie moka ginti savo interesus, taip, tačiau sąžiningumas moko mus, kad tarp žmonių turi būti bendras susitarimas, ir nė vienas protingas, padorus pilietis jo neperžengs.

— Toks susitarimas gali būti suprastas kaip žmogaus gabumų apribojimas; juk tuomet kvailys galės rungtis su išmintingu. Bijau, dėdule, kad visur, kur tik pasirodo pirkliai, reikia laikyti ungurius išbandymams!

— Šios kalbos apie prietarus ir tuščią garbę apsuko tavo mieguistą galvelę, vaikeli; tau seniai laikas gulti, o ryt rytą pamatysime, kas laimės tavo palankumą — jaunasis patronas Olofas ar tas Džonatano palikuonis. Užpūsk tas liepsnojančias žvakes ir pasilik štai aną kuklų žibintą. Vidurnaktį šviečiantys langai gali sukelti kalbų kaimynystėje.

— Mūsų, kaip kuklių žmonių, reputacija gali smukti nebent ungurių akyse,— juokdamasi atšovė Alida.— Vargu ar kas nors palaikys mus turtingais lėbautojais.

— Ką gali žinoti...— sumurmėjo oldermenas, gesindamas dvi

didelės žvakes ir palikdamas vietoje jų savo mažą žibintą.— Aštri šviesa tik išblaško miegą, tuo tarpu švelni prieblanda sukelia snaudulį. Pabučiuok mane, užsispyrėle, ir gerai užsitrauk užuolaidas, nes netrukus sukils negrai. Jie turi pakrauti periagvą, kad spėtų su potvyniu pasiekti miestą. Negrų klegesys tave pažadins.

— Iš tiesų sunku įsivaizduoti, kad ši vieta būtų tinkama navigacijai,— atsakė Alida, paklusniai prisiliesdama lūpomis prie dėdės skruosto.— Tik iš didelės meilės prekybai tokioje nuošalioje vietovėje gali rasti kuo prekiauti.

— Tu įspėjai, vaikeli. Tavo tėvo, mesje de Barberi, pažiūros šiuo klausimu buvo labai originalios, ir, be abejonės, kai kurias iš jų jam pavyko perduoti savo įpėdinei. Tačiau hugenotas, išvarytas iš savo pilies ir netekęs smėlėtų žemių Normandijoje, nespiaudė į einamąją sąskaitą, jei tik balansas buvo jo naudai. Žmonės ir papročiai! Galų gale, aš nematau didelio skirtumo, su kuo prekiauju,— ar su mohoku, parduodančiu kailių ryšulį, ar su dvarininku, išguitu iš savo žemių. Kiekvienas stengiasi pelną pasilikti sau, o nuostolį atiduoti kitam. Na, gerai, pailsėk, mergyte, ir atmink, kad santuoka — tai irgi tik stambus sandėris, bet nuo jo priklauso moters laimė. Taigi dar kartą labanaktis!

Gražuolė Barberi paklusniai palydėjo dėdę iki fligelio durų ir, jam išėjus, užsirakino. Kambarys, apšviestas mažos ir silpnos lempelės, pasirodė niūrus, ir ji vėl uždegė dvi žvakes, kurias dėdė buvo užgesinęs. Sustačiusi visus tris žiburius ant stalo, mergina vėl išėjo į balkoną. Netikėtas pokalbis su oldermenu užtruko kelias minutes, ir dabar jai rūpėjo pamatyti, kas atsitiko paslaptingajam laivui.

Aplink vilą buvo tokia pati tyla, ir vis taip pat lėtai alsavo vandenynas. Alida stengėsi įžiūrėti Ladlou valtį, bet veltui jos žvilgsnis klaidžiojo plačiu ir šviesiu vandenyno plotu tarp kranto ir kreiserio. Vanduo švelniai raibuliavo mėnulio spinduliuose, bet nieko panašaus į valtį nebuvo matyti. Žibintas tebežibėjo ant kreiserio borto. Kartą jai pasigirdo irklų pliuškenimas, šį sykį jau daug arčiau, bet Alidos įtemptos žvitrios akys nieko neįžiūrėjo. Prie visų šių abejonių prisidėjo nerimas visai dėl ko kito.

Protaka, jungianti įlanką su vandenynu, buvo žinoma tik keletui žmonių, lankančių tas vietas verslo tikslais. Didesniąją metų dalį ji būdavo nepraeinama, nuolat keitė vagą ir mažai tegalėjo būti naudojama,— todėl pakrantės gyventojai ja nesi-

domėjo. Net protakai esant atvirai, vandens gylis joje būdavo nepastovus. Per ramų orą arba pučiant vakarų vėjams vandenyno potvynio sukeltos srovės išvalydavo protaką, bet, vos papūtus vėjui iš rytų, praėjimą užnešdavo smėlis. Todėl nieko stebėtino, kad Alidą apėmė prietaringa baimė, vidurnakčio metu pamačius laivą be burių ir irklų, staiga išnyrantį į užutekį iš už medžių, augančių pakrantėje.

Svetimasis paslaptingas laivas buvo tos mišrios konstrukcijos brigantina, kuri dažnai sutinkama priešingo žemės pusrutulio jūrose. Joje suderinti geriausi tiesaus ir skersinio burių įrengimo privalumai, ir niekur taip aiškiai nekrinta į akis jos formų grožis ir įrengimų simetrija, kaip Amerikos pakrantėse. Žemas, grakščių kontūrų ir juodas kaip varno sparnas korpusas slysdavo vandens paviršiumi tarytum žuvėdra bangomis. Tarp rangauto buvo daug liaunų, dailių lynų, kurie prireikus, dvelkiant silpnam vėjeliui, galėjo iškelti papildomas bures. Virvių raštas, kuris dienos metu dar labiau puošė brigantiną, blankioje ir apgaulingoje mėnulio šviesoje buvo beveik neįžiūrimas. Vienu žodžiu, kai laivas, nešamas potvynio, pasirodė užutekyje, jis atrodė toks grakštus ir pasakiškas, kad Alida iškart nepatikėjo savo akimis ir pamanė, kad tai jos fantazija. Mat, kaip ir daugelis, ji nežinojo apie laikiną protaką, o ir aplinkybės buvo tokios, kad labai lengvai galėjai visa tai palaikyti vizija.

Bet netrukus brigantina pakeitė kursą ir, pasukusi į tą užutekio vietą, kur kranto išlinkimas geriausiai saugo nuo vėjo ir bangų, o taip pat ir nuo smalsių akių, sustojo. Net viloje buvo girdėti, kaip kažkas sunkiai pliaukštelėjo į vandenį, ir Alida suprato, kad laivas išmetė inkarą.

Šiaurinės Amerikos pakrantė mažai kuo viliojo plėšikus ir šiuo atžvilgiu buvo laikoma saugia; tačiau jaunajai oldermeno įpėdinei dingtelėjo mintis, kad nuošalus dėdės vasarnamis galėjo sužadinti kažkieno godumą. Visi gerai žinojo, kad oldermenas ir jo dukterėčia turtingi. Gal būt, nesėkmės atviroje jūroje paskatino nusivylusius piratus padaryti nusikaltimą, apie kurį kitu, sėkmingesniu metu jie nebūtų nė pagalvoję. Sklido gandai, kad anksčiau piratai lankėsi netolimoje saloje ir žmonės kaip tik tada ten ėmė ieškoti paslėptų lobių ir priplėštų gėrybių. Tiesą sakant, tie ieškojimai tęsiasi dar ir šiandien.

Kartais žmogus patiki pirmu įspūdžiu, nors jis prieštarauja sveikam protui. Taip atsitiko ir Alidai de Barberi: būdama ryžtingos ir netgi vyriškos galvosenos, ji vis tik patikėjo, kad gali

būti tiesos tuose pasakojimuose, iš kurių anksčiau tik juokdavosi. Nenuleisdama akių nuo sustingusio laivo, ji pasišalino iš balkono ir pasislėpė už užuolaidos, dvejodama, ar kelti namiškius, ar laukti. Alidai šovė į galvą, kad piratai ir per tokį atstumą galėjo ją pamatyti. Vos spėjus jai pasislėpti, krūmų tankumynas smarkiai sušlamėjo, ir po balkonu pasigirdo žingsniai. Kažkas įšoko į balkoną ir įžengė į kambarį lengvai, lyg koks nepaprastas sutvėrimas, apdovanotas antgamtišku sugebėjimu skraidyti.

IX

Oi koks jūs karštas!
Aš noriu būti jūsų bičiuliu.

Šekspyras, „Venecijos pirklys"

Įsibrovėliui pasirodžius kambaryje, Alida iškart norėjo bėgti. Bet bailumas buvo jai svetimas. Būdama iš prigimties ryžtinga, mergina atidžiau pasižiūrėjo į žmogystą, kuri taip nesivaržydama ją aplankė, ir tada smalsumas ją sustabdė. Gal jai įsižiebė blanki, bet visai suprantama viltis vėl pamatyti „Koketės" kapitoną. Kad skaitytojas galėtų spręsti, kiek merginos drąsa buvo pateisintina, aprašysime, kaip atrodė įsibrovėlis.

Nepažįstamasis buvo pačiame jaunystės žydėjime, ne daugiau dvidešimt dvejų metų. Jis būtų atrodęs dar jaunesnis, jei ne tamsiai rudas nudegimas, kuris tik pabrėžė natūralią jo odos spalvą, nors ir tamsią iš prigimties, bet skaisčią ir rausvą. Juodos, tankios ir tviskančios žandenos nesiderino su jo moteriškai švelniomis, gražiomis blakstienomis ir antakiais, bet teikė veidui ryžtingą išraišką. Be jų nepažįstamojo bruožams būtų stigę vyriškumo. Jo kakta buvo lygi ir neaukšta, nosis — plona, kiek stamboka, bet daili, lūpos — putnios, truputį vylingos, kartais, matyt, ir liūdnos, dantys — lygūs, baltutėliai, žėrintys, o mažas, apvalus su duobele smakras — be jokio plaukelio, tarsi gamta stengėsi papuošti augmenija vien smilkinius ir skruostus. Jeigu prie šių bruožų pridėsime porą didelių, juodų ir blizgančių akių, kurių išraiška keitėsi pagal jų savininko norą, skaitytojas iš

karto supras, kad į Alidos kambarį įsibrovė toks patrauklus asmuo, kad kitomis aplinkybėmis jis būtų buvęs pavojingas moteriai, kurios skonį nulėmė jos pačios dailumas.

Nepažįstamojo drabužiai buvo tokie neįprasti, kaip keistai patrauklus jo grožis. Jie buvo pasiūti panašiai kaip žmogaus, pasivadinusio Rumpeliu, tačiau daug brangesnės medžiagos, iš pažiūros labiau tinkančios šiam asmeniui.

Lengvas violetinės spalvos švarkelis iš storo indiško šilko, nepaprastai dailiai pasiūtas, labai tiko jo vikriai, greičiau apvaliai, nei kampuotai, atletiškai figūrai. Plačios kelnės buvo pasiūtos iš puikaus balto multino, ryškiai raudono aksomo kepuraitė papuošta auksu, o liemenį juosė plati raudono šilko juosta, susukta lyg laivo lynas; jos galuose linksmai blizgėjo auksiniai inkariukai.

Tarsi dar labiau pabrėždami savotiškus rūbus, už nepažįstamojo juostos kyšojo du maži, dailiai papuošti pistoletai, o iš švarkelio klosčių grėsmingai styrojo lenkto rytietiško durklo rankena.

— Tai ką, suderėsim? — pasigirdęs balsas kur kas labiau tiko nepažįstamojo išvaizdai, negu tokiam šiurkščiam, profesionaliam kreipimuisi, kurį jis ištarė, įžengęs į Alidos svetainės vidurį.— Pasirodyk, bebrų kailių pirkly, štai prieš tave vienas tų, kurie pripildo auksu tavo dėžes! Dabar, kai šios trys žvakės jau atliko joms skirtą vaidmenį, galima jas užgesinti, kad dar ko nors neatviliotų į slaptą uostą!

— Atleiskite, sere,— prabilo Alida de Barberi, išėjusi iš už užuolaidų. Ji laikėsi labai ramiai, tačiau širdis taip smarkiai plakė, kad kiekvienu metu galėjo išduoti jos susijaudinimą.— Tokio nelaukto svečio priėmimui reikėtų dar keleto žvakių.

Nepažįstamasis krūptelėjo, jo neslepiamas išgąstis padrąsino Alidą. Drąsa visada didėja proporcingai priešo baimei. Ir vis vien Alida vos nepabėgo, pamačiusi, kad nepažįstamasis padėjo ranką ant pistoleto. Tik tada, kai įsibrovėlis nuleido ranką, pažvelgė į ją švelniu, viliojančiu žvilgsniu ir žengė prie jos taip ramiai ir nepaprastai grakščiai, Alida nusiramino ir nutarė čia pasilikti.

— Nors oldermenas van Beverutas neatvyko į sutartą vietą,— prabilo jaunuolis,—jis atsiuntė tokį atstovą, kad jam galima viską atleisti. Tikiuosi, jūs įpareigota vesti derybas?

— Aš neturiu teisės tvarkyti ne savo reikalų. Tik galiu pa-

reikšti norą, kad mano kambariuose nebūtų vedamos jokios derybos, apie kurias aš nieko nežinau ir kurios manęs nedomina.

— Tai kam tada davėte ženklą? — paklausė nepažįstamasis, rimtai rodydamas į žvakes ir žibintą, kurie tebedegė ant stalo priešais atvirą langą.

— Nesuprantu, ką jūs sakote, sere. Šiomis žvakėmis aš paprastai apšviečiu savo kambarius sutemus, taip pat ir žibintu, kurį paliko mano dėdė, oldermenas van Beverutas.

— Jūsų dėdė! — sušuko jaunuolis ir, nepaprastai susijaudinęs bei susidomėjęs, taip staigiai prisiartino prie Alidos, kad ji nenorom per žingsnį atsitraukė. — Jūsų dėdė! Tad prieš mane stovi gražuolė Barberi, apie kurią tiek daug pasakojama! — ir jis mandagiai nusiėmė kepurę, tarsi tik dabar būtų pastebėjęs savo pašnekovės žavumą.

Alida nepykdavo už komplimentus. Visa jos įsikalbėta baimė dingo. Be to, nepažįstamasis aiškiai užsiminė, kad oldermenas buvo jam paskyręs pasimatymą. Jeigu pridursime, kad nepaprastai švelnus ir patrauklus jaunuolio veidas ir balsas ją ramino, tikrai nenusikalsime tiesai. Nieko nenusimanydama apie prekybą ir nuolat girdėdama, kad paslaptingumo skraistė, dengianti įvairius sandėrius, išugdo žmoguje geriausias ir vertingiausias savybes, ji nesistebėjo, kad energingi prekybininkai slėpė savo veiksmus, norėdami išvengti pavydžių konkurentų pinklių. Kaip visos moterys, ji labai pasitikėjo tais, kuriuos mylėjo; ir nors būdu, išsilavinimu ir įpročiais ji smarkiai skyrėsi nuo savo globėjo, tarp jų niekada nekildavo nesutarimų.

— Ak, čia gražuolė Barberi! — pakartojo jaunasis jūrininkas (rūbai išdavė jo profesiją). Jis nenuleido nuo jos akių, o jo veide atsispindėjo susižavėjimas ir liūdesys.— Žmonės nė kiek neperdėjo,— jūsų grožis pateisina bet kokią beprotybę, kurią dėl jūsų padarytų vyriškis!

— Svetimam žmogui nedera taip nesivaržant kalbėti,— nuraudo Alida, nors juodos, gyvos nepažįstamojo akys išskaitė jos mintis, kad ji nepyksta.— Neneigiu, kad gavau tokį vardą dėl draugų palankumo ir savo kilmės, bet jis man buvo duotas greičiau juokais, negu rimtai, ir aš visai jo nenusipelniau. O dabar leiskite man pašaukti dėdę, nes jau vėlus laikas, ir jūsų apsilankymas gana neįprastas.

— Palaukite,— sušuko nepažįstamasis.— Seniai, labai seniai aš nesu patyręs tokių švelnių, raminančių, malonių jausmų! Gyvenimas pilnas paslapčių, gražioji Alida, nors kai kurie daly-

kai atrodo paprasti ir kasdieniški. Paslaptis gaubia žmogaus gyvenimo pradžią ir pabaigą, jo polėkius ir simpatijas bei visas prieštaringas aistras. Ne, ne, neišeikite. Aš ką tik grįžau iš plaukiojimo, kur ilgą laiką mano vieninteliai bendrai buvo grubūs, tamsūs žmonės. Susitikimas su jumis — tarsi balzamas mano užguitai, sužeistai sielai.

Alida dvejojo, labiau sujaudinta tono, negu jo keistos kalbos. Protas ir padorumas reikalavo tuoj pat pranešti dėdei apie nepažįstamojo apsilankymą, bet padorumo ir proto reikalavimai nustoja pusės savo galios, jei paslaptingumas ir užuojauta sužadina moterišką smalsumą. Jos iškalbingos akys susitiko nuoširdų ir maldaujantį jaunuolio žvilgsnį, kuris tarsi pakerėjo ją. Ir nors protas aiškiai sakė jai, kad pasilikti pavojinga, simpatija kilniajam jūreiviui vis stiprėjo.

— Mano dėdės svečias visada gali rasti čia poilsį po ilgos ir sunkios kelionės,— tarė ji.— Šių namų durys, pagal vaišingumo papročius, visada atviros draugams.

— Jeigu jūs manęs bijotės,— rimtai prabilo nepažįstamasis,— pasakykite, ir aš tuos ginklus... tuos kvailus ginklus tuoj pat išmesiu,— tai sakydamas, jis ištraukė iš už juostos abu pistoletus bei durklą ir pasibiaurėdamas sviedė juos per langą į krūmus.— O! Jeigu žinotumėte, kaip nenoriai aš keliu ranką prieš bet ką... o tuo labiau prieš moterį, tai nesibijotumėte manęs.

— Aš jūsų nebijau,— tvirtai atsakė Alida.— Tik vengiu žmonių apkalbų.

— Kas mums čia gali sukliudyti? Jūs gyvenate toli nuo miestų ir žmonių pavydo, tarsi laiminga išrinktoji, saugoma gerojo genijaus. Pažvelkite, štai tie daiktai, kurie jums, moterims, teikia tiek nekalto džiaugsmo. Jūs užgrokite šia liutnia, kai jus apims melancholija. Štai spalvos, kurios gali perduoti ar net užtemdyti laukų, kalnų, gėlių ir medžių grožį, o iš šių knygų puslapių jūs semsitės minčių, aiškių ir protingų, tyrų kaip jūsų siela ir gražių kaip jūs pati.

Alida klausėsi, be galo nustebusi; kalbėdamas jaunasis jūrininkas vos lietė paminėtus daiktus su tokiu švelniu liūdesiu, jog, atrodė, gailisi, kad likimas pakišo jam tokią profesiją, kurios žmonės niekina visus tuos dalykus.

— Paprastai jūreiviai, surišę savo gyvenimą su jūra, neskiria tiek dėmesio niekniekiams, teikiantiems moterims malonumo,— tarė Alida, vis dar delsdama, nors jau buvo pasiryžusi eiti pakviesti dėdę.

— Matau, kad jums pažįstamas mūsų grubus ir audringas amatas.

— Ar gali tokio žinomo ir patyrusio pirklio giminaitė nenusimanyti apie jūreivių verslą?

— Taip, štai ir įrodymas,— taip greit atsakė nepažįstamasis, tarsi mėgaudamasis gyvu savo protu.—„Amerikos piratų istorija“ — tokias knygas reta jauna mergina skaito. Argi gražuolei Barberi teikia malonumo pasakojimai apie kruvinas piautynes?

— Koks gi čia malonumas! — atkirto Alida, viliojama karšto ir neramaus jaunuolio žvilgsnio. Nors jo rūbai sakė ką kita, mergina buvo įsitikinusi, kad jos pašnekovas taip pat priklausė piratams.— Šią knygą man paskolino vienas narsus karininkas, kuris yra pasiryžęs užkirsti kelią piratų užpuolimams. Skaitydama apie tas baisias piktadarybes, aš juo labiau imu gerbti tuos, kurie aukojasi ir rizikuoja savo gyvybėmis, gindami nekaltuosius ir silpnuosius. Bet mano dėdė tikrai užsirūstins, kad aš taip delsiu pranešti jam apie jūsų atvykimą.

— Dar valandėlę! Aš nepamenu, kada man teko lankytis tokioje šventovėje. Štai muzika, o štai rėmeliai spalvingiems siuvinėjimams; pro langus atsiveria puikus vietovaizdis, švelnus kaip jūs pati; iš čia galima gėrėtis vandenynu, nesibijant jo siaubingos galybės ir nematant tų žiaurių, pasibiaurėtinų scenų, kurios kai kada vyksta jame. Jūs turėtumėte čia būti labai laiminga.

Nepažįstamasis atsisuko ir tik dabar pastebėjo likęs kambaryje vienas. Jo gražiame veide pasirodė nusivylimas, bet, vos jam atsitokėjus, prie durų pasigirdo bumbėjimas:

— Sandėriai ir sutartys! Kas, dėl dievo meilės, atnešė tave čionai? Ar taip saugai mūsų paslaptį? O gal manai, kad karalienė pakels mane į riterius, sužinojusi apie mudviejų ryšį?

— Žibintai ir klaidingi plūdurai! — atšovė jaunasis jūrininkas, mėgdžiodamas nepatenkinto biurgerio balsą ir rodydamas į žvakes ir žibintą, kurie tebestovėjo ant stalo.— Ar gali laivas įplaukti į uostą be signalinių žiburių?

— Štai ką padaro mėnesiena ir mergiški jausmai! Ta mergiotė, užuot miegojusi, spokso į žvaigždes, ardydama visus garbingo biurgerio planus. Bet nebijok, mielasis, mano dukterėčia nėra šneki, ir nors mes neturime geresnės garantijos, kad ji neišplepės paslapties, užteks ir to, kad, be prancūzo kamerdinerio ir Kinderhuko patrono, ji čia neturi su kuo net žodeliu persimesti, o tiems prekybiniai reikalai visai nerūpi.

— Ir tu nesibijok, oldermene,— vis taip pat pašaipiai atkirto jūreivis,— mes turime dar vieną garantiją, kad ji tylės: jeigu dėdei bus nuplėšta garbė, nukentės ir dukterėčios reputacija.

— Nemanau, kad būtų nuodėmė šiek tiek peržengti prekyboje ribas, kurias nustato įstatymas. Anglai — monopolistų tauta, ir jie be sąžinės priekaištų daro viską, kad surištų mums rankas ir kojas. Jų parlamento nutarimuose pasakyta: „Prekiaukite tik su mumis arba visai neprekiaukite." Per burmistro silpnabūdiškumą jiems pavyko įvesti tokias taisykles Amsterdame, o paskui ir visoje kolonijoje; dabar mums beliko pakelti rankas ir pasiduoti!

— Todėl pirklys randa sau paguodą, prekiaudamas su kontrabandininkais. Tu visiškai teisus, garbingasis oldermene. Tavo logiški išvedžiojimai nuramina sąžinę, ypač jeigu dar gauni pelno. Na, o dabar, taip teigiamai įvertinę mūsų sandėrio moralinę pusę, teisėtai ar neteisėtai užbaikime. Štai čia,— pridūrė jis, traukdamas iš vidinės savo švarko kišenės nedidelį maišelį ir nerūpestingai mesdamas jį ant stalo,— štai čia tavo auksas. Aš manau, kad aštuoniasdešimt sunkių auksinių dublonų [1] nebloga kaina už kelis ryšulius kailių, ir didžiausias šykštuolis pripažins, kad šeši mėnesiai — labai trumpas laikas tokiai apyvartai.

— Tavo laivas, mielasis Bangpūty, skraido lyg paukštelis kolibris,— atsiliepė Mindertas, ir jo balsas džiaugsmingai suvirpėjo, išduodamas didžiulį pasitenkinimą.— Sakai, lygiai aštuoniasdešimt? Nesivargink, tikrindamas buhalterinius užrašus, aš pats perskaičiuosiu auksą, kad tau nereikėtų gaišti. Iš tiesų mums pasisekė! Keletas statinaičių Jamaikos vyno, truputis parako ir švino, dvi trys antklodės ir pigus niekutis genties vadui su tavo pagalba greitai pavirto į kilnųjį metalą. Ar prekiavai Prancūzijos pakrantėje?

— Labiau į šiaurę, kur šaltis padėjo mano prekybai. Tavo bebrų ir kiaunių kailiai, garbingasis biurgeri, bus pademonstruoti imperatoriaus rūmuose per artimiausias šventes. Ko tu taip atidžiai studijuoji Bragansos [2] profilį?

— Man ši moneta atrodo lengvoka... laimė, aš čia pat turiu svarstykles...

---

[1] Dublonas — senovinė auksinė Ispanijos moneta, apie 7,5 g. gryno aukso.

[2] Bragansa — Portugalijos karalių dinastija.

— Stok! — sušuko nepažįstamasis, lengvai palietęs savo ranka, pagal tų laikų madą apmauta dailia iškvėpinta pirštine, oldermeno ranką.— Jokių svarstyklių mūsų sandėriuose, sere! Ši moneta gauta kaip užmokestis už tavo prekes; sunki ji ar lengva, bet priklauso tau. Mūsų sandėris pagrįstas savitarpio pasitikėjimu, ir tavo įtarimas įžeidžia mane. Jeigu dar kartą suabejosi mano sąžiningumu, aš nutrauksiu su tavim visus reikalus.

— Aš manau, kad tai būtų nelaimė mums abiem, — dirbtinai nusijuokė Mindertas ir įmetė nelemtą dubloną į maišelį, pašalinęs iš akių nesutarimo priežastį.— Sąskaitų tikslumas tik stiprina draugystę. Bet neverta dėl tokios smulkmenos gaišti brangaus laiko. Ar atvežei prekių, tinkamų kolonijai?

— Kiek tik nori.

— Tikiuosi, bus didelis pasirinkimas? Kolonistai ir monopolija! Ši slapta prekyba teikia dvigubą malonumą! Nors aš niekad negaunu iš anksto žinių apie tavo atvykimą, misteri Bangpūty, bet širdis visada suspurda iš džiaugsmo. Aš jaučiu dvigubą pasitenkinimą, apeidamas įstatymus, sugalvotus tų Londono plunksnagraužių!

— Manau, didesnį malonumą teikia...

— Aišku, geras pelnas! Aš neneigiu įgimtų aistrų jėgos, bet, patikėk, jaučiu kažkokį profesinį pasididžiavimą, apgaudinėdamas savimylas mūsų valdytojus. Nejaugi mes gimę vien tam, kad tarnautume įrankiais jiems praturtėti? Duokite mums lygius įstatymus, suteikite teisę patiems leisti juos, ir tada aš, kaip lojalus ir paklusnus pavaldinys...

— Vis tiek užsiiminėsi kontrabanda!

— Na, gerai, gerai, daug kalbėdamas, nepralobsi. Parodyk atvežtų prekių sąrašą!

— Štai jis, gali pasižiūrėti. Bet man kilo vienas noras, ir jis, oldermene van Beverutai, kaip ir visi mano įnoriai, turi būti išpildytas. Mūsų sandėriui reikalingas liudininkas.

— Teisėjai ir prisiekusieji! Nejaugi tu, žmogau, užmiršai, kad net sunkus galiotas[1] gali praplaukti pro pačius griežčiausius ypatingų nutarimų punktus? Teismuose tokios bylos kaip kapuose numirėliai — palaidojamos ir užmirštamos.

— Man nerūpi teismai, ir aš nenoriu turėti su jais nieko

[1] Galiotas — nedidelis, dvistiebis burinis laivas, maždaug šimto tonų talpos.

bendro. Bet gražuolės Barberi dalyvavimas padės mums išvengti nesusipratimų, grasinančių nutraukti mūsų santykius. Pašauk ją.

— Mergina visai nenusimano apie prekybą ir gali susidaryti klaidingą nuomonę apie savo dėdės finansinę padėtį. Jeigu tu mane įtarinėji mano namuose, ar galiu aš laukti pasitikėjimo iš pašalinių?

— Yra žmonių, kuriais pasitiki svetimi ir nepasitiki saviškiai. Bet tu žinai mano būdą: pašauk dukterėčią arba sandėris neįvyks.

— Alida paklusni ir jautri mergaitė, aš nenoriu kelti jos iš miego. Pas mane vieši Kinderhuko patronas, kuris, kaip ir aš, nekenčia anglų įstatymų. Jis mielai pasižiūrės, kaip garbingai uždirbtas šilingas virsta auksiniu dublonu. Einu, pažadinsiu jį. Nežinau, ar yra žmogus pasaulyje, kuris įsižeistų, pasiūlius jam dalyvauti pelningame sandėryje.

— Tegul jis miega. Nemėgstu turėti reikalų su dvarų ir žemių savininkais. Pašauk merginą, ji čia ras daug dalykų, tinkančių jos skoniui.

— Pareiga ir dešimt dievo įsakymų! Tu niekad nebuvai globėjas, mielasis Bangpūty, ir nežinai, ką reiškia atsakomybė...

— Nebus dukterėčios — neįvyks sandėris! — nutraukė užsispyręs kontrabandininkas, kišdamas į kišenę prekių sąrašą ir stodamasis nuo stalo, ant kurio sėdėjo. — Mergina žino, kad aš esu čia, ir mums abiem bus saugiau įtraukti ją į savo reikalus.

— Tu nepalenkiamas kaip anglų jūrų įstatymai! Aš girdžiu ją vaikštant po kambarį ir tuoj pakviesiu. Bet nėra ko jai aiškinti apie mūsų ankstyvesnį bendravimą. Tegul jai susidaro įspūdis, kad šiandieninis sandėris — pirmas ir atsitiktinis.

— Kaip tu nori. Aš nežadu jai nieko pasakoti. Gali būti ramus dėl savo paslapčių, biurgeri, jeigu tik pats neišsiplepėsi. Tačiau aš noriu, kad ledi dalyvautų mūsų pokalbyje, nes mane slegia nujautimas, kad mudviejų ryšiams gresia pavojus.

— Nekenčiu žodžio „nujautimas“,— sumurmėjo oldermenas, atsargiai nuimdamas nuo žvakės nuodėgulį.— Vos jį paminėjus, ima vaidentis su iždu susiję nemalonumai. Neužmiršk, kad tu tik keliaujantis prekiautojas, paslaptinga skraiste pridengęs gudrias savo kombinacijas.

— Visiškai teisingai. Jei ir kiti būtų tokie pat gudrūs, tai prekyba sustotų. Eik, greičiau atvesk merginą.

Oldermenas, matyt, gerai žinojo savo bendro charakterį ir, norėdamas dar šį tą paaiškinti savo dukterėčiai, daugiau nebegaišo. Bet, išeidamas iš kambario, jis dar kartą įtariai žvilgterėjo į atvirą balkoną.

X

Oi, nuodėmė baisi! Kokia duktė
Kada nors gėdinosi savo tėvo?
Bet aš — tiktai jo kraujo giminė,—
Ne jo darbų, ne jo minčių!

Šekspyras, „Venecijos pirklys"

Vos tik nepažįstamasis liko vienas, jo veido išraiška iškart pasikeitė. Veržlios ir drąsios akys pasidarė švelnios, bet liūdnokos, žvilgsnis ėmė klaidžioti nuo vieno dailaus daiktelio prie kito; tais niekeliais gražuolė Barberi stengėsi paįvairinti savo laisvalaikį. Jis atsistojo, palietė liutnios stygas ir atšoko atgal, tarsi išsigandęs pasigirdusio garso. Šitaip smarkiai susidomėjęs, jis, matyt, visai pamiršo savo apsilankymo tikslą. Jeigu kas nors būtų stebėjęs jį švelniai liečiant vieną daiktą po kito, būtų pamanęs, kad būtent tam nepažįstamasis ir apsilankė oldermeno vasarnamyje. Jo žvilgsnyje ir švelniuose veido bruožuose visai nebuvo šiurkštumo, būdingo šios profesijos žmonėms, ir galėjai pagalvoti, jog gamta tyčia taip apdovanojo jį grožiu, kad triumfuotų apgaulė. Jeigu jo elgesyje kartais būdavo nepagarbos ir paniekos, tai atrodė, kad čia greičiau apsimetinėjimas. Ir netgi pabrėžtinas mandagumo taisyklių nepaisymas pokalbyje su oldermenu buvo gana santūrus ir keistai nesiderino su jo prigimtimi.

Antra vertus, būtų neteisinga tvirtinti, kad Alida de Barberi neįtarė, kokiai žmonių grupei priklausė jos dėdės svečias. Žalinga įtaka, visada lydinti valdžią be atsakomybės, o taip pat įgimtas valdovo abejingumas savo pavaldinių likimams privedė prie to, kad Anglijos vyriausybė visas garbingas ir pelningas vietas kolonijose išdalino nusigyvenusiems ir nusmukusiems diduomenės atstovams arba tiems, kurie turėjo įtakingų ryšių. Niujorko provincijai šiuo atžvilgiu itin nepasisekė. Po to, kai Karolis padovanojo ją savo broliui, sosto įpėdiniui, Niujorkas neteko visų chartijų ir privilegijų, kuriomis naudojosi visos kitos

Amerikos gubernijos. Provincija tiesiogiai priklausė sostui, ir ilgą laiką į Niujorko gyventojus buvo žiūrima kaip į kitos rasės pavergtą tautą, kurią nugalėtojai engė daug smarkiau, negu savąją. Tais laikais taip pro pirštus buvo žiūrima į visas neteisybes, kurias kentė vakarinio žemės pusrutulio gyventojai, kad net plėšikiškos Dreiko ir į jį panašių ekspedicijos, nukreiptos prieš turtingesnius pietinių žemių gyventojus, nebuvo laikomos gėdingomis ir nė kiek neteršė kilmingų herbų; karalienė Elizabeta dosniai dalino titulus ir savo malones žmonėms, kuriuos mūsų laikais pavadintų jūrų plėšikais. Trumpai tariant, prievartos ir veidmainiškumo sistema, atsiradusi drauge su Ferdinando ir Izabelės[1] dovanomis bei popiežių bulėmis, išliko beveik nesikeisdama iki to laiko, kol tiesių ir garbingų žmonių, apsigyvenusių Valstijose, palikuonys paėmė valdžią į savo rankas ir įvedė naujas politines normas, kurios iki tol nebuvo taikomos nei, tuo labiau, suprantamos.

Alida žinojo, kad abu,— ir grafas Belamontas, ir tas nusmukęs didikas, su kuriuo jau supažindinome skaitytoją mūsų pasakojimo pradžioje, skatino ir palaikė kur kas juodesnius darbelius jūroje, negu kontrabanda. Del to nenuostabu, kad, įtardama, jog ne visi jos dėdės veiksmai suderinami su įstatymu, ji nejautė tokio sąžinės graužimo, kuris būtų apnikęs bet kurią jos padėties merginą mūsų laikais. Tačiau jos įtarimai buvo dar labai tolimi tiesai, nes sunku buvo įsivaizduoti jūreivį, taip nepanašų į kontrabandininką, kaip jos sutiktas nepažįstamasis.

Gal būt, Alidą sugrįžti paskatino kerintis gražaus jaunuolio balsas ir veido bruožai, šiaip ar taip, po trumpos valandėlės ji įžengė į kambarį, degdama iš smalsumo ir nė kiek nepykdama.

— Jūs pasakojote mano dukterėčiai, kad atvykote iš Senojo Pasaulio, misteri Bangpūty,— prabilo atsargusis oldermenas, kuris įėjo į kambarį, lydimas Alidos.— Širdies gilumoje ji visų pirma moteris! Ji niekada tau nedovanotų, jeigu kuri nors mergina Manhetene išvystų papuošalus, Alidai jų dar neįvertinus!

— Teisingesnės ir gražesnės teisėjos negalėčiau ir trokšti,— atsiliepė kontrabandininkas, dailiu ir nerūpestingu mostu nukeldamas kepurę.— Turiu šilko, išausto Toskanoje, ir Liono brokato, kurių galėtų pavydėti Lombardijos ir Prancūzijos gražuolės. Visokių spalvų ir atspalvių kaspinai, mezginiai, savo grožiu prilygstantys puošniausių Flamandijos bažnyčių pinučiams!

---

[1] Ferdinandas ir Izabelė — Kastilijos karalius ir karalienė (1471), kurių valdymo metais buvo surengtos Kolumbo ekspedicijos.

— Tau daug teko keliauti, Bangpūty, ir tu puikiai moki pasakoti apie svetimas šalis bei jų papročius,— tarė oldermenas.— Bet kiek nori už šias brangias prekes? Pats žinai, kad karas užsitęsė ir jo pabaigos nematyti; vokiečių pasikėsinimai į sostą ir neseniai įvykęs žemės drebėjimas visai sumaišė kainas, ir todėl mes, protingi biurgeriai, turime būti labai atsargūs prekiaudami. Ar klausei, kiek dabar kainuoja arkliai Olandijoje?

— Juos atiduoda už dyka! O tu žinai, kad mano prekių kainos yra pastovios: nemėgstu, kai draugai derasi.

— Tavo užsispyrimas neprotingas, misteri Bangpūty. Protingas pirklys visada seka padėtį rinkoje; tu esi pakankamai prityręs ir žinai, kad judri šešių pensų moneta dauginasi greičiau, negu lėtas ir nepaslankus šilingas. Maža sniego gniūžtelė, ilgai riedėdama, išauga į didžiulį sniego luitą! Lengvai įgytos prekės nesunkiai ir parduodamos, ir visi pelningi sandėriai sudaromi nedelsiant. Žinai mūsų, niujorkiečių, patarlę: „Pirmas pasiūlymas visų pelningiausias!“

— Kam patinka — tas nupirks, o jeigu kas nors myli savo auksą labiau, negu puikius nėrinius, prabangius šilkus ir šnabždantį brokatą, tegul geriau pasikiša pinigų maišelį po pagalviu. Daugelis dega nekantrumu pamatyti mano prekes; ne tam aš plaukiau per Atlanto vandenyną, su kaupu prisikrovęs savo brigantiną, kad dabar atiduočiau brangiausias prekes už skatikus.

— Dėdule,— įsikišo Alida, virpėdama iš nekantrumo,— mes negalime spręsti apie misterio Bangpūčio prekes vien iš nupasakojimo. Tikiuosi, kad jis atsinešė pavyzdžius?

— Prekyba ir draugystė! — sumurmėjo Mindertas.— Kokia nauda iš nusistovėjusių ryšių, jeigu nuo menko prašymo šiek tiek nuleisti kainą jie gali suirti? Na, rodyk savo prekes, misteri Užsispyrėli, garantuoju, kad tavo pavyzdžiai jau išėję iš mados arba nukentėję nuo grubaus jūreivių elgesio. Bet mes vis tiek būsime dėkingi, jeigu juos mums parodysi.

— Kaip jums patinka,— atšovė jūreivis.— Ryšuliai su prekėmis guli sutartoje vietoje prieplaukoje, saugomi ištikimojo Rumpelio; bet, jeigu jūs taip abejojate prekių kokybe, gal neverta nei jų eiti.

— Eikime, eikime! — sujudo oldermenas, taisydamasis peruką ir nusiimdamas akinius.— Nedera įžeisti seną bičiulį, atsisakant pasižiūrėti jo prekių pavyzdžių. Aš einu su tavimi, misteri Bangpūty, ir pripažinsiu tavo prekes, apžiūrėjęs jų pavyzdžius, nors užsitęsęs karas, didžiulė kailių pasiūla, gausūs

paskutiniųjų metų derliai ir visiškas sustingimas rūdų kasyklų rajonuose galutinai nusmukdė prekybą. Tačiau eisiu pažiūrėti tavo prekių, nes paskui sakysi, kad visai nepaisau tavo interesų. Tas tavasis misteris Rumpelis labai neatsargus, jis man šiandien įvarė tokį išgąstį, kokio nebuvau patyręs nuo tos dienos, kai subankrutavo van Holtų, Belansų ir Didlių firmos.

Paskutinieji oldermeno žodžiai nuskambėjo vos girdimai, nes Mindertas, skubėdamas įrodyti, kad rūpinasi svečio interesais, paliko kambarį ir savo kalbą užbaigė jau koridoriuje už durų.

— Man nedera rodytis tarp jūrininkų ir tų, kurie saugo prekes,— dvejodama, bet tuo pat metu kupina smalsumo, tarė Alida.

— Jums nėra ko tenai eiti,— atsakė jos pašnekovas.— Aš čia pat turiu pavyzdžius visų tų prekių, kurios galėtų jus dominti. Bet ko taip skubėti? Naktis dar tik prasideda, ir oldermenas gerokai suks galvą, ar verta mokėti tas kainas, kurias užprašys mano žmonės. Aš ką tik iš ilgo plaukiojimo, gražioji Alida, ir jums sunku suprasti, kaip malonu man būti su jumis.

Gražuolė Barberi nejučiom pasitraukė porą žingsnių ir ištiesė ranką prie varpelio, bet tuoj pat susivaldė ir nuslėpė savo nerimą.

— Man neatrodo, kad aš tokia baisi asmenybė,— tęsė jaunasis jūreivis, ironiškai šyptelėjęs, nors ta šypsena reiškė ir liūdesį, vėl pasirodžiusį jo veide.— Skambinkite, pašaukite savo tarnus, tegul jie išsklaido jūsų baimę, kuri taip tinka gražiajai lyčiai ir vilioja vyrus. Gal man paskambinti? Jūs neįstengsite, jūsų daili rankutė per smarkiai virpa.

— Niekas neatsilieps, visi jau seniai miega; geriau aš eisiu pasižiūrėti jūsų prekių.

Keistasis jūreivis, suteikęs Alidai tiek neramių pergyvenimų, valandėlę tylėdamas žiūrėjo į ją švelniu ir liūdnu žvilgsniu.

— Tokios jos visos, kol susiduria su šaltu ir ištvirkusiu pasauliu! — vos girdimai sušnibždėjo jis.— O, kad jos visada galėtų išlikti tokios! Gražioji Alida, jūs esate tikra moteriškos silpnybės ir vyriško ryžtingumo harmonija, bet patikėkite man,— ir jis karštai prispaudė ranką prie krūtinės, rodydamas savo nuoširdumą,— greičiau diena virs naktimi, negu mano pavaldiniai žodžiu ar veiksmu jus įžeis. Neišsigąskite, aš tik pašauksiu savo žmogų, kad paduotų pavyzdžius, kuriuos noriu jums parodyti.

Jis prispaudė prie lūpų mažą sidabrinį švilpuką ir tyliai švilp-

telėjo, mostu parodęs Alidai laukti. Tuoj pat krūmų tankmė sulingavo, per balkoną švystelėjo kažkoks tamsus daiktas ir sunkiai nusirito per grindis į svetainės vidurį.

— Štai mano prekės, ir esu įsitikinęs, kad mes susitarsime dėl kainos,— pasakė Bangpūtys, atrišdamas nedidelį maišelį, kuris tarsi pats savaime pateko į svetainę.— Šitos prekės tegul bus mūsų draugiškų santykių laidas; nesibijokite, ateikite arčiau ir pasižiūrėkite. Manau, jūs čia rasite daiktų, kurie atlygins jums už patirtą baimę.

Matyt, jaunasis kontrabandininkas puikiai nusimanė apie moterišką skonį, nes kai jis atrišo maišą, Alida daugiau nebepajėgė priešintis. Visas jos santūrumas dingo, ir, jūreiviui dar neišėmus pusės savo vertybių, Minderto van Beveruto įpėdinės rankos paniro į jas, padėdamos kontrabandininkui.

— Štai medžiaga iš Lombardijos,— prabilo pirklys, patenkintas, kad užsitarnavo savo pirkėjos pasitikėjimą.— Pažiūrėkite, jos spalvos turtingos, ryškios ir įvairios kaip ir jos tėvynė. Tarytum tos derlingos žemės vynuogienojai ir žalumynai žaliuoja šiame audinyje... Taip, ši medžiaga papuoštų ir prašmatniausią garderobą. Pažvelkite, šis raštas platus ir begalinis, kaip tos ganyklos, kurios išaugino gyvulėlius, duodančius šiam audiniui vilną. Daug šios medžiagos pardaviau Anglijos damoms, kurios neniekino prekybos su žmogumi, rizikuojančiu savo gyvybe, kad patenkintų jų įgeidžius.

— Aš manau, kad daug kam šios medžiagos patinka, ypač dėl to, kad jos yra uždraustos.

— Savaime suprantama! O štai ši dėžutė iš dramblio kaulo, įgudusio rytiečio meistro rankų darbo; ji papuoš kilmingos damos tualetinį stalelį, o jos raižinyje įrašytas moralas: jis primins tolimus kraštus, kur moterys yra daug nelaimingesnės, negu jos tėvynėje. O! Štai brangūs Mechlino nėriniai, atlikti pagal mano piešinį.

— Jie nuostabiai gražūs ir daro garbę dailininkui.

— Jaunystėje aš daug piešdavau,— paaiškino jaunuolis, išvyniodamas labai plonus ir brangius mezginius taip atsargiai, jog buvo aišku, kad dar ir dabar jis žavėjosi jų dailumu ir kokybe.— Pagal susitarimą meistras turėjo nunerti tiek mezginių, kad siektų nuo pačios aukščiausios miesto varpinės iki žemės, ir vis tik, matote, kiek nedaug jų liko! Šie nėriniai labai patiko Londono damoms, ir man vos pavyko atvežti į kolonijas šiuos likučius.

— Keistas matas prekei, kuriai buvo skirta aplankyti taip daug šalių, apeinant įstatymų formalumus!

— Mes pasirinkome bažnyčią, nes ji retai pyksta ant žmonių, gerbiančių jos privilegijas. Pasirėmęs jos autoritetu, aš atidedu šiuos nėrinius į šalį, tikėdamasis, kad jums jie patiks.

— Nėriniai reto grožio ir, tur būt, brangiai kainuoja? — dvejodama paklausė gražuolė Barberi ir, pakėlusi galvą, sutiko į jos veidą įsmeigtas jaunuolio tamsias akis. Iš jų žvelgė savo galios supratimas. Nežinia ko išsigandusi, mergina skubiai pridūrė:

— Jie kur kas labiau tiktų rūmų damai, negu merginai iš kolonijų!

— Jie niekam taip netiks, kaip jums. Štai aš dedu juos čia, kaip priedą prie mano sandėrio su oldermenu. O čia štai atlasas iš Toskanos,— tai kraštutinybių šalis, kurioje net princai verčiasi prekyba. Florentiečiai gamina puikius audinius, pagarsėjusius skoningais raštais ir spalvomis, kurių pavyzdžius jie randa turtingoje savo tėvynės gamtoje. Atkreipkite dėmesį — medžiaga tokio švelniai rausvo atspalvio, kaip saulėlydžio nušviesti Apeninų kalnų šlaitai!

— Negi jūs esate buvęs visose tose šalyse, kurių gaminiais prekiaujate? — paklausė Alida, taip susidomėjusi keistuoju pirkliu, kad nepajuto, kaip medžiaga išslydo jai iš rankų.

— Taip, aš laikausi tokios taisyklės. O štai grandinėlė iš tūkstančio salų miesto[1]. Tokį siūlelio plonumo retežėlį moka pagaminti tik Venecijos meistrų rankos. Už šitą auksinį voratinklį aš atidaviau puikiausių perlų vėrinį.

— Ar tai protinga, prekiaujant su tokia rizika?

— Aš jį nusipirkau savo malonumui! Kartais įgeidis būna stipresnis už pelno troškimą; aš nesiskirsiu su šia grandinėle tol, kol sutiksiu moterį, vertą meilės,— tada padovanosiu jai.

— Jūs labai užsiėmęs ir, tur būt, neturite kada ieškoti tinkamo objekto šiai dovanai.

— Argi taip sunku surasti dorą ir gražią merginą? Gražuolė Barberi taip kalba, didžiuodamasi savo pergalėmis, kitaip ji nesišaipytų iš to, kas daugeliui moterų yra svarbiausia.

— Aplankęs daugelį kraštų, jūsų laivas, tur būt, viešėjo ir laumių šalyje, nes iš kur jūs galite žinoti tokius dalykus, kurių nematyti pašalinio akims? Kiek gali kainuoti tos puikios stručio plunksnos?

---

[1] Tūkstančio salų miestas — Venecija.

— Jos iš juodosios Afrikos, nors pačios baltos kaip sniegas. Aš jas slapta pirkau iš vieno mauro, atidavęs už jas porą maišų vyno; jis maukė jį, užsimerkęs iš palaimos. Atlikau sandėrį, vien užjausdamas jo troškulį, ir nelabai vertinu savo pirkinį. Tegul ir jos padės sustiprinti mano sąjungą su jūsų dėde.

Alida negalėjo prieštarauti tokiam dosnumui, nors širdyje jautė, kad tie „priedai" buvo mandagiai užmaskuotos dovanos jai pačiai. Toks įtarimas dvejopai paveikė Alidą: mergina susitvardė ir vengė daugiau ką nors pagirti, tačiau jos pasitikėjimas ir susižavėjimas keistu ir nesuprantamu prekiautoju dar padidėjo.

— Mano dėdė įvertins jūsų dosnumą,— nulenkusi galvą, šaltokai tarė oldermeno įpėdinė,— nors man atrodo, kad prekyboje teisingumas reikalingas nė kiek ne mažiau kaip dosnumas... O, koks nuostabus šio rankdarbio raštas!

— Tai vienos atsiskyrėlės daugelio dienų darbo vaisius. Aš nupirkau jį Prancūzijoje iš vienuolės, kuri siuvinėjo šį rankdarbį ilgus metus; čia vertinga ne medžiaga, o sumanymas ir išpildymas. Vargšė vienuolė verkė, atsiskirdama su šiuo rankdarbiu, nes ji buvo prie jo prisirišusi. Žmogus, gyvendamas pasaulio sūkuryje, netekęs draugo, liūdi mažiau, negu ta švelni, vieniša moteris, atiduodama savo rankų kūrinį.

— Argi vyrams galima lankytis moterų vienuolynuose? — nustebo Alida.— Mūsų giminėje niekas negarbino vienuolynų, mes patys pabėgome nuo Liudviko [1] persekiojimų, bet nesu girdėjusi, kad tėvas būtų kaltinęs vienuoles, nesilaikius duotų įžadų.

— Aš žinau tai iš kitų žmonių pasakojimų. Vyrams, aišku, negalima tiesiogiai prekiauti su vienuolėmis (čia jaunuolio veide sušvito šypsena, kuri Alidai pasirodė perdaug drąsi), bent man taip pasakojo. O ką jūs galvojate apie tas moteris, kurios slepiasi vienuolynuose nuo gyvenimo rūpesčių ir nuodėmių?

— Tiesą sakant, aš apie tai nieko nežinau. Mūsų šalyje moterys nelaidoja savęs už vienuolyno sienų, ir todėl mes, amerikiečiai, nesukam dėl to galvų.

— Taip, tas paprotys turi savo blogųjų pusių,— susimąstęs kalbėjo toliau kontrabandininkas,— bet taip pat ir gerųjų. Yra

[1] Liudvikas XIV — prancūzų karalius, kuris po 1685 metų Nanto edikto panaikinimo padarė pradžią hugenotų persekiojimams Prancūzijoje.

silpnų ir lengvai pažeidžiamų žmonių, kurie jaustųsi daug laimingesni vienuolynuose, negu palikti tarp gyvenimo pagundų ir klaidų... O štai Anglijos meistrų gaminys! Pats nesuprantu, kaip šie daiktai pateko į maišą su prekėmis iš tolimų kraštų. Mano ryšuliuose maža tų vulgarių prekių, kuriomis prekiauti leidžia įstatymas. Sakykite, puikioji Alida, ar ir jūs tikite tais prietarais, kurie skleidžiami apie mus, kontrabandininkus?

— Aš nedrįstu spręsti apie įstatymus, kurie neprieinami moterų protui ir išsilavinimui,— santūriai atsakė mergina.— Yra žmonių, kurie galvoja, kad piktnaudžiavimas valdžia pateisina pasipriešinimą įstatymams, o kiti įstatymų pažeidimą lygina su nusižengimu moralei.

— Taip mano tie, kurie užgyveno turtą, paleidę pinigus apyvarton. Jie savo turtui apsaugoti išgalvojo visuomenės normų barjerus ir dabar tvirtina, kad tai paties dievo duota, nes tos normos naudingos jų egoistiniams tikslams. Mes, jūrų skrajūnai...

Alida taip smarkiai krūptelėjo, kad jos pašnekovas nutilo, nebaigęs sakinio.

— Nejaugi mano žodžiai taip išgąsdino jus, kad net išbalote?

— Tikiuosi jūs ištarėte juos atsitiktinai, negalvodamas apie jų baisią prasmę. O, geriau jūs nebūtumėte jų ištaręs! Bet ne, tai tik sutapimas, nes jūs tos pačios profesijos... Jūs negalite būti tas žmogus, kurio vardas tapo legendarinis!

— Aš esu tas, kuo man lėmė būti likimas. Kokį žmogų ir kokį vardą jūs turite galvoje?

— Nieko, nieko,— atsakė gražuolė Barberi, nesąmoningai stebėdama dailius ir taurius nepažįstamojo bruožus įdėmiau, negu tai būtų tikę jaunai merginai.— Tęskite savo pasakojimą... Ak, koks puikus aksomas!

— Jis taip pat iš Venecijos; komercija, kaip ir pasisekimas, yra turtingųjų dalia, o Adriatikos karalienės žvaigždė jau gęsta. Tai, kas neša naudą žemdirbiams, yra pragaištinga miestiečiams. Lagūnos užneštos riebiu dumblu, ir dabar prekybiniai laivai daug rečiau aplanko Veneciją. Praeis kiek metų, ir plūgas išvarys vagą toje pačioje vietoje, kur plaukiojo garsusis „Bucentauras". Atradus naują kelią į Indiją, gyvenimas ėmė klestėti kita kryptimi, naujomis, platesnėmis vagomis. Kitos tautos galėtų pasimokyti, tyrinėdamos užakusius kanalus ir praėjusią šio miesto didybę. Jis iki šiol kursto savo išdidumą tingiais pra-

eities prisiminimais. Bet, kaip jau minėjau, mes, jūros klajūnai, neprekiaujame tais apipelijusiais principais, kuriuos sugalvoja mūsų tėvynėje turtingieji ir paskui apie juos šūkauja svetur, siekdami vien stipriau užveržti pančius ant silpnųjų ir nelaimingųjų kaklų.

— Man rodos, jūsų principai toli peržengia ribas, tinkančias žmogui, kurio vienintelis nusikaltimas tėra kukli kontrabanda. Tokios pažiūros kelia nerimą žmonėse ir ardo tvarką.

— Priešingai! Greičiau atstato ją, kiekvienam žmogui duodamos galimybę naudotis savo įgimtomis teisėmis. Kai ateis laikas, kada vyriausybės ims vadovautis teisingumu, kada jos užsibrėš sau tikslą kovoti su klaidomis, užuot jas dariusios, ir supras savo atsakomybę prieš visuomenę, tuomet ir „Jūrų burtininkė“ galės tapti sargybiniu kateriu, o jos savininkas — muitinės valdininku.

Aksomas išslydo iš gražiosios Barberi rankų, ir ji staigiai pašoko nuo kėdės.

— Pasakykite man atvirai,— su įgimtu ryžtingumu paklausė Alida,— su kuo aš čia prekiauju?

— Su visuomenės padugne, su žmogumi, kurį pasmerkė pasaulis ir kurio negloboja įstatymas, su pavojingu jūrų bastūnu, su nusikaltėliu, kurio vardas Jūrų Skrajūnas! — pasigirdo balsas prie atviro lango.

Tą pat akimirką Ladlou įšoko į kambarį. Alida riktelėjo, užsidengė veidą ir puolė lauk iš kambario.

XI

Tiesa turi išaiškėti. Žmogžudystės ilgai nenuslėpsi, tėvo sūnus — čia kas kita, bet galų gale tiesa vis tiek paaiškės.

Šekspyras, „Venecijos pirklys"

Karališkojo laivyno karininkas, įšokęs į Alidos kambarį, visas degė iš nekantrumo ir susijaudinimo. Tiesa, gražuolės Barberi riktelėjimas ir pabėgimas trumpam atitraukė jo dėmesį, bet tuoj pat jis staigiai, gal net įnirtingai atsigręžė į jos pašnekovą. Nėra reikalo pakartotinai aprašinėti nepažįstamojo asme-

nybės; skaitytojas ir pats supras, kaip staiga pasikeitė Ladlou veidas. Iš karto jis netikėjo savo akimis, jam atrodė, kad kambaryje būtinai turi būti dar vienas žmogus. Bet įdėmiai išnaršęs akimis visus kampus, jis vėl įsmeigė jas į kontrabandininką su didžiausiu nustebimu ir nepasitikėjimu.

— Tai kažkoks nesusipratimas! — sušuko „Koketės" kapitonas, įsitikinęs, kad kambaryje, be jųdviejų, nieko nėra.

— Jūsų mandagus pasirodymas kambaryje išgąsdino šeimininkę, ir ji pabėgo,— atsakė nepažįstamasis, ir jo veidą užliejo pykčio, o gal ir nustebimo raudonis.— Jūs dėvite karališkojo laivyno karininko uniformą, ir ji, matyt, duoda jums teisę brautis į jos didybės pavaldinių namus.

— Aš maniau... ne, buvau tikras, kad užklupsiu čia vieną nepataisomą nusikaltėlį,— sumikčiojo sutrikęs Ladlou.— Aš neklystu, nes gerai girdėjau pokalbį tų, kurie buvo paėmę mane nelaisvėn, ir vis tik šiame kambaryje nieko nėra!

— Dėkoju jums už tokį aukštą mano asmenybės įvertinimą! Ne patys žodžiai, o tonas, kuriuo jie buvo pasakyti, paskatino Ladlou dar kartą pažvelgti į nepažįstamojo veidą. Jo žvilgsnis išdavė abejonę, susižavėjimą, sutrikimą ir net pavydą, ir kuo ilgiau jis stebėjo nepažįstamojo bruožus, tuo aiškiau paskutinysis ėmė viršų.

— Mes niekada nebuvome susitikę! — sušuko Ladlou, kai jo akys pavargo nuo ilgo ir įdėmaus žvilgsnio.

— Vandenyne daug kelių, ir žmonės dažnai ilgą laiką praplaukioja, nesusitikdami vienas su kitu.

— Nors dabar išvydau jus labai abejotinose aplinkybėse, tikiuosi, kad anksčiau kada nors tarnavote karalienei?

— Niekada. Aš ne iš tų žmonių, kurie pašvenčia savo gyvenimą moteriai, nors ji nešiotų ir tūkstantį diademų,— švelniai nusišypsojęs, atsakė kontrabandininkas.— Karalienei Onai nesu pašventęs nei vienos savo gyvenimo valandėlės, nei vieno savo sielos troškimo.

— Sere, jūs labai drąsiai kalbate jos didybės karininko akivaizdoje. Nežinomosios brigantinos pasirodymas ir tai, kas nutiko man šią naktį, o taip pat jūs šiame kambaryje... ir štai anas maišas su kontrabandinėmis prekėmis,— visa kelia įtarimų, kuriuos jūs turite paaiškinti. Kas jūs toks?

— Pavojingas jūrų bastūnas... visuomenės padugnė, žmogus, kurį pasmerkė pasaulis, įstatymo persekiojamas Jūrų Skrajūnas!

— Negali būti! Žmonės pasakoja, kad to valkatos biauri iš-

vaizda prilygsta jo įžūlumui, laužant įstatymus. Jūs norite apgauti mane.

— Jeigu žmonės taip dažnai klysta, spręsdami apie tai, kas akivaizdžiai matoma ir nereikšminga,— išdidžiai atsakė kontrabandininkas,— tai argi galima pasitikėti jų sprendimais apie reikšmingesnius dalykus? Aš esu tas, kuo atrodau esąs, jeigu ne tas, kuo sakausi.

— Aš negaliu patikėti šia pasaka. Įrodykite man, kad tai, ką aš girdžiu, yra tiesa.

— Pažvelkite į brigantiną, kurios grakštų rangautą beveik paslėpė pakrantės medžiai,— atsiliepė nepažįstamasis, artindamasis prie atviro balkono ir rodydamas į užutekį. — Šis laivas, kuris taip dažnai niekais paversdavo visas jūsų kreiserių pastangas, per akimirksnį perneša mane ir mano turtus, kur tik aš panoriu. Ši brigantina laisva kaip debesys, plaukiantieji virš vandenyno, ir tokia pat greita. Ne veltui ją vadina „Jūrų burtininke“, nes jos greitumas atvirame vandenyne atrodo antgamtiškas. Pučiant lengvam brizui, ji lekia bangų paviršiumi tarsi jūrų puta. Negalima jos nemylėti. Ladlou, patikėkite man, nei prie vienos moters pasaulyje taip neprisirišiu, kaip prie šios ištikimos ir gražios brigantinos!

— Vargu ar koks nors jūrininkas galėtų labiau pagirti savo mylimą laivą.

— O ar jūs, sere, galite pasakyti ką nors panašaus to nerangaus karalienės Onos šliupo [1] adresu? Jūsų „Koketė“ prastas laivas, tur būt, ją taip pavadino iš tuštumo, o ne dėl jos privalumų.

— Prisiekiu savo karališkosios valdovės vardu, kad šio pienburnio įžūli kalba tikrai tiktų tam, kuo jis nori apsimesti. Lėtas mano laivas ar eiklus, jis sugebės perduoti tave, niekšingą kontrabandininką, į teisingumo rankas.

— O aš prisiekiu „Jūrų burtininke“ ir jos ekipažu, kad mano kalba tikrai dera žmogui, kuris laisvas elgtis kaip tinkamas,— atkirto nepažįstamasis. Jis erzindamas pamėgdžiojo įniršusio savo pašnekovo balsą.— Jums reikia įrodymų, kad aš tikrai Jūrų Skrajūnas? Na, tai klausykite. Jūs vaizduojatės esąs visagalis, bet užmiršote, kaip buvote apgautas mano tarno, ir kad net dabar, nors ir giriatės, esate mano belaisvis!

Tamsūs kapitono Ladlou skruostai paraudo, ir jis žengė pir-

---

[1] Šliupas — karinis tristiebis laivas tiesiomis burėmis.

myn, tarsi ketindamas parblokšti savo priešininką žemėn, bet staiga atsivėrė durys, ir Alida įžengė svetainėn.

„Koketės“ kapitonas ir jo numylėtoji susitiko labai sumišę. Pirmą akimirką abu tylėjo: vienas iš pykčio, antras iš drovumo. Bet kadangi gražuolė Barberi grįžo kambarin su tam tikrais ketinimais, ji pirmoji ir prabilo:

— Nežinau, ar reikia peikti, ar girti kapitoną Ladlou, kad jis taip drąsiai įžengė į mano kambarius tokią netinkamą valandą ir šitokiu savavališku būdu. Nežinau, kas paskatino jį tam žingsniui. Gal jis papasakos man tai, ir tuomet aš nuspręsiu, ar galiu jam dovanoti.

— Iš tiesų, reikėtų išklausyti pasiaiškinimo, o po to smerkti,— pridūrė nepažįstamasis, siūlydamas Alidai kėdę, kurios ji atsisakė, išdidžiai linktelėjusi galvą.— Be abejonės, šis džentelmenas turėjo kokių nors priežasčių taip pasielgti.

Jeigu žvilgsniu būtų galima užmušti žmogų, nepažįstamasis jau būtų kritęs negyvas. Bet, Alidai neatkreipus dėmesio į paskutinįjį sakinį, kapitonui Ladlou beliko tik gintis.

— Ką gi, neslėpsiu, kad tapau kažkokio sąmokslo auka, todėl ir atsidūriau labai kvailoje padėtyje. Buvau toks neprotingas, kad pasitikėjau tuo jūrininku, kurio įžūlų elgesį jūs jau matėte periagvoje, ir jis apgavo mane.

— Kitaip sakant, kapitonas Ladlou ne toks jau įžvalgus, kaip jis mano,— ironiškai tarė nepažįstamasis.

— Kuo čia aš dėta, ir kodėl drumsčiate man ramybę, jeigu kažkoks valkata jūreivis apgavo „Koketės“ kapitoną? Aš nepažįstu nei to įžūlaus jūreivio, nei šio... asmens,— užsikirto Alida, veltui ieškodama tinkamo žodžio.— Mes nepažįstami, ir turime tik tiek bendro, kiek jūs patys matote.

— Nėra reikalo aiškinti, kodėl aš išsikėliau į krantą,— tęsė Ladlou,— bet padariau didžiausią klaidą, leisdamas tam nepažįstamam jūrininkui drauge su manimi palikti laivą; kai aš panorau grįžti, jam pavyko nuginkluoti mano žmones ir paimti mane į nelaisvę.

— Tačiau kaliniui suteikta didelė laisvė,— pašaipiai pridūrė kontrabandininkas.

— Kokia nauda iš tokios laisvės, kai negali ja pasinaudoti? Tarp mano laivo ir manęs — jūra, o mano žmonės guli surišti. Manęs beveik nesaugojo, ir, nors ne visur leido eiti, vis tik aš mačiau pakankamai ir daugiau neabejoju, kokie žmonės globojami oldermeno van Beveruto namuose.

— Jūs norėjote pasakyti: oldermeno van Beveruto ir jo dukterėčios, ar ne taip, Ladlou?

— Aš niekada nepasakysiu nieko įžeidžiančio ar nepagarbaus apie Alidą de Barberi. Neslėpsiu, kad įtarimas kankino mane, bet dabar matau apsirikęs ir labai dėl to apgailestauju.

— Tokiu atveju mes galime tęsti savo prekybą? — šaltai paklausė kontrabandininkas, grįždamas prie išdraikyto ryšulio. Ladlou ir Alida nustėrę tylomis tebežiūrėjo vienas į kitą.— Kaip malonu parodyti šias draudžiamas prekes karališkojo laivyno karininkui! Gal būt, šitaip aš nusipelnysiu karalienės palankumą. Mes, rodos, kalbėjome apie aksomus ir Venecijos lagūnas. Štai puikios spalvos ir kokybės medžiaga, kuri tiktų paties dožo jungtuviniam rūbui, tuokiantis su jūra. Mums, vandenyno vaikams, ši ceremonija — tai laidas, kad Himenėjus neužmirš mūsų, nors mes kartais ir nusigręžiame nuo jo šventyklų. Ar aš nesu ištikimas savo broliams, kapitone Ladlou? O gal jūs prisiekiate ištikimybę Neptūnui, o išplaukę į vandenyną, dūsaujate dėl Veneros. Ką gi, jeigu drėgnas ir sūrus vandenyno oras padengia rūdimis aukso grandinę, čia žiaurios Gamtos kaltė! O čia štai...

Krūmuose pasigirdo skardus švilpimas, ir prekiautojas nutilo. Nerūpestingai numetęs aksomą atgal į ryšulį, jis dvejodamas atsistojo. Šio susitikimo metu jo elgesys buvo santūrus, retkarčiais ironiškas. Bet jis nė karto neužsikrėtė Ladlou susierzinimu. Dabar nepažįstamasis atrodė sumišęs, ir iš jo minos buvo matyti, kad jis kažko abejoja. Po langu vėl sušvilpė.

— Gerai, gerai, misteri Tomai,— sumurmėjo prekiautojas kontrabanda.— Girdžiu, bet ko taip skubėti? Gražioji Alida, šie garsai skelbia, kad atėjo laikas mums atsisveikinti!

— Mes susitikome be panašių ceremonijų,— atsakė gražuolė Barberi, neprarasdama būdingo jos lyčiai santūrumo, nors pavydus gerbėjas nenuleido nuo jos akių.

— Mes susitikome netikėtai, bet nejaugi atsisveikindamas negausiu nieko atminimui? Ar man gabenti visas šias gėrybes atgal į brigantiną, ar vietoje jų pasiimti įprastą užmokestį auksu?

— Nežinau, ar man užteks drąsos karalienės tarno akivaizdoje atlikti sandėrį, už kurį baudžiama įstatymu,— nusišypsojo Alida. — Pripažįstu, kad jūsų prekės pavydėtinos, bet mūsų karalienė pamirštų, kad pati yra moteris, ir nebūtų gailestinga mano silpnumui.

— Nesibijokite, ledi. Tie, kurie sukuria tuos griežtus apribo-

jimus, pirmieji juos ir sulaužo. Prisiekiu garbingojo Ledenholo dorybėmis, norėčiau pamatyti, kaip atsispirtų prieš pagundą karališkoji Ona, jeigu parodyčiau jai šiuos puikius nėrinius ir sunkius brokatus!

— Tai būtų nelabai protinga ir gana pavojinga!

— Kažin. Nors ji sėdi soste, bet visų pirma yra moteris. Kad ir kaip dangstytum gamtą, vis tiek ji yra visuotinas tironas ir mus valdo. Karūnuotoje galvoje daugiau minčių apie meilės pergales, negu apie valstybių pavergimus. Ranka, laikanti skipetrą, gali taip pat rodyti savo grožį, turėdama pieštuką ar adatą. Žodžiai ir mintys gali būti labai įmantrūs ir didingi, bet vis vien jie ištariami moterišku balsu.

— Nekalbėsiu apie dabartinės mūsų valdovės nuopelnus, bet štai jums didingosios Elizabetos pavyzdys, paneigiantis visus jūsų tvirtinimus,— tarė Alida, ketindama apginti savo seseris.

— O, jūrų mūšių metu mes turėjome savas Kleopatras ir pamatėme, kad baimė stipresnė už meilę. Ne tik jūroje, bet ir žemėje yra pabaisų. Kūrėjas, sutvėręs žemę, sukūrė ir jos įstatymus, kurių peržengti negalima. Mes, vyrai, pavydulingai saugome savo teises ir nepakenčiam, kai kas kitas bando jas iš mūsų jėga paveržti, patikėkite ledi, toji, kuri paniekina gamtos jai duotus ginklus, paskui gailiai aprauda savo klaidą. Bet kaip pagaliau,— ar jūs perkate aksomą, o gal jums labiau patinka brokatas?

Alida ir Ladlou kaip pakerėti klausėsi įmantrios keistojo kontrabandininko šnektos ir niekaip negalėjo suprasti, kas jis toks. Jo žodžiai buvo dviprasmiški, nors „Koketės“ kapitonas pastebėjo, kad į gražuolę Barberi pastarasis kreipėsi itin rimtai ir švelniai, sukeldamas kapitonui tokį neramumą, kad net jis pats gėdinosi prisipažinti. Mergina irgi pajuto, kad į ją kitaip kreipiamasi, nes nejučiom švelniai paraudo. Paklausta, kokias prekes ji nusprendė pasirinkti, Alida vėl dvejodama pažvelgė į Ladlou.

— Turiu pripažinti, kad jūs ne veltui studijavote moterų prigimtį,— juokdamasi tarė ji.— Vis dėlto aš negaliu nieko spręsti, nepasitarusi su tais, kurie geriau už mane nusimano prekybos įstatymuose.

— Jeigu jūsų sprendimas nebūtų protingas pats savaime, jūsų grožis ir padėtis padarytų jį tokį. Aš palieku šį ryšulį jūsų žinioje ir lauksiu atsakymo iki rytojaus vakaro. Kapitone Ladlou, ar mes liekame draugai? O gal iš pareigos karalienei negalite ištarti šio žodžio?

— Iš tikrųjų jūs nesuprantamas žmogus! — atsakė Ladlou.— Jeigu tai maskaradas, kaip aš įtariu, tai surengtas jis puikiai, nors ir tuščiai.

— Ne jūs pirmas atsisakote tikėti sau pačiam, kai kalba eina apie „Jūrų burtininkę“ ir jos kapitoną. Nurimk, ištikimasis Tomai! Nuo tavo švilpimo laikas nepradės greičiau bėgti! Draugai mes ar ne, kapitone Ladlou, nėra ko jums dar kartą priminti, kad esate mano belaisvis.

— Aš atsidūriau niekšo rankose...

— Cit! Tylėkite, jei norite išsaugoti sveikus kaulus! Tomas Rumpelis — grubus žmogus ir, kaip visi, nemėgsta užgauliojimų. Be to, narsusis jūrininkas tiktai paklūso mano įsakymams ir todėl nėra atsakingas už savo poelgius.

— Tavo įsakymams! — pakartojo Laudlou su tokia mina, kad galėjo smarkiai įžeisti pašnekovą, jeigu tas būtų buvęs užgaulesnis.— Žmogui, sugebančiam taip apsimesti, labiau tinka įsakinėti, negu paklusti kitų įsakymams. Jeigu vienas iš jūsų tikrai Jūrų Skrajūnas, tai tik anas žmogus.

— Mes kaip jūros puta, draikoma vėjo... Bet ką padarė tas vaikinas, kad taip įžeidė karališkojo laivyno kapitoną? Tikiuosi, jis nebuvo toks akiplėša ir nepasiūlė ištikimam jos didybės karininkui kontrabandinių prekių?

— Užteks, sere! Jūsų laimė, kad savo pasilinksminimui pasirinkote Alidos de Barberi svetainę. Aš išsikėliau į krantą, norėdamas pareikšti pagarbą šiai ledi, ir tegul nors visas pasaulis apie tai sužino! Būkite ramus, ne jūsų Rumpelio kvaila apgaulė atviliojo mane čia!

— Taip kalba tik atviraširdžiai jūrininkai! — pareiškė paslaptingasis kontrabandininkas. Tardamas šiuos žodžius, jis truputį pabalo ir balsas suvirpėjo.— Aš žaviuosi, matydamas, kaip vyrai garbina moteris; papročiai neleidžia joms viešai išreikšti savo širdies troškimų, todėl mes, vyrai, turime taip elgtis, kad nekiltų jokių abejonių dėl mūsų dorų ketinimų. Sunku patikėti, kad gražuolė Barberi neatlygins jums už tokį garbinimą!

Alidai pasirodė, kad nepažįstamasis pažvelgė į ją nerimastingu žvilgsniu, laukdamas jos atsakymo.

— Kai turėsiu rinktis, kaip pasielgti,— tarė patenkinta ir kartu įžeista Alida,— žinosiu, į ką kreiptis patarimo... Aš girdžiu dėdės žingsnius. Kapitone Ladlou, jūsų valia spręsti, ar norite su juo susitikti.

Už durų pasigirdo sunkūs žingsniai. Ladlou akimirksnį dve-

jojo, paskui, metęs priekaištingą žvilgsnį į savo širdies valdovę, skubiai pasišalino iš kambario tuo pat keliu, kuriuo atėjo. Krūmuose pasigirdo triukšmas, vadinasi, ten laukė jo sugrįžtant, nenuleisdami akių.

— Nojaus laivas ir mūsų proseneliai! — sugriaudėjo Mindertas, kurio raudonas iš susijaudinimo veidas pasirodė tarpduryje.— Jūs atvežėte mūsų bobučių laikų šlamštą, misteri Bangpūty! Tie skudurai buvo madingi praėjusiame šimtmetyje, ir dabar už juos mainais gali gauti ne auksą, o tik jo skambesį.

— Ką aš girdžiu! — pasipiktino kontrabandininkas, kurio balsas ir manieros keitėsi priklausomai nuo to, su kuo jis kalbėjosi. — Užsispyręs biurgeri, tu nori savo riksmu numušti kainas prekėms, kurios ir taip perdaug geros šiam užkampiui! Daugelis Anglijos hercogienių svajoja turėti nors gabalėlį tų puikių medžiagų, kurias aš pasiūliau tavo dukterėčiai, ir patikėk, vargu ar nors vienai hercogienei jos taip tiktų, kaip jai.

— Pats žinau, kad Alida graži; tavo aksomai bei brokatai taip pat neblogi, bet kiti audeklai tokie prasti, kad jų nepasiūlysi net mohokų vadui. Nuleisk kainą, arba mes nesuderėsime.

— Labai gaila. Jeigu lemta skirtis, sudie! Mano brigantina gerai pažįsta protaką, kertančią Nantaketo smėlynus, ir prisiekiu savo gyvybe, kad ne mohokai pirks mano prekes iš jankių!

— Tu toks greitas spręsti, kaip tavo brigantina. Kas tau sakė, kad nesutarsime, kai visi argumentai bus išsemti? Numesk kelias šimtines, palik apvalų tūkstantinį skaičių, ir tavo prekyba sezonui baigta!

— Nenuleisiu nė cento! Geriau išklok man atgal auksinius, kuriuos aš tau atvežiau, ir pridėk dukatų iki trūkstamos sumos, o paskui tegul tavo vergai gabena prekes toliau, kad patekėjusi saulutė neatskleistų mūsų paslapties. Tarp mūsų yra vienas žmogus, kuris panorėjęs galėtų daug pakenkti, nors nežinau, ar jis žino svarbiausią paslaptį.

Oldermenas van Beverutas išgąstingai apsidairė, pasitaisė peruką kaip žmogus, išmanantis padorumo vertę, ir atsargiai užtraukė lango užuolaidą.

— Vasarnamyje nėra nė vieno pašalinio, o mano dukterėčios nėra ko bijoti,— pasakė jis, šitaip apsidraudęs.— Tiesa, pas mane vieši Kinderhuko patronas, bet šiuo metu jis miega, o mums tai bus naudingas liudininkas. Mes galėsime paliudyti, kad jis čia buvo, o jis neturės ko išplepėti.

— Tebūnie taip,— nusileido kontrabandininkas, perskaitęs

Alidos akyse maldavimą tylėti.— Aš instinktyviai jaučiau, kad namuose yra kažkas svetimas, bet iš kur man žinoti, kad jis miega. Pažįstu pirklius, kurie, norėdami apsidrausti, į sąskaitą įrašytų, kad šiuose namuose buvo patronas.

— Nekalbėk daugiau, garbingasis Bangpūty, ir pasiimk auksą. Tiesą sakant, prekės seniai pakrautos į periagvą, kuri jau šiuo metu supasi įlankos bangose. Aš žinojau, kad galų gale mes susitarsime, o laikas taip brangus, ir čia dar tas jos didybės kreiseris pašonėje! Mano gudruoliai prasmuks pro jį, apsimetę nekaltais turgaus prekiautojais, ir statau flamandų merginą prieš virginiškąją dvėsną, kad jie dar pasiteiraus, ar kapitonas nepageidauja šviežių daržovių sriubai! Cha, cha, cha! Brangioji dukterėčia, tas Ladlou dar geltonsnapis viščiukas, ir ne jam kištis į subrendusių žmonių reikalus. Vieną dieną tu suprasi, ko jis vertas, ir pavarysi šalin kaip įkyrėjusį kreditorių.

— Tikiuosi, kad tavo sandėris bus teisėtai įformintas, dėdule?

— Įformintas? Sėkmė viską įformina. Prekyboje, kaip kare, lemia pasisekimas. Jeigu pirklys turtingas, tai jis ir sąžiningas. Plantacijos ir municipaliteto potvarkiai! Ko mūsų veikėjai Senajame Pasaulyje taip nusistatę prieš kontrabandą? Tie sukčiai ištisas valandas gali kalbėti apie parsidavimą ir kyšininkavimą, tuo tarpu daugiau kaip pusė iš jų įsigijo savo vietas nešvarių darbelių pagalba, taip pat nelegaliai, kaip jūs prekiaujate šiais puikiais brabantiškais nėriniais. Gal karalienei ir nepatinka mūsų sandėris, mielasis Bangpūty, bet jeigu man dar pasitaikys du tokie pelningi sezonai, kaip šis, aš pats kaip keleivis nuvyksiu tavo laivu į Angliją, į Londono biržą, nusipirksiu deputato vietą Parlamente ir tada atsakysiu į karališkuosius priekaištus, kaip sakoma, iš savo nuosavos vietos. Prisiekiu savo galva, aš sugrįšiu seras, o tada manhetaniečiai išgirs ir apie ledi van Beverut, nors tokiu atveju, gražioji Alida, tavo palikimo dalis kiek sumažėtų. O dabar eik gulti, vaikeli, ir sapnuok puikius nėrinius, brangius aksomus, o taip pat savo pareigas senam dėdei, santūrumą ir kitus malonius dalykus... pabučiuok mane, išdykėle, ir greit į lovą.

Alida paklusniai jau ėjo iš kambario, kai kontrabandininkas pastojo jai kelią taip mandagiai ir pagarbiai, kad ji visai neįsižeidė.

— Būčiau nedėkingiausias sutvėrimas, jeigu nepadėkojęs išsiskirčiau su tokia dosnia pirkėja,— tarė jis.— Naujo susitikimo viltis skubins mane sugrįžti.

— Nežinau, už ką jūs man dėkojate,— atsakė Alida, nors ji pastebėjo, kad oldermenas rūpestingai sudėjo prekes atgal į ryšulį, o keletą visų dailiausių daiktelių paliko ant jos tualetinio staliuko; — tiesą sakant, mes ir nesiderėjome.

— Aš praradau daugiau, negu atrodo iš pirmo žvilgsnio,— tyliai pridūrė nepažįstamasis tokiu rimtu balsu, kad Alida krūptelėjo.— Laikas ir mano laimingosios žvaigždės parodys, ar aš būsiu atlygintas už tai, ar turėsiu prisipažinti pralaimėjęs.

Jis paėmė jos ranką ir pakėlė prie lūpų švelniai ir atsargiai, kad mergina nenusigąstų. Gražuolė Barberi nuraudo iki ausų, susiraukė ir norėjo supykti, bet tuoj pat šyptelėjo, sutrikusi atsisveikino ir išėjo iš kambario.

Alidai išėjus, porą minučių kambaryje buvo tylu. Nepažįstamasis susimąstė, nors akyse švietė džiaugsmas. Matyt, jo mintys sukosi apie malonius dalykus. Jis matavo žingsniais kambarį, visai nekreipdamas dėmesio į oldermeną. Pagaliau pastarasis, pasinaudojęs proga, priminė jam apie save.

— Nebijok, mergaitė neišplepės,— prabilo oldermenas, baigęs savo darbą.— Ji labai puiki ir klusni dukterėčia, ir, be to, matai, jos pusėje yra toks balansas, kuris užkiš burną net ir pirmojo iždo lordo žmonai. Bet man nepatiko, kad tu ją įpainiojai; matai, aš manau, kad nei mesje Barberiui, nei velionei mano seseriai nepatiktų, kad mes tokią jauną mergaitę supažindiname su prekybiniais reikalais... Na, bet kas padaryta, padaryta! Ir pats mesje Barberis patvirtintų, kad aš nieko negailiu jo dukters labui... Kada išplauki, bičiuli Bangpūty?

— Su rytiniu atoslūgiu. Nemėgstu slankioti tų įkyrių kranto sargybinių panosėje.

— Drąsus atsakymas! Protas ir atsargumas yra pagrindinės privataus pirklio dorybės, ir šiuos Jūrų Skrajūno bruožus aš gerbiu taip pat, kaip ir jo punktualumą. Terminai ir įsipareigojimai! Kaip norėčiau, kad nors pusė tų firmų, kurių pavadinimai susideda iš trijų ar net keturių pavardžių, neskaitant žodžių „ir K°", būtų tokios pat patikimos!.. Ar tau neatrodo, jog daug saugiau būtų prasmukti protaka nakties tamsoje?

— Tai neįmanoma. Dabar potvynio sukelta srovė labai stipri, be to, pučia rytų vėjas. Bet nesibijok, brigantina neturi jokio draudžiamo krovinio, mudviejų sandėris ištuštino jos triumą. O auksinius dukatus su karalienės ar Braganzos profiliu aš galiu parodyti kiekvienam, net pačiam karalienės iždininkui. Mums nereikia leidimo išplaukti, o „Malūnininko duktė" skamba

nė kiek ne blogiau už „Jūrų burtininkę“! Mus pradeda varginti nuolatinės klajonės, ir žadame pailsėti jūsų pakrantėse kokią savaitę. Rodos, šiaurinėse Džersio lygumose šiuo metu galima smagiai pamedžioti?

— Dieve saugok, mielasis Bangpūty! Jau prieš dešimt metų nulupta oda nuo paskutinio elnio, o apie paukščius nėra ko ir šnekėti, net balandžiai išnyko dar tais laikais, kai laukinių gentys persikėlė gyventi į vakarus nuo Delavero. Tu smagiau leisi laiką, ilsėdamasis brigantinoje, negu tuščiai eikvodamas šovinius. Žinoma, mano vasarnamio durys tau visada atviros, bet, deja, aš nenorėčiau pakenkti savo reputacijai kaimynų akyse. Nejaugi tu galvoji, kad dienos metu pakrantės medžiuose pasislėps aukšti brigantinos stiebai? O be to, kapitonas Ladlou nesnaudžia, atlikdamas, jo nuomone, savo pareigą.

— Mes turime kuo jį nuraminti, o brigantiną patikimai saugo medžiai nuo pašalinių žvilgsnių. Palieku ištikimąjį Rumpelį suvesti sąskaitų ir atsisveikinu. Misteri oldermenai, dar porą žodžių: ar grafas Kornberis vis dar čia?

— Jis čia kaip priskretęs. Tur būt, kolonijoje nerastumėte nė vieno tokio saugaus namo, kaip tas, kurį šiuo metu užima grafas.

— Mes neužbaigėme kai kurių reikalų...

— Tesaugo tave dangus, mielasis Bangpūty, linkiu tau malonios kelionės! O grafui aš daugiau neduosiu skolon net nusususio bebro uodegos, nors karalienė padovanotų jam dar vieną provinciją. Na, dar kartą tesaugo tave dangus!

Kontrabandininkas nenoriai atplėšė žvilgsnį nuo visų tų elegantiškų niekniekių, kurie puošė gražuolės Barberi kambarį. Jis atsisveikino su oldermenu nedėmesingai, nes buvo apie kažką kita užsigalvojęs. Bet oldermenui ne galvoj buvo mandagumas,— jis kuo greičiau skubėjo atsikratyti svečio, ir pastarajam nebebuvo ko delsti. Kontrabandininkas pasišalino tuo pačiu keliu, per kur atėjęs.

Likęs vienas, Mindertas van Beverutas uždarė langus dukterėčios kambariuose ir nuėjo į savo pusę. Čia taupusis biurgeris su tokiu įkarščiu įniko į apskaičiavimus, kad pamiršo viską aplinkui. Pabaigęs šį darbą, jis turėjo trumpą, bet labai slaptą pokalbį su Tomu Rumpeliu. Pokalbio metu dažnai skambčiojo auksinės monetos.

Išleidęs paskutinį svečią, vasarnamio savininkas patikrino visus užraktus, pagamintus su visokiomis įmantrybėmis, kurie

tuomet, kaip ir dabar, buvo naudojami amerikiečių vasarnamiuose. Po to jis išėjo į pievelę prieš namą pakvėpuoti tyru oru. Keletą kartų jis tiriamai pažvelgė į Olofo van Statso užimamų kambarių langus, bet ten buvo tylu. Brigantina nejudėdama stūksojo užutekyje, o dar toliau tamsavo didžiulio karališkojo kreiserio siluetas. Aplink viešpatavo vidurnakčio ramybė. Nebuvo matyti net valčių, kurios, kaip žinojo biurgeris, šiuo metu siuvo tarp kranto ir brigantinos. Mindertas van Beverutas pasuko į namus, įsitikinęs, kad šioje nuošalioje vasarvietėje tylu ir ramu.

XII

Eime, Nerisa. Tu dar nežinai,
Ką sugalvojau aš.

Šekspyras, „Venecijos pirklys"

Nė vienas „Saldžiojo pavėsio" gyventojas, išskyrus kelis pašvęstuosius, nė nenujautė, kokie įvykiai dėjosi nakties priedangoje.

Olofas van Statsas pakilo auštant ir išėjo į pievelę pakvėpuoti gaiviu rytmečio oru. Čia jam niekas nesukėlė įtarimų, jog jo poilsio metu vyko kas nors nepaprasto. „Fėjų buveinės" langai buvo dar uždari, ir tik ištikimasis Fransua triūsė netoliese, stengdamasis įtikti savo jaunajai šeimininkei.

Patronas Kinderhukas buvo toks tolimas romantiniams polėkiams, kaip tik gali būti tolimas dvidešimt penkerių metų jaunuolis, laikomas įsimylėjusiu, kuriam nėra svetimos žmogiškosios aistros. Kaip kiekvienam mirtingajam, jam padarė įspūdį Alidos žavumas, ir jis neišvengė likimo, kuris visada ištinka jaunus žmones, kai jų vaizduotę paveikia grožis. Jis prisiartino prie paviljono ir tarsi netyčia atsidūrė taip arti kamerdinerio, kad pokalbis savaime tarp jų užsimezgė.

— Puikus rytas, ir koks gaivus oras, mesje Fransua,— tarė jaunasis patronas ir, atsakydamas į žemą tarno nusilenkimą, rimtai kilstelėjo skrybėlę.— Čia labai malonu šiltuoju metų laiku, vertėtų dažniau atvažiuoti.

— Kai mesje patronas būti šis namas šeimininkas, važiuoti

čia kiek nori,— atsiliepė Fransua, stengdamasis, kad jo žodžiai nebūtų suprasti kaip jo šeimininkės kvietimas, bet tuo pačiu norėdamas įtikti savo pašnekovui.— Mesje van Statsas jau turi žemė prie upės, kodėl neįsigyti ir prie jūros?

— Aš jau galvojau, kad būtų gerai pasekti oldermenu ir pasistatyti vasarnamį jūros pakrantėje, bet dar suspėsiu, kai tvirtai atsistosiu ant savo kojų. Ar jūsų ponia dar neatsikėlė, Fransua?

— O ne, mesje! Madmuazel Alida miega! Tai labai gerai, mesje patrone, jauna panelė taip gerai miegoti. Tiesą sakant, visa Barberi giminė pasižymėjo geras miegas. Taip, tai puiki šeima miego atžvilgiu!

— Tačiau kaip tik ankstyvą rytmetį patartina alsuoti šiuo tyru ir gaivinančiu oru, dvelkiančiu tarsi balzamas nuo vandenyno.

— Be abejonės, mesje. Neįsivaizduojate, kaip madmuazelė Alida mėgti grynas oras! Niekas nemyli taip oras, kaip ji! Cha! Būdavo malonu matyti, kaip mesje Barberis mylėjo oras!

— Gal būt, Fransua, jūsų jaunoji ponia nežino, kuri dabar valanda. Būtų gerai, kad pabelstumėte jai į duris ar į langą. Prisipažinsiu, būtų labai malonu tokį gražų rytmetį pasigėrėti jos besišypsančiu veideliu lange.

Dar niekada Kinderhuko patrono vaizduotė nebuvo šitaip suplasnojusi. Po šio neleistino silpnybės pasireiškimo jis apsidairė aplink sunerimusiu ir išsiblaškiusiu žvilgsniu, matyt, gailėdamasis savo neapgalvotų žodžių. Fransua, nenorėdamas prieštarauti didikui, šimtų tūkstančių žemės akrų ir dar milžiniško kapitalo savininkui, sumišo dėl šio prašymo, bet tuoj pat atsiminė, kad oldermeno įpėdinės būdas labai savarankiškas ir ji pati renkasi sau malonumus.

— Aš mielai pabelsčiau, bet, mesje, žinote, kaip miegas malonus jauniems žmonėms! Barberi šeimoje niekada nesibeldė, ir aš abejoju, kad madmuazelė mylėti belsti... o štai ir pats mesje oldermenas, aš jo paklausti... Štai mesje Beverutas nesibelsdamas eina prie lango. Turiu garbės palikti jus su mesje oldermenu.

Ir paslaugus, bet atsargus kamerdineris nusilenkė, išsisukdamas iš keblios padėties, kurią jis pats nueidamas pavadino *„tant soit peu ennuyant“* [1].

---

[1] ...truputį slidžia *(pranc.).*

Oldermenas atrodė linksmas, sveikas ir nuoširdus žmogus, tik kažko truputį susimąstęs. Priėjęs prie svečio jis iškart neprakalbo, bet kokius tris kartus garsiai atsikvėpė, tarsi rodydamas patronui, kokie sveiki jo plaučiai ir koks grynas oras jo nuosavoje vasarvietėje.

— Zefyrai ir kurortai! Tai tikras sveikatos laidas, patrone! — sušuko biurgeris, kelis kartus pakartojęs savo pratimus.— Kartais šis oras sukelia tokį jausmą, jog, rodos, galėtumei susikalbėti per Atlanto vandenyną su savo draugais Ševelinge ar Helderyje. Plati krūtinė, jūros oras, švari sąžinė ir sėkmė prekyboje — štai ko reikia, kad plaučiai būtų lengvi kaip kolibrio sparneliai. Kiek atsimenu, tavo giminėje mažai kas sulaukė aštuoniasdešimties metų amžiaus. Tavo tėvas užbaigė savo sąskaitas šešiasdešimt šešerių, o senelis vos persiritęs per septyniasdešimt. Stebiuosi, kodėl jūs nesusigiminiavote su van Kurtlendais,— jų kraujas garantuotų jums devyniasdešimt metų!

— Aš, misteri van Beverutai, nuoširdžiai norėčiau dažniau pakvėpuoti gaivinančiu jūsų vasarvietės oru,— atsakė patronas, nepasižymintis tokiomis vertelgiškomis manieromis, kaip oldermenas.— Gaila, kad ne visi išnaudoja progą juo pakvėpuoti.

— Jūs turite galvoje tuos tinginius jūreivius iš ano kreiserio? Jos didybės tarnai nemėgsta skubėti, o štai toji brigantina pateko į mūsų užutekį per stebuklą. Patikėk man, iš jos nebus jokios naudos, ir karališkasis iždas nepraturtės jos sąskaita. Ei tu, Bromai! — šūktelėjo jis senyvam negrui, kuris darbavosi netoliese; šeimininkas juo visiškai pasitikėjo.— Ar nepastebėjai valčių, plaukiojančių tarp tos užklydusios brigantinos ir kranto?

Negras papurtė galvą kaip porcelianinė kinietiška lėlė ir garsiai, nuoširdžiai nusijuokė.

— Aš manau, kad jie jau sutvarkė savo tamsius darbelius su jankiais, o čia apsistojo tik pailsėti,— atsakė sumanus vergas.— Būtų visai neblogai, jei retkarčiais kontrabandininkai aplankytų mūsų pakrantę. Vargšams negrams būtų proga dorai pelnyti pinigų!

— Štai matote, patrone, pati žmogiškoji prigimtis maištauja prieš prekybos monopoliją. Bromo lūpomis kalba instinktas, ir pirkliams nėra lengva priversti savo pavaldinius paklusti įstatymams, kurie nuolat kelia pagundą juos sulaužyti. Na ką gi, tikėkimės geresnės ateities ir stenkimės būti klusnūs vasalai. Kad ir kieno ši brigantina, ji dailios formos ir gražiai įrengta. Kaip galvoji, koks šiandien vėjas? Nuo kranto?

— Atrodo, kad oras keisis. Tikiuosi, kad visi greit sukils ir išeis laukan pasigėrėti maloniu vėjeliu, dvelkiančiu nuo kranto, kol jis nepasisuko.

— Eime geriau pusryčiauti,— pasiūlė oldermenas, kuris buvo taip įsispoksojęs į debesis, kad dabar išsigando, jog patronas neatkreiptų į tai dėmesio.— Dabar pats laikas parodyti, kam sutverti mūsų žandikauliai! Negrai netinginiavo naktį... hm... hm... aš norėjau pasakyti, misteri van Statsai, kad jie niekada čia netinginiauja, ir šįryt pateiks mums didelį upės ir jūros skanėstų pasirinkimą... Tas debesis virš Raritano žiočių, atrodo, didėja, be to, dar gali pakilti vakarų vėjas!

— Štai nuo miesto pusės plaukia valtis,— tarė patronas, nenoriai paklusdamas oldermeno raginimui grįžti į kambarius, kur buvo pateikti pusryčiai.

— Man rodos, ji juda nepaprastai greitai.

— Prie irklų sėdi stiprūs vaikinai! Gal tai pasiuntinys į kreiserį?.. Ne, ji, greičiau, suka į mūsų pusę. Naktis dažnai užklumpa Džersio gyventojus pusiaukelėje tarp Niujorko ir namų. O dabar, patrone, griebkime peilius ir šakutes ir parodykime, ko verti mūsų skilviai.

— Ar mes pusryčiausime vieni? — paklausė jaunuolis, neatitraukdamas ilgesingo žvilgsnio nuo uždarų „Fėjų buveinės“ langų.

— Mama išpaikino tave, jaunasis Olofai. Mėgsti, kad kavą paduotų gražios moteriškos rankutės, antraip gėrimas tau nustoja aromato. Suprantu tave ir neprieštarauju, taip ir turi būti tavo metuose. Viengungystė ir nepriklausomybė! Vyriškis gali pasakyti, kad jis pats sau šeimininkas tik sulaukęs keturiasdešimties! Ateikite čia, mesje Fransua, jau laikas mano dukterėčiai išsibudinti ir parodyti savo skaistų veidelį saulutei. Mes laukiame jos prie stalo. Kažkodėl nematyti ir tos tinginės mergiotės Dinos, matyt, seka savo ponios pėdomis.

— Iš tikro, mesje,— atsakė kamerdineris.— Mamzelė Dina nemėgsta daug dirbti. Tačiau, mesje oldermenai, abi jos jaunos, o miegas — geras vaistas jauniems!

— Alida jau seniai išaugo iš vystyklų, ir šiuo metu jai jau laikas čiauškėti prie lango. O tai juodaodei nenaudėlei seniai derėjo būti ant kojų ir dirbti jai pavestus darbus, bet aš dar jai parodysiu. Eime, patrone, sėskime už stalo. Nejaugi marinsime save badu dėl tos užsispyrusios mergiotės? Kaip manai, ar šįryt nepakils vakarų vėjas?

Su šiais žodžiais oldermenas pasuko į nedidelę svetainę, kurioje jų laukė dailiai serviruotas pusryčių stalas. Olofas van Statsas lėtai nusekė jį, nes jaunuolis iš tikrųjų vylėsi pamatyti paviljono langus atvirus ir tarp visų rytmečio grožybių juose išvysti besišypsantį Alidos veidelį. Fransua nuėjo žadinti savo šeimininkės, sukdamas galvą, kaip išpildyti jos dėdės paliepimą, nenusižengiant padorumo taisyklėms. Kiek palaukę, oldermenas ir jo svečias susėdo už stalo; Mindertas van Beverutas garsiai piktinosi, kad prisieina laukti tinginės mergiotės, ir atskaitė ištisą pamokslą apie punktualumo naudą šeimyniniame gyvenime ir prekyboje.

— Senovės žmonės padalino laiką į metus, mėnesius, savaites, dienas, valandas, minutes ir sekundes,— samprotavo užsispyręs biurgeris,— o taip pat suskirstė skaičius į vienetus, dešimtis, šimtus, tūkstančius ir dešimtis tūkstančių. Taip jie padarė su pagrindu, o ne šiaip sau. Jeigu nuo pat pradžių branginsime laiką ir išnaudosime kiekvieną sekundę, misteri van Statsai, tai minutės pavirs dešimtimis, valandos — šimtais, o savaitės ir mėnesiai — tūkstančiais... Oho! Esant palankioms sąlygoms prekybai, gal ir į dešimtis tūkstančių! Prarasti valandą — tai tas pat, kaip pražiopsoti stambų skaičių sudėtingame balanse, ir tada dėl kažkieno nepunktualumo ar netvarkingumo visas darbas nueina veltui. Jūsų tėvas, velionis patronas, mokėjo branginti kiekvieną minutę. Galėjai būti tikras, kad jis įžengs į bažnyčią, mušant laikrodžiui, ir apmokės vekselį, kai tik įsitikins, kad jis tikras. Su kokiu malonumu paimdavau į ranką jo vekselius, nors, tiesą sakant, jie pasitaikydavo labai retai. Skambių monetų ir stambių aukso liejinių jam netrūko! Žmonės kalba, patrone, kad jūs paveldėjote ne tik žemes, bet ir daugybę aukso?

— Įpėdiniui nėra pagrindo skųstis, kad protėviai negalvojo apie jo ateitį.

— Išmintingas atsakymas — nė vieno nereikalingo žodžio; šiuo principu visi dori žmonės grindžia savo apskaičiavimus. Tinkamai tvarkantis, jūsų turtas galės konkuruoti su stambiausiomis Anglijos ir Olandijos prekybinėmis firmomis. Procentai ir sumos! Mes, kolonijų gyventojai, patrone, turime laiku sukaupti sau turtą, kaip mūsų giminaičiai pylimais apjuostuose Niderlanduose, ar mūsų valdovai suodinoje Anglijoje... Erazmai, pažiūrėk, ar tas debesis virš Raritano nekyla?

Negras atsakė, jog debesis tebėra toje pačioje vietoje, ir ta pačia proga pranešė šeimininkui, kad valtis, kurią jie matė

plaukiant į krantą, jau pasiekė prieplauką ir jos įgula dabar lipa į kalvą, ant kurios stovėjo „Saldusis pavėsis“.

— Priimkite juos vaišingai,— nuoširdžiai susirūpino oldermenas.— Esu įsitikinęs, kad tai sąžiningi fermeriai, alkani ir išvargę po nakties kelionės. Eik, pasakyk virėjui, kad juos sočiai pamaitintų ir maloniai priimtų. Ir... lukterėk... jei tarp jų yra labiau išauklėtas žmogus, prašyk jį prie mūsų stalo. Mūsų krašte, patrone, nesprendžiama apie žmogų vien iš jo rūbų ar iš to — nešioja jis peruką ar nuosavus plaukus... Ko dabar išsižiojai?

Erazmas pasitrynė akis ir išsišiepė visa burna, rodydamas dvi eiles baltų, žvilgančių lyg perlai dantų. Jis pranešė šeimininkui, kad negras, jau pažįstamas skaitytojui Euklido vardu (tai buvo Erazmo brolis — vieno tėvo ar motinos), atvyko į vasarvietę. Išgirdęs šią naujieną, oldermenas nustojo kramtęs, bet, nesuspėjus jam balsiai išreikšti savo nusistebėjimo, vienu metu į svetainę atsidarė dvejos durys. Pro vienas įpuolė Fransua, o kitų tarpdury pasirodė blizgantis, neryžtingas vergo miestiečio veidas. Minderto akys šokinėjo nuo vieno prie kito, ir negeras nujautimas surakino jam lūpas. Iš jų sujaudintų veidų aiškiai buvo matyti, kad teks išklausyti blogų naujienų. Išgirdęs, kaip atrodė abudu tarnai, skaitytojas sutiks, kad sumanusis biurgeris ne veltui išsigando.

Liesas kamerdinerio veidas buvo labiau, nei paprastai, ištįsęs, apatinis žandikaulis nukaręs. Šviesiai melsvos iššokusios akys lipo iš kaktos; jos rodė visišką sutrikimą, sumišusį su dvasine kančia. Rankos pakeltos aukštyn, delnai į priekį, o sutraukti pečiai visai suardė tą nedidelę simetriją, kuria gamta buvo apdovanojusi vargšelį.

Negras atrodė prasikaltęs, bet kartu užsispyręs ir gudraujantis. Jis šnairomis žvelgė į šeimininką, stengdamasis nesusitikti su jo žvilgsniu, kai paskui išsisukinėdamas ėmė malti liežuviu. Rankose jis maigė vilnonę kepuraitę, o viena koja nervingai brėžė pusračius grindyse.

— Ar žado netekot! — sušuko Mindertas, vedžiodamas akimis nuo vieno prie kito.— Kokios nors naujienos iš Kanados? Gal numirė karalienė, o gal ji sugrąžino koloniją Suvienytoms Provincijoms?

— Madmuazelė Alida! — šūktelėjo, arba, teisingiau, sudejavo Fransua.

— Vargšas, kvailas sutvėrimas! — sumurmėjo Euklidas.

Mindertui ir jo svečiui peiliai ir šakutės iškrito iš rankų, tarytum juos abu būtų ištikęs paralyžius. Patronas nejučiomis pašoko; oldermenas, dar tvirčiau atsilošęs visu stambiu kūnu kėdėje, ruošėsi pasitikti žiaurų smūgį.

— Kas atsitiko mano dukterėčiai?.. Gal kas nutiko arkliams?.. Ar pašaukei Diną?

— Taip, mesje!

— Ar tebeturi arklidžių raktus?

— Aš nepaleidau jų iš rankų.

— Ar liepei jai pažadinti šeimininkę?

— Ji neatsiliepia.

— Ar davei arkliams pašaro ir vandens, kaip buvo liepta?

— Jie dar nebuvo taip puikiai šeriami!

— Ar pats buvai įėjęs į mano dukterėčios kambarius jos žadinti?

— Be abejonės, mesje.

— Kas, po velnių, atsitiko?

— Visai neėda ir bijau, kad negreitai atsigaus...

— Mesje Fransua, aš noriu pagaliau išgirsti, ką jums atsakė madmuazelė Barberi!

— Madmuazelė nieko nesako, nei garso!

— Lancetai ir vaistai! Jai reikia nuleisti kraują...

— Dabar jau per vėlu, šeimininke, garbės žodis!

— Užsispyrusi mergiotė! Tai vis jos hugenotiškas kraujas! Jos giminaičiai paliko savo namus ir žemes, užuot perėję į kitą tikėjimą.

— *La famille de Barberie est honorable, monsieur, mais le Grand Monarque fut un peu trop exigeant. Vraiment, la dragonade était mal avisée, pour faire des chrétiens!* [1]

— Apopleksija ir skubotumas! Reikėjo pašaukti skerdiką, kad palengvintų vargšo gyvulėlio kančias, tu, juodasis šunie!

— Aš pašaukiau kailialupį, šeimininke, kad nuluptų kailį, nes vis tiek jau galas.

Po paskutinio žodžio stojo staigi tyla. Pokalbis vyko taip paskubomis, klausimai ir atsakymai taip greitai kaitaliojosi, kad biurgerio galvoje viskas susimaišė ir vienu metu jis suabejojo,

[1] De Barberių giminė labai garbinga, mesje, bet didysis valdovas buvo perdaug griežtas. Iš tiesų, tie žygiai buvo nepakankamai apgalvoti, kad atverstų į tikrąjį tikėjimą *(pranc.)*.

kas gi atidavė savo paskutinę duoklę gamtai — gražuolė Barberi ar kuris nors iš jo flamandiškųjų žirgų. Patronas, iki šiol neprataręs nė žodžio, priblokštas padriko pokalbio, dabar pasinaudojo proga įsikišti.

— Misteri van Beverutai,— prabilo jis drebančiu balsu, aiškiai jaudindamasis,— aišku, kad įvyko kažkokia nelaimė. Bus geriau, jei aš su negru pasišalinsiu, suteikdamas jums galimybę ramiai išklausinėti Fransua, kas atsitiko madmuazelei Barberi.

Oldermenas, išgirdęs šį protingą ir paslaugų pasiūlymą, atsipeikėjo. Jis dėkingai linktelėjo patronui, ir van Statsas paliko kambarį. Euklidas buvo besekąs jį, bet oldermenas davė jam ženklą pasilikti.

— Tave aš išklausinėsiu paskui, — jo balse trūko to skambumo ir tvirtumo, taip būdingo oldermenui.— Atsistok štai čia, gerbiamasis, ir pasiruošk, tau teks man atsakyti. O dabar, mesje Fransua, aš noriu išgirsti, kodėl mano dukterėčia atsisako pusryčiauti su manimi ir mano svečiu?

— Dieve mano, mesje, tai neįmanoma atsakyti! Argi suprasi jaunas mergaitė jausmus?

— Tai nueik ir pasakyk jai, kad aš išbrauksiu ją iš savo testamento, kur jai buvo paskirta daug daugiau, negu visiems kitiems mano giminaičiams!

— Mesje, pagalvokite! Mamzelė Alida dar labai jauna!

— Sena ar jauna, aš nusprendžiau! Eik į „Fėjų buveinę" ir pranešk mano valią tai nenaudėlei... O tu, patamsių pelėda, nujodei vargšą, nekaltą gyvulėlį!

— Prašau jus, mesje, apsigalvokite! Madmuazelė niekada daugiau nebėgti, niekada...

— Ką tas vyrukas pliauškia? — sušuko oldermenas, ir jo žiauna atvėpo taip pat beviltiškai, kaip kamerdinerio.— Kur mano dukterėčia, sere? Ką reiškia šitos užuominos?

— *La fille de Monsieur de Barberie n'y est pas!* [1] — sušuko Fransua su plyštančia širdimi. Senas prieraišus tarnas su neišsakoma kančia prispaudė abi rankas prie krūtinės; paskui, prisiminęs jį stebintį šeimininką, susivaldė, su užuojauta nusilenkė oldermenui ir išėjo iš kambario didingai ir ramiai.

Reikia pasakyti oldermeno van Beveruto naudai, kad nelaukta žinia apie nesuprantamą jo dukterėčios dingimą gerokai atvė-

[1] Mesje de Barberio duktė dingo! *(pranc.)*

sino įtūžį, apėmusį jį dėl flamandų žirgo kritimo. Per dešimtį minučių jis smulkiai išklausinėjo Euklidą, grasino jam ir net kelis kartus prakeikė; bet gudrus vergas su savo skaitlingais giminaičiais taip noriai prisidėjo prie oldermeno įpėdinės ieškojimo, surengto tuoj po Fransua pranešimo, kad apie jo nusikaltimą beveik pamiršo.

Apžiūrėjęs „Fėjų buveinę", oldermenas įsitikino, kad čia tikrai nebėra tos, kuri teikė pastatui tiek grožio ir patrauklumo. Šalutiniuose, mažesniuose kambariuose, kuriuos dieną užimdavo Fransua ir negrė kambarinė, vardu Dina (nakvodavo ten tik kambarinė), nebuvo pastebėta nieko ypatingo. Tiesa, iš netvarkos negrės kambaryje buvo matyti, kad susiruošta paskubomis, nors atrodė, kad Dina iš vakaro buvo atsigulusi. Netvarkingai išmėtyti rūbai, kai kurie palikti asmeniški daiktai bylojo, kad išvykimas buvo nenumatytas ir skubus.

Antra vertus, gražuolės Barberi svetainėje, buduare ir miegamajame buvo pedantiška tvarka. Nė vienas daiktas nebuvo pajudintas iš vietos, durys ir langai uždari. Matyt, Alida pasišalino pro duris, uždariusi jas, bet neužrakinusi. Matyt, ji negulė, nes paklodės buvo nesuglamžytos. Vienu žodžiu, viskas aplinkui buvo taip tvarkinga, kad oldermenas, pagautas tokio įspūdžio, garsiai pašaukė savo dukterėčią vardu, tarsi tikėdamasis, kad išdykėlė juoko dėlei pasislėpė kur nors kambaryje. Tačiau jis veltui vylėsi. Balsas gūdžiai nuaidėjo per tuščius kambarius, ir nors visi ilgai klausėsi, niekas vylingai neatsiliepė.

— Alida! — pašaukė biurgeris ketvirtą ir paskutinį kartą.— Pasirodyk, vaikeli! Aš dovanosiu tau ir šią išdaigą, ir apie testamentą pasakiau tik juokais. Ateik, mano mergyte, ir pabučiuok savo senąjį dėdulę!

Patronas nusigręžė. Pamatęs šį žmogų, žinomą vertelgą, tokį sukrėstą, šimtų tūkstančių akrų žemės savininkas pamiršo savo nusivylimą ir pajuto oldermenui užuojautą.

— Grįžkime,— švelniai paragino jis biurgerį.— Reikia ramiai pagalvoti ir nuspręsti, ką veiksime toliau.

Oldermenas nusileido jam. Bet, išeidami iš fligelio, jie nuodugniai apžiūrėjo visus užkampius ir stalčius. Po šios kratos nebeliko jokių abejonių, kokį žingsnį padarė oldermeno įpėdinė. Jos rūbai, knygos, piešimo reikmenys ir net lengvi muzikos instrumentai buvo išnykę drauge su ja.

XIII

Tai štai koks tavo šis žaidimas!
Dabar aš suprantu — ūgius tu mūsų sulyginai...

Šekspyras, „Vasaros nakties sapnas"

Kada žmogaus gyvenimas krypsta į saulėlydį, pamažu blėsta ir tie jausmai, kurie sieja tėvus ir vaikus. Mes suvokiame savo tėvus pilname jų proto ir fizinių jėgų žydėjime. Vaikiška meilė tėvams persipina su pagarba ir nuolankumu jiems. Bet prisirišimas, su kuriuo mes stebime bejėgius kūdikius, susidomėjimas, kaip jauni ir neprotingi sutvėrimai auga mūsų globoje, pasididžiavimas jų pasiekimais ir milžiniškos viltys, kurias dedame į juos, pagimdo tokią meilę jiems, kuri ribojasi su visišku savęs išsižadėjimu. Paslaptinga ir dvilypė prigimtis ryšių, jungiančių tėvus su vaikais. Vaiko įgeidžiai ir užmačios gali suteikti tėvams aštrų skausmą ir kankinti juos taip pat stipriai, kaip jų pačių klaidos ir paklydimai. Bet kai dėl vaiko blogo elgesio esame kalti mes patys ar — dar blogiau — kieno nors kito įtaka, tada prie mūsų pergyvenimų dar prisideda sąžinės graužimas. Panašūs jausmai apniko oldermeną van Beverutą, kuris stengėsi suprasti, kas pastūmėjo gražuolę Barberi padaryti tokį neprotingą žingsnį.

— Ji buvo maloni ir meili mergaitė, patrone,— kalbėjo biurgeris, greitais ir sunkiais žingsniais matuodamas kambarį. Nejučiom jis ėmė kalbėti apie savo dukterėčią, tarsi ji jau būtų pasitraukusi iš šio gyvenimo.— Tiesa, užsispyrusi ir išdykusi kaip jaunas kumeliukas... Ak tu, juodoji beždžione! Kur aš dabar surasiu porą vargšui našlaičiui ristūnui? Taip... mergaitė turėjo daugybę malonių ir teigiamų bruožų, ji buvo mano senatvės paguoda. Ji pasielgė neprotingai, palikdama savo draugą ir neišmintingos jaunystės bei vaikystės globėją ir ieškodama prieglobsčio pas svetimus. Kokia neteisybė šiame pasaulyje, misteri van Statsai! Visi mūsų apskaičiavimai eina perniek, ir likimas gali vienu smūgiu sugriauti protingiausius ir išmintingiausius mūsų ketinimus. Vėjo gūsis gali nuskandinti laivą, pakrautą vertingomis prekėmis; staigus kainų kritimas biržoje gali išplėšti mūsų auksą kaip rudens vėjas pageltusius ąžuolo lapus; banknotai ir pašlijęs kreditas dažnai sunaikina pačias seniausias firmas tarsi liga kūną. Alida! Alida! Tu įskaudinai žmogų, kuris

niekada nepadarė tau blogo, ir aptemdei visas likusias mano gyvenimo dienas!

— Veltui skundžiatės likimu,— prabilo patronas, taip giliai atsidusdamas, kad negalima buvo suabejoti jo nuoširdumu.— Kaip aš norėčiau, kad jūsų dukterėčia užimtų mano namuose brangiosios motulės vietą, kurią ji taip didingai valdė, bet, deja, dabar jau per vėlu...

— Ką gali žinoti?.. Ką gali žinoti?..— nutraukė jį oldermenas, kuris vis dar vylėsi, kad išsipildys slapčiausia jo svajonė, tarsi tai būtų buvęs koks prekybinis sandėris.— Nedera pulti į neviltį, misteri van Statsai, kol sutartis dar nepasirašyta.

— Madmuazelė Barberi akivaizdžiai parodė, kam teikia pirmenybę, ir man nebėra ko tikėtis.

— Ak, sere, grynas koketavimas! Alida taip pasielgė, vien norėdama labiau pakelti savo vertę. Nereikia nutraukti sutarties, kol dar yra nors mažiausios vilties, kad tai gali būti naudinga abiem pusėms.

— Bijau, sere, kad šiuo atveju jaunosios ledi koketiškumas jau nebepriimtinas džentelmenui,— pabrėžtinai sausai atkirto patronas. Toks tonas jam nebuvo įprastas.— Ir jeigu jos didybės kreiserio kapitonui tai neatneš laimės, tai bent jis neturės pagrindo niekinti savo mylimąją.

— Man atrodo, misteri van Statsai, kad netgi esamomis sąlygomis aš negaliu praleisti negirdom šitokių užuominų, išreiškiančių abejones mano dukterėčios dorumu. Kapitonas Ladlou... na, kas ten? Kas leido tau įžūliai mums trukdyti?

— Jis nori su jumis pasimatyti,— atsiliepė išsišiepęs Erazmas tarpduryje, sužavėtas, kad šeimininkas iškart atspėjo, ko jis čia.

— Kas nori? Ką tas kvailys šneka?

— Tas pats džentelmenas, kurį jūs ką tik paminėjote!

— Laimingasis atėjo mums pasipasakoti apie savo pergalę,— išdidžiai tarė Kinderhuko patronas.— Tur būt, man nėra reikalo dalyvauti oldermeno van Beveruto ir jo giminaičio pokalbyje.

Įsižeidęs patronas manieringai nusilenkė priblokštam biurgeriui ir sulig šiais žodžiais paliko kambarį. Negras pamanė, kad patrono pasitraukimas yra teigiamas ženklas jo varžovui, ir nuskubėjo pranešti kapitonui, kad kelias laisvas.

Jų susitikimas buvo įtemptas ir nemalonus. Oldermenas van Beverutas elgėsi kaip įžeistas doruolis, kuriam užgauta savi-

garba, o jos didybės karininkas, matyt, tik prisiversdamas atliko šią nemalonią pareigą. Todėl užsimezgęs pokalbis buvo labai sausas ir griežčiausiai mandagus.

— Laikau savo pareiga pareikšti jums,— prabilo Ladlou pasisveikinęs,— kad mus stebina faktas, jog įtartinos išvaizdos brigantina sustojo ant inkaro užutekyje taip arti jūsų vasarvietės. Todėl kilo ir nemalonių įtarimų, kurie liečia tokio visiems gerai žinomo pirklio, kaip oldermenas van Beverutas, reputaciją.

— Minderto van Beveruto geras vardas turi perdaug stiprias šaknis, kad jam galėtų pakenkti atsitiktinė laivo ar užutekio kaimynystė. Netoli nuo „Saldžiojo pavėsio" aš matau du laivus, nuleidusius inkarus, ir karališkajam teisme galiu prisiekti, kad kreiseris su jos didybės vėliava padarė man daug daugiau žalos, negu svetimasis. Kuo jis jums kliudo?

— Neslėpsiu faktų, nes manau, kad tokios reputacijos džentelmenas, kaip jūs, atsidūręs panašioje padėtyje, turi teisę reikalauti paaiškinti...

— Hm!..— nutraukė jį oldermenas, kuriam labai nepatiko tokia pokalbio pradžia ir kuris kapitono žodžius suprato kaip pasiūlymą ieškoti kompromiso.— Hm... aš gerbiu jūsų santūrumą, kapitone Ladlou. Sere, mes didžiuojamės, kad žmogus, kilęs iš mūsų provincijos, taip garbingai saugo mūsų pakrantę. Prašom sėstis, ramiai pasikalbėkime. Ladlou giminė nuo seno gyvena kolonijoje ir čia užima žymią vietą; tiesa, jie kovojo prieš karalių Karolį, tačiau ne juos vienintelius ištiko toks likimas. Tur būt, Europoje nerasime sosto, kurio priešai nesislapstytų mūsų kolonijoje. Tai dar kartą įrodo, kad nereikia labai pasitikėti Europoje leidžiamų įstatymų išmintimi. Tiesą sakant, sere, aš visai nesižaviu tais prekybos apribojimais, kuriuos sugalvoja jos didybės tarėjai. Bet kuo čia dėta brigantina?

— Jūs puikiai nusimanote prekyboje, ir nėra ko jums aiškinti, kokio pobūdžio laivas yra „Jūrų burtininkė" ir kas per vienas jos kapitonas, garsusis Jūrų Skrajūnas.

— Kapitone Ladlou, jūs nedrįsite kaltinti oldermeną van Beverutą palaikant ryšius su tuo žmogumi! — sušuko biurgeris, neva iš pykčio bei nustebimo pašokdamas iš savo vietos.

— Sere, aš neturiu teisės kaltinti nė vieno jos didybės pavaldinio. Mano pareiga — saugoti jos interesus jūroje, kovoti su jos tiesioginiais priešais ir ginti jos teises.

— Garbinga pareiga, ir tikiuosi, kad garbingai atliekama. Sėskite, sėskite, sere; spėju, kad mūsų pokalbis pasibaigs taip,

kaip dera gerbiamo karaliaus tarėjo sūnui ir jo tėvo draugui. Vadinasi, jūs spėjate, kad netikėtai pasirodžiusi mūsų užutekyje brigantina turi kažką bendro su Jūrų Skrajūnu?

— Aš esu įsitikinęs, kad tai „Jūrų burtininkė“, o jos kapitonas, savaime aišku, tas visiems gerai žinomas avantiūristas.

— Ką gi, tai visai įmanoma. Neturiu pagrindo to neigti. Bet ką gi tam nusikaltėliui čia veikti karališkojo kreiserio patrankų akivaizdoje?

— Misteri oldermenai, jums ne paslaptis, kad aš žaviuosi jūsų dukterėčia.

— Aš seniai įtariau, sere,— atsakė biurgeris, matydamas, kad jie artinasi prie atomazgos. Jis delsė, norėdamas sužinoti, kokioms nuolaidoms pasiryžusi antroji pusė, kad paskui nereikėtų gailėtis paskubėjus.— Tiesą sakant, mes net esame apie tai kalbėję.

— Tas susižavėjimas sugundė mane praėjusią naktį užeiti į jūsų vasarnamį...

— Šis faktas gerai visiems žinomas, sere.

— Aš išėjau iš čia su...— Ladlou dvejojo, tarsi rinkdamas žodžius.

— Su Alida Barberi.

— Alida Barberi?!

— Taip, sere, su mano dukterėčia, arba dar geriau — su mano įpėdine, o taip pat senojo Etjeno de Barberi turto paveldėtoja. Jūsų reisas buvo neilgas, kapitone Kornelijau Ladlou, bet pelningas, jeigu tiktai, žinoma, į tam tikrą krovinio dalį nebus pareikšta pretenzijų!

— Sere, jūs labai įdomiai juokaujate, bet aš neturiu laiko tokiems pokštams. Neneigiu, kad lankiausi „Fėjų buveinėje“. Tikiuosi, kad tokiomis aplinkybėmis gražuolės Barberi neįžeis šis prisipažinimas.

— Nedorėlė būtų perdaug skrupulinga, jei įsižeistų po viso to, kas įvyko!

— Nesiimu spręsti to, kas neįeina į mano pareigas. Iš noro pasitarnauti karalienei, misteri van Beverutai, įsileidau į „Koketę“ keistai apsirengusį įžūlų jūreivį. Jūs prisimenate, jis plaukė drauge su jumis periagvoje?

— Taip, taip, tikrai, ten buvo stebinantis tolimojo plaukiojimo jūreivis, per jį aš, mano dukterėčia, o taip pat misteris van Statsas atsidūrėme labai nesmagioj padėty.

Iš Ladlou šypsenos buvo matyti, kad jį ne taip lengva apgauti, bet jis kalbėjo toliau:

— Štai, sere, tas žmogus prikalbėjo mane duoti jam žodį, kad paleisiu jį, kada jis panorės; mes abu palikome laivą ir atvykome į jūsų vasarnamį.

Oldermenas van Beverutas sustingo, ir bijodamas, ir trokšdamas išgirsti tolimesnes naujienas. Pastebėjęs, kad Ladlou stabtelėjo ir įdėmiai įsispoksojo jam į veidą, biurgeris susitvardė ir su apsimestu smalsumu paprašė pasakoti toliau.

— Tur būt, tai, ką pasakoju oldermenui van Beverutui, ne naujiena, — tarė jaunasis karininkas. — Tik pridursiu, kad tas vyrukas palaukė, kol aš išėjau iš fligelio, o po to gudrumu įviliojo mane į pinkles, prieš tai jo sėbrams paėmus nelaisvėn mano žmones.

— Savivalė ir teisingumas! — sušuko biurgeris, kurio posakiai visada būdavo staigūs ir stiprūs.— Pirmą kartą girdžiu apie tokius dalykus! Jūsų elgesys, švelniai tariant, buvo labai neprotingas!

Ladlou palengvėjo, išvydus nuoširdžiai nustebusį savo pašnekovą — vadinasi, pastarasis iš tiesų nežinojo, kaip jis buvo sulaikytas.

— Taip nebūtų atsitikę, sere, jeigu mano žmonės būtų buvę budresni, o tie nenaudėliai ne taip sukti,— tęsė jis.— Mane nelabai saugojo ir, negalėdamas sugrįžti į laivą...

— Ak, kapitone Ladlou, kam tos smulkmenos! Taigi jūs pasukote į prieplauką ir...

— Matyt, sere, pagautas jausmo, aš užmiršau savo pareigą,— nuraudęs tarė Ladlou, kai oldermenas užsikosėjo ir nutilo.— Aš sugrįžau į fligelį, kur...

— Įkalbėjote mano dukterėčią pamiršti savo pareigą dėdei ir globėjui.

— Tai žiaurus ir neteisingas kaltinimas tiek man, tiek jaunajai ledi. Aš matau skirtumą tarp nekalto noro įsigyti porą menkniekių, kurių prekyba uždrausta įstatymu, ir tarp apgalvoto, vertelgiško sąmokslo prieš mūsų krašto muitinių sistemą. Esu įsitikinęs, kad nė viena jos metų mergina neatsispirtų pagundai nusipirkti daiktelių, kurių mačiau paskleistų prieš gražuolės Barberi akis, tuo labiau kad rizikuojama tik tų prekių konfiskavimu, nes, šiaip ar taip, jos jau yra įvežtos į mūsų šalį.

— Teisingai pastebėta! Tai padės mums greičiau baigti šneką. Aš matau, kad karališkasis tarėjas — jūsų tėvas ir mano

draugas, išmokė savo sūnų blaiviai žiūrėti į įstatymus, o tai ypatingai svarbu tokiam atsakingam pareigūnui, kaip jūs. Vadinasi, mano dukterėčia pasielgė neprotingai, susitikdama su kontrabandininku?

— Oldermene van Beverutai, naktį tarp brigantinos ir kranto plaukiojo valtys, o vidurnaktį staiga jūsų periagva išplaukė miesto link!

— Sere, žinoma, kad irkluojamos valtys plaukioja vandens paviršiumi, daugiau šiuo klausimu nieko negaliu pasakyti. Jeigu į provinciją nelegaliai įvežtos prekės, tai jas reikia konfiskuoti; jeigu į krantą išsikėlė kontrabandininkai, juos reikia sugauti. Mums reikėtų vykti į miestą ir nedelsiant pranešti gubernatoriui apie tą keistą brigantiną.

— Aš kitokios nuomonės. Jeigu prekės jau pergabentos per įlanką, kaip jūs sakote, tai per vėlu jų ieškoti. Bet dar nevėlu užimti brigantiną. Norėčiau atlikti savo pareigą taip, kad nesuterščiau gerbiamo vardo.

— Sere, žaviuosi jūsų apdairumu, nors šiuo atveju nukentėtų tik brigantinos įgula. Tačiau garbė — švelni gėlelė ir su ja reikia elgtis atsargiai. Matau, kad susitarsime, bet pirma išklausysime jūsų pasiūlymus, nes jūs čia atstovaujate karalienę. Tikiuosi, kad jūsų sąlygos nebus pernelyg žiaurios, juk mes draugai, kapitone Ladlou, netgi pasakyčiau, giminaičiai.

— O, jūs labai malonus, sere,— atsakė jaunasis jūreivis, laimingai šypsodamasis.— Bet visų pirma leiskite man valandėlei užeiti į „Fėjų buveinę“.

— Kaipgi aš jums neleisiu, tuo labiau kad dabar turite teisę ten lankytis, kiek tinkamas,— atsakė oldermenas ir nedvejodamas žengė pirmyn, rodydamas kelią į tuščius dukterėčios kambarius ir svaidydamas neaiškias užuominas apie praėjusios nakties įvykius.— Būčiau kvailys, jums drausdamas. O štai ir mano dukterėčios fligelis. Kaip būtų gera, jei galėčiau pridurti: o štai ir jo šeimininkė!

— Argi gražuolė Barberi nebegyvena „Fėjų buveinėje“?— paklausė nuoširdžiai nustebęs Ladlou.

Oldermenas van Beverutas nustėro ir įsmeigė akis į jaunuolį. Jis paskubomis svarstė, ar jam naudinga derybose su jaunuoju karininku nuslėpti, kad Alida dingo, paskui sausai tarė:

— Naktį įlankoje plaukiojo kažkokios valtys. Tikiuosi, kad šiuo metu kapitono Ladlou žmonės, patekę į nelaisvę, jau paleisti?

— Nežinau, kur jie... valtis dingo... aš čia vienas.

— Vadinasi, kapitone Ladlou, Alida de Barberi, praėjusią naktį pabėgusi iš mano namų, neieškojo globos jūsų laive?

— Pabėgusi?! — kaip aidas pakartojo nustėręs jaunuolis.— Nejaugi Alida de Barberi pabėgo iš savo dėdės namų?

— Kapitone Ladlou, aš nejuokauju. Duokite garbės žodį, kad jūs nieko nežinote apie mano dukterėčios dingimą.

Jaunasis kapitonas neatsakė. Staiga jis įtūžęs pliaukštelėjo sau per kaktą ir sumurmėjo kažkokius žodžius, kurių jo pašnekovas nesuprato. Šitaip prasiveržus jausmams, jis susmuko į kėdę ir apsižvalgė aplinkui sutrikusiu žvilgsniu. Oldermenui ši pantomima buvo visai nesuprantama. Jis pamatė, kad jūreivis neprisidėjo prie Alidos dingimo, kaip buvo manęs. Užuot įvykiams paaiškėjus, viskas dar labiau susipainiojo; oldermenas bijojo išsižioti, kad vėl neišsprūstų koks neapdairus žodis. Todėl tyla truko gana ilgai; abu vyrai sėdėjo apstulbę, žvelgdami vienas į kitą.

— Neslėpsiu, kapitone Ladlou, maniau, jog tai jūs įkalbėjote mano dukterėčią pabėgti „Koketės“ prieglobstin. Nors man pačiam jausmai niekad neužtemdo proto — tai visų svarbiausia prekybiniuose reikaluose, vis dėlto aš suprantu, kad veržli jaunystė dažnai pridaro daug kvailysčių. Dabar aš, kaip ir jūs, visai nebesusigaudau, kas jai atsitiko, nes čia jos nėra.

— Palaukite! — karštai nutraukė jį Ladlou.— Iš jūsų prieplaukos prieš auštant išplaukė laivas į miestą. Gal būt, Alida išvyko su juo?

— Negali būti. Aš sakau, ką žinau... na, vienu žodžiu, jos ten nebuvo.

— Nejaugi ta nelaiminga, miela mergaitė visai pražuvo?! — sušuko jaunasis jūrininkas ir sudejavo iš skausmo.— Tegul tave perkūnas, pirkly! Štai į kokią beprotybę pastūmėjo nepasotinamas tavo aukso troškimas tą nuostabią,— o, kad galėčiau pasakyti — tyrą ir nekaltą būtybę!

Įsimylėjėlis taip audringai reiškė savo neviltį, kad, visai nesivaržydamas, apibėrė globėją priekaištais. Gražiosios pabėgėlės dėdė iš nustebimo visas nustėro. Alida de Barberi visada elgėsi taip santūriai ir kukliai, kad net jos gerbėjai negalėjo suprasti, į ką linksta jos širdis, tačiau pastabusis oldermenas jau seniai įtarė, kad nuoširdus, atviras ir vyriškas „Koketės“ kapitonas paverš merginą iš šalto ir atsargaus Kinderhuko patrono. Todėl, išaiškėjus Alidos pabėgimui, jam iškart dingtelėjo

mintis, kad ji sumanė paprasčiausiu būdu sugriauti dėdės planus, remiančius patrono kandidatūrą, puldama jaunajam jūreiviui į glėbį. Jų santuoka neprieštaravo kolonijos įstatymams, ir kai Ladlou atsilankė šį rytą, oldermenas buvo tvirtai įsitikinęs, kad kalbasi su savo giminaičiu ar bent žmogumi, kuriam artimiausioje ateityje lemta juo tapti. Bet nusivylusio jaunuolio kančia buvo tokia nuoširdi, kad sumišęs oldermenas visai nebesumojo, kas atsitiko dukterėčiai. Jo nustebimas buvo didesnis, negu sielvartas. Biurgeris parėmė ranka savo platų smakrą ir nugrimzdo į mintis, spręsdamas daugybę painių klausimų.

— Nežinia ir paslaptys! — pagaliau sumurmėjo jis.— Negali būti, kad ta padykusi mergiotė žaistų slėpynių su savo bičiuliais! Ji paveldėjo normandišką kraują ir de Barberi giminės bruožus, kaip sako tas senas, kvailas kamerdineris, ir neturėtų krėsti tokių kvailysčių. Tačiau ji tikrai dingo, — pridūrė jis, dar kartą peržiūrėdamas tuščias spintas ir stalčius,— o drauge ir jos brangenybės. Nebėra gitaros... dingo liutnia, kurią aš užsakiau anapus vandenyno, ta puiki olandiška liutnia, kainavusi man šimtą auksinių guldenų... hm... hm... taip pat dingo ir vakarykščiai pirkiniai. Aš nematau velionės sesers briliantų, kuriuos buvau liepęs Alidai pasiimti, kad kas nors neatsitiktų, mums čion išvykus. Fransua! Fransua! Tu buvai ištikimas Etjeno de Barberi tarnas, tai pasakyk, kur, po velnių, dingo tavo ponia?

— Ak, mesje,— atsakė susikrimtęs kamerdineris, kurio padorus veidas rodė nuoširdžią kančią,— ji nieko nepasakyti vargšui Fransua! Geriau, mesje, paklausti kapitonas, jam, tikriausiai, žinoma.

Biurgeris metė į kapitoną Ladlou staigų, tiriamą žvilgsnį ir papurtė galvą, išreikšdamas savo pasitikėjimą jaunuoju karininku.

— Eik ir pakviesk misterį van Statsą prisijungti prie mūsų draugijos.

— Nereikia! — sušuko Ladlou, modamas, kad kamerdineris sugrįžtų.— Misteri Beverutai, būkite atlaidus tokio brangaus jums asmens klaidoms, kaip ši žiauri, negalvojanti mergaitė! Nejaugi jūs paliksite ją likimo valiai?

— Aš neatsižadu nė vieno daikto, sere, kuris man teisėtai priklauso. Bet jūs kalbate užuominomis. Jeigu žinote, kur slepiasi mano dukterėčia, tiesiai sakykite, ir aš imsiuos reikiamų priemonių.

Ladlou smarkiai paraudo. Pagaliau, su vargu nugalėjęs savo išdidumą bei nusivylimą, tarė:

— Nebėra ko slėpti, kokį žingsnį žengė Alida de Barberi.— Jis karčiai šyptelėjo, ir jo veidas pasidarė pašaipus.— Ji pasirinko geriau, negu mums būtų atėję į galvą. Ji sutiko žmogų, labiau tinkantį jos padėčiai ir būdui, negu Kinderhuko patronas arba vargšas karališkojo kreiserio kapitonas!

— Kreiseriai ir žemės valdos! Kaip man suprasti jūsų žodžius? Merginos čia nėra; jūs prisiekėte, kad ji nesislapsto „Koketėje“, lieka tik...

— Brigantina! — sudejavo jaunasis jūrininkas, didžiausiomis valios pastangomis prisivertęs ištarti šį žodį.

— Brigantina! — lėtai pakartojo oldermenas.— Mano dukterėčiai nėra kas veikti kontrabandininkų laive. Aš norėjau pasakyti, Alida de Barberi neužsiima prekybiniais reikalais.

— Oldermene van Beverutai, jeigu nenorime užsikrėsti ydomis, venkime nedorų žmonių draugijos. Praeitą naktį fligelyje lankėsi žmogus, kuris savo išvaizda ir elgesiu galėtų suvilioti net angelą. O, moterie! Tau galvoje vien tuštybė, ir tavo vaizduotė — pats pikčiausias tavo priešas!

— Moterys ir tuštybė! — kaip aidas pakartojo apstulbęs biurgeris.— Mano dukterėčia, senojo Etjeno de Barberi įpėdinė, kurios rankos troško tiek daug žinomų, ir garbingų žmonių, pabėgo su jūrų piratu,— jeigu iš tiesų jūsų įtarimai yra teisingi. Tuo sunku patikėti.

— Įsimylėjėlio akys įžvalgesnės, arba, gal jūs pasakysite, pavydesnės, negu globėjo. Kaip norėčiau, kad mano įtarimai būtų klaidingi!.. Bet jeigu jos čia nėra, tai kurgi ji?

Ryžtingasis oldermenas susvyravo. Jeigu gražuolė Barberi atsispyrė viliojančių akių ir šypsenos kerams, jeigu jos neužbūrė nepaprastas veido grožis ir neapsakomas bei paslaptingas to žmogaus žavesys, tai kas jai atsitiko ir kur ji pražuvo?

Šie spėliojimai, graužę kapitonui Ladlou širdį, dabar užvaldė oldermeno mintis. Kuo ilgiau jis galvojo, tuo labiau įsitikino jų teisumu. Bet atsargaus ir praktiško biurgerio protas nesugebėjo taip greitai padaryti išvados, kuri instinktyviai ir žaibiškai šovė į galvą pavydžiam įsimylėjėliui. Jis smulkiai mintyse perkratė visą kontrabandininko ir savo dukterėčios susitikimą, prisiminė jaunuolio elgesį ir kalbas, bandė įsivaizduoti, kaip galėjo paveikti moterišką vaizduotę tas naujas, romatiška skraiste apgaubtas asmuo; ilgai svarstęs kai kuriuos tik jam vienam

žinomus svarbius faktus, jis pagaliau priėjo tokią išvadą, kurią jau anksčiau, veikiamas audringo pavydo, padarė jo pašnekovas.

— Moterys ir įgeidžiai! — sumurmėjo biurgeris po ilgo susimąstymo.— Jų užmojai taip pat nepastovūs, kaip medžiotojo laimė. Kapitone Ladlou, man bus reikalinga jūsų pagalba. Jeigu brigantina tikrai priklauso kontrabandininkams, kaip jūs spėjate, tai gal dar ne viskas prarasta,— ten paprastai nebūna kunigo, ir mano dukterėčia, supratusi savo klaidą, mielai atlygins jums už parodytą atsidavimą ir vyriškumą.

— Aš visada pasiryžęs tarnauti Alidai de Barberi,— skubiai, bet šaltokai atsakė jaunasis karininkas.— Apie atlyginimą spėsime pasikalbėti tada, kai viskas sėkmingai baigsis.

— Kuo mažiau triukšmo sukelsime dėl šito mažo šeimyninio nemalonumo, tuo bus geriau; todėl patarčiau laikyti paslaptyje mūsų spėliojimus apie brigantiną, kol ką daugiau sužinosime.

Kapitonas pritardamas tyliai nusilenkė.

— O dabar, kai mes sutarėme, nuo ko pradėti, eime pas Kinderhuko patroną, jis taip pat turi teisę žinoti mūsų paslaptį.

Mindertas išėjo iš tuščios ir nykios „Fėjų buveinės“. Jo eisena vėl buvo ryžtinga ir tvirta, o veide buvo daugiau susirūpinimo, negu liūdesio.

XIV

— Duosiu vėją tau.
— Tu gera, matau.
— Aš taip pat.
— Visa kita mano valioj.

Šekspyras, „Makbetas“

Debesis virš Raritano žiočių taip ir nepakilo. Priešingai, vėjas tebepūtė nuo jūros; užutekyje brigantina ir karališkasis kreiseris buvo nuleidę inkarus tarytum nė neketindami pajudėti iš vietos. Kaip tik tuo metu dienos oras nusistovėjo, ir nebuvo daugiau ko tikėtis, kad vėjas pasikeis ir brigantina, pasinaudojusi atoslūgiu, prasmuks protaka į atvirą jūrą.

Vasarnamio „Saldusis pavėsis“ langai buvo atviri, kaip šei-

mininkams esant namuose; tarnai triūsė netoliese. Tačiau iš to, kaip jie šnibždėjosi ir dažnai būrėsi nuošaliuose kampuose, matėsi, kad juos stebino nesuprantamas jaunosios šeimininkės dingimas. O šiaip vasarvietėje buvo ramu ir tylu.

Pakrantėje, nuošalioje vietoje, milžiniško ąžuolo pavėsyje, buvo susimetusi saujelė žmonių. Jie, atrodė, laukė kažkokių žinių iš brigantinos, pasirinkę vietą arti iškyšulio, visai nematomą iš Šriusberio upelės žiočių. Trumpai tariant, jie susirinko ant ilgos, žemos ir siauros smėlio juostos, kuri, atsiradus laikinai protakai, kalbamuoju momentu buvo virtusi sala.

— Slaptumas — štai pirklio šūkis,— tarė vienas iš susirinkusiųjų, kurį skaitytojui bus nesunku pažinti iš jo reiškiamų nuomonių. — Pirklys turi slėpti savo veiksmus, slėpti atliekamus sandėrius, slėpti savo santykius su kitais pirkliais ir labiausiai slėpti savo sumanymus. Jeigu protingas žmogus nori padaryti tvarką savo namuose, jis nesišaukia valdžios pagalbos, lygiai taip pat pirklys turguje nešūkauja apie savo prekybines operacijas. Aš mielai priimu tokių vertingų pagalbininkų, kaip kapitonas Kornelijus Ladlou ir misteris Olofas van Statsas, paramą, nes žinau, kad jie nepaskleis biaurių paskalų apie šį mažą mus ištikusį nesusipratimą. Aha! Negras jau pasikalbėjo su kontrabandininku, — jeigu kapitonas Ladlou nesuklydo, — ir palieka brigantiną.

Nė vienas iš oldermeno draugų neatsakė. Jie abu įtemptai stebėjo artėjančią valtį su pasiuntiniu, nekantriai laukdami jo pranešimo. Tačiau negras, užuot išlipęs į krantą, kur jo laukė šeimininkas su savo bičiuliais, pasuko į upės žiotis, visai priešingon pusėn, nors puikiai žinojo, kad be laivelio persikelti per protaką neįmanoma.

— Biaurus neklaužada! — įsiuto oldermenas. — Tas nenaudėlis palieka mus ant šio pliko smėlio tarsi dykumoje, atkirstus nuo žemyno ir nuo žinių apie padėtį biržoje!

— Antai kažkas atvyksta vesti su mumis derybų, — tarė Ladlou, kurio įgudusi akis pirmoji pastebėjo, kad nuo brigantinos atsiskyrė valtis ir ėmė irtis jų pusėn.

Jaunasis kapitonas neapsiriko; prie kranto, kur jie stovėjo ąžuolo pavėsyje, artinosi laivelis, lengvai ir greitai slysdamas bangomis. Kai laivelis priplaukė prie kranto tiek, kad buvo jau gerai matomas ir iš jo galėjai susikalbėti su stovinčiaisiais krante, irkluotojai liovėsi irklavę ir tik stengėsi išlaikyti valtį vienoje vietoje. Jūrininkas su indiškąja juosta visu ūgiu at-

sistojo valtyje ir įdėmiai bei įtariai apžvelgė krūmus už oldermeno ir jo draugų nugarų. Įsitikinęs, kad iš ten negresia joks pavojus, jis liepė jūreiviams prisiirti arčiau prie kranto ir prabilo:

— Kurį iš jūsų domina brigantina? — Jo balsas skambėjo šaltai, ir visa išvaizda bylojo, kad jau visai neaiškus šio pasimatymo tikslas. — Joje nebeliko nieko, ką būtų galima iškeisti į auksą, nebent pati brigantina parduotų savo grožį.

— Malonusis nepažįstamasai, — atsakė oldermenas, ypatingai pabrėždamas paskutinį žodį,— iš mūsų nė vienas nesiverčia prekyba, kurią draudžia įstatymai. Mes čia atvykome, norėdami pasimatyti su jūsų laivo kapitonu. Turime į jį svarbų, bet slaptą reikalą.

— Tai ko reikia tam karininkui? Štai tam, su karalienės Onos laivyno uniforma! Mes nemėgstame jos didybės tarnų ir nenoriai užmezgame nepageidautinas pažintis.

Ladlou kruvinai prikando lūpą, stengdamasis nepasiduoti pykčiui to šalto ir santūraus žmogaus akivaizdoje; juk jis jau kartą iš jo pasityčiojo. Bet čia pat užsimiršo ir iš profesinio išdidumo įsiterpė į pokalbį.

— Patys suprantate, kad karališkojo laivyno uniforma vilki žmogus, įpareigotas ginti jos didybės teises. Aš reikalauju pranešti man, kokia čia brigantina ir kaip ji vadinasi.

— Brigantina, kaip ir visos gražuolės, ne be priekaišto; kai kas iš pavydo net sako, kad jos reputacija abejotina! Beje, plaukiojantys linksmieji jūrininkai nekreipia dėmesio į plepalus apie savo numylėtinę. O vardas... mes atsiliepiame, šaukiami kiekvienu vardu, jeigu šaukia nuoširdžiai, be piktų kėslų. Galite pavadinti ją „Sąžinė“, jeigu tokio vardo nėra laivų sąrašuose.

— Yra pagrindo įtarti, kad jūsų laivas varo neleistiną prekybą. Karalienės vardu reikalauju, kad parodytumėte man laivo dokumentus ir leistumėte patikrinti krovinį ir įgulą. Priešingu atveju, prabils kreiserio patrankos, jo įgula laukia mano nurodymų.

— Mūsų dokumentus perskaityti, kapitone Ladlou, nereikia didelio mokslo, nes jie išrašyti laivo kiliu putojančiuose vandenyse, ir tik vejantis mūsų pėdsakais galima įsitikinti, kad dokumentai tikri. Jeigu norite pamatyti mūsų krovinį, atidžiai stebėkite kitame forto baliuje gubernatoriaus žmonos apykaklaites ir rankogalius, apatinius ir korsažus; arba pasidomėkite

teisėjo žmonos ir jo dukterų pūstais sijonais! Mes ne prekiautojai sūriu, ir dėl mūsų sargybiniam karininkui nereikia vargti, apžiūrinėjant statinaites ir dėžes.

— Jūsų brigantina vis vien turi kokį nors pavadinimą, ir jos didybės vardu reikalauju, kad pasakytumėte jį man.

— Dieve saugok, mes nedrįstame nepaklusti karalienei! Jūs esate jūrininkas, kapitone Ladlou, ir nusimanote apie laivus ne blogiau, kaip apie moteris. Pasigrožėkite šiomis linijomis! Nėra tokios moters, kurios nuolaidūs pečiai galėtų prilygti savo grožiu ir gracija štai anam išlenkimui; laivagalio linija dailesnė už patį liekniausią liemenį, o virš vandens iškilusioji jo dalis lygi ir apskrita kaip Veneros kūno formos. Ak, tai nuostabus tvarinys! Nėra ko stebėtis, kad už jos sugebėjimą greitai skrieti per vandenis ji vadinama...

— „Jūrų burtininke“! — sušuko Ladlou, kai jūrininkas nutilo atsikvėpti.

— Tūr būt, jūs pats esate burtininkas, kapitone Ladlou, jeigu taip taikliai spėjate.

— Stebuklai ir netikėtumai, patrone! — springdamas sušuko Mindertas van Beverutas. — Tokia naujiena gali įvaryti padoriam pirkliui daugiau baimės, negu pusšimtis nepaklusnių dukterėčių! Vadinasi, brigantina yra to garsaus Jūrų Skrajūno laivas! To žmogaus prekybinės machinacijos nuskambėjo plačiau, negu garsios prekybinės firmos bankrotas!.. Tačiau, misteri Jūreivi, patikėkite mums. Mes čia atvykome ne valdžios siunčiami kištis į jūsų reikalus, jums nėra ko pasakoti apie savo praeitį; tuo labiau nežadame pralobti, neteisėtai prekiaudami ir sudarinėdami įstatymų draudžiamus sandėrius. Mes tik norime keletą minučių pasikalbėti su garsiuoju kontrabandininku ir piratu, jeigu jam tikrai priklauso ši brigantina, vienu mums visiems artimu klausimu. Jo didybės karininkas atliks savo pareigą, uždavęs jums keletą klausimų, į kuriuos jūs galite atsakyti kaip tinkamas. Kadangi karališkasis kreiseris stovi toliau, nei siekia kulka, tikiuosi, jūs su tuo sutiksite. Mandagumas ir kompromisai! Kapitone Ladlou, mes turime būti mandagūs, nes, ko gero, jis paliks mus šioje saloje likimo valiai ir teks savom rankom ir kojom kapstytis iki „Saldžiojo pavėsio“, taip nieko ir nesužinojus! Atsiminkite mūsų susitarimą: jeigu jūs nepildysite savo pažadų, aš nusiplaunu rankas.

Ladlou prikando lūpą ir nutilo. Jūreivis su indiškąja juosta, arba misteris Rumpelis, kaip jau įpratome jį vadinti, dar kartą

atidžiai apžvelgė krūmų tankmę ir priplukdė valtį prie kranto, kad per laivagalį keleiviai galėtų sulipti į vidų.

— Lipkite,— pakvietė jis „Koketės“ kapitoną, kuriam nereikėjo daugiau kartoti,— sėskite. Vertingas įkaitas — geriausia paliaubų garantija. Skrajūnas mėgsta gerą draugiją, ir aš jau pakankamai parodžiau pagarbos jos didybės karininkui, pasiūlęs jam pirmam užimti vietą, tinkamą jo padėčiai ir laipsniui.

— Klausyk, vyre, laikinai tau pavyko mane apgauti, bet nepamiršk, kad „Koketė“...

— ...visai nepavojingas laivas, kurį aš ištyrinėjau nuo triumo iki pat stiebo viršūnių, — labai ramiai užbaigė jo sakinį Rumpelis. — Bet dabar kalba eina apie Jūrų Skrajūną, todėl duokim jūsų kreiseriui ramybę.

Jūreivis su indiškąja juosta labai surimtėjo; pamiršęs savo įžūlumą, jis ėmė valdingai komanduoti savo jūreiviams ir paliepė irkluoti prie brigantinos.

„Jūrų burtininkės“ ir jos kapitono paslaptingi žygiai ir drąsa tais laikais daugeliui keldavo pasipiktinimą, susižavėjimą ar nustebimą. Nuotykių mėgėjai, užėmę žadą, klausėsi neįtikėtinų pasakojimų apie brigantinos greitumą ir drąsą; tuo tarpu tvarkos saugotojai, kurie ne kartą veltui bandė sugauti kontrabandininkus, rausdavo iš pykčio, vos išgirdę jos vardą. Bet visi be išimties stebėjosi ją valdančio kapitono sumanumu ir meistriškumu. Todėl skaitytojas per daug nenustebs, jei pasakysime, kad su kiekvienu yriu, artinančiu juos prie to dailaus ir grakštaus laivo, oldermeno ir kapitono Ladlou akys vis labiau žibėjo. Tais laikais jūreivio profesija buvo labai populiari ir jūreiviai savo įpročiais bei pažiūromis smarkiai skyrėsi nuo kitų žmonių; tad nieko ypatingo, kad kapitonas Ladlou susižavėjo taisyklingomis laivo proporcijomis, dailiomis korpuso linijomis, nepaprastai dailiu ir simetrišku rangautu ir takelažu. Jis jautėsi kaip žmogus, pripažįstantis, kad priešas yra viršesnis. Tauraus laivo papuošimai rodė gerą skonį ir stebino ne mažiau, negu laivo formos ir įrengimas.

Visais laikais jūrininkai mėgo puošti savo plaukiojančius būstus padailinimais, kurie nors ir tiko vandens stichijai, bet kažkuo priminė sausumos pastatų ornamentus. Tikėjimas, prietarai ir tautiniai papročiai turėjo įtakos šiems papuošimams, ir dar dabar iš jų gali atpažinti įvairių pasaulio kraštų laivus. Jie laivams teikia labai savotišką išvaizdą. Viename laive ant

vairo rumpelio išdrožta baidyklė, kito priekyje pamatysi nežinomų padarų išsprogusias akis ir kadaruojančius liežuvius. Trečių forštevenį puošia kokio nors šventojo ar panelės Marijos, globojančios laivą, statula. Dar kiti apkabinėti alegorinėmis emblemomis arba valstybiniais herbais. Ne visi tie jūreivių meno kūriniai įdomūs, bet pamažėle grožis net šioje žmogaus kūrybos srityje išstumia šiurkštų barbariškumą ir priartina ją prie tokio lygio, kuris atitinka mūsų laikų išlavėjusį skonį. Brigantina, apie kurią pasakojame, nors pastatyta labai seniai, padarytų garbę net mūsų dienų laivų statytojams.

Jau minėjome, kad garsaus kontrabandininko laivo korpusas buvo žemas, tamsus, nepaprastai dailus ir taip puikiai apskaičiuotas, kad brigantina galėjo skrieti jūros paviršiumi, kaip žuvėdra. Žemiau vaterlinijos korpusas buvo išdažytas mėlyna spalva, susiliejančia su jūros gelmėmis; tada dar žmonės nemokėjo laivo dugno kaustyti variniais lakštais. Viršutinę smalos juodumo dalį gražiai ryškino dvi švelniai gelsvos linijos, kurios matematiškai tiksliai ėjo išilgai viso korpuso, kiek nukrypdamos žemyn vairagalyje. Suvynioti brezentiniai gultai gerai dengė denį, o uždaras falšbortas teikė brigantinai karo laivo išvaizdą. Tačiau veltui kapitonas Ladlou žvalgėsi išilgai gelsvųjų linijų, ieškodamas laivo gynybinių pajėgų įrodymų. Gal brigantina ir turėjo šaunamų angų, bet jos buvo taip genialiai užmaskuotos, kad net žvitriausia akis negalėjo jų pastebėti. Pirmojo stiebo burės ir takelažas priminė brigą, tuo tarpu antrasis buvo aiškiai pasiskolintas iš skuterio. Dėl tokio junginio jūreiviai juokais vadino laivą vištgaidžiu. Bet šis pavadinimas anaiptol nereiškė, kad brigantinai trūko proporcingumo, šios būtinos grožio prielaidos, — ne, laivas buvo pastatytas, laikantis amžinų ir nesikeičiančių gamtos grožio įstatymų. Net po stiklu saugomi karinių laivų modeliai negalėjo prilygti brigantinai takelažo ir rangauto linijų griežtumu. Nebuvo matyti nepritvirtintų lynų, burės buvo ištemptos, tarsi sulaidytos rūpestingos šeimininkės; stiebai ir rėjos kilo aukštyn griežtai simetriškomis linijomis. Visi įrengimai buvo lengvi, puikūs ir grakštūs, todėl laivas atrodė nepaprastai greitas ir lengvas. Valčiai artėjant, pasikeitė vėjas, ir paklusnus laivas pasisuko pavėjui kaip vėjarodis, atidengdamas stebėtojams savo ilgą ir dailią priekinę dalį. Ladlou pirmasis pastebėjo žemiau bušprito figūrą, kurią galima buvo suprasti kaip alegorinę užuominą į laivo pavadinimą. Laivo priekyje stovėjo talentingai iškap-

tuota moters figūra. Viena statulos koja vos rėmėsi į forštevenio atsikišimą, o antroji buvo grakščiai atmesta į šalį, kaip garsioje Bolonjo skulptūroje „Skrendantis Merkurijus". Lengvas, plevėsuojantis apdaras buvo šviesiai žalsvos spalvos, tarytum pasiskolintas iš jūrų gelmių. Veidas tamsiai bronzinis; nuo neatmenamų laikų šios spalvos skulptūros atrodydavo antgamtiškos. Tankios garbanos buvo išsidraikiusios ant nugaros, akys tarsi gyvos žavėjo keista išraiška, o lūpose žaidė tokia reikšminga ir viliojanti šypsena, kad jaunasis jūrininkas krūptelėjo, tarsi pamatęs gyvą sutvėrimą.

— Burtai ir juodoji magija! — sumurmėjo oldermenas, netikėtai išvydęs tą nepaprastą figūrą. — Įžūli mergšė! Tokia karališkąjį iždą apiplėš be sąžinės graužimo! Jūsų akys jaunesnės, patrone, ką ji ten laiko virš galvos?

— Ten atversta knyga su kažkokiais rašmenimis. Savaime aišku, kad ten nebus ištraukų iš Biblijos.

— O taip pat iš karalienės Onos įstatymų kodekso. Patikėkite man, tai greičiausiai sąrašas lobių, įsigytų skaitlingose kelionėse. Šios asmenybės įžūli išraiška gali kiekvienam sąžiningam žmogui sudrumsti ramybę.

— Gal norite perskaityti burtininkės šūkį? — paklausė jūreivis su indiškąja juosta, žvilgsniu apvesdamas brigantinos stiebus, bet aplenkdamas figūrą, kuria taip domėjosi jo keleiviai.— Nakties drėgmė įtempė vairo lyną, greitai jis pradės sukti nosį šalin nuo sūraus vandens kaip kokia sausumos žiurkė. Išlyginkite, vyručiai, lynus, kitaip užsitrauksime burtininkės pyktį, ji nemėgsta netvarkos! Štai, džentelmenai, jūs kuo aiškiausiai galite sužinoti, ką galvoja ši ledi, jei tik išvis galima įžvelgti moters mintis.

Rumpelis pakreipė valtį kiek į šalį, ir ji, paklusni jo rankai, atsidūrė tiesiai po ką tik aprašytąja figūra. Dabar aiškiai buvo galima įžiūrėti raudonus rašmenis. Oldermenas van Beverutas užsidėjo ant nosies akinius ir drauge su visais perskaitė:

Dar niekad, Šailokai, aš su palūkom
Nei skolinau, nei skolinausi pats.
Tačiau, turėdamas padėt bičiuliui,
Sulaužiau įprotį.

Šekspyras, „Venecijos pirklys"

— Koks įžūlumas! — pasipiktino Mindertas van Beverutas,

perskaitęs nemirtingojo bardo citatą. — Net kraštutiniu atveju niekas nepanorės pasinaudoti tokio bėgėdiško sutvėrimo paslaugomis. Kaip ji drįso primesti tokius žodžius garbingam pirkliui, nesvarbu, iš kur jis, iš Venecijos ar Amsterdamo! Lipkime į brigantiną, bičiuli jūreivi, kol pikti liežuviai nepradėjo pliaukšti, ko mes čia apsilankėme.

— Neskubėdami mes greičiau pasieksime tikslą. Ar nenorite žvilgterėti dar į vieną puslapį? Juk sunku suprasti moterį iš pirmo atsakymo.

Su šiais žodžiais jūreivis lazdele, kurią laikė rankoje, pervertė metalinį puslapį, įtaisytą ant gerai paslėptų kilpų, ir atidengė naują tekstą.

— Kas ten dar, patrone? — paklausė biurgeris, neslėpdamas savo nepasitikėjimo žaviąja kerėtoja. — Kvailystės ir eilės! Ak, tos moterys, visos jos tokios! Jeigu kūrėjas atima joms liežuvį, jos randa kitą būdą plepėti.

Mes už rankų susikibę,
Apkeliaujame daugybę
Žemių, jūrų ir krantų.
Šokim, seserys, ratu!
Tris sykius pirmosios garbei,
Tris sykius antrosios garbei,
Tris sykius visoms kartu.

Šekspyras, „Makbetas"

— Gryna nesąmonė! — tęsė biurgeris. — Lengva pasakyti — triskart tris padidinti savo kapitalą. Bet jums gerai žinoma, patrone, kaip turi klestėti prekyba, kad nors padvigubėtų kapitalas, ir kiek tai kainuoja rizikos ir kantrybės.

— Yra ir daugiau puslapių, — tarė Rumpelis, — bet mūsų laukia reikalai. Turint laiko ir noro, burtininkės knygoje galima rasti daug išmintingų dalykų. Dažnai, esant ramiam orui, aš pažvelgiu į jos knygą, ir beveik niekada jos pamokymai nesikartoja. Šie drąsūs jūrininkai gali tai patvirtinti.

Irklininkai rimtais ir susikaupusiais veidais pritarė jam. Rumpelio nurodymu, valtis pasuko prie brigantinos borto, ir Jūrų burtininkė vėl liko viena, akis į akį su vandens platybėmis.

Atplaukusieji valtimi nepadarė brigantinos įgulai jokio įspūdžio. Rumpelis trumpai ir nuoširdžiai pasveikino juos, įžengus į laivą, ir po to neilgam pasišalino, leisdamas jiems vieniems apsidairyti. Svečiai, negaišdami laiko, smalsiai apžiūrinėjo brigantiną kaip daiktą, apie kurį girdėjo tiek daug legendų. Nebuvo abejonių, kad net oldermenas van Beverutas pirmą kartą iš taip arti susidūrė su paslaptinguoju laivu. Bet už visus geriausiai šią progą išnaudojo Ladlou, kuris nusimanančiu žvilgsniu greitai perbėgo visus svarbiausius įrengimus, įdomius jūreiviui.

Visur buvo stebinanti švara. Kruopščiai suleistos denio lentos buvo tobulo staliaus rankų darbas, visai ne toks, kaip paprastai laivuose. Falšbortai, turėklai ir visa kita buvo padaryta taip pat dailiai ir patvariai. Varis panaudotas santūriai, skoningai ir tik būtiniausiose vietose. Vidinė laivo dalis buvo išdažyta labai švelnia gelsva spalva. Ginklų nesimatė, arba jie buvo gerai paslėpti. Daugiau kaip tuzinas jūreivių stovėjo denyje rimtais veidais, sukryžiavę rankas ant krūtinių; jie visai buvo nepanašūs į žmones, kuriems teikia malonumo plėšimai ir žudynės. Visi jie be išimties buvo vidutinio amžiaus, vėjo nugairintais susimąsčiusiais veidais, daugelio jų plaukuose baltavo žilė. Visa tai Ladlou suspėjo pastebėti, iki Rumpeliui sugrįžtant. Pastarasis nė nesistengė nuslėpti nuo svečių brigantinos privalumų.

— „Burtininkė“ negaili savo keleiviams patogumų, — prabilo jūreivis, pastebėjęs karališkojo laivyno karininko tyrinėjantį žvilgsnį. — Pamatysite, kad jos kajutės tiktų ir admirolui; komanda įsikūrusi už fokstiebio. Gal pageidaujate žvilgterėti?

Kapitonas su savo bičiuliais pasinaudojo jo kvietimu ir didžiai nustebo, pamatę, kad, išskyrus vieną didelę patalpą, pristatytą didelių dėžių, visą likusią brigantinos dalį užėmė kapitono ir jo komandos kajutės.

— Mus vadina kontrabandininkais,— kandžiai šyptelėjo Rumpelis,— bet jeigu ponai teisėjai su savo pudruotais perukais susirinktų čia, jiems būtų labai sunku įrodyti mūsų kaltumą. Štai geležinis balastas, kuris padeda mūsų burtininkei tvirčiau laikyti pusiausvyrą, o ten štai Jamaikos vynas, atskiestas vandeniu, ir senoviški ispaniški vynai, kurie linksmina širdis ir praplauna gerkles mano vaikinams. Visas mūsų krovinys čia, daugiau nieko nėra. Už anos pertvaros —

maisto sandėliai ir atsarginės takelažo dalys. Šios dėžės, kurias čia matote, tuščios! Pažiūrėkite, šita atidaryta — ji daili, kaip tualetinio staliuko stalčius, tokioje nelaikysi olandiškos degtinės arba dvokiančio tabako. Prisiekiu savo gyvybe! Jeigu norite sužinoti, ką vežioja „Jūrų burtininkė", geriau įsižiūrėkite į merginų tualetus arba į puošnų kunigo apdarą. Šventoji bažnyčia ir melancholiški jos ganytojai labai nuliūstų, jeigu šį laivą ištiktų nelaimė.

— Laikas užkirsti kelią šitam įžūliam įstatymų laužymui, ir tai bus padaryta greičiau, negu jūs manote, — tarė Ladlou.

— Kas rytą su pirmais aušros spinduliais aš pažvelgiu į burtininkės knygą; mes visi esame įsitikinę, kad ji garbingai perspės, jeigu kas sugalvos iškrėsti mums piktą pokštą. Jos eilės nuolat keičiasi, bet visada būna teisingos. Sunku pagauti vėjo genamą rūką, kapitone Ladlou, ir jeigu norite ilgiau pasidžiaugti mūsų draugija, neatsilikite nuo vėjo.

— Ne vieną pagyrūną jūreivį jau esame sučiupę. Vėjas palankus sunkiam kreiseriui, pavojingas lengviems laivams. Jūs dar pamatysite, ko vertas tvirtas rangautas, plačios rėjos ir patvarus korpusas.

— Tepadeda man burtininkė budriomis akimis ir vylinga šypsena! Man teko matyti, kaip ji panirdavo į jūros bangas, ir blizgančio vandens purslai tarsi žvaigždės tikšdavo nuo jos plaukų, bet niekada neradau jos knygoje melo. Ji puikiai sutaria su kai kuo iš mūsų komandos. Patikėkite man, vandenyno gelmes ji pažįsta kaip savo penkis pirštus ir niekada nepasuka klaidingu kursu! Bet ko mes čia užsiplepėjome kaip upės valtininkai!.. Jūs norite pamatyti Jūrų Skrajūną?

— Tai mūsų apsilankymo tikslas, — atsakė Ladlou, ir jo širdis ėmė smarkiau plakti, išgirdus šio dvigubo varžovo vardą. — Jeigu tai ne jūs pats, tai veskite mus pas jį.

— Tyliau! Jeigu žalioji ledi išgirs, kaip jūs kalbate apie jos numylėtinį, nelaukite nieko gero. Jeigu aš pats nesu Jūrų Skrajūnas! — pridūrė Rumpelis ir linksmai nusijuokė. — Vandenynas visada didesnis už jūrą, o įlanka už užutekį. Na, jūs pats nuspręsite, kilnusis kapitone, kas iš mūsų kuo yra. Sekite paskui mane.

Jis nusileido laipteliais ir nuvedė savo svečius į laivagalį.

XV

Tesaugo jus dievas, sere!
Ir jus taip pat;
Keliausite toliau ar apsistosite?

Šekspyras, „Užsispyrėlio sutramdymas"

Brigantina, sužavėjusi atvykėlius dailia išore, dar labiau nustebino juos nepaprastais vidaus įrengimais. Išilgai bortų po pagrindiniu deniu buvo įrengtos dvi kajutės, tiesiogiai sujungtos su patalpa, skirta lengviems ir brangiems kroviniams. Į vieną iš jų Rumpelis įžengė laisvai kaip į savo kambarį; tolėliau, arčiau laivagalio buvo kelios kajutės, kiekviena skirtingo stiliaus. Čia brigantina labiau priminė jachtą, negu laivą, tinkantį pačių turtingiausių kontrabandininkų patogumui.

Pagrindinis denis, pradedant nuo jaunesniems karininkams skirtų kajučių, buvo per keletą pėdų žemiau, kad kajutės būtų reikiamo aukščio, o išorinė brigantinos korpuso linija nebūtų sulaužyta. Šie įrengimai iš lauko buvo visai nematomi. Nusileidę keliais laipteliais, svečiai pateko į prieškambarį, matyt, skirtą tarnams. Ant stalo gulėjo mažas sidabrinis varpelis, kuriuo Rumpelis kelis kartus skambtelėjo su neįprastu jam santūrumu. Tuoj pat pasirodė kokių dešimties metų berniukas tokiais įdomiais rūbais, kad juos verta aprašyti.

Švelniai rožinės spalvos šilkinis šio jaunojo Neptūno tarno kostiumas buvo panašiai pasiūtas, kaip rūmų pažo apdaras. Juosmenį juosė auksinis diržas, nuo kaklo ant pečių krito puikių nėrinių apikaklė; kojos buvo apautos originaliais sandalais, suvarstytais šilkiniais kaspinais su auksinėm spurgom galuose. Malonus berniuko veidas ir visa išvaizda nė iš tolo nepriminė šiurkščių laivo jungų manierų.

— Išlaidumas ir bankrotas! — burbtelėjo oldermenas, pamatęs šį nuostabų mažąjį tarną, kuris pasirodė, Rumpeliui pakvietus. — Štai kaip švaistosi laisvieji prekiautojai, kurie pigiai gauna prekių! Ant to vaikiuko pečių tokia gausybė brangių nėrinių, kad jų pakaktų karalienei pasipuošti, ar ne, patrone? Prisiekiu šventuoju Jurgiu, jie, matyt, pusvelčiui gavo tuos nėrinius, jeigu tam jaunam nenaudėliui pasiuvo tokį apdarą.

Nustebintas buvo ne tik pastabus ir taupus biurgeris. Ladlou ir van Statsas buvo priblokšti nė kiek ne mažiau, tik san-

tūriau reiškė savo jausmus. Kapitonas atsigręžė, norėdamas paklausti, ką reiškia šis maskaradas, bet jūreivis su indiškąja juosta jau buvo dingęs. Jie liko vieni su pasakiškai išpuoštu pažu ir toliau turėjo juo pasikliauti.

— Kas tu toks, vaikeli? Kas čia tave atsiuntė? — paklausė Ladlou. Berniukas nusiėmė kepurę iš tokio pat rausvo šilko ir parodė į mažytę besišypsančios tamsiaveidės moters figūrėlę, nupieštą ant jos.

— Aš, kaip visi šioje brigantinoje, tarnauju ledi su žaliaja skraiste.

— Kas toji ledi su vandens gelmių spalvos skraiste, iš kur kilęs tu pats?

— Štai jos portretas, — jeigu norite kalbėtis su ja, ji mielai jums atsakys.

— Nejaugi ta medinė statula gali kalbėti?

— Manote, kad ji medinė? — paklausė berniukas, nedrąsiai ir smalsiai žvelgdamas kapitonui į veidą. — Kai kas irgi panašiai galvojo, bet tie, kurie ją pažįsta, sako, kad tai netiesa. Ji netaria žodžių, bet jos knygoje visada rasi teisingą atsakymą.

— Gaila žiūrėti, kaip šis berniukas apipainiotas prietarų. Aš skaičiau knygą ir neradau ten nieko reikšmingo.

— Tai paskaitykite dar. Reikia padaryti kelis halsus [1], kad pavėjinis laivas laimėtų vėjo. Mano šeimininkas liepė pakviesti jus.

— Kaip? Vadinasi, tu turi ir šeimininką, ir šeimininkę? Apie ledi tu mums jau papasakojai, bet mes dar norėtume išgirsti, kas tavo šeimininkas?

Berniukas šyptelėjo ir nukreipė žvilgsnį į šalį, tarsi abejodamas.

— Na, nebijok atsakyti. Aš esu karalienės įgaliotinis.

— Jis sako, kad ledi su žaliąja skraiste yra mūsų karalienė, ir jokios kitos mes nepripažįstame.

— Tai maištas! — sumurmėjo Mindertas van Beverutas. — Vieną dieną per kvailą savo užsispyrimą ši graži brigantina atsidurs bėdoj. Tuomet kils įvairiausių paskalų, kurios su purvais sumaišys daug vardų, kol visi Amerikos liežuvautojai pasotins savo smalsumą.

— Tik drąsus žmogus gali taip pasakyti! — įsiterpė Lad-

---

[1] Halsas — laivo kursas vėjo atžvilgiu.

lou, visai nekreipdamas dėmesio į oldermeno pranašavimus. — Kuo tavo šeimininkas vardu?

— Mes nežinome. Kai Neptūnas pasikelia į denį, perkertant atogrąžas, jis vadina jį Jūrų Skrajūnu, ir šeimininkas atsiliepia šaukiamas šiuo vardu. Senasis jūrų dievas mus gerai pažįsta; sako, kad mes dažniau, nei kiti laivai, perkertame jo valdas.

— Tarnaudamas tokioje greitoje brigantinoje, tu, be abejonės, aplankei daug tolimų kraštų?

— Aš?! Aš niekada nebuvau išlipęs į sausumą, — svajingai atsakė berniukas. — Tur būt, ten labai įdomu. Sako, sunku vaikščioti sausuma, juk ji nejuda po kojomis? Dar neįplaukus į tą siaurą protaką, aš paklausiau ledi su žaliąja skraiste, ar greitai man lemta išlipti į krantą.

— Ir ką ji atsakė?

— Aš ilgai laukiau. Po dviejų budėjimų pamačiau žodžius, paskui juos nusirašiau. Man rodos, ji pasijuokė iš manęs, nors aš taip ir neišdrįsau paklausti savo šeimininko, ką jie galėtų reikšti.

— Ar turi juos čia? Gal mes galėsime tau padėti, nes mūsų tarpe yra žmonių, kurie gerai pažįsta jūrą.

Berniukas nedrąsiai ir įtariai apsidairė, po to skubiai kyštelėjo ranką į kišenę ir ištraukė iš ten du prirašytus lapelius; jie buvo gerokai sutrinti, matyt, dažnai skaitomi.

— Štai jie, — beveik pašnibždomis tarė jis. — Šias eiles aš perskaičiau pirmame puslapyje. Nusigandau, kad burtininkė ant manęs nesupyktų, ir nedrįsau į ją pažvelgti, kol baigėsi antrasis budėjimas, o tada nusirašiau.

Ladlou paėmė popieriaus lapelį, kurį jam padavė berniukas, ir perskaitė vaikiška ranka nurašytas eiles:

Atmink, ištikimai
Tau tarnavau be melo, be suktybių,
Be murmesio...

Šekspyras, „Audra"

— Aš pamaniau, kad tai pokštas, — tarė berniukas, pastebėjęs, kad kapitonas jau perskaitė citatą, — nes aš pats kartais panašiai galvodavau, tik čia daug gražiau pasakyta!

— O koks buvo antrasis atsakymas?

— Jį perskaičiau pirmojo rytmetinio budėjimo metu, — atsakė berniukas ir pats padeklamavo:

...jei iš manęs patyrus šitiek gero,
Sunku tau nertis į sūrias bangas,
Lekioti ant sparnų šiaurinio vėjo...

Šekspyras, „Audra"

— Daugiau klausti aš nebedrįsau. Bet ką tai galėtų reikšti? Sako, kad žemė labai nelygi ir ten sunku vaikščioti; ją purto žemės drebėjimai, kurie kartais, esą, praryja ištisus miestus. Ten žmonės žudo vienas kitą dėl pinigų, o namai, kuriuos mačiau pakrantėje, visada stovi vienoje ir toje pačioje vietoje. Tur būt, labai nuobodu visą laiką gyventi vienoje vietoje ir nejausti bangų siūbavimo po kojomis?

— Taip, nebent kai žemė dreba... Žinoma, tau geriau likti jūroje, vaikeli, bet tavo šeimininkas — Jūrų Skrajūnas...

— Š š š!..— sušnypštė berniukas ir įspėjamai pakėlė pirštą. — Aš girdžiu, jis įėjo į didžiąją kajutę. Tuojau duos mums ženklą įeiti.

Gretimoje patalpoje kažkas vos užgavo gitaros stygas, po to pasigirdo greita ir maloni melodija.

— Net Alida nesugebėtų taip groti, — sukuždėjo oldermenas; — niekada nesu girdėjęs jos taip dailiai grojant liutnia, už kurią sumokėjau šimtą olandiškųjų guldenų.

Ladlou tyliai atsiduso. Uždainavo gražus, sodrus vyriškas balsas, kuriam pritarė gitara. Melodija buvo liūdna ir visai nesiderino su pasakojimais apie žmogų, kurio visas gyvenimas prabėgo vandenyno platybėse. Jis dainavo rečitatyvu. Kiek buvo galima suprasti, žodžiai buvo tokie:

Manoji brigantina!
Tu daili ir graži,
Švelniai supiesi, vandenų valdove,
Lengva kaip žuvėdra,
Nebijanti vėtrų.
Giedroje ir audrose mums rodai valią,
Manoji jūrų karaliene!

Mano mylimoji!
Niekas taip lengvai, kaip tu,
Nelytėjo bangų paviršiaus.

Tvirta tavo ranka ir aiškus kelias;
Mums nebaisios vandenynų paslaptys,
Mes juokiamės iš siautėjančio uragano!
Mes ištikimi tau!

Manoji brigantina!
Mes tikime tavąja galia,
Pasitikime tavo įžvalgia akim;
Mes tikime žėrinčia tavąja žvaigžde,
Be baimės atsiduodam tau, žalioji burtininke,
Tamsiaveide dievaite!

— Jis dažnai taip dainuoja, — sušnibždėjo berniukas, dainai nutilus. — Sako, kad burtininkė mėgsta, kai apdainuojama vandenyno platybė ir jos galia... Girdite, jis šaukia mane?

— Bet, vaikeli, jis tik šiaip prisilietė stygų.

— Tai signalas, kai esti ramus oras. Kaukiant vėjui ir riaumojant bangoms, jis naudoja garsesnį ženklą.

Ladlou būtų dar ilgai klausęsis, bet berniukas pravėrė duris ir, ženklu pakvietęs sekti paskui, tyliai dingo už užuolaidos.

Atsidūrę didžiojoje kajutėje, atvykėliai, ypatingai jaunasis „Koketės" kapitonas, buvo dar kartą sužavėti ir apstulbinti. Kambarys pagal brigantinos dydį buvo erdvus ir aukštas. Šviesa krito pro du iliuminatorius laivagalyje; patalpos kampuose buvo įrengtos dvi mažesnės kajutės. Tuščia erdvė tarp jų sudarė gilią nišą, kurią galima buvo uždengti šilkine aviečių spalvos užuolaida, klostėmis krintančia nuo paauksuoto karnizo. Ant trancų gulėjo krūvos ištaigingų pagalvių, aptrauktų tymu; buvo panašu į rytietišką kušetę. Prie kiekvienos kajutės pertvaros stovėjo lengvi raudonmedžio minkštasuoliai, taip pat apmušti tymu. Kelios dailios, skoningos knygų lentynėlės glaudėsi pasieniuose. Gitara, kuria ką tik buvo grota, gulėjo ant kažkokio brangaus medžio stalelio — nišos viduryje. Visur mėtėsi daiktai, sakytum tarnaujantieji išlepintam ir nuobodžiaujančiam žmogui, bet jokiu būdu ne veikliam ir energingam jūreiviui. Kai kurie jų, matyt, seniai gulėjo užmiršti, kiti buvo dažniau naudojami.

Likusioji kajutės dalis irgi buvo apstatyta tokiu pačiu stiliumi, nors ten daugiau matėsi namų apyvokos daiktų. Minkštasuoliai su pagalvėlėmis, dailios kėdės iš raudonmedžio, knygų lentynėlės — viskas buvo patikimai pritvirtinta, kad nenukentėtų nuo stipraus supimo, kurio neįmanoma išvengti

tokiame nedideliame laive. Visa kabina buvo drapiruota avietiniu šilku; ant pertvarų ir lubose buvo įtaisyti nedideli veidrodžiai. Kajutė raudonmedžiu ir sandalmedžiu apmuštom sienom atrodė neišpasakytai puošni. Grindis dengė iš kvepiančių žolių supintas demblis, skleidžiantis aromatą, primenantį, kad dar neseniai tos žolės augo šiltuose, derlinguose kraštuose.

Čia, kaip ir visame laive, kiek galėjo įžvelgti akylos kapitono Ladlou akys, visai nebuvo ginklų. Ant sienų nekabojo nei pistoletų, nei kardų, paprastai puošiančių karinius ar tarnybinius laivus, kuriems kai kada tenka pavartoti jėgą.

Nišoje stovėjo tas pats nepaprastas jaunuolis, praėjusią naktį taip savavališkai įsiveržęs į „Fėjų buveinę“. Apsirengęs jis buvo maždaug taip pat, kaip anądien, tik dabar jo šilkinius rūbus puošė Jūrų burtininkės atvaizdas, nupieštas labai meniškai, perteikiantis aistringą, nežemišką jos veido išraišką. Žmogus, nešiojantis šį originalų papuošalą, vos rėmėsi į mažą stalelį; jis santūriai nusilenkė įėjusiems ir mandagiai, bet drauge ir liūdnai nusišypsojo. Vaikinas nusiėmė skrybėlę, ir tankios, juodos kaip smala garbanos išsidraikė ant pečių.

Atvykusieji pasijuto nejaukiai. Jie atvyko į garsiojo kontrabandininko laivą, genami nerimo, bet dabar, apimti smalsumo ir nuostabos, jie ko neužmiršo savo atvykimo tikslo. Oldermenas van Beverutas atrodė nedrąsus ir įtarus; nebuvo abejonių, kad artėjantis pokalbis ir jo pasekmės jį jaudino daug labiau, negu dukterėčios likimas.

— Man pranešė, kad turiu garbės priimti karalienės Onos laivyno karininką, turtingą ir gerbiamą Kinderhuko patroną, o taip pat garbingiausią miesto pirklių gildijos narį oldermeną van Beverutą, — prabilo jaunuolis. — Mano vargšei brigantinai retai nusišypso tokia laimė, ir savo valdovės vardu dėkoju jums.

Baigęs kalbėti, jis vėl iškilmingai ir rimtai nusilenkė, tarytum nepažįstamiems, nors kapitonas aiškiai pamatė, kad kontrabandininko lūpose, kurių Ladlou negalėjo nepripažinti gražiomis, šmėkštelėjo slapta šypsenėlė.

— Mes tarnaujame vienai valdovei, ir mūsų pareiga vykdyti jos norus, — pasakė Ladlou.

— Suprantu jus, sere. Tačiau vargu ar reikia jums sakyti, kad karalienė čia nepripažįstama valdove. Prašom palūkėti, — skubiai pridūrė jis, pastebėjęs, kad Ladlou ketino kažką atsakyti. — Mums dažnai tenka susidurti su jos didybės

tarnais. Aš žinau, kokiais reikalais jūs atvykote į mūsų laivą, ir todėl įsivaizduokime, kad visa, ką gali pasakyti energingas ir ištikimas jos didybės pavaldinys įstatymų pasmerktam kontrabandininkui, jau pasakyta. Tuos klausimus reikės spręsti kitą kartą, kitoje vietoje, išskleistomis burėmis ir kitais mūsų profesijoms tinkančiais būdais. O dabar kalbėkime tik apie kitus reikalus.

— Aš manau, džentelmeno teisybė, patrone, — įsiterpė oldermenas. — Jeigu šneka eina apie iždo interesus, tai ko jums aušinti burną kalbomis, kurios labiau tinka apmokamiems advokatams. Dvylika prisiekusiųjų, suprantantys prekybos riziką ir žinantys, kaip sunku uždirbti pinigus ir kaip lengva juos išleisti, išnagrinės tą klausimą geriau, negu visi kolonijos plepiai, kartu paėmus.

— Jeigu mane teis dvylika bešališkų prisiekusiųjų, aš sutiksiu su jų sprendimu, — vis taip pat liūdnai ir vylingai šypsodamasis, pridūrė kontrabandininkas. — Aš spėju, sere, kad jūs esate misteris Mindertas van Beverutas. Rinkos svyravimai ar kailių kainų kritimas atvedė jus čia?

— Sklinda gandai, kad praėjusią naktį jūsų žmonės išdrįso lankytis mano žemėse be mano leidimo... Misteri van Statsai, gerai įsidėmėkite mūsų pokalbį, nes, gal būt, valdžia susidomės šiuo įvykiu... Kartoju: be mano leidimo. Tie žmonės prekiavo kontrabandinėmis prekėmis,— jeigu, žinoma, už jas nemokėtas muitas ir jos iš tų kraštų, kurie neįeina į jos didybės europines valdas... Tesaugo viešpats jos didybę!

— Amen. Prekės, kurias gabena „Jūrų burtininkė“, paprastai kilusios iš visai kitų kraštų. Judrumo mums netrūksta. Mūsų burės dar kvepia Europos vėjais, kai jas jau išpučia Amerikos vėtros. Bet tai labiau turėtų rūpėti karališkajam iždui ir tiems dvylikai minkštaširdžių biurgerių, o ne jums.

— Aš jums dėstau faktus, kad nekiltų nesusipratimų. Negana, kad šešėlis krito ant mano gero vardo, dar viena didelė nelaimė ištiko praeitą naktį mane ir mano šeimą. Etjeno de Barberi duktė ir paveldėtoja dingo iš namų, ir dėl tam tikrų priežasčių mes spėjame, kad ji pasislėpė jūsų laive. Pasitikėjimas ir draugystė! Bangpūty, man rodos, taip elgtis nedera net kontrabandininkui! Galėčiau dovanoti klaidas sąskaitose, bet juk moteris galima vežti kur ir kada nori be jokio muito, ir todėl nesuprantu, kam jas slapta vogti iš seno globėjo namų?

— Nenuginčijamas pareiškimas ir tiksliausia išvada! Viskas pagal taisykles. Tur būt, šie du džentelmenai atvyko kaip liudininkai?

— Mes atvykome padėti įžeistam ir nuliūdusiam giminaičiui ir globėjui surasti jo apgautą globotinę, — atsakė Ladlou.

Kontrabandininkas pažvelgė į patroną, kuris pritardamas tyliai nusilenkė.

— Puiku, džentelmenai, sutinku su jūsų pretenzijomis. Šitokiu atveju galėtų susidomėti net teismas, tik gaila, kad iki šiol man neteko susidurti su deive užrištomis akimis. Pasakykite man, ar teisme tikima kaltinimu be jokių papildomų įrodymų?

— Jūs norite išsiginti?

— Jūs dar sugebate sveikai protauti, kapitone Ladlou, bet norite nukreipti mus klaidingais pėdsakais. Įlankoje yra ir daugiau laivų; įgeidžioji gražuolė galėjo rasti sau prieglobstį ir po karalienės Onos vėliava!

— Šis spėjimas man atrodo daugiau, negu teisingas, misteri van Beverutai, — tarė patronas. — Prieš nutariant, kad jūsų dukterėčia taip neapgalvotai tapo šio atėjūno žmona, reikėjo pirma gerai įsitikinti, ar ji nepasirinko paprastesnio kelio.

— Ką misteris van Statsas nori pasakyti šiais dviprasmiškais žodžiais? — griežtai paklausė Ladlou.

— Žmogui su dorais ketinimais nėra reikalo kalbėti užuominomis. Aš linkęs sutikti su kontrabandininku, kad gražuolė Barberi greičiau paspruko su žmogumi, kurį ji seniai pažinojo ir kurį, bijau, per daug vertino, negu su visiškai svetimu atėjūnu, kurio gyvenimą dengia tamsaus paslaptingumo skraistė.

— Jeigu mes drįstame spėlioti, kad Alida taip neapgalvojusi rizikavo savo garbe, tai pirmiausia patarčiau apieškoti Kinderhuko patrono rūmus!

— Džiaugsmas ir santaika! Mergiotei nebuvo ko slapta bėgti, kad susituokus su Olofu van Statsu! — nutraukė jį oldermenas. — Aš ir taip būčiau palaiminęs jų santuoką ir dar nepagailėjęs riebios dovanos!

— Nieko nuostabaus, kad tokie įtarimai kilo žmonėms, siekiantiems vieno ir to paties tikslo, — padarė išvadą kontrabandininkas. — Karališkojo laivyno karininkui kiekviename jo dievaitės žvilgsnyje vaidenasi susižavėjimas plačiomis patrono žemėmis ir derlingomis pievomis, o misteris van Statsas bijo,

kad ją pavilios jūrų klajonių ir karo tarnybos romantika. Tačiau pasakykite man, kodėl išdidi ir išpaikinta gražuolė, pamiršusi savo padėtį ir draugus, būtų ieškojusi prieglobsčio mano brigantinoje?

— Kaprizai ir tuštybė! Kas įspės moters mintis! Su didžiausia rizika už pasiutusius pinigus mes vežame joms iš tolimosios Indijos puošmenas, kad patenkintume jų įgeidžius, o jos keičia madas dažniau, negu bebras kailį. Jų kaprizai žlugdo prekybą, ir iš kur aš galiu žinoti, kokia kvailystė šovė tai padykusiai mergiotei į galvą?

— Dėdė, atrodo, padarė galutinę išvadą. Ar Alidos gerbėjai sutinka su juo?

Kinderhuko patronas ilgai stovėjo, įsmeigęs akis į nepaprastą jaunuolį, uždavusį tokį klausimą. Po ilgos pauzės jis vos linktelėjęs išreiškė savo sutikimą ir apgailestavimą, vis taip pat nepraverdamas burnos. Ladlou pasielgė kitaip. Būdamas karšto būdo, jis labiau įsižeidė dėl Alidos poelgio ir gyviau įsivaizdavo, kokių pasekmių gali turėti toks žingsnis jai pačiai ir kitiems; be to, Ladlou troško pažeminti priešininką, o iš profesinio atkaklumo jis niekad nesustodavo pusiaukelėje. Jis atidžiai žvalgėsi aplinkui ir, kabinos šeimininkui uždavus tokį klausimą, su liūdna ir ironiška šypsena parodė į mažą suolelį kojoms atremti, taip dailiai išsiuvinėtą gėlėmis, kad jos atrodė lyg gyvos.

— Tai ne burių meistro adatos darbas, — pasakė „Koketės“ kapitonas. — Atrodo, ne viena gražuolė leido savo laisvalaikį jūsų linksmoje buveinėje, rūstusis jūreivi. Bet vieną kartą tavo eiklusis laivas pateks į teisingumo rankas.

— Vis tiek — audroje ar ramiame ore, vieną dieną brigantina baigs savo gyvenimą; kaip ir mes, jūrininkai, ji negyvens su saule. Kapitone Ladlou, aš jums atleidžiu už jūsų grubius žodžius, jos didybės tarnai įpratę elgtis be ceremonijų su žmonėmis, laužančiais įstatymus ir grobiančiais valstybės iždą. Bet, sere, jūs dar mažai pažįstate mūsų brigantiną. Mes ne iš lengvapėdiškų panelių sprendžiame apie moters sielos paslaptis. Visam mūsų gyvenimui vadovauja moteriškas pradas, jis teikia subtilumo mūsų poelgiams, nors biurgeriai vadina juos neteisėtais. Pažvelkite,— jis nerūpestingu mostu atskleidė užuolaidą, ir atvykėliai išvydo daug moterų mėgiamų daiktelių; — čia jūs rasite rankdarbių, atliktų plunksna ir adata. Burtininkė, — palietė jis paveikslą ant savo rūbų, — mėgsta, kad jos lyčiai būtų rodoma pagarba.

— Aš manau, mes galime daryti kompromisą, — tarė oldermenas. — Jeigu leisite, džentelmenai, aš akis į akį kai ką pasiūlysiu drąsiajam prekiautojui ir tikiuosi, kad jis su manimi sutiks.

— O! Matyt, kalba eis apie prekybą, o ne apie jūrų deivę, kuriai aš tarnauju, — nusijuokė kontrabandininkas ir lengvai perbėgo pirštais gitaros stygas. — Kompromisai ir pasiūlymai — tai malonu išgirsti iš biurgerio lūpų... Zefyrai, nuvesk šiuos džentelmenus pas Tomą Rumpelį, tegul jis pagloboja juos, kol mes čia su pirkliu šnekučiuosimės. Kapitone Ladlou, Minderto van Beveruto vardas tebus jums garantija, kad mes niekuo nepakenksime karališkojo iždo interesams. — Ir kontrabandininkas, pats juokdamasis iš savo pokšto, davė ženklą berniukui nuvesti nusivylusius gražuolės Barberi gerbėjus į kitą kajutę.

— Pikti liežuviai ir paskalos! Negarbinga, mielasis Bangpūty, taip nesąžiningai elgtis, mums užbaigus visus apskaičiavimus ir pasikeitus atsiskaitymo rašteliais. Tai gali pakenkti reputacijai ir užtraukti didesnę nelaimę! „Koketės" kapitonas ir taip jau įtaria, kad aš kai ką žinau apie tavo žygius, ir tavo pokštai — tik alyva į ugnį... o jei laužas smarkiai įsidegs, tada daug kas iškils švieson! Nors viešpats žino, kad man tikrai nėra ko bijotis! Tegul geriausias kolonijos revizorius patikrina mano buhalterines knygas, jis neras ten nei vienos sufalsifikuotos sąskaitos, nei vieno suklastoto įrašo.

— Jūsų buhalterinės knygos išmintingos kaip Saliamono pamokslai ir pilnos poezijos kaip psalmių knyga. Bet kodėl jūs panorote šio slapto pokalbio? Brigantina tuščia tuštutėlė.

— Tuščia?! Tu ištuštinai mano dukterėčios fligelį ne blogiau už mano kišenę. Nekalti mainai virto įstatymo draudžiamais veiksmais; tikiuosi, kad šis pokštas pasibaigs, provincijos kūmutėms nespėjus pasigardžiuoti šios istorijos smulkmenomis prie arbatos puodelio vietoje cukraus. Dėl šių įvykių, ko gero, sušlubuos cukraus importas!..

— Jūs kalbate labai vaizdingai, bet, deja, nesuprantamai. Gavote iš manęs šilkinius kaspinus ir aksomus, o Manheteno damos jau grožisi brokatais ir atlasu; jūsų kailiai ir auksiniai dublonai paslėpti saugioje vietoje, kur joks muitininkas iš „Koketės"...

— Gerai, gerai! Ko čia garsiai šaukti apie tai, ką aš pats žinau?! Dar pora tokių sandėrių — ir man bankrotas! Jūs no-

rite, kad aš netekčiau ne tik pinigų, bet ir savo gero vardo. Pertvaros, kaip ir sienos, turi ausis. Aš nieko daugiau nebenoriu girdėti apie tą smulkų mudviejų sandėrį. Jeigu aš šiuo atveju neteksiu tūkstančio florinų, tai kaip nors susitaikysiu su tuo. Kantrybė ir nelaimė! Šį rytą praradau puikiai atšertą geriausią žirgą, koks tik kada nors buvo žemėje, ir iš mano lūpų neišsprūdo nei vienas nusiskundimas. Aš moku pakelti nuostolius, ir todėl nebekalbėkime apie tą nelemtą sandėrį.

— Tiesą sakant, tik prekyba sieja oldermeną van Beverutą ir brigantinos įgulą.

— Tuo labiau — baikime tuos kvailus juokus, ir sugrąžink man dukterėčią. Su tais dviem karštakošiais tuščia šneka, nors aš nepagailėsiu poros tūkstančių, kad tik viskas kaip nors susitvarkytų. Jeigu apie moterį pasklinda bloga šlovė, tai ją sunkiau išleisti už vyro, negu atsikratyti akcijų, kurių kursas biržoje krito. O tie jauni lordai ir kapitonai baisesni už palūkininkus, jų nesuminkštinsi jokiais procentais,— atiduok jiems viską arba nieko. Tavo tėvo laikais nepasitaikydavo tokių kvailysčių! Tas garbingas prekiautojas atplukdydavo savo laivą į uostą su nekalčiausia mina, lyg būtų atvežęs miltus. Mes ramiai aptardavome prekių kokybę; jo kainoms aš priešpastatydavau savo auksą. Pora ar nepora! Mano reikalai klestėjo tais laikais, mielasis Bangpūty. O tu elgiesi kaip tikras prievartautojas!

Gražuolis kontrabandininkas paniekinamai šyptelėjo, bet tuojau pat jo veidas apsiniaukė.

— Tu ir anksčiau sujaudindavai man širdį maloniais atsiliepimais apie tėvą, mielasis biurgeri, — atsakė jis, — ir už tai aš tau ne kartą nuleidau po porą auksinių dublonų.

— Aš kalbu nuoširdžiai kaip kunigas per pamokslą! Kas tokiems draugams, kaip mudu, auksas?! Taip, tavo tėvo laikais prekyba teikė džiaugsmo. Jis plaukiojo gražiu ir apgaulingu laivu, primenančiu apleistą lenktynių jachtą. Prireikus jo laivui netrūko eiklumo, nors iš pažiūros jis atrodė lėtas kaip Amsterdamo laivas. Aš prisimenu, kaip kartą muitinės kreiseris teiravosi tavo tėvo, ar negirdėjęs nieko naujo apie garsųjį kontrabandininką, nė neįtardamas, su kuo kalba. Taip, jis buvo rimtas vyras ir nestatydavo nepadorių mergšių ant bušprito, dėl kurių padorus žmogus turi raudonuoti; jo laive spalvos ir burės buvo be išmonių, apsieidavo be dainų ar skambinimų gitara. Viskas ten buvo apgalvota ir protinga. Net vietoje

balasto jis pasikraudavo kokių nors vertingų prekių. Prisimenu, sykį jis pasiėmė penkiasdešimt ankerų[1] džino, o paskui, pardavęs brangesnes prekes ir sugrįžęs į Angliją, pelningai jį pardavė.

— Jis vertas tavo pagyrimų, gerasis biurgeri. Bet kur tu suki pokalbį?

— Jeigu mes ketiname ateityje vėl prekiauti,— tęsė atkaklusis biurgeris,— tai nesipykime dėl smulkmenų, nors, prisiekiu, mielasis Bangpūty, tu mane jau gerokai nuniokojai. Pastaruoju metu man nesiseka. Štai pastipo puikus žirgas, už kurį sumokėjau penkiasdešimt auksinių dukatų, nekalbant apie pervežimo išlaidas ir kitokius...

— Ką norėjai man pasiūlyti? — nutraukė jį kompanionas, aiškiai norėdamas greičiau baigti šį pokalbį.

— Grąžink mergaitę ir gausi dvidešimt penkis auksinius!

— Pusę tavo veislinės kumelės kainos. Gražioji Alida sudegtų iš gėdos, jei sužinotų, kiek tu už ją siūlai!

— Prievartavimas ir užuojauta! Imk šimtą ir daugiau nė žodžio!

— Paklausykite, misteri van Beverutai: ne paslaptis, tuo labiau jums, kad aš kai kada nuskriaudžiu karalienės iždą, nes man nepatinka jos valdymo būdas, pavedant kolonijas savo vietininkams; nesutinku, kad viena šalis primestų savo įstatymus kitai. Nenoriu puoštis angliškąja gelumbe, jeigu man labiau patinka florencijietiška. Ir kodėl aš turiu maukti alų, jeigu mėgstu švelnius Gaskonijos vynus! Tu gerai žinai, kad jokių kitų, net įsivaizduojamų teisių aš nepažeidžiu. Jeigu turėčiau net penkiasdešimt tavo dukterėčių, neparduočiau nė vienos, nors man siūlytumei maišą aukso!

Oldermenas taip smarkiai krūptelėjo, kad iš šalies būtum pagalvojęs, jog jam pasiūlė kažką baisaus. Tačiau kontrabandininkas kalbėjo taip karštai, kad sunku buvo juo nepatikėti, ir, nors kaip keista, regėjos, jog jausmus jis brangina labiau už pinigus.

— Užsispyrimas ir beprotybė! — sumurmėjo Mindertas van Beverutas. — Kam tau ta nenuorama mergiotė? Jeigu tu ją suvedžiojai...

— Aš nieko nesuvedžiojau. Aš ne Alžyro piratas ir nereikalauju išperkamųjų už belaisvį.

---

[1] A n k e r a s — 31 litras.

— Gal ir tavo tiesa, bet ko tu toks užsispyręs? Jeigu dievai žino kokiomis apgaulėmis neprikalbėjai dukterėčios pabėgti, tai leisk apieškoti laivą. Tie abu jaunuoliai nusiramins, o mūsų susitarimas pasiliks koks buvęs.

— Aš nieko prieš, bet atmink! Jeigu kratos metu jiems po kojomis pasimaišys koks ryšulys su bebrų ir kiaunių kailiais ar kitokiomis kolonialinėmis prekėmis, aš turėsiu prisipažinti, su kuo prekiavau.

— Tavo teisybė. Geriau tegul mano ryšuliai lieka toliau nuo smalsių akių. Ką gi, matau, Bangpūty, kad šiuo metu mes nesusitarsime. Aš palieku tavo laivą, nes iš tikrųjų geros reputacijos pirkliui pavojinga bendrauti su valdžios įtariamu asmeniu.

Kontrabandininkas šyptelėjo niekinamai ir drauge gailiai ir prisilietė pirštais gitaros stygų.

— Palydėk garbingąjį biurgerį pas jo bičiulius, Zefyrai, — paliepė jis berniukui ir nusilenkė oldermenui, norėdamas nuslėpti savo jausmus. Įžvalgesnis stebėtojas, pažįstantis žmones, būtų pamatęs, kad net apgailestaudamas ir liūdėdamas kontrabandininkas neprarasdavo įgimtos ar apsimestinės laisvos laikysenos ir kalbos gyvumo.

XVI

Šauni bus mano karalystė;
Muzika nieko nekainuos.

Šekspyras, „Audra"

Tuo metu, kai kabinoje vyko slaptas pasitarimas, jūreivis su indiškąja juosta maloniais pokalbiais linksmino Ladlou ir patroną. Pastarasis nebuvo iš šnekiųjų, taigi daugiausia kalbėjosi tarp savęs abu jūreiviai juos dominančiomis temomis. Pasirodžius susimąsčiusiam, nusivylusiam ir susirūpinusiam Mindertui van Beverutui, jų mintys pakrypo visai kita linkme. Matyt, biurgeris manė, kad jis per mažai pasiūlė kontrabandininkui už dukterėčią, nes iš jo išvaizdos buvo aišku, — oldermenas nepatikėjo, jog dukterėčios nėra brigantinoje. Tačiau, bičiuliams paklausus, kokie pasitarimo rezultatai, jis dėl jam vie-

nam žinomų priežasčių ėmė išsisukinėti, vengdamas tiesaus atsakymo.

— Galiu tik vienu atžvilgiu jus užtikrinti, — pasakė jis, — greitai šis nesusipratimas paaiškės ir Alida de Barberi grįš laisva ir su geriausia reputacija,— tokia, kaip van Stoperio firmos Olandijoje. Tas keistuolis tvirtina, kad mano dukterėčios čia nėra, ir aš linkęs jam patikėti. Tiesą sakant, jeigu mes galėtume apžiūrėti laivą, kad ir neliesdami krovinio ir triumų, tada neliktų abejonių, bet... hm... hm... džentelmenai, neturėdami jokių įrodymų, turime patikėti jo žodžiais.

Ladlou žvilgterėjo į debesį virš Raritano žiočių ir niekinamai šyptelėjo.

— Tegul pakyla rytų vėjas, — pagrąsino jis, — ir mes kiek tinkami pakratysime kajutes ir triumus.

— Ššš!.. garbingasis Rumpelis gali išgirsti šį grasinimą... Be to, ar nebūtų protingiau duoti šiai brigantinai ramybę?

— Misteri oldermenai van Beverutai, — rausdamas prabilo kapitonas, — aš negaliu iš meilės jūsų dukterėčiai apleisti savo pareigų. Net tuo atveju, jeigu Alida de Barberi bus išvežta iš mūsų krašto kaip gėdingo sandėrio auka, brigantinos savininkas negalės išplaukti į atvirą jūrą be karališkojo kreiserio leidimo.

— Gal jūs pakartosite šiuos žodžius Jūrų burtininkei? — paklausė Rumpelis, išdygęs tarsi iš po žemių už Ladlou nugaros.

Nuo šio keisto ir netikėto klausimo visi net krūptelėjo. Susitvardęs, jaunasis kapitonas išdidžiai atsakė:

— Ar jai ar kokiai kitai baidyklei, kokią iššauksite savo burtais!

— Ką gi, jūs davėte žodį. Geriausias būdas sužinoti praeitį ar įspėti, iš kurios pusės pakils vėjai ir uraganai, — pasiklausti mūsų valdovę. Jai nėra paslapčių, ir ji pasakys jums viską, ką tik norėsite sužinoti. Mes kreipsimės į ją, kaip visad.

Su šiais žodžiais Rumpelis paliko svečius ir dingo laive. Tuoj po to kažkur netoliese pasigirdo muzikos garsai, kurie nustebino ir sužavėjo Ladlou ir patroną. Oldermenas kažkodėl liko abejingas.

Po trumpos ir greitos įžangos, sugrotos kažkokiu nepažįstamu instrumentu, pasigirdo aukšta gaida, ir uždainavo jau girdėtas vyriškas balsas. Žodžius buvo sunku suprasti, tačiau atrodė, kad daina garbino kažkokią jūrų deivę.

— Cypavimai ir fleitos! — suburbėjo Mindertas van Beverutas, vos tik nutilo paskutinieji dainos garsai. — Tai tikri pagonys! Padoriam prekiautojui, neslepiančiam savo reikalų, norisi kuo greičiau bėgti bažnyčion! Mums nereikia nei sausumos, nei jūros, nei jokių kitokių burtininkių! Ko mes delsiame šioje brigantinoje, sužinoję, kad mano dukterėčios čia nėra? Net jeigu sumanytumėme kokį nors prekybinį sandėrį, šiame laive nėra nieko, ko galėtų pageidauti padorus manhetenietis. Pati klampiausia pelkė tavo valdose, patrone, yra saugesnė vieta, negu šis laivas, apie kurį sklinda tokie baisūs gandai.

Kinderhuko patronui visa tai, ką jam teko pamatyti, padarė stiprų įspūdį. Lėtą ir flegmatišką stambaus sudėjimo Olofą van Statsą sunku būdavo išvesti iš dvasinės pusiausvyros arba išgąsdinti. Dar visai neseniai pasitaikydavo netgi išsilavinusių žmonių, kurie šventai tikėjo antgamtiškų jėgų, valdančių mūsų gyvenimą, egzistavimu. Naujosios Olandijos gyventojus mažiau slėgė prietarai, negu dievobaimingas Naujosios Anglijos provincijas, tačiau net patys šviesiausi olandų kolonistų protai nebuvo visai laisvi nuo jų. Netgi mūsų laikais dar yra jų prietaringų palikuonių. Burtais buvo labai tikima, ir dažnai net garbingi kolonistai kreipdavosi į žinomą burtininkę, prašydami paaiškinti, kaip tas ar anas nesuprantamas reiškinys paveiks jų likimą. Lėtos mąstysenos žmonės mėgsta stiprius pojūčius, nes smulkūs įvykiai jų nejaudrina; taip pat yra pastebėta, kad mažai geriantieji žmonės labiau mėgsta stiprius gėrimus. Patronas priklausė kaip tik tokiai žmonių grupei, ir todėl visi tie įvykiai slapta jį žavėjo.

— Dar neaišku, kuo baigsis šitas nuotykis, misteri oldermenai van Beverutai, — atsakė Olofas van Statsas, — prisipažinsiu, norėčiau kuo daugiau išgirsti ir pamatyti, kol išlipsime į krantą. Tas Jūrų Skrajūnas visai ne toks žmogus, kaip apie jį šneka mūsų mieste. Pabuvę ilgiau brigantinoje, mes įsitikinsime, kaip yra iš tikrųjų. Atsimenu, mano gerbiamoji velionė tetulė sakydavo, kad...

— Židiniai ir tradicijos! Jūsų tetulė buvo neišsenkanti aukso kasykla ateities pranašautojams! Jūsų laimė, patrone, kad kaip užmokestis jiems nepateko į rankas visas jūsų palikimas. Pažvelkite, antai kalno papėdėje „Saldusis pavėsis“: tai, kas skirta visų akims, jūs matote iš lauko, o tai, kas man vienam, saugoma mano viduje... Paklauskite kapitoną Ladlou, jis tarnauja karalienei ir tikriausiai nepanorės tuščiai gaišti laiką kvailiems pokštams!

— Aš taip pat noriu išsiaiškinti viską iki galo, — atkirto „Koketės“ kapitonas. — Vėjo kryptis šiuo metu tokia, kad abu laivai negali pajudėti iš vietos. Kodėl gi arčiau nesusipažinus su tais nepaprastais žmonėmis, kurie plaukioja šia brigantina?

— Ak, štai kaip! — iškošė oldermenas pro dantis. — Šitas jūsų troškimas viską pamatyti ir pažinti užtrauks mums nelaimę. Vis nepasisotinate fantastika, sukatės apie paslaptis kaip drugeliai apie žvakės liepsną, kol nudegsite sparnus.

Tačiau biurgerio bendražygiai atrodė tvirtai pasiryžę pasilikti, ir jam nebuvo kitos išeities, kaip apsiginkluoti kantrybe. Jis neturėjo ramybės, kad gali išaiškėti jo ryšiai su kontrabandininku, tačiau, antra vertus, Olofo van Statso silpnybė smalsiai ir su slepiama baime dairytis aplinkui, įtempus ausis, jam taip pat buvo nesvetima. Net kapitoną Ladlou nepaprasta padėtis, kurioje jis atsidūrė, jaudino daugiau, negu jis pats sau būtų prisipažinęs. Nėra žmonių, kurie atsispirtų kitų patrauklumui. Jaunasis kapitonas įsitikino tuo, pajutęs, kaip jį paveikė rimta brigantinos jūreivių išvaizda ir malonus elgesys. Ladlou buvo prityręs jūrininkas ir sugebėdavo, kaip daugelis jo profesijos žmonių, pagal kai kuriuos požymius atskirti, iš kurio krašto kilęs žmogus. Tais laikais žmonės, surišę savo gyvenimą su jūra, nepasižymėjo plačiu akiračiu. Net karininkai elgėsi grubiai ir šiurkščiai, jų žinios buvo ribotos, protus kaustė prietarai. Todėl nenuostabu, kad paprasti jūrininkai nė nežinojo apsišvietusios to meto visuomenės dalies pažiūrų. Pasikėlęs į brigantiną, Ladlou tuoj pastebėjo, kad įgulą sudarė įvairiausių tautybių žmonės. Parenkant ją, matyt, buvo labiau atsižvelgiama į kandidatų amžių ir asmenines savybes, negu į rasę. Čia buvo ir kresnas, stiprus suomis nuoširdaus pailgo veido ir abejingo žvilgsnio, ir tamsus klasikinių veido bruožų Viduržemio jūros atstovas, nuolat neramiai žvilgčiojantis į horizontą. Šie du jūreiviai pasirodė škancuose [1] ir prisiartino prie svečių, nutilus muzikai. Ladlou pamanė, kad juos atviliojo muzika, bet, pasirodžius Zefyrui, suprato apsirikęs. Atėjo Rumpelis ir pakvietė juos grįžti į kajutę. Paaiškėjo, kad tie žmonės, kaip ir jie, norėjo kreiptis į burtininkę, kuri, atrodė, turėjo milžiniškos įtakos brigantinos jūrininkams.

Kiekvienas iš susirinkusiųjų mažame prieškambaryje buvo

---

[1] Škancai — laivo viršutinio denio dalis tarp vidurinio ir užpakalinio stiebų.

pagautas skirtingų jausmų. Ladlou apėmė karštas, bebaimis, tam tikra prasme profesinis smalsumas; du jo bendražygiai širdy prisibijojo paslaptingosios burtininkės galybės. Buvo akivaizdu, kad jūrininkai bukai paklusnūs ir atsidavę, o berniuko veide matėsi nuoširdus vaikiškas siaubas. Jūreivis su indiškąja juosta laikėsi rimtai, tyliai ir, keisčiausia, labai pagarbiai. Po valandėlės pats Bangpūtys atidarė duris ir pamojo jiems įeiti.

Didžioji kajutė buvo visiškai pasikeitusi: iliuminatoriai laivagalyje buvo užtemdyti, avietinė užuolaida dengė nišą. Šviesa krito per šoninį atvirą iliuminatorių, ir kajutėje buvo prietema. Šviesos lopinėliuose spindėjo švelnios drapiruotės klostės.

Kontrabandininkas sutiko svečius, tyliai nusilenkdamas. Jis buvo susikaupęs ir dar rimtesnis, negu pirma. Tik kapitonui Ladlou pasirodė, kad jo gražios lūpos priverstinai ir liūdnai šyptelėjo. Patronas sužavėtas spoksojo į tamsų kontrabandininko veidą, tarsi matydamas prieš save žmogų, tarnaujantį kažkokiai antgamtiškai dievybei. Oldermenas reiškė savo jausmus, kartkartėmis nepatenkintas subumbėdamas, tačiau prietaringas pagarbumas pamažu išsklaidė jo blogą nuotaiką.

— Man pranešė, kad jūs norite kalbėtis su mūsų valdove,— tyliai tarė kontrabandininkas.— Atrodo, čia yra ir daugiau žmonių, norinčių išgirsti jos protingus patarimus. Jau daug mėnesių mes nebendravome su savo valdove, nors jos knyga visada atversta norintiems pasisemti išminties. Ar jūs nebijote susitikti su ja?

— Jos didybės priešai niekada man neprikišo bailumo, — nepatikliai šypsodamasis, atsakė Ladlou. — Pradėkite savo burtus, o mes pažiūrėsime.

— Mes ne raganiai, sere, o ištikimi jūrininkai, pildantys savo valdovės valią. Žinau, jūs skeptiškai nusiteikę, bet dar didesni narsuoliai prisipažino klydę net be šitokių įrodymų. Ššš... mes ne vieni... aš girdžiu, atsidaro durys.

Kontrabandininkas žengė kelis žingsnius atgal į bendrą būrį ir tylomis laukė. Tyliai grojant tam pačiam keistam instrumentui, užuolaida pakilo. Net Ladlou susijaudino, išvydęs tai, kas ten slėpėsi.

Moters figūra, tokia pat poza ir taip pat aprengta, kaip Jūrų burtininkė laivo priekyje, stovėjo viduryje nišos. Kaip ir anoji, vienoje rankoje laikė atverstą į žiūrovus knygą, o antrąja rodė kažkur priekin, tarsi žymėdama brigantinos kursą. Žals-

vas drabužis pleveno, lyg vėjo plaikstomas, tamsų veidą puošė ta pati paslaptinga ir nenusakoma šypsena.

Oldermenas ir jo draugai susižvalgę, atsigavo iš pirmo nustebimo. Kontrabandininko žvilgsnyje sušvito pergalės džiaugsmas.

— Kas norite kreiptis į mūsų laivo valdovę, kalbėkite. Ji atvyko iš toli ir tik trumpą akimirksnį tebus su mumis.

— Norėčiau sužinoti, — paklausė Ladlou, giliai atsidusęs, kaip žmogus po sunkaus ir staigaus sukrėtimo, — ar toji, kurios ieškau, yra brigantinoje?

Šios nepaprastos ceremonijos mediumas nusilenkė ir, prisiartinęs prie atverstos knygos, pagarbiai pasilenkė, skaitydamas ar apsimesdamas skaitąs.

— Užuot atsakiusi, Jūrų burtininkė jūsų klausia: ar jūs tikrai trokštate rasti tą, kurios ieškote?

Ladlou paraudo. Po valandėlės vyriškumas, būdingas jo profesijai, nugalėjo savimeilę, ir jis tvirtai atsakė:

— Tikrai trokštu.

— Jūs jūreivis, o šios profesijos žmonės savo širdį aukoja jūrai. Ar jūs mylite tą, kurios ieškote, stipriau už keliones, už savo laivą, labiau, negu savo jaunystės svajones ir garbę, kurios siekia kiekvienas jaunas jūreivis?

„Koketės“ kapitonas susimąstė. Po trumpos valandėlės, tarsi patikrinęs save, jis atsakė:

— Myliu ją taip, kaip vyras moka mylėti.

Kontrabandininko veidas apsiniaukė. Jis vėl prisiartino prie knygos ir pažvelgė į ją.

— Jūs turite pasakyti, ar paskutinieji įvykiai nesudrumstė jūsų pasitikėjimo ta, kurios ieškote?

— Sudrumstė, bet nesugriovė.

Jūrų burtininkė sukrutėjo, ir paslaptingos knygos lapai virptelėjo, tarsi trokšdami greičiau užbaigti savo pranašavimus.

— Ar sugebėtumėte įveikti savo smalsumą, išdidumą ir visus kitus vyriškus jausmus ir neklausinėti jos apie paskutiniuosius įvykius?

— Aš pasiryžęs daug ką padaryti dėl vieno meilaus Alidos de Barberi žvilgsnio, bet jei pasielgčiau taip, kaip jūs sakote, netekčiau jos pagarbos. Jeigu rasiu ją tokią, kokią praradau, visą savo gyvenimą pašvęsiu jos laimei, jeigu ne,— visą savo gyvenimą gedėsiu dėl jos puolimo!

— Ar esate kada nors pavydėjęs?

— Pirma pasakykite, ar turiu tam pagrindo! — sušuko jaunuolis ir žengė artyn prie nejudančios figūros, ketindamas geriau į ją įsižiūrėti.

Geležinė Rumpelio ranka jį sulaikė.

— Negalima peržengti pagarbos ribų mūsų valdovei,— ramiai paaiškino jis, mostu parodęs kapitonui grįžti į savo vietą. Pyktis blykstelėjo suerzinto jaunuolio akyse; paskui jis prisiminė savo bejėgiškumą ir susivaldė.

— Ar esate kada pavyduliavęs? — ramiai pakartojo savo klausimą kontrabandininkas.

— Argi būna meilė be pavydo?

Pasigirdo tylus atodūsis, nors niekas nesuprato, iš kur jis sklido. Oldermenas atsigręžė į patroną, įtardamas, kad tai jis atsiduso, o sunerimęs Ladlou smalsiai dairėsi aplinkui, nesuprasdamas, kuris iš dalyvaujančių taip jausmingai pritarė jo žodžiams.

— Jūsų atsakymai teisingi,— po ilgokos pauzės tarė kontrabandininkas. Paskui, pasisukęs į Olofą van Statsą, paklausė:

— Ką jūs trokštate surasti?

— Mes visi čia to paties atvykome.

— Ar jūs nuoširdžiai trokštate?

— Norėčiau ją surasti.

— Jums priklauso turtingos žemės ir namai. Ką jūs branginate labiau: tą, kurios ieškote, ar savo turtą?

— Aš vertinu ir viena, ir antra. Būtų beprotybė stumti mylimą moterį į skurdą.

Oldermenas garsiai atsikrenkštė ir, pats išsigandęs savo sukelto triukšmo, instinktyviai linktelėjo, atsiprašydamas nebylią figūrą nišoje; po to jis vėl sustingo ta pačia poza.

— Jūsų atsakyme daugiau išminties, negu jausmo. Ar esate pavyduliavęs?

— O, dar ir kaip! — karštai sušuko Mindertas van Beverutas.— Aš pats mačiau, kaip patronas padūko lyg lokė, netekusi mažylio, kai mano dukterėčia kartą nusišypsojo bažnyčioje, nors toji šypsena buvo skirta pagyvenusiai damai, pasisveikinusiai su ja. Filosofija ir šaltakraujiškumas, patrone! Po velnių, gal būt, Alida girdi šį pokalbį?.. Jos prancūziškas kraujas užvirs, išgirdus, kad jūsų meilė monotoniška kaip rotušės bokšto laikrodis.

— Ar sutiktumėte ją, neklausinėdamas, kas įvyko?

— Neklausinės! Neklausinės! — vėl įsikišo oldermenas.—

Misteris van Statsas išpildys savo įsipareigojimus kaip patikimiausia Amsterdamo firma.

Knyga vėl suvirpėjo, šį kartą tarsi iš nepasitenkinimo.

— Ko tu nori iš valdovės? — paklausė kontrabandininkas šviesiaplaukį jūreivį.

— Aš sudariau sutartį su keliais verteivomis tėvynėje ir prašau valdovę pasiųsti mums palankų vėją, kad greičiau galėtume praplaukti protaka.

— Eik. „Jūrų burtininkė“ išplauks, kai ateis laikas. O ko tau?

— Aš norėčiau sužinoti, ar kailiai, kuriuos vakar nusipirkau, atneš man pelno?

— Pasitikėk mūsų valdove. Ar kada per ją kentėjome nuostolius? O tave, vaikeli, kas atvedė čionai?

Berniukas suvirpėjo ir valandėlę negalėjo ištarti nė žodžio.

— Sako, viskas labai keista sausumoje!

— Tau jau atsakyta. Galėsi apsilankyti sausumoje drauge su visais.

— Sako, vaisiai tiesiog nuo medžio neišpasakytai skanūs...

— Tau jau atsakyta. Džentelmenai, mūsų valdovė palieka mus. Jai žinoma, kad vienas iš jūsų grasinate jos numylėtai brigantinai žemiškosios karalienės vardu. Ji suteiktų jums per daug garbės, atsakinėdama į tokius tuščius grasinimus. Dėmesio! Jos tarnai jau pasiruošę!

Vėl pasigirdo švelnūs akordai, ir uždanga lėtai nusileido. Po to kažkas garsiai trinktelėjo, tarsi užsidarė sunkios durys, ir viskas nutilo. Burtininkei išnykus, oldermenas tarsi atsigavo, jo kalba ir mostai tapo širdingesni. Jis giliai ir lengvai atsiduso; net Rumpelis laisviau pasijuto. Abu jūrininkai ir berniukas išėjo.

— Brigantinos valdovė retai pasirodo žmonėms, vilkintiems karališkojo laivyno uniformą,— kreipėsi kontrabandininkas į Ladlou.— Vadinasi, jūsų kreiseris nėra burtininkės nemalonėje, kaip kiti laivai, plaukiojantys po vandenyną su ilgomis karališkomis vėliavomis.

— Tavo valdovė, tavo laivas ir tu pats — labai įdomus reginys! — atsakė jaunuolis ir vėl nepatikliai ir išdidžiai nusijuokė.— Kažin, kaip ilgai tęsis šis spektaklis karališkojo iždo sąskaita?

— Mes pasitikime Jūrų burtininkės galybe. Ji išsirinko mūsų brigantiną, pavadino ją savo vardu ir savo ranka rodo jai kelią. Būtų gėda abejoti, turint tokią apsaugą.

— Gal pasitaikys proga ją išbandyti. Jeigu ji būtų giliųjų vandenų deivė, tai dėvėtų mėlyną drabužį. Toks lengvas laivas nepaspruks nuo „Koketės“!

— Argi nežinote, kad jūros spalva įvairiose vietose nevienoda? Mes nebijome jūsų grąsinimų; kai ištikimasis Rumpelis ves jus į krantą, pažvelkite dar kartą į knygą. Burtininkė neabejotinai paliks mums kokį nors savo apsilankymo ženklą.

Kontrabandininkas linktelėjo kaip didikas, atleidžiantis savo dvariškius, ir pasitraukė už užuolaidos. Pasislėpdamas jis dar metė per petį smalsų žvilgsnį, tarsi norėdamas įsitikinti, kokį įspūdį paliko pasikalbėjimas.

Oldermenas van Beverutas ir jo draugai sulipo į valtį, nepasikeitę nė vienu žodžiu. Rumpelis ženklu paliepė sekti jį ir jie atsisveikino su gražiąja brigantina, giliai susimąstę apie tai, ką teko išvysti.

Iš mūsų pasakojimo matyti, kad Ladlou nepatikėjo tuo, ką matė laive, nors buvo gerokai nustebintas. Jam taip pat nebuvo visai svetimi prietarai, kurių įtakoje buvo dauguma jūreivių. Tačiau auklėjimas ir įgimtas sveikas protas padėjo jam atsikratyti to aklo tikėjimo antgamtinėmis jėgomis, būdingo visiems mirtingiesiems. Jis sugalvojo daugybę prielaidų, aiškinančių įvykius brigantinoje, bet nė už vieną galvos nedėjo. Visi tie spėliojimai tik kurstė jo smalsumą ir skatino dar atkakliau skverbtis į paslaptį.

Kinderhuko patronui ši diena suteikė retą ir su niekuo nesulyginamą malonumą, kokį patiria stipriai sukrėstos lėtos prigimtys. Jis nenorėjo, kad paaiškėtų jį apnikusios abejonės, ir nesiėmė jokių žygių, kurie galėtų sugriauti malonias iliuzijas. Kai jis nustodavo galvojęs apie nuostabią ir antgamtišką būtybę, jo atmintyje iškildavo gražus kontrabandininko veidas, jo dviprasmiška šypsena ir maloni išvaizda.

Kai valtis kiek atsitolino nuo brigantinos, Rumpelis atsistojo ir apžvelgė dailų laivo korpusą bei takelažą.

— Jūrų burtininkė palydėjo daugelį laivų į plačias ir nežinomas vandenynų erdves,— tarė jis,— bet niekad jai neteko globoti tokio gražaus laivo, kaip mūsiškis... Kapitone Ladlou, šiandien mes žaidėme savotiškų slėpynių, bet rytoj viską nulems mūsų miklumas, mokėjimas valdyti laivus ir jų eiklumas. Jūs tarnaujate karalienei Onai, o aš — burtininkei su žaliąja skraiste. Tegul kiekvienas iš mūsų lieka ištikimas joms; dangau, apsaugok mus nuo išdavystės!.. Ar norite prieš sunkius išbandymus pažvelgti į knygą?

Ladlou tylomis linktelėjo, ir valtis pasuko prie laivo priekio. Visi trys, neišskiriant nė oldermeno, nustėro, pamatę nejudančią figūrą. Jos veidas atrodė dar labiau susimąstęs, o lūpose žaidė pilna ironijos šypsena.

— Jūs pirmasis davėte klausimą, todėl jums pirmam priklauso atsakymas,— pasakė Rumpelis, ženklu parodydamas Ladlou, kad tas perskaitytų atverstą puslapį.— Mūsų valdovė daugiausia reiškia savo mintis senovės poetų eilėmis; jų eilės mums artimos, kaip ir visai žmonijai.

— Ką tai reiškia? — skubiai paklausė Ladlou.

Klaudijau, tu garbę sužadėtinei
Turi grąžinti,
Taip, Andželai, mylėk ją.
Jos dvasininku aš buvau
Ir jos dorove įsitikinau.

— Aiškiai pasakyta, bet aš norėčiau, kad tos, kurią myliu, nuodėmes išklausytų ir atleidimą duotų kitas dvasininkas.

— Nutilkite! Jaunas kraujas greitai užverda! Mūsų valdovė nepakęs, kad kas nors šaipytųsi iš jos pranašavimų... O dabar jūsų eilė, patrone, atverskite lazdele sekantį puslapį ir sužinosite, ką jums žada likimas.

Olofo van Statso galinga ranka pakilo nedrąsiai ir smalsiai lyg mergaitės. Iš jo akių buvo matyti, kokį malonumą jam teikia šis susijaudinimas. Susirūpinęs veidas rodė, kad jo protą smarkiai temdė prietarai, blogo auklėjimo rezultatas. Jis garsiai perskaitė:

Aš tau tik gero telinkiu,
Todėl, jeigu mane palankiai išklausysi,
Tegul bus tai, kas mano — tavo; tavo — mano;
Vesk mus į rūmus. Ten mes pamatysim,
Kas lig šiol nežinoma mums buvo.

Šekspyras, „Saikas už saiką"

— Čia man patinka! Kas gali būti teisingiau: „Kas tavo — mano, mano — tavo", iš tikrųjų tai teisinga, patrone! — sušuko oldermenas.— Tai pats lygiateisiškiausias sandėris, kai abu indėliai vienodi! Šie žodžiai teikia gerų vilčių. O dabar, mielas jūreivi, mes norime patekti į krantą ir grįžti į „Saldųjį pavėsį".

Matyt, tai ir yra tas rūmas, apie kurį kalbama eilėse. „Kas ligi šiol nežinoma mums buvo“, — tai, tur būt, vargšelės Alidos pokštai! Žaidžia su mumis slėpynių, vien norėdama patenkinti savo moterišką tuštybę ir pastatyti tris rimtus ir garbingus žmones į kvailą padėtį... Liepkite plaukti, misteri Rumpeli, jeigu tai jūsų tikras vardas; jūs buvote mums labai malonus.

— Ledi įsižeis, jei pasišalinsime neišklausę iki galo, ką ji norėjo mums pasakyti. Dabar, garbingasis oldermene, atsakymas jums. Su lazdele atskleiskite sekantį puslapį ir sužinosite, kokią naudą turėsite iš šio apsilankymo „Jūrų burtininkėje“.

Mindertas van Beverutas dvejojo. Kaip ir visi kolonijos gyventojai, jis slaptai tikėjo burtais: Rumpelio žodžiuose jis pajuto paslėptą užuominą į jo prekybines machinacijas. Jis paėmė lazdelę ir atvertė kitą puslapį. Jame tebuvo tik viena eilutė iš tos pačios Šekspyro komedijos:

Tegul šaukliai mieste apskelbia...

Negalvodamas oldermenas van Beverutas garsiai perskaitė pranašavimą ir, sudribęs ant suolelio, dirbtinai nusijuokė, lyg čia būtų buvęs vaikiškas pokštas.

— Man užteks šių pranašavimų! Gal mus užpuolė priešai ar kokia kita nelaimė gręsia visuomenei, kad apie tai reikia viešai skelbti gatvėse? Iš tikro, saikas už saiką! Klausyk, misteri Rumpeli, iš tos tavo žaliosios mergšės nieko gero nesitikėk; jeigu ji neišmoks tinkamiau elgtis, nė vienas padorus žmogus nebenorės su ja turėti reikalų. Aš netikiu burtais,— nors šiais metais nei iš šio, nei iš to atsirado toji protaka, — ir jūsų burtininkės žodžiai man kaip žirniai į sieną! Tegul tik ji pabando mane šmeižti mieste ar kolonijoje, Olandijoje ar Amerikoje, aš jai parodysiu! Aišku, man būtų labai nemalonu, jeigu tektų neigti kažkokias kvailas paskalas, todėl patariu jums: geriau užčiaupkite jai burną!

— Pabandykite sustabdyti uraganą! Jos pranašavimai išsipildys, ir jūs tai pamatysite... Kapitone Ladlou, jūs vėl galite elgtis, kaip tinkamas. Protaka nebeužkerta kelio į jūsų kreiserį. Štai už anos kalvelės jūs rasite savo valtį ir laukiančius jūreivius. O dabar, džentelmenai, pasikliaukime Jūrų burtininke, savo vikrumu ir palankiu vėju. Likite sveiki!

Vos tik trijulė išlipo į krantą, valtis šovė atgal bangomis. Po valandėlės oldermenas ir jo draugai pamatė, kad ji jau buvo taliais[1] keliama į brigantiną.

XVII

Nelaimėj išradingas ir drąsus,
Prie storo stiebo virvėm prisirišo
Ir plūduriavo šėlstančioj audroj
Tarytum Arionas ant delfino.

Šekspyras, „Dvyliktoji naktis"

Visus įvykius, kurie tą rytą dėjosi įlankoje ir jos pakraštyje, matė dar vienas smalsus ir labai susidomėjęs stebėtojas. Tai buvo vergas, vardu Bonis, oldermeno patikėtinis; jis valdydavo „Saldųjį pavėsį", kai patroną reikalai pašaukdavo į miestą. Tiesą sakant, šias pareigas Boniui tekdavo eiti maždaug du trečdalius metų laiko. Atsakomybė ir pasitikėjimas paveikė šį negrą, kaip kad tai veikia labiau išprususius žmones. Jis buvo išmokęs atsargumo; savarankiškas gyvenimas išugdė jam pastabumą ir budrumą, o tat reta šių nelaimingų žmonių tarpe. Nėra didesnės tiesos, kaip ta, kad žmonės, pripratę būti valdomi, noriai atsisako ne tik teisių į savo kūną, bet ir į mąstymą. Ištisos tautos kartais vadovaujasi klaidingais instinktais tik todėl, kad tai naudinga valdančiųjų saujelei, kuri savo ruožtu perduoda tas klaidas savo įpėdiniams. Laimė, kai tik žmogui suteikiama galimybė lavinti įgimtus gabumus, jis ima tobulėti, mąstyti ir tampa daugiau ar mažiau nepriklausomas. Tam tikra prasme, šį teiginį galėjo paremti ką tik paminėtas vergas.

Nėra ko pasakoti, kad Boniui buvo patikėta paslaptis apie šeimininko ryšius su brigantinos įgula. Visa, kas vyko vasarvietėje, buvo Boniui žinoma. Reikėjo vis naujo peno patenkinti pažadintą smalsumą, ir negras pastebėdavo menkiausią daiktą, nors ne viskas, kas vyko „Saldžiajame pavėsyje", buvo jam suprantama.

Darbuodamasis kastuvu oldermeno sode, jis pastebėjo, kad

[1] T a l i a i — judamų skridinių sistema sunkumams pakelti ir perkelti.

rytą šeimininkas ir jo svečiai, lydimi Erazmo, persikėlė per protaką. Jis nusekė juos akimis iki didžiojo ąžuolo, kurio šešėlyje jie stabtelėjo, po to matė, kaip jie nuplaukė į brigantiną. Negras, pamiršęs savo darbą, stovėjo pasirėmęs į kastuvą — ši nepaprasta išvyka į keistą, paslaptingą laivą davė gausų peną jo smegenims. Jis gerai žinojo, kad šeimininkas buvo labai atsargus ir, atsilankius kontrabandininkams pakrantėje, beveik neiškeldavo kojos iš namų. O dabar jis pats savo noru lindo liūtui į nasrus, lydimas karališkojo kreiserio kapitono. Todėl nenuostabu, kad negras negalėjo atsitraukti nuo šių reginių, ir nė viena smulkmena nepaspruko nuo jo įžvalgių akių. Visą tą laiką, kol brigantinoje dėjosi nepaprasti dalykai, jau aprašyti ankstyvesniame skyriuje, Bonis kas valandėlę žvilgčiojo į brigantiną ir pakrantę.

Pamatęs, kad šeimininkas su savo palydovais grįžta į krantą, vergas įsitempė kaip styga. Jie vėl susirinko ąžuolo papėdėje; ten vyko ilgas ir, tur būt, labai svarbus pasitarimas. Per tą laiką negras, sulaikęs kvapą, nenuleido nuo jų žvilgsnio. Pagaliau saujelė žmonių pasitraukė nuo ąžuolo ir per tankius krūmokšnius, kurie dengė iškyšulį, pasuko į šiaurinę jo dalį, užuot ėję užutekio pakrante protakos link. Tada Bonis giliai atsikvėpė ir apsidairė aplinkui, ieškodamas naujo maisto savo smalsumui.

Valtis jau buvo užkelta į brigantiną, kuri, kaip ir pirma, ramiai stovėjo, išmetusi inkarą; gražus ir nuostabiai grakštus laivas nerodė nė mažiausio ženklo ketinąs išplaukti. Tas tvarkingas, puošnus laivas buvo lyg išmiręs. Karališkajame kreiseryje, kuris, deja, nepasižymėjo tokiu grakštumu ir poetiškais kontūrais, viešpatavo ta pati ramybė. Abu laivus skyrė maždaug lygos nuotolis. Bonis gerai pažinojo apylinkes. Pamatęs, kad tie, kurių pareiga ginti karalienės teises, šitaip užsimiršo, negras pamanė, kad čia kalta laivų padėtis ir kreiseryje niekas nežino, jog čia pat pašonėje yra brigantina. Tai visai suprantama, jeigu prisiminsime, kad užutekio pakrantė buvo visa apaugusi krūmokšniais, o iki pat siauros, smėlėtos nerijos galo stiebėsi ąžuolai ir pušys. Todėl negras, keletą minučių paspoksojęs į nejudančius laivus, pagaliau nuleido akis į žemę, papurtė galvą ir prapliupo tokiu garsiu juoku, kad atvirame virtuvės lange pasirodė apvali jo gyvenimo draugės fizionomija. Ji pareikalavo, kad Bonis paaiškintų, kas jį taip prajukino. Jai atrodė, kad taip linksmintis vienam, mažų mažiausiai — nedraugiška.

— Žinoma, kai sužinai ką nors linksmo, niekada man nepa-

sakai,— suriko burbeklė.— Labai džiaugiuosi, kad tu pagaliau nusitvėrei kastuvą, tik mano protas neišneša, koks čia juokas, kai visas sodas apžėlęs piktžolėmis!

— Po velnių! — sušuko negras, reikšmingai numojęs ranka.— Ką tu išmanai politikoje, juodoji moterie?! Užuot plepėjus, eik virti pietų. Tu pasakyk man, Filisa, kodėl kapitonas Ladlou nepakelia inkaro ir net nebando sučiupti to valkatos, kuris ramiai sau stovi užutėkyje? Paaiškink man tai! Negali? Jeigu negali, tai netrukdyk žmogui, turinčiam galvą ant pečių, juoktis, kiek jam telpa. Truputis linksmybės nepakenks karalienei Onai ir neužmuš gubernatoriaus!

— Darbas ir nemiga visai mane pribaigs, Boni, — pasiskundė žmona.— Dešimta, dvylikta, trečia valanda nakties — o miego nė vienoje akyje! Saulei pakilus, aš jau ant kojų, o tu, juodas kvaily, knarki, įsikniaubęs į pagalvį. O dabar ir kastuvas, tavo pavyzdžiu, snaus pusę paros! Gerai dar, kad masa Mindertas geros širdies ir nelabai spaudžia prie darbo, kitaip senoji Filisa jau seniai būtų pakračiusi kojas.

— Ir nepavargsta tos bobos liežuvis! Kuriems galams šaukti visiems kaimynams, kurią valandą Bonis eina gulti? Tai jo, o ne kaimynų reikalas! Supratai? Žmogus negali tuo pačiu metu galvoti apie šimtą dalykų! Štai kaspinas — gali juo nors pasikarti. Pasiimk jį ir atmink, Filisa, kad tavo vyras turi rūpesčių iki kaklo!

Ir Bonis vėl pratrūko juokais, o jo draugė išbėgo iš virtuvės ir pagriebė dovaną — gyvatės odos spalvos kaspiną. Gavusi jį, negrė taip pat pralinksmėjo ir davė Boniui ramybę, daugiau nebesikėsindama atitraukti jį nuo tolimesnio stebėjimo.

Nuo pakrantės krūmokšnių atsiskyrė valtis, kurios laivagalyje Bonis įžiūrėjo savo šeimininko, kapitono Ladlou ir patrono figūras. Jis gerai žinojo, kad „Koketės“ šliupas buvo užgrobtas praėjusią naktį ir jo įgula paimta nelaisvėn. Todėl valties pasirodymas šioje vietoje nenustebino negro. Bet kuo arčiau jūreiviai yrėsi prie karinio laivo, tuo labiau augo Bonio smalsumas. Negras metė kastuvą ir užėmė stebėjimo punktą skardžio pakraštyje, iš kur buvo matyti visa įlanka. Kol „Saldžiojo pavėsio“ paslaptis dengė tik prekybą kontrabandinėmis prekėmis, jam viskas buvo suprantama, bet dabar, paaiškėjus tokiai antgamtiškai sąjungai tarp šeimininko ir karališkojo laivyno kreiserio kapitono, jis dar labiau įtempė akis ir ėmė sukti galvą, kaip čia yra.

Ne tik negras, bet ir daug daugiau už jį nusimanantis žmo-

gus būtų sunerimęs, žinodamas, kad taip arti vienas nuo kito stovi šie du priešiški laivai, ir pamatęs, kad vienas jų siunčia savo valtį į kitą. Nors vėjas tebepūtė iš rytų, virš Raritano žiočių palengvėle ėmė rinktis debesys. Balti, pūkuoti debesėliai, kurie visą rytą nejudėdami kabėjo virš sausumos, ėmė jungtis tarpusavyje ir pavirto dideliu, tirštu debesiu, kuris pakibo žemai ties upės žiotimis ir grasino tuoj užtemdyti visą dangų. Oras tarsi praretėjo; bangų mūša garsiai ir be jokio ritmo daužė krantą. Bundant oro ir vandens stichijoms, šliupas priplaukė prie kreiserio. Per akies mirksnį jis buvo užkeltas taliais aukštyn ir pasislėpė tamsiame laive.

Dabar Bonio akis prikaustė tolimesni abiejų laivų pasiruošimai, nors jo protui tai buvo neįkandama. Abu laivai nejudėjo, abiejuose nebuvo matyti žmonių. Tiesa, ant „Koketės“ stiebų pasirodė keletas vos įžiūrimų taškelių, bet dėl didelio atstumo Bonis galėjo suklysti. Net jeigu ten tikrai buvo triūsiantys jūrininkai, tai nenusimanantis jūreivystėje negras nematė jokių jų darbo rezultatų. Po valandėlės dingo ir tie keli taškeliai. Tiesa, įžvalgiam tarnui pasirodė, kad stiebų viršūnės ir marsų takelažas apsidengė tankesniu lynų tinklu. Kol negras spėliojo, žaibas nutvieskė debesį virš Raritano. Regėjos, kad tai buvo signalas kreiseriui: kai Bonis atitraukė akis nuo grūmojančio debesio ir pažvelgė į kreiserį, jis pamatė, kad laivas jau iškėlęs ir išskleidęs visus tris marselius taip lengvai, tarsi erelis būtų suplasnojęs sparnais. Vėjas dabar pūtė gūsiais, ir kreiseris sukrutėjo, tarytum norėdamas atsipalaiduoti nuo jį laikančio inkaro. Tą pačią akimirką, kai staiga pasikeitė ir vėjo ir artėjančio debesio kryptis, kreiseris staigiai pasisuko, akimirką apmirė vietoje tarsi nutrūkęs nuo pasaito žirgas, o paskui sunkiai pasviro pavėjui ir suvirpėjo nuo vėjo išpūstų sunkių burių. Dar valandėlė, ir marselių plokštumos pasisuko lygiagrečiai viena kitai. Baltos burės viena po kitos suplazdėjo ant stiebų, ir Bonis pamatė, kaip „Koketė“, vienas greičiausių karališkojo laivyno kreiserių, staiga šovė tolyn nuo kranto, genama baltų burių debesies.

Visą tą laiką brigantina ramiai ilsėjosi užutekyje ant inkaro. Vėjui pasikeitus, lengvas laivo korpusas pasisuko, ir žalsvosios skraistės burtininkė atkišo savo skruostus gaivinančioms vėjo glamonėms. Tarsi ji vienintelė saugojo laivo įgulą, nes brigantinoje nesimatė nė vieno žmogaus, kuris būtų stebėjęs dabar jiems gresiantį pavojų iš dangaus ir iš dar vieno, labiau apčiuopiamo, priešo.

Vėjas, nors dar nepastovus, tolydžio stiprėjo, ir „Koketė" greitai skriejo vandens paviršiumi, patvirtindama dar kartą, kad ją ne veltui vadino greituoju laivu. Iš pradžių atrodė, kad karališkasis kreiseris ketina aplenkti iškyšulį ir išeiti į atvirą jūrą, nes jo kursas krypo aiškiai į šiaurę; bet, vos praplaukęs nedidelę įlankėlę, dėl jos formos vadinamą „Pasaga", kreiseris lengvu, grakščiu manevru pasisuko pavėjui, nosimi tiesiai į „Saldųjį pavėsį". Dabar nebeliko abejonių, kad nuo įžymiojo kontrabandininko laivo jis gerai matomas.

Tačiau „Jūrų burtininkėje" nebuvo matyti jokių panikos žymių. Išraiškingos statulos akys kaip gyvos stebėjo kreiserio manevrus. Paklusdama vėjui, brigantina retkarčiais lengvai pasisukiodavo ant inkaro iš vienos pusės į kitą, tarytum ją būtų valdžiusi paslaptinga ranka. Iš judesių ji panėšėjo į skaliką, kai jis, iškėlęs galvą, klausosi tolimų garsų arba uosto vėjo atnešamus kvapus.

Kreiseris artinosi tokiu greičiu, kad net negras susirūpinęs reikšmingai palingavo galvą. Viskas susiklostė „Koketės" naudai: tais periodais, kai atsiverdavo protaka, užutekyje užtekdavo gylio ir dideliems laivams. Ištikimasis Bonis pamatė, kad jo šeimininko gerovei tuoj bus suduotas triuškinamas smūgis. Liko viena viltis — gal pasikeis vėjas, ir tada kontrabandininkui pavyks prasmukti.

Audra dar neprapliupo, nors grasinantis debesis, palikęs Raritano žiotis, baisiu greičiu lėkė į rytus. Oras buvo tvankus ir slogus, kaip paprastai prieš audrą, bet pakol kas iš dangaus iškrito tik keli stambūs lašai; siautėjo sausas viesulas. Įlankos vanduo sujudo, pasidarė tamsiai žalias, protarpiais atrodė, kad staigūs vėjo gūsiai plakė vandens paviršių, tarsi norėdami parodyti jam savo jėgą. „Koketė", nepaisydama šių nerimą keliančių ženklų, tvirtai laikėsi savo kurso, nei per sprindį nemažindama burių apimties. Ją valdė ne tingių Viduržemio jūros vandenų jūreiviai, jie nerovė sau plaukų, pamatę besiartinančią audrą, ir nesišaukė visų šventųjų pagalbos. „Koketės" įgulą sudarė įgudę jūreiviai, pripratę prie audringo vandenyno, išmokyti pasikliauti savo vyriškumu, vikrumu ir sumanumu, savybėmis, įgyjamomis per ilgą ir sunkią praktiką. Šimtas akių kreiseryje stebėjo atūžiantį debesį, sekė šviesos ir šešėlio žaismą, nepaliaujamai keičiantį vandens spalvą; tačiau visos jos atidžiai ir su visišku pasitikėjimu žvelgė į jaunąjį karininką, komanduojantį kreiseriui.

Ladlou žingsniavo denyje, iš pažiūros santūrus kaip visuomet; tačiau jį graužė mintys ir jausmai, nieko bendro neturintys su pareiga. Jis taip pat keletą kartų pažvelgė į artėjantį uraganą, bet tuoj jo žvilgsnis sugrįžo prie nejudančios brigantinos, tebesisupančios ant inkaro. Dabar ji buvo gerai matoma iš „Koketės". Todėl prieš keletą minučių nuo marso pasigirdęs riksmas: „Svetimas laivas užutekyje!"— jam buvo lauktas. Nustebusi, bet paklusni įgula tik dabar suprato atliekamų manevrų tikslą. Vyresnysis kapitono padėjėjas, iki šiol nesiryžęs gaišinti kapitoną tuščiais klausimais, pamatęs ieškomą taikinį, pagaliau išdrįso sulaužyti discipliną ir pirmas prabilo:

— Puikus laivas! — kiekvienas jūreivis būdavo sužavėtas, išvydęs brigantiną.— Ji galėtų tarnauti karalienei kaip jachta! Tai greičiausiai koks nors kontrabandininkas arba piratas iš Vest Indijos. Net vėliavos nepakėlė!

— Duokite jam signalą, kad jį pastebėjo karališkojo laivyno kreiseris,— mašinaliai paliepė Ladlou.— Mes išmokysime tuos valkatas gerbti karališkąją vėliavą!

Patrankos šūvis pažadino kapitoną iš susimąstymo, ir jis prisiminė, kad pats davė įsakymą.

— Ar šovėte koviniu sviediniu? — paklausė Ladlou, ir jo balse nuskambėjo priekaištas.

— Taip, sere, bet mes netaikėme, tiesiog norėjome juos perspėti. „Koketėje" neįprasta šaudyti tuščiais šoviniais, kapitone Ladlou.

— Aš nenoriu pakenkti brigantinai, net jeigu ji piratų laivas. Pasirūpinkite, kad be mano įsakymo į ją netaikytų.

— Jūsų teisybė, sere, būtų šaunu sulaikyti ją sveikutėlę; širdis neleidžia sudaužyti tokį gražų laivą kaip kokią seną baržą. Štai! Pagaliau ir jie pakėlė vėliavą! Balta! Nejaugi tai galėtų būti prancūzai?

Leitenantas pakėlė žiūronus prie akių ir kurį laiką ramiai stebėjo. Po to jo ranka nusileido, o jis pats, atrodė, stengėsi perkratyti atmintyje įvairių valstybių vėliavas, kokias jam teko matyti per ilgą savo tarnybą.

— Tur būt, šitas gudruolis atvyko iš kokio nors nežinomo krašto,— tarė jis pagaliau.— Baltame fone moters figūra, veidas klaikus, jeigu manęs neapgauna žiūronai... Kaip dievą myliu, tokia pat figūra laivo priekyje! Ar norite žvilgterėti į tas damas, sere?

Ladlou paėmė žiūronus ir smalsiai pažiūrėjo į vėliavą, kurią

įžūlus kontrabandininkas išdrįso iškelti kreiseriui panosėje. Atstumas tarp laivų jau buvo pakankamai sumažėjęs, ir buvo aiškiai matyti Jūrų burtininkės bronzinis veidas ir kerštinga šypsena, tokia pat, kaip ir ant brigantinos. Nusistebėjęs kontrabandininko drąsa, jis atidavė leitenantui žiūronus ir vėl tylėdamas ėmė žingsniais matuoti denį.

Netoliese kapitono ir jo padėjėjo stovėjo jūreivis, kurio žili plaukai ir uniforma rodė senyvą amžių. Jis girdėjo visą pokalbį. Šturmanas, neatsitraukdamas sekė audros debesį, tik retkarčiais pažvelgdamas į plačiai išskleistas bures. Akies kampeliu jis pastebėjo brigantiną.

— Brigantina su forbramstengomis, dvigubu martingelu, gaferis aukštai iškeltas,— sausai ir supratingai išvardino jūreivis laivo požymius, tarsi aprašydamas pažįstamo žmogaus figūros ir veido ypatumus.— Tas nenaudėlis galėjo nerodyti savo tamsiaveidės mergšės, aš ir taip jį pažįstu! Praėjusią vasarą trisdešimt šešias valandas vaikiausi jį Airijos vandenyse, tas apgavikas suko ratus apie mus kaip delfinas: tai priplaukia pavėjui, tai perkerta mūsų kursą, tai vėl velkasi kilvateryje lyg višta, lesiodama trupinius. Manote, kad mes jau nutvėrėme jį šiame užutekyje? Cha! Kertu lažybų iš savo mėnesinio atlyginimo, kad jis nuo mūsų paspruks. Kapitone Ladlou, tai visiems žinomo Jūrų Skrajūno brigantina.

— Jūrų Skrajūno! — kaip aidas pakartojo balsų choras; ši netikėta žinia pribloškė jūreivius.

— Galiu prisiekti prieš aukščiausią jūrų laivyno teismą,— ar anglų, ar prancūzų, vis vien,— kad tai tikrai jis! Bet ko aš čia prisiekdinėju, galiu jums duoti pasiskaityti aprašymą, kurį pats padariau, tuščiai vaikydamasis jį vidury dienos.— Kalbėdamas šturmanas išsitraukė iš kišenės tabokinę ir, praskleidęs paviršiuje gulinčius tabako lapus, ištraukė popierėlį, kuris nuo ilgo gulėjimo tarp tabako pats nedaug kuo nuo jo skyrėsi.— Štai, džentelmenai, brigantina aprašyta taip smulkiai, tarsi laivo staliaus brėžiniuose... „Nepamiršti atvežti iš Amerikos kiaunės muftą misis Trisel... nupirkti Londone ir prisiekti...“ Ne, čia kitas raštelis! Aš liepiau jūsų jungai, misteri Lafai, įpilti į mano tabokinę naujo tabako, ir tas nenaudėlis sumaišė visus mano popierius! Panašiai atsitinka su vyriausybės ataskaitomis, kai parlamentas pareikalauja duoti jas peržiūrėti. Ką gi, jaunas kraujas — karštas kraujas! Būdamas dar mažas berniukas, aš kartą įleidau bažnyčion beždžionę, tai ji ten prikrėtė tokių pokštų su

maldaknygėmis, kad sukėlė pusei metų ant kojų visą parapiją; o dvi senutės taip susiginčijo, kad dar iki šios dienos nesusitaikė. Aha, štai jis! Jūrų Skrajūnas...— ir senasis šturmanas pedantiškai išvardijo visus laivo požymius, jo stiebus ir bures, savo tiradą užbaigęs žodžiais: — Priekyje moters figūra; iškėlęs bures, jis skrieja lyg demonas, o ne žmogaus rankų darbo laivas. Pagal šiuos požymius net karalienės Onos dvaro freilina atpažintų piratą. Pažiūrėkite, antai brigantina matyti kaip ant delno!

— Jūrų Skrajūnas! — pakartojo jaunesnieji karininkai, glaudžiai ratu apsupę šturmaną ir godžiai klausydamiesi pasakojimo apie garsųjį kontrabandininką.

— Kad ir Skrajūnas, dabar jis mūsų rankose! Iš trijų pusių jam užkerta kelią smėlėtos kopos, o pavėjui — mes! — sušuko vyresnysis karininkas.— Jūs turėsite galimybę patikrinti savo aprašymą, praktiškai išmatavęs.

Šturmanas su nepasitikėjimu papurtė galvą ir vėl įsmeigė akis į artėjantį debesį.

Tuo laiku „Koketė“ visai prisiartino prie įėjimo į užutekį; nuo brigantinos ją skyrė gal pusės lygos vandens juosta. Kapitono Ladlou įsakymu visos viršutinės burės buvo nuimtos, kreiseris plaukė tik trijų marselių ir kliverio pagalba. Protakos gylis, deja, buvo nežinomas; dideli laivai, kaip „Koketė“, paprastai ja nesinaudodavo, o, artėjant audrai, reikėjo imtis ypatingų atsargumo priemonių. Locmanas kratėsi atsakomybės, nes protaka jam buvo visai nepažįstama,— ji netgi buvo laikoma netinkama navigacijai. Netgi Ladlou, kurį skatino tokie svarbūs jo širdžiai motyvai, nedrįso žengti to rizikingo žingsnio, nepateisinamo tarnybinės pareigos. Kontrabandininko šaltakraujiškumas atrodė perdaug reikšmingas ir savaime kėlė įtarimą, kad jam žinoma kažkokia kliūtis, kuri sulaikys kreiserį ir išgelbės brigantiną. Todėl kapitonas Ladlou nutarė, prieš plaukiant pirmyn, išmatuoti protakos gylį. Jis atmetė pasiūlymą atakuoti brigantiną valtimis; nors pasiūlymas atrodė protingas, kapitonas sukritikavo jį, kaip nepatikimą. Tačiau širdy jis tikėjosi, kad jam brangus asmuo yra brigantinoje, ir nenorėjo, kad kontrabandininkų laivas taptų žiauraus mūšio vieta. Į vandenį nuleido laivelį, sutraukė grotmarselį, ir kapitonas Ladlou, lydimas locmano ir šturmano, nutarė pats išžvalgyti, kuriuo keliu patogiausia pulti brigantiną. Akinantis žaibas ir kurtinantis griausmas priminė jaunajam jūrininkui, kad reikia skubėti, jeigu jis

nori grįžti į laivą, neužkluptas grasinančios audros debesio. Valtis narsiai skyrėsi kelią bangose, o iš abiejų jos šonų šturmanas su locmanu paskubomis matavo gylį, stengdamiesi kuo dažniau mėtyti lotą.

— Užteks,— paliepė Ladlou, įsitikinęs, kad praėjimas pakankamai gilus.— Mums reikia priplaukti kiek galima arčiau prie brigantinos, jos ramybė man atrodo įtartina. Priplaukime arčiau.

— Biauri burtininkė! Savo įžūliomis akimis ir begėdiška poza ji gali kiekvieną dorą jūreivį padaryti kontrabandininku ar net jūrų plėšiku! — pašnibždomis tarė Triselis, bijodamas, kad jo žodžių neišgirstų Jūrų burtininkė, kuri atrodė kaip gyva būtybė.— Štai ta mergšė! Aš pažįstu ją iš knygos ir žalio apsiausto! Bet kur jūreiviai? Laive tylu kaip karališkajame laidotuvių rūsyje karūnacijos dieną, kai miręs valdovas ir jo pirmtakai džiaugiasi savo ramybe. Štai kur puiki proga ją užpulti! Nuplėšti tą begėdišką vėliavą su anos įžūlios damos atvaizdu! Tik...

— Kas „tik"? — paklausė Ladlou, užsidegęs nauja mintim.

— Tik negali žmogus žinoti, kas ji tokia... Tiesą sakant, aš daug mieliau susiremčiau su prancūzais, atvirai grasinančiais savo patrankomis ir taip visa gerkle rėkaujančiais denyje, kad net tamsoje galėtum surasti jų laivą... Žiūrėkite, ji prakalbo!

Ladlou nespėjo atsakyti, nes, baisios perkūnijos lydimi, sušvito akinantys žaibai, staiga nutvieskę bronzinį burtininkės veidą. Daugiau delsti buvo pavojinga. Vėjas ėmė švilpti brigantinos rangaute. Jūros ir dangaus spalvos nepaliaujamai keitėsi, pranašaudamos besiartinantį uraganą. Jaunasis kapitonas susirūpinęs atsisuko į savo laivą. Rėjos linko, vėjo ištemptos burės dejavo; jūreiviai, kekėmis aplipę stiebus, stengėsi surifuoti[1] bures.

— Pirmyn, vyrai, jeigu jums brangi gyvybė! — sušuko susijaudinęs Ladlou.

Irklai sutartinai tėškėsi į vandenį, ir valtis tuoj atsidūrė per dvidešimt pėdų nuo „Jūrų burtininkės". Jūreiviai irklavo iš paskutiniųjų, stengdamiesi pasiekti kreiserį, kol audra dar neįšėlo. Dar nepriplaukę, jie aiškiai išgirdo niūriai vaitojant vėją takelažo virvėse. Įsiutusios bangos taip puolė kreiserį, kad kapitonas rimtai išsigando, jog gali pavėluotai patekti į laivą.

---

[1] Rifuoti — mažinti burės plotą.

Ladlou atsistojo ant „Koketės“ denio tą pat akimirką, kai viesulas visa jėga užgriuvo bures. Dabar kapitonas nieko daugiau nebegalvojo, bet kaip tikras jūrininkas vien rūpinosi išgelbėti savo laivą.

— Nuimti visas bures! — sušuko kapitonas tokiu skambiu balsu, kad perrėkė net audrą. — Paimti ant gitovų! Ei jūs, ten ant marsų!

Įsakymai pilte pasipylė; kapitonas nenaudojo ruporo, nes turėjo pakankamai stiprų balsą. Jūreiviai žaibiškai pildė jo nurodymus, kaip paprastai tokiomis įtemptomis ir baisiomis minutėmis. Kiekvienas stengėsi kuo greičiau ir geriau atlikti jam pavestą darbą; stichija šėlo aplinkui, sakytum ištrūkusi iš kažkieno stiprios rankos, iki šiol ją laikiusios. Užutekis pabalo nuo putų, vėjas staugė ir kaukė, viskas aplink gaudė ir dundėjo, tarsi būtų važiavę tūkstančiai vežimų. „Koketė“, viesulo slegiama, pasviro, bangos virto per bortus, užliedamos denį per špigatus, o aukšti stiebai palinko beveik lygiagrečiai su vandens paviršiumi ir rėjomis lietė bangų keteras.

Bet taip buvo tik valandėlę. Atsipeikėjęs nuo pirmojo smūgio, puikusis laivas vėl atgavo pusiausvyrą ir puolė į kovą su stichija, tarsi žinodamas, kad toje kovoje — jo išsigelbėjimas. Ladlou pažiūrėjo pavėjui. Priešais buvo įėjimas į užutekį, ir ten Ladlou pamatė brigantiną, viesulo svaidomą ant bangų. Jis liepė patikrinti, ar visi inkarai pakelti, o po to garsiai sušuko, perrėkdamas uraganą:

— Vairą pavėjui!

Iš karto kreiseris su nuimtomis burėmis nenoriai klausė vairo. Bet kai jis pagaliau pasisuko reikiama kryptimi, tai šovė į priekį greičiau už uraganą. Tuo metu debesys staiga pratrūko lietumi, ir galingos vandens srovės užliejo laivą. Viskas susimaišė, tebuvo matyti pliaupiančio vandens siena ir putojantis bangų paviršius, kuriuo slydo laivas.

— Antai krantas, sere! — sušuko Triselis, stovėdamas kreiserio priekyje tarsi garbingas jūrų dievas, patekęs į savo gimtąją stichiją.— Mes skriejame išilgai jo kaip lenktyninis žirgas!

— Paruošti inkarus! — atsiliepė kapitonas.

— Klausau, paruošti inkarus!..

Ladlou ženklu paliepė jūreiviams prie vairo pakeisti laivo kryptį, ir kai jo greitis pakankamai sumažėjo, sulig nauja komanda svarūs inkarai prasmego putojančiame vandenyje. Ne taip lengva buvo sustabdyti didžiulį laivą. Vos tik kreiserio priekis

buvo pažabotas inkaro grandinėmis, laivas psisuko prieš vėją, ir bangos ėmė daužyti jį su tokia jėga, kad teko sieksnis po sieksnio atleisti storus inkaro lynus. Nuo bangų smūgių visas laivo korpusas virpėjo. Tačiau pirmasis kapitono padėjėjas ir Triselis nebuvo naujokai savo darbe, ir tuoj pat laivas jau tvirtai stovėjo ant inkarų. Kai šitas svarbus darbas buvo baigtas, karininkai ir įgula susižvalgė, kaip žmonės, ką tik per plauką išvengę mirties. Matomumas kiek pagerėjo, ir dabar per lietaus šydą galima buvo įžvelgti krantą. Atrodė, kad staiga išaušo. Žmonės, visą savo gyvenimą praleidę jūroje, su palengvėjimu atsiduso, supratę, kad laimingai išvengė pavojaus. Atsitokėję jie vėl prisiminė savo persekiojimų tikslą. Visų akys ieškojo kontrabandininko laivo, bet — nesuprantamas dalykas — jis dingo.

— Štai tau ir Jūrų Skrajūnas!.. Kur dingo brigantina?..— iš visų pusių pasigirdo nustebę šauksmai. Niekas nebepaisė disciplinos. Šimtai burnų beprasmiškai kartojo šiuos klausimus, šimtai porų akių stengėsi įžiūrėti gražuolę brigantiną per lietaus šydą, tačiau viskas veltui. Ten, kur taip neseniai ją blaškė vėjas, dabar buvo tuščia jūros erdvė; nei vandenyje, nei pakrantėje nesimatė, kad laivas būtų sudužęs. Visą tą laiką, kol kreiseryje nuiminėjo bures ir ruošėsi įplaukti į užutekį, niekas net nepažvelgė į kontrabandininkų laivo pusę, o kai kreiseris išmetė inkarus, brigantina išnyko be pėdsako.

Nuo jūros pusės akiratį dengė tiršta krentančio vandens siena. Žvitrios ir smalsios Ladlou akys tuščiai stengėsi pro ją prasiskverbti. Tiesa, vieną akimirksnį, jau praėjus daugiau kaip pusvalandžiui nuo to laiko, kai uraganas puolė kreiserį ir kai jūra šiek tiek nurimo bei dangus pragiedrėjo, jam pasirodė, kad toli horizonte šmėkštelėjo dailus brigantinos siluetas be burių. Bet, įdėmiau pažvelgęs, jis įsitikino suklydęs.

Tą vakarą jos didybės kreiserio „Koketė“ įgula iki vėlyvos nakties pasakojo vieni kitiems nuostabiausias istorijas. Bocmanas prisiekinėjo, kad, būdamas triume, jis išgirdo ore kažkokį cypimą, tarytum šimtas velnių būtų tyčiojęsi iš jo. Jo nuomone, slaptai sukuždėjo jis į ausį kaimynui, tą garsą sukėlusi brigantina, išplaukusi į atvirą jūrą tokiu momentu, kai visi kiti laivai ieškojo prieglaudos pakrantėse. Jūreivis, vadinamas Robertu Plepiu, kurio sugebėjimai pasakoti nebūtus dalykus galėjo prilygti Šecherezadai, dievagojosi, kad, jam stovint ant fokmarselio ir iš visų jėgų laikant bures, kažkokia tamsiaveidė moteris taip arti pralėkė ties jo galva, kad net prisilietė jam prie veido

savo palaidais plaukais. Iš išgąsčio jis užmerkęs akis, antrininkas už tai jį gerokai apibarė. Roberto Plepio gulto kaimynas nedrąsiai bandė spėlioti, kad tai greičiausiai buvę ne burtininkės plaukai, o palaido lyno išsiplaikstęs galas. Kitas jūrininkas, irklavęs valtį ir iš arti matęs brigantiną, atmetė jo paaiškinimus, o kadangi pats garsėjo kaip teisingas vaikinas, patraukė visą įgulą savo pusėn.

Net Triselis karininkų salone išdrįso pareikšti keletą miglotų samprotavimų apie brigantiną. Tačiau po paskutinio plaukiojimo laiveliu, kai kapitono įsakymu jis matavo protakos gylį, Triselis pastebimai susimąstė ir nebebuvo toks šnekus, kaip anksčiau. Visi nepaprastai nustebo, kai Triselis pranešė matavimo rezultatus; niekas iš buvusiųjų laive, išskyrus oldermeną van Beverutą, net neįtarė, kad protakos gylis buvo ne daugiau kaip du sieksniai.

XVIII

Serai! Užimkit savo vietas ir budėkite.

Šekspyras, „Henrikas IV"

Kitą dieną oras visai nusistovėjo. Pūtė rytų vėjas, nors silpnas, bet pastovus. Oras atrodė tirštas ir padūmavęs, koks esti rudenį šioje šalyje, bet kartais panašios dienos pasitaiko viduvasary, pučiant sausam vėjui nuo jūros. Bangos ramiai ir monotoniškai plakėsi į krantą, viešpatavo ramybė; nebuvo jokių oro pakitimo ženklų.

Tai, apie ką dabar pasakosime, vyko ankstyvą popietę. „Koketė" ramiai suposi įlankos bangose, išmetusi inkarą iškyšulio prieglobsty. Tai šen, tai ten bolavo maži buriniai laiveliai, bet bendras įlankos vaizdas niekuo nebuvo panašus į tą veržlų gyvenimą, kurį matome įlankoje mūsų dienomis. „Saldžiojo pavėsio" langai vėl buvo atverti; iš to, kaip uoliai darbavosi vergai sode ir namuose, nebuvo dvejonės, kad šeimininkas namuose.

Oldermenas vaikštinėjo pievelėje prieš „Fėjų buveinę", lydimas Olofo van Statso ir kreiserio kapitono. Pastarasis dažnai žvilgčiojo į paviljono pusę, matyt, negalėdamas užmiršti jau-

nosios gražuolės. Tuo tarpu jo bendrai geriau mokėjo slėpti savo jausmus, arba jų visai nekankino nerimas.

Skaitytojui, susipažinusiam su Olofo van Statso būdu ir žinančiam pastaruosius įvykius, patrono abejingumas gražuolės Alidos likimu galėjo pasirodyti keistas, tuo labiau kad paprastai nesutrikdomai ramus patrono veidas tuo metu buvo taip paslaptingai pagyvėjęs, jog galėjai įtarti, kad jaunuolis nebegalvojo apie senojo Etjeno de Barberi palikimą, sužavėtas to paslaptingo apsilankymo brigantinoje.

— Nuosavybės teisė ir padorumas! — suurzgė biurgeris, atsakydamas į vieno jaunuolio pastabą,— kartoju jums dvidešimtą kartą, kad greitai Alida de Barberi vėl bus mūsų tarpe, tokia pat graži, nekalta ir turtinga, kaip visuomet... tur būt, ir tokia pat užsispyrusi, kaip visuomet! Velniūkštis, taip vargina savo seną dėdę ir du garbingus jaunuolius savo kvailystėmis! Per paskutiniuosius įvykius, džentelmenai,— tęsė atsargus pirklys, pajutęs, kad jo dukterėčios rankos vertė gerokai krito,— aš jus abu dar geriau pažinau, dar labiau ėmiau gerbti. Net jeigu pagaliau mano dukterėčia sugalvos savo gyvenimo draugu pasirinkti kapitoną Ladlou, nuo to neturėtų susilpnėti senojo Stefano van Statso sūnaus ir Minderto van Beveruto draugystė. Mūsų bobutės, beje, buvo pusseserės, o giminaičiams nedera pyktis.

— Aš negaliu daugiau pirštis Alidai,— atsakė patronas,— po to, kai ji taip nedviprasmiškai parodė, kad jai nemalonu...

— Koks ten nemalonumas! Nejaugi jūs rimtai žiūrite į šį trumpalaikį kaprizą, į šitą vėjų ir srovių žaidimą, kaip tikriausiai pasakytų kapitonas Ladlou? Merginos gyslomis teka normandiškas kraujas, ir ji nori paerzinti jus, kad jūs smarkiau jai pasimergintumėte. Jeigu rinkoje nutrūktų sandėriai vien dėl to, kad pirkėjas bando numušti kainą, o pirklys svajoja sulaukti geresnės prekybos meto, tai jos didybė galėtų tą pačią dieną uždaryti savo muitines ir pasiieškoti kito pelno šaltinio. Tegul mergaitė pasiožiuoja; kertu lažybų iš savo metinio pelno, kurį man duoda kailių prekyba, prieš tavo nuomos pelną, kad greitai ji pasigailės dėl savo lengvapėdiškumo ir paklausys proto balso. Mano dukterėčia ne burtininkė, kad trankytųsi po pasaulį, apžergusi bušpritą!

— Mūsų šeimoje yra padavimas,— prabilo Olofas van Statsas, ir jo akys paslaptingai suliepsnojo, nors jis stengėsi apsimesti, kad pats juokiasi iš tų kvailysčių, kurias čia pasakoja,—

pranašas iš Plaukipso išbūrė mano senelei, kad vienas iš Kinderhuko patronų susijungs santuokos ryšiais su ragana. Taigi, jei net gražuolė Barberi užims tą vietą, kurią jūs minėjote, aš nelabai išsigąsiu.

— Pranašavimas jau išsipildė, ir jo auka buvo tavo tėvas! — sumurmėjo Mindertas van Beverutas, kuris, nors su apsimesta ironija atsiliepdavo apie raganas ir burtus, širdy bijojo tų pranašų, populiarių provincijose net iki mūsų laikų.— Todėl jo sūnus toks protingas jaunuolis!.. Kapitonas Ladlou nenuleidžia akių nuo jūros, tarsi laukdamas, kad iš ten išners mano dukterėčia undinės pavidalu.

„Koketės" kapitonas parodė daiktą, patraukusį jo dėmesį. Reginys anaiptol nepadėjo išblaškyti patrono ir oldermeno tikėjimo antgamtinėmis jėgomis.

Mes jau minėjome, kad pūtė sausas vėjas, o horizontą dengė skysta migla, kuri atrodė kaip lengvas melsvas dūmelis. Esant tokiam orui, akiai, ypač žvelgiančiai nuo aukštumos, sunku atskirti horizonto liniją. Jūra ir dangus taip susilieja, kad nebegalima atskirti, kur baigiasi vanduo ir prasideda dangaus mėlynė. Dėl to kiekvienas daiktas, esantis horizonto linijoje, atrodo plaukiojantis ore. Sausumos gyventojas tokiais atvejais retai teįžvelgia toliau paprasto matomumo ribos, kai tuo tarpu įgudęs jūreivis gali lengvai pastebėti laivą, nematomą kitiems tik dėl tos priežasties, kad ieško ne ten, kur reikia. Tokią optinę apgaulę sukelia saulės spindulių lūžimas atmosferoje.

— Pažvelkite štai ten! — tarė Ladlou, rodydamas į jūrą už kokių dviejų trijų lygų nuo kranto. — Pažiūrėkite į ano štai žemo pastato, stovinčio lygumoje, kaminą ir paskui pamažu kelkite akis, kol pamatysite burę.

— Laivas debesyse! — sušuko Mindertas.— Tavo senelė buvo prietaringa moteris, patrone; ji buvo mano dievobaimingos probobutės pusseserė. Galima įsivaizduoti, ko tik neregėjo ir negirdėjo tos dvi senos protingos damos anais senais laikais, jeigu mūsų akims tenka išvysti štai tokius dalykus!

— Aš nesu linkęs tikėti stebuklais,— rimtai atsakė Olofas van Statsas,— ir vis tik, jeigu kas nors paklaustų mano nuomonės, negalėčiau paneigti, kad tas laivas plaukia debesyse!

— Jūs klystate,— atsakė Ladlou.— Tai tik brigantina su keliomis iškeltomis burėmis... Misteri van Beverutai, jos didybės kreiseris turi nedelsiant išplaukti į jūrą.

Mindertui šis pareiškimas buvo aiškiai ne prie širdies. Jis

bandė užmegzti kalbą apie kantrybę ir apie patogumus, kuriuos teikia tvirta žemė po kojomis, tačiau, pamatęs, kad nepavyks palaužti karališkojo kreiserio kapitono ryžtingumo, jis nenoriai pasisiūlė lydėti jį ir pakartotinai pergyventi praėjusios dienos įvykius. Po pusės valandos visi trys jau stovėjo ant Šriusberio upelės kranto, pasiruošę plaukti į „Koketę".

— Likite sveikas, mesje Fransua,— tarė oldermenas, linktelėjęs senajam kamerdineriui. — Prižiūrėkite „Fėjų buveinę", greitai joje vėl bus gyvenama.

— Ak, mesje Beverut, mano pareiga, jei tik jūra ramus, mano noras visur su mamzele Alida. Niekas iš de Barberi šeimos nemylėti jūra, bet kas gi daryti? Jūroj aš numirti dėl ligos, o čia dėl sielvarto.

— Tai vykite su mumis, ištikimasis Fransua,— pasiūlė Ladlou.— Vykite ieškoti savo jaunosios ponios. Gal būt, arčiau susipažinęs, jūs pripažinsite, kad jūreivių gyvenimas ne toks baisus, kaip jums atrodė.

Suraukęs išraiškingą grimasą, ištikimasis tarnas įlipo į valtį. Rimti jūreiviai, sėdintieji prie irklų, slapta šaipėsi, kad vargšelį tuoj pat suries jūros liga. Ladlou užjautė jo kančias ir stengėsi jį padrąsinti draugišku žvilgsniu. Nuoširdumą galima išreikšti be žodžių; kamerdineriui suspaudė širdį, pagalvojus, kad, gal būt, jis perdaug aštriai smerkė tą profesiją, kuriai narsusis kapitonas pašventė visą savo gyvenimą.

— Jūra, mesje kapitone,— maloniai linktelėjęs, prabilo jis,— tai platus teatras dėl garbė. Pagalvokite apie mesje de Turvil ir mesje Dugei Truen; koks puikus žmonės! Bet, mesje, visi de Barberi labiau mylėti žemė.

— Būtų gerai, kad netikėlė jūsų ponia taip pat laikytųsi tokios nuomonės,— sausai tarė Mindertas.— Leiskite pastebėti, kad tas pasivažinėjimas įtartinu laivu daro nedaug garbės jos protui... Nenusiminkite, patrone, mergiotė tik nori išbandyti, iš kokio molio jūs drėbtas; jūros oras nepakenks nei jos grožiui, nei kišenei... Mergina, mėgstanti sūrų vandenį, turėtų jums patikti, ar ne taip, kapitone Ladlou?

— Jeigu ji mėgsta tik sūrų vandenį, sere,— pasigirdo atsargus atsakymas.— Tačiau, kaip ten būtų, ar ji suviliota, apgauta, ar suklydusi, negalima pamesti likimo valiai nedorėlio ir niekšo intrigų aukos. Aš myliu jūsų dukterėčią, misteri van Beverutai, ir... irkluokite greičiau, vyrai! Jūs užmigote prie irklų!

Staiga griežtu tonu nutraukęs pokalbį, jaunasis kapitonas

užbaigė šią temą. Jis jau keikė savo silpnumą, kam taip daug įsikalbėjo. Prie kreiserio jie priplaukė tylėdami.

Karalienės Onos kreiseriui aplenkiant Sandi Huko iškyšulį, 171... metų birželio 6 dieną vėjas, kaip pažymėta viename užsilikusiame kažkokio mičmano žurnale, pūtė iš pietvakarių. Tame pačiame žurnale pažymėta, kad septintą valandą po pietų kreiseris pakėlė inkarą ir paėmė kursą į pietvakarius, per tris lygas nuo kranto. Tame pačiame puslapyje, kur surašytos visos šios smulkmenos, po antrašte „Pastabos" galima štai ką perskaityti:

„Iš kairiojo borto — įtartina brigantina, iškėlusi grotą ir formarselį. Spėjama, kad tai garsusis laivas „Jūrų burtininkė", kurios kapitonas — visiems gerai žinomas Jūrų Skrajūnas, tas pats vyrukas, kuris taip neįtikėtinai nuo mūsų vakar paspruko. Viešpats pasiuntė mums palankų vėją, dar prieš auštant mes nutversime tą „Jūrų burtininkę" už uodegos! Keleiviai: oldermenas van Beverutas iš Niujorko miesto antrojo rajono to paties pavadinimo karalienės provincijoje, Olofas van Statsas, iš tos pačios kolonijos, eskvairas, paprastai vadinamas Kinderhuko patronu, ir sergantis jūros liga senukas, apsivilkęs kažkokiu keistu jūreivišku švarkeliu, ir dar keistesniu vardu — Fransis ar Fransua. Keista kompanija, bet, atrodo, pagal kapitono skonį. Kiekvienas mažiausias laivo pasvirimas senukui su jūreivišku švarkeliu verčia vidurius lauk."

Neįmanoma tiksliau nusakyti padėties, kurią užėmė abu laivai pasakojamuoju laikotarpiu, kaip tai jau buvo aprašyta laivo žurnale. Todėl tęsime pasakojimą apie tuos įvykius, kurie, kaip jau skaitytojui žinoma, nutiko tą birželio dieną, temstant, 40° šiaurės platumoje.

Jaunasis Neptūno gerbėjas, kurio žodžius ką tik citavome, tikrai gerai orientavosi apylinkėse, teisingai nurodydamas laivų išsidėstymą ir jų atstumą nuo kranto, nes nuo denio nebegalima buvo įžiūrėti žemo, smėlėto iškyšulio. Žiūrint nuo kreiserio denio, atrodė, kad saulė paniro tiesiog į Raritano žiotis. Nuo pakrantės kalvų, vietinių tarpe vadinamų „Neversink", į jūrą krito ilgi šešėliai. Vienu žodžiu, jūreivius apgaubė šilta ir švelni naktis, gal tik kiek tamsesnė, negu paprastai būna jūroje. Atrodė, kad kreiseriui teks aklai persekioti brigantiną, kuri greitai visai pasislėps neįžvelgiamoje nakties tamsoje.

Ladlou vaikščiojo kreiserio denyje. Paskui, parimęs ant suvyniotų drobinių gultų, įsmeigė akis į persekiojamąjį laivą. „Jūrų burtininkė" šiuo metu buvo gerai matoma horizonte. Su-

temos dar nepasiekė jos, ir tą vakarą Ladlou išvydo brigantiną visame jos grožyje. Jaunasis jūreivis apmirė sužavėtas. Tamsus brigantinos korpusas ir dailus rangautas puikiai ryškėjo horizonte. Laivas nosimi buvo pasisukęs prieš vėją ir žvelgė tiesiai į savo persekiotoją; kai tik didesnė banga aukštai pakeldavo laivo priekį, Ladlou dingodavosi, kad jis mato paslaptingą figūrą po bušpritu su atskleista knyga tiems, kurie ieško atsakymų į savo klausimus, ištiesta ranka rodančią kelią per vandens platybes.

Drobinis gultas krustelėjo, ir jaunasis kapitonas atsigręžė. Visai arti, kiek tik leidžia disciplina, stovėjo šturmanas. Ladlou labai gerbė savo pavaldinį dėl jo nepaprastų jūreiviškų gabumų ir nusimanymo. Jis dažnai apgailestaudavo, kad piktas likimas taip mažai atlygino už visus patirtus vargus ir ilgametę tarnybą tam senyvam žmogui, tinkančiam jam į tėvus. Pagalvojęs apie tai, Ladlou dažnai būdavo labai nuolaidus šiam žmogui, visą savo gyvenimą pašventusiam jūrai.

— Naktis bus labai tamsi, misteri Triseli, — tarė jaunasis kapitonas, neatitraukdamas akių nuo brigantinos,— nebus lengva nutverti šią akiplėšą.

Šturmanas šyptelėjo, kaip žmogus, daugiau žinantis, negu šnekantis, ir rimtai papurtė galvą.

— Mums teks gerokai paprakaituoti, kol „Koketė“ (kreiserio priekį taip pat puošė moters figūra) tiek prisiartins prie tamsiaveidės moters, stovinčios po brigantinos bušpritu, kad jiedvi galėtų pasišnibždėti. Mums pavyko iš arti pažvelgti jai į akis ir suskaityti dantis, iššieptus gudrios šypsenos, bet kokia iš to nauda? Aš tik jūsų pavaldinys, kapitone Ladlou, ir gerai žinau savo pareigas. Aš nežiopsau, uraganui užpuolus, ir žinau, ką reikia pasakyti karininkų pasitarime, kai kapitonas nori išgirsti mūsų nuomones. Šiuo atveju mano nuomonė, tur būt, skiriasi nuo kitų mūsų laivo karininkų, kurių vardų nenoriu čia minėti. Jie, be abejonės, geri žmonės, tačiau negali pasigirti tokiu patyrimu, kaip aš.

— Ir kokia gi jūsų nuomonė, Triseli? Mūsų kreiseris sutvarkytas ir išdidžiai iškėlęs bures.

— Mūsų kreiseris elgiasi kaip gerai išauklėta jauna mergina karalienės akivaizdoje: kukliai, bet oriai. Tik kokia nauda iš tų burių, kai kažkokie velniški burtai sukelia uraganus, sutrumpina bures vienam laivui, o kitą neša tarsi ant sparnų? Jeigu jos didybė,— tesaugo ją viešpats,— kada nors padarytų

tokią klaidą ir senam kvailiui Tomui Triseliui pavestų laivą, o tas laivas atsidurtų šioje pačioje vietoje, kur dabar plūduriuoja mūsų „Koketė“, tai aš žinočiau, ką daryti...

— O ką?

— Pakelti liselius[1] ir pasukti laivą pavėjui.

— Tokiu atveju mes turėtume plaukti į pietus, o mūsų persekiojamasis yra rytuose!

— O kas žino, ar ilgai taip bus? Niujorke mums pasakojo apie prancūzų laivą panašaus dydžio ir tipo, kaip mūsų „Koketė“, ir maždaug taip pat ginkluotą. Jis plėšia žvejus čia netoliese, pietinėje pakrantės dalyje. Niekas geriau už mane nežino, kad karas jau baigiasi,— štai jau treji metai, kai priziniai pinigai nešildė mano kišenių. Bet, kaip minėjau, jeigu prancūzas palieka savo tėvynę ir pats lenda į pavojingus vandenis, tuomet ir kaltinkite tik jį patį. Mes galėtume puikiai pasinaudoti jo klaida, kapitone Ladlou. Tuo tarpu brigantinos vaikymasis — tuščias darbas. Man regis, mums dar teks iš naujo padengti savo kreiserio dugną, kol ją pagausime.

— Nežinau, Triseli,— atsakė kapitonas, pažvelgęs aukštyn,— pakol kas viskas eina sklandžiai, niekada dar „Koketė“ neplaukiojo taip lengvai, kaip šiandien. Dar nežinia, kuris laivas greitesnis, tą parodys rytdiena.

— Galite spręsti apie to akiplėšos greitį pagal jo įžūlumą. Jis ramiausiai stūkso prieš mus, kaip karinis kreiseris, laukiantis artėjančio priešo. Daug esu matęs gyvenime, ir patikėkite man: dargi didiko sūnus nėra taip tikras dėl paaukštinimo tarnyboje, kaip ana brigantina tikra dėl savo nepaprasto eiklumo. Beje, jeigu tas prancūzas ir toliau taip žiaukčios, jis greitai išsivers į išvirkščią pusę kaip sena kojinė, ir tada mes sužinosime, kas yra jo viduje; tie prancūzai visada uždari, jų nesuprasi, tai ne nuoširdūs, atviraširdžiai anglai!.. Taigi, sere, aš jau sakiau jums, kad tas piratas,— jeigu jis iš tikrųjų piratas,— labiau tiki į savo bures, negu į viešpatį dievą. Neabejoju, kapitone Ladlou, kad brigantina prasmuko vakar protaka tuo metu, kol mes vargome su burėmis. Aš ne toks kvailas ir netikiu velnių išmonėmis. Be to, savomis rankomis išmatavau protakos gylį ir esu įsitikinęs, kad ja galima praplaukti, stipriam vėjui pučiant į laivagalį. Tačiau, sere, žmogus yra žmogus, ir net seniausias jūreivis — taip pat tik žmogus. Todėl baigdamas pri-

[1] L i s e l i a i — burės, iškeliamos, esant silpnam vėjui, ant dviejų priešakinių stiebų šalia pagrindinių tiesiųjų burių.

dursiu, jog man daug geriau patinka persekioti prancūzą, kurio būdas man gerai pažįstamas, negu dvidešimt keturias valandas neatsikvepiant vaikytis šitokią paukštę be jokios vilties nutverti ją už uodegos.

— Jūs užmiršote, Triseli, kad aš lankiausi brigantinoje ir žinau, koks tai laivas ir kaip jis pastatytas.

— Mūsų žmonės šneka apie tai,— atsakė senasis jūreivis ir, apimtas smalsumo, prislinko arčiau prie kapitono,— nors niekas nežino smulkmenų. Nenoriu būti įkyrus, juk tarnauju po jos didybės vėliava, ir pikčiausias mano priešas neprikiš man bobiškų silpnybių; tačiau spėju, kad tokia daili brigantina viduje įrengta taip pat prabangiai.

— Ji nuostabios konstrukcijos ir puikiai įrengta.

— Taip ir maniau! Tačiau, jeigu jos kapitonas nebijo užplukdyti ją ant povandeninių uolų, matyt, kažkuo labai pasitiki. Kartą mūsų parapijos gražuolė pateko į katastrofą, jeigu taip galima išsireikšti, perdaug dažnai puikuodamasi skvairo sūnelio draugijoje. Puiki buvo mergina, nors ir pavarė į šalį visus savo gerbėjus, kai jaunasis ponaitis prilipo prie jos sijono! Ką gi, jai sekėsi, kol mokėjo laikyti iškeltas bures, bet, užpuolus uraganui, ji nebepajėgė atsispirti. Kai savimi pasitikinčios davatkos ėmė dreifuoti po religijos burėmis ir paistyti visokius niekus iš katekizmo, tuomet ji ir nuplaukė pavėjui, atsiskyrusi nuo padorios visuomenės! Puiki buvo mergina, ir, bijau, kad jeigu būtų sugebėjusi išsaugoti savo bures, ko gero, misis Trisel nebūtų tapusi karališkojo laivyno karininko žmona.

Dorasis šturmanas giliai atsiduso ir išsitraukė mažytę tabokinę, tarsi ieškodamas joje paguodos.

— Jūs man jau esate pasakojęs apie tai,— atsakė Ladlou, kuris anksčiau tarnavo mičmanu, vadovaujamas dabartinio savo šturmano; — bet, kiek žinau, jums nėra ko skųstis, nes jūsų garbingoji gyvenimo draugė puikaus būdo.

— Tikrai taip, sere. Aš galiu iššaukti dvikovon kiekvieną, kuris išdrįstų pasakyti, kad aš skleidžiu paskalas už akių nors ir apie savo tikrą žmoną, turėdamas įstatymu patvirtintą teisę kalbėti apie ją ką tinkamas. Aš nesiskundžiu, esu laimingiausias žmogus jūroje... Tikiuosi, misis Trisel nepamiršta savo pareigų, likusi namuose... Sere, jūs, tur būt, matote, kad brigantina kelia papildomas bures?

Ladlou, kuris visą laiką, neatitraukdamas akių, sekė brigan-

tiną, linktelėjo. Šturmanas, įsitikinęs, kad visos burės kreiseryje iškeltos, tęsė savo mintį:

— Naktis, atrodo, bus tamsi, ir mums teks įtempti akis, kai tas nenaudėlis ims keisti kursą. Jeigu brigantinos kapitonas labai didžiuojasi jos privalumais, tai tas išdidumas gali neišeit į gera! Kontrabandininkas garsėja savo pasiutusiu būdu, nors, tiesą sakant, aš taip smarkiai nesmerkiu tų žmonių, kaip kiti. Slapta prekyba primena gudrumo varžybas, ir kvailesniajam tenka pakreipti savo bures pavėjui. O susidūrus su muitininkais, laimi tas, kuris sugeba pabėgti, tuo tarpu pagautasis tampa priziniu grobiu. Aš pažinojau vieną karininką, kapitone Ladlou, kuris užsimerkdavo, kai jo daiktai prasmukdavo be muito, o pati ponia admirolienė yra didžiausia kontrabandos globėja. Aš neneigiu, sere, kad kontrabandininkus reikia gaudyti ir bausti, o jų turtą sąžiningai pasidalinti tarp savęs. Tik norėjau pasakyti, kad yra biauresnių žmonių pasaulyje už anglų kontrabandininkus — pavyzdžiui, prancūzai, olandai ir ispanai.

— Kaip gali karalienės pavaldinys būti tokių eretiškų pažiūrų?! — sušuko Ladlou, nežinodamas, juoktis ar pykti.

— Aš gerai žinau savo pareigas ir niekada nereikščiau tokių pažiūrų, įgulai girdint, bet kodėl gi man nepafilosofavus su savo kapitonu apie tokius dalykus, apie kuriuos nepasikalbėsi su mičmanu? Aš ne teisininkas, bet puikiai žinau, ką reiškia prisiekti sakyti tiesą, tik tiesą. Jeigu karalienę, telaimina ją viešpats, mažiau apgaudinėtų, tai keletas sutrūnijusių laivų seniai būtų atiduoti į laužą, o jų vieton pasiųsti naujesni, geresni laivai. Bet iš religinio taško, sere, nėra jokio skirtumo, ar būti palaidotam paauksuotame karste su herbu, ar suvyniotam į burinę drobę.

— Jūsų metų žmogui, Triseli, reikėtų skirti, kad vienas nusikaltimas — nusukti nuo iždo ginėją ir visai kitas — apiplėšti jį keliais tūkstančiais svarų sterlingų.

— Tai toks pat skirtumas, kaip tarp smulkmeninės prekybos ir prekybos urmu. Aš nejuokauju, kapitone Ladlou; padorioje šeimoje, kurioje klesti prekyba, tik taip ir gali būti. Žinoma, sere, muitai — valstybės teisė, ir todėl aš visus kontrabandininkus laikau blogais žmonėmis, nors ne tokiais blogais, kaip tie, apie kuriuos jau kalbėjau, visų pirma, turiu galvoje olandus. Karalienė gerai padarė, privertusi tuos nenaudėlius nuleisti savo vėliavas, plaukiant Lamanšu ar Airijos jūra, vandenimis, kurie teisėtai priklauso jos didybei. Anglija — turtinga sala, o Olan-

dija — išdžiūvusi pelkė; todėl savaime suprantama, kad mes turime viešpatauti jūrose. Taip, sere, nors aš ir nepritariu tiems rėksniams, kurie smerkia vargšą kontrabandininką vien dėl to, kad jam nepavyko pabėgti nuo muitininkų, tačiau žinau, kokios yra anglo įgimtos teisės! Mes čia turime būti šeimininkai, kapitone Ladlou, ir, nori jie to ar nenori, naudotis visomis privilegijomis prekyboje ir amatuose!

— Aš net neįtariau, misteri Triseli, kad iš jūsų galėtų išeiti puikus valstybės veikėjas!

— Nors aš kilęs iš neturtingos šeimos, kapitone Ladlou, esu tikras anglas ir gavau tinkamą išsilavinimą. Man rodos, kad ne blogiau už kitus suprantu konstituciją. Garbė ir teisingumas — štai anglų devizas, ir mes turime ginti savo teises kaip tikri vyrai. Mes ne plepiai, turime galvą ant pečių, ir mūsų saloje netrūksta išmintingų žmonių. Tai kodėl, sere, Anglijai neginti savo teisių? Pavyzdžiui, olandai, tie rajūnai susipiltų į savo plačias gerkles visą pasaulio auksą, jeigu jis patektų jiems į rankas. Tiesą sakant, jie tėra benamiai valkatos, kurie neturi net tvirtos žemės po kojomis! Nejaugi, sere, Anglija turi nusileisti šitiems niekšams? Ne, sere, mūsų garbinga konstitucija ir motina bažnyčia draudžia mums taip pasielgti, todėl aš sakau: pulkime juos, po velnių, jeigu tik jie pasikėsins į mūsų teises arba panorės susilyginti su mumis!

— Jūs kalbate kaip tikras Niutono tautietis ir esate iškalbus kaip Ciceronas! Laisvalaikiu apsvarstysiu jūsų idėjas, jos tokios plačios, kad iš karto negaliu susigaudyti. Šiuo metu susirūpinkime brigantina, kuri, matau per žiūronus, iškėlė liselius ir pradeda nuo mūsų tolti.

Taip pasibaigė pokalbis tarp kapitono ir jo pavaldinio. Pastarasis pasišalino nuo denio, apimtas slapto ir malonaus pasitenkinimo, kad pareiškė daug svarbių minčių.

Tikrai, buvo pats laikas sutelkti dėmesį į brigantiną. Tamsos priedangoje ji galėjo pakeisti kryptį ir, ko gero, pasprukti. Naktis jau gaubė „Koketę“, kas minutę darėsi tamsiau, ir tik protarpiais stebėtojai stiebuose galėjo įžiūrėti brigantiną. Ladlou priėjo prie savo svečių.

— Protingas žmogus daugiau pasitiki savo smegenimis, o ne jėga,— tarė oldermenas.— Prisipažįstu, aš prastas jūreivis, kapitone Ladlou, nors kartą ištisą savaitę praleidau Londone ir septynis kartus esu plaukęs per vandenyną į Roterdamą. Mes niekada nesistengėme jėga nugalėti gamtą. Užėjus tokioms tam-

sioms naktims, kaip šitoji, išmintingi kapitonai palaukdavo palankesnio meto, ir mes nepamesdavome kelio; pagaliau sveiki ir gyvi pasiekdavome savo uostą.

— Jūs matote, kad brigantina iškėlė pagalbines bures, ir jeigu nenorime nuo jos atsilikti, turime padaryti tą patį.

— Nežinia, ko laukti iš dangaus, kai nematyti, kokios spalvos debesys. Mažai nutuokiu, kas per vienas tas Jūrų Skrajūnas, tik tiek, kiek pasakoja žmonės; bet paklausykite mano — menko sausumos gyventojo — nuomonės. Verčiau uždekime žiburius ant dviejų kreiserio bortų, kad koks nors namo grįžtantis laivas nesusidurtų su mumis, palaukime ryto, o tada spręsime, ką toliau daryti.

— Mums nėra ko jaudintis! Pažvelkite, tas akiplėša jau užsižiebė žiburius, tarsi ragindamas mus sekti paskui jį! Jo įžūlumas pranoksta lakiausią vaizduotę! Drįsta taip tyčiotis iš greičiausio angliškojo laivyno kreiserio! Patikrinkite, ar viskas tvarkoje, džentelmenai, ir pakelkite visas bures! Sušaukite jūreivius, sere, budinčius prie marsų, ir žiūrėkite, kad visi būtų savo vietose.

Budintis karininkas pakartojo įsakymą. Visos burės buvo pakeltos. Po to kreiseryje stojo tyla.

Brigantina iš tikrųjų įžiebė šviesas, tarsi erzindama karališkąjį kreiserį. Įsižeidę dėl taip atvirai rodomos paniekos jų „Koketei“, karininkai širdy apsidžiaugė, nes dabar jų uždavinys tapo daug lengvesnis ir paprastesnis. Tamsoje jiems reikėjo stebėti išplėtus akis, kad nepražiopsojus brigantinos; dabar jie patikimai nukreipė kreiserį į tą mažą žiburėlį, švelniai mirksintį toli tarp bangų.

— Atrodo, mes artinamės prie jo,— nekantriai sušnibždėjo kapitonas,— pažiūrėkite, ant žibintų nupieštas kažkoks siluetas. Palaukite! Tai moters atvaizdas, kaip mane gyvą matote!

— Vyrai, lydėję jus valtelėje, pasakoja, kad tokie piešiniai matyti ant visų laivo dalių, ir vakar mes patys buvome liudininkai, kad tas akiplėša iškėlė vėliavą su tokiu pačiu atvaizdu.

— Tikrai, tikrai! Paimkite žiūroną, misteri Lafai, ir pažiūrėkite, ar ten ne moters veidas nupieštas ant žibinto stiklo... mes tuoj visai prie jo priartėsime... Brigantinoje tylu. Tie valkatos pametė mus iš akių!

— Tokios įžūlios mergos dar man neteko matyti! — atsiliepė vyresnysis padėjėjas.— Jos akiplėšišką šypseną galima įžiūrėti ir plika akimi!

— Pasiruošti abordažui! Perspėkite žmones, sere! Aš pats jiems vadovausiu!

Įsakymai buvo perduoti greitai, pašnibždomis ir žaibiškai išpildyti. Tuo tarpu „Koketė“ tyliai slinko pirmyn; kiekvienas oro dvelktelėjimas vis didesne jėga slėgė sudrėkusias ir pasunkėjusias nuo vakaro rasos bures. Jūreiviai stovėjo kovos parengtyje, buvo įsakyta laikytis visiškos tylos, ir, laivui visai prisiartinus prie žiburio, net karininkams buvo liepta nekrutėti. Ladlou atsistojo prie bizanstiebio, kad galėtų valdyti laivą; jo įsakymai buvo perduodami į denį aiškiu šnabždesiu.

— Naktis tamsi, jie nemato mūsų! — sušnibždėjo jaunasis kapitonas greta stovinčiam vyresniajam savo padėjėjui.— Jie nežino, kur mes; pažiūrėkite, piešinys ant žibinto jau visai aiškiai matyti, galima įžiūrėti net burtininkės garbanas. Leitenante, mes priplauksime prie jo nuo vėjo pusės.

— Kvailiai, dreifuoja! — atsiliepė vyresnysis padėjėjas.— Net burtininkėms kartais aptemsta protas! Ar jūs matote brigantinos priekį, sere?

— Aš matau tik žiburį. Taip tamsu, kad vos gali įžiūrėti mūsų pačių bures... Štai ten, atrodo, brigantinos rėjos, į kairę nuo mūsų fokstiebio.

— Ne, tai mūsų kreiserio rėjos! Ar ne per daug mes prisiartinsime prie tų niekšų?

— Truputį pasukite į šoną... Sukite, arba mes susidursime!
Davęs įsakymą, Ladlou greitai nuėjo į priekį. Jūreiviai buvo pasiruošę abordažui, jis davė jiems nurodymų. Jūreiviams buvo pasakyta, kad būtina paimti brigantiną bet kokia kaina, tačiau vengti smurto, jeigu priešas nelabai aršiai ginsis. Keletą kartų jie buvo perspėti, kad nelandžiotų į kajutes, ir kapitonas išreiškė norą Jūrų Skrajūną paimti gyvą. Kol buvo duodami šie nurodymai, kreiseris taip prisiartino prie žiburio, kad dabar matėsi kiekvienas pašaipaus burtininkės veido bruožas. Ladlou veltui stengėsi įžvelgti rangautą ir suprasti, kurioje pusėje yra laivo priekis; pagaliau, pasikliovęs savo laime, jis nusprendė, kad atėjo lemiamas momentas.

— Dešinėn į bortą! Abordažininkai, pirmyn! Čiupkite kablius, meskite juos! Pulkite iš laivagalio! Greičiau! — šaukė jaunasis kapitonas, ir su kiekvienu įsakymu jo balsas skambėjo vis garsiau.

Abordažininkai šaukdami puolė prie borto. „Koketė“ vikriai ir lengvai pasisuko, paklusdama vairininko rankoms. Iš karto ji plaukė tiesiai į žiburį, paskui pasisuko į vėją, ir kreiseris susilygino su persekiojamu laivu. Abordažininkai vėl su riksmu

sviedė metalinius kablius ir nutilo, sulaikę kvapą: visi laukė, kad tuoj tuoj pasigirs dviejų susiduriančių laivų trenksmas. Per patį įtempimą burtininkės atvaizdas staiga pakilo aukštyn, tarsi šaipydamasis iš jų pastangų, ir dingo iš akių. Kreiseris tebeplaukė pirmyn, aplinkui viešpatavo tyla, trikdoma tik bangų šniokštimo. Abordažiniai kabliai šleptelėjo į vandenį. „Koketė" netrukdoma aplenkė vietą, kurioje ką tik suposi žibintas. Debesys kiek praretėjo, ir per kelis šimtus pėdų buvo galima šį tą įžvelgti, tačiau nieko nebuvo matyti, išskyrus banguojančią jūrą ir išdidžiai skrodžiantį bangas karalienės Onos kreiserį.

Nors šis nepaprastas atsitikimas skirtingai paveikė žmones, jie buvo nusivylę. Visi patikėjo, kad brigantina — vaiduoklis; kai tokios mintys apninka tamsius protus, jas labai sunku nugalėti. Net Triselis, gerai pažįstantis kontrabandininkų papročius, buvo linkęs galvoti, kad šiuo atveju kalti buvo ne apgaulingi plaukiojantys žibintai, o kažkokios paslaptingos antgamtinės jėgos, apie kurias dažnai pasakodavo jūreiviai.

Kapitonas Ladlou nepritarė šiai nuomonei, bet įsitikino, kad nesugebės paaiškinti keisto atsitikimo žmonėms, kurių pareiga buvo klausyti jo komandos. Jis ilgai žingsniavo denyje, po to davė įsakymą ne mažiau nusivylusiems savo karininkams. „Koketės" viršutinės burės buvo paimtos ant gitovų, liseliai ir formarselis nuimti. Buvo nutarta dreifuoti iki ryto, kol paaiškės, ką toliau daryti.

XIX

Aukštam škunos denyje
Stovi Džonas Teneris,
Šito laivo savininkas,—
Plaukia Karolinon jis.

Jūreivių daina

Vargu ar reiktų pasakoti, kaip įdėmiai oldermenas van Beverutas ir jo draugas sekė, kas dėjosi ant „Koketės" denio. Pirmasis net šūktelėjo, sakytum iš džiaugsmo, kai pasidarė aišku, kad brigantina paspruko nuo kreiserio ir šiąnakt jau nepavyks jos pavyti.

— Sakyk, drauguži, kokia nauda gainiotis paskui jonvabalį okeane? — šnabžtelėjo į ausį Olofui van Statsui oldermenas. — Apie tą okeanų paukštį aš žinau ne daugiau, kiek derėtų prekybinės firmos galvai, bet eina gandas, kad jis lyg kometa, kurią gali matyti tik iš tolo. Jos didybė neturi laivo, kuris galėtų pavyti šį kontrabandininką, tai kam veltui varginti vargšą kreiserį?

— Kapitonas Ladlou trokšta kai ko daugiau, ne vien sučiupti brigantiną,— bambtelėjo nekalbusis jaunikis.— Šis džentelmenas jaudinasi, nes Alida de Barberi yra ten.

— Žinote, misteri van Statsai, keista matyti tokį žmogaus abejingumą savo sužadėtinei, kad ir nesusituokus. Alida Barberi jaudina šį džentelmeną! Malonėkit pasakyti, ar yra toks vyriškis, kurio ji nežavėtų?

— Teisybę sakant, visi palankūs jaunajai damai.

— Nuomonės ir palankumas! Sere, gal, matydamas tokį jūsų šaltumą, turėčiau padaryti išvadą, kad mūsų sandėris nutraukiamas? Kad du stambūs palikimai nebus sujungti ir mano dukterėčia netaps jūsų žmona?

— Štai kas, misteri van Beverutai: jei žmogus taupus ir nemėto veltui savo žodžių, tai jis gali apsieiti be svetimų pinigų ir, progai pasitaikius, sakyti tai, ką galvoja. Jūsų dukterėčia taip aiškiai rodė savo palankumą kitam, kad žymiai atšaldė mano jausmus.

— Kaip būtų gaila, jei visos mūsų pastangos nueitų veltui! Kupidonas neleistinai tinginiauja! Bet, misteri van Statsai, vyrai turi tvarkyti savo reikalus atvirai, todėl, jei norime išspręsti tą klausimą, leiskite man tiesiai paklausti: ar jūsų ketinimai dėl senojo Etjeno de Barberi dukters pasikeitė ar ne?

— Ne tik pasikeitė, bet aš jau galutinai apsisprendžiau,— atsakė jaunasis dvarininkas.— Nenorėčiau, kad mano motiną pakeistų tiek visko patyrusi moteris. Mes iš tų žmonių, kurie laikosi senų papročių, ir nauja tvarka tik apverstų aukštyn kojom mūsų namus.

— Aš ne pranašas, sere, bet jums, mano seno draugo Stefano van Statso sūnui, kartą gyvenime išdrįsiu nusakyti ateitį. Jūs vesite, misteri van Statsai, taip, vesite, bet jūsų žmona bus... Žinote, padorumas neleidžia man ištarti, kas bus jūsų žmona. Džiaukitės, jei per ją neužmiršite namų, šeimos, žemės, draugų, dvarų bei pajamų, žodžiu, visų rimtų malonumų šiame gyve-

nime. Nenustebsiu išgirdęs, kad pranašo iš Plaukipso žodžiai išsipildė.

— O ką jūs, oldermenai van Beverutai, iš tiesų manote apie tuos ką tik mūsų matytus paslaptingus reiškinius? — ėmė klausinėti jaunikis, norėdamas parodyti, kad jį šie įvykiai taip domina, jog užgožia niūrią pranašystę, kuri šiaip būtų galėjusi palikti nemalonų įspūdį.— Vis tiek ta žalsvoji ledi — ne žemės moteris.

— Jūros žalsvumas ir dangaus mėlynė! — nutraukė jį nekantrusis miestelėnas.— Visa bėda, kad tai papraščiausia mergšė. Būtų sau ramiai, gražiai sutvarkiusi reikalus, išplaukusi atgal į jūrą, ir mudviejų sąskaitos jau būtų suvestos, o dabar sumaišė visas kortas. Misteri van Statsai, leiskite man užduoti jums keletą atvirų klausimų ir, jeigu malonėsite, atsakykite.

Dvaro savininkas linkterėjo galvą.

— Kaip jūs manote, sere, kas atsitiko mano dukterėčiai?

— Ji pabėgo.

— Bet su kuo?

Van Statsas, Kinderhuko savininkas, ištiesė ranką į jūros pusę ir vėl linkterėjo. Oldermenas susimąstė valandėlę, paskiau nusijuokė, tarsi kokia juokinga mintis būtų jį pralinksminusi.

— Na, na, drauguži,— prabilo jis tuo meiliu balsu, kokiu visada kalbėdavo su šimto tūkstančių akrų žemės savininku.— Šis reikalas kaip sudėtingas balansas,— atrodo painus tol, kol susipažįsti su buhalterijos knygomis. O paskiau viskas aišku kaip ant delno. Štai Kobuso van Klinko bylą žiūrėjo trečiųjų teismas; teisėjų pavardžių aš neminėsiu. Dėl senojo krautuvininko rašysenos ir šiokio tokio skaitmenų netikslumo, jie ilgai vargo, kol susiprotėjo, koks turėtų būti balansas. Tada, gerokai padirbėję, kaip ir dera doriems teisėjams, jie viską išnarpliojo iki galo. Kobuso parodymai nepasižymėjo sklandumu, o be to, jis buvo gana neatsargus su rašalu. Jo buhalterijos knygą galėtum pavadinti juodosios magijos hieroglifais, nes ten, be musių pėdsakų ir rašalo dėmių, maža ką daugiau pamatysi, o tos rašalo dėmės jam labai pasitarnavo, sprendžiant bylą. Teisėjai, nutarę, kad trys didžiausios rašalo dėmės — tai cukraus galvos, puikiausiai išrišo Kobuso ginčą su tuo kromelniku jankiu, kuris užvirė košę. Nors jau praėjo nemaža laiko ir visų susidomėjimas byla, galima sakyti, atslūgo, tegul bent vienas žmogus,

turįs galvą ant pečių, išdrįsta man tvirtinti, kad dėmės buvo panašios ne vien tik į cukraus galvas. Ką nors jos vis vien turėjo reikšti, o kadangi Kobusas daug prekiavo cukrumi, tai tokia prielaida, kad tai būtent cukraus galvos, buvo labiausiai įtikinama. Na ką gi, mano drauge: ateis laikas ir mūsų išdykėlė sugrįš. Jausmai temdo protą; bet paprastai tikra meilė negęsta, trumpam išsiskyrus. Alida ne iš tų, kurios užduotų žmogui širdį. Tik tos normandų mergaitės niekad nepraleis progos pašokti ir neis gulti, išgirdusios smuikus čirpiant.

Taip paguodęs jaunikį, oldermenas van Beverutas nusprendė, kad geriausia kuriam laikui nutraukti šį pokalbį. Ar jis įžiebė gęstančią meilę ir ištikimybę, ateitis parodys; bet mes šia proga dar kartą pabrėšime, kad jaunasis savininkas vis dar tebesimėgavo ką tik matytos scenos jaudinamais įspūdžiais, kadangi per visą savo trumpą ir monotonišką gyvenimą nieko panašaus anksčiau nebuvo patyręs.

Kai kiti miegojo, Ladlou beveik visą naktį praleido ant denio. Tiesa, jis prigulė ant gulto valandai kitai, bet, vėjui garsiau sušlamėjus takelaže, tuoj pabusdavo iš snaudulio. Kiekvieną kartą, kai tik budintis karininkas pusbalsiu duodavo jūrininkams komandą, Ladlou pakeldavo galvą ir apžvelgdavo horizontą; tik laivas smarkiau susiūbuodavo, ir jis atmerkdavo akis. Kapitonas buvo įsitikinęs, kad brigantina buvo netoliese, ir, budint pirmai pamainai, jis kone laukė, kad štai ims du laivai ir susitiks tamsumoje. Kai šie lūkesčiai neišsipildė, jaunasis kapitonas griebėsi gudrybės, pasišovęs įvilioti į spąstus tokį sumanų ir prityrusį jūrininką.

Apie vidurnaktį, kai keitėsi pamaina ir visa įgula, išskyrus tinginius, buvo ant denio, kapitonas įsakė nuleisti valtis. Šį darbą, vieną iš sunkiausių, esant mažai įgulai, rėjų ir talių pagalba bematant atliko šimtas karališkojo kreiserio jūrininkų. Kai valtys buvo nuleistos į vandenį, į jas sėdo įgula, pasiruošusi vykdyti įsakymus. Ladlou paskyrė patikimus karininkus vadovauti trims mažesnėms valtims, o pats sėdo į ketvirtąją. Kai visi buvo pasiruošę ir kiekvienas jūrininkas gavo specialius kapitono nurodymus, valtys skirtingomis kryptimis ėmė plaukti nuo kreiserio tolyn į okeaną. Nepraplaukė Ladlou valtis ir penkiasdešimt jūros sieksnių, o kapitonas jau įsitikino ieškojimų beprasmiškumu: naktis buvo tokia tamsi, kad net per tokį mažą atstumą jis negalėjo įžiūrėti savo kreiserio rangauto. Pagal kompasą plaukus dešimt ar penkiolika minučių nuo „Koketės“ prieš

vėją, jaunasis kapitonas įsakė įgulai nustoti irkluoti ir ėmė kantriai laukti savo užmačios rezultatų.

Praėjo valanda, bet niekas nesutrikdė jų monotoniško budėjimo; buvo girdėti tik kiek neramios jūros ritmiškas bangavimas, kartas nuo karto irklų pliaukšėjimas, prilaikant valtį vietoje, ar sunkus kokios banginių padermės žuvies, išplaukusios pakvėpuoti į paviršių, šnarpštimas. Nieko nebuvo matyti, netgi jokia žvaigždelė mirkčiodama neskaidrino šio gūdaus ir nuošalaus okeano lopelio. Vyrai knabsojo ant suolų, o jaunasis kapitonas jau manė, kad jo planas neišdegė, tik staiga netoliese pasigirdo garsai, kuriuos suprasti galėjo tik jūrininkas. Ladlou ausims jie buvo tokie iškalbingi, kaip žodžiai sausumos gyventojui. Po pratiso girgždėjimo pasigirdo duslus lyno šiūravimas, tarsi jis būtų brūžavęsis į kokį nors kietą ar ištemptą daiktą; po to, galingos jėgos pagautos, suplazdėjo burės, ir ūmai viskas nutilo.

— Girdite? — pusbalsiu sušuko Ladlou.— Tai brigantina permetė grothiką[1]! Spauskite, vyrai, ir būkite pasiruošę abordažui!

Jūrininkai pašoko iš snaudulio. Irklai ėmė pliaukšėti, ir po akimirkos visai netoli pasirodė tamsoje plaukiančio laivo burės.

— Mikliau, vyrai, mikliau! — tęsė Ladlou, pagautas vijimosi karštligės.— Mes pranašesni, ji tuoj bus mūsų! Tik sparčiau irkit, visi kaip vienas!

Prityrę jūreiviai dirbo išsijuosę. Nepraėjo nė valandėlė, o jie jau buvo arti savo tikslo.

— Dar vienas yris, ir ji mūsų! — šūktelėjo Ladlou.— Mesti kablius! Prie ginklų! Pirmyn, ant denio!

Tokia komanda vyrams buvo kaip karo trimitas. Pasigirdo šauksmai, ginklų žvangesys, o kojų trepsėjimas denyje skelbė, kad planas pasisekė. Triukšmas ir maišatis vis didėjo. Toli buvo girdėti jūrininkų pergalės šūksniai, kitose valtyse vyrai irgi šaukė iš visų plaučių, laidydami į dangų raketas. Staiga sužėrėjo visas okeanas, ir „Koketės“ patrankų trenksmas įsiliejo į bendrą triukšmą. Laive buvo uždegti keli žibintai, kad visi matytų, kur jis, o besiartinančiose valtyse visą laiką blykčiojo mėlynos šviesos ir kiti jūreiviški signalai, sakytum plaukiantieji norėjo įbauginti priešą savo gausybe.

Tarp šio gaudesio, taip staiga pakilusio nakties gūdumoje,

---

[1] Grothikas — ilga rėja, prilaikanti burės apačią.

Ladlou ėmė dairytis, kad nepaspruktų svarbiausias grobis. Jis dar anksčiau, kai davė kitus nurodymus, buvo paaiškinęs visų valčių įguloms, ką daryti, patekus į laivą, ir kaip elgtis su Jūrų Skrajūnu; ir kai tik vyrai užvaldė laivą, jaunasis kapitonas puolė į gyvenamąsias patalpas su dar labiau plakančia širdimi, negu puolimo įkarštyje. Jis kaip mat atidarė kajutės, esančios po jutu[1], duris ir nusileido apačion. Bet čia jo laukė kartus nusivylimas ir pažeminimas. Iškart buvo galima suprasti, jog prasta dvokianti kajutė negalėjo priklausyti patogiai ir dargi elegantiškai brigantinai.

— Betgi čia ne „Jūrų burtininkė"! — baisiai nustebęs, garsiai sušuko jis.

— Garbė dievui! — atsiliepė balsas, o paskiau iš kajutės kampo pasirodė ir išsigandęs veidas.— Mums sakė, kad tas plėšikas švaistosi netoliese, ir, išgirdę šauksmus, pagalvojom, kad čia tas nelabasis.

Kraujas, audringai kunkuliavęs Ladlou gyslose, mušė dabar jam į veidą, ėmė dygčioti pirštų galiukai. Paskubomis jis įsakė savo vyrams grįžti į valtį ir palikti laivą tokį, kokį rado. Jos didybės karališkojo kreiserio „Koketės" kapitonas, taręs keletą žodžių kajutės šeimininkui, išskubėjo į denį ir beregint buvo valtyje. Vyrai nuo įsivaizduotojo laimikio yrėsi tyloje, kurios netrikdė joks garsas, tik kažkuris jūrininkas, dabar stojęs prie vairo, užtraukė dainą. Apie dainos melodiją buvo galima pasakyti, kad ji tiko kažkokio eilėraščio nuotrupos žodžiams, tik kažin ar jūrininko kūrybą pavadinsi eilėraščiu. Mes pasikliauname tik citata, minėto jūrininko užrašyta laivo žurnale; galimas daiktas, kad užrašant ir buvo kas nors iškreipta, bet pagal žurnalą jis niūniavo tą jūreiviškos dainos posmelį, kurį pasirinkome šio skyriaus epigrafu.

Kabotažinio laivo dokumentai ne ką aiškiau, negu šis posmelis, nušvietė jo pobūdį ir kelionės tikslus. Reikia pasakyti, kad „Koketės" žurnalas buvo dar mažiau iškalbingas. Ten buvo tik štai kas įrašyta: „Kabotažinė škuna „Didingoji pušis", priklausanti Džonui T. Vikruoliui, plaukianti iš Niujorko į Šiaurinės Karolinos provinciją, 1 valandą nakties buvo sulaikyta ir apieškota. Viskas tvarkoje." Bet tokio pobūdžio aprašymas anaiptol nepatenkino kreiserio jūrininkų. Dalyvavusieji manevre buvo

[1] Jutas — viršutinis denis laivagalyje.

taip susijaudinę, kad negalėjo blaiviai matyti įvykių; o turint galvoje, kad „Jūrų burtininkė“ jau ir anksčiau buvo du kartus pasprukusi, paskutinis nuotykis dar kartą patvirtino jau anksčiau jų susidarytą nuomonę apie brigantiną. Dabar jau ne tik šturmanas manė, kad persekioti „Jūrų burtininkę“ beprasmiška.

Bet tokią išvadą „Koketės“ jūrininkai priėjo ne iš karto, o tik vėliau, ilsėdamiesi. Tuo metu, kai valtys, susimetusios į krūvą, yrėsi į šviesą, kuri blykčiojo kreiseryje, vyrai dar nebuvo aprimę ir nieko negalėjo svarstyti; tik tada, kai operacijos dalyviai nusileido į kubriką ir sugulė ant savo gultų, atsirišo jų liežuviai pasakoti nuotykius smalsumu degantiems klausytojams. Robertas Plepys, kuriam žalsvosios jūrų burtininkės garbanos, pakilus vėjui, plakėsi į veidą, naudodamasis visų dėmesiu, kuo smulkiausiai ėmė dėstyti šį įvykį. Pripasakojęs įvairiausių detalių, įrodančių jo išvedžiojimų tikrumą, jis netgi pristatė liudininką — viena iš valtyje buvusių vyrų, galintį prisiekti visuose krikščioniškojo pasaulio teismuose, kad tikrai matė, kaip gražus, grakštus kontrabandininkų laivas jo akyse pavirto į grubią ir gremėzdišką škuną.

— Yra tamsuolių,— tęsė Robertas, sustiprinęs savo poziciją jūrininko paliudijimu,— kurie ims tvirtinti, kad jūros vanduo drumstas todėl, kad upelio, sukančio jų parapijos malūną, vanduo dumblinas. Bet tikras jūreivis, išgyvenęs ilgus metus svetimose šalyse, supranta, kas yra gyvenimas, ir žino, kada galima tikėti ir kada tik pasijuokti. Yra buvę daug atvejų, kai nuožmiai persekiojamas laivas keisdavo savo pavidalą, ir ne už jūrų marių ieškosime pavyzdžio — toks atsitikimas įvyko mūsų akyse. Apie brigantiną aš galvoju tik šitaip: kadaise buvo tikras laivas, įrengtas kaip brigantina, ir, gal būt, jis vertėsi tuo pačiu amatu, bet kartą išmušė jo valanda, ir laivą su įgula ištiko kokia nelaimė. Nuo tada jis pasmerktas klajoti šiose vietose tam tikru laiku. Savaime aišku, kad tokiam laivui nelabai patinka karališkieji kreiseriai; be abejo, jo įgulai nereikia nei kompasų, nei observacijos. Todėl nėra ko stebėtis, kad mūsų žmonės, įsikorę į denį, išvydo visai ne tai, ko laukė. Galite patikėti man, kai buvau nuo jos blindo rėjos per kabeklio atstumą, mačiau moterišką figūrą laivo priekyje ir viršuje stiebus, takelažą tokius dailius, kokių kaip gyvas nesu matęs, o ir apačioje buvo nė kiek ne prasčiau. O jūs čia visi sakote, kad tai buvo paprasta

škuna, nieko bendra neturinti su brigantina! Kokių jums įrodymų dar reikia? Jei kas gali juos nuneigti, tegul pabando.

Kadangi niekas nebandė, tai abejoti netenka, kad Plepio išvedžiojimai laimėjo daug šalininkų. Tur būt, nereiktų ir pasakoti, kad po šio nuotykio siaubinga Jūrų Skrajūno asmenybė tapo vyrams dar paslaptingesnė, dar šiurpesnė.

Visai kitokia nuotaika buvo škancuose. Dvejetas leitenantų ištįsusiais veidais kažką svarstė. Buvo matyti, kaip buvusieji valtyse gardemarinai šnabždėjosi, slopindami juoką, su kitais jūrininkais. Bet kadangi kapitonas nepametė savo įprasto orumo ir valdingos laikysenos, jūrininkų linksmumas veikiai atslūgo.

Reikėtų, tur būt, pridurti, kad po kiek laiko „Didingoji pušis" pasiekė Šiaurės Karolinos krantus, laimingai prasmuko pro Identono žioties seklumas ir, paplaukusi kiek upe, atvyko prie savo kelionės tikslo. Čia jūrininkai tuoj ėmė pasakoti apie škunos susitikimą su Prancūzijos kreiseriu. Kadangi net toliausiuose Britų imperijos kampuose jos pavaldiniai nebuvo abejingi savo tėvynės laivyno šlovei, veikiai apie šį įvykį ėmė kalbėti visa kolonija. Nepraėjo nė pusmetis, ir Londono žurnalai patalpino entuziastingą šio susidūrimo aprašymą, kurio dėka Džonas Vikruolis su savo laivu pateko į istorijos puslapius.

Gal kapitonas Ladlou plačiau pranešė apie šį įvykį, negu jis buvo aprašytas kreiserio žurnale, bet admiraliteto lordai per savo orumą negalėjo to skelbti.

Po šio nukrypimo, kitaip sakant, įvykių apsvarstymo, beveik neturinčio tiesioginio ryšio su pasakojimu, grįžkime į kreiserį ir pažiūrėkime, kas vyko toliau jo denyje.

Kai valtys buvo sukeltos į kreiserį, ta įgulos dalis, kuriai nereikėjo budėti, nuėjo miegoti. Šviesos buvo prigesintos, ir ramybė vėl įsiviešpatavo laive. Ladlou nuėjo ilsėtis, ir nors yra pagrindo manyti, kad neramios mintys drumstė jo poilsį, jis gana ramiai gulėjo savo kabančiam gulte. Čia, kaip minėjome, jaunajam kapitonui atrodė tinkamiausia vieta miegoti, kol rytinė pamaina stos budėti.

Nors iki ryto budintys karininkai ir jūrininkai buvo itin budrūs, jie nepastebėjo nieko tokio, dėl ko būtų reikėję sukelti ant kojų įgulą. Pūtė lengvas, bet pastovus vėjas, jūra buvo rami, o dangus toks pat debesuotas, koks buvo ir saulei nusileidus.

XX

Dar niekad taip nebėgo pelės nuo katės,
Kaip šitie valkatos nuo niekšų,
blogesnių už juos pačius.

Šekspyras, „Koriolanas"

Virš Atlanto aušo diena: dangus pabalo, tuoj jis nuraus, ir saulė didingai pakils iš vandenyno. Budintis karininkas, vos išaušus, pažadino Ladlou. Kapitonas pabudo, tik pirštu paliestas; net miegodamas jis jausdavo atsakomybę už savo pareigas. Po valandėlės jaunasis kapitonas jau stovėjo ant juto ir atidžiai stebėjo dangų bei horizontą. Pirmiausia kapitonas paklausė, ar nieko nebuvo pastebėta per budėjimą. Jam buvo atsakyta neigiamai.

— Man patinka ta prošvaistė šiaurės vakaruose,— tarė kapitonas, rūpestingai apžiūrėjęs tolius pro dar ne visai išsisklaidžiusią prieblandą.— Iš ten pakils vėjas. Kad bent koks brizas papūstų, tada mes išbandytumėme išgirtosios „Jūrų burtininkės" greitį! Ei, ar tik ne burės matosi? O gal tik bangos ketera?

— Jūra darosi vis neramesnė, ir aš ne kartą taip apsirikdavau, kai imdavo švisti.

— Pakelti daugiau burių! Kyla vėjas, reikia pasiruošti jį išnaudoti. Į viršų visas iki vienos bures!

Leitenantas išklausė šių įsakymų, kaip visada, pagarbiai ir kaip tikras jūreivis, negaišdamas nė minutės, perdavė juos savo pavaldiniams. Tuo metu „Koketė" plūduriavo su trimis marseliais, ir vienas jų buvo atsuktas prieš stiebą, kad laivas nejudėtų, atsispirdamas srovei ir bangų plakimui. Tačiau kai tik budintis karininkas davė komandai įsakymą, didžiulės rėjos buvo pasuktos ir dar kelios viršutinės burės iškeltos. Laivas bematant ėmė judėti. Dar įgulai tebetriūsiant, ėmė plazdėti burės — pakilo vėjas.

Šiaurės Amerikos pakrantės žinomos savo staigiomis ir grėsmingomis oro srovių permainomis. Stiprus vėjas kartais taip netikėtai pakeičia kryptį, kad laivas bematant atsiduria didžiausiame pavojuje, netgi skęsta. Žmonės kalba, kad garsusis laivas *„Ville de Paris"* žuvo kaip tik per vieną iš tokių baisių permainų, nes kapitonas neapgalvotai ėmė dreifuoti, nenuleidęs burių, ir per šitą klaidą kritiškiausiu momentu nepajėgė suvaldyti laivo. Ar vienoks, ar kitoks buvo šio nelemto laivo galas,

nėra jokių abejonių, kad Ladlou puikiai nutuokė apie pavojus, kuriuos kartais neša pirmieji šiaurės vakarų vėjo gūsiai gimtoje pakrantėje, ir visad būdavo jiems pasiruošęs.

Kai pakilęs nuo kranto vėjas ėmė nešti „Koketę“, dangų užliejo žara, skelbianti saulėtekį. Nepermatomi rūko klodai, dengę horizontą, pučiant pietryčių vėjui, pakilo tarsi milžiniška uždanga nuo scenos ir pavirto tirštais debesimis, o prieš akis visa savo platybe atsivėrė vandenynas. Nereiktų, tur būt, ir sakyti, kaip godžiai jaunasis kapitonas ėmė žvalgyti horizontą, nieko neišleisdamas iš akių. Pradžioje kapitono veide buvo tik nusivylimas, bet netrukus jo akys nušvito, skruostai išraudo.

— Jau maniau, kad ji paspruko! — tarė jis savo artimiausiam padėjėjui,— o ji štai čia plaukia sau pavėjui, užlindus už to slenkančio rūkelio. Šį kartą mums pasisekė: apie palankesnį vėją ir svajoti negalima. Tuoj pat šaukit visus vyrus! Laivą pasukti į vėją, bures iki vienos aukštyn! Mes parodysim tam akiplėšai, ką gali jos didybės kreiseris!

Šie kapitono žodžiai sukėlė ant kojų visą įgulą, kuri griebėsi darbo iš peties. Kai tik buvo duota komanda, iš visų laivo kampų išniro jūrininkai ir bendromis jėgomis su budinčiais bematant papuošė „Koketę“ sniego baltumo burėmis. Šį kartą kapitonas, norėdamas kiek galima daugiau išnaudoti vėją, nepasitenkino burėmis vien ant įprastinių rėjų. Ilgi hikai išdygo virš jūros, ir burės viena po kitos skriejo į viršų, kol stiebai pradėjo linkti nuo didžiulės naštos. Giliai nugrimzdęs į vandenį kreiserio korpusas, nešąs vos ne dangų remiantį sudėtingą virvių, stiebų ir burių kalną, pasidavė galingai jėgai, ir laivas, kuriame, be gausios įgulos, buvo sunkiosios patrankos, didelės šaudmenų ir produktų atsargos, ėmė greitai skrosti bangas. Bangos ritosi ir dužo į kreiserio šonus tarsi į uolą, bet galingas laivas nė nejuto jų menkų pastangų. Tačiau vėjui didėjant ir kreiseriui gerokai nutolus nuo kranto, vandenynas ėmė vis labiau nerimti, kol kalva, ant kurios stovėjo „Saldžiojo pavėsio“ vila, tarsi paniro į jūrą. Didžiuliai laivo bramstengai siūbuodami braižė danguje lankus, o tamsus korpusas, tai panirdamas, tai iškildamas, žvilgėjo, skalaunamas jį nešančios stichijos.

Kai Ladlou pirmą kartą išvydo tašką jūroje ir nusprendė, kad tai brigantina, ji atrodė tarsi nejudąs šapelis horizonte. Dabar tas šapelis atgavo gerai pažįstamos brigantinos dydį ir formas. Aiškiai buvo matyti jos lengvi ir grakštūs stiebai, gra-

cingai linguoją, plaukiant laivui. Brigantina buvo pakėlusi tik tiek burių, kiek reikėjo, kad laivas atsispirtų bangų valiai. Kai „Koketė“ priartėjo prie jos per patrankos šūvį, pastaroji ėmė kelti bures, ir greitai paaiškėjo, kad Jūrų Skrajūnas ruošiasi kovai.

Pirmu manevru „Jūrų burtininkė“ bandė išnaudoti persekiotojo pavėjinę pusę. Tačiau iš pirmo mėginimo brigantinos kapitonas suprato, kad jų pastangos plaukti prieš tokį stiprų vėją, esant neramiai jūrai, bergždžios. Tada brigantina padarė fordevindo [1] posūkį, perėjo į kitą halsą, matyt, ketindama palenktyniauti su kreiseriu, bet, apsižiūrėjusi, kad prisileisti arčiau „Koketę“ pavojinga, pasisuko ir pasileido pavėjui, tarsi jūrų paukštė išskleidusi baltus sparnus.

Du laivai įsijungė į aršias lenktynes. Dabar ir brigantina pakėlė visas savo bures, ir ant vos įžiūrimo korpuso bolavo audeklų piramidė tarsi fantastiškas debesis, plaukiąs taip greitai, kaip miglos virš vandenyno. Kadangi ir vienam, ir kitam laivui vadovavo vienodai prityrę kapitonai ir abiejų laivų bures varė tas pats vėjas, praėjo nemaža laiko, kol išryškėjo šioks toks šių lenktynių rezultatas. Slinko valandos, ir jei ne putojantys purslai, tyšką nuo „Koketės“, kuri skriejo net bangas aplenkdama, jos kapitonas būtų pamanęs, kad kreiseris nejuda iš vietos. Kur pažvelgsi — visur tas banguojantis vandenynas, o atstumas tarp kreiserio ir brigantinos, rodėsi, nepasikeitė nė per pėdą nuo lenktynių pradžios. Tamsus šapelis tai pakildavo ant bangų keterų, tai vėl nugrimzdavo, ir tada, be siūbuojančio virš vandenyno burių debesėlio, nieko daugiau nebuvo matyti.

— Žinote, misteri Triseli, aš tikėjausi daugiau iš „Koketės“, — tarė Ladlou, jau seniai atsisėdęs laivo priekyje, atidžiai stebėdamas vijimosi eigą. — Mes iškėlėme visas iki vienos bures, o brigantina pradžioje lūkuriavo kaip niekur nieko, tik paskiau iškėlė liselius.

— Ji mus vedžios už nosies, kapitone Ladlou, kol sutems. Aš gaudžiau šitą valkatą Lamanše tol, kol Anglijos uolos ištirpo kaip jūros puta ir smėlėti Olandijos krantai išaugo mums prieš akis. Ir kas iš to! Sukčius žaidė su mumis kaip meškeriotojas su pakibusiu ant meškerės upėtakiu. Ir kai mes jau galvodavome, kad brigantina mūsų rankose, ji pasprukdavo nuo mūsų patrankų taip lengvai, kaip laivas nučiuožia nuo stapelio į vandenį.

---

[1] Fordevindas — laivo plaukimas pavėjui.

— Taip, bet jūsų „Druidas“ buvo gelda, o ne laivas. Ir dar nebuvo atsitikimo, kad „Koketė“ pavėjui ko nepavytų.

— Nedera niekinti laivo, kad ir koks jis būtų, tuo labiau savo bendrų, ypač mums jūrininkams. Aš sutinku, kad „Koketė“ greita, o esant geram vėjui,— tikras aitvaras. Bet kas žino meistrą, stačiusį brigantiną, vargu ar tas išdrįs tvirtinti, kad bet koks jos didybės laivyno laivas galėtų lenktyniauti su „Jūrų burtininke“, kai ji skrieja visomis burėmis.

— Triseli, tokios kalbos labiau tiktų jūrininkui, negu karininkui.

— Aš būčiau veltui pragyvenęs savo amžių, kapitone Ladlou, jei nesuvokčiau, kad šių dienų žmonės kitaip galvoja, negu mes jaunystėje. Sakoma, kad žemė apvali. Mano irgi tokia nuomonė, pirmiausia dėl to, kad garsusis seras Frensis Dreikas ir kiti anglai pradėjo savo keliones iš vienos pusės ir sugrįžo iš kitos: taip keliavo ir nedaugelis kitataučių jūrininkų, nekalbant apie Magelaną, kuris tvirtina pirmasis atradęs šį kelią. Mano supratimu, portugalas meluoja. Ką čia šnekėti, negi portugalas padarys tai, apie ką anglas dar nebus pagalvojęs. O be to, jei žemė nebūtų apvali ar panašiai, tai ar pasirodytų pirmiau viršutinės burės, o tik paskiau apatinės ir pats laivo korpusas? Maža to, sakoma, kad žemė sukasi, ir tai, be abejo, tiesa. Gryniausia teisybė ir tai, kad kartu su ja sukasi ir mūsų mintys, dėl to aš ir grįžtu prie to, nuo ko pradėjau kalbą — brigantina keičia kursą, sere. Ji sukasi į krantą, matyt, nori patekti į ramesnius vandenis. Toks mėtymas lengvam laivui ne į sveikatą, kad ir kas jį būtų statęs.

— O aš tikėjausi nuvaryti ją nuo kranto. Jeigu mums pasisektų įvyti brigantiną į Golfstrimą, tada jau ji nepaspruktų nuo mūsų į šiaurės vandenis. Trūk plyšk, bet mes turime jį išstumti į atvirą jūrą! Misteri Strakale, perduokite budinčiam karininkui, kad duotų komandą — kreiserį į šiaurę.

— Tik pažiūrėkit, koks to niekšo stiebas! Kokia storybė, aukštybė! O kokia jo tvirta ranka! Tą brigantiną valdo grynakraujis jūrininkas, kad ir koks jis ten būtų.

— Atrodo, kad mes artėjam prie jos. Nerami jūra mus gerokai gelbsti. Niekur nedingsi, vyruti! Štai jau galima įžiūrėti brigantinos karnizų spalvas, kai ji pakyla virš bangų.

— Tai dėl to, kad saulė apšviečia jos bortus... Tačiau gal jūs ir neklystate, kapitone, nes gana aiškiai matyti žmogus bri-

gantinos formarse. Dabar šūvis kitas į jos bures ir stiebus mums labai pasitarnautų.

Ladlou apsimetė neišgirdęs patarimo. Tačiau tuo metu atėjęs į baką vyresnysis leitenantas pritarė šiam pasiūlymui, sakydamas, kad jų padėty galima panaudoti patranką, nesumažinant kreiserio greičio. Kadangi Triselis pagrindė savo nuomonę išvedžiojimais, kurių nebuvo galima paneigti, kapitonas nenoromis davė įsakymą paruošti patranką. Miklūs, lenktynių įkarščio pagauti jūrininkai netrūko atlikti tai, kas jiems buvo įsakyta, ir bematant kapitonui buvo atraportuota, kad patranka paruošta.

Ladlou paliko savo postą viršuje ir, priėjęs prie patrankos, pats ėmė taikyti.

— Kai tik brigantiną iškels bangos, — šaukite, — tarė kapitonas artileristui, nutaikęs patranką.— Laikykite vairą tvirčiau! Ugnis!

Tie žmonės, kurie ramiai sau gyvena krante, skaitydami apie kovas jūroje, dažnai stebisi tuo, kad, išeikvojus daugybę parako, paleidus šimtus, net tūkstančius šūvių, žūsta tiek maža žmonių, kai tuo tarpu per daug trumpesnį ir, sakytum, mažiau atkaklų mūšį sausumoje jų krenta galybė. Visa paslaptis ta, kad jūroje taikinys nepastovus, kaip pati jūra. Patys didžiausi laivai retai nustovi vietoje atviroje jūroje, ir vargu ar reikia aiškinti skaitytojui, kad mažiausias patrankos vamzdžio nukrypimas nuo taikinio už šimtų pėdų atstumo padidėja daugeliu jardų. Jūros artileristą galima lyginti su medžiotoju, šaunančiu į lekiantį paukštį: ir vienas, ir kitas turi apskaičiuoti besikeičiančią taikinio padėtį, tik jūrininkui dar kebliau: jis turi atsižvelgti ir į laivo, kuriame yra jo patranka, judėjimą.

Ar visos šios aplinkybės turėjo įtakos „Koketės“ patrankos šūviui, ar jaunojo kapitono troškimas išsaugoti tuos, kuriuos tarė esant brigantinoje, nulėmė šūvio kryptį, — mes tikriausiai niekad to nesužinosime. Šiaip ar taip, kai iš patrankos išsiveržusi ugnis su dūmų kamuoliais blykstelėjo virš vandenyno, veltui penkiasdešimt akių ieškojo sviedinio pėdsakų „Jūrų burtininkės“ burėse ir takelaže. Jos grakščių stiebų simetrija išliko nepaliesta, ir brigantina kaip niekur nieko skriejo virš bangų su jai būdingu lengvumu ir greičiu. Ladlou savo įgulos tarpe turėjo gero artileristo vardą, todėl jo nesėkmė tik dar labiau sustiprino vyrų nuomonę apie brigantinos antgamtines savybes. Daugelis tik purtė galvas, ir ne vienas senas jūrų vilkas, susikišęs rankas į užantį, žingsniuodamas ten ir atgal, prasitarė,

kad paprastas šovinys niekad nepataikys į brigantiną. Vienok reikėjo dar kartą pabandyti, bent dėl padorumo. Buvo iššauta dar kelis kartus, bet vis taip pat nesėkmingai.

— Nėra prasmės veltui eikvoti paraką, kol toks didelis atstumas ir jūra nerami,— tarė Ladlou, nueidamas nuo patrankos po penkto nesėkmingo šūvio.— Daugiau nešaudysime. Sekite bures, džentelmenai, ir žiūrėkite, kad visos būtų ištemptos. Mes nugalėsime brigantiną greičiu, o patranka tegul pailsi. Pritvirtinkite ją.

— Bet patranka užtaisyta, sere,— išdrįso pastebėti artileristas, kadangi kapitonas visad jam rodė didelį palankumą, tačiau, tai sakydamas, jis visai pagarbiai nusiėmė skrybėlę. — Būtų gaila praleisti tokią progą!

— Tai šaukite patys, o paskiau pastatykite pabūklą į vietą, — nerūpestingai atsakė kapitonas, norėdamas pabrėžti, kad vargu ar kitiems labiau pasiseks, negu jam.

Pasilikę vieni, vyrai apspito patranką ir ėmėsi vykdyti įsakymą.

— Nuleiskit kaištį ir pilkit tiesiai į tą prakeiktą brigantiną! — tarė nenuovokus senas jūrininkas, kurio žinioje buvo pabūklas. — Apsieisime be tų visų geometrinių apskaičiavimų.

Komanda pakluso ir tuoj pat uždegė dagtį. Milžiniška banga padėjo senam atviraširdžiui jūrininkui, kitaip mūsų pasakojimas apie patranką pasibaigtų, vos jai iššovus, nes šovinys, be abejo, būtų paniręs į vandenį už keleto jardų nuo vamzdžio. Tačiau laivo priešakys pakilo, tik pasirodžius dūmams, ir po keleto akimirkų įtempto laukimo vyrai pamatė, kaip brigantinos bombramstengas ir liselio hikas subyrėjo į šipulius. Bet, „Jūrų burtininkė“ vis skriejo pirmyn, nors jos dvejos svarbiausios burės, netekusios rėmų, išėjo iš rikiuotės.

— Šį kartą tiek maloniam plaukiojimui,— šaukė patenkintas senas jūrų vilkas, meiliai tapnodamas pabūklą. — Burtininkė ji ar ne, bet iš karto neteko dviejų švarkelių, ir, kapitonui maloniai leidus, mes bematant ją visai nurengsime!

— Įsakyta pastatyti patranką į vietą ir pritvirtinti ją, — šūktelėjo linksmas gardemarinas ir nukūrė prie bušprito pasižiūrėti į suirutę ant brigantinos denio. — Tas plėšikas gana mikliai sumojo, kaip gelbėti bures!

Iš tiesų brigantinos komandai reikėjo gerokai susiimti. Plaukiant pavėjui, išėjusios iš rikiuotės burės buvo labai svarbios. Atstumas tarp dviejų laivų neviršijo mylios, ir grėsė pa-

vojus, kad jis bematant dar labiau sumažės. Brigantina negalėjo gaišti nė minutės. Kritiškoje padėtyje jūrininkų veiksmams greičiau diktuoja nuovoka, artimesnė instinktui, negu protui. Mažiausias uždelsimas čia gali būti lemtingas, ir jūrininko gyvybė, geras vardas, turtas dažnai priklauso nuo kapitono šaltakraujiškumo ir išradingumo. Pilna pavojų ir netikėtumų profesija išugdo tokią gerą nuovoką, kaip elgtis kraštutiniais atvejais, kad ji tampa tarsi įgimta savybe.

Kai „Jūrų burtininkės" liseliai nustojo plevėsavę ore, brigantina nežymiai pakeitė kursą tarsi paukštis, medžiotojo pašautas į sparną. Dabar jos pirmgalis tiek krypo į pietus, kiek prieš akimirką į šiaurę. Po šio, kad ir nežymaus nukrypimo, vėjas pradėjo pūsti į kitą laivo šoną. Grothikas buvo permestas į kitą halsą ir atidengė vėją liseliams, kurie bematant įsitempė kaip būgnas, ir laivas beveik visai nenustojo jėgos, nešančios jį per bangas. Šis manevras buvo atliktas per akimirką, ir jūrininkai tuoj pat stiebo viršūnėje ėmė vikriai taisyti sužalotas bures, kaip jau minėjo pastabus gardemarinas.

— Plėšiko smegeninė greitai dirba, — tarė Triselis, kurio kritiška akis nepraleido nieko, kas vyko brigantinoje. — Turėtų kitokią galvą, neišplauktų nė iš vieno uosto. O brigantinos vyrai — tokių tik paieškoti! Ne ką mes tepešėm savo šaudymu. Artileristui reikės atsiskaityti už išeikvotą paraką, o kontrabandininkas, galima sakyti, nieko nenukentėjo. Mes tik aplaužėm jo liselio hiką, kurį galės panaudoti kaip bramrėją ar šiaip kokioms lengvesnėms rangauto dalims tokiame mažame kevale, kaip jo brigantina.

— O visgi mes šį tą laimėjome — nuginėme jį nuo kranto į atvirą jūrą, — ramiai tarė Ladlou. — Be to, man rodosi, kad dabar brigantina daug geriau matyti, negu prieš šaudymą.

— Be abejo, sere, be abejo. Prieš minutę pamačiau net jos iliuminatorius, nors tos begėdiškos mergos po bušpritu dar negalima gerai įžiūrėti. Bet kaip dabar brigantina lekia!

— Esu tikras, kad mes prie jos artėjame, — susimąstęs atsakė Ladlou. — Paduokite man žiūroną.

Triselis stebėjo savo jaunąjį viršininką, kai šis apžiūrinėjo brigantiną, ir jam pasirodė, kad kapitono veidas gerokai apsiniaukė, kai jis padėjo žiūroną.

— Kaip, sere, ar panašu, kad jis gali pasiduoti, ar spirsis, niekšas, iki paskutiniųjų?

— Štai žmogus užpakalinėje brigantinos dalyje yra kaip

tik tas akiplėša, kuris buvo išdrįsęs pasikelti į „Koketės“ denį, ir, atrodo, jis jaučiasi nė kiek ne blogiau, kaip tada, kai taip įžūliai čia švaistėsi.

— Jūrų plėšiką iškart pažinsi. Aš ir pamaniau, kai jis įžengė į kreiserį: „Na ir lobį įsigijo jos didybės laivynas.“ Jūsų teisybė, sere, jis akiplėša. Jo įžūlumas būtų sutrikdęs visos įgulos disciplina, nors čia kas antras žmogus būtų karininkas, o visi kiti — vienuoliai. Su skrybėle, tarsi priaugusia jam prie galvos, jis taip skėtriojosi po denį, lyg čia visas pulkas būtų užgriuvęs. Ir jokios pagarbos vėliavai! Prieš saulėlydį, keičiant vimpelą, aš pasistengiau nuleisti jį stačiai ant jo įžūlios fizionomijos, na, sakytum kaip perspėjimą. Ir jis reagavo į tai, kaip olandas reaguoja į signalą — atsakymo, atseit, laukit iš sekančios pamainos. Jeigu jį pačiupinėtų karo lauko teismas, tuoj iš to plėšiko pasidarytų filosofas, kuris tiktų į bet kokią draugiją danguje ar ant žemės.

— Štai jie kelia naują liseliohiką! — sušuko Ladlou, nutraukdamas padriką jūrininko kalbą. — Ir taikstosi sukti į krantą.

— Jei tik vėjas sustiprės, jis bus mūsų rankose, ir mes pamatysime, ko verta brigantina, — atsakė Triselis, kurio nuomonė apie „Jūrų burtininkę“, veikiama profesinio išdidumo, kaitaliojosi. — Jūra, žiūrėkit, prieš vėją jau ima žaliuoti, ir viskas aplink rodo, kad kaupiasi audra. Oras toks skaidrus, kad kone dangaus karalystė matyti. Šiaurės vėjas nuginė rūką nuo Amerikos krantų, jūra ir žemė šviečia kaip mokinuko veidas, kol jo neužliejo ašaros po pirmos pylos. Aš žinau, kapitone Ladlou, jūs plaukiojote pietų jūrose, juk mes kartu anksčiau tarnavome viename laive. Bet ar jums teko plaukioti Gibraltaro sąsiauriu ir matyti Žydruosius ežerus Italijos kalnuose?

— Kai buvau visai dar jaunas, tarnavau kreiseryje, kuris puolė Barberijos valstybes, ir mums teko išsilaipinti jos šiauriniame krante.

— Kaip tik tą šiaurinį krantą aš turiu galvoje! Nėra ten vietelės, kurios mano akys nematė, pradedant nuo uolų prie įėjimo į sąsiaurį iki pačios Mesinos. Ten tai netrūksta gairių bei ženklų, pagal kuriuos gali orientuotis. Čia mes esame arti Amerikos krantų, už kokių dvidešimt penkių trisdešimties mylių į šiaurę ir keturiasdešimt mylių nuo kur išplaukėm, bet jei nežinotum, kada mes išvykom, jei ne vandens spalva ir gilumo matavimai, manytum esą Atlanto vandenyno viduryje. Daugybė gerų laivų, tik atsitrenkę į Amerikos krantą, sužinodavo, kur

jie priplaukė. O ten tau prieš akis kalnas, ir tu tiesiai į jį plauki ištisas dvidešimt keturias valandas, kol pamatai jo papėdėje miestą.

— Gamta atsilygino už šį trūkumą Golfstrimo srove, kurios nešami vandeniniai augalai bei skirtinga temperatūra perspėja laivus apie artėjantį krantą; na ir svambalas gali nurodyti kelią tamsiausią naktį, nes čia dugnas kyla lygiai kaip stogas, pradedant nuo šimto sieksnių gilumo iki pat smėlėto kranto.

— Aš sakiau — daugybė gerų laivų, kapitone Ladlou, o ne gerų jūrininkų. Ne, ne, tikras jūrų vilkas skiria, ką reiškia žalia ar mėlyna vandens spalva, tuoj pasakys, kur sekluma, kur gili jūra. Pamenu, kartą plaukiant į Genują, aš pražiopsojau observaciją kaip tik prieš mistralį [1]. Paaiškėjo, kad žemę pasieksime naktį, ir tuo labiau reikėjo žinoti laivo padėtį. Aš dažnai galvoju, sere, kad okeanas panašus į žmogaus gyvenimą — priekyje nežinia, o kas praplaukta taip pat ne visai aišku. Daugybė žmonių kaip patrakę lekia į savo pražūtį, daugybė laivų, genami burių, suka stačiai ant povandeninių uolų. Rytoj gali būti rūkas, pro kurį nieko neįžiūrėsi, o ir dabar, nors ir kaip stengtumeis, ne kažką pamatysi. Taigi, kaip jau minėjau, mes laikėmės savo kurso, ir vėjas pūtė tarsi pagal užsakymą, maždaug taip, kaip dabar, nes prancūziškas mistralis labai panašus į amerikonišką šiaurinį. Plaukėm mes, iškėlę tik grotbramselį, be liselių, mat, saulė jau buvo prieš gerą valandą nusileidusi, ir mes galvojome apie gilią Genujos įlanką. Tarsi gerajai fėjai pamojus, mistralis išvaikė visus debesis, ir prieš mus atsivėrė švarutėlis horizontas. Šiaurės pusėje, kiek į vakarus, dunksojo kalnas su sniego viršūne, o pietryčiuose — kitas. Pats greičiausias kreiseris iš karalienės Onos laivyno nebūtų per dieną nuplaukęs tokio atstumo, tačiau mes matėme kalnus taip aiškiai, nelyginant būtumėm nuleidę inkarą jų papėdėje! Žvilgterėję į žemėlapį, tuoj nustatėme padėtį. Vienas kalnas buvo Alpėse, kitas Korsikos kalnynuose, abu tokie baltutėliai vidurvasaryje, kaip aštuoniasdešimties metų senio galva. Matote, sere, kalnų ir kompaso pagalba mes tuoj pat susiorientavome, kur esame, vienos ar kelių mylių tikslumu. Iki pusiaunakčio plaukėme, o po to ėmėme dreifuoti. O iš ryto su pirmais saulės spinduliais pasukome į uostą...

— Brigantina vėl perėjo į kitą halsą! — sušuko Ladlou. — Jie nusprendė išplaukti į seklius vandenis.

[1] Mistralis — šiaurės vėjas iš kalnų.

Šturmanas metė akį į horizontą ir ryžtingai mostelėjo į šiaurę. Ladlou pastebėjo jūrininko gestą ir, pasukęs galvą, tuoj pat suprato jo reikšmę.

XXI

Tuojau, ponul,
Grįžtu, ponul,
Po valandų kelių,
Meldžiu, palauk,
Nenuogąstauk,
Skubėsiu, kiek galiu.

Šekspyras, „Dvyliktoji naktis"

Nors mūsų proto balsas tam ir prieštarauja, bet grynų gryniausia teisybė, kad uraganas beveik visada ateina nuo pavėjinio borto. Kartais, kol audra dar neįsisiūbavusi savo židinyje, jos žymės jau juntamos ten, kur ji turėtų baigtis. Patirtis taip pat parodė, kad čia ji būna kur kas pražūtingesnė, negu ten, iš kur tariamai turėjo ateiti. Rytinės Amerikos uraganai, kurie dažnai aplanko jos krantus, valandomis šėlsta Pensilvanijos ir Virginijos įlankose ar Šiaurės ir Pietų Karolinos pakrantėse, o tik paskiau juos pajunta rytuose esančios valstijos. Tas pats vėjas Haterase sukelia vėtrą, o jau netoli Penobskoto pūčia visai švelniai. Vėjo galios nevienodumus ir paslaptingus atmosferos veikimo dėsnius visais laikais jūrininkai siedavo su antgamtinėmis jėgomis. Tokį nepastovios stichijos reiškinių supratimą galima paaiškinti didesniu ar mažesniu jų tamsumu. Dargi mūsų dienų jūreiviai nėra atsikratę panašių prietarų. Jei koks senas jūros vilkas išgirs nerūpestingą jungą švilpaujant per audrą, tuoj jį subars; kartais ir karininkas išsiduoda nerimaująs, jei tokiu momentu jis pamato ką elgiantis ne taip, kaip liepia nusistovėję jūrininkų papročiai. Tokiam karininkui jaunystėje ausis išūžė pasakojimai apie antgamtines jėgas. Vėliau jis buvo mokomas jas niekinti, tačiau, patekęs į kritišką padėtį, vėl prisimena ir tik protu užgniaužia jausmus, kurių niekam nesiryžtų prisipažinti.

Triselis atkreipė savo jaunojo kapitono dėmesį į dangų, ve-

damas greičiau prityrusio jūrininko nuovokos, negu tų jausmų, apie kuriuos ką tik buvo užsiminta. Staiga virš vandenyno pasirodė debesis, o nuo jo į visas puses ėmė skleistis rūkas. Jūrininkai tokius debesis vadina audros pranašais.

— Greit mums burių bus per daug! — tarė šturmanas, gerą laiko tarpą stebėjęs kartu su kapitonu debesį. — Uraganas mirtinas burių priešas. Jam į kompaniją galima pasiūlyti tik plikus stiebus.

— Tikiuosi, kad audra privers brigantiną nuleisti bures, — atsiliepė kapitonas. — Mes laikysimės iki paskutiniųjų, o jam jau greitai teks pradėti jas vynioti, nes, škvalui užklupus, maža brigantinos įgula nesusidoros su jomis.

— Štai kur kreiserio pranašumas! Bet kol kas niekšas nė neketina nuleisti nors vieną burę.

— Geriau susitvarkykime savo stiebus, — tarė Ladlou, pasisukdamas į budintį karininką. — Sušaukite žmones, sere, ir pasiruoškite audrai.

Bocmanas, nevargindamas plaučių, šaižiai sušvilpė, o tik paskiau pasigirdo laive jo įprastas, kimus balsas: „Ei, visi prie burių!“ Išgirdę komandą, vyrai pasipylė iš laivo gilumos ant denio. Puikiai savo darbą žiną jūrininkai tylomis užėmė vietas. Sutvarkę lynus ir atlikę kitus paruošiamuosius darbus jūrininkai sustingo, laukdami, kol per ruporą, kurį dabar perėmė vyresnysis leitenantas, pasigirs įsakymas.

Karo laivas, lyginant jį su prekybiniu, pranašesnis dėl įvairių priežasčių. Viena iš svarbiausių glūdi karo laivo korpuso konstrukcijoje, kuri pritaikyta, kiek tik leidžia laivų statybos menas, išvystyti kuo didžiausią greitį ir gerą plaukiamumą; statydami prekybinį laivą, pelno sumetimais aukojame šias svarbias ypatybes, kad tik laivas būtų pajėgus pakelti kuo didžiausią krovinį. Skiriasi ir šių laivų rangautai: kariško laivo stiebai daug aukštesni ir stambesni, negu prekybinio, kadangi pirmojo įgula visad būna didesnė ir gali susidoroti su rėjomis ir burėmis, daug sunkesnėmis už tas, kurias naudoja komerciniai laivai.

Be to, kreiseris gali kur kas greičiau pakelti ir nuleisti bures, kadangi jo įgula susideda iš vieno ar dviejų šimtų vyrų, ir saugių saugiausiai naudotis vėju iki paskutinio momento, kai tuo tarpu laivas, aptarnaujamas tuzino jūrininkų, dažnai praranda ištisas valandas palankaus vėjo vien dėl to, kad jo įgula maža. Šis paaiškinimas padės suprasti maža apie tai nutuo-

kiančiam skaitytojui, kodėl Ladlou tikėjosi, kad ateinanti audra bus jam palanki šiose lenktynėse.

Tariant jūreivišku žargonu, „Koketė“ „laikėsi iki paskutinių jų“. Jau miglų verpetai pavojingai arti sukosi apie aukštas ir lengvas bures, o putotos bangos taip plakėsi į laivagalį, kad visiškai nebuvo matyti jo kilvaterio, kai Ladlou ramių ramiausiai davė savo pavaldiniams ženklą veikti.

Per ruporą pasigirdo komanda: „Bures žemyn!“ Ir to pilnai pakako, nes karininkai ir įgula puikiai žinojo savo pareigas.

Vos tik leitenantas spėjo ištarti šiuos žodžius, nenutrūkstamą okeano šniokštimą užgožė garsus burių plazdenimas. Vienu kartu buvo atpalaiduoti škotai ir falai[1], ir už minutės burės buvo nuleistos; ten, kur ką tik baltavo burių debesis, dabar matėsi tik pliki stiebai ir švilpė virvėse vėjas. Liko tik marseliai, kurie savo plačiu paviršiumi atlaikė visą škvalo jėgą. Kreiseris atliko manevrą šauniai; vėjui pučiant virš borto, jo jėga korpusui žymiai sumažėjo, tačiau ėmė grėsti pavojus rangautui. Narsaus kapitono pastabumo ir budrumo dėka laivo stiebai ir rėjos nenukentėjo.

Kai tik Ladlou įsitikino, o tam prireikė tik valandėlės, kad vėjas stipriai neša kreiserį, jis godžiai įbedė akis į brigantiną. Visi išsižiojo, pamatę jos beprotybę —„Jūrų burtininkė“ nenuleidusi nė vienos burės. Kad ir kaip greitai ji skriejo vandeniu, vėjas vis tik buvo greitesnis. Ateinančio škvalo ženklai buvo pusiaukelėje tarp kreiserio ir brigantinos, tačiau brigantina tarsi to nematė. Jos kapitonas, matyt, stebėjo „Koketės“ ruošimąsi audrai ir pats laukė smūgio su jūrininko šaltakraujiškumu, pratusio pasikliauti savo išradingumu ir sugebančio įvertinti jėgą, su kuria jam tenka rungtis.

— Jei jis bures palaikys dar nors minutę, jos išlakstys į visas puses! — kalbėjo sau Triselis. — Aha! Jau leidžia liselius, pasuko grotą... surifavo bramselį... su marseliu! Miklūs, bestijos, kaip kišenvagiai minioje!

Akylas šturmanas teisingai nusakė, kokių atsargumo priemonių griebtasi brigantinoje. Jie nenuleido nė vienos burės, bet kiekviena buvo ar pasukta, ar sumažintas jos plotas taip, kad joms kuo mažiausiai tektų vėjo. Po kelių akimirkų pustuzinis vyrų ėmė triūsti, tvirtindami apatines ir lengvesniąsias bures.

---

[1] Falai — virvės, kuriomis iškeliamos burės.

Nors Jūrų Skrajūno drąsa plaukti visomis burėmis iki paskutinės sekundės ir buvo atlyginta, vienok sustiprėjusio vėjo ir padidėjusių bangų įtaka abiejų laivų greičiai dabar pasidarė akivaizdesnė. Be to, labiau įgrimzdusi į vandenį brigantina pradėjo siūbuoti ir nardyti bangose, kai tuo tarpu „Koketė“ plaukė per šią stichiją lengvai ir tvirtai, mažiau jausdama vandens pasipriešinimą. Per dvidešimt minučių, nors vėjas ir ėmė truputį silpnėti, kreiseris tiek priartėjo prie brigantinos, kad jo įgula galėjo įžiūrėti net menkiausius daiktus ant jos denio.

— Pūsk, vėjeli, pūsk, nors tau žandai plyštų! — šnabždėjo Ladlou, kuo daugiau tikėdamasis, tuo daugiau jaudindamasis. — Dar nors pusę valandėlės, o paskiau daryk ką tinkamas!

— Pūsk, šėtone, pūsk, turėsi gražią puotą! — visai kitu tonu bambėjo Triselis. — Dar mažumėlę, ir ji mūsų!

— Škvalas eina į šalį! — pertraukė jį kapitonas. — Leitenante, pakelkite visas iki vienos bures!

Vėl pasigirdo bocmano švilpimas ir jo kimus šauksmas: „Visi prie burių!“ Vėl visi vyrai stojo į savo postus. Burės buvo pakeltos taip pat greitai, kaip ir nuleistos, ir, vėjui tilstant, išsiskleidė visa sudėtinga burių sistema, gaudydama jo paskutinius gūsius. O brigantinos įgula veikė dar ryžtingiau, negu kreiserio. Pastebėjęs, kad audra rimsta, Jūrų Skrajūnas pradėjo kelti savo rėjas į viršų, kol dar jūra buvo balta nuo putų.

— Tas akylas niekšas mato, kad mūsų šansai žlugo, — tarė Triselis, — ir nori išnaudoti savuosius. Maža mes pešėme, nors mūsų įgulos ir daugiau.

Ir tai buvo nenuginčijama teisybė, nes brigantina vėl skriejo visų burių nešama, taip kreiseriui ir neišnaudojus savo skaitlingesnės įgulos pranašumo. Tuo metu, kai jūra buvo audringa, „Koketė“ galėjo tikėtis šiokios tokios persvaros, bet staiga vėjas nutilo, tarsi per škvalą išeikvojęs visą savo jėgą. Praslinkus valandai po to, kai abu laivai vėl pakėlė bures, pasikeitė vėjas, ir dabar burės pradėjo plaktis į stiebus, sukiotis. Vandenynas nurimo, ir į priešpietinės pamainos galą jo paviršiuje teliūskavo tik ilgos, raibuliuojančios vilnys, kurios retai tepalieka jūrą ramią. Kurį laiką apie laivą sukiojosi silpni, permainingi oro sūkuriai, vis tik stumdami jį į priekį. O po to, kai oras nusistovėjo, užėjo visiška ramybė. Per tą nepastovaus vėjo pusvalandį brigantina žymiai nutolo nuo kreiserio, bet ją dar būtų galėję pasiekti jo pabūklai.

— Nuleisti apatines bures! — įsakė Ladlou, kai jau nedvel-

kė joks vėjelis; palikęs patranką, prie kurios ilgai stovėjo, jis stebėjo brigantiną.— Valtis į vandenį, apginkluoti jų įgulas!

Jaunojo kapitono balsas, duodant šį įsakymą, kurio prasmės nereikia nė aiškinti, skambėjo tvirtai, bet liūdnokai. Jo veidas buvo susikaupęs, ir buvo matyti, kad šis žmogus pasiryžo atlikti būtiną ir nemalonią pareigą. Baigęs įsakinėti, kapitonas mostu pakvietė atidžiai stebintį oldermeną ir jo draugą į savo kajutę.

— Kitos išeities nėra,— tęsė Ladlou, dėdamas ant stalo žiūroną, su kuriuo nesiskyrė visą rytą, ir susmuko į kėdę. — Plėšiką reikia sučiupti bet kuria kaina, ir dabar kaip tik palankios aplinkybės pulti brigantiną abordažu. Per dvidešimt minučių mes priplauksime prie jos borto, o po penkių — ji bus mūsų, bet...

— Tikiuosi, jūs nemanote, kad Jūrų Skrajūnas priims tokius svečius išskėstomis rankomis, — tiesiai paklausė Mindertas.

— Jeigu jis atiduos tokį puikų laivą be kovos, vadinasi, mano nuomonė apie Jūrų Skrajūną buvo klaidinga. Tačiau jūrininkas privalo vykdyti savo pareigą, oldermenai van Beverutai, kad ir kaip jis apgailestautų dėl susidariusių aplinkybių.

— Aš suprantu jus, sere. Kapitonas Ladlou turi dvi valdoves: karalienę Oną ir Alidą Barberi. Abiem jis bijo neįtikti. Kai skolų daugiau, negu pinigų, išmintingiausia išeitis — susitarti su skolininkais; šiuo atveju, galima sakyti, jos didybė ir mano dukterėčia yra tarsi kreditoriai.

— Jūs ne taip mane supratote, sere, — atsakė Ladlou. — Garbingas karininkas neina į kompromisą, atlikdamas pareigą, ir savo kreiseryje aš pripažįstu tik vieną valdovę. Tačiau sunku laiduoti už jūrininkus pergalės valandą, ypač kai pasipriešinimas yra įkaitęs jų kraują. Oldermenai Beverutai, ar nevyktumėte kartu su įgula kaip tarpininkas?

— Ietys ir granatos! Argi man karstytis į kontrabandininko laivą per bortą su kardu dantyse? Žinoma, jeigu jūs man duotumėte mažą valtelę be jokių ginklų su kokiais dviem vaikinais, kurie klausytų manęs kaip jūsų įgaliotinio, ir prižadėtumėte, kad, pakėlę kreisery paliaubų vėliavas ant visų stiebų, nejudėsit iš vietos, tada aš nugabenčiau alyvos šakelę į brigantiną, bet apie grasinimus negali būti ir kalbos. Jeigu žmonės sako tiesą, tas Jūrų Skrajūnas nelabai mėgsta klausytis grūmojimų, ir, dieve gink, kad aš negerbčiau kieno nors įpročių.

Aš pasiruošęs vykti kaip jūsų taikos balandis, kapitone Ladlou, bet kaip Galijotas ir piršto nepajudinsiu.

— O jūs taip pat atsisakote bet kokių žygių, kad būtų išvengta susirėmimo? — tęsė Ladlou, žiūrėdamas į Kinderhuko valdytoją.

— Aš — karalienės pavaldinys ir esu pasiruošęs ginti teisėtumą, — ramiai atsakė Olofas van Statsas.

— Olofai! — sušuko jo budrusis draugas. — Pats nežinote, ką šnekate! Jei kalba eitų apie indėnų įsiveržimą arba kanadiečių užpuolimą, būtų kas kita. O tokį menką nesusipratimą dėl muitinės pajamų geriau palikite tvarkyti muitininkams ir kitiems karštiems įstatymų gynėjams. Jeigu pats parlamentas nesaugo pagundų nuo mūsų akių, tegul nuodėmė krenta ant jų galvų. Žmogus iš prigimties silpnas, o mūsų sistemoje yra tiek painiavos, kad nenorom imi žiūrėti pro pirštus į neišmintingus potvarkius. Todėl aš jums sakau, geriau ramiai sėdėti šiame laive, kur nei mūsų geram vardui, nei kaulams negresia pavojus, o visa kita atiduoti apvaizdos valiai.

— Aš — karalienės pavaldinys ir esu pasiruošęs ginti jos garbę, — tvirtai pakartojo Olofas.

— Tikiu, sere, — tarė Ladlou ir, paėmęs savo varžovą už rankos, nusivedė į atskirą kajutę.

Jų pokalbis truko neilgai, ir, jam pasibaigus, gardemarinas atraportavo, kad valtys jau nuleistos. Tada kapitonas išsišaukė į savo kajutę šturmaną. Po to Ladlou išėjo ant denio ir davė paskutinius nurodymus prieš mūšį. Laivui vadovauti liko leitenantas Lafas, kuriam buvo įsakyta išnaudoti mažiausią vėją, jeigu jis pakiltų, kad kreiseris kuo arčiau priplauktų prie brigantinos. Triselis sėdo į barkasą priekyje didelio būrio gerai ginkluotų jūrininkų. Olofui van Statsui davė laivelį, irkluojamą tik būtino skaičiaus vyrų, o Ladlou užėmė vietą savo valtyje, kurios įgula buvo tokia pati, kaip visuomet, nors ginklai, sukrauti laivagalyje, pakankamai aiškiai bylojo, kad jie viskam pasiruošę.

Barkasas susiruošė greičiausiai ir, kadangi jis lėtai plaukė, pirmas paliko „Koketės“ bortą Šturmanas vairavo tiesiai į sustingusią, tarsi nejudančią brigantiną. Ladlou ėmė daryti lanką, matyt, norėdamas ne tik išblaškyti kontrabandininko komandos dėmesį, bet ir pasiekti susirėmimo vietą kartu su barkasu, kuriame buvo sutelktos pagrindinės jėgos. Olofo van Statso laivelis taip pat nesilaikė tiesios krypties: jis darė tokį pat lanką,

tik į kitą pusę. Visiškoje tyloje vyrai plaukė kokį dvidešimt minučių. Perkrautas barkasas yrėsi į priekį lėtai ir sunkiai. Pagaliau iš kapitono valties buvo duotas ženklas. Visi vyrai metė irkluoti ir pasiruošė kovai. Barkasas tuo metu plūduriavo per pistoleto šūvio atstumą nuo brigantinos borto. Olofo van Statso laivelis išplaukė ties jos pirmgaliu, ir Kinderhuko savininkas, rambokas žmogus, dabar jaudinosi ir todėl su vis didėjančiu susidomėjimu įsisiurbė akimis į nelemtą vaizdą. Ladlou, priplaukęs prie brigantinos kito šono, apžiūrinėjo ją per žiūronus. Triselis, naudodamasis atvanga, kreipėsi į savo vyrus:

— Ši mūsų ekspedicija yra surengta, esant ramiam vandenynui, mažam vėjui, arba, galima sakyti, visai be vėjo, birželio mėnesį prie Šiaurės Amerikos krantų, — pradėjo tvarkingas, nuodugnus šturmanas.— Jūs — ne geltonsnapiai ir puikiai žinote, jog barkasas bei kitos valtys su dviem labiausiai patyrusiais, jei ne geriausiais, jos didybės kreiserio karininkais nuleistos ne tam, kad sužinotų va tos brigantinos pavadinimą ir ką ji vežioja. Tai galėtų atlikti ir vaikas nė kiek ne blogiau už kapitoną ar mane patį. Už mus geriau informuoti žmonės įsitikinę, kad nežinomasis, taip įžūliai nepakėlęs vėliavos karališkojo kreiserio akivaizdoje, yra ne kas kitas, o Jūrų Skrajūnas, žmogus, kurio jūreiviškiems sugebėjimams aš neturiu ko prikišti, tačiau jo reputacija karalienės muitininkų tarpe yra visų blogiausia. Be abejo, jūs girdėjote daug neįtikėtinų pasakojimų apie šį plėšiką. Kai kurie perša mintį, kad vyrukas susidėjęs su tais, kurie atlieka savo darbelius, ne taip dievobaimingai, kaip, tarkim, tai darytų vyskupų taryba. Bet kas iš to? Jūs esate padorūs anglai ir skiriate, kas bažnyčios, o kas valstybės. Ir, po velnių, jūsų burtais neišgąsdinsi. /Šauksmai „valio".// Aha, štai kur protingas atsakymas, ir man aišku, kad jūs suprantate, apie ką eina kalba. Daugiau nieko nesakysiu, tik pridursiu, kad kapitonas Ladlou įsakė susilaikyti nuo nešvankių žodžių ir nebūti grubiems su brigantinos žmonėmis po to, kai bus suskaldytos jiems galvos ir perpiautos gerklės, o be šito, matyt, neapsieisime, puldami brigantiną. Imkite pavyzdį iš manęs. Aš vyresnis, turiu didesnę patirtį, negu daugelis jūsų, ir, taip jau išeina, žinau geriau, kada ir kur rodyti savo drąsą. Kirskite į dešinę ir į kairę tol, kol kontrabandininkas gins savo denį, bet būkite gailestingi pergalės valandą. Jokiu būdu neikit į kajutes! Tai griežčiausiai draudžiu ir tą, kas išdrįs brautis į jas, tėkšiu į jūrą kaip nudvėsusį prancūzą. Na, o dabar, kai

mes viską išsiaiškinome ir kiekvienas žinome savo pareigas, nieko kito nelieka, kaip jas vykdyti. Aš nieko neminėjau apie piniginį prizą /šauksmai „valio“/, žinodamas, kad jums brangesnė karalienės garbė, negu pelnas. /Šauksmai „valio“./ Tačiau galiu užtikrinti, kad dalybos bus sąžiningos. /Šauksmai./ Nėra abejonių, kad niekšas varė pelningą prekybą, taigi grobis bus nemenkas. /Trys garsūs „valio“./

Pistoleto šūvis iš kapitono valties, tuoj po jo driokstelėjusi kreiserio patranka, kurios šovinys prazvimbė pro „Jūrų burtininkės“ stiebus, davė ženklą pradėti puolimą. Dabar šturmanas savo ruožtu sušuko „valio“ ir garsiu, tvirtu balsu davė komandą „pirmyn“. Kapitono valtis ir Olofo van Statso laivelis yrėsi į kovą taip sparčiai, kad galima buvo neabejoti greita ekspedicijos atomazga.

Nutilus vėjui, kol „Koketės“ įgula ruošėsi puolimui, brigantina atrodė tarsi išmirusi. Gražuolė „Jūrų burtininkė“ plūduriavo, supama vos pastebimų bangelių. Ant denio nebuvo nė gyvos dvasios, niekas nereguliavo brigantinos kurso, nesigriebė jokių, net būtiniausių priemonių apsiginti. Burės, nuščiuvus vėjui, subliuškusios kabėjo kaip kabėjusios, o brigantina buvo atsidavusi bangų valiai. Net atplaukiančios valtys nesudrumstė jos gilios ramybės; ir jeigu tas patrakėlis, vadovaująs brigantinai, ketino priešintis, tai jo pasiruošimai buvo visiškai nuslėpti nuo įdėmaus ir nerimastingo Ladlou žvilgsnio. Dargi jūrininkų šauksmai bei irklų pliaukšėjimas, plaukiant paskutinį etapą, nesukėlė jokių permainų ant brigantinos denio. Tiesa, „Koketės“ kapitonas pastebėjo, kad „Jūrų burtininkės“ pagrindinės rėjos lėtai, bet tvirtai keičia kryptį. Nesuprasdamas, ką tai reikštų, jis pašoko ant valties suolo ir, mosikuodamas skrybėle, ėmė raginti vyrus dar smagiau gulti irklus. Ladlou valtis jau buvo per kokį šimtą pėdų nuo brigantinos, kai visos jos didžiulės burės ėmė pūstis. Įmantrus burių, rėjų ir takelažo mechanizmas palinko į valties pusę, tarsi grakščiai atsisveikindamas, ir lengvas brigantinos korpusas nučiuožė pirmyn, užleisdamas valčiai plūduriuoti tą vietą, kur ką tik pati buvo.

Daug nesidairydamas, Ladlou pamatė, kad tolesnis vijimasis būtų beprasmiškas: vėjas, toks parankus kontrabandininkui, jau buvo sušiaušęs jūrą. Kapitonas davė ženklą Triseliui liautis irkluoti, ir abu jie stovėjo pilnomis nusivylimo akimis spoksodami į baltą, putojančią vagą, išartą bėglės kilvaterio.

Tačiau „Jūrų burtininkė“, palikusi užpakalyje karališkojo

kreiserio kapitono ir šturmano vadovaujamas valtis, plaukė tiesiai į Olofo van Statso laivelį. Kurį laiką jo įgula manė pati taip sparčiai besiartinanti prie tikslo, bet kai laivelio vairininkas suprato savo klaidą, vos spėjo išgelbėti laivelį nuo tiesiai ant jo skriejančios brigantinos. Jis staigiai pasuko valtelę į šoną ir įsakė jūrininkams irtis iš visų jėgų. Olofas van Statsas buvo įsitaisęs laivelio priekyje, apsiginklavęs trumpu kardu ir taip užsigalvojęs apie būsimą puolimą, kad nė nematė pakibusios grėsmės, nors ir matydamas vargu ar būtų suvokęs, koks tai pavojus. Brigantinai plaukiant pro laivelį, Olofas van Statsas pamatė, kad jos vantputensai[1] visai prie vandens, ir, sukaupęs jėgas, šoko su danišku karo šūkiu ant jų. Kitą akimirką jo stambus kūnas jau ritosi per brigantinos bortą ir dingo kontrabandininko laive.

Ladlou surinko savo valtis toje vietoje, kur ką tik buvo brigantina. Paaiškėjo, kad bevaisė ekspedicija nepatyrė daugiau jokių nuostolių, tik „Jūrų burtininkė" nenoromis pagrobė Kinderhuko valdytoją.

XXII

Kokia čionai šalis, bičiuliai mano?
Ilirija, sinjora.

Šekspyras, „Dvyliktoji naktis"

Šiame pasaulyje žmogaus reputacija susidaro tiek atsitiktinių aplinkybių, tiek jo asmeninių savybių dėka. Tą patį galima pasakyti ir apie laivus. Panašiai kaip ir žmogui, laivo savybės gali turėti įtakos jo likimui; tačiau daug kas priklauso ir nuo netikėtų gyvenimo išdaigų. Nors vėjas, pasitarnavęs „Jūrų burtininkei", greitai išpūtė ir „Koketės" bures, tačiau tai nepakeitė vyrų nuomonės apie brigantiną ir dar labiau iškėlė jų akyse Jūrų Skrajūną, kuris ir šiaip buvo visų vadinamas laimės vaiku, išsigelbstinčiu iš tūkstančių pavojingos jo profesijos netikėtumų. Dargi Triselis, iškalbingai linguodamas galvą, pasakė

---

[1] Vantputensai — tam tikros rūšies grandinės arba geležinės juostos, pritvirtintos prie laivo iš lauko pusės.

daugiau, negu žodžiais. Ladlou liejo savo pyktį, keikdamas kontrabandininko laimingą žvaigždę, o vyrai valtyse spoksojo įkandin tolstančios brigantinos, nelyginant japonai į to meto garlaivius. Misteris Lafas savo pareigas ėjo stropiai, ir bematant „Koketė“ priartėjo prie valčių. Per tą laiką, kol jos buvo įkeltos į kreiserį, brigantina tiek spėjo nutolti, kad jos jau nebūtų pasiekęs patrankos sviedinys. Tačiau, kai tik viskas buvo sutvarkyta, Ladlou davė įsakymą vytis, o pats, norėdamas paslėpti savo nusivylimą, nuskubėjo į kajutę.

— Laimė pirkliui atneša papildomą pelną, protas — nuolatines pajamas, — pasakė oldermenas van Beverutas, vos pajėgdamas nuslėpti džiaugsmą, kad brigantina taip netikėtai vėl paspruko. — Daugelis susižeria dublonus, kai svajoja tik apie dolerius; daugelis rinkų sužlunga, kai nuo prekių nuimamas muitas. Pasaulyje dar yra pakankamai prancūzų, kapitone Ladlou, tad narsiam karininkui neteks nuobodžiauti; ir visai nėra ko jaudintis dėl tokio menko daikto, kad nepavijot kontrabandininko.

— Nežinau, kiek jūs branginate savo dukterėčią, misteri van Beverutai, bet jeigu aš būčiau tokios merginos dėdė, mintis, kad tas niekšas savo gudrybėmis apsuko jai galvą ir padarė savo auka, išvestų mane iš proto.

— Beprotystė ir tramdomieji marškiniai! Viena laimė, kad ne jūs, kapitone Ladlou, jos dėdė, ir todėl jums tuo labiau nėra ko jaudintis. Mergaitė turi prancūzišką aistrą gražiems daiktams, ir dabar ji rausiasi kontrabandininko šilkuose ir mezginiuose. Kai pagaliau ji išsirinks, kas jai patinka, grįš pas mus dar dailesnė, su gražiais apdarais.

— Išsirinks! O Alida, Alida! Argi tokio pasirinkimo buvo galima laukti iš apsišvietusios ir išdidžios mergaitės!

— Mokslą aš jai daviau, o išdidumą ji paveldėjo iš senojo Etjeno de Barberi, — sausai atkirto Mindertas. — Bet aimanos dar niekad nei rinkos kainų nenumušė, nei padaugino kapitalą. Geriau pasikvieskime van Statsą ir ramiai apsvarstykime, kaip būtų patogiausia grįžti į vilą, kol jos didybės kreiseris nenuplaukė per toli nuo Amerikos krantų.

— Deja, jūsų pageidavimas neįvykdomas, sere, Olofas van Statsas prapuolė įkandin jūsų dukterėčios ir dabar maloniai keliauja anoj rinktinėje draugijoje. Jis dingo ekspedicijos metu.

Oldermenas apstulbo.

— Dingo! Olofas van Statsas dingo valtelių ekspedicijos

metu! Tebūna prakeikta diena, kada mūsų bendruomenė neteko tokio kuklaus ir turtingo jaunuolio! Sere, jūs tiesiog nenutuokiate, ką reiškia jūsų žodžiai. Su Kinderhuko savininko mirtimi užgestų viena geriausių ir turtingiausių mūsų kolonijos šeimų ir puikiausias dvaras liktų be tiesioginio įpėdinio!

— Nelaimė nėra tokia baisi,— atsakė kapitonas su kartėliu. — Šitas dželtelmenas šoko į kontrabandininko laivą ir dabar su gražuole Barberi apžiūrinėja jo šilkus ir mezginius.

Tada Ladlou papasakojo, kaip prapuolė Kinderhuko savininkas. Galutinai įsitikinęs draugą esant gyvą ir sveiką, oldermenas ėmė taip pat audringai lieti savo džiaugsmą, kaip prieš valandėlę širdgėlą.

— Apžiūrinėja šilkus ir mezginius su gražuole Barberi! — pakartojo jis, linksmai trindama delnus iš džiaugsmo, — štai kada jo gyslose prabilo mano seno draugo Stefano kraujas! Tikras olandas — tai jums ne praskydęs prancūzas, kuris ima rautis plaukus ir išverčia akis, jei pasikeičia vėjas ar moteris suraukia nosį, ir ne pasipūtęs anglas (jūs gi iš mūsų kolonijos), kuris moka tik duoti iškilmingas priesaikas ir pūstis! Ne, jis, kaip matote, šaltakraujiškas, atkaklus ir, kas svarbiausia, veiklus senosios Batavijos [1] sūnus, kuris tik laukia galimybės mestis į pačią tirštumą...

— Ko? — paklausė Ladlou, kadangi oldermenas užsikirto.

— Priešų! Visi karalienės priešai, be abejo, yra kiekvieno ištikimo jos pavaldinio priešai. Bravo, jaunasis Olofai! Tokie vaikinai, kaip tu, man prie širdies, ir aš tikiu, tvirtai, tvirtai tikiu, kad laimė lydės narsuolį! Kapitone Kornelijau Ladlou, jeigu olandai turėtų tvirtą padėtį žemyne, kita tvarka būtų Lamanše, kitaip būtų sprendžiama dauguma prekybos klausimų.

Ladlou pakilo, karčiai šypsodamasis, tačiau nepyko ant žmogaus, sugebančio taip nuoširdžiai džiaugtis.

Misteris van Statsas ne veltui gali sveikinti save su pasisekimu, — tarė jis, — bet aš labai klysčiau, manydamas, kad savo manymu jis perveiks tokį gudruolį ir tokį gražuolį, kaip tas žmogus, pas kurį dabar svečiuojasi. Tegul kiti daro kaip išmano, bet aš, oldermene van Beverute, turiu atlikti savo pareigą. Kontrabandininkas tris kartus man paspruko atsitiktinių aplinkybių ir savo gudrybių dėka, gal ketvirtą kartą laimė

[1] Batavija — senas Olandijos pavadinimas.

mums nusišypsos. Jeigu mano kreiseris turi galios sunaikinti šio nežaboto perėjūno laivą, jis neišvengs savo likimo.

Tardamas šiuos žodžius, Ladlou išėjo iš kajutės ir, užėmęs savo vietą ant denio, vėl nenuilsdamas ėmė sekti brigantiną.

Vėjo permaina buvo ypač palanki brigantinai. Jis dabar pūtė iš priekio, ir savo ypatingos konstrukcijos dėka brigantina galėjo išnaudoti vėją daug geriau, negu kreiseris. Ladlou, užėmęs savo postą, pamatė, kad greita ir lengva brigantina, pasukusi visas bures prieš vėją, taip toli nuplaukė, kad priartėti prie jos nors per patrankos šūvio atstumą buvo neįmanoma, nebent koks netikėtumas, kurių taip dažna vandenyne, būtų padėjęs kreiseriui. „Koketei" liko tik iškelti visas bures ir stengtis nepamesti iš akių brigantinos prietemoje, nes greit jau turėjo temti. Bet dar saulei nenusileidus į vandenyną, „Jūrų burtininkės" korpuso nebuvo galima įžiūrėti, o kai pradėjo temti, išnyko jos grakščių stiebų ir burių kontūrai, vos buvo matyti tik pačios viršutinės burės. Už kelių minučių naktis apgaubė vandenyną, ir karališkojo kreiserio jūreiviams teko aklai vytis brigantiną.

Kiek per naktį nuplaukė „Koketė", sunku pasakyti, bet kai kitą rytą jos kapitonas, išėjęs ant denio, godžiai įsmeigė akis į tolumą, ten buvo matyti tik tuščias horizontas. Iš visų pusių tyvuliavo vandens dykumos, kur-ne-kur sklandė plačiasparniai jūros paukščiai, kilo žalsvos bangų keteros. Dar daug dienų be perstojo kreiseris raižė okeaną, čia plaukdamas pavėjui, pakėlęs visas bures, čia bangų mėtomas, kovodamas su nepalankiais vėjais, pasiryžęs įveikti visas kliūtis, kurių netgi gamta jam negailėjo. Garbingojo oldermeno galva visai susisuko, ir, nors jis kantriai laukė šio klajojimo pabaigos, nepraėjus nė savaitei, pirklys nebežinojo, kuria kryptimi plaukia kreiseris. Pagaliau jam netuščiai pasirodė, kad artinasi kelionės galas. Buvo matyti, kad jūrininkai nebe taip uoliai triūsė, o laivas plaukė, iškėlęs kur kas mažiau burių, kaip paprastai.

Vieną tokią ramią dieną, po pietų, Fransua atsėlino iš apačios ir, ramstydamasis į patrankas, nukrypavo į denio centrą, kur gražiomis dienomis jis paprastai išeidavo pakvėpuoti tyru oru, tikėdamasis nesusidurti su vyresnybe bei išvengti bendravimo su grubiais jūrininkais.

— Ak!..— sušuko kamerdineris, kreipdamasis į gardemariną Strakalą, apie kurį mes jau kalbėjome.— *Voilà la terre! Quel bonheur!* Koks aš laimingas... *le batiment est trop agréable,*

mais vous savez, Monsieur Aspirant, que je ne suis point marin, kaip *le nom du* pays? [1]

— Prancūzija,— atsakė vaikinas, tiek mokąs prancūziškai, kad suprato klausimą,— puiki šalis tiems, kam ji patinka.

— *Ma foi, non!* [2] — sušuko Fransua, net pašokęs iš nustebimo ir džiaugsmo.

— Na ką gi, sakykim, kad tai Olandija, jeigu ji jums mielesnė.

— *Dites-moi, Monsieur Hoppair,* — tęsė kamerdineris, drebančiu pirštu baksnodamas negailestingo padaužos ranką,— *est-ce la France?* [3]

— Manau, kad toks pastabus žmogus, kaip jūs, turėtų pats susigaudyti. Matote bažnyčios bokštą, už jo pilį ir šalia kaimą? Pažvelkite į mišką! Matote alėją, tiesią kaip laivo kilvateris, esant ramiam orui, ir vieną... dvi... tris... oho, vienuolika statulų su vienintele visoms bendra nosimi.

— *Ma foi...* čia nėra joks miškas, joks pilis, joks kaimas ir joks statulos nei nosis... *mais, Monsieur, je suis âgé — est-ce la France?* [4]

— O, jūs nieko nenustosite ir menkai matydamas, nes aš jums viską nupasakosiu, kas tik bus plaukiant matyti. Štai ten riogso kalva, tarsi apdengta žaliai ir geltonai dryžuotu kilimu, arba sakytum visų tautų vėliavėlių, išdėliotų viena šalia kitos, kolekcija... na, o toliau matyti — *les ciramps* [5], o tas puikus miškas, kur kiekvienas medis taip apgenėtas, kad atrodo, jog prieš tave išsirikiavusios jūrininkų eilės, yra... *la fôret* [6].

Kad ir koks lengvatikis, geraširdis, kamerdineris daugiau nepakentė patyčių. Su pasigailėjimu žvilgterėjęs į jauniklį, jis oriai nužingsniavo šalin, palikdamas Strakalą linksmintis su tik ką priėjusiu jūrininku.

O „Koketė“ vis plaukė. Padaužos Strakalo pilis, bažnyčia, kaimai greitai pavirto į nuožulnų, smėlėtą krantą. Toliau augo žemaūgės pušys, kurių properšose buvo matyti jaukios pasiturinčių fermerių sodybos, šen bei ten pasipuošusios stambaus

---

[1] Štai žemė! Kokia laimė! Plaukti labai malonu, tačiau jūs žinote, mesje, kad aš menkas jūrininkas. Kaip vadinasi šitas kraštas? *(pranc.)*

[2] Garbės žodis, negali būti!

[3] Sakykite, mesje... ar čia tikrai Prancūzija?

[4] Garbės žodis... ak, mesje, aš jau senas... ar čia Prancūzija?

[5] Laukai.

[6] Miškas.

žemvaldžio gyvenvietėmis. Apie vidurdienį iš jūros iškilo kalno viršūnė, o kai saulė pasislėpė už kalnagūbrio, laivas praplaukė saulėtą iškyšulį ir sustojo toje vietoje, iš kurios kreiseris pradėjo savo kelionę, kapitonui grįžus iš brigantinos. Greit laivas išmetė inkarą, sutvarkė bures ir nuleido į vandenį valtį. Į ją įsėdo Ladlou su oldermenu ir nuplaukė į Šriusberio žiotis. Nors, besiiriant į krantą, beveik visai sutemo, bet Ladlou vis dėlto pastebėjo kažką keistą plūduriuojant įlankoje, netoli nuo valties. Smalsumo vedamas, jis ėmė irtis į tą pusę.

— Kreiseriai ir burtininkės! — sumurmėjo Mindertas, priplaukus arčiau, kai jie galėjo įžiūrėti, kas ten plūduriuoja. — Ta bronzinė mergšė persekioja mus, tarsi mes būtumėm iš jos pavogę maišą aukso! Išlipkim į krantą, ir daugiau niekam nepavyks manęs išvilioti iš namų, nebent tik ateitų miesto tarybos delegacija.

Ladlou apsuko valtį ir vėl ėmė irtis link upės. Dabar jam buvo aišku kaip dieną, kokiomis gudrybėmis jis buvo apgautas. Ant vandens plūduriuojanti statinė, tiesi kartis ir užgesęs žibintas savo forma panašus į moters galvą su nelemta šypsena, jam iš karto priminė tą apgaulingą šviesą, kurios viliojama, „Koketė“ pakeitė kryptį tą naktį, kai ji persekiojo brigantiną.

XXIII

Jo duktė, paveldėtoja sosto,
...pamilo neturtingą, bet garbingą vyrą.

Šekspyras, „Cimbelinas“

Visai sutemo, kai oldermenas van Beverutas su Ladlou artinosi prie „Saldžiojo pavėsio“ vilos. Naktis juos užklupo, tuoj išlipus į krantą; jau tada kalno šešėlis uždengė upę, žemės ruožą, skiriantį ją nuo jūros, ir nutįso toli į okeaną. Kas dėjosi pačioje viloje ar kieme, nebuvo galima įžiūrėti, neužkopus ant kalvos ir nepriėjus siauros, bet kvapios žolynų vejos. Dar neatidaręs vartų, už kurių augo žolynai, oldermenas sustojo ir prabilo į savo bendrakeleivį draugiškai, kaip anksčiau — ne taip, kaip per pastarąsias dienas.

— Manau, supranti, kad šios nedidelės jūrų ekskursijos įvykiai daugiau šeimyninio, negu viešo pobūdžio,— pradėjo jis.— Tavo tėvas buvo mano senas bičiulis, jo draugystę aš labai vertinau, ir aš dažnai pagalvojau, ar tik mes nesame giminės santuokų keliu. Tavo garbingoji motina, kuri nei pinigų, nei žodžių veltui nemėtė, savo gyslose turi mano giminės kraujo. Man būtų be galo skaudu, jeigu mudviejų sutarimui, paremtam šių prisiminimų, kas nors pakenktų. Aš esu įsitikinęs, sere, kad valstybei pajamos yra tas pats, kas kūnui siela — nelyginant stimuliuojantis ir valdantis pradas; kūnas be sielos būtų tarsi namas be gyventojų, o valstybė be pajamų — lyg darbštus ir rūpestingas meistras be reikiamų medžiagų. Bet nereikia pulti į kraštutinumus! Jeigu ta brigantina, kaip tu, atrodo, įtari, tikrai „Jūrų burtininkė“ (o daryti tokią išvadą yra pagrindo), tai ji — tavo teisėtas grobis, jei būtum ją sučiupęs; bet dabar, jai pasprukus, nežinau, ką toliau ketini daryti. Bet atmink, jei tavo nepalyginamas tėvas, garbingasis karališkosios tarybos narys būtų gyvas, šis protingas žmogus ilgai galvotų, prieš ištardamas kieno nors adresu nesantūrų žodį.

— Kad ir ką aš, diktuojamas pareigos, daryčiau, jūs galite pasikliauti mano santūrumu... aš turiu galvoj stebinantį... sakyčiau pernelyg ryžtingą jūsų dukterėčios žingsnį,— atsakė jaunuolis. Kalbant apie Alidą, jo drebantis balsas išdavė, kiek daug jam reiškė mergina.— Kam turėčiau užgaulioti šeimos jausmus, apie kuriuos jūs užsiminėte, pasakodamas mergaitės klystkelius ir tuo suteikdamas peno smalsių dykinėtojų plepalams.

Ladlou staigiai nutilo, palikdamas oldermenui suvokti tai, ką jis nutylėjo.

— Taip gali kalbėti tik taurus, vyriškas ir ištikimai... mylįs džentelmenas,— atsakė oldermenas,— nors aš turėjau galvoje truputį kitokį pasiūlymą. Tačiau mes, nesileisim į ilgas kalbas naktį, po atviru dangumi... Ee! Katinas iš namų — pelės iš kampų! Tie naktibaldos negrapalaikiai ne tik mano arklius jodo, bet dar įsikraustė į Alidos fligelį. Ačiū dievui, kad vargšės mergaitės kambariai ne tokie dideli, kaip Harlemo bendruomenės ganyklos, kitaip mes ir ten išgirstumėme šuoliais varomo arklio kanopų kaukšėjimą.

Oldermenas staiga nuščiuvo ir krūptelėjo, lyg išvydęs kurio nors kolonisto vaiduoklį. Prašnekus apie „Fėjų buveinę“, jo ir kapitono žvilgsniai nukrypo į tą pusę — vienu metu su pirkliu Ladlou išvydo per atdarą langą gražuolę Barberi, vaikštančią

po savo kambarį. Vaikinas kaip mat puolė į priekį, bet Minderto ranka sulaikė jo veržlumą.

— Tokiu atveju, brolau, daugiau reikia dirbti galva, negu kojomis,— pasakė šaltakraujis ir praktiškas miestelėnas.— Dievaži, tai mano augintinė ir dukterėčia, arba senojo Etjeno Barberi duktė turi antrininkę. Fransua! Ar tu matai fligelio lange moterį, ar jau mes savo troškimų neatskiriame nuo tikrovės? Žinote, kapitone Ladlou, kai aš visa galva pasineriu į derybas, kartais, pats nesusigaudydamas kaip, apsigaunu dėl prekių kokybės; gal net objektyviausias žmogus pameta galvą, ko nors labai trokšdamas.

— *Certainement — oui!* — atsišaukė uolus tarnas.— *Quel malheur,* kad mes išvykome į *la mer,* kai madmuazel Alida *nevair quit la maison! J'étais sûr, que nous nous trompions, car jamais la famille de Barberie*[1] nemėgo būti jūrininkais!

— Mano gerasis Fransua, Barberi šeima — žemės vaikai. O dabar eik į virtuvę ir pasakyk tiems dykaduoniams, kad jų šeimininkas sugrįžo, be to, atsimink, kad nėra ko pasakoti, ką mes matėme, būdami jūroje. Na, o dabar, kapitone Ladlou, eime pas mano pareigingąją dukterėčią, nekeldami ypatingo triukšmo.

Ladlou mielai priėmė kvietimą ir nusekė įkandin valdingo oldermeno į fligelį. Praėję veją, jie nenoromis stabtelėjo žvilgterėti į atdarą fligelio langą.

Gražuolė Barberi buvo įrengusi „Fėjų buveinę" su prancūzišku skoniu, paveldėtu iš tėvo. Didingas puošnumas, charakteringas Liudviko XIV viešpatavimui, vargu ar buvo sutinkamas tokių eilinių žmonių, kaip mesje de Barberi, buityje. Vykdamas į Naująjį Pasaulį, senasis Etjenas atsigabeno tik tuos paprastus, bet dailius daiktus, kuriuos jis beveik be išimties paveldėjo iš savo šeimos, neapsisunkindamas brangiomis ir madingomis to meto prabangos išmonėmis. Laikui bėgant, atsivežtiniai daiktai susimaišė su vietiniais patogesniais angliškais arba amerikietiškais (jie beveik nieku nesiskyrė) namų apyvokos rakandais. Toks nusistovėjęs mišinys gali būti patogus ir malonus pažiūrėti.

Alida sėdėjo už mažo raudonmedžio stalelio, įnikusi į priešais ją gulinčią knygą. Šalia stovėjo arbatai servizas, kurio puodeliai buvo daug mažesni, negu įprasta matyti, gražios for-

[1] Žinoma, taip!.. Kaip negerai, kad mes išvykome į jūrą, kai madmuazelė Alida ir nemanė kelti kojos iš namų. Aš žinojau, kad mes labai klydome, kadangi Barberi šeima...

mos ir puikiausio porceliano. Mergina buvo įsisiautusi į rytinį apsiaustą, tinkantį jos amžiui; visa Alidos figūra dvelkė romybe ir grakštumu, kas taip dera gražiajai lyčiai ir teikia žavios moters intymiai vienatvei slėpiningo patrauklumo. Alida buvo taip įnikusi į skaitymą, kad, matyt, nepastebėjo, jog mažas sidabrinis arbatinukas prie jos alkūnės jau virė šnypšdamas.

— Tokį vaizdą dažnai piešdavau savo svajonėse, kai, jūrai maišantis su dangumi, ištisomis naktimis budėdavau ant denio,— sušnabždėjo Ladlou.— Kai kūnas ir protas išsekdavo nuo nuovargio, aš labiausiai trokšdavau tokio poilsio ir dargi drįsdavau viltis...

— Prekyba su Kinija turi dideles perspektyvas, o jūs, misteri Ladlou, nusituokiate apie prabangą,— pasakė oldermenas.— Mergaitės skruostai dabar taip švelniai rausvi, jog įtikintų kiekvieną, kad ji žinot nežino jūrų vėjo. Ir kas pagalvotų, kad tokia romybė ką tik siautėjo tarp delfinų! Na, eime!

Oldermenas van Beverutas užeidavo pas savo dukterėčią be didelių ceremonijų. Ir dabar, matyt, jam nė į galvą neatėjo, kad reiktų pranešti apie savo atvykimą. Valdingas miestelėnas ramiai atvėrė duris ir įsivedė kapitoną į fligelį.

Jeigu per gražuolės Alidos ir jos svečių susitikimą pastarieji elgėsi kaip niekur nieko, tai mergina jiems nenusileido apsimestu betarpiškumu. Ji atidėjo knygą į šalį tokiu ramiu veidu, sakytum jie būtų išsiskyrę prieš valandą. Iš merginos laikysenos svečiai suprato, kad ji žinojo apie jų sugrįžimą ir laukė ateinant.

Vyrams įėjus, Alida paprasčių paprasčiausiai pakilo ir su šypsena, kuri greičiau bylojo apie jos gerą išauklėjimą, negu jausmus, pakvietė svečius sėsti. Dukterėčios savitvarda siutino oldermeną, o jaunasis kapitonas nežinojo, kuo daugiau gėrėtis, ar nepaprastu gražuolės žavesiu, ar nuostabiu sugebėjimu valdytis tokioje situacijoje, kurioje daugelis merginų būtų išmuštos iš vėžių. Alida, tur būt, nematė reikalo ką nors aiškinti, nes, kai tik svečiai susėdo, ji, pilstydama arbatą, tarsi tarp kitko tarė:

— Jūs laiku atėjote. Aš ką tik išviriau puikios arbatos atsigaivinti. Rodos, dėdė sakė, kad tos arbatžolės iš „Sernarvono pilies".

— O, tai puikus laivas! Visad laimingai užbaigia reisus ir pristato geriausias prekes. Taip, čia ta pati arbata, ir aš galiu ją rekomenduoti visiems klientams. Bet, brangioji dukterėčia,

gal malonėsi pasakyti jos didybės kreiserio kapitonui ir vargšui mielojo Niujorko oldermenui, kiek laiko jau tu mūsų lauki!

Alida išsitraukė iš diržo kišenaitės mažytį, įmantriai išpuoštą laikroduką ir susikaupusi kurį laiką žiūrėjo į rodykles, tarsi norėdama tiksliai prisiminti valandas.

— Dabar devynios. Rodos, buvo po dvyliktos, kai Dina pirmą kartą pasakė, kad šį vakarą galiu tikėtis jūsų malonios draugijos. Tiesa, štai paketai, tur būt, su laiškais,— atsiuntė iš miesto.

Šie žodžiai pasuko oldermeno mintis nauja ir nelaukta kryptimi. Jis liovėsi daugiau klausinėjęs, mat, šito reikalavo pačios aplinkybės. Oldermenas puikiai suprato, kad pradėjo eiti slidžiu keliu: aiškinantis galėjo būti daugiau pasakyta, negu būtų derėję žinoti kapitonui. Be to, jo augintinės savitvarda vos neatėmė jam žado. Todėl pirklys nudžiugo, radęs dingstį atidėti kvotą. Vienu gurkšniu išlenkęs mažytį puodelį, energingasis oldermenas stvėrė paketą, kurį jam padavė Alida, ir, paskubomis atsiprašęs Ladlou, išėjo iš fligelio.

Iki šiol „Koketės“ kapitonas neištarė nė žodžio. Nustebimas, pasipiktinimas buvo užčiaupęs jam burną, tačiau jis nenuleido nuo Alidos akių, stengdamasis suvokti tokio jos elgesio priežastis. Pokalbio pradžioje jam pasirodė, kad po apsimestiniu merginos ramumu jos gražiose lūpose šmėkštelėjo graudi šypsena. Bet tik vienintelį kartą jų žvilgsniai susitiko, kai merginos didžiulės, tamsios akys vogčiomis nukrypo į kapitoną, tarsi smalsaudamos, kokį įspūdį daro jos elgesys jaunam jūrininkui.

— Ar karalienės priešai smarkiai nukentėjo per šį „Koketės“ reisą? — paskubom paklausė gražuolė, pajutusi, kad jos žvilgsnis buvo pastebėtas,— ar jie bijojo susidurti su kreiseriu, kuris ne kartą buvo įrodęs jiems savo pranašumą?

— Baimė, o gal apdairumas arba, sakyčiau, ir sąžinė vertė juos būti atsargius,— atsakė Ladlou, pabrėždamas paskutinius žodžius. — Mes juos vijomės nuo krantų iki pat Didžiosios seklumos ir grįžome, nieko nelaimėję.

— Tikrai nepasisekė. Bet jei tie prancūzai paspruko, nejaugi nesulaikėte jokių kitų nusikaltėlių ir nenubaudėte? Vergai kalba, kad brigantina, kuri buvo atplaukusi į mūsų įlanką, vyriausybei kelia įtarimą.

— Įtarimą! Gražuolė Barberi galėtų geriausiai mane informuoti, ar brigantinos kapitonas tikrai nusipelnė tokios reputacijos, kokia apie jį sklinda.

Alida nusišypsojo, ir ta šypsena jos gerbėjui buvo žavi, kaip visuomet.

— Kai kapitonas Ladlou kreipėsi į kolonijos mergaites patarimo tarnybiniais reikalais, tur būt, tai yra jo ypatingo mandagumo išraiška. Žinoma, pasitaiko, kad paslapčiomis nusiperkame ką nors iš kontrabandininko, bet mūsų nederėtų įtarinėti turint ką nors daugiau bendro su jais. Dėl tokių užuominų aš turėčiau palikti šią vilą ir ieškotis nuošalesnės vietos, kur galėčiau ramiai kvėpuoti. Laimė, Hudzono pakrantėse tokių vietelių nestokoja, ir jos galėtų nepatikti tik reto išrankumo žmonėms.

— Viena tokių vietų — Kinderhuko sodyba?

Alida vėl nusišypsojo, kaip Ladlou pasirodė, triumfuodama.

— Sako, kad Olofo van Statso namai erdvūs, patogūs ir gražioje vietoje. Aš mačiau juos...

— Savo ateities svajonėse? — pridėjo vaikinas, jai sudvejojus.

Alida nuoširdžiai nusijuokė. Bet tuoj pat susitvardžiusi tarė:

— Ne tokia aš svajotoja. O mano žinios apie misterio van Statso namus gana menkos; tik tiek, kiek juos mačiau visai iš nepoetiškos pusės, plaukdama pro šalį upe. Ten kaminai vyturiuoti — pats mėgiamiausias olandų Brabanto stilius, ir nors ant jų nesimatė gandralizdžių, tačiau jie tarsi byloja, kad apačioje esąs židinys jaukus ir viliojantis. Ūkiniai pastatai ne mažiau masintų gerą šeimininkę.

— Ir jos vietą, garbingojo Kinderhuko savininko laimė, jūs ketinate netrukus užimti?

Alida žaidė įmantriai išraitytu šaukšteliu, vaizduojančiu arbatos krūmo šakelę. Išgirdusi šiuos žodžius, ji krūptelėjo, paleido iš rankų šaukštelį ir įbedė akis į Ladlou. Jos tvirtame žvilgsnyje buvo susidomėjimas vaikino nerimu, kurio jis nepajėgė nuslėpti.

— Šios vietos aš niekad neužimsiu, Ladlou, — mergina ištarė atsakymą iškilmingai ir taip tvirtai, kad neliko abejonių dėl ryžtingo jos nusistatymo.

— Sulig jūsų žodžiais man tarsi kalnas nuslinko nuo pečių! Ak, Alida, jeigu jūs galėjote taip lengvai...

— Patylėkit! — pakildama sušnibždėjo mergina ir atsistojusi akimirką sustingo, įtemptai kažko laukdama. Jos akys sužvilgo, skruostai dar labiau nuraudo, o gražiame veide nušvito džiaugs-

minga viltis.— Ššš...— Alida mostelėjo Ladlou ranka, kad šis tylėtų.— Ar jūs nieko negirdite?

Nusivylęs, tačiau kupinas susižavėjimo jaunuolis tylėjo, sekdamas Alidos pagyvėjusį, dar labiau pagražėjusį veidą su tokia pat įtampa, kokią pergyveno mergina. Kadangi niekas nesudrumstė stojusios tylos po to, kai Alidai kažkas pasigirdo arba tik pasivaideno, mergina atsisėdo ir vėl atkreipė akis į vaikiną.

— Jūs, rodos, kalbėjote apie kalnus? — tarė ji, vargiai pati žinodama, ką šneka.— Aš girdėjau iš keliautojų, kad jie nepalyginami tarp Niubergo ir Tepano įlankų.

— Aš iš tiesų kalbėjau apie kalną, bet apie tą, kuris yra užgulęs man širdį. Jūsų nesuprantamas elgesys ir žiaurus abejingumas, Alida, slėgė mane kaip didžiausias kalnas. Jūs pasakėte, kad Olofui van Statsui nėra ko tikėtis, ir šie žodžiai, ištarti su jums įgimtu tiesumu ir nuoširdumu, išsklaidė visus mano būkštavimus. Belieka tik išsiaiškinti jūsų kelionės motyvus, ir jūs vėl atgausite neribotą galią tam, kuris pasiruošęs tikėti kiekvienu jūsų žodžiu ar žingsniu.

Gražuolę Barberi paveikė šie žodžiai. Dabar ji daug švelniau pažvelgė į kapitoną, ir balsas nebuvo toks kategoriškas.

— Vadinasi, ta galia buvo susilpnėjusi?

— Jeigu aš atsakyčiau „ne“, jūs mane niekintumėte, jei „taip“— man nepatikėtumėte.

— Vadinasi, tyla geriausiai palaikys mūsų bičiulystę... Dabar aš tikrai išgirdau tyliai beldžiant į langinę.

— Viltis kartais mus apgauna. Jūs jau antrą kartą suklustate, tarsi laukdama svečių.

Aiškus beldimas įrodė, kad šį kartą Alida neapsiriko. Ji sumišusi žvilgterėjo į kapitoną. Mergaitė pabalo ir, matyt, norėjo kažką pasakyti, bet gal iš susijaudinimo, gal iš įžvalgumo kiek patylėjo.

— Kapitone Ladlou, kartą jau jums teko „Fėjų buveinėje“ netikėtai būti liudininku vieno pasikalbėjimo, kuris, bijau, neišaukštino manęs jūsų akyse. Bet toks vyriškas ir taurus žmogus, kaip jūs, gali atlaidžiai žiūrėti į mažas moteriškas tuštybes. Aš laukiu žmogaus, su kuriuo karalienės karininkui geriau nesusitikti.

— Aš ne mokesčių rinkėjas, kad landžiočiau po spintas ir sandėlius. Mano veiklos vieta — atvira jūra, ir ten aš persekioju atkaklius įstatymų laužytojus. Jeigu už lango žmogus, kurį norite pamatyti ir yra toks, tegul įeina, nebijodamas manęs. Kai

mes susitiksime tinkamesnėje vietoje, aš jau žinosiu, kaip su juo susidoroti.

Kapitono pašnekovė pažvelgė į jį ir dėkingai linktelėjo, o tada pastukseno šaukšteliu į puodelį. Krūmai, dengią langą, sušlamėjo ir kaip mat žemame balkone pasirodė jaunas nepažįstamasis, su kuriuo mes jau ne kartą buvome susitikę šios knygos puslapiuose. Toliau nežengdamas, jis pamėtėjo į kambario vidurį lengvą ryšulį.

— Štai mano vizitinė kortelė,— tarė linksmasis kontrabandininkas, arba misteris Bangpūtys, kaip jį vadino oldermenas, galantiškai pakėlęs kepurę „Fėjų buveinės“ šeimininkei ir dar iškilmingiau jos svečiui. Po to, vėl užsidėjęs auksu papuoštą skrybelę ant tankių žvilgančių garbanų, jis ėmė vynioti ryšulį.

— Vienu pirkėju daugiau, negu tikėjausi, manau, ir pelnas bus dvigubas. Kapitone Ladlou, mes, rodos, jau buvome susitikę?

— Taip, sere Jūrų Skrajūne, ir mes dar susitiksime. Vėjas gali pasikeisti, ir tada likimas taps palankus teisiajam!

— Mes pasikliauname žalsvosios mantijos valdovės globa,— atsakė keistuolis kontrabandininkas, rodydamas su nuoširdžia ar apsimestine pagarba jos atvaizdą, ryškiomis spalvomis meniškai išsiuvinėtą ant aksominės skrybėlės. — Viskas pasaulyje kartojasi, ir praeitis mums teikia vilčių ateičiai. Manau, kad dabar mes susitinkame neutralioje vietoje, tiesa?

— Aš esu karališkojo kreiserio kapitonas, sere,— išdidžiai atsakė Ladlou.

— Karalienė Ona gali didžiuotis tokiu tarnu! Bet mes užmiršome reikalus. Nuolankiai prašom atleisti, gražioji „Fėjų buveinės“ šeimininke. Susitikę du grubūs jūrininkai, neatiduoda reikiamos duoklės jūsų grožiui ir užmiršta pareigas gražiajai lyčiai. Taigi, išreiškęs visą savo pagarbą kapitonui, aš noriu pasiūlyti jums vieną kitą daiktelį; išvydusios tuos daiktelius, žėrinčios akys dar labiau sužėri, ir net hercogienės jiems neatsispiria.

— Jūs gana atvirai pasakojate apie savo ryšius, misteri Bangpūty, ir kalbate apie pirkėjus iš aukštuomenės tarpo taip paprastai, tarsi jūs prekiautumėte valstybiniais postais.

— Šis prityręs karalienės pavaldinys patvirtins jums, ledi, kad tas pats vėjas, kuris Atlante maišo jūrą su dangumi, pakrantėje gaivina kaistančius mergaitės skruostus ir kad ryšiai

tarp žmonių taip keistai persipynę, kaip virvės takelaže. Efeso Artemidės šventykla [1] ir indėno vigvamas stovi ant tos pačios žemės.

— O iš to tenka daryti išvadą, kad visuomeninė padėtis nekeičia žmogaus prigimties. Reikia pripažinti, kapitone Ladlou, kad misteris Bangpūtys nusituokia apie moteris, viliodamas jas tokiais ryškiais audiniais, kaip šie.

Ladlou tylėdamas stebėjo besikalbančius. Dabar Alida jautėsi daug laisviau, negu pereitą kartą, kai matė ją kontrabandininko draugijoje. Pamačius, kaip jie suprantančiomis akimis susižvalgė, Ladlou užvirė kraujas. Vienok jis nusprendė laikytis ramiai ir laukti blogiausio. Didžiausių pastangų dėka susitvardęs, iš pažiūros jis atsakė šaltai, tačiau ir su apmaudu, kuris jį graužė.

— Aišku, jeigu misteris Bangpūtys turi tokią nuovoką, jis pilnai gali pasikliauti savo laimingąja žvaigžde.

— Perprasti gražiąją lytį man padėjo dažnas bendravimas su moterimis, kurios yra mano geriausios klientės,— aiškino galantiškasis kontrabandininkas.— Štai brokatas. Šis audinys viešai nešiojamas mūsų šviesiausios valdovės akivaizdoje, nors jis audžiamas Italijoje ir gabenamas į Angliją nelegaliu būdu. Rūmų damos, atiduodamos duoklę patriotizmui kartą per metus, vykdamos į liaudžiai rengiamą pasilinksminimą, apsirengia vietinės gamybos tualetais, įsiteikdamos publikai. O savo malonumui jos kiaurus metus nešioja daug įmantresnius užsieninius audinius. Sakykite, kodėl anglas, gyvendamas po blyškia saule, moka tūkstančius net už blankias tropikų gėrybių imitacijas? Ar ne dėl to, kad jis trokšta užginto vaisiaus? Kodėl Paryžiaus gurmanas gardžiuojasi figos vaisiumi, kurį Neapolio valkata tėkštų į įlanką? Ar ne todėl, kad nori pasimėgauti pietietišku aromatu po savo apniukusiu dangumi? Pats mačiau, kaip vienas žmogus su didžiausiu malonumu skanavosi ananasų sultimis, už jas sumokėjęs ginėją, nors pietuose nė nepažiūrėtų į puikų saldžiarūgštį vaisių, ką tik prisirpusį po kaitria saule vien dėl to, kad gautų jį veltui. Čia ir glūdi mūsų plačios klientūros paslaptis. O kadangi gražiosios lyties atstovės pirmosios pasiduoda tokiems impulsams, mes joms ypač dėkingi.

— Jūs daug keliavote, misteri Bangpūty, — šypsodamasi tarė gražuolė, iš ryšulio dėliodama prabangias prekes ant kilimo,—

---

[1] Viena gražiausių šventyklų Efeso mieste Mažojoje Azijoje.

ir žmonių polinkiai, atrodo, jums tiek pat gerai pažįstami, kaip ir aukštuomenės gyvenimas.

— Žalsvosios mantijos ledi nemėgsta nerangių tarnų. Mes plaukiame ten, kur nurodo jos ranka: ar tai būtų Adrijos salynas, ar jūsų audringos Amerikos pakrantės. Tarp Gibraltaro ir Kategato maža yra Europoje vietų, dar mano neaplankytų.

— Bet, sprendžiant iš jūsų prekių, jūs labiausiai mėgstate Italiją?

— Prekėmis mane aprūpina Italija, Prancūzija ir Flandrija, tačiau jūs neapsirikote, sakydama, kad Italiją aš labiausiai mėgstu. Daugelį savo jaunystės metų aš praleidau šio romantiško krašto puikiose pakrantėse. Žmogus, kuris mane augino ir auklėjo, dargi buvo apgyvendinęs mane, aišku ne be globos, nedidelėje Sorento lygumoje.

— O kur yra ta lyguma? Gal kada nors vieta, kurioje gyveno toks garsus jūrų vilkas, bus dainose apdainuota ir taps smalsuolių dėmesio centru.

— Jūsų žavumas su kaupu išperka ironiją! Sorento miestas yra garsios Neapolio įlankos pietiniame krante. Ugnikalnis labai pakeitė šią švelnaus klimato, bet laukinę šalį. Jei iš tiesų kažkada iš žemės gelmių buvo išsiveržusios versmės, suaižiusios žemės plutą, kaip kad tiki religingi žmonės, ši vieta kaip tik galėjo būti viena tų, kuriose apsireiškusi dievo galybė paliko neišdildomus pėdsakus. Tose apylinkėse esanti žemė, pasirodo, kadaise buvo išmesta iš ugnikalnio gilumos, ir dabar sorentiečiai ramiai gyvena užgesusio kraterio slėnyje. Labai įdomu susipažinti su jų miesto, stovinčio prie pat jūros, viduramžių statyba. Vanduo yra užliejęs pusę dantyto kraterio baseino, ir sorentiečiai naudoja tas pragarmes kaip griovius miesto gynybai. Man teko aplankyti daugelį šalių, mačiau beveik visų klimatinių juostų gamtą, bet niekur neužtikau tiek grožio, praturtinto didingos senovės palikimo, kaip puikiose Sorento pakriaušėse.

— Papasakokite apie tas gražias vietas, kurios jums tokios brangios, kol aš apžiūrinėsiu jūsų ryšulį.

Linksmasis kontrabandininkas nutilo, matyt, pasinėręs į praeities prisiminimus. Tačiau tuoj pat, liūdnai šypsodamasis, prabilo:

— Nors praėjo daugelis metų, aš pamenu tų vietų grožį taip ryškiai, tarsi dabar matyčiau jas prieš akis. Mūsų namas stovėjo prie pat uolų. Priešais tyvuliavo gili, žydra įlanka, o jos tolimesniame krante buvo toks reginys, kokį sukūrė gamta ir pa-

dailino žmogaus protas. Įsivaizduokite, puikioji ledi, kad vedu jus vingiuota šiaurine pakrante, ir aš pabandysiu nubrėžti to didingo vaizdo kontūrus. Štai ta kalnuota, išrantyta sala dešinėje yra šių dienų Iskija. Jos kilmė nežinoma, nors ten ant krantų riogso lavos krūvos, kurios atrodo lyg vakar išmestos iš kraterio. Tas pailgas, be jokių kalvų, taip pat iš visų pusių vandens apsuptas rėželis žemės, vadinamas Pričida, yra tarsi senosios Graikijos atžala. Salos gyventojų kalba, apsirengimas iki šių dienų išlaikė jų kilmės žymes. Siauras kelias kyla į aukštą, pliką šlaitą. Tai senas Mizeno iškyšulys. Čia išlipo Enėjas, čia Roma laikė savo laivyną, čia plaukiojo Plinijus, norėdamas iš arčiau pamatyti prabudusio po šimtmetinio miego ugnikalnio išsiveržimą. Kalnų tarpeklyje, tarp nuogo šlaito ir kalno, teka legendarinis Stiksas, čia rasime ir Eliziejaus laukus, ir mirusiųjų buveinę, kaip teigė poetas iš Mantujos[1]. Aukščiau, artėliau jūros, žemėje palaidoti milžiniški Stebuklų baseino skliautai ir niūrūs šimto salių požemiai, — vietos, vienodai bylojančios tiek apie Romos prabangą, tiek apie jos despotizmą. Už didžiulės šventyklos griuvėsių, kurie iš tolo matyti, išsiliejusi grakščiai vingiuota Bajos įlanka. Jos pakrantėje, kalvų papėdėje, kadaise stovėjo vilų miestas. Čia iš sostinės suvažiuodavo imperatoriai, konsulai, poetai, kariai ilsėtis, pakvėpuoti tyru oru šioje nuostabioje vietoje, kur vėliau ėmė siausti maras. Dar ir dabar ten žemė nusėta jų didybės liekanomis, o tarp valstiečių alyvų ir figų medžių stýro šventyklų ir pirčių griuvėsiai. Šiaurės rytuose kyla kitas, nuožulnus, nedidelės įlankos šlaitas. Jo viršūnėje kadaise stovėjo imperatorių rūmai. Čia ieškodavo ramybės Cezaris, ir šiltosios versmės šlaito papėdėje dar ir dabar yra vadinamos kruvinojo Nerono maudyklėmis. O ta maža konuso formos kalva, kaip matote, daug žalesnė ir šviežesnė, negu aplinkinės vietos, buvo išstumta iš žemės gelmių prieš kokius du šimtmečius. Ji iškilo maždaug toje vietoje, kur senovėje buvo Lukrino ežeras. Tik tiek ir liko iš garsios epikuriečių buveinės,— mažas, įdubęs žemės lopelis kalvos papėdėje, kurį tik siauras smėlio ruožas skiria nuo jūros. O toliau, apsuptas niūrių kauburių, telkšo Averno ežeras. Ant jo kranto dar tebestovi šventyklos griuvėsiai, kurioje buvo garbinamos pragaro jėgos. Sibilės grotas įsirėžia į kalną iš kairės, o už jo prasideda Kumeno perėja. Miestas, kuris matosi už mylios į dešinę, vadinasi

---

[1] Romos poetas Virgilijus gimė netoli Mantujos.

Pacuolis. Tai senas uostas, dabar lankomas dėl Jupiterio ir Neptūno šventyklų, amfiteatro liekanų ir pusiau į žemę susmukusių antkapių. Čia garbėtroška Kaligula statė savo tiltą. Kruvinasis Neronas iš šios vietos, plaukdamas per Bajos įlanką, pasikėsino į savo motinos gyvybę. Į šį krantą buvo išlipęs ir šventasis Povilas, kai jį, sargybinių saugomą, gabeno į Romą. Prieš pat uostą dunkso maža, bet kalnuota Nizidės sala, į kurią pasitraukė Markus Brutas po savo žygdarbio prie Pompėjos statulos papėdęs. Čia jis turėjo vilą, iš kurios kartu su Kasijum išplaukė susitikti užmuštojo Cezario šešėlio, vėliau jiems atkeršijusio prie Filipų. Po to eina vietovės, daugiau žinomos viduramžiuose, nors štai to kalno apačioje eina garsusis požeminis kelias, kurį mini Strabas ir Seneka ir kuriuo iki šių dienų valstiečiai varinėja savo asilus į šiuolaikinio miesto turgavietes. Kelio pradžioje yra garsusis Virgilijaus kapas, o nuo jo prasideda baltų su terasomis namų amfiteatras. Tai ir yra triukšmingasis Neapolis, apvainikuotas švento Elmo akmenine pilim. Dešinėje prie didžiulės lygumos krūtinės prigludusi alsioji Kapuja ir daugelis kitų miestų. O dar toliau, už lygumos, dunkso ugnikalnis, kurio viršūnė suskilusi į tris dalis. Sako, kad po susispietusiais jo papėdėje rūmais ir vynuogynais yra palaidotos vilos, kaimai, ištisi miestai. Senasis nelaimingasis Pompėjos miestas stovėjo ant šios nelemtos lygumos, siekiančios įlankos krantus; ir štai mes vėl sugrįžtame prie kalnuoto iškyšulio, kuriame įsikūręs Sorentas.

— Žmogus su tokiu išsimokslinimu turėtų pasirinkti geresnę veiklos dirvą, — griežtai pastebėjo Ladlou, kai nutilo susijaudinęs krontrabandininkas.

— Kituose kraštuose žmonės semia žinias iš knygų; Italijoje vaikai mokosi iš juos supančios aplinkos, — ramiai atsakė pasakotojas.

— Šiame krašte yra žmonių, maloniai įsitikinusių, kad mūsų įlanka, mūsų vasaros dangus ir klimatas daug kuo primena tuos kraštus anapus vandenyno, kurie yra toje pačioje klimatinėje juostoje, — paskubomis prabilo Alida, išduodama savo norą išsaugoti taiką tarp svečių.

— Kad jūsų Manheteno ir Raritano vandenys erdvūs ir gražūs, niekas nenuneigs, o tuo labiau kad jų pakrantėje gyvena žavios būtybės, — atsakė Bangpūtys, galantiškai kilstelėjęs skrybėlę, — tuo įsitikinau pats savo akimis. Bet gal palyginimui būtų geriau pasirinkti ką nors kitą iš jūsų krašto grožybių, nes

vargu ar gali kas rungtyniauti su puikiomis įlankomis, pasakiškomis savo reljefu salomis ir saulėtomis Neapolio kalnų pakriaušėmis. Tiesa, jūsų klimatas nė kiek ne blogesnis, ir dosni saulė šviečia vienodai ir ten, ir čia, bet, deja, Amerikos miškai per daug prisisunkę drėgmės, ir tat kenkia klimatui. Aš gerai pažįstu Viduržemio jūros kraštus, bet nesvetimos man ir šios pakrantės. Daugeliu atžvilgių anų kraštų ir šių vietų klimatai panašūs, bet kai kuo jie ir labai skirtingi.

— Paaiškinkite mums, kuo jie skiriasi, kad, kalbėdami apie savo įlanką ir dangų, patys neklystumėm ir kitų neklaidintumėm.

— Man per daug garbės, gražioji ledi. Aš ne kažin kokio išsilavinimo ir iškalbumu nepasižymiu. Bet tuo, ko mane išmokė betarpiški stebėjimai, galiu pasidalinti. Jūsų „itališkas" oras, sugerdamas jūrų drėgmę, kartais būna ūkanotas. Anoje tolimoje šalyje beveik nėra didesnių vandens telkinių, tik tos dvi jūros. Jūs vargiai rasite gamtoje ką nors sausesnio už Italijos upę tais mėnesiais, kai saulė būna kaitriausia. Tai atsiliepia ir orui, kuris paprastai yra sausas, skaidrus, koks ir turi būti tokiame klimate. Jame išsiskiria ne taip daug drėgmės, kaip šiuose miškinguose rajonuose, čia pasitaiko tik lengvutis, beveik neįžiūrimas rūkas. Bent man taip aiškino žmogus, kuris mane augino ir auklėjo.

— Bet jūs dar nieko nepasakėte apie mūsų dangų, mūsų saulėlydžius ir įlanką.

— Pasakysiu, ir visai nuoširdžiai. Ir viena, ir kita įlanka tarsi sukurtos atlikti gamtos joms duotą paskirtį. Viena poetiška, pritilusi, dvelkianti tauriu, didingu grožiu, ji daugiau teikia džiaugsmo, negu naudos. Kita kada nors bus pasaulio rinka.

— Visgi jūs vengiate kalbėti apie jų grožį, — tarė nusivylusi Alida, nepaisydama apsimesto savo abejingumo šiam pokalbiui.

— Per visus amžius senosios bendruomenės daro tą pačią klaidą — jos pervertina save ir neįvertina naujų didžioje tautų dramoje pasirodžiusių aktorių, panašiai kaip žmonės, seniai iškovoję tvirtą padėtį visuomenėje, žiūri su panieka į kitų pretendentų pastangas prasimušti į paviršių, — tarė Bangpūtys, su nuostaba žiūrėdamas į susiraukusią gražuolę. — Šiuo atžvilgiu, beje, Europa ne taip jau klysta. Tie, kurie įžiūri panašumą tarp Neapolio ir Manheteno įlankų, turi lakią vaizduotę, nes

jos panašios nebent tuo, kad abiejose yra daug vandens arba kad sąsiauris tarp salos ir žemyno vienoje įlankoje primena sąsiaurį tarp dviejų salų kitoje. O faktiškai čia yra dargi ne įlanka, o upės žiotys, kuriose vanduo žalsvas, drumstas nuo pakrančių sąnašų ir įtekančių upių, o Neapolio įlankoje — žydras ir skaidrus jūrų vanduo. Kalbėdamas apie šiuos skirtumus, aš dar nepaminėjau nei kalnų, kurių uolose žaidžia neapsakomų tonų auksiniai ir rožiniai atspalviai, nei krantų, turinčių trijų tūkstančių metų istoriją.

— Aš bijau daugiau jūsų klausinėti. Bet nejaugi net mūsų dangaus negalima lyginti su dangumi to krašto, kurį jūs taip liaupsinate?

— Gėrėtis savo dangum jūs turite daugiau pagrindo. Pamenu, kartą stovėjau ant Kapo de Montės iškyšulio, iš kurio buvo matyti mažas, tapybiškas Marina Grande paplūdimys ir Sorentas, sukaupęs į vieną vietą visa, kas yra poetiška žvejo gyvenime. Žmogus, apie kurį aš jau kalbėjau, atkreipė mano dėmesį į dangaus skliautus ir tarė: „Štai Amerikos mėnulis." Tą naktį žvaigždės žėrėjo ryškiau už raketų ugnis, nes šiaurės vėjas buvo nušlavęs visas dangaus nuosėdas toli į gretimą jūrą. Tačiau tokios naktys retos bet kokiame klimate! Pietinių kraštų gyventojai jomis dažniau pasidžiaugia, bet gyvenantys toliau į šiaurę — niekad.

— Vadinasi, mes tik iš savimeilės manėme, kad Amerikos saulėlydžiai savo grožiu prilygsta itališkiesiems?

— Ne visai taip, gražioji ledi. Ir vienos, ir kitos šalies saulėlydžių grožis nesulyginamas. Italijos dangaus tonai švelnesni už tos dėžutės spalvą, ant kurios jūs esate padėjusi savo nuostabią rankelę. Jūsų saulėlydžiams trūksta perlinių niuansų, rožinių debesų ir tų minkštų atspalvių, kurie, saulei leidžiantis, susilieja Neapolio padangėje, bet jie išsiskiria ryškiomis savo žaromis, turtingais perėjimais ir sodriomis spalvomis. Ten spalvos daug švelnesnės, o čia jos suskamba pilnu balsu. Kai jūsų miškai nebus tokie drėgni, vienodos klimatinės sąlygos gali duoti tokius pačius rezultatus. O iki tol Amerikai lieka didžiuotis savitu, bet nė kiek dėl to ne menkesniu gamtos grožiu.

— Vadinasi, tie, kurie atvažiuoja pas mus iš Europos, yra teisūs tik iš dalies, šaipydamiesi iš mūsų didžiavimosi savo įlanka ir dangumi?

— Kalbant apie šį kontinentą, jūs esate arčiau tiesos, negu jie paprastai esti. Jūs galite didžiuotis, turėdami tiek daug upių,

įtekančių į vandenyną, įlankų, o jūsų Manheteno uostas turi tokių neginčijamų privalumų, kurie laikui bėgant, užtemdys nepralenkiamą Neapolio įlankos grožį. Bet neverskite svetimšalio jų lyginti. Džiaukitės savo padangėmis, gražioji ledi, nes tik retas gyvena po gražesniu ir dosnesniu dangumi. Tačiau aš jus nuvarginau savo kalbomis, geriau atkreipkime dėmesį į šias spalvas — jos gali pakerėti jauną, lakią vaizduotę labiau net už gamtos atspalvius.

Gražuolė Barberi nusišypsojo kontrabandininkui taip išraiškingai, kad Ladlou net alpu pasidarė. Gerai nusiteikusi mergina buvo kažką beatsakanti, bet pasigirdo jos dėdės balsas.

XXIV

— Anglijoj nuo šiol už pensą pardavinės net septynias bulkutes, kurios po puspensį anksčiau kainavo; kaušas alaus bus trigubai didesnis, ir aš paskelbsiu tą išdaviku, kuris nestiprų alų gers.

Džekas Keidas [1]

Jeigu oldermenas van Beverutas ir būtų dalyvavęs ką tik vykusiame pokalbyje, vargu ar jis būtų radęs tinkamesnius žodžius, kaip šie, su kuriais pasveikino esančius fligelyje.

— Vėjai ir klimatai! — sušuko pirklys, įeidamas su atplėštu voku rankoje. — Gavau žinią, kad puikus laivas „Vandens žiūrkė“ susidūrė prie Azorų salų su nepalankiais vėjais ir dėl to pavėluos grįžti į namus keturis mėnesius. Ak, kapitone Kornelijau Ladlou, kiek brangaus laiko išeikvojama, kol prekė pristatoma į rinką! Ir tai pakenks gerai laivo reputacijai, kuri iki šiol buvo be dėmės! Jis visad atlikdavo savo reisą per septynis mėnesius. Jeigu visi mūsų laivai ims taip tingiai plūduriuoti, mes niekad laiku nepristatysime odų į Bristolį. Bet kas gi čia, dukterėčia?! Vyksta prekyba? Ir dar įtartinomis prekėmis! Kokiu laivu jos buvo atgabentos ir kas turi šių prekių važtaraštį?

— Į šiuos klausimus jums geriausiai atsakys jų savininkas, — atsakė gražuolė ne visai tvirtu balsu, mostelėjusi į kont-

[1] Šekspyras, „Henrikas VI“.

rabandininką, kuris, ateinant oldermenui, pasitraukė į nuošaliausią kampą.

Metęs greitą, prityrusį žvilgsnį į ryšulio daiktus, Mindertas įsmeigė neramias akis į karališkojo kreiserio kapitono sustingusį veidą.

— Kapitone Ladlou, matau, kad medžiotoją užklupo medžiojamasis! — pradėjo pirklys. — Mes savaitę ar daugiau šmižinėjom po visą Atlantą kaip žydo makleris Roterdame, norėdamas iškišti sugedusią arbatą, ir dabar, po visų kelionių, kone patys esame sugauti! Ar kainų kritimui, ar nuotaikų permainoms Prekybos rūmuose aš turiu būti dėkingas už suteiktą mano namams garbę, misteri... e...e... linksmasis žalsvų damų ir ryškių audinių pirkly?

Kontrabandininko pasitikėjimas savimi ir jo galantiškos manieros garuote išgaravo. Dabar jis buvo lyg ne tas: sutrikęs, sumišęs. Buvo aišku, kad jis nesumoja, ką atsakyti.

— Žmonės, kurie daug rizikuoja, norėdami patenkinti gyvenimo poreikius, ieško dosnių pirkėjų, — pagaliau atsakė vaikinas po gero laiko tarpo, kuris iškalbingai bylojo apie jo laikysenos permainą. — Tikiuosi, kad jūs atsižvelgsite į mano, gal būt, įžūlaus vizito motyvus ir padėsite, remdamasis didžia patirtimi, jaunajai damai įvertinti mano prekių kokybę bei prieinamas jų kainas.

Mindertas ne mažiau už Ladlou buvo nustebintas tokios kontrabandininko kalbos ir pernelyg kuklaus jo elgesio. Oldermenas, pasiryžęs iš paskutiniųjų atremti įžūlų ir beatodairišką kontrabandininko familiarumą ir uždangstyti savo ryšius su Jūrų Skrajūnu, dabar apstulbo, pamatęs, kad pats kontrabandininkas jam atėjo į pagalbą, rodydamas netikėtą ir keistą pagarbą. Įsidrąsinęs ir, gal būt, net pats savo akyse pakilęs, matydamas tokį nelauktą pagarbumą, kurį garbingasis oldermenas, šiaip visad įžvalgus, šįkart palaikė pelnytą savo dvasinių savybių. Dabar jis prakalbo užtikrintu ir globėjišku tonu, kokiu kitais atvejais nebūtų manęs esant protinga kreiptis į žmogų, visad mėgstantį tiesiai ir drąsiai reikšti nuomonę.

— Prekybos aistra kartais nuslopina išminties balsą, primenantį, ko vertas geras pirklio vardas, — pradėjo jis, bet tuoj, kilniai mostelėjęs ranka, parodė, kad atlaidžiai žiūri į tokią paklaidą.— Būkime šiuo atveju atlaidūs, kapitone Ladlou, nes, kaip teisingai vaikinas pastebėjo teisindamasis, pelno ieškojimas sąžiningoje prekyboje — girtinas ir naudingas siekimas. Ta-

čiau žmogus, kuris negali nežinoti įstatymų, turėtų neužmiršti mūsų gerosios karalienės ir jos patarėjų nutarimo, kad motina Anglija gali pagaminti beveik viską, kas reikalinga kolonistui! Taip, taip! Ir kad ji gali suvartoti taip pat viską, kas gaminama kolonijose!

— Neapsimetinėju, sere, kad nežinau įstatymų, bet, versdamasis kuklia prekyba, aš vadovaujuosi tik gamtos dėsniu — stengiuosi patenkinti savo poreikius. Mes, kontrabandininkai, žaidžiame rizikingą žaidimą su valdžia. Kai mums pasiseka laimingai prasprūsti, mes išlošiame, o jei pralošiame, karūnos tarnai gerai pasipelno. Mes rizikuojame vienodai, ir tokio žaidimo neturėtume vadinti nesąžiningu. Jeigu šios žemės viešpačiai nuimtų nereikalingus pančius, kuriais jie sukaustė prekybą, mūsų amatas išnyktų, ir tada laisvąja prekyba verstųsi turtingiausių ir garbingiausių šeimų atstovai.

Oldermenas tyliai sušvilpė. Rankos mostu pakvietęs savo pašnekovą sėstis, jis sunkiai susmuko į kėdę, užmetė koją ant kojos ir, iš pažiūros labai patenkintas savim, tęsė pokalbį.

— Jūsų mintys įdomios, misteri... e... e... e, be abejo, jūs turite ir garbingą vardą, mano mielas prekybos žinove?

— Žmonės mane vadina Bangpūčiu, kai susilaiko nuo sodresnių epitetų, — atsakė vaikinas, nuolankiai sėsdamasis.

— Taigi jūsų mintys įdomios, misteri Bangpūty, ir visai tinka džentelmenui, kuris pelnosi duonos kąsnį, savaip aiškindamas muitinės įstatymus. Šiame išmintingame pasaulyje, kapitone Kornelijau Ladlou, yra daug žmonių, kurių galvos prigrūstos, kaip ryšuliai prekių, įvairiausių idėjų. Abėcėlės ir elementoriai! Štai van Bumelis Šenbrekas ir van der Donkas ką tik atsiuntė man gražiai sulankstytą straipsnelį, parašytą gera Leideno olandų kalba, kuriame įrodinėjama, kad prekyba yra apsikeitimas, kaip autorius vadina, ekvivalentais ir kad visoms valstybėms tereikia atidaryti savo uostus, ir pirkliams stos aukso amžius.

— Daug protingų žmonių yra tos nuomonės, — pastebėjo Ladlou, tvirtai nusprendęs likti vien tik tyliu stebėtoju.

— Ko tik gudragalviai neišsimano! Prekyba nelyginant lenktynių arklys, o pirkliai — tai lyg raiteliai ant jų nugaros. Tas arklys, kuriam tenka nešti sunkų svorį, gali pralošti, bet gamta nesukūrė visų žmonių pagal vieną kurpalį, ir todėl rinkos varžybose teisėjai taip pat reikalingi, kaip ir arklių lenkty-

nėse. Sėskite ant savo ristūno, jeigu, jūsų laimė, liko nors vienas, dar nenuvarytas nuo koto beširdžių negrų, ir jokite kokią nors gražią spalio dieną į Harlemą. Ten pamatysite, kaip vyksta lenktynės. Ko tik ten neišdarinėja tie niekšai žokėjai, ir su rimbu, ir su pentinais, ragindami arklius; ir nors visi lenktynėse startuoja sąžiningai, ką, beje, ne visada pasakysi apie pirklius, tik vienas laimi. Jeigu arkliai atbėga vienu metu, lenktynės tęsiomos tol, kol geriausias ristūnas laimi prizą.

— O kodėl daug išmintingų žmonių galvoja, kad prekyba klesti tada, kai ji kuo mažiausiai varžoma?

— Kodėl vienas žmogus gimė tam, kad rašytų įstatymus, o kitas — kad juos pažeidinėtų? Argi arklys ne greičiau bėga, kai jo visos keturios kojos laisvos, o ne supančiotos? Bet prekyboje misteri... Bangpūty ir kapitone Kornelijau Ladlou, kiekvienas mūsų yra raitelius, ir, tik nevaržomas muitinės įstatymų, jis gali būti toks, kokį jį sutvėrė gamta. Storulis ar liesas, didelis ar mažas, jis turi, kiek tik jėgos leidžia, veržtis į tikslą. Todėl sunkiasvoriai raiteliai, norėdami neatsilikti nuo kitų, reikalauja visiems smėlio maišų, kuriuos pritvirtina ant arklio nugaros diržais. Jei žirgas ir suklupty, slegiamas tokios naštos, tai storulio šansai laimėti, suvienodinus visų raitelių sąlygas, vis tiek padidėtų.

— Palikime šiuos palyginimus, — tęsė Ladlou, — jei prekyba yra apsikeitimas ekvivalentais...

— Merdėjimas ir elgetystė! — nutraukė kapitoną oldermenas, mat, ginčuose jis dažniau būdavo užsispyręs ir nemandagus, — taip kalba žmonės, prisiskaitę visokiausių knygų, bet neuostę buhalterijos. Štai aš gavau iš Londono firmos„Liežuvis ir plepalai“ pranešimą apie brigo „Elnias“, atlikusio nediduką reisą, užbaigtą balandžio šešioliktą, grynas pajamas. Visos žinios apie šio reiso krovinį tilptų į vaikišką movą... Kapitone Kornelijau, aš pasitikiu jūsų santūrumu, o jūs, misteri Bangpūty... tiesą pasakius, šis reikalas ne iš jūsų srities... Taigi, kaip minėjau, turiu žinias, sudarytas prieš porą savaičių. — Kalbėdamas oldermenas užsidėjo akinius ir išsitraukė iš kišenės bloknotą. Pasislinkęs arčiau prie šviesos, jis tęsė: — Pagal sąskaitą firmai „Smėlis, krosnis ir stiklas“ už karolius sumokėta 326 svarai sterlingų. Įpakavimas ir dėžė — 1 šilingas 10,5 penso. Pakrovimas ir mokestis už pervežimą — 11 šilingų 4 pensai. Vidutinė draudimo suma — 1 šilingas 5 pensai. Mokestis už pristatymą ir komisą, išlaidos vietiniam mohokų agentui — 10 svarų sterlingų. Taip pat už pakrovimą ir kailių pardavimą Anglijoje — 7 sva-

rai 2 šilingai. Bendra suma mokesčių ir išlaidų — 20 svarų 19 šilingų ir 1,5 penso gryniausiais pinigais. Atkreipkite dėmesį, kad, pardavus kailius firmai „Šaltis ir turtuolis“, grynas pelnas siekė 196 svarus 11 šilingų 3 pensus. Balanso aktyve — 175 svarai 12 šilingų 5,5 pensai. Visai neblogas ekvivalentas, ar ne, brangusis Kornelijau, atsirado firmos „Liežuvis ir plepalai“ buhalterijos knygose, kur prie mano vardo tebestovi tik pirminis investuotas kapitalas — 20 svarų 19 šilingų ir 1,5 penso suma! Kiek uždirbo firma „Šaltis ir turtuolis“ iš Vokietijos imperatorienės, čia nepažymėta.

— Taip pat nepažymėta, kad jūsų karoliai mohokų krašte buvo parduoti daug brangiau, negu jie čia kainuoja, o už kailius buvo gauta nepalyginamai daugiau, negu jie vertinami ten, kur jie gaunami.

— Fjū! — sušvilpė pirklys, dėdamas bloknotą į kišenę. — Gali pagalvoti, kad mano seno draugo sūnus studijavo Leideno rašeivą! Jeigu laukinis visai nevertina savo kailių ir pasišovęs viską atiduoti už mano karolius, tai aš nesivarginsiu, jį šviesdamas, kitaip vieną gražią dieną, maloniai Prekybos departamentui leidus, mes pamatysime, kaip jo luotas pavirto į gerą laivą, ir jis pats išplaukia ieškotis papuošalų. Apsukrumas ir kelionės! Kas žino, gal toks valkata užsimanys plaukti net iki Londono, tokiu atveju mūsų tėvynė prarastų visas pajamas iš prekybos su Viena, o mohokas pats susišluotų visą pelną, gaunamą iš skirtingų kainų įvairiose rinkose. Taigi matote, kad lenktynės būtų teisingos, arkliai turi pradėti bėgti kartu, nešti vienodą svorį, ir galų gale vienas iš jų visad laimės. Jūsų metafizika nė kiek ne garsesnė už filosofinį akmenį, kurį gudruolis teoretikas nori paversti į aukso lakštą sulig didžiausiu Amerikos ežeru ir tuo įtikinti kvailius, kad žemę irgi galima paversti į šį brangų metalą, o paprastas praktiškas žmogus to metalo vertę monetos pavidalu įsideda į kišenę.

— Ir vis dėlto jūs skundžiatės, kad parlamentas išleido daugiau įstatymų, negu jų reikėtų prekyboje, ir kalbate apie parlamento veiklą taip, kaip, atleiskite, daugiau tiktų olandui, negu Anglijos karūnos pavaldiniui.

— Argi aš jums nesakiau, kad arklys daug greičiau bėga be raitelio, negu su našta ant nugaros? Jeigu norite laimėti, apkraukite kuo mažiau savo žokėjų ir kuo daugiau — priešininko jojiką. Aš skundžiuosi deputatais dėl to, kad jie leidžia įstatymus mums, o ne sau. Dažnai aš kartoju savo garbingam drau-

gui oldermenui Galpui: „Malonu skaniai pavalgyti, bet su saiku.“

— Iš visko, ką aš girdėjau, galiu padaryti išvadą, kad misterio van Beveruto nuomonė nesutampa su Leideno korespondento įsitikinimais.

Oldermenas pridėjo pirštą prie nosies ir akimirką žiūrėjo į savo pašnekovą tylėdamas.

— Šitie leideniečiai — nuovokūs sutvėrimai! Jeigu Jungtinės provincijos turėtų atramos tašką, jos, kaip tas filosofas [1], kuris gyrėsi savo svertu, pajudintų žemę! Tie gudrūs perėjūnai mano, kad amsterdamiečiai iš prigimimo geri raiteliai, ir nori visus kitus įkalbėti joti be krūvio. Aš pasiųsiu tą straipsnį į indėnų kraštą ir užmokėsiu kokiam nors mokslininkui, kad jį išverstų į mohokų kalbą, tegul jų šaunusis vadas Šendas, kai misionieriai išmokys jį skaityti, susipažįsta su teisingu požiūriu į ekvivalentus! Kodėl gi man nepasitarnavus tauriems apaštalams ir neprisidėjus, kad jų pasėta sėkla greičiau subręstų ir duotų vaisių?

Oldermenas gudriomis akutėmis nužvelgė klausytojus ir, nuolankiai sukryžiavęs rankas ant krūtinės, laukė, kol jo iškalbingumas juos paveiks.

— Iš šių samprotavimų matyti, kad jūs ne visai palankiai žiūrite į... džentelmeno, kuris pagerbė mus savo apsilankymu, užsiėmimą,— prakalbo Ladlou, mesdamas į linksmai nusiteikusį kontrabandininką žvilgsnį, bylojantį, kaip jam sunku buvo rasti tinkamą apibūdinimą žmogui, kurio išorė taip neatitiko jo amatui.— Jeigu apribojimai reikalingi prekybai, tai nelegalus prekiavimas visai nepateisinamas.

— Man kelia vienodą pasigėrėjimą, kapitone Ladlou, tiek jūsų išmintingas elgesys, tiek jūsų teisingi samprotavimai, — atsakė oldermenas.— Susidūręs atviroje jūroje, atlikdamas pareigą, jūs paimtumėte į nelaisvę šio žmogaus brigantiną, bet čia, galima sakyti, privačioje šeimyninėje aplinkoje, jūs apsiribojate tik moralais. Aš irgi jaučiu pareigą pakalbėti šia tema ir, pasinaudojęs palankia proga, kai pas mus vyrauja taiki atmosfera, pasidalinsiu mintimis, kurios pačios ateina, pradėjus tokią kalbą.

Mindertas pasisuko į kontrabandininką ir tęsė tarsi teisėjas, mokantis padorumo kokį nors triukšmadarį, pažeidusį viešąją tvarką.

---

[1] Archimedas.

— Jūs pasirodėte čia, misteri Bangpūty, tariant jūsų profesijos terminologija, po svetima vėliava. Iš išvaizdos jūs nesiskiriate nuo ištikimo karalienės pavaldinio, tačiau esate įtariamas užsiiminėjant verslu, kurio aš neapibūdinčiau, kaip nesąžiningą ar dargi gėdingą, kadangi šiuo klausimu yra įvairių nuomonių, tačiau kuris tikrai nepadeda jos didybei pergalingai užbaigti karus, nes kliudo išlaikyti Europos dominijoms prekybos monopoliją. O karalienė labiausiai trokšta, kad, remiantis šia monopolija, mums, kolonijų prekybininkams, netektų ginti savo interesų už jos muitinės durų. Švelniai tariant, jūs esate nelojalus karalienei, ir su liūdesiu turiu pridurti, kad kai kurios aplinkybės dar labiau apsunkina jūsų kaltę.

Oldermenas akimirką nutilo, norėdamas iš kontrabandininko akių išskaityti savo pamokslo poveikį ir sužinoti, ar dar toli gali varytis į savo gudrybes. Savo nustebimui, pamatęs, kad šis stovi nuleidęs galvą, tarsi atgailaudamas, oldermenas vėl įsidrąsino ir tęsė:

— Jūs atgabenote mano dukterėčiai, kuri, turint omenyje jos lytį ir amžių, negali būti patraukta atsakomybėn už tokius nusižengimus, įvairiausių niekelių, apie kuriuos, pagal karalienės patarėjų valią, kolonijų pavaldiniai ir žinoti neturėtų, kadangi jie gaminami, savaime suprantama, be kruopščios mūsų motinos Anglijos specialistų priežiūros. Moteris, misteri Bangpūty, sunkiai atsispiria pagundai ir retai kada ji būna silpnesnė, negu susidūrusi su daiktais, galinčiais ją dar labiau pagražinti. Mano dukterėčia, Etjeno Barberi duktė, matyt, turi šią silpnybę, kurią bus paveldėjusi iš savo prosenelių prancūzių, nes jos didesnės puošeivos, negu kitų šalių moterys. Tačiau aš visai neketinu dėl to Alidos griežtai smerkti. Senasis Etjenas, perdavęs savo dukrai silpnybę vaikytis madas, taip pat paliko ir pinigų jai apmokėti. Todėl, jei mergaitė jums skolinga, pateikite sąskaitą, ir ji tuojau bus apmokėta. O dabar pakalbėsiu apie paskutinį ir visų sunkiausią jūsų nusižengimą.

Be abejo, kapitalas yra pagrindas, ant kurio pirklys stato pastatą — savo reputaciją, — tęsė Mindertas, dar kartą atidžiai žvilgterėjęs į kontrabandininko veidą, — o kreditas yra nelyginant to pastato frontono puošmena. Kapitalas — kertinis akmuo, kreditas — piliastrai ir ornamentika, kurie gražina pastatą. Kartais, kai laikas suardo pamatą, kolonos palaiko statinį, netgi stogą, teikdamos prieglobstį šeimininkui. Kreditas turtuoliui duoda pasitikėjimo, vidutiniam pirkliui daug kur atveria duris,

ir jo dėka neturtingas žmogus gali vaikščioti su pakelta galva ir neprarasti vilties, tačiau reikia būti atsargiam ir pirkėjui, ir pardavėjui, misteri Bangpūty, kai kredito nepalaiko tvirtas pamatas. Štai kas yra kreditas, kuriuo reikia naudotis tik esant rimtoms priežastims, ir tai labai atsargiai. Kai buvau jaunas, keliavau per Olandiją arkliais lėtai, norėdamas kuo daugiau pamatyti ir suprasti. Ir jau tada suvokiau, kaip svarbu bet kokia kaina išsaugoti gerą kreditoriaus vardą. Kadangi vienas įvykis gali puikiai pailiustruoti tai, ką dabar čia dėsčiau, aš jį jums papasakosiu. Nieko nėra tvirto ir pastovaus mūsų permainingame gyvenime, kapitone Ladlou, ir jauni narsuoliai visad turėtų atsiminti, kad net pačiame žydėjime juos gali sutrypti it menką laukų žolelę. Van Gelto ir van Stoperio bankas Amsterdame daugiausiai atlikdavo operacijas imperatoriaus išleistais vertybiniais popieriais karui finansuoti. Taip atsitiko, kad laimė lydėjo turkus, kurie tuo metu buvo apsupę Belgradą ir tikėjosi greitai jį paimti. Ir štai viena savivalė skalbėja miesto centre, iš visų pusių matomoje terasoje, įsitaisė džiovinti skalbinius. Kartą švintant ši moteris ėmė džiaustyti savo muslinus ir drobes, ir kaip tik tuo metu musulmonai netikėtai puolė garnizoną. Keli garnizono gynėjai, kuriems pavyko pasitraukti, pamatė kažkokius raudonus, žalius, geltonus lopinius aukštai terasoje ir pamanė, kad tai turkų galvos. Šie gynėjai visur paskleidė gandą, kad nesuskaičiuojama nekrikštų gauja, vadovaujama galybės šerifų žaliais tiurbanais, užėmė miesto centrą ir privertė juos trauktis.

Veikiai šis gandas, pavirtęs tikslia žinia, pasiekė Amsterdamą, ir vertybinių popierių vertė ėmė smarkiai kristi. Todėl biržoje pradėjo kalbėti apie galimą van Gelto ir van Stoperio krachą. Kaip tik tada, kai biržoje įtampa pasiekė aukščiausią laipsnį, vieno prancūzo beždžionė, nutrūkusi nuo grandinės, pasislėpė riešutų krautuvėlėje, kuri buvo greta banko. Prie krautuvėlės susirinko minia žydukų pasižiūrėti beždžionės išmonių. O gudročiai, pamanę, kad Izraelio vaikai išėjo į demonstraciją, ir patys sunerimo dėl savų pinigų. Indėlių išėmimas pagausėjo. Garbingi bankininkai, norėdami įrodyti savo firmos tvirtumą ir patikimumą, dargi neuždarė banko, darbo valandoms pasibaigus. Pinigai buvo mokami per kiaurą naktį. Kitą dieną, nesulaukęs net vidudienio, van Geltas persipiovė gerklę altanoje, prie Utrechto kanalo, o van Stoperį žmonės matė sėdintį banke tarp tuštutėlaičių seifų ir rūkantį pypkę. Antrą valandą paštu buvo

gauta žinia, kad musulmonai atremti, o skalbėja pakarta, bet už ką, aš ir iki šiol negaliu suprasti, nes ji tikrai nebuvo nelaimingo banko skolininkė. Štai, džentelmenai, kokias pamokas duoda gyvenimas; aš neabejoju, kad šneku su žmonėmis, kurie sugebės iš jų pasimokyti, ir baigdamas visiems jums patariu buti labai atsargiems, kalbant apie komercinius reikalus.

Baigęs šnekėti, Mindertas vėl visus apžvelgė, stebėdamas, kokį įspūdį padarė jo kalba, ir, svarbiausia, norėdamas įsitikinti, ar neišsisėmė kontrabandininko kantrybė, ar nesirengia jis atsikirsti. Mat, oldermeną vis dar glumino pabrėžtina ir neįprasta pagarba, rodoma žmogaus, kuris, tiesa, niekad nebuvo su juo grubus, bet ir nelepino pernelyg dideliu mandagumu, tvarkydamas su juo savo piniginius reikalus be ypatingų ceremonijų. Per visą oldermeno prakalbą jaunasis brigantinos kapitonas laikėsi kukliai ir įdėmiai klausėsi. Tik retkarčiais jis pakeldavo akis ir vogčiomis mesdavo neramų žvilgsnį į Alidą. Gražuolė Barberi klausėsi dėdės gražbylystės irgi labiau susikaupusi, negu paprastai. Kontrabandininko žvilgsnį ji sutikdavo su aiškiu prielankumu. Trumpai tariant, netgi pats abejingiausias stebėtojas iš jų laikysenos būtų supratęs, kad juodu riša pasitikėjimas ir supratimas; jei dar nebuvo galima tvirtinti apie jų ypatingą švelnumą vienas kitam, tai jų artumas buvo nedviprasmiškas. Ladlou visa tai aiškiai matė, tik oldermenas buvo taip paskendęs savo samprotavimuose, kad nieko nepastebėjo.

— Įgijus tiek komercinių žinių, kurios, be abejo, padės man geriau suprasti Jūrų ministerijos instrukcijas, — prabilo kapitonas po trumpos tylos, — leiskite atkreipti jūsų dėmesį į konkretesnius dalykus. Dabar kaip tik gera proga sužinoti apie mūsų kelionės draugo, dingusio per paskutinį reisą, likimą. Negalime mes į tai numoti ranka.

— Jūsų teisybė, misteri Kornelijau. Kinderhuko savininkas — ne toks žmogus, kad jį būtų galima išmesti į jūrą kaip draudžiamo gėrimo statinaitę ir dargi nepasidomėti, kas jam atsitiko. Palikite šį reikalą mano nuožiūrai, sere, ir patikėkite man, kad trečiojo iš geriausiųjų kolonijos dvarų šeimyna greit išgirs apie savo šeimininką. Jeigu jūs palydėtumėte misterį Bangpūtį į kitą vilos kambarį ir ten pabūtumėte, aš pats sužinočiau visus faktus, liečiančius šį atsitikimą ir teisingai viską išsiaiškinčiau.

Karališkojo kreiserio kapitonas ir jaunasis brigantinos sa-

vininkas, matyt, galvojo, kad, paklusę šiam prašymui, jie atsidurtų nepaprastai keistoje draugijoje. Pastarojo svyravimas vienok buvo labiau jaučiamas, nes Ladlou jau anksčiau nusprendė laikytis bešališkai, kol ateis tinkamas laikas veikti ištikimam karalienės tarnui.

Jis žinojo ar buvo bent tvirtai įsitikinęs, kad „Jūrų burtininkė" vėl stovėjo įlankoje, pasislėpusi tarp ją supančių miškų šešėlių. Kartą apstatytas kontrabandininkų, dabar jis pasiryžo veikti nepaprastai atsargiai, kad galėtų laiku grįžti į kreiserį, ryžtingai pulti brigantiną ir pasiekti, kaip jis tikėjosi, teigiamų rezultatų. Ladlou veikė ne vien gudrumo sumetimais. Kontrabandininko laikysena ir kalba taip skyrė jį nuo kitų jo amato bendrų, kad kėlė susidomėjimą, — tą turėjo pripažinti ir karalienės karininkas. Štai kodėl jis mandagiai nusilenkė, tuo pareikšdamas, kad priima oldermeno pasiūlymą.

— Mes susitikome neutralioje zonoje, misteri Bangpūty, — tarė Ladlou savo linksmajam bendrakeleiviui, kai jie paliko „Fėjų buveinės" svetainę,— ir nors gyvenime einame skirtingais keliais, mes galime draugiškai pasikalbėti apie praeitį. Apie Jūrų Skrajūną sklinda savita šlovė, lyginanti jį su geriausiais jūrininkais, pasižymėjusiais laivyne. Aš visad patvirtinsiu jo meistriškumą ir šaltakraujiškumą, nors man labai gaila, kad šios puikios jūrininko savybės tarnauja tokiam nelemtam tikslui.

— Iš jūsų žodžių jaučiama, kad jūs santūriai ginate karūnos teises ir reiškiate tam tikrą pagarbą biržų magnatams,— atšovė Bangpūtys, kuris dabar, kai nebebuvo oldermeno, atgavo ankstyvesnę ir, galima pridėti, jam būdingą žvalią laikyseną. — Dažnai atsitiktinumas pastūmėja mus į kelią, kuris vėliau apsprendžia mūsų likimą, kapitone Ladlou. Jūs tarnaujate karalienei, kurios niekada nematėte, ir tautai, kuri sunkią valandą jus išnaudos, bet nepastebės jūsų savo klestėjimo metu, o aš tarnauju sau. Tesprendžia protas, kas geriau!

— Aš sužavėtas jūsų atvirumo, sere, ir tikiuosi, kad dabar mes vienas kitą geriau suprasime, kai atskleidėte savo apgaules su žalsvąja dama. Ta komedija buvo puikiai surežisuota, tačiau, be Olofo van Statso ir tų gudruolių, su kuriais nardote po okeaną, vargu ar kas daugiau patikėjo juodosios magijos galia.

Kontrabandininko gražios lūpos teikėsi nusišypsoti.

— Mes taip pat turime savo valdovę, — tarė jis, — tik ji

nereikalauja jokios duoklės. Visos pajamos tenka jos pavaldiniams, o savo žiniomis ji mielai dalinasi su mumis. Mes jai atsidavę tik todėl, kad esame įsitikinę jos teisingumu ir išmintimi. Tikiuosi, karalienė Ona taip pat pilna malonių tiems, kurie vardan jos rizikuoja gyvybe?

— Ar jūsų valdovė leistų atskleisti Kinderhuko savininko likimą? Nors mes ir varžomės su juo dėl vienos moters, — teisingiau pasakius, kadangi mes esame varžovai... žodžiu, aš negaliu nesidomėti svečio, tokiu neįprastu būdu palikusio mano laivą, likimu.

— Gerai pasitaisėte, — tarė Bangpūtys, dar iškalbingiau šypsodamasis. — „Kadangi esame varžovai..." Iš tiesų išsamiau pasakyta. Misteris van Statsas drąsus vyras, nors ir nieko neišmano jūrininkystėje. Žmogui, parodžiusiam tokį narsumą, tikrai negresia joks pavojus Jūrų Skrajūno globoje.

— Aš visai nesirengiu būti misterio van Statso sargu, tačiau kaip kapitonas laivo, iš kurio jis... kaipgi apibūdinti jo dingimą?.. Man dabar nesinorėtų vartoti aštrių žodžių...

— Sakykite tiesiai, sere, ir nebijokite manęs užgauti. Mes brigantinoje pripratę švaistytis tokiais žodeliais, nuo kurių linktų neužgrūdintos ausys. Per vėlu pradėti kalbą apie tai, kad kontrabandininko amatas virstų garbinga profesija, jei jį palaikytų vyriausybė. Jūs, kapitone Ladlou, teikėtės užsiminti apie „Jūrų burtininkės" apgaules, bet, matyt, nepastebite tų niekšybių, be perstojo vykstančių pasaulyje jūsų akyse. Jos neturi mūsų veiklos žavumo ir nė pusės tiek nėra nekaltos.

— Ne naujiena, kai, norint pateisinti individo nusikaltimą, kaltinama visuomenė.

— Pripažįstu, kad ši mintis daugiau teisinga, negu originali. Pasirodo, kad tiesa ir banalybė — seserys! Ir vis dėl to mes, brigantinos jūrininkai, šiuo pasiteisinimu remiamės, kadangi nesame tiek išprusę, kad galėtumėme suvokti originalios moralės pranašumą.

— Kiek prisimenu, yra pakankamai senas priesakas, kuris liepia atiduoti kas Cezario Cezariui.

— Mūsų šiandieniai cezariai tą priesaką labai laisvai išsiaiškina. Aš menkas kazuistas [1], sere, taip pat nemanau, kad karališkojo kreiserio kapitonas pritartų viskam, ką šia tema išrastų sofizmas. Jeigu, pavyzdžiui, pažvelgsime į valdovus, tai

[1] Kazuistas — viduramžiais žmogus, mokėjęs rasti atsakymą į painius religijos klausimus.

pamatysime, kad pats krikščioniškiausias karalius linkęs prisigrobti tiek kaimyno gėrybių, kiek tik trokšta savimeilė, garsiai vadinama garbe. Visų katališkiausias monarchas kontinente dangsto katalikybės skraiste daug daugiau niekšybių, negu didžiausias pakantumas galėtų nuslėpti. O mūsų maloningoji valdovė, kurios dorybės ir gerumas apdainuojami poezijoje ir prozoje, lieja upes kraujo tik dėl to, kad jos valdoma maža salelė išpamptų, nelyginant varlė pasakėčioje, iki nenatūralaus dydžio. Bet vieną dieną ta saliūkštė susilauks tokio pat nelaimingo galo, kaip ir puikybės pilna balos gyventoja. Kišenvagio laukia kartuvės, o plėšikas, kuris grobia, prisidengęs vėliava, pakeliamas į riterius. Žmogus, susikrovęs turtą prakaitu, gėdisi savo kilmės, o tas, apiplėšęs bažnyčias, apdėjęs kaimus duoklėmis, paskerdęs tūkstančius žmonių, kad gautų savo dalį iš galeono[1] ar kariško iždo, be aukso, įgija ten ir garbę! Negalima nuneigti Europos aukštos civilizacijos, bet jos visuomenė, — nepaisydamas šios nuomonės banalumo, aš vis dėlto ją kartą pakartosiu, — neskubėdama griežtai smerkti atskirų jos narių veiksmų, turi gerai susimąstyti, kokį pavyzdį rodo ji pati.

— Šiais klausimais mūsų nuomonės tokios skirtingos, kad vargu ar jos kada sutaps, — prabilo Ladlou, nutaisęs griežtą miną, kaip žmogus, įsitikinęs savo teisumu. — Atidėkime tą pokalbį kitam kartui, kai turėsime daugiau laiko. Sere, ar aš ką nors daugiau sužinosiu apie misterį van Statsą, ar jo likimu turės rimtai susirūpinti oficialios įstaigos?

— Kinderhuko valdytojas yra narsus puolėjas! — atsakė juokdamasis kontrabandininkas. — Taip ryžtingai ir drąsiai įsiveržęs į mūsų valdovės brigantiną, jis dabar ilsisi ant savo laurų. Mes, kontrabandininkai, savo tarpe esame daug linksmesni, negu apie mus mano, ir kas kartą sėdo už mūsų stalo, retai nori jį palikti.

— Gal būt, pasitaikys ir man proga arčiau susipažinti su jūsų slėpiningu gyvenimu, o kol kas — iki pasimatymo!

— Palaukit! — linksmai sušuko kontrabandininkas, matydamas, kad Ladlou eina iš kambario. — Mes galime sutrumpinti nežinios laiką. Mūsų valdovė nelyginant vabzdys, įgaunantis lapo, ant kurio įsitaiso, spalvą. Jūs matėte ją, apsigaubusią jūros žalumo rūbu, kurį ji visad dėvi, plaukdama Amerikos pakrantėse, bet atviroje jūroje jos skraistės spalva lenktyniau-

[1] Senoviškas burinis laivas, kuriais dažnai vežiodavo auksą.

ja su okeano gelmių mėliu. Mūsų valdovė jau keičia savo apdaro spalvą, o tai pirmas ženklas, kad ji ketina plaukti toli nuo krantų į atviras jūras.

— Paklausykite, misteri Bangpūty! Kol kas jūs dar galite pūsti miglą į akis. Bet atsiminkite, jei pagal įstatymus už nelegalią prekybą baudžiama tik prekių konfiskavimu, tai už žmogaus pagrobimą sodinama į kalėjimą, dargi gresia mirties bausmė. Ir nepamirškite, kad ribą, skiriančią kontrabandininką nuo pirato, labai lengva peržengti, o, ją peržengus, kelio atgal nėra.

— Savo valdovės vardu nuolankiai dėkoju už jūsų kilnų perspėjimą,— atsakė linksmasis jūrininkas, nusilenkdamas su didžiausiu rimtumu, kuris labiau pabrėžė, negu nuslėpė jo ironiją.— Jūrų „Koketė“ puikiai įrengta, greita, kapitone Ladlou, ir, nors kokia ji užgaidi, savivalė, vylinga ar net galinga, brigantinos valdovė prilygsta jai visais atžvilgiais ir neboja jokių „Koketės“ grasinimų.

Po karininko perspėjimo ir kontrabandininko šaltakraujiško atsako, abu jūrininkai išsiskyrė. Kontrabandininkas, pasiėmęs knygą, atsisėdo ant kėdės, ramus ir abejingas, o kapitonas aiškiai skubomis paliko kambarį.

Tuo tarpu dar tebevyko pokalbis tarp oldermeno van Beveruto ir jo dukterėčios. Slinko minutė po minutės, tačiau niekas kontrabandininko nešaukė į fligelį. Išėjus Ladlou, jaunasis jūrininkas kurį laiką skaitė, o dabar, matyt, laukė ženklo, kviečiančio jį į „Fėjų buveinę“. Per šias nerimo kupinas minutes kontrabandininko povyza daugiau dvelkė sielvartu, negu nekantrumu. Kai pasigirdo už durų žingsniai, jis nepaprastai susijaudino. Įėjo Alidos tarnaitė, padavė jam skiautelę popieriaus ir pranyko. Jaunasis jūrininkas godžiai ėmė skaityti žodžius, paskubomis brūkštelėtus pieštuku:

„Aš išsisukau iš visų jo klausimų, ir jis beveik patikėjo juodąja magija. Dar ne laikas atskleisti tiesą, nes jį ir be to kankina nežinia, ko galima laukti iš brigantinos, esančios taip arti jo namų. Be abejo, jis pripažins tavo teises, aš jas mokėsiu apginti, o jei kartais man nepasisektų, jis vis tiek nedrįs atsakyti rūsčiajam Jūrų Skrajūnui. Ateik pas mane, kai tik išgirsi jo žingsnius koridoriuje.“

Paskutinis nurodymas buvo kaip mat įvykdytas. Oldermenas žengė per vienas duris, o vikrus bėglys jau nėrė lauk per kitas. Nusikamavęs miestelėnas tikėjosi rasti savo svečius, bet išvydo

tik tuščią kambarį. Vienok tai nei nustebino, nei nuliūdino pirklį — tai buvo matyti iš jo abejingumo, konstatuojant šį faktą.

— Moterys ir užgaidos! — bumbėjo oldermenas.— Išdykėlė nelyginant lapė mėto pėdas. Lengviau būtų dorą pirklį prikalbėti suklastoti važtaraštį, negu ką išgauti iš šitos devyniolikmetės mergiūkštės. Gyvas senasis Etjenas, jo normandiškas kraujas žymu kiekvienam jos žingsnyje, todėl neverta griebtis kraštutinumų. Bet vėlgi! Buvau bemaž tikras, kad van Statsas išnaudojo gerą progą, tačiau mergina, paminėjus jo vardą, nė nekrusteli. Olofas ne Kupidonas, ką ir kalbėti, kitaip jis būtų per savaitę, plaukiodamas kartu jūroje, užkariavęs šios undinės širdį! Ak, kiek dar gali būti rūpesčių per Jūrų Skrajūną, per tą brigantiną ir nežmoniškas Ladlou idėjas apie pareigą! Gyvenimas ir moralė! Anksčiau ar vėliau vis tiek reikės palikti prekybą. Reikia rimtai pagalvoti apie galutinį balansą. Jeigu išeitų nors nedidelė suma mano naudai, prekybą mesčiau nors ir rytoj!

XXV

Tu, Džulija, kalta,
Kad laiką aš švaistau,
Kad studijas apleidau,
Kad viską paverčių niekais
Ir sveiko proto neklausau.

Šekspyras, „Du veroniečiai"

Ladlou paliko vilą nežinodamas, ką daryti. Per visą pokalbį jis pavydžiai sekė gražuolę Barberi, ir iš jos minos, aiškiausiai rodančios merginos stiprų susidomėjimą kontrabandininku, jam nesunku buvo prieiti tam tikrą išvadą. Tiesa, vienu metu, kai Alida ramiai, nė kiek nesumišusi sutiko dėdę ir jį, kapitonas jau buvo linkęs patikėti, kad ji nė nebuvo „Jūrų burtininkėje"; bet kai pasirodė linksmasis nutrūktgalvis, kurio valdžioje buvo tas nepaprastas laivas, jis nustojo save guodęs tokia viltimi. Dabar jis buvo įsitikinęs, kad Alida yra apsisprendusi visam gyvenimui, ir nors kapitonas labai apgailestavo, kad per šią aistrą tokia puiki mergaitė užmiršo savo padėtį ir reputaciją, tačiau jis buvo perdaug blaivus, kad nematytų žmogaus, per

tokį trumpą laiką užvaldžiusio Alidos jausmus, privalumų, galinčių patraukti jaunos ir vienišos merginos vaizduotę.

Jaunojo kapitono širdyje vyko kova tarp pareigos ir jausmo. Prisimindamas kontrabandininkų gudrybę, per kurią buvo atsidūręs jų galioje, viloje jis elgėsi taip atsargiai, kad tvirtai tikėjo turįs rankose prieš įstatymus einantį savo varžovą. Dabar jį kankino mintis — pasinaudoti šia savo persvara ar pasišalinti ir palikti jį laisvą Alidai. Tiesus ir paprastas Ladlou, kaip ir daugelis to meto jūrininkų, buvo tikras džentelmenas, kupinas pačių tauriausių jausmų. Kapitonas mylėjo Alidą, ir jo jautrus išdidumas purtėsi minties, kad jis gali būti įtartas veikus iš pavydo. Be šių motyvų, jis kaip karininkas bodėjosi tokiomis žeminančiomis pareigomis, daugiau derančiomis ne tokių kilnių tikslų žmonėms. Jis laikė save karalienės garbės ir teisių gynėju, o ne samdytu muito rinkėjų įrankiu. Ir nors jis nesvyruodamas protingai rizikuotų viskuo, kad tik sugautų kontrabandininko laivą arba galėtų paimti į nelaisvę visą ar bent dalį jo įgulos atviroje jūroje, jam buvo koktu pagalvoti apie vieno žmogaus persekiojimą sausumoje. Tą jausmą stiprino ir jo paties pareiškimas kontrabandininkui, kad juodu susitiko neutralioje vietoje. Antra vertus, karalienės karininkas turėjo vykdyti įsakymus ir negalėjo nepaisyti savo pareigos. Brigantina jau buvo tiek pridariusi nuostolių karališkajam iždui, ypač kitam žemės pusrutulyje, kad admiralitetas išleido specialų įsakymą apie jos persekiojimą. Štai proga sulaikyti brigantinos pikto genijų, nes tik jo dėka „Jūrų burtininkė" taip ilgai nebaudžiama vedžioja už nosies daugybę karališkųjų kreiserių. Plėšomas tokių prieštaringų jausmų bei samprotavimų, jaunasis jūrininkas užtrenkė vilos duris ir išėjo ant vejos, norėdamas ramiai pasvarstyti ir atsikvėpti gaiviame ore.

Buvo tas nakties metas, kai pirmoji įgulos pamaina stoja budėti. Vilos kiemas, upė ir Atlanto krantai dar skendėjo kalnų šešėliuose, kurie čia buvo daug tirštesni, negu virš banguojančio okeano. Tik labai įtempus regėjimą, buvo matyti čia pat esantys daiktai, o bendrą vietovės vaizdą galima buvo nuspėti per vos įžiūrimus landšafto siluetus. Užuolaidos dengė „Fėjų buveinės" langus, ir, nors viduje degė šviesa, iš lauko nieko nesimatė. Ladlou įdėmiai apsidairė ir nenoromis patraukė į įlanką.

Stengdamasi apsaugoti nuo pašalinių akių savo kambarį, Alida netyčia buvo palikusi lango kampą neuždengtą. Kai Ladlou jau buvo prie vartų į prieplauką, jis atsigręžė paskutinį

kartą žvilgterėti į vilą. Iš šios vietos per neuždengto lango plyšį jis išvydo tą, kuri vis dar viešpatavo kapitono mintyse.

Gražuolė Barberi sėdėjo prie to pačio mažo stalelio, kaip iš pradžių tą vakarą. Pasirėmusi alkūne į brangaus medžio baldą, Alida balta ranka dengė kaktą, o jos veidas buvo neįprastai susimąstęs, net liūdnas. „Koketės“ kapitono širdis ėmė smarkiau plakti, pamanius, kad gražus ir liūdnas veidas byloja apie atgailą. Matyt, ši mintis atgaivino jo gęstančias viltis; Ladlou šovė mintis, kad gal dar ne vėlu išgelbėti taip karštai mylimą moterį, stovinčią ant bedugnės krašto. Tik ką atrodęs nepataisomas Alidos žingsnis buvo užmirštas, ir taurus jaunasis jūrininkas jau suko atgal į „Fėjų buveinę“ maldauti savo mylimosios, kad ji būtų pati sau teisinga, bet staiga mergina atitraukė ranką nuo kaktos ir pakėlė veidą. Iš pasikeitusios jo išraiškos buvo galima numanyti, kad ji kambaryje nebe viena. Kapitonas atsitraukė keletą žingsnių ir ėmė stebėti, kas bus toliau.

Iš pakeltų Alidos akių tryško švelnumas ir nuoširdus atvirumas; tokiu žvilgsniu tyra mergaitė sutinka žmogų, kuriuo ji pasitiki. Alida nusišypsojo, nors ta jos šypsena daugiau buvo liūdna, negu linksma, ir prakalbo, bet per tokį atstumą nieko nebuvo girdėti. Po akimirkos neuždengtame lango plote pasirodė Bangpūtys ir paėmė Alidos ranką. Mergina nė nebandė jos ištraukti; priešingai, ji pažvelgė į kontrabandininko veidą su dar atviresniu susidomėjimu ir, atrodė, klausėsi jo žodžių visa savo esybe. Ladlou iš visų jėgų pastūmė vartus ir sustojo tik ant upės kranto.

Kapitonas rado „Koketės“ valtį toj vietoj, kur buvo įsakęs savo žmonėms ją paslėpti, ir jau norėjo į ją lipti, bet, išgirdęs trinktelėjus vartelius, susigundė atsigręžti. Šviesių vilos sienų fone buvo aiškiai matyti žmogaus figūra, besileidžianti į upę. Ladlou savo vyrams įsakė slėptis, o pats, pasitraukęs į tvoros šešėlį, ėmė laukti praeivio.

Nežinomajam einant pro šalį, Ladlou atpažino vikrią kontrabandininko figūrą. Šis, priėjęs prie upės, valandėlę įdėmiai žvalgėsi. Paskiau pasigirdo tylus, bet aiškus švilpimas, kuriuo paprastai šaukiama valtis. Po signalo veikiai pasirodė maža valtelė, išnirusi iš priešingo kranto žolių, ir artinosi į tą vietą, kur stovėjo Bangpūtys. Kontrabandininkas vikriai įšoko į laivelį, tuoj pat pasukusį į upės žiotis. Kai laivelis plaukė pro tą vietą, kur stovėjo Ladlou, pastarasis pamatė, kad jis irkluojamas vienintelio jūrininko, o kadangi Ladlou valtyje sėdėjo šeši žaliū-

kai, jaunasis kapitonas sumetė, kad žmogus, kuriam jis taip pavydėjo, pagaliau, nepažeidžiant nei teisingumo, nei garbės, atsidūrė jo rankose. Nebandysime analizuoti tų jausmų, kurie apėmė jaunąjį karininką. Mes pasitenkinsim pridūrę, kad kapitonas bematant šoko į valtį ir iš paskutiniųjų ėmė vytis.

Kadangi Ladlou valtis plaukė ne tiesiai paskui kontrabandininko laivelį, o įstrižai, po keleto galingų yrių valtis buvo taip arti laivelio, kad kapitonas galėjo jį sustabdyti, nusitvėręs už borto.

— Nors ir lengvas jūsų luotas, bet laimė, matyt, jums mažiau šypsosi valtyse, negu brigantinoje, misteri Bangpūty,— tarė Ladlou, stipria ranka pritraukęs laivelį taip arti savo valties, kad jį nuo belaisvio skyrė tik kelios pėdos.— Dabar susitinkame savo stichijoje, na ir čia negali būti kalbos apie neutralitetą tarp kontrabandininko ir karalienės pavaldinio.

Kontrabandininkas krūptelėjo, prislopintai šūktelėjo ir tuoj pat nutilo — jį kapitonas užklupo netikėtai.

— Pripažįstu, jūs esate vikresnis,— pagaliau prabilo jis tyliu ir ne visai ramiu balsu.— Aš jūsų belaisvis, kapitone Ladlou, ir dabar norėčiau sužinoti, kaip jūs ketinate pasielgti su manimi?

— Tuojau sužinosite. Šiąnakt jums teks pasitenkinti kuklia „Koketės" kajute ir apsieiti be „Jūrų burtininkės" prabangos. O to, ką ryt rytą nuspręs su jumis daryti mūsų provincijos valdžia, negali žinoti eilinis laivyno karininkas.

— Lordas Kornberis pasitraukė...

— Į kalėjimą,— užbaigė Ladlou, matydamas, kad jo pašnekovas ne klausia, o tik balsu galvoja.— Mūsų maloningosios karalienės giminaitis apmąsto žmogaus likimo vingius už grotų. O apie jo įpėdinį generolą Hanterį sklinda kalbos, kad jis ne toks nuolaidus žmogiškoms silpnybėms.

— Kaip lengvai mes apkalbame šios žemės galiūnus! — sušuko belaisvis, atgavęs savo linksmumą.— Dabar jūs atsirevanšuosite, kad brigantina taip neseniai nepasiskaitė su jūsų „Kokete" ir jos įgula, tačiau aš prastai pažįstu jūsų būdą, jeigu jam būdingas perdėtas žiaurumas. Ar aš galiu susisiekti su brigantina?

— Žinoma, tik kai ji bus karalienės karininko globoje.

— O sere, jūs žeminate mano valdovę, manydami, kad ją ir jūsų karalienę galima sulyginti. „Jūrų burtininkė" tol skrajos laisvėje, kol dar kas nors atsidurs jūsų rankose. Ar aš galiu susisiekti su krantu?

— Nematau priežasties jums to uždrausti, aišku, jei tik nurodysite, kokiu būdu jūs tai norite padaryti.

— Su manim ištikimas pasiuntinys.

— Perdaug ištikimas pasakoms, kuriomis apkvaitusi visa brigantinos įgula. Jūsų žmogus bus su jumis „Koketėje“, misteri Bangpūty,— atsakė Ladlou. Ir liūdnu balsu pridūrė: — Jeigu krante kas nors taip rūpinasi jūsų likimu ir jam daugiau suteiktų sielvarto nežinia, negu tiesa, aš pasiųsiu savo patikimą žmogų, kuris perduos jūsų žinią.

— Tebūna taip,— atsakė kontrabandininkas, tarsi įsitikinęs, kad daugiau tikėtis būtų neprotinga.

Kai Ladlou išrinko pasiuntinį, jis tęsė:

— Nunešk šitą žiedą ano namo jaunajai ledi ir pasakyk, kad jo savininkui teks aplankyti karališkąjį kreiserį drauge su kapitonu Ladlou. Jeigu klaustų apie priežastis, gali papasakoti, kaip mane areštavo.

— O dabar įsidėmėk, ką aš tau pasakysiu! — pridūrė kapitonas.— Kai atliksi, kas liepta, gerai apsidairyk, ar niekas nesišlaisto pakrantėje, ir žiūrėk, kad nė viena valtis neišplauktų į upę perspėti kontrabandininkų.

Jūrininkas, apsiginklavęs, kaip dera budint valtyje, išklausė įsakymų su įprastu pagarbumu ir, jai priplaukus prie kranto, iššoko.

— O dabar, misteri Bangpūty, patenkinęs jūsų prašymą, tikiuosi, kad neatsisakysite išklausyti manojo. Štai vieta mano valtyje, man būtų labai malonu, jei jūs ją užimtumėte.

Tardamas šiuos žodžius, kapitonas mandagiai, bet kartu ir atsainiai pabrėždamas jųdviejų padėčių skirtumą, ištiesė ranką padėti kontrabandininkui persėsti, o jei reiktų — ir jėga priversti. Matyt, belaisviui nepatiko toks familiarumas, nes iš pradžių jis pasitraukė atgal, tarsi jam būtų koktu net prisiliesti, o po to, aplenkdamas dvejopu tikslu ištiestą kapitono ranką, lengvai perėjo iš laivelio į valtį. Vos kontrabandininkui atsidūrus valtyje, Ladlou šoko į laivelį ir užėmė jo vietą. Kapitonas įsakė vienam savo vyrų pasikeisti su brigantinos jūrininku vietomis ir po visų šių pertvarkymų, vėl kreipėsi į belaisvį:

— Atiduodu jus vairininko ir šių šaunių jūrininkų globai, misteri Bangpūty. Mūsų keliai skiriasi. Jūs užimsite mano kajutę, ten viskas jūsų paslaugoms. Iki vidurnakčio pamainos aš sugrįšiu pasaugoti, kad nenuleistumėte karališkos vėliavos ir kad jūsų žalsvoji ledi neapsuktų mano vyrams galvų.

Po to Ladlou pašnabždomis davė nurodymus vairininkui, ir jie persiskyrė. Valtis nuplaukė upės žiočių link, vyrams plačiai ir galingai irkluojant, kaip dera karinio kreiserio valčiai, o laivelis, mažutis ir bespalsvis, beveik neįžiūrimas, be garso nuslydo vandens paviršiumi.

Kai abi valtys priplaukė įlanką, didžioji pasuko į tolumoje dunksantį kreiserį, o laivelis nusiyrė į dešinę, į pačią įlankos gilumą. Atsargus kontrabandininkas valtelės irklus buvo apmūturiavęs skudurais, ir Ladlou, pagaliau įžiūrėjęs aukštų ir grakščių „Jūrų burtininkės" stiebų kontūrus, kyšančius virš skurdžių pakrantės medelių viršūnių, buvo tikras, kad iš brigantinos nematyti laivelio. Įsitikinęs, kad „Jūrų burtininkė" yra įlankoje, ir pamatęs, kur ji stovi, Ladlou labai atsargiai ėmė plaukti ta kryptimi.

Po dešimties ar penkiolikos minučių laivelis jau plūduriavo po gražuolės brigantinos bušpritu. Besiartindamas jis nesukėlė aliarmo jos denyje, kur, be abejo, budėjo jūrininkai. Kapitonui pavydėtinai sekėsi: veikiai jis rankoje laikė inkaro lyną, o iš brigantinos nebuvo girdėti nė garso.— Dabar Ladlou gailėjosi, neatplaukęs su savo valtimi,— brigantina buvo kaip išmirusi ar paskendusi užmarštin, ir jis tarė galėjęs paimti brigantiną staigiu puolimu. Nesitverdamas apmaudu dėl savo neapdairumo ir vildamasis šį tą laimėti, jis ėmė perkratinėti mintyse visas gudrybes, kurios, savaime suprantama, pačios ateina į galvą jūrininkui, patekusiam į panašią padėtį.

Iš pietų pūtė nestiprus, bet aštrus ir prisisunkęs nakties drėgmės brizas. Brigantinos nesiekė jūros potvyniai ir atoslūgiai, bet nuo vėjo ji buvo neapsaugota, kadangi stovėjo priekiu į okeaną, o laivagaliu — į įlankos krantą, nuo kurio jį skyrė mažiau negu penkiasdešimt sieksnių. Ladlou iškart pamatė, kad brigantina yra nuleidus tik vieną mažą inkarą — varpą, o visi kiti, kurių joje būta nemaža, pakelti. Ši aplinkybė pakišo jam mintį, kad būtų galima perpiauti inkaro trosą, kuris tik vienas prilaikė brigantiną, ir jei tai pasisektų, Ladlou visai pagrįstai manė, kad srovė spėtų nunešti ją į krantą, kol apsižiūrėjusi komanda pakeltų bures ir nuleistų kitą inkarą. Nors nei jis pats, nei jo irkluotojas neturėjo jokio kito įrankio, kaip didelį jūreivio peilį, pagunda buvo tokia didelė, kad jis nusprendė pabandyti. Planas buvo iš tiesų viliojantis: laivas nuo to labai nenukentėtų, bet gerokai užtruktų, kol jį nutemptų nuo seklumos, o tuo tarpu atplauktų valtys arba kreiseris ir užgrobtų brigantiną.

Paėmęs iš jūrininko peilį, Ladlou pats taikėsi piauti storą kietą trosą. Vos tik peilio plienas prisilietė tampriai susuktų virvių, akinanti šviesa blykstelėjo kapitonui į veidą. Neatsitokėjęs nuo šio smūgio, trindamasis akis, priblokštas nuotykių ieškotojas pažvelgė aukštyn, lyg nutvertas slapto nusikaltimo vietoje; kad ir kokių kilnių motyvų vedamas, jis jautėsi darąs prasižengimą, sakytum žmogus iš prigimties būtų linkęs į atvirus veiksmus.

Nors Ladlou, taip staigiai užkluptas, pajuto, kad jo gyvybė kabo ant plauko, bet išvydęs tokį reginį, pamiršo pavojų: bronzinis nežemiškų bruožų moters veidas buvo ryškiai apšviestas. Jos akys buvo įsmeigtos į kapitoną, tarsi sekė jo menkiausią judesį, o nelemta, išraiškinga šypsena sakytum niekino jo tuščias pastangas. Jūrininko nereikėjo raginti griebtis irklų. Kai tik jis išvydo šį paslaptingą veidą, laivelis bematant atšoko nuo brigantinos ir nuskriejo it pabaidyta jūrų paukštė. Ladlou kiekvieną akimirką laukė šūvio, tačiau dargi tokio pavojaus akivaizdoje jis atidžiai nužvelgė figūrą. Nors ją nutvieskusi šviesa buvo stipri, ryški, sukaupta veide, bet, truputį suvirpėjusi, išryškino figūros apdarą.

Tada kapitonas įsitikino, kad Bangpūtys sakė teisybę: kažkoks mechanizmas, kurio ištirti jam nebuvo kada, jūros žalumo apsiaustą pakeitė lengvesniu, žydru, nelyginant okeano gelmės rūbu. Po to šviesa užgeso, tarsi tam ji ir buvo užsidegusi, kad paskelbtų burtininkės ketinimą išvykti.

— Gražus maskaradas,— prakošė pro dantis Ladlou, kai laivelis tiek nuplaukė, kad jiems nebegrėsė pavojus.— Štai ženklas, kad kontrabandininkas žada greitai palikti mūsų krantą. Figūros apdarų kaita — kažkoks signalas jo prietaringai ir apmulkintai įgulai. Mano pareiga — nušluostyti nosį kontrabandininkų valdovei, kaip jie ją vadina, nors reikia pripažinti, kad ji savo poste nesnaudžia.

Nieko nepešęs nuotykių ieškotojas per dešimtį minučių suvokė, kad tik pasisekimas pateisina planą, kuriam įvykdyti griebiamasi ginčytinų priemonių.

Jeigu būtų pasisekę nupiauti trosą ir nuplukdyti brigantiną ant seklumos, galimas dalykas, kapitono gudrybė būtų priskaičiuojama prie tų žygių, kurie, kaip manoma, išgarsina ypač gamtos apdovanotų žmonių protą. Tokiu atveju šis sumanymas būtų atnešęs jam garbę, o dabar kapitoną graužė nujautimas, kad

apie jo nepasisekusį planą gali daug kas sužinoti. Mat, irklininkas buvo ne kas kitas, o Robertas Plepys, tas jūrininkas, kuris viešai tvirtino aiškiausiai matęs brigantinos valdovę kartą nuimant „Koketės“ viršutinį fokmarselį.

— Mes buvom paėmę klaidingą kursą, misteri Plepy,— pasakė kapitonas, kai laivelis išplaukė iš įlankos.— Bet vardan kreiserio garbės, mes šio įvykio neužrašysime į laivo žurnalą. Manau, kad jūs mane suprantate, sere; juk tokiam protingam žmogui daug aiškinti nereikia.

— Sere, aš žinau, kad mano pareiga klausyti įsakymų,— atsakė jūrininkas.— Perpiauti trosą peiliu — didelis darbas normaliomis aplinkybėmis, bet, nors ir nedera man daug kalbėti tokio mokyto džentelmeno akivaizdoje, mano galva, nėra tokio plieno pasaulyje, kuris galėtų nupiauti bet kokią virvę tame laive be tos pajuodėlės po bušpritu leidimo.

— O ką galvoja jūrininkai apie tą keistą brigantiną, kurią taip ilgai ir nesėkmingai mes gainiojamės?

— Kad mes ją gainiosimės, kol suvalgysime paskutinį sausainį ir išgersime paskutinį lašą vandens ir vis su tokia pat garbe. Ne man mokyti jūsų prakilnybę, bet nėra kreiseryje žmogaus, kuris tikėtųsi praturtėti nors fartingu per brigantiną. Vyrai visaip kalba apie Jūrų Skrajūną, bet visų nuomonės sutampa: jei jam nepadeda kokia nors nežemiška jėga, prilygstanti galiai to, kuris retai talkininkauja sąžiningiems darbams, tai nerasi geresnio jūrininko visame okeane!

— Labai gaila, kad mano jūrininkai tokios menkos nuomonės apie mūsų pačių sugebėjimus. Mūsų laivui dar nepasitaikė palankus atvejis. Duokite kreiseriui atvirą jūrą, gerą vėją, ir jis pamokys visas burtininkes, kad ir kiek brigantina jų turėtų. O jūsų išgirtas Jūrų Skrajūnas, tebūna jis paprastas mirtingasis ar velnias, yra mūsų belaisvis.

— Ar jūsų prakilnybė įsitikinęs, kad šis dailus ir vikrus džentelmenas, kurį mes sučiupome laivelyje, tikrai yra tas išgarsėjęs kontrabandininkas? — paklausė Plepys, taip susidomėjęs šiuo klausimu, kad net nustojo irkluoti.— Kai kas kreiseryje tvirtina, kad Jūrų Skrajūnas yra dar aukštesnis už tą ilgšį Plimuto uosto muitinės valdininką, o jo pečiai...

— Turiu pagrindo manyti, kad jie klysta. Misteri Plepy, mes šiek tiek daugiau žinome, negu kreiserio jūrininkai, susitarkime laikyti liežuvį už dantų, kad apie tai, ką mes dabar patyrėme,

kiti nesužinotų. Štai krona su karaliaus Liudviko atvaizdu. Jis mūsų didžiausias priešas, ir jūs galite praryti jį visą arba po gabalėlį — kaip jums geriau patinka. Bet atsiminkite, kad mūsų kelionė laiveliu — paslaptis, ir kuo mažiau žmonių žinos brigantinos inkaro nuotykį, tuo geriau.

Sąžiningasis Bobas paėmė sidabrinę monetą su didžiausiu malonumu, kurio nebūtų pajėgusios sumažinti jokios kalbos apie stebuklą, ir, kilstelėjęs skrybėlę, tuoj pat užtikrino kapitoną, kad jo santūrumui nebus ko prikišti. Tą naktį bičiuliai veltui stengėsi ką nors ištraukti iš Plepio apie kelionę su kapitonu; tiesius klausimus Bobas apeidavo tokiomis miglotomis ir dviprasmėmis užuominomis, kad prietaringa jūrininkų baimė, kurią Ladlou norėjo nuslopinti, išaugo dvigubai.

Veikiai po šio trumpo pokalbio laivelis pasiekė „Koketę". Kapitonas rado belaisvį savo kajutėje susimąsčiusį, vos ne liūdną, bet anaiptol nepraradusį savitvardos. Jo pasirodymas laive padarė didelį įspūdį karininkams ir jūrininkams, tačiau daugelis jų, kaip ir Plepys, netikėjo, kad šis gražus, puošnus jaunuolis, kurį priimti jie buvo sušaukti į denį, buvo tas pats garsusis kontrabandininkas.

Paviršutiniškas stebėtojas labai apsirinka, spręsdamas apie žmogų iš išorės, po kuria dažnai tik slepiasi jo tikrieji būdo bruožai. Nors visai pagrįsta yra nuomonė, kad žmogus, dažnai susiduriąs su grubumu ir žiaurumu, pats darosi šiurkštus bei piktas, tačiau ne veltui sakoma, kad tyli kiaulė gilią šaknį knisa; kartais jėga, sugebanti atlikti pačius neįmanomiausius dalykus, slypi po santūria, ramia išore. Neretai pasitaiko, kad švelnios ir sukalbamos laikysenos žmonės pasirodo esą visų didžiausi patrakėliai ir užsispyrėliai, o iš pažiūros tikras liūtas kartais būna ne ką narsesnis už avinėlį.

Ladlou pastebėjo, kad, kaip ir Robertas Plepys, dauguma įgulos vyrų netiki belaisvio tapatybe; nepajėgdamas užgniaužti savo švelnumo Alidai ir viskam, kas su ja siejosi, bei nematydamas reikalo tuoj pat viską atidengti, jis tylėjo ir tuo tik sustiprino įgulos įsitikinimą. Davęs keletą nereikšmingų nurodymų, kapitonas nuėjo į kajutę, ketindamas pakalbėti su belaisviu apie jųdviejų asmeninius reikalus.

— Štai ta laisva kajutė jūsų paslaugoms, misteri Bangpūty,— pradėjo jis, rodydamas į mažą patalpą priešais savo ka-

jutę.— Atrodo, kad mums teks kartu pagyventi keletą dienų, nebent jūs pats tą laiką sutrumpinsite, įsakydamas kapituliuoti brigantinai, o tokiu atveju...

— Jūs norite man ką nors pasiūlyti?

Akimirką pasvyravęs, Ladlou apsidairė ir, įsitikinęs, kad jie vieni, priėjo arčiau prie savo belaisvio.

— Sere, kalbėsiu su jumis atvirai, kaip dera jūrininkui. Gražuolė Barberi man brangesnė už bet kokią iki šiol sutiktą moterį; bijau, jokia kita man nebus tokia brangi ateityje. Jums nebūtina žinoti, kad aplinkybės lėmė... Jūs ją mylite?

— Myliu.

— O ji... nebijokite patikėti paslaptį žmogui, kuris neapvils jūsų pasitikėjimo... ji jus myli?

Brigantinos jūrininkas oriai pasitraukė nuo kapitono, bet, tą pačią akimirką atgavęs pusiausvyrą, tarsi bijodamas užsimiršti, šiltai pratarė:

— Pražūtinga vyro yda — nesiskaitymas su moters silpnybėmis! Kas gali žinoti apie jos jausmus, kapitone Ladlou, išskyrus ją pačią! Bet aš visad kartosiu, kad kiekviena moteris užsitarnauja atitinkamą pagarbą už savo pastovią ir atsidavusią meilę, nuoširdumą, ištikimybę sunkiausiuose išbandymuose ir yra verta užuojautos dėl savo priklausomos padėties.

— Tokie jausmai jums daro garbę; norėčiau tik palinkėti tiek jūsų, tiek kitų labui, kad jūsų charakteryje būtų mažiau prieštaravimų. Galima tik apgailestauti...

— Jūs norėjote ką nors pasiūlyti dėl brigantinos?

— Taip. Jei brigantina pasiduotų be pasipriešinimo, mes rastumėme būdų sušvelninti smūgį tiems, kurie labai nukentėtų, ją paėmus jėga.

Kontrabandininko veidas tarsi apsiniaukė ir surimtėjo; skruostų raudonis nublanko, o akys nustojo lengvabūdiškai žibėjusios, kaip ką tik kalbant su Ladlou. Bet kai kapitonas užsiminė apie brigantinos likimą, jo dailiame veide šmėkštelėjo rami šypsena.

— Dar nenutašytas kilis ir neišaustos burės tam laivui, kuris pavytų brigantiną! — tvirtai tarė jis.— Mūsų valdovė nėra tiek neatsargi, kad miegotų, kai iš jos laukiama pagalbos.

— Pasakos apie antgamtinę pagalbą gali mulkinti tik jūsų tamsuolius, kurie aklai ja seka, bet man jos nedaro jokio įspūdžio. Aš radau vietą, kur stovi brigantina, dargi buvau po pačiu

jos bušpritu ir taip arti forštevenio, kad apžiūrėjau jos inkarus. Imtasi priemonių, kad mano žinios būtų papildytos ir brigantina paimta.

Kontrabandininkas klausėsi kapitono, niekuo neišsiduodamas, tačiau taip įdėmiai, kad buvo girdėti jo alsavimas.

— Tikiuosi, mano žmonės budėjo? — ne paklausė, o greičiau tarp kitko tarė kontrabandininkas.

— Geras budėjimas — mūsų laiveliui sukinėjantis po martinštagu, niekas nė nešūktelėjo! Būtų buvę su kuo, kaip mat būtume nukirtę inkaro trosą, ir jūsų gražuolė brigantina dabar jau plūduriuotų prie kranto!

It erelio sužaibavo Bangpūčio akys. Tiriančios, pasipiktinusios jos įsmigo į kapitono veidą. Ladlou net susigūžė nuo tokio veriančio žvilgsnio ir iki ausų nuraudo — ar kažką prisiminęs, ar šiaip, čia nebūtina aiškinti.

— Nuostabi mintis jums buvo atėjusi į galvą! Atrodo, ją bandėte įgyvendinti! — sušuko kontrabandininkas, skaitydamas iš savo pašnekovo veido.— Bet jums nepasisekė... negalėjo pasisekti!

— Mes dar pamatysime, pasisekė ar ne.

— Brigantinos valdovė neužsimiršta! Jūs išvydote jos žėrinčias akis, jos tamsų, reikšmingą veidą! Šviesa apliejo šią paslaptingą būtybę — taip, Ladlou, tikrai taip buvo. Jūsų lūpos tyli, bet atviras veidas viską pasako!

Jaunasis kontrabandininkas nusisuko ir linksmai nusijuokė.

— Kitaip ir būti negalėjo,— tęsė jis.— Jei jos palydoje trūksta vieno kuklaus tarno, nuo to niekas negali pasikeisti. Patikėkite man, ir dabar ji bus santūri ir nepanorės leistis į šnekas su kreiseriu, kuris taip grubiai kalba per savo patrankas. Rodos, kažkas eina!

Įėjo karininkas ir pranešė, kad artinasi kažkokia valtis. Ir Ladlou, ir jo belaisvis krūptelėjo, išgirdę žinią: nesunku susiprotėti, kad abu pamanė, jog atvyksta pasiuntiniai iš „Jūrų burtininkės“. Kapitonas išskubėjo į denį, o kontrabandininko išbandyta savitvarda nebeatlaikė, ir jis nepajėgė užgniaužti nerimo. Jis perėjo į kitą kajutę ir, tikriausiai, per iliuminatorius stengėsi įžiūrėti, kas taip netikėtai atplaukia į kreiserį.

Išgirdęs tokiu atveju priimtus šūksnius, Ladlou suprato, kad tai ne brigantinos atstovai. Iš valties pasigirdo atsakas, kokį

jūrininkas pavadintų burblenimu: trūko ypatingo raiškumo, o jo jūrininkas nepameta beveik jokiais atvejais, ir pagal tai jūs bematant instinktyviai atskirsite apsimetėlį nuo tikro jūros vilko. Į budinčio ant trapo jūreivio trumpą, griežtą šūktelėjimą: „Kas plaukia?“ pasigirdo iš valties neramus: „Ką jūs sakote?“ Tai išgirdę, „Koketės“ jūreiviai ėmė taip šaipytis, kaip tyčiojasi vos ko nors pramokę naujokai iš kito, statančio pirmuosius žingsnius, klaidų.

Kreiseryje stojo gili tyla, kai du vyrai ir dvi moterys lipo į denį, palikę valtyje geroką skaičių žmonių prie irklų. Nors ne vienas žibintas buvo iškeltas, kad geriau apšviestų atvykėlius, tačiau jų veidai buvo taip apmūturiuoti, jog jie nuėjo į kajutę, niekieno neatpažinti.

— Kapitone Kornelijau Ladlou, man, ko gero, verčiau iš karto apsivilkti karališkąją livrėją, negu visą laiką nežinia ko mėtytis tarp „Koketės“ ir kranto, nelyginant užprotestuotam vekseliui iš rankų į rankas, kol jį apmoka,— pradėjo oldermenas van Beverutas, ramiausiai nusimesdamas viršutinius rūbus didžiojoje kajutėje. Tuo tarpu jo dukterėčia neprašyta susmuko į kėdę, o du tarnai, prideramai tylėdami, sustojo netoli jos.— Štai Alida, kuri užsispyrė taip nelaiku aplankyti kreiserį ir, kas pikčiausia, išsitempė mane, nors aš jau senokai nebe to amžiaus, kad sekčiau paskui moterį vien dėl jos gražių akių. Taigi laikas vizitui visai netinkamas, o jo priežastis... na, kad misteriui Bangpūčiui ir teko kiek pakeisti savo kursą, nedidelė bėda, jei jis atsidūrė tokio protingo ir malonaus, kaip jūs, karininko rankose.

Staiga oldermenas nuščiuvo, kadangi mažosios kajutės durys atsidarė ir įėjo asmuo, kurį jis ką tik paminėjo.

Kapitonas, sužinojęs, kas jo svečiai, be paaiškinimų suprato jų vizito priežastį. Pasisukdamas į oldermeną van Beverutą, jis prašneko su kartėliu, kurio negalėjo nuslopinti:

— Matyt, aš čia nereikalingas. Jauskitės šioje kajutėje kaip namuose ir būkite tikri, kol jūsų viešnagė teiks garbę šiai patalpai, nieks jūsų netrukdys. Pareigos mane šaukia į denį.

Jaunuolis nusilenkė ir paskubomis išėjo. Praeidamas pro Alidą, jis pastebėjo, kad merginos tamsios, išraiškingos akys tarsi nušvito, kaip pasirodė kapitonui, iš dėkingumo.

XXVI

Jei viskas tuo galėtų pasibaigti,—
Atidėliot nebūtų man prasmės.

Šekspyras, „Makbetas"

Šie nemirtingo poeto žodžiai, kuriais pagal seną literatūrinę tradiciją pradėjome pasakoti šio skyriaus įvykius, išsamiai nusako svarbiausią jūros taisyklę, kuri yra įtraukta į visus jūreiviškus kodeksus: veikti net ir nereikšmingose operacijose greitai ir ryžtingai. Laivas su stipria įgula, nelyginant stipruolis imtynininkas, mėgsta pasigirti savo fizine jėga, kadangi ji viena iš svarbiausių jo galios paslapčių. Jūrininkystėje vykstant nenutrūkstamai kovai su audringais ir permainingais vėjais, kai žmogui tenka, įtempus visas jėgas, grumtis su vylinga, pilna grėsmės nepastovia stichija, ši taisyklė tampa visų būtiniausia. Ten, kur „delsimas neša mirtį", šis žodis braukiamas iš kalbos. Visi jaunuoliai, svajojantys apie jūrininko karjerą, šią tiesą pirmiausia turi įsikalti į galvą: nieko nereikia griebtis paskubomis, tačiau darbas turi būti atliekamas su didžiausia energija ir tikslumu.

„Koketės" kapitonas seniai įsisąmonino anksčiau minėtą taisyklę ir pasirūpino ją įkalti savo įgulai. Todėl, kai Ladlou, palikęs kajutę svečiams, išėjo į denį, pamatė, kad pasiruošimai, kuriuos jis liepė pradėti, atvykęs į kreiserį, eina į galą. Šie pasiruošimai glaudžiai susiję su būsimais įvykiais, kuriuos mes aiškinsimės, todėl nušviesime juos smulkiau.

Vos tik Ladlou davė nurodymus budinčiam karininkui, pasigirdo locmano signalas, šaukiąs visus jūrininkus į denį. Susirinkus visai įgulai, valtys falų pagalba buvo nukeltos nuo aukštų stovų laivo centre ir nuleistos į vandenį. Nuleisti valtims, pritvirtintoms denyje, reikėjo daug mažiau triūso ir laiko. Kai visos valtys, išskyrus vieną laivagalyje, plūduriavo už borto, buvo duota komanda pakelti bramselį. Šį įsakymą vyrai ėmėsi vykdyti kitų darbų eigoje, tačiau po valandėlės stiebai jau buvo vėl su viršutinėmis burėmis. Po to pasigirdo: „Visi prie inkaro!" — ir nuaidėjo skambūs karininkų įsakymai. Jūrininkams susirinkus prie brašpilio [1], buvo pradėtas kelti inkaras. Pakelti inkarą krei-

[1] Brašpilis — rankinis, garinis arba elektrinis įtaisas inkarui pakelti.

seryje ir prekybiniame laive — darbas skirtingas tiek sunkumo, tiek laiko atžvilgiu. Pastarajame tuzinas vyrų užgula lėtai besisukantį, nepasiduodantį brašpilį, o kylantį inkaro trosą, įtempęs visas jėgas, vynioja bambėdamas virėjas, kuriam padeda tiek pat, kiek ir kliudo, koks išdykėlis berniūkštis, paimtas į laivą patarnauti kapitonui. Kreiseryje, paleidus gerą ir be atodairos dirbantį brašpilį, žiopsoti nėra kada. Volas sukasi nesustodamas, ir visad prityrusių žemesnio rango karininkų grupė stovi čia pat, sekdami, kad storas trosas neužgriozdintų denio.

Kai Ladlou pasirodė denyje, jo žmonės kaip tik šitaip darbavosi. Kapitonui dar nepriėjus škancų, jį pasitiko budįs vyresnysis leitenantas.

— Viskas padaryta, sere,— atraportavo nepamainomas vadovaująs karininkas.

— Pakelkite marselius!

Audeklai bematant buvo atpalaiduoti, pritvirtinti prie rėjų ir ištempti falų. Burės pakeltos.

— Kokia kryptimi įsakysite plaukti, sere? — paklausė stropus leitenantas.

— Į atvirą jūrą.

Rėjas pasuko reikiama kryptim, ir buvo atraportuota, kad laivas pilnai pasirengęs plaukti.

— Baikite kelti inkarą, kai susuksite trosą ir sutvarkysite denį, praneškite man.

Šio trumpo ir būdingo jūreiviško pokalbio pakako, kad visi darbai būtų tiksliausiai įvykdyti, nes vienas buvo įpratęs įsakinėti neaiškindamas, kitas — nedvejodamas vykdyti, ir retai pastarasis išdrįsdavo klausinėti įsakymų motyvų.

— Inkaras pakeltas, trosas susuktas, viskas sutvarkyta,— po kelių minučių atraportavo leitenantas Lafas, įvykdęs įsakymą.

Tada Ladlou tarsi pabudo iš gilaus susimąstymo. Iki šiol jis kalbėjo automatiškai, tarė žodžius nesąmoningai, kaip žmogus, kurio mintys skraido kažin kur. Bet dabar reikėjo susitikti su karininkais, duoti ne visai įprastus nurodymus, ir todėl buvo būtina susikaupti ir viską gerai apgalvoti. Visų valčių įgulos buvo sušauktos ir vyrams išduoti ginklai. Kai buvo pranešta, kad beveik pusė įgulos vyrų pasiruošę sėstis į valtis, kapitonas kiekvienai paskyrė karininką ir smulkiai išaiškino jiems, kokius uždavinius atlikti.

Karininkui kapitono valtyje, kurios įgula buvo sustiprinta dar pustuziniu jūreivių, buvo įsakyta irtis tiesiai į įlanką, į ją

įplaukti su apmūturiuotais irklais ir ten laukti vyresniojo leitenanto signalo. Tuo atveju, jeigu brigantina mėgintų pasprukti, buvo griežtai liepta bet kokia kaina imti ją abordažu. Vos išklausęs nurodymų, jaunas veržlus karininkas nulipo į valtį ir įsakė jūreiviams irti pietų link, prisilaikant dažnai mūsų minėto iškyšulio.

Leitenantas Lafas buvo paskirtas vadovauti barkasui. Tuo sunkiu ir stipriai apginkluotu laivu jis turėjo plaukti prie įėjimo į įlanką ir duoti signalą kapitono valčiai. Leitenantui buvo įsakyta skubėti į pagalbą pastarajai tik tada, kai jis įsitikins, kad „Jūrų burtininkė" nepaspruks per kokį slaptą išėjimą kaip aną kartą.

Jaunesniajam leitenantui buvo pavesta vadovauti dviem kateriams, kurie turėjo plaukti į platų sąsiaurį tarp iškyšulio, pasibaigiančio „kabliu", ir ilgos, siauros salos, kuri tęsiasi daugiau kaip šimtą mylių nuo Niujorko uosto į rytus, užstodama visą Konektikuto pakrantę nuo okeano audrų. Ladlou žinojo, kad laivai su didesne vandens talpa, norėdami patekti į jūrą, turi laikytis arti iškyšulio. Bet tokia lengva brigantina, kaip „Jūrų burtininkė", gali prasmukti ir seklesnėmis vietomis, esančiomis toliau į šiaurę. Todėl ton pusėn ir buvo pasiųsti kateriai užtverti kanalą ir, jei reiktų, pulti kontrabandininkus. Galop laivelis turėjo budėti tarp sąsiaurio ir kanalo, perdavinėti signalus ir atlikti žvalgo pareigas.

Kai karininkams buvo skirstomos užduotys ir duodami nurodymai, kreiseris, vadovaujamas Triselio, pradėjo plaukti iškyšulio link. „Koketei" gerokai priartėjus prie „kablio", kateriai ir laivelis atsiskyrė nuo kreiserio, ir vyrai užgulė irklus; barkasas taip pat neatsiliko, ir visos valtys nuplaukė skirtingomis kryptimis.

Jeigu skaitytojas gerai prisimena veiksmo vietą, aprašytą truputį anksčiau, tai supras Ladlou planą, į kurį jis dėjo daug vilčių. Pasiuntęs barkasą prie įplaukos į įlanką, kapitonas tarėsi brigantiną apsupęs iš visų pusių: jai bus neįmanoma pasprukti jokiais išėjimais iš įlankos, kai čia pat stovi „Koketė". Pagal Ladlou nurodymus, trys valtys, pasiųstos į šiaurę, turėjo sekti kontrabandininkų manevrus ir, pasitaikius patogiai progai, netikėtai juos pulti.

Kai barkasas nuplaukė nuo kreiserio, „Koketė" lėtai pasisuko pavėjui ir su pakeltais fokmarseliais ėmė dreifuoti, laukdama, kol valtys pasieks nurodytas vietas. Valčių ekspedicija sumažino

kreiserio įgulą per pusę ir, išsiuntus abu leitenantus, iš karininkų „Koketėje“ liko tik kapitonas ir Triselis. Kreiseriui pradėjus dreifuoti, jūrininkams veikiai buvo įsakyta leistis į apačią, arba, kitais žodžiais tariant, daryti, kas jiems tinka, pasnausti, kad bent kiek atsigriebtų už sutrikdytą nakties miegą. Tada Triselis priėjo prie savo viršininko, kuris stovėjo įbedęs akis iškyšulio link ir prabilo:

— Tamsi naktis, rami jūra, nepavargusios rankos, dabar jiems — vienas malonumas! — pradėjo jis.— Vyrai ramūs, pilni jaunatviškų vilčių; tačiau kam teks pulti brigantiną, tas turės daugiau darbo, mano menku išmanymu, negu užsikarti ant jos borto. Aš buvau pirmutinėje valtyje, kai puolėme ispanų laivą prie Monos praėjusiame kare, ir nors kova nebuvo arši, ne vienas mūsų krito su perskelta galva. Kapitone Ladlou, man atrodo, kad bombramstengas dabar stovi geriau, kai patempėme takelažą.

— Gerai stovi,— atsiliepė išsiblaškęs kapitonas.— Patempkite dar, jei reikia.

— Kaip įsakysite, sere, man vis vien,— tegul stiebas krypsta į šoną kaip kepurė ant kaimo dabišiaus galvos. Bet kai stiebas stovi taip, kaip jis ir turi stovėti, tai kam jį judinti? Misteris Lafas tos nuomonės, kad, pakeitus groto rėjų stropus, geriau įsitemptų marseliai; bet ką tu žmogus padarysi rėjoms tokioje aukštybėje? Nors mano kapšas tuščias kaip kaimo bažnyčia, kurios klebono galva pramušta medžioklei, aš verčiau sumokėsiu iš savo kišenės jos didybei už burių susidėvėjimą, jei jos labiau susinešios taip kabėdamos, negu ištemptos pagal misterio Lafo pageidavimą. Kartą aš buvau bažnyčioje, kai toks prisiekęs medžiotojas laikė pamaldas, o bedievis dvarininkas su savo šunimis aptiko lapės pėdsakus, matyt, netoli bažnyčios, nes viskas buvo girdėti. Medžioklės garsai taip paveikė kleboną, kaip stiprus vėjo gūsis paveiktų mūsų laivą; trumpai kalbant, jis pasidarė kaip nesavas, ir, nors visą laiką bumbėjo kažką po nosimi, jo akys buvo įsmigusios į laukus tol, kol matėsi medžioklė. Bet tai dar buvo ne didžiausia bėda; kai jis vėl ėmėsi savo darbo, vėjas jau buvo pravertęs geroką skaičių jo knygos puslapių, ir mes patekom tiesiog į sutuoktuvių apeigas. Aš ne ką suprantu šiuose reikaluose, bet išmanantys paskiau kalbėjo, kad mums dar pasisekė, nes jis galėjo pusę parapijos vaikinų sutuokti su jų senelėmis!

— Tikiuosi, šeima šiai santuokai pritarė,— atsakė išsiblaškęs kapitonas, paremdamas galvą kita ranka.

— Kaip ten būtų buvę, sunku pasakyti, nes patarnautojas grąžino kleboną į teisingą kelią, jam dar nespėjus pridirbti eibių. Neseniai tarp vyresniojo leitenanto ir manęs, kapitone Ladlou, iškilo nedidelis ginčas dėl teisingo balasto išdėstymo laive. Leitenantas tvirtina, kad pas mus priekyje per daug balasto, kad jis per toli nuo vadinamojo traukos jėgos centro. Pasak jo, jei būtumėm turėję mažiau svorio priekyje, kontrabandininkas niekad nebūtų nuo mūsų pasprukęs. O aš sakau, tegul kas tik nori stato bet kokį laivą prie kręiserio vaterlinijos...

— Uždegti šviesą! — nutraukė jį Ladlou.— Barkasas signalizuoja!

Triselis nutilo, užlipo ant patrankos pastovo ir įsistebeilijo į įlanką. Žibintas ar kas nors panašaus triskart lėtai pakilo tamsoje. Signalizavo netoli nuo kranto, ir iš tokios vietos, kad nebuvo jokių abejonių, kas signalizuoja.

— Puiku! — sušuko kapitonas, nueidamas nuo borto ir tarsi tik dabar pamatęs savo karininką.— Šis ženklas reiškia, kad jie yra įlankoje ir kelias laisvas. Atrodo, misteri Triseli, kad šį kartą mums pasisekimas užtikrintas. Apžvelkite horizontą su žiūronu, ir tada plauksime arčiau išgirtosios brigantinos.

Abu paėmė žiūronus ir valandėlę žvalgėsi. Rūpestingai ištyrę akiratį — nuo Niudžersio krantų iki Long Ailendo, jie įsitikino, kad horizonte, be iškyšulio, nieko daugiau nėra. Rytuose dangus buvo mažiau debesuotas, negu sausumoje, ir todėl ne taip sunku buvo konstatuoti faktą, kad „Jūrų burtininkė“ nepaspruko per jokį slaptą išėjimą, kol kreiseris ruošėsi puolimui.

— Puiku! — tęsė Ladlou.— Dabar jis negalės išsisukti nuo mūsų... Uždekite trikampį!

Ant „Koketės“ denio švystelėjo trys žibintai, išdėstyti trikampiu — įsakymas valtims pradėti veikti įlankoje. Barkasas tuoj pat atsakė į signalą — maža raketa blykstelėjo virš pakrantės medžių ir krūmų. „Koketės“ denyje vyrai įtempė ausis — ar nepasigirs puolimo triukšmas. Vieną akimirką Ladlou ir Triseliui pasirodė, kad tirštame nakties ore suaidėjo kovingi šūkiai, paskiau vėl ar pasigirdo, ar pasivaideno grėsmingas šauksmas kontrabandininkams pasiduoti. Slinko įtempto laukimo minutės. Visas kreiserio denis iš kranto pusės buvo nusėtas smalsių veidų, nors iš pagarbos kapitonui jie laikėsi atokiau nuo juto, kur buvo užlipęs Ladlou, kad geriau matytų horizontą.

— Laikas išgirsti šūvius arba išvysti pergalės signalą! —

tarė kapitonas, taip užsigalvojęs, kad nė nepasijuto garsiai prašnekęs.

— O dėl pralaimėjimo signalo jūs nepamiršote susitarti? — pasigirdo balsas šalia.

— A! Misteris Bangpūtys! Geriau būčiau apsaugojęs jūsų akis nuo šio reginio.

— Tokį reginį aš tiek kartų esu matęs, tad jis manęs nenustebintų. Vos ne visą gyvenimą praleidęs jūroje, aš žinau, kokią nuotaiką kartais sukelia naktis, jūros toliai, tamsus krantas su dunksančiu kalno siluetu.

— Jūs labai pasitikite žmogumi, kurį palikote vadovauti brigantinai! Jeigu ji ir šį kartą paspruks, aš tikrai patikėsiu jūsų žalsvosios damos galia.

— Žiūrėkite! Štai jos laimės signalas! — atsakė kontrabandininkas, rodydamas į tris žibintus, pasirodžiusius prie įėjimo į įlanką, o po to virš jos pasipylusias ugneles.

— Prakeikimas! Statykite laivą pavėjui, apsukite rėjas! Sukruskit, vyrai! Misteri Triseli, reikia skubėti prie įėjimo į įlanką. Vėl jiems laimė nusišypsojo!

Ladlou kalbėjo susierzinęs, bet oriai kaip viršininkas ir guviai kaip jūrininkas. Šalia kapitono ramiai stovįs kontrabandininkas tylėjo kaip žemė. Iš jo lūpų nepasigirdo nei triumfo, nei pasitenkinimo ar nustebimo šūksnių. Atrodė, kad vaikinas taip pasitikėjo savo laivu, kad jam nebuvo ko stebėtis ar džiaugtis.

— Jūs žiūrite į brigantinos sėkmę, misteri Bangpūty, kaip į savaime suprantamą dalyką,— tarė Ladlou, kai kreiseris plaukė prie iškyšulio.— Kol kas laimė jus lydi, bet kadangi žemė supa brigantiną iš trijų pusių, o iš ketvirtos — kreiseris su valtimis, aš dar nepametu vilties nugalėti jūsų bronzinę burtininkę!

— Mūsų valdovė visad budi,— atsakė kontrabandininkas ir giliai atsiduso kaip žmogus, ilgai slopinęs savo jausmus.

— Mes dar galime susitarti. Neslėpsiu, kad jos didybės muitinės valdininkas paskyrė tokį didelį atlyginimą už „Jūrų burtininkę“, kad paskatino mane imtis šio reikalo, nuo kurio šiaip būčiau atsisakęs. Atiduokite brigantiną, ir aš jums duodu karininko garbės žodį, kad įgula galės išlipti į krantą be kratos. Jeigu norit, palikite ją mums su tuščiu deniu ir iššluotu triumu, bet atiduokite šį greitą laivą į mūsų rankas.

— Brigantinos valdovė kitkam nusiteikusi. Ji jau dėvi jūros gelmių spalvos apsiaustą ir, patikėkite man, išvengusi visų jūsų pinklių, ji išves savo ištikimus pasekėjus į tokius vandenis, kurių

gylio dar niekas nėra išmatavęs, taip, taip, tegul čia stovi nors visas karalienės Onos laivynas!

— Žiūrėkite, kad jūsiškiams netektų gailėtis tokio užsispyrimo! Bet dabar nėra laiko žaisti žodžiais: mane šaukia pareigos.

Bangpūtys suprato užuominą ir nenoromis pasitraukė į kajutę. Kai jis paliko jutą, rytuose iš vandens išniro mėnulis ir nušvietė visą horizontą. Dabar „Koketės" įgulai gana aiškiai buvo matyti iškyšulio smėlis ir okeano toliai. Neliko jokių abejonių, kad brigantina tebėra įlankoje. Tuo įsitikinęs, Ladlou pasistengė užgniaužti asmeninius jausmus, norėdamas kuo geriausiai atlikti savo uždavinį, kuris, atsiradus vilčiai sėkmingai jį užbaigti, darėsi vis įdomesnis.

Veikiai „Koketė" pasiekė kanalą — patogų įėjimą į upės žiotis. Čia kreiseris vėl ėmė dreifuoti, o vyrai buvo pasiųsti ant stiebų išžvalgyti kiek tik akis siekia visus vandenis, apšviestus balzgana, apgaulinga mėnulio šviesa. Ladlou su šturmanu tyrinėjo horizontą nuo denio. Du ar trys gardemarinai įsikorė į stiebus kartu su jūrininkais.

— Nieko nematyti,— tarė kapitonas, ilgai ir įdėmiai tyrinėjęs jūrą su žiūronu.— Džersio kalnų šešėlis užtemdo visą tą pusę, o šiaurėje neatskirsi — ar ten brigantinos stiebai, ar Stateno salos medžiai. Ei, kaip ten aukštai?

Iš stiebų atsiliepė skardus gardemarino balsas.

— Ar matyti kas nors už iškyšulio?

— Nieko. Mūsų valtis plaukia pakrančiui, o barkasas stovi prie įėjimo į įlanką. Matyti ir laivelis, prilaikomas irklų; bet katerio kaip nebūta iki pat Konio!

— Žvilgterėkite labiau į vakarus ir gerai apžiūrėkite Raritano žiotis. Ar pastebėjote ką nors?

— A! Matyti kažkoks taškas iš pavėjinės pusės.

— Kas ten galėtų būti?

— Jeigu manęs akys neapgauna, sere, tai lengva valtis plaukia į kreiserio pusę. Dabar ji yra už kokių trijų kabeltovų nuo mūsų.

Ladlou pakėlė žiūroną prie akių ir nužvelgė vandens paviršių nurodyta kryptimi. Kiek paklaidžiojusios, jo akys užtiko tai, ko ieškojo. Kadangi gerai švietė mėnuo, kapitonas be vargo nustatė, kas ten per daiktas: tikrai plaukė valtis ir, sprendžiant iš jos kurso, ketino susisiekti su kreiseriu.

Jūrininko akis aštri, ir jis greit susigaudo jūreivystės dalykuose. Iš valties formos Ladlou iš karto nustatė, kad ji — ne iš

„Koketės“ ir kad artinasi iš tos įlankos pusės, kur sekliau, matyt, todėl, kad galėtų išvengti betarpiško susidūrimo su kreiseriu, nes jis ten nepraplauktų. Valtis iriasi labai atsargiai, bet aiškiai ketindama prisiartinti prie „Koketės“ tiek, kiek tik leidžia sveikas protas. Paėmęs ruporą, pagal priimtą jūroje paprotį kapitonas šūktelėjo valčiai.

Atsakas iš valties prieš vėją silpnai girdėjosi, bet buvo aišku, kad tai nepaprastai stiprus ir gerai valdomas jūrininko balsas.

— Taip... taip... pasiuntinys iš brigantinos!..— tik šie žodžiai buvo aiškiai girdimi.

Akimirką kapitonas tylėdamas žingsniavo denyje. Staiga jis įsakė vienintelę likusią kreiseryje valtį nuleisti už borto ir aprūpinti irkluotojais.

— Pakelkite vėliavą laivagalyje,— liepė jis, kai pirmasis įsakymas buvo įvykdytas,— ir laikykite ginklus paruoštus. Mes elgsimės garbingai, kol su mumis bus garbingai elgiamasi, bet per tokias derybas atsargumas būtinas.

Triseliui buvo įsakyta laikyti kreiserį dreifuojantį. Davęs jam slaptus nurodymus, kaip elgtis išdavystės atveju, Ladlou šoko į valtį. Po keleto minučių keturirklė kreiserio valtis ir nepažįstamasis taip arti prisiartino viens prie kito, kad lengvai buvo galima pradėti derybas. Kreiserio kapitonas įsakė savo vyrams liautis irkluoti ir, pakėlęs žiūroną, dar kartą atidžiai apžiūrėjo plaukiančius žmones. Nepažįstamą valtį bangos mėtė tarsi riešuto kevalą, ir atrodė, kad ji vos lietė neramų jūros paviršių; keturi atletiški vyrai, užgulę ant irklų, kiekvieną akimirką buvo pasiruošę šauti į priekį. Laivagalyje stovėjo žmogus, kurio laikysena ir veido išraiška buvo kapitonui matyta. Iš gražios, tvirtos vyriškos figūros, sukryžiuotų ant krūtinės rankų, rūbų Ladlou bematant atpažino jūrininką su indiška juosta. Kapitonas mostelėjęs paragino valtį priplaukti arčiau.

— Ko jūs norite iš karališkojo kreiserio? — paklausė kapitonas jūrininko, kai abi valtys pakankamai priartėjo viena prie kitos.

— Pasitikėjimo! — pasigirdo ramus atsakas.— Plaukite arčiau, kapitone Ladlou, aš neturiu jokio ginklo! Mums reikia pasikalbėti be rupori.

Sugėdintas, kad kariško kreiserio valtis išsidavė abejojanti pasiuntiniais, Ladlou įsakė savo vyrams prisiirti prie svetimųjų valties per irklo atstumą.

— Sere, jūsų pageidavimas įvykdytas. Aš palikau kreiserį ir atvykau vesti derybų visų mažiausioje savo valtyje.

— Nebūtina aiškinti, ką veikia likusios,— atsakė Rumpelis, kurio tvirtu veidu šmėkštelėjo vos pastebimas šypsnys.— Jūs medžiojate mus be atvangos, sere, ir neleidžiate brigantinai atsikvėpti. Bet ir šį sykį jums neišdegė!

— Tačiau šią naktį laimė išbūrė tokį kozirį, kad turime pagrindo šio to tikėtis.

— Suprantu, sere. Misteris Bangpūtys pateko į karalienės tarnų rankas... bet sergėkitės! Jeigu užgausite šį jaunuolį žodžiu ar veiksmu, atsiras žmonių, kurie žinos, kaip atsimokėti už skriaudą!

— Kokie skambūs žodžiai sklinda iš žmogaus, pamynusio įstatymus, lūpų,— bet mes atlaidūs, atsižvelgdami į jūsų jausmus. Brigantina, misteri Rumpeli, neteko Jūrų Skrajūno asmenyje savo kapitono, ir gal jums vertėtų paklausyti išminties balso. Jeigu ketinate tartis,— prašom, bet žinokite, kad aš nelinkęs jūsų prievartauti.

— Tada mūsų interesai nesutampa: aš kaip tik ketinau pasiūlyti išpirką, kurios karalienė Ona, jei jai rūpi iždo reikalai, neturėtų paniekinti; tačiau iš pareigos jos didybei, norėčiau pirma išklausyti jos karališkąją valią.

— Tokiu atveju, leiskite man, kaip jūrininkui, žinančiam laivų galimybes, atkreipti jūsų dėmesį į esamą padėtį. Esu tikras, kad šiuo metu „Jūrų burtininkė“, nors ir pasislėpusi kalnų šešėliuose, nors ir palankus jai atstumas bei tamsa, yra įlankoje. Ginkluotas barkasas, kuriam pasipriešinti brigantinai neužteks jėgų, saugo išėjimą iš įlankos; patys matote, kad kreiseris tyko brigantinos prie iškyšulio. Mano valtys taip išdėstytos, kad jos užkirs kelią bet kokiam mėginimui slapta pasprukti pro šiaurinį kanalą; trumpiau sakant, visi išėjimai jums uždaryti. Kai tik išauš, mes pamatysime, kur brigantina, ir pradėsime veikti.

— Joks žemėlapis tiksliau nenurodys seklumų ir rifų bei gresiančių pavojų. Ir kad jų išvengčiau...

— Atiduokite brigantiną ir keliaukite, nors jūs ir nusižengėte įstatymams. Mes pasitenkinsime konfiskavę tą puikų laivą, kurį jūs naudojate piktam, ir tikėsimės, kad, neturėdami priemonių nusikalsti, jūs pradėsite sąžiningą gyvenimą.

— Melsdamiesi bažnyčiai už mūsų atsivertimą! O dabar, kapitone Ladlou, paklausykite mano pasiūlymo. Jūsų rankose žmogus, kurį karštai myli visi žalsvosios valdovės pasekėjai; mes gi turime brigantiną, kuri daro daug žalos karalienės

Onos viešpatavimui šio pusrutulio vandenyse; atiduokite belaisvį, ir mes pažadame amžiams palikti šiuos krantus.

— Iš tiesų, beprotnamio gyventojas nepateiktų tokio pasiūlymo! Paleisti svarbiausią nusikaltėlį ir pasikliauti nieku negarantuotu jo pavaldinio žodžiu. Matyt, laimėjimai visai susuko jums, misteri Rumpeli, galvą. Mano pasiūlymas kilo iš užuojautos šiam nelaimingam ir puikiam jaunuoliui, na... gal dar ir kiti motyvai prisidėjo, bet nepiktnaudžiaukite mano atlaidumu. Jeigu teks jėga užimti brigantiną, įstatymas jūsų nusižengimams bus dar griežtesnis. Tie veiksmai, kurie pagal mūsų švelnius įstatymus yra dar dovanotini, gali greitai tapti nusikaltimu.

— Jūsų nepasitikėjimas pateisintinas,— atsakė kontrabandininkas, akivaizdžiai sutramdęs savo užgautą išdidumą.— Kontrabandininko žodis mažai sveria karalienės karininkui. Mes esame skirtingai išauklėti ir tuos pačius reiškinius matome skirtingoje šviesoje. Aš išklausiau jūsų pasiūlymą ir esu dėkingas už jūsų gerus norus, tačiau jokiu būdu negaliu jo priimti. Mūsų brigantina, kaip teisingai jūs pastebėjote, puikus laivas. Pagal grožį ir greitį jūs nerasite visame okeane jai lygių. Viešpatie! Greičiau nusisukčiau nuo dailiausios pasaulyje moters šypsenos, negu atsižadėčiau šio jūros perlo! Jūs, kapitone Ladlou, matėte ją ne kartą — ir audrose, ir esant ramiai jūrai, su išskleistais ir suglaustais sparnais, dieną ir naktį, iš arti ir iš toli, atvirai ir vogčiom, tad pasakykite nuoširdžiai, su jūreivišku atvirumu, ar ji negali užkariauti jūrininko širdies?

— Aš neneigiu nei brigantinos privalumų, nei grožio, tik gaila, kad ji neturi geresnės reputacijos.

— Žinojau, kad jūs brigantiną pagirsite. Bet aš pasidarau nelyginant vaikas, kai kalbama apie ją. Taigi abi pusės pasisakė, lieka padaryti išvadą. Veikiau aš atiduočiau savo akį, negu gera valia atsiskirčiau kad ir su to nepalyginamo laivo stiebu. Gal kokiu kitu būdu galima išpirkti vaikiną? O ar nepriimtumėt užstato auksu, kurį jūs konfiskuotumėte, mums sulaužius pažadą?

— Jūs prašote neįmanomo. Jei taip pasielgčiau, prarasčiau karininko garbę ir autoritetą, kadangi, kaip sakiau, Jūrų Skrajūnas — ne koks paprastas valkata, pažeidinėjantis įstatymus dėl savo tamsumo. Brigantina arba niekas!

— Tik per mano lavoną jūs gausite brigantiną! Sere, jūs užmirštate, kad brigantiną globoja toji, kuriai tik nusijuokt iš jūsų laivyno pastangų. Jūs manote, kad mes apsupti, kad prašvitus tik nukreipsite kreiserio pabūklus į brigantiną, ir

mes pulsime prašyti pasigailėjimo. Štai šie sąžiningi jūrininkai gali patvirtinti, kad jūs veltui tikitės. „Jūrų burtininkė“ išsisuko nuo visų jūsų laivų, ir joks šūvis dar nesudarkė jos grožio.

— O visgi jos viršūnė nulinko nuo mano kreiserio sviedinio.

— Tas stiebas buvo pastatytas, nepasitarus su mūsų valdove, — pertraukė jį Rumpelis, žvilgtelėjęs į savo lengvatikius jūrininkus, įdėmiai klausančius pokalbio. — Mes jį užtikome jūroje ir nepagalvoję panaudojome savo reikalams, nepasitikrinę knygoje. O niekam, kas patenka į brigantiną su valdovės žinia, negalima padaryti jokios žalos. Jūs, atrodo, netikite, ir tai nenuostabu. Bet jei jūs atsisakote klausyti brigantinos valdovės, tai bent atsižvelkite į jūsų pačių įstatymus. Kuo jūs galite apkaltinti misterį Bangpūtį, kurį areštavote?

— Vien dėl savo grėsmingo Jūrų Skrajūno vardo jis negali pretenduoti į asmens neliečiamybę,— atsakė šypsodamasis Ladlou. — Nors mes neturime tiesioginių jo kaltės įrodymų, iš mūsų niekas nepareikalaus atsakomybės už vaikino areštą, kadangi įstatymai jo negina.

— Štai jūsų išgirtas teisingumas! Niekšai, kurių rankose valdžia, visad sutaria, kai reikia pasmerkti už akių žmogų, negalintį apsiginti. Bet jei manote, kad nebaudžiami smurtausite, tai žinokite, kad yra žmonių, susirūpinusių vaikinu.

— Kvaila mėtytis grasinimais, — švelniai tarė kapitonas. — Jeigu jūs priimate mano pasiūlymą, sakykite tiesiai, jeigu atmetate — daug nesitikėkite.

— Aš ir nesitikiu! Ką gi, nors mums nepasisekė susitarti kaip nugalėtojui su nugalėtoju, mes galime draugiškai išsiskirti. Duokite ranką, kapitone Ladlou, atsisveikinsime, kaip dera atsisveikinti dviem drąsiems vyrams, nors tuoj pat jiems teks kibti viens kitam už gerklės.

Ladlou dvejojo. Kontrabandininkas kalbėjo taip nuoširdžiai, su tokiu atviru vyrišku veidu, o visa Rumpelio išvaizda, kai jis palinko į kapitono pusę, taip neatitiko jo amatą, kad Ladlou, nenorėdamas pasirodyti esąs storžievis ar mažiau mandagus už savo pašnekovą, nenoromis ištiesė jam ranką. Jos pagalba kontrabandininkas prisitraukė savo laivą, visų didžiausiam nustebimui, drąsiai žingtelėjo į Ladlou valtį ir akis į akį atsisėdo prieš jį.

— Yra tokių dalykų, kurių nebūtina kiekvienam žinoti, — tyliai tarė ryžtingas ir savimi pasitikįs jūrininkas, taip netikėtai

pakeitęs savo vietą. — Pasakykite atvirai, kapitone Ladlou, ar jūsų belaisvis kankinasi vienišas? O gal jį guodžia žinia, kad kiti rūpinasi jo likimu?

— Jam netrūksta užuojautos, misteri Rumpeli, kadangi jį guodžia gražiausia moteris Amerikoje.

— A! Gražuolė Barberi ne veltui gerbiama! Įspėjau?

— Deja, taip. Susižavėjusi mergaitė, matyt, negali be jo gyventi. Ji taip nebrangina savo gero vardo, kad atsekė paskui jį į mano laivą.

Rumpelis klausėsi labai įdėmiai, o po paskutiniųjų kapitono žodžių, jo veidas praskaidrėjo.

— Žmogus, kuriam nusišypsojo tokia laimė, gali akimirką pamiršti net brigantiną! — sušuko kontrabandininkas su jam būdingu nerūpestingumu. — Na, o oldermenas?

— Daug apdairesnis už savo dukterėčią, nes neleido jai vienai vykti į kreiserį.

— Pakanka. Kapitone Ladlou, kas bus, tas bus, bet skirkimės draugiškai. Nesibijokite, sere, dar kartą paduoti ranką žmogui, esančiam už įstatymo ribų; ši ranka nesutepta negarbingais darbais, ir daugelio perų bei princų toli gražu ne tokios švarios rankos. Būkite malonus tam jaunam, nutrūktgalviui vaikinui, jam stinga vyresnio žmogaus apdairumo, bet jo širdis — auksinė. Jo labui rizikuoju savo gyvybe, brigantina turi būti išgelbėta bet kokia kaina. Sudie!

Jūrininkas su indiška juosta puikiai tvardėsi, bet jo balsas išdavė, kad jis susijaudinęs. Paspaudęs Ladlou ranką, jis perėjo į savo valtį lengvai ir tvirtai, kaip žmogus, kuriam okeanas — namai.

— Sudie! — dar kartą pakartojo jis, mostelėjęs savo vyrams irtis į seklumą, kur jo negalėjo sekti kreiseris. — Mes, gal būt, dar susitiksime, tad iki pasimatymo!

— Mes, be abejo, susitiksime auštant.

— Nebūkite toks tikras, šaunusis kapitone. Mūsų valdovė pridengs brigantiną savo skraiste ir praves ją nepastebimą pro jūsų kreiserį. Jums nuoširdžiausi jūreiviški linkėjimai; gero vėjo, laimingai grįžkit į krantą ir smagiai leiskit laiką namuose. Būkit malonus vaikinui, ir tegul sėkmė lydi jūsų vėliavą, tik ne tada, kai persekiojat brigantiną.

Tą pačią akimirką abiejų valčių jūrininkai panėrė irklus į vandenį, ir jos veikiai nutolo viena nuo kitos.

XXVII

Ir kas manim tikės, jei viską išsakysiu?

Šekspyras, „Saikas už saiką"

Ką tik aprašytas pokalbis vyko pirmos naktinės pamainos metu. O dabar mes turime supažindinti skaitytoją su kitu pašnekesiu, įvykusiu keletą valandų vėliau, kai darbštūs Manheteno miestelėnai jau džiaugėsi išaušusia diena.

Palei vieną medinių prieplaukų, prigludusių prie siauro, įsiterpusio į sausumą jūros liežuvio, apie kurį taip vykusiai buvo išsidėstęs miestas, stovėjo namas. Visa jo aplinka bylojo, kad šio namo savininkas verčiasi smulkia prekyba, kuri pagal tuos laikus Amerikoje jam sekėsi. Nežiūrint ankstyvo meto, namo langai buvo atviri, ir viename jų kartas nuo karto šmėkštelėdavo susirūpinęs vyro veidas; iš to buvo galima spėti, kad jis laukia kažkokio svarbaus vizito; dėl jo, matyt, ir buvo anksčiau, negu paprastai, atsikėlęs. Garsus beldimas į duris nutraukė šeimininko nerimastingą blaškymąsi, ir, nuskubėjęs jų atidaryti, jis sutiko savo svečią su didelėmis ceremonijomis ir daugybe pagarbos pareiškimų.

— Tokia garbė, milorde, retai ištinka mūsų niekingo luomo žmones, — prapliupo namų šeimininkas vulgaria prasčiokų tarme, — bet aš pagalvojau, kad jūsų šviesybei bus patogiau susitikti su e... e... čia, negu namuose, kur jūsų šviesybė dabar gyvenate. Gal jūsų šviesybė teiktųsi prisėsti ir pailsėti po pasivaikščiojimo?

— Dėkoju, Karnebi, — atsakė svečias kiek iš aukšto ir atsisėdo. — Tu, kaip paprastai, apdairiai parinkai vietą, tačiau aš vis dėlto abejoju, ar verta man su juo susitikti. Ar jis jau atėjo?

— Be abejo, milorde, argi jis išdrįstų versti jūsų šviesybę laukti? O aš tuo labiau tokios niekšybės nepakęsčiau. Jis su didžiausiu malonumu lauks tiek, kiek jūsų šviesybė panorės.

— Tegul laukia, nėra ko skubėti. Jis, tikriausiai, paaiškino tau keistą savo užgaidą susitikti su manim, ir tu dabar gali man tai papasakoti.

— Deja, milorde, tas žmogus užsispyręs kaip asilas. Jaučiau, kad jam visai nederėtų su jūsų šviesybe susitikti, bet jis tvirtino, kad jo reikalas labai sudomins jūsų šviesybę, ir aš neišdrįsau imtis tokios atsakomybės — pačiam spręsti, kas jūsų šviesybei būtų įdomu, kas ne, taigi ir įsidrąsinau parašyti jums raštelį.

— O raštelyje buvo viskas puikiai išdėstyta, misteri Karnebi. Per visą savo buvimą kolonijose nesu gavęs aiškiau parašyto pranešimo.

— Nuo jūsų šviesybės pagyrimo bet kas galėtų pasikelti į puikybę. Milorde, mano gyvenimo tikslas — kaip reikiant atlikti savo pareigas ir elgtis su visais aukštesniais už mane pagarbiai, o su žemesniais — griežtai. Jei išdrįsčiau išreikšti, ką aš galvoju, tai pasakyčiau, kad tie kolonistai nelabai moka parašyti padorų laišką ir išvis nedaug ką išmano.

Taurusis svečias trūktelėjo pečiais, ir jo veido išraiška paskatino kalbėtoją tęsti.

— Aišku, tai tik mano nuomonė, milorde, — kalbėjo krautuvininkas vaipydamasis, — bet iš tiesų, iš kur jie gali ką nors daugiau žinoti? — pridūrė jis užjaučiamu globėjo tonu. — Juk Anglija — tik nedidelė sala; negali visi žmonės, gimę tame pačiame žemės lopšyje, būti mokyti.

— Mažų mažiausiai tai būtų nepatogu, jei nesukeltų nemalonių pasekmių.

— Vos ne žodis į žodį aš tą patį sakiau misis Karnebi vakar, tik jūsų šviesybė daug geriau išsireiškėte. „Būtų nepatogu, misis Karnebi, — sakiau aš, — įsileisti dar vieną gyventoją, nes ne visi gali gyventi po vienu stogu“, o tai ir yra ta pati mintis, kurią jūsų šviesybė ką tik teikėtės pasakyti. Galiu pridurti, jog vargšė moteriškė labai apgailestavo, išgirdusi, kad jūsų šviesybė rengiatės mus greit palikti ir grįžti į senąją Angliją.

— Dėl to reikia tik džiaugtis, o ne verkti. Juk aš čia gyvenu nelyginant kalėjime, ir jie seka mano, artimiausio karalienės giminaičio, kiekvieną žingsnį, o tai tiesiog nepadoru ir gali sukelti labai nemalonių pasekmių.

— Kaip siaubinga, milorde! Jeigu tai ne šventvagiškas įstatymų iškraipymas, tai tuo didesnė gėda opozicijai parlamente, kuri nepraleidžia tiek daug aukštuomenės labui naudingų įstatymų.

— Matai, Karnebi, tikrai nežinau, bet, ko gero, galiu ir aš prie jos prisidėti, kad ir kokia bloga ji yra, nes toks, švelniai tariant, nesiskaitymas su patarėju kolonijose gali žmogų paskatinti ir dar biauresniam žingsniui.

— Esu tikras, kad niekas nesmerktų jūsų šviesybės, kad ir prie ko jūs prisijungtumėte, žinoma, tik ne prie prancūzų! Aš ne kartą tai sakiau misis Karnebi, kai tik užsimindavome apie tą nemalonią padėtį, į kurią jūsų šviesybė dabar patekote.

— O, nemaniau, kad šitaip plačiai susidomėta šiais painiais reikalais,— tarė milordas, nepatenkintas susiraukęs po šios užuominos.

— Buvo domėtasi tik tiek, kiek leido padorumas ir pagarba jūsų šviesybei. Ir misis Karnebi, ir aš apie tai kalbėjome tik pačiu prideramiausiu būdu, kaip reikalauja geras angliškas išauklėjimas.

— Toks paaiškinimas sumažintų ir didesnę klaidą, beje, žodis „prideramas" labai lankstus. Juo gali išreikšti viską, ką nori. Nemaniau, kad tu toks protingas ir įžvalgus žmogus, misteri Karnebi; apie tai, kad tu gudriai tvarkai savo reikalus, aš jau girdėjau, bet tokios išminties, brandžių samprotavimų, prisipažįstu, nesitikėjau iš tavęs išgirsti. Nejaugi negali numanyti, koks reikalas atvedė tą žmogų?

— Neturiu mažiausio supratimo, milorde. Aš jį visaip spyriau, sakiau, kad jam nedera asmeniškai kalbėtis su jūsų šviesybe; jis, tiesa, užsiminė apie kažkokius reikalus, bet taip miglotai, kad aš ir nesusigaudžiau, ką jis turėjo galvoje, sakydamas, kad tai liečia jūsų šviesybę; tad mes išsiskyrėme neišsiaiškinę.

— Tada aš su juo nekalbėsiu.

— Kaip jūsų šviesybė teiksitės... Kalbos nėra, kad po tiek įvairiausių reikalų, perėjusių per mano rankas, pilnai būtų buvę galima man patikėti ir šitą; taip aš jam ir pasakiau, bet jis griežtai atsisakė mano tarpininkavimo ir vis tvirtino, kad jūsų šviesybė labai šiuo dalyku susidomėtų... Tai aš ir pagalvojau, kad, gal... kaip tik dabar...

— Vesk jį čia.

Karnebis žemai ir kuo nuolankiausiai nusilenkė ir, atstatęs kėdę į šalį bei patraukęs stalą arčiau svečio, kad jam būtų patogiau atsiremti, išėjo iš kambario.

— Kur tas žmogus, kurį aš tau liepiau laikyti krautuvėje? — suriko pirklys grubiu, valdingu balsu, kreipdamasis į tylų, iš pažiūros užguitą vaikiną, tarnaujantį pardavėju.— Garantuoju, kad tu jį palikai virtuvėje, o pats kur nors basteisi! Visoje Amerikoje nerasi kito tokio žioplo stuobrio, kaip tu. Nebuvo dar dienos, kad aš nesigailėčiau tave priėmęs į darbą. Tu man už tai atsakysi, tu...

Ieškomo asmens pasirodymas nutraukė namų tirono ir vergiškai nuolankaus krautuvininko grasinimų srautą. Jis atidarė duris ir, palikęs savo svečius vienu du, vėl uždarė.

Nors didžiojo Klerendono išsigimęs palikuonis nesvyruodamas naudojosi savo tarnybine padėtimi, dangstydamas nelegalią prekybą, klestėjusią anuo metu Amerikos pakrantėse, tačiau jis puoselėjo liguistą, nuo senų laikų nusistovėjusią pagarbą principui — niekad neturėti jokių asmeniškų ryšių su šios prekybos agentais.

Prisidengęs aukšta visuomenine ir tarnybine padėtimi, jis bandė save įtikinėti, kad parsidavimas ne tokia baisi niekšybė, kai nematai, kam parsiduodi, ir kad, neturėdamas betarpiškų ryšių su kontrabandininkais, jis nepriekaištingai atlieka savo svarbias tarnybines pareigas. Pats be sąžinės ir garbės, jis galvojo, kad pakankamai daug nuveikė, prisilaikydamas kai kurių išorinio padorumo normų. Nors kasdieniniame gyvenime lordas ir nebūtų atidavęs net šios mažos duoklės padorumui, tačiau dėl savo aukštos visuomeninės padėties, versdamasis nešvariais darbais, dėjosi garbingu žmogumi, nors tai buvo nebūdinga lordo prigimčiai. Karnebis buvo pats prasčiausias ir niekingiausias iš tų, su kuriais lordas teikdavosi asmeniškai bendrauti; vargu ar jis būtų susitikinėjęs su krautuvininku, jei finansiniai sunkumai jo nebūtų spyrę nusižeminti ir imti pinigus iš niekšo, kurio pats nekentė ir niekino.

Todėl, kai atsidarė durys, lordas Kornberis pakilo, pasiryžęs neužtęsti pokalbio. Jis pasisuko į įėjusį, sukaupęs visą puikybę ir pranašumą, lordo manymu, tinkančius tokiam susitikimui. Bet jis išvydo jūrininką su indiška juosta, visiškai nepanašų į pataikaujantį, šliaužiojantį krautuvininką, tik ką išėjusį pro duris. Jų akys susikryžiavo, lordo valdingą žvilgsnį sutiko tvirtos, gal tik ne tokios smalsios, kaip ano, akys. Iš gražaus, vyriško sudėjimo buvo matyti, kad jūrininkas aristokratiškos kilmės. Taurusis lordas, apstulbintas užmiršo savo vaidybą ir prakalbo greičiau susižavėjusiu, negu valdingu balsu:

— Tai jūs esate Jūrų Skrajūnas?!

— Taip mane vadina; ir jei žmogus, pragyvenęs savo amžių jūrose, turi teisę į titulą, aš jį užsitarnavau.

— Jūsų reputacija... aš norėjau pasakyti, kad kai kurie faktai iš jūsų gyvenimo man žinomi. Vargšas Karnebis, sąžiningas ir darbštus žmogelis su vis didėjančia šeima ant rankų, išprašė manęs priimti jus; kitu atveju šis mano žingsnis būtų nedovanotinas. Tam tikro rango žmonės turi skaitytis su savo padėtimi, ir aš, misteri Skrajūne, turiu pasikliauti tik jūsų taktiškumu.

— Man teko susidurti ir su dar aukštesnės padėties žmonėmis, milorde, bet jie taip maža skiriasi vienas nuo kito, kad tuo nesigiriu. Kai kuriems karališkosios šeimos nariams pažintis su manimi buvo labai naudinga.

— Neabejoju, kad pažintis su jumis gali būti naudinga, sere; aš tik primenu, kad reikia būti išmintingiems. Kiek man žinoma, tarp mūsų yra užmegzta kažkas panašaus į sutartį, — bent taip man aiškino Karnebis, nes aš pats nesidomiu tokiomis smulkmenomis, — pagal kurią jūs manote turįs teisę įtraukti mane į savo klientų skaičių. Žmonės, užimą aukštus postus, privalo gerbti įstatymus, tačiau ne visuomet patogu, dargi naudinga, atsisakyti nuo tų malonumų, kuriuos vyriausybė draudžia prastiems mirtingiesiems. Žmogui, tiek mačiusiam gyvenimo, kaip jūs, nėra ko aiškinti panašių dalykų, ir aš neabejoju, kad tiek jūs, tiek aš būsime patenkinti mūsų pokalbiu.

Jūrų Skrajūnas nematė reikalo slėpti paniekos, tad ironiškai šypsojosi, kol jo pašnekovas teisino savo godumą. Kai lordas baigė kalbėti, jūrininkas išreiškė savo pritarimą, tik linktelėjęs galva. Buvęs gubernatorius suprato, kad jo pastangos nuėjo veltui ir kad jis daugiau pasieks, nustojęs vaidinti ir elgdamasis taip, kaip jam diktuoja įgimti polinkiai bei skonis.

— Karnebis — ištikimas agentas, — tęsė jis, — ir, sprendžiant pagal jo ataskaitas, galima sakyti, kad mūsų pasitikėjimas nebuvo apviltas. Jei gandas nemeluoja, La Manše ir siaurose jūrose nėra pranašesnio jūrininko už jus, misteri Skrajūne. Matyt, jūsų klientūra ir šioje pakrantėje yra tiek pat dosni, kiek ir skaitlinga.

— Kas pigiai parduoda, tam nestinga pirkėjų. Tikiuosi, jūsų šviesybė neturi pagrindo skųstis kainomis.

— Kaip ir jūsų kompasu! Beje, kadangi aš šiame krašte daugiau nesu šeimininkas, leiskite man sužinoti jūsų apsilankymo tikslą.

— Aš atėjau prašyti jūsų šviesybės pasiinteresuoti žmogumi, patekusiu į karalienės tarnų rankas.

— Hm... vadinasi, kreiseris, stovįs įlankoje, sučiupo kokį nors neatsargų kontrabandininką. Mes visi mirtingi, o jūsų amato broliui įstatymiškai areštas reiškia mirtį. Žodį „interesas“ galima visaip suprasti. Vienas žmogus suinteresuotas skolinti pinigus, kitas — pasiskolinti. Skolintojas suinteresuotas atgauti skolą, skolininkas — išvengti mokėjimo. Be to, vienoki

interesai karališkajame dvare, kitoki — teisme, žodžiu, kalbėkite atviriau, kad aš galėčiau nuspręsti, ko jūs čia apsilankėte.

— Man žinoma, kad karalienė teikėsi paskirti į šią koloniją kitą gubernatorių, o taip pat, kad jūsų, milorde, skolintojai tarė būsią išmintingiau jus asmeniškai sulaikyti, kol padengsite skolas. Tačiau, mano supratimu, tokiam artimam karalienės giminaičiui, kuris anksčiau ar vėliau įsigis padėtį ir turtą tėvynėje, niekad nebus atsakyta menka malonė, tuo tarpu aš jos veltui prašyčiau. Štai kodėl kreipiausi į jus.

— Toks išsamus paaiškinimas patenkintų net patį priekabiausią kazuistą! Aš sužavėtas jūsų minties glaustumu, misteri Skrajūne, ir nuostabiu galantiškumu. Kai susikrausite turtus, patariu jums pradėti karjerą teisme. Gubernatoriai, skolininkai, karalienė ir kalėjimas, — viskas taip trumpai ir glaustai išreikšta, tarsi tai būtų jūsų gyvenimo devizas, užrašytas ant nykščio nago! Tarkime, sere, kad aš suinteresuotas šiuo reikalu taip, kaip jūs šito pageidaujate. Kas yra tas nusikaltėlis?

— Jo vardas Bangpūtys, paslaugus ir malonus vaikinas, jis man tarpininkaudavo klientų tarpe. Nerūpestingas, linksmas, visos brigantinos numylėtinis dėl išbandytos ištikimybės ir guvaus proto. Už jo išlaisvinimą mes atiduotume visas šio reiso pajamas. Man — nepamainomas agentas, kadangi puikiai nusimano apie brangius audinius ir kitus prabangius dalykus, kuriais prekiauju. Aš pats geriau tinku laivui plukdyti į uostą, saugiai pravesti jį tarp seklumų, kovoti su audromis, negu užsiiminėti šiais moteriškos tuštybės niekniekiais.

— Manau, kad toks apdairus tarpininkas nepalaikė muitinės valdininkų klientais. Kaip viskas atsitiko?

— Jis susidūrė su „Koketės“ valtimi nelemtą akimirką, po to, kai kreiseris mus persekiojo atviroje jūroje. Jiems nebuvo kitos išeities, kaip tik areštuoti vaikiną.

— Padėtis ne iš lengvųjų. Kai šitas misteris Ladlou ką nors įsikala į galvą, su juo nesusikalbėsi. Aš nežinau kito tokio, kuris taip paraidžiui suprastų įsakymus. Tas žmogus, sere, mano, kad žodis turi tik vieną reikšmę, ir sunku įsivaizduoti, kaip jis nenutuokia skirtumo tarp žodžių ir veiksmų.

— Jis jūrininkas, milorde, ir supranta taisykles su jūreivišku paprastumu. Aš apie Ladlou anaiptol nesu blogesnės nuomonės dėl to, kad atlikdamas savo pareigas, jis yra nepalenkiamas. Kad ir koks skirtingas būtų mūsų supratimas apie teisingumą, kartą stoję jo tarnybon, mes turime tarnauti ištikimai ir garbingai.

Palaidūno Kornberio veidą išmušė raudonos dėmės. Tačiau, susigėdęs savo silpnumo, jis dirbtinai nusijuokė iš šių žodžių ir tęsė pokalbį.

— Jūsų nuolaidumas ir gailestingumas galėtų puošti bet kokį dvasiškį, misteri Skrajūne! — tarė lordas. — Sakau gryniausią teisybę, nes šis amžius — moralinių principų amžius, kaip liudija protestantų bažnyčia. Vyrai dabar turi veikti, o ne apaštalauti. Ar tas vaikinas jums iš tiesų taip reikalingas, kad negalite jo palikti likimo valiai?

— Retas vyras taip gali mylėti moterį, kaip aš myliu brigantiną, bet verčiau tas puikus laivas nusmuks iki karalienės muitinės katerio, negu aš išsižadėsiu vaikino. Nemanau, kad jis ilgai kankinsis uždarytas, kadangi įtakingi žmonės jau pradėjo draugiškai rūpintis vaikino likimu.

— Jums jau pasidavė gubernatorius? — suriko lordas, neslėpdamas džiaugsmo, pamiršęs savo įprastinį orumą. — Vadinasi, šis dorovingasis iš pagrindų tvarką atstatantis mano karališkos pusseserės pasiuntinys jau susigundė auksiniu jauku ir galų gale pasirodė esąs tikras kolonijų gubernatorius?

— Jūs klystate, milorde. Ar šio to galima tikėtis iš jūsų įpėdinio, ar teks jo sergėtis, tai man dar paslaptis.

— Palenkite jį pažadais, misteri Skrajūne, pažadinkite jam aukso karštligę, ir jūs gyvuosite! Galiu lažintis iš savo būsimos grafystės, kad jis neatsispirs. Sere, šios tolimos vietovės yra tarsi pusiau legalios monetų kalyklos, kurios tam ir egzistuoja, kad čia būtų kalami pinigai, ir vienintelis pinigų dirbėjas yra vadinamasis jos didybės atstovas. Pažadinkite jo apetitą auksui, ir, jei jis paprastas mirtingasis, pasiduos!

— Milorde, man teko sutikti žmonių, kurie greičiau pasirenka neturtą ir teisę turėti savo valią, negu auksą ir pataikavimą kitiems.

— Tokie bukapročiai — gamtos pajuoka! — sušuko niekingasis Kornberis, jau visai nesidangstydamas ir atskleisdamas tikrąjį savo veidą, atitinkantį jo reputaciją. — Tokius išsigimėlius reikėjo uždaryti į narvą ir rodyti už pinigus. Būtumėte gerai uždirbę! Nesupraskite manęs klaidingai, sere, jei aš kalbu atvirai. Manau, kad moku atskirti džentelmeną nuo kokio levelerio [1], bet patikėkite man, šitas misteris Hanteris yra kaip

[1] Leveleriai — „lygintojai", anglų pirmosios revoliucijos 17 amž. demokratinė smulkiosios buržuazijos partija.

visi mirtingieji, ir, jei deramai bus prie jo prieita, jis nusileis. Taigi jūs norite, kad aš...

— Kad jūs panaudotumėte savo įtaką; ji negali nepaveikti, kadangi aukštuomenės tarpe laikomasi etiketo dėsnių ir nežiūrima pro pirštus į savo rango žmonių pageidavimus. Karalienės Onos pusbrolis, nors pats ir nepajėgdamas išsilaikyti gubernatoriaus kėdėje, gali be ypatingo vargo išlaisvinti tą, kurio sunkiausias nusikaltimas — kontrabanda.

— Iš tiesų, tokiai misijai gal ir užtektų mano nereikšmingos įtakos, jeigu vaikinas dar nepaskelbtas už įstatymo ribų. Aš mielai užbaigsiu savo veiklą šiame pusrutulyje gailestingu darbu, jeigu... iš tikrųjų... bus lėšų...

— Jų netruks. Man ne paslaptis, kad įstatymas yra nelyginant brangi prekė. Sakoma, kad Temidė[1] laiko svarstykles tam, kad galėtų pasverti savo pelną. Nors mano neramaus ir pavojingo amato pajamos gerokai išpučiamos, tačiau aš mielai padėsiu į Temidės svarstykles du šimtus svarų sterlingų grynu auksu, kad tik jaunuolis sveikas ir gyvas grįžtų į brigantiną.

Tai sakydamas, Jūrų Skrajūnas šaltai, kaip žmogus, nemėgstantis tuščiažodžiauti, ištraukė iš po skverno sunkų kapšą aukso ir padėjo jį ant stalo, net nepažvelgęs į šį lobį, o, baigęs kalbėti, gal ir netyčiomis nusigręžė. Kai jis vėl žvilgterėjo į savo pašnekovą, kapšas buvo dingęs.

— Jūsų prisirišimas prie jaunuolio jaudinantis, misteri Skrajūne, — tarė Kornberis, — būtų gaila, jei tokia draugystė nutrūktų. Ar yra jo nusikaltimo įrodymų?

— Labai abejoju. Jis tarpininkavo mano klientams tik iš aukštuomenės tarpo, ir tai nedaugeliui. Aš rūpinuosi jaunuoliu iš meilės, o ne todėl, kad abejočiau šio įvykio pasekmėmis. Aš laikysiu jus, milorde, vienu iš vaikino užtarėjų, jeigu šis įvykis iškils viešumon!

— Aš jums dėkingas už atvirumą... bet ar misteris Ladlou pasitenkins pavaldinio areštu, kai svarbiausias nusižengėlis ranka pasiekiamas? Ar nekonfiskuos jie brigantinos?

— Visu tuo aš pats pasirūpinsiu. Nors praeitą naktį mes vos išgelbėjome brigantiną, kai laukėme sugrįžtant jaunuolio, tuo metu jau areštuoto. Paėmęs mūsų laivelį, „Koketės“ kapitonas pats juo atplaukė prie brigantinos inkaro troso ir jau

[1] Temidė — graikų mitologijoje teisingumo deivė, vaizduojama su svarstyklėmis rankoje.

ruošėsi jį nukirsti, kai mes pastebėjome gresiantį pavojų. „Jūrų burtininkė“ nenusipelnė tokio negarbingo likimo, kad kaip plūduriuojantis rąstas būtų išmesta į krantą ir baigtų savo šaunią karjerą kaip nereikalingas šlamštas priešo rankose.

— Jums pavyko išvengti nelaimės?

— Kai gresia pavojus, mano akys retai užsimerkia, lorde vikonte. Laivelis buvo laiku pastebėtas ir sekamas, nes aš žinojau, kad mano patikėtinis dar nesugrįžęs. Kai misterio Ladlou veiksmai ėmė darytis grėsmingi, mes radome būdą nubaidyti jį nuo brigantinos, dargi nesigriebdami jėgos.

— O aš maniau, kad jo neatbaidysi nuo užsibrėžto tikslo.

— Ir jūs neklydote, galima sakyti, mes abu neklydome, taip apie jį galvodami. Bet kai jo valtys atplaukė mūsų ieškoti į tą pačią vietą, paukštelė jau buvo išskridusi.

— Jūs spėjote išvesti brigantiną į jūrą? — paklausė Kornberis, neapgailestaudamas, kad brigantinai pavyko pasprukti.

— Man kitos išeities nebuvo. Negi aš paliksiu savo agentą likimo valiai, be to, turėjau reikalų mieste. Mes atplaukėme įlankon.

— Oho! Misteri Skrajūne, tai drąsus žingsnis, ir vargu ar jis daro garbę jūsų apdairumui!

— Lorde vikonte, drąsa — geriausia apsauga, — šaltai ir gal šiek tiek ironiškai atsakė jūrininkas. — Kai kreiserio kapitonas blokavo visus išėjimus, mano mažoji brigantina jau ramiai plaukė pro Stentono kalvas, o iki rytinės pamainos buvo praplaukusi tris prieplaukas. Dabar „Jūrų burtininkė“ laukia savo kapitono patogiame užutekyje už ano iškyšulio.

— Kokia beprotybė! Atoslūgis, vėjo permaina ar šiaip koks nelemtas atsitiktinumas dažnas jūroje, ir jūsų brigantina — įstatymo saugotojų rankose. Kokioje nemalonioje padėtyje atsidurtų tie, kurie suinteresuoti jūsų saugumu!

— Aš labai dėkingas už jūsų rūpinimąsi manimi, milorde, bet patikėkite, dažni pavojai mane išmokė, kaip elgtis panašiais atvejais. Mes praplauksime „Pragaro vartus“ ir pasieksime atvirą jūrą pro Konektikuto sąsiaurį.

— Žinote, misteri Skrajūne, vien jūsų klausantis reikia geležinių nervų. Visuomeninę tvarką palaiko tarpusavio pasitikėjimas; be jo nebūtų saugūs mūsų kapitalai, neturėtume ramybės dėl savo gero vardo. Kartais šį pasitikėjimą mes išsakome, o kartais jis be žodžių aiškus, ir kai žmonės tam tikrais atvejais pasikliauna kitais žmonėmis, o šie dėl kai kurių priežasčių turi

būti atsargūs, tai pirmieji privalo skaitytis dargi su mažiausiomis sutarties sąlygų detalėmis. Sere, aš nusiplaunu rankas, nes, statydamas savo „Jūrų burtininkę“ į pavojų, jūs duodate galimybę admiraliteto teismui surinkti prieš mus kaltinamąją medžiagą.

— Labai gaila, kad jūs ketinate taip pasielgti, — atsakė Jūrų Skrajūnas. — Kas padaryta — nepakeisi, nors aš tikiuosi, kad tai dar galima atitaisyti. Mano brigantina stovi už trijų mylių nuo čia, ir būtų negarbinga tai nuslėpti. Jeigu jūs, lorde, manote, kad mūsų sutartis negalioja, nėra reikalo jos tvirtinti pinigais — tas auksas gali man praversti, vaduojant jaunuolį.

— Jūs taip paraidžiui suprantate sakinį, kaip mokinys, versdamas Virgilijų. Diplomatija, kaip ir kiekviena kalba, turi savo idiomų [1], ir žmogus, taip išmintingai vedantis derybas, turėtų jas suprasti. Dievas mato, sere, nuo prielaidos taip toli iki išvados, kaip nuo pažadų iki jų įvykdymo. Protavimas prielaidų keliu yra mąstymo puošmena, o jūsų auksas — svaresnio pobūdžio įrodymas. Mūsų sutartis galioja.

Tiesmukas jūrininkas įdėmiai pažvelgė į kilmingąjį kazuistą, dvejodamas, ar sutikti su jo išvadomis, ar ne; bet dar jam nespėjus apsispręsti, kambario langai sužvangėjo, ir pasigirdo kurtinantis patrankos šūvis.

— Saulėtekio šūvis! — sušuko Kornberis krūptelėjęs, tarsi užkluptas darant kažką negera. — Bet ne! Jau visa valanda, kaip patekėjo saulė!

Skrajūnas neišsidavė, kad nervinasi, tačiau iš jo bematant surimtėjusio veido ir sukaupto žvilgsnio buvo matyti, kad jis nujautė tykojantį pavojų. Priėjęs prie lango, kontrabandininkas pažvelgė į jūrą ir tuoj pat nuo jo pasitraukė — matyt, jam viskas paaiškėjo.

— Taigi mūsų sutartis galioja, — tarė jis, skubiai eidamas prie vikonto ir, pačiupęs jo ranką, stipriai suspaudė, nepaisydamas, kad vikontas akivaizdžiai kratėsi tokio familiarumo.— Mūsų sutartis galioja. Padėsite sąžiningai jaunuoliui — mes šito neužmiršime; išduosite mus — atkeršysime!

Dar akimirką Skrajūnas sulaikė išpuoselėtą Kornberių ainio ranką, po to, mandagiai pakėlęs skrybėlę, greičiau iš pagarbos sau, o ne pašnekovui, pasisuko ir skubiai, bet tvirtai išėjo.

Tuoj pat įėjęs Karnebis rado savo svečią pasipiktinusį, nu-

---

[1] Idioma — posakis, kurio pažodžiui negalima išversti į kitą kalbą.

stebusį ir susirūpinusį. Bet įgimtas lengvabūdiškumas veikiai nustelbė kitus jausmus, kai tik buvęs gubernatorius pasijuto atsikratęs žmogaus, kuris elgėsi su juo be jokių ceremonijų. Jis palingavo galvą kaip žmogus, pripratęs taikstytis su neišvengiamu blogiu, ir nutaisė nerūpestingą, pranašią miną, nes šitaip jis visada žiūrėdavo į vergišką krautuvininką.

— Kad ir kas jis būtų — koralas, perlas ar dar koks nors brangakmenis, misteri Karnebi, — tarė lordas, nesąmoningai nosine trindamas ranką, tarsi norėdamas nusivalyti kontrabandininko prisilietimą, — bet jūrų vanduo aptraukė jį druska. Tikiuosi, kad jis prie manęs daugiau niekad nepristos, tiksliau sakant, neprisisiurbs tokia pabaisa, kadangi bocmano familiarumas man daug baisesnis, negu leviatanui [1] jo brolijos iš jūrų gelmių išmonės. Kiek valandų išmušė laikrodis?

— Dar nėra šešių, milorde, ir jūsų šviesybė neskubėdamas laiku grįšite namo. Misis Karnebi drįso svajoti apie garbę, kurią jūsų šviesybė suteiktų mums, jei malonėtų išgerti puodelį arbatos po šiuo menku stogu.

— Ką reiškia tas patrankų šūvis, misteri Karnebi? Jis taip išgąsdino kontrabandininką, tarsi tai būtų šaukimas į Egzekucijos doką [2] ar kapitono Kido vaiduoklio dejonės.

— Aš nedrįstu apie tai galvoti, milorde. Gal būt, forte jos didybės karininkai šaudo savo malonumui; jei aš atspėjau, tai galime būti ramūs, — viskas daroma kaip pridera, angliškai, milorde.

— Velnias juos griebtų, sere, angliškai ar olandiškai, bet šūvis pabaidė šitą jūros paukštelį — šitą kronšnepą ar albatrosą nuo laktos!

— Dievaži, jūsų šviesybė turi aštriausią protą visoje jos didybės karalystėje! Bet ir kiti taurios kilmės žmonės tokie protingi, kad jų klausytis — didelė garbė ir pamoka. Jeigu jūsų šviesybė pageidauja, aš pasižiūrėsiu pro langą, gal kas nors matyti.

— Pasižiūrėk, misteri Karnebi, tiesą sakant, man labai įdomu sužinoti, kas išgąsdino mano jūrų liūtą... Ėė! Ar tik ne laivo stiebai linguoja ten, už sandėlių stogų?

— Kokios jūsų šviesybės geros akys! Ir nėra, tur būt, pastambesnio didiko už milordą visoje Anglijoje! Aš pats būčiau

---

[1] Pagal bibliją — baisi jūrų gyvatė.
[2] Vieta ant Temzės kranto, kurioje anksčiau kardavo piratus.

vėpsojęs visą pusvalandį, kol man būtų atėję į galvą pasižiūrėti virš tų sandėlių stogų, o jūsų šviesybė iš karto žvilgterėjote ton pusėn.

— Ar čia šiaip koks laivas, ar brigas? Misteri Karnebi... tau geriau matyti, nes aš nenorėčiau, kad mane kas pro langą atpažintų... greičiau sakyk, kvaily! Na, kas? Brigas?

— Milorde, čia brigas... arba šiaip koks laivas... tiesą pasakius, aš turėčiau klausti jūsų šviesybės, nes aš pats mažai nusimanau apie tokius dalykus...

— Na, mielas Karnebi, bent kartą malonėk parodyti, kad turi galvą ant pečių... štai dūmai virš stiebų...

Vėl langai sužvangėjo, ir antras šūvis išsklaidė abejones kas į ką šaudo, nes kitą akimirką proskynoje tarp dokų pirma pasirodė kariško kreiserio pirmgalys, paskiau patranka, o po to — visas „Koketės“ korpusas.

Vikontas daugiau nebespėliojo, kodėl Skrajūnas taip skubotai jį paliko. Valandėlę pagraibęs kišenėje, jis ištraukė keletą aukso monetų. Lordas, sakytum, ketino palikti pinigus ant stalo, bet, lyg užsimiršęs, kumščio taip ir neatgniaužė. Didikas atsisveikino su krautuvininku ir išėjo iš namo, grauždamasis atlikęs žemą, nedorą darbą ir tvirčiausiai nusprendęs daugiau nebesusidėti su tokiu palaižūnu ir niekšu.

XXVIII

Šioms ūžiančioms bangoms nusispiaut į karalius.

Šekspyras, „Audra“

Manhetenieičiai iš karto supras dviejų laivų padėtį, bet tautiečiams, gyvenantiems toliau nuo šių pakrančių, bus ne pro šalį susipažinti su vietovės aprašymu.

Didžiulės Hudzono upės žiotys, į kurias savo vandenis varo galybė mažesnių upių, yra tarsi išpiova kontinente. Tą jos dalį, kurioje įsikūręs Niujorko uostas, labai patogiai skiria nuo okeano salos. Dvi didžiausios užstoja įlanką ir dargi ilgą kranto juostą, o kelios mažesnės, taip pat labai patogios uostui ir puošia ne tik jį, bet ir visą peizažą. Tarp Raritano ir Niujorko įlankų yra du vandens keliai: vienas tarp Stateno ir Nasau

salų, vadinamas Neurozu, — paprastas uosto farvateris, o kitas — tarp Stateno salų ir kontinento, kurį visi vadina Kilzu. Per jį laivai praeina į Niudžersio vandenis ir gali pasiekti daugybę tos valstijos upių. Stateno sala daugiau dengia uostą ir teikia jam visokių patogumų, o Nasau turi daugiau reikšmės pakrantei. Užstodama didesnę pusę uosto nuo okeano, ši sala taip priartėja prie kontinento, kad tarp jų lieka siaurutis vandens ruožas, dviejų kabeltovų ilgio, o nuo čia sala eina šimtus mylių į rytus ir sudaro plačią, gražią įlanką. Aplenkę virtinę salų, už 120 mylių nuo miesto, laivai gali patekti į jūrą ir pro kitą kelią.

Jūrininkui iš karto aišku, kad potvynio metu į tas milžiniškas žiotis tvinsta vanduo iš visų pusių. Srovė, tekanti palei mūsų minėtą iškyšulį, išsišakoja į vakarus, kur siekia Niudžersio upes, į šiaurę, į Hudzoną, ir į rytus, kur srovena tuo siauru jūros liežuviu, skiriančiu Nasau salą nuo kontinento. Srovė, ateinanti iš Montauko arba Nasau rytinės pakrantės, dar labiau pakelia įlankos vandenį, patenka į Konektikuto upes ir susitinka vakaruose su jūros potvyniu ties Trogmortonu, už 20 mylių nuo miesto.

Kadangi upės žiotys milžiniškos, vargu ar reikia aiškinti, kad, esant tokiam dideliam vandens spaudimui, visuose siauruose tarpekliuose srovė itin srauni, nes, pagal gamtos dėsnį, skystai masei sklaidantis, juo ankštesnė vaga, tuo sraunesnė tėkmė.

Todėl srovė tarp uosto ir Trogmortono nepaprastai smarki; išdrįsus poetiškai išsireikšti, galima sakyti, kad siauriausioje sąsiaurio vietoje vanduo skrieja tarp krantų kaip strėlė, paleista iš lanko. Turėdami galvoje staigų posūkį, kurį sudaro du greitai vienas po kito seką statūs kampai, galybę matomų ir dar daugiau povandeninių rifų, amžiną priešingų srovių, sūkurių kunkuliavimą, jūrininkai šį pavojingą praėjimą pavadino „Pragaro vartais“. Toks pavadinimas nėra perdėtas, ir, juos prisiminus, ne viena švelnesnė širdis suvirpa iš siaubo. Šioje vietoje laivai ištisai patiria nemažų nuostolių, čia daug kam mirtis žiūrėjo į akis. Kaip tik toje vietoje nepriklausomybės karo metu, užplaukusi ant uolos, vadinamos „Puodu“, paskendo Britų fregata. Vanduo užliejo laivą, ir jis paskendo taip staigiai, kad sakoma, jog net keli žmonės nespėjo išsigelbėti. Panašus, tik daug mažiau pavojingas praėjimas, per kurį laivai išplaukia į okeaną rytinėje įlankos pusėje, yra tarp salų. Čia daug daugiau van-

dens, negu Raritano įlankoje ir Niujorko uoste, bet šių vandenų slėgimo jėgą mažina tarpeklių platumas. O dabar, paaiškinę padėtį, seksime toliau pasakojimą.

Žmogui, kurį skaitytojas seniai pažįsta Rumpelio pravarde, išėjus į gatvę, buvo lengviau susiorientuoti, kokia grėsmė pakibo virš brigantinos. Žvilgterėjęs į plaukiančio pro miestą laivo simetriškus stiebus ir ilgas rėjas, jis atpažino „Koketę". Maža vėliavėlė ant jos forbramstengo paaiškino šūvio reikšmę; o kreiserio kryptis bylojo kiekvienam jūrininkui suprantama kalba, jog laivas ieško locmano, kuris jį pravestų pro „Pragaro vartus". Skrajūnui priėjus tuščią prieplaukos pakraštį, kur jo laukė lengva ir greita valtis, nudrioksėjo antras „Koketės" šūvis, skelbiąs, kad persekiotojai nekantriai reikalauja jiems būtino vadovo.

Nors dabar šios respublikos kabotažinių laivų tonažas prilygsta viso krikščioniškojo pasaulio tautų prekybinių laivynų tonažui, išskyrus tik Angliją, aštuonioliktojo amžiaus pradžioje jis anaiptol nebuvo toks didelis. Tuo metu prieplaukoje plūduriavo vienut vienintelis tolimo plaukiojimo laivas, du ar trys brigai ir keletas škunų, nuleidusių inkarus upės žiotyse. Tarp jų dar kiūtojo kokios dvi dešimtys mažų kabotažinių ir upinių laivų, kurių dauguma buvo apdaužyti, vėžio greičiu plaukią griozdai, kursuoją tarp dviejų pagrindinių kolonijos miestų. Todėl tais laikais ir dar tokią ankstyvą valandą vargu ar kas skubėjo atsiliepti į „Koketės" kreipimąsi.

Kreiseris įplaukė į jūros tarpeklį, esantį tarp Manheteno ir Nasau salos, ir, nors jis tuo metu nebuvo susiaurintas, kaip dabar, ten srovė buvo tokia srauni, kad, vėjo padedama, ji smarkiai nešė laivą pirmyn. Trečias šūvis vėl sudrebino langus, ir juose ėmė rodytis garbingų miestelėnų galvos, tačiau nebuvo matyti jokios valties plaukiant nuo kranto ar kokių kitų žymių, kad „Koketės" reikalavimas bus greitai patenkintas. O ji pati sparčiai skriejo pirmyn, iškėlusi visas tas bures, kuriomis buvo galima daugiau išnaudoti šoninį vėją.

— Vyrai, spauskite iš visų jėgų vardan mūsų pačių ir brigantinos likimo, — tarė Skrajūnas, šokdamas į valtį ir stverdamas vairą. — Irkitės kiek galima greičiau! Dabar ne laikas žaisti irklais ar plūduriuoti kaip kreiseriui! Spauskit, vyrai, visi kaip vienas, spauskit!

Tokius raginimus dažnai girdėdavo vyrai, besiverčią Jūrų Skrajūno komandos pavojingu amatu. Tą pačią akimirką irklai

paniro į vandenį, ir lengva valtis it žaibas nuskriejo pasroviui.

Greitai jie praplaukė neilgą prieplaukų eilę, ir po valandėlės valtį pagavo srovė ir nusinešė tarp stačių Nasau krantų ir iškyšulio, kampu išsišovusio toje Manheteno dalyje. Čia Jūrų Skrajūnas pasuko valtį arčiau tarpeklio vidurio, norėdamas išvengti sūkurių ir išnaudoti visą srovės jėgą. Kai valtis priartėjo prie Korlero, Skrajūno akys nerimastingai skverbėsi į priešais atsiveriančius vandens plotus, ieškodamas brigantinos. Vėl pasigirdo šūvis, o po jo prašvilpė patrankos sviedinys. Jis tarsi atšoko nuo vandens, sukeldamas žėrinčių purslų debesį ir šokinėdamas dar pralėkė keliolika metrų, kol nugrimzdo į vandenį.

— Misteris Ladlou nori vienu šūviu du zuikius nušauti, — ramiai konstatavo Jūrų Skrajūnas, net nepasukdamas galvos pasižiūrėti į kreiserį. — Savo patrankos šūviais jis žadina miesto gyventojus, o sviediniai grasina mūsų valčiai. Mus pastebėjo, draugai, ir daugiau mums nėra kuo pasikliauti, tik savo vyriškumu, na ir mūsų žalsvosios valdovės globa. Sparčiau, vyrai! Misteri Kilpa, prieš tavo akis karališkasis kreiseris, mesk akį, ar jo valtys pritvirtintos ant denio, ar nuleistos.

Jūrininkas, į kurį buvo kreiptasi, sėdėjo atsigręžęs į „Koketę". Nenustodamas irkluoti, jis apžvelgė kreiserį ir atsakė šaltakraujiškai, kaip žmogus, pripratęs prie pavojų:

— Kreiserio valčių taliai draikosi kaip undinių plaukų gijos, jūsų malonybe; stiebuose maža žmonių, bet, matyt, laive palikta pakankamai niekšų mums apšaudyti.

— Jos didybės tarnai anksti pabudo šį rytą. Na, vaikinai, dar pora yrių, dar spūstelėkit, ir mes pasislėpsime už iškyšulio!

Antras sviedinys nukrito į vandenį prie pat irklų, ir kaip tik tuo metu valtis, paklusdama vairui, pasuko už iškyšulio — kreiseris dingo iš akių. Kai „Koketę" atitvėrė salos kampas, priešais pasirodė brigantina. Įdėmiau įsižiūrėjus į šaltakraujišką Skrajūno veidą, galima buvo pastebėti, kad, jam metus žvilgsnį į „Jūrų burtininkę", jo vyriškus bruožus pritemdė susirūpinimo šešėlis. Tačiau jis nė puse žodžio neprasitarė savo jūrininkams apie nerimą, jei iš tikrųjų jį ir pajuto; juk nuo jų pastangų priklausė visų išsigelbėjimas. Kai brigantinos įgula pastebėjo valtį, ji pakeitė kursą ir bematant juodvi susitiko.

— Kodėl nenuimate signalo? — paklausė Skrajūnas, vos tik įkėlęs koją į brigantinos denį ir rodydamas į mažą vėliavėlę, plevėsuojančią priešakinio stiebo viršūnėje.

— Kad greičiau prisišauktumėm locmaną,— atsakė jam.

— Nejaugi tas klastingas niekšas mus apgavo? — sušuko Skrajūnas, pasipiktinęs ir nustebęs.— Pasiėmęs auksą, pažėrė man krūvą tuščių pažadų... Ėė! Štai tas dykaduonis iriasi laivelyje; pasukite brigantiną ir plaukite prie jo, nes dabar kiekviena akimirka brangi, kaip dykumoje vanduo.

Grakščioji brigantina buvo jau bemaž apsisukus, bet vėl pasigirdo šūvis, ir visi sužiuro ton pusėn. Iškyšulys paskendo dūmuose, ir tuoj iš jų išniro viršutinės burės, po to rangautas ir pagaliau visas „Koketės" korpusas.

Tą pačią akimirką jūrininkas iš pirmgalio pranešė, kad locmanas apsuko valtį ir iš visų jėgų iriasi į krantą. Išdaviko adresu pasipylė baisių keiksmų kruša, bet delsti nebuvo kada. Tarp dviejų laivų atstumas buvo mažesnis nei pusė mylios, ir dabar išmušė valanda parodyti „Jūrų burtininkės" vertę. Apsukta puikioji brigantina, tarsi suprasdama, koks pavojus gresia jos laisvei, lengvai perėjo į kitą kursą ir, pasiduodama vėjo gūsiui, kuris bematant išpūtė jos bures, nuskriejo pirmyn lengvai, kaip visada. Bet tokių laivų, kaip karališkasis kreiseris, taip pat reta. Dvidešimt minučių akyliausia akis nebūtų galėjusi pasakyti. kuris laivas laimės, kuris pralaimės, nes tiek persekiotojas, tiek persekiojamasis plaukė vienodu greičiu. Kadangi brigantina vis tik pirma priplaukė siaurą Blekvelso tarpeklį, jos greitį ėmė spartinti vis stiprėjanti srovė. Net toks nežymus pasikeitimas neliko „Koketės" įgulos nepastebėtas, nes pabūklas, taip ilgai tylėjęs, vėl sugriaudė, pasiuntęs liepsną ir dūmus. Nepraėjo nė keturios minutės, o jau buvo paleisti keturi šūviai, ir kontrabandininkams grėsė rimtas pavojus. Sviediniai prazvimbė pro brigantinos stiebus ir rėjas, iškapoję didžiules skyles burėse. Dar keletas tokių šūvių, ir „Jūrų burtininkės" sparnai būtų pakirsti. Puikiai suprantantis grėsmę, prityręs ir ryžtingas Jūrų Skrajūnas per akimirką apsisprendė, kaip gelbėti laivą.

Dabar brigantina plaukė netoli Blekvelso rago. Vanduo buvo tik pusiau pakilęs. Rifai, plačiai išsibarstę po vandenį vakarinėje salos pusėje, buvo beveik apsemti, bet dar buvo matyti, kad jie yra užtvėrę tarpeklį. Netoli pačios salos dunksojo didžiulė juoda uola, aukštai išsišovusi iš vandens. Tarp tos didžiulės akmeninės masės ir kranto žiojėjo kokių dvidešimt jūrų sieksnių pločio anga. Jūrų Skrajūnas, matydamas, kaip ties anga nelūžinėdamos lygiai ritasi bangos, sumetė, kad ten turi būti daug giliau, negu bet kurioje tarpeklio vietoje tarp rifų. Jis įsakė dar kartą pasukti brigantiną ir ramiai žiūrėjo, kas bus.

Niekas brigantinoje nė nekreipė dėmesio į kreiserio sviedinį, prašvilpusį pro stiebus ir gerokai kliudžiusį takelažą, kai grakštus laivas įčiuožė į siaurą angą. Jiems būtų buvusi aiški pražūtis, jei jie būtų užkliudę uolą, o dėl šio šūvio kontrabandininkai nesuko galvos. Kai brigantina praplaukė angą ir pasiekė kito tarpeklio srovę, iš jūrininkų krūtinių išsiveržė šūksniai, išdavę, koks nerimas buvo juos prislėgęs ir kaip dabar jiems palengvėjo. Už minutės Blekvelso ragas jau dengė brigantiną nuo persekiotojų šūvių.

Rifų virtinė užtvėrė „Koketei" kelią, o per angą tarp uolos ir salos kreiseris dėl didelio savo gramzdumo negalėjo prasmukti. Bet, pasukęs iš tiesaus kurso ir aplenkdamas sūkurius, atkakliai braudamasis pirmyn, kreiseris išplaukė kone traversu į brigantiną. Abu laivus, nors juos skyrė ilga siaura sala, vėl pagavo sraunios tėkmės, kurios siauruose tarpekliuose buvo labai smarkios. Staiga Jūrų Skrajūnui toptelėjo mintis, kurią jis bematant pabandė įgyvendinti. Brigantina vėl taip pasisuko, kad laivo pirmgalys su žalsvąja figūra atsidūrė prieš veržlią srovę. Jei šis manevras būtų pasisekęs, brigantina būtų triumfavusi; pagal sumanymą ji turėjo grįžti prie rifo sūkurių ir, prasmukusi atgal pro angą, tuo pačiu keliu, kuriuo atplaukė, pasiekti atvirą jūrą, palikusi savo sunkųjį persekiotoją grumtis su kylančiu potvyniu. Bet po minutės pastangų drąsusis jūrininkas įsitikino, kad ši mintis atėjo per vėlai. Esant tokiam silpnam vėjui, brigantina nebūtų prasmukusi pro angą, o kadangi ją iš visų pusių supo sausuma, kylant kas minutę potvyniui, ilgiau delsti būtų buvę pražūtinga. „Jūrų burtininkė" vėl pakluso vairui ir, viską kuo geriau sutvarkiusi, šovė siauru tarpekliu pirmyn.

Tuo laiku „Koketė" taip pat nesnaudė. Nešama vėjo ir srovės, ji dargi susilygino su brigantina. Kadangi „Koketės" viršutinės burės matomai greičiau skrido virš salos, galima buvo tikėtis, kad ji pirmoji pasieks Blekvelso rago rytinį krantą. Ladlou matė savo pranašumą ir atitinkamai pasiruošė susitikti su priešu.

Skaitytojui, tur būt, nereikia daug aiškinti, ko karališkasis kreiseris atplaukė į miesto uostą. Prieš aušrą jis įplaukė į įlankos gilumą, o išaušus kreiserio komanda pamatė, kad brigantinos nėra nei už iškyšulio kalvų, nei kituose nuošalesniuose užutekio kampuose. Sutiktas žvejas išsklaidė paskutines abejones, kai papasakojo matęs laivą, pasak jo, visai tokį, kaip „Jūrų burtininkė", plaukiantį po vidurnakčio pro Nerouzo sąsiaurį.

Jis dar pridūrė, kad po brigo veikiai į tą pačią pusę nusiyrė ir valtis. Štai kur buvo raktas mįslei įminti. Ladlou signalizavo savo valtims užblokuoti Kilzo ir Nerouzo sąsiaurius, o po to nuskubėjo tiesiai į uostą.

Ir dabar, vydamasis brigantiną, Ladlou laužė galvą, kaip, išsaugojus savo kreiserį, paimti kontrabandininkų laivą. Nors dar buvo galima šaudyti per salą į brigantinos rangautą, tačiau dvigubai sumažėjusi kreiserio įgula susilpnėjo, be to, grėsė pavojus pataikyti į fermerių namus, išsimėčiusius ant pakrantės žemų uolų, o taipogi buvo būtina pasiruošti praplaukti pavojingą vietą — dėl viso to Ladlou nesiryžo. Kai tik kreiseris laimingai įplaukė į sąsiaurį tarp Blekvelso ir Nasau, Ladlou įsakė pritvirtinti patrankas ir paruošti inkarus.

— Kad kiekvieną akimirką būtų galima nuleisti inkarus,— paskubomis pridūrė jis, kreipdamasis į Triselį.— Mums negali būti jokių netikėtumų; žiūrėkite, kad reikiamą minutę viskas būtų savo vietoje, ir laikykite paruoštus abordažinius kablius — mes juos panaudosime, kai pakankamai prisiartinsime prie kontrabandininko ir bandysime jį gyvą paimti. Kartą užkabinę brigantiną, mes pajėgsime ją traukti paskui kreiserį buksiru, ir ji bus mūsų su visu gyvu ir negyvu inventoriumi! Locmano signalas dar ant stiebo?

— Taip, sere, vėliavėlė tebeplevėsuoja. Bet prie tokios srovės reikia greitos valties mus pavyti. „Pragaro vartai" prasideda už ano salos iškyšulio, kapitone Ladlou!

— Tegul plevėsuoja! Kartais tie tinginiai šlaistosi toje pusėje uolų, užutekyje, ir gal kaip tik mums pasiseks kokį sučiupti, kai pro ten plauksime. Paruoškite inkarus, sere! Laivas lekia kaip lenktynių arklys, rimbo genamas!

Vyrai ėmėsi užduoto darbo, o jaunasis kapitonas nuėjo į laivagalį. Jis tai nerimastingai žvelgė į sroves ir sūkurius, tai dirsčiojo į brigantinos stiebus ir bures, matomus pro salos medžių viršūnes už kokių dviejų šimtų sieksnių. Bet taip pasiutusiai nešant srovei, mylios ir minutės virto metrais ir sekundėmis. Kai Triselis atraportavo, kad inkarai paruošti, kreiseris jau buvo prie užutekio, kur laivai dažnai nuleisdavo inkarus, laukdami patogaus momento prasiskverbti pro „Pragaro vartus". Metęs žvilgsnį, Ladlou pamatė, kad užutekyje nieko nėra. Pradžioje jis nė nemanė imtis sunkios atsakomybės — locmano pareigų, kurių labiau, negu bet kito darbo, kratosi visi jūrininkai, ir galvojo nuleisti inkarą užutekyje. Bet, žvilgterėjęs į brigantinos stiebus, ėmė dvejoti.

— Mes prie pat „Pragaro vartų“, sere! — perspėjamai sušuko Triselis.

— Anas nutrūktgalvis apie tai negalvoja!

— Kontrabandininko laivas plaukioja be karalienės leidimo, kapitone Ladlou. O sako, kad praėjimas ne veltui gavo tokį pavadinimą.

— Man teko plaukti pro jį, ir galiu tai pats patvirtinti... „Jūrų burtininkė“ neketina nuleisti inkaro.

— Jeigu burtininkė, rodanti kontrabandininkui kelią, praves jį pro „Vartus“ sėkmingai, ji ne veltui šlovinama. Mes plaukiame pro užutekį, kapitone Ladlou.

— Mes jau praplaukėme! — atsakė Ladlou, sunkiai kvėpuodamas.— Daugiau nė žodžio — su locmanu ar be locmano, plaukiam, kas bus, tas bus!

Triselis drįso atkalbinėti kapitoną, kol buvo galimybė išvengti pavojaus, bet dabar jis, kaip ir kapitonas, matė, kad viskas priklauso nuo jų pačių šaltakraujiškumo ir atsargumo. Triselis rūpestingai apėjo visą įgulą, patikrindamas, ar kiekvienas jūrininkas savo vietoje, prisakė keliems jauniems karininkams, budintiems denyje, būti budriems ir ėmė laukti kapitono įsakymų su tokia savitvarda, kuri jūrininkui yra būtina pavojaus metu. Ladlou, slegiamas sunkios atsakomybės naštos, iš pažiūros atrodė ramus. Kreiseris jau buvo prie pat „Pragaro vartų“, ir jokios žmogiškos pastangos dabar jo nebūtų pakreipusios atgal. Tokiomis grėsmingomis akimirkomis žmogus ieško paspirties kitų žmonių nuomonėse. Nors kreiserio greitis vis augo ir jo padėtis darėsi vis kritiškesnė, Ladlou metė akį į brigantiną, norėdamas sužinoti, ką daro Jūrų Skrajūnas. Blekvelsas jau buvo užpakalyje, ir kadangi abi tėkmės vėl susijungė, brigantina, pasisukusi pavėjui, įplaukė į pavojinguosius „Vartus“ ir dabar skriejo, atsilikusi per kokius du šimtus pėdų, „Koketės“ kilvateryje. Narsus ir vyriškas jūrininkas, vadovaujantis brigantinai, stovėjo sukryžiuotomis rankomis ant krūtinės laivo pirmgalyje, iškilęs virš tariamos jų valdovės figūros, įsmeigęs akis į putojančius rifus, verdančius sūkurius ir klastingas sroves. Abu kapitonai persimetė žvilgsniais, ir kontrabandininkas kilstelėjo savo skrybėlę. Ladlou buvo toks mandagus, kad negalėjo neatsakyti į pasveikinimą, o paskui vėl sukaupė visą dėmesį į savo laivą. Priekyje riogsojo uola, į ją be perstojo su didžiausiu trenksmu dužo bangos. Vieną akimirką atrodė, kad

kreiseris neišvengs katastrofos, o kitą — uola jau buvo užpakalyje.

— Priveržti rėjas! — įsakė Ladlou ramiu balsu, nors ramumas kapitonui kainavo daug pastangų.

— Pasukt į vėją! — riktelėjo tuoj pat Skrajūnas; buvo matyti, kad jis vadovaujasi kreiserio paimtu kursu.

„Koketė“ pasisuko labiau į vėją, bet dėl staigaus srovės posūkio negalėjo plaukti tuo pačiu kursu. Nors kreiseris lėkė labai sparčiai prieš vėją, tačiau su juo kovojanti srovė nunešė kreiserį į šoną, ir prieš pat jo pirmgalį pasirodė rifas, virš kurio putojo milžiniškas sūkurys. Grėsė toks didelis pavojus, kad Triselis, nebodamas tarnybinio etiketo, riktelėjo laivą sukti atgal, nes čia pat buvo pražūtis.

— Vairą prieš vėją! — sušuko Ladlou stipriu, valdingu balsu. — Už brasų ir škotų! Grotmarselį prieš vėją!

„Koketė“ tarsi taip pat suvokė pavojų, kaip ir jos įgula. Pirmagalys pasuko į šalį nuo putojančio rifo, ir, kai burės kita puse pagavo vėją, visas kreiseris pasidavė į šoną. Dar valandėlė, ir laivas grįžo į savo kursą, dar viena — perėjo į kitą halsą, ir tuoj vėjas vėl išpūtė jo bures. Per šį trumpą, bet didelės įtampos reikalaujantį manevrą, Triselis dirbo išsijuosęs; bet vos tik žvilgterėjęs į priekį, vėl sušuko:

— Kitas rifas po laivo nosimi! Dar daugiau į vėją, į vėją, sere, arba mes užplauksime ant jo!

— Vairą prieš vėją! — vėl pasigirdo sodrus Ladlou balsas, — atleisti škotus išilgai laivo! Atpalaiduoti rėjas! Nežiopsot, vyrai!

Tos atsargumo priemonės buvo būtinos. Nors kreiseris laimingai išsigelbėjo nuo pirmojo rifo, bet vėl priešais siautėjo riaumojantis kunkuliuojančio vandens sūkurys, taip primenantis milžinišką verdantį katilą, kad ta vieta ir buvo vadinama „Katilu“. Atrodė, kad pražūtis neišvengiama. Tačiau burės neapvylė komandos šią baisią akimirką. Jos sumažino kreiserio greitį, o kadangi srovė jį vis sparčiau nešė prieš vėją, laivo pirmgalys nenugrimzdo į šniokščiantį sūkurį, kol plaukė virš siautėjančio vandens, slėpusio uolas. Paklusnus laivas pakilo virš bangų ir vėl nusileido į jų neramų glėbį, tarsi nusilenkdamas sūkuriui, o kreiserio kilis liko nesužalotas.

— Jeigu laivas būtų nusėdęs per dvigubą savo ilgį toliau, jo priekis būtų atsitrenkęs į rifus! — sušuko pastabusis šturmanas.

Ladlou apsižvalgė akimirką, netekęs ryžtingumo. Vanduo sū-

kuriuodamas siautėjo iš visų pusių, burės ėmė pliukšti, laivui plaukiant artyn prie uolų, sudarančių antrą alkūnę šiame pavojingame sąsiauryje. Jis matė, kad laivas vis dar artinasi prie kranto, ir kritišką momentą nusprendė griebtis paskutinės jūrininko išeities.

— Nuleisti abu inkarus! — pasigirdo komanda.

Didžiuliai inkarai pliumptelėjo į vandenį, paskui juos nudundėjo masyvūs trosai. Pirmos pastangos sustabdyti laivą atrodė pražudysiančios jį patį: kreiseris sudrebėjo nuo stiebo viršūnių iki kilio. Bet milžiniškas trosas dar daugiau atsivijo, ir iš medinės sijos, ant kurios buvo užvyniotas trosas, ėmė rūkti dūmai. Laivas susvirduliavo ir smarkiai trūktelėjo į kranto pusę. Jį prilaikė vairas ir įgulos pastangos, bet kreiseris grasino kas minutę išsilaisvinti iš varžtų: visa komanda būkštavo, kad kas sekundę gali nutrūkti inkaro trosas. Tačiau viršutinės burės išsitempė, ir vėjas, dabar pūsdamas į laivagalį, mažino prieš jį tekančios srovės jėgą.

Paklusęs vairui, kreiseris stovėjo vietoje, bet vanduo apie forštevenį taip putojo, tarsi laivas būtų plaukęs į priekį, genamas smarkiausio vėjo.

Atrodė, kad praėjo tik minutė nuo to laiko, kai „Koketė" prasibrovė į „Pragaro vartus" ir nuleido inkarą už „Katilo", nors ji buvo praplaukusi visą mylią. Ladlou dar nebuvo tikras, ar jo laivas išgelbėtas, bet tučtuojau prisiminė kitas savo pareigas.

— Paruošti kablius! — paskubomis sušuko jis.— Dėmesio! Mesti!

Kad skaitytojas geriau galėtų suprasti, kodėl buvo duotas šis skubus įsakymas, jis turi sugrįžti prie įėjimo į „Pragaro vartus" ir pasekti, kaip „Jūrų burtininkė" plaukė per pavojingą sąsiaurį be locmano.

Prisiminkime nesėkmingas brigantinos pastangas pasisukti prieš srovę prie Blekvelso vakarinio pakraščio. Šis manevras buvo naudingas tik persekiotojui ir įtikino brigantinos kapitoną, kad jam nėra kitos išeities, kaip tik plaukti senuoju kursu, nes jei brigantina būtų nuleidusi inkarą, ją bematant būtų užpuolusios kreiserio valtys. Kai abu laivai pasirodė salos rytiniame pakraštyje, „Koketė" plaukė pirmoji; dėl to gudrus kontrabandininkas nenusiminė. Jam nebuvo ko nusiminti, nes sekdamas paskui „Koketę", jis su mažesne rizika plaukė nežinomų pavojų keliu. Apie „Pragaro vartus" brigantinos kapitonas buvo girdėjęs

tik iš gąsdinančių jūrininkų pasakojimų; ir jeigu ne kreiseris, jam būtų tekę pasikliauti vien tik savo bendromis žiniomis apie jūrą ir jūreivystę.

Kai „Koketė“ perėjo į kitą halsą, ramus ir apskaičiuojantis Skrajūnas pasitenkino tik daugiau ištempęs viršutines bures. Nuo tos akimirkos brigantina plaukė paskui kreiserį nei atsilikdama, nei į priekį išsišaudama, laikydamasi nepavojingo atstumo nuo persekiotojo, kurį taip sumaniai pavertė bakenu [1]. Burės buvo kuo atidžiausiai stebimos, ir šis puikus įrengimas tvarkomas su tokiu įgudimu, kad kiekvieną akimirką jūrininkai galėjo sumažinti brigantinos greitį, pasukdami ją daugiau šonu prieš srovę. Brigantina sekė kreiserį, kol jis nuleido inkarą, ir kai „Jūrų burtininkė“ priplaukė visai čia pat, pasigirdo įsakymas mesti abordažinius kablius.

Kai kreiseris metė kablius, kontrabandininkas stovėjo savo laivagalyje, už penkiasdešimt pėdų nuo Ladlou. Skrajūno energingos lūpos abejingai šypsojosi. Tylėdamas jis mostelėjo ranka savo įgulai. Jūrininkai apsuko rėjas, ir visos burės bematant išsipūtė. Brigantina šovė pirmyn, o geležiniai kabliai nugarmėjo į vandenį.

— Labai dėkoju, kad pabuvote man locmanu, kapitone Ladlou! — sušuko drąsus, nuolat laimės lydimas jūrininkas su indiška juosta, kai brigantina, genama vėjo ir srovės, sparčiai tolo nuo kreiserio.— Jūs mane rasite Montauke, turiu dar ten reikalų krante! Bet mūsų valdovė jau apsisiautė melsvą rūbą, ir mes neilgai gėrėsimės vietiniais saulėlydžiais, kol išvyksime į atvirą jūrą. Prašau jus rūpestingai saugoti kreiserį, nes jos didybė neturi nei gražesnio, nei greitesnio už jį laivo!

Visokios mintys plūste užplūdo Ladlou galvą. Kol brigantina buvo dar prie pat kreiserio, kapitonui buvo kilęs noras ją apšaudyti, bet jis tuoj sumetė, kad kol patrankos bus paruoštos, jos jau nebepasieks „Jūrų burtininkės“. Ladlou buvo išsižiojęs duoti komandą nukirsti inkarų trosus, bet laiku prisiminė brigantinos greitumą ir susičiaupė. Staiga pakilęs vėjas apsprendė kreiserio kursą. Pamatęs, kad kreiseris jau pats išsilaikys, kapitonas įsakė jūrininkams išmesti pro kliuzus [2] didžiulius inkarinius trosus ir atpalaiduoti kreiserį nuo inkarų, o juos palikti dugne, kol pasitaikys proga pasiimti.

---

[1] Bakenas — jūros arba upės paviršiuje ženklas, nurodąs laivams kelią ir pavojingas vietas.

[2] Kliuzas — anga laivo priekyje inkaro lynui.

Šis manevras užtruko keletą minučių, ir kai „Koketė“, iškėlusi visas bures, vėl pasileido vytis, patrankos šūviai jau nebegalėjo pasiekti „Jūrų burtininkės“. Abu laivai plaukė, laikydamiesi sąsiaurio vidurio, pasikliaudami savo laime, nes nei vienas, nei kitas nežinojo farvaterio.

Kai „Koketė“ plaukė pro dvi mažas saleles, esančias netoli „Pragaro vartų“, pasirodė valtis, besiirianti į karališkąjį kreiserį. Joje sėdįs žmogus parodė į stiebą, kur vis dar tebeplevėsavo signalas, ir pasiūlė savo paslaugas.

— Sakyk, ar ten plaukianti brigantina paėmė locmaną? — nekantraudamas paklausė Ladlou.

— Iš jos manevrų matyti, kad ne. Ji užkliudė povandeninę uolą, lėkdama iš Vandeningojo užutekio, o kai plaukė pro šalį, buvo girdėti, kaip, į kažką atsitrenkdamas, sužvangėjo jos lotas. Aš pats būčiau ten pasisiūlęs, bet ji skriste skrido, o ne plaukė, ir į jokius signalus, išskyrus savuosius, matyt, ten nekreipiama dėmesio.

— Penkiasdešimt ginėjų, jei, tavo padedami, pavysim brigantiną!

Tingus locmanas, tiesą sakant, ką tik pabudęs iš saldaus miego, išvertė akis, ir buvo matyti, kad šis pažadas uždegė miegalį. Atsakęs į visus jam užduotus klausimus, jis pradėjo nuodugniai ant pirštų skaičiuoti visus spąstus, kurių dėka galima paimti į rankas laivą, jei jo komanda nežino sąsiaurio farvaterio.

— Tarkim, kad brigantina, vis laikydamasi vidurio, bando apeiti „Baltąjį akmenį su varlėmis“,— pradėjo jis vadindamas Trogmortoną liaudyje įprastu vardu.— Tik burtininkas galėtų pramatyti, kad ten riogso rifų virtinė ir kad reikia sukti į šiaurę, kitaip jis įsmigs į uolas ir nepakrutės iš ten kaip primūrytas. Paskiau jam dar yra proga užšokti ant „Budelių“, nes jie išdėstyti kaip pagal locmanų, suinteresuotų savo amato klestėjimu, užsakymą; šiek tiek į rytus yra Vidurio sekluma, tačiau ja labai pasikliauti negalima, nes dažnai ir aš pats jos nerandu. Daugiau drąsos, taurusis kapitone! Jeigu tas vyrukas toks, kaip jūs nupasakojote, tai mes pasimatysime su juo, dar nenusileidus saulei, nes, dievaži, jei žmogus praplaukė „Pragaro vartus“ be locmano, tai jam taip pasisekė, kad vienos dienos laimę jis jau išsėmė.

Tačiau locmano apskaičiavimai nepasitvirtino. Nepaisant visų ją supančių spąstų, „Jūrų burtininkė“ plaukė vis didindama greitį, nes vėjas kilo kartu su saule. Brigantina niekur

neužkliuvo, stulbindama tuos, kurie žinojo, kokie pavojai ją tyko. Tiesa, prie Trogmortono jai grėsė neabejotina pražūtis, ir brigantinos nebūtų išgelbėjusi dargi paslaptingosios burtininkės pasekėjų išmintis, jei kontrabandininkui nebūtų padėjęs atsitiktinumas. Toje vietoje sąsiauris platėja ir darosi panašus į užutekį. Prieš jūrininką atsiveria platus ir masinantis kelias, bet čia, kaip ir viliojančiame gyvenimo kelyje, neatsargaus ir nepatyrusio keleivio laukia daugybė netikėtų kliūčių.

Jūrų Skrajūnas, kaip reta, nusituokė, kokios baisios pinklės jūrininkui yra seklumos ir uolos. Didesnę savo gyvenimo dalį jis praleido ar laviruodamas tarp jų, ar stengdamasis jų išvengti. Jo akys taip išlavėjo, kad žymės, perspėjančios jūrininką apie gresiantį pavojų — vandens ypatingesnis raibuliavimas ar tamsesnė jo spalva — niekad neprasprūsdavo pro kontrabandininko budrų žvilgsnį.

Užlipęs ant brigantinos marselio rėjos, jis stebėjo sąsiaurį nuo tos akimirkos, kai laivas įplaukė į „Pragaro vartus“, ir savo įgulai apačioje įsakinėjo taip tiksliai ir aiškiai, kad jo nebūtų pralenkęs ir baigęs specialius mokslus pats „Koketės“ kapitonas. Bet kai brigantina pasuko už Trogmortono rago ir prieš jo akis atsivėrė platūs toliai, Jūrų Skrajūnas pagalvojo, kad daugiau nebėra ko sekti kiekvieną vandens lopelį. Tačiau dėl vienos aplinkybės jis sudvejojo. Už kokių trijų mylių prieš brigantiną rytų link varėsi gremėzdiška, nerangi škuna, o dar toliau, į vakarų pusę, plaukė lengvas vienastiebis kabotažinis laivas. Nors jiems abiem vėjas buvo palankus, abu laivai iškrypo iš tiesaus kurso ir pasuko arčiau salos, esančios už mylios į šiaurę. Toks žymus laivų nukrypimas nuo kurso negalėjo neatkreipti patyrusio jūrininko, koks buvo indiškos juostos savininkas, dėmesio. „Jūrų burtininkė“ nuleido viršutines bures ir sumažino greitį, norėdama arčiau prisileisti karališkąjį kreiserį, kurio burės aiškiai buvo matyti virš rago. „Koketei“ taip pat pasukus iš kurso į šiaurę, kontrabandininkui neliko jokių abejonių, kuria kryptimi reikia plaukti: bematant buvo pakeltos visos burės, net liseliai. Dar brigantina buvo toli nuo salos, kai abu kabotažiniai laivai susitiko, ir kiekvienas jų vėl pakeitė kursą, leisdamiesi ta kryptimi, kurios laikėsi ką tik praplaukęs laivas. Šie manevrai buvo puikiausios gairės jūrininkui ir išsprendė kontrabandininkui kilusį galvosūkį. Todėl, pasiekusi salą, brigantina pasuko škunos įkandin. Gerokai paplaukusi, „Jūrų burtininkė“ apsilenkė su vienstiebiu laivu, jo jūrininkai užtikrino kontrabandininką, kad priekyje daugiau nėra jokių spąstų.

Taip Jūrų Skrajūnas atliko savo garsųjį plaukiojimą pro pavojingiausią rytinį sąsiaurį. Skaitytojams, kurie sekė kiekvieną jo žingsnį per grėsmingą labirintą, gali pasirodyti, kad šiame įvykyje nėra nieko ypatingo. Bet, prisiminę drąsaus kontrabandininko šlovę ir anuos laikus, kai žmonės daug daugiau, negu dabar, buvo linkę tikėti stebuklais, jie nenustebs sužinoję, jog ši kelionė dar daugiau išgarsino Jūrų Skrajūno drąsą bei sustiprino ir taip jau paplitusią nuomonę, kad kontrabandininkams padeda jėga, kuriai neprilygsta karalienės Onos ir visų jos tarnų galia.

XXIX

Manęs Filipuose tu nesutiksi.

Šekspyras, „Julijus Cezaris"

Tą naktį jos didybės kreiserio kapitonas miegojo denyje. Dar prieš saulėlydį lengva ir greita brigantina pradingo už salos rytinės pakrantės posūkio, todėl dabar nebuvo ko ir galvoti apie galimybę pavyti „Jūrų burtininkę". Tačiau karališkasis kreiseris plaukė visomis burėmis, ir gerokai prieš tai, kai Ladlou krito nenusivilkęs į savo gultą, įtaisytą jute, „Koketė" buvo pasiekusi plačiausią sąsiaurio vietą ir artinosi prie salų, tarp kurių vingiavo „Srautas".

Per visą tą ilgą ir neramią dieną jaunasis kapitonas nebendravo su savo kajutės įnamiais. Jiems patarnaujantys jungos siuvo ten ir atgal, ir nors jis visad godžiai įsmeigdavo žvilgsnį į kajutės duris, išgirdęs jas atsidarant, bet nei oldermenas, nei jo dukterėčia, nei belaisvis, netgi Fransua nepasirodė duryse. Gal kam nors iš jų ir rūpėjo vijimosi rezultatai, bet viską slėpė gili ir paslaptinga tyla. Nusprendęs atsimokėti tokiu pačiu abejingumu ir kankinamas jausmų, kurių net jo išdidumas negalėjo nuslopinti, Ladlou nuėjo miegoti, nė nepabandęs vėl užmegzti šneką su savo svečiais.

Kai pirmoji naktinė pamaina pradėjo budėti, burių buvo sumažinta, ir nuo tada iki aušros kapitonas, matyt, kietai miegojo. Tačiau pakirdęs kartu su saule, jis įsakė vėl iškelti visas bures ir griebtis visų priemonių kreiserio greičiui padidinti.

Tik įdienojus „Koketė“ pasiekė „Srautą“ ir, esant atoslūgiui, sėkmingai prašovusi per sąsiaurį, pusiaudienyje buvo Montauke. Vos tik kreiseris aplenkė iškyšulį ir prieš jį atsivėrė Atlanto toliai, kapitonas pasiuntė vyrus į stiebus, ir dvidešimt akių rūpestingai ėmė žvalgyti akiratį. Ladlou nepamiršo Jūrų Skrajūno pažado susitikti su juo šioje vietoje. Nors dėl daugelio priežasčių kontrabandininkas galėjo vengti pasimatymo, kapitonas juo buvo taip įtikėjęs, kad slapčia puoselėjo viltį Jūrų Skrajūną išlaikysiant savo žodį.

— Nieko nematyti! — tarė jaunasis kapitonas nusivylusiu balsu, atitraukdamas nuo akių žiūroną,— ir visgi jis ne iš tų, kurie iš baimės slėptųsi...

— Baimė,— aš turiu galvoje baimę prancūzų,— ir atitinkama pagarba jos didybės kreiseriui — tai du visai skirtingi dalykai,— atsiliepė šturmanas.— Kai aš išlipu į krantą, pasirišęs skarelę ar pasispaudęs konjako butelį, man visad atrodo, kad kiekvienas praeivis mato dėmes skarelėje ar jaučia alkoholio kvapą. Bet anksčiau aš nesuprasdavau, kad toks drovumas kildavo ne iš būkštavimo, kad kiti žmonės mato, kai neleistinai elgiesi. Koks nors klebonas, jaukiai įsitaisęs visam gyvenimui šiltoje vietoje, tur būt, tokį jausmą pavadintų sąžine. Bet man, kapitone Ladlou, atrodo, nors ne mano galvai spręsti apie tokius dalykus, kad tai būdavo paprasčiausia baimė, kad man jų kas nenudžiautų. Jei tas Jūrų Skrajūnas pasirodys ir duos mums vėl progos palenktyniauti neramioje jūroje, vadinasi, jis ne taip daug, kaip aš galvojau, išmano apie skirtumą tarp didelio ir mažo laivo. Prisipažinsiu, sere, aš daug daugiau turėčiau vilčių jį sugauti, jei nebūtų tos moters po jo bušpritu, kad ji kur sudegtų!

— Nieko nematyti.

— Taigi, o pietryčių vėjas netyla. Tame vandens lopelyje tarp salos ir žemyno, kurį praplaukėme, pilna užutekių, ir tuo metu, kai mes jų ieškome atviroje jūroje, tie gudrūs niekšai gali ramių ramiausiai plūduriuoti vienoje iš penkiasdešimties įlankų, esančių tarp iškyšulio ir tos vietos, kur jis paspruko nuo mūsų. Iš kur mes galime žinoti, gal jis naktį vėl pasuko į vakarus ir dabar juokiasi, kad taip gražiai apmovė kreiserį.

— Jūsų žodžiuose daug teisybės, Triseli. Jeigu Skrajūnas panorės mūsų išvengti, jam bus labai lengva.

— Burės! — sušuko žvalgas nuo grotbramstengo.

— Kurioj pusėj?

— Traversu iš vėjo pusės, sere: ten, kur dabar kyla lengvas debesėlis virš vandens.

— Ar gali įžiūrėti bures?

— Po šimts, vaikino teisybė! — įsikišo šturmanas.— Per debesį jų nebuvo matyti, bet dabar nėra jokių abejonių — tai tristiebis laivas, iškėlęs tik lengvąsias bures, plaukia į vakarus.

Ladlou ilgai ir įdėmiai žiūrėjo pro žiūroną.

— Dabar per silpna mūsų įgula, kad galėtume susiremti su tuo laivu,— tarė jis, grąžindamas žiūroną Triseliui.— Matote, jis plaukia tik su marseliais, o joks prekybinis laivas šituo nepasitenkintų per tokį vėją!

Šturmanas tylėjo, bet stebėjo bures dar ilgiau ir rūpestingiau, negu kapitonas. Baigęs tyrinėti, jis žvilgterėjo į sumažėjusią įgulą, smalsiai žiūrinčią į nepažįstamą laivą, kuris, debesiui nuslinkus, buvo aiškiai matomas, ir pusbalsiu tarė:

— Tai prancūzas, galiu galvą dėti! Žiūrėkite, kokios jo trumpos rėjos ir kaip stovi burės. Ir, be to, kreiseris, nes koks gi pirklys, norintis uždirbti iš savo krovinio, plūduriuos su tiek mažai burių, kai dar para kelio iki uosto.

— Jūs pakartojote mano nuomonę. O kad būtų visi mūsų žmonės laive! O dabar įgula per maža kautis su laivu, tokio pat pajėgumo, kaip mūsų kreiseris. Kiek mūsų yra?

— Nebus ir septyniasdešimties... mažoka dvidešimt keturioms patrankoms ir tokioms rėjoms aptarnauti.

— Bet negi mes jiems leisime pulti uostą! Visi žino, kad mes šiame krante...

— Mus pastebėjo! — nutraukė jį šturmanas.— Jie pasuko laivą prieš vėją ir jau kelia bramselius.

Kitos išeities nebuvo — reikėjo arba sprukti, arba ruoštis kovai. Pabėgti būtų buvę visai nesunku — per valandą kreiseris būtų pasiekęs iškyšulį ir ten būtų pasislėpęs, bet tarnyba įpareigojo rinktis antrąjį atvejį. Todėl buvo duotas įsakymas: „Ruošti laivą kovai!“

Nutrūktgalviai jūrininkai džiaugsmingai sutiko tokį įsakymą. Pasisekimas ir drąsa eina ranka rankon, o to meto Didžiosios Britanijos ir jos kolonijų jūrininkų dažnos pergalės buvo įkvėpusios jiems tokį pasitikėjimą savimi, kad kartais jis prilygdavo beprotystei. „Koketės“ praretėjusi įgula ėmė vykdyti įsakymą, kaip ir anksčiau, kai jos denyje būdavo pakankamas jūrininkų skaičius, gebantis aptarnauti visus pabūklus. Keli vyresni ir daugiau prityrę jūrininkai, kuriems amžius buvo atšaldęs per-

dėtą pasitikėjimą savimi, kraipė galvas, sakytum abejodami, ar išmintinga pradėti šią kovą.

Galimas dalykas, kad tiksliai paaiškėjus priešo pajėgumui, Ladlou slapčia pats sudvejojo, bet nuo tos akimirkos, kai buvo nuspręsta kautis, jis elgėsi labai ryžtingai. Ladlou įsakinėjo ramiai, aiškiai ir trumpai; sugebėjimas taip vadovauti — viena iš labiausiai vertinamų karo laivyno kapitono savybių. Rėjas sukabino grandinėmis, hikus nuleido, viršutines bures suvyniojo, žodžiu, visi įprasti pasiruošimai kovai buvo vykdomi greitai ir tiksliai. Po to būgnai davė jūrininkams signalą užimti postus, ir, kai kiekvienas buvo savo vietoje, jaunasis kapitonas geriau galėjo įvertinti realų kreiserio pajėgumą.

Pasišaukęs šturmaną, Ladlou pakilo su juo į jutą, kur jie galėjo, niekieno negirdimi, pasitarti ir sekti priešo manevrus.

Kaip pastebėjo Triselis, priešas staigiai padarė fordevindo posūkį ir ėmė plaukti šiaurės kryptimi. Pakeitęs kursą, jis atsidūrė prieš vėją ir, kadangi buvo pakėlęs visas bures, sparčiai artinosi prie „Koketės". Kol kreiseryje vyko pasiruošimas, iš vandens iškilo priešo laivo korpusas. Dar Ladlou su šturmanu nespėjo jo apžvelgti, o plika akimi jau buvo galima įžiūrėti karo laivams būdingą baltą juostą, nusėtą juodais taškais — portais [1]. Kadangi karalienės Onos kreiseris taip pat plaukė į priešo pusę, už kokio pusvalandžio abu laivai taip priartėjo vienas prie kito, kad nei vienam, nei kitam neliko jokių abejonių dėl savo priešininko pobūdžio ir pajėgumo. Prancūzų kreiseris dar labiau pasisuko į vėją, ruošdamasis kautynėms.

— Šito prancūzo narsi širdis ir karštos patrankos,— tarė šturmanas, kai laivas pasisuko šonu į „Koketę".— Aš suskaičiavau dvidešimt šešias! Bet, matyt, jis kaip reikiant dar nebuvo gavęs į sprandą, jei yra toks kvailas, kad įžūliai sukinėjasi prieš karalienės Onos „Koketę"! Neblogas laivelis, kapitone Ladlou, lengvas, judrus. Korpusui nieko neprikiši, bet jį statant daug išminties ir nereikia, tik gero dailidės darbo; o apie takelažą, stiebus ar burių sukirpimą nėra ko ir šnekėti: iš kur Loriano ar Bresto meistrui žinoti, kas gražu, kas ne? O kas gali prilygti gražiam, tvirtam, patikimam angliškam marseliui, nei per siauram viršuj, nei per plačiam apačioje, arba škotams,— jie tarsi išaugę ant laivo, ir dar labiau jų patobulinti nesugebėtų nei gamta, nei žmogus. Štai amerikiečiai išsigalvoja visokių nau-

[1] P o r t a i — angos laivo šonuose patrankų vamzdžiams iškišti.

jovių laivų statyboje, keičia rangautą, tačiau be mūsų prosenių išminties ir patirties nieko nepapeši. Visiems aišku, kad kiekvienas geresnis daiktas yra angliškas, o visos jų paikystės ir naujamadiškos išmonės — viena tuštybė.

— Vis dėlto jie šio to pasiekė, Triseli,— atsakė kapitonas, užsistodamas savo gimtinę, nors ir buvo ištikimas karalienės pavaldinys.— Kiek sykių mūsų laivas, geriausias Plimuto modelis, vos vos pavydavo vietinę kabotažinę škuną. Ir „Jūrų burtininkė“ ne kartą pasijuokė iš kreiserio, nors kartais plaukdavome palankiausiu halsu, patys galėdami pasirinkti vėją.

— O kas žino, kapitone Ladlou, kur brigantina statyta? Gal čia, gal ir ne čia; aš ją laikau „nežinomos kilmės“ laivu, kaip senasis admirolas Topas vadindavo šiaurės jūrų galiotes[1]. Na, o kas gero iš tų amerikietiškų naujovių, kapitone Ladlou? Visų pirma, jos nei anglų, nei prancūzų sugalvotos, vadinasi, mums visiškai svetimos; antra, jos drumsčia laivų statytojų ir burių meistrų santarvę bei tarp jų nusistovėjusius santykius; nors kol kas jie dar sutaria, bet anksčiau ar vėliau, paminėsit mano žodį, jie susipyks. Ko norėt, kad naujokai išrastų laivų statyboje ką nors gero, ką būtų pražiopsoję senieji išmintingieji meistrai. Žiūrėkite, prancūzas susuko bramselius ant rėjų ir, matyt, ketina juos taip palikti, vadinasi, gali iš karto su bramseliais atsisveikinti... ir todėl sakau, kad gero iš tų naujų išmonių nelauk.

— Jūs teisingai šnekate, misteri Triseli,— atsakė kapitonas, užsigalvojęs visai apie ką kita.— Aš irgi manau, kad priešui būtų daug saugiau, jei jis nuleistų rėjas.

— Pajunti kažką vyriško ir tauraus, kai matai prieš kovą laivą apsinuoginant, sere! Nelyginant boksininkas nusiima švarką, kai ketina atvirai ir garbingai kautis. Prancūzo burės pučiasi, ir jis prieš kautynes ruošiasi atlikti dar kažkokį manevrą.

Ladlou nenuleido akių nuo priešo. Jis matė, kad netoli ta akimirka, kai prasidės rimtas susirėmimas, todėl, įsakęs Triseliui sekti, kad laivas neiškryptų iš kurso, pats nusileido į škancus. Jau nutvėręs kajutės durų rankeną, jaunasis kapitonas stabtelėjo, bet, nugalėjęs save, įžengė į patalpą.

„Koketė“ buvo statyta pagal pereito šimtmečio madą, o ji nepastovi ne tik menkuose dalykuose, bet ir laivų statyboje, ir apsisukusi vėl sugrįžta. Tuo metu pagal ją vėl buvo statomi

---

[1] Galiotė — nedidelis irklinis laivas.

laivai. Kapitono kajutė buvo įrengta tam pačiam denyje, kur stovėdavo baterija, susidedanti iš dviejų, o kartais ir iš keturių patrankų. Todėl, kai kapitonas įėjo į kajutę, prie pabūklo, pastatyto toje borto pusėje, kuri buvo atsukta į priešą, rado artileristų komandą, besiruošiančią mūšiui. Tačiau Ladlou asmeniškos kajutės, o taip pat prie jos esančios mažos patalpos durys buvo uždarytos. Pamatęs laivo dailides, kapitonas įsakė jiems pašalinti pertvaras, kad kreiserio kovinė aikštelė būtų vientisa. Kai dailidės ėmėsi darbo, Ladlou įėjo į savo kajutę.

Oldermenas van Beverutas ir visi kiti, matyt, laukė jo ateinant. Ladlou, abejingai aplenkęs Beverutą, priėjo prie jo dukterėčios ir, paėmęs ją už rankos, išvedė į škancus, mostelėjęs jos tarnaitei eiti paskui. Nusileidęs į laivo gilumą, kapitonas patalpino savo viešnią toje kubriko dalyje, kuri buvo žemiau vaterlinijos, norėdamas apsaugoti merginą nuo pavojaus ir jai netinkamų reginių.

— Šiuo metu čia yra saugiausia vieta kariškame kreiseryje,— tarė jis, kai mergina tylėdama atsisėdo ant suolo.— Jokiu būdu neikite iš čia, kol aš ar kas nors kitas... pasakys, kad nepavojinga lipti į viršų.

Alida klusniai ėjo su savo palydovu, nieko neklausinėdama. Nors ji balo ir raudo, matydama, kad kapitonas net tokiu momentu rūpinasi jos patogumais, bet tylėjo. Tačiau kapitonui išeinant, iš merginos lūpų tarsi be jos valios išsprūdo Ladlou vardas.

— Ar aš galėčiau dar ką nors padaryti, kad jums būtų ramiau? — paklausė vaikinas atsisukdamas, bet atkakliai vengdamas jos žvilgsnio.— Aš žinau jūsų vidinį tvirtumą, ryžtingumą ir nebūdingą moterims drąsą, kitaip nebūčiau drįsęs taip atvirai kalbėti apie pavojų, kuris gresia jums net čia, jeigu nepaimsite savęs į rankas ir pasiduosite panikai.

— Nors jūs geros nuomonės apie mane, aš esu tik moteris...

— Aš jūsų ir nelaikau amazone,— atsakė jaunasis kapitonas šypsodamasis, pajutęs, kad mergina, nebaigusi sakinio, staiga nutilo.— Aš tik tikiuosi, kad jūsų protas sutramdys moterišką baimę. Neslėpsiu, kad jėgos nelygios... žodžiu, aplinkybės mums ne visai palankios, tačiau priešas brangiai užmokės, kol paims kreiserį. Jis bus atkakliai ginamas, Alida, kadangi jūsų laisvė ir padėtis iš dalies priklausys nuo mūsų pastangų. Jūs kažką norite pasakyti?

Gražuolė Barberi kovojo su savimi ir, bent iš pažiūros nurimusi, tarė:

— Tarp mūsų įvyko keistas nesusipratimas, tačiau dabar ne laikas aiškintis. Ladlou, aš nenorėčiau, kad, atsisveikindamas prieš mūšį, jūs į mane taip šaltai ir priekaištingai žiūrėtumėte.

Alida nutilo. Kai vaikinas išdrįso pakelti akis, pamatė žavingos mergaitės jam ištiestą ranką, tarsi ji būtų siūliusi savo bičiulystę, o paraudę skruostai, nuleistos akys bylojo apie jos mergišką drovumą. Paspaudęs ranką, Ladlou jaudindamasis prakalbo:

— Tas laikas, kai toks jūsų gestas būtų padaręs mane laimingą...

Vaikinas užsikirto, nes jo žvilgsnį patraukė žiedai ant mergaitės pirštų. Alida suprato Ladlou ir, nusimovusi vieną žiedą, padavė jį kapitonui su tokia pat žavinga šypsena, kaip ir jos grožis.

— Paimkite vieną,— tarė Alida,— ir kai atliksite savo pareigą, grąžinkite man. Tegul jis būna mano pažado laidas, kad į visus klausimus, kuriuos jūs turite teisę man užduoti, aš atsakysiu.

Kapitonas paėmė žiedą ir mechaniškai jį užsimovė ant mažojo piršto, o jo suglumęs žvilgsnis tarsi klausė, ar tarp likusiųjų nėra žiedo, bylojančio, kad Alida kam nors jau pasižadėjo. Galimas dalykas, kad jis būtų tęsęs pokalbį, jei ne priešo patrankos šūvis, priminęs apie rimtesnius to momento reikalus. Kone patikėjęs savo laime, jis pakėlė gražią rankelę prie lūpų, kuri ką tik suteikė jam tiek laimės, ir nukūrė į denį.

— Mesje jau pradeda siausti,— prašneko Triselis, su dideliu nepasitenkinimu stebėjęs, kaip jo kapitonas leidosi į apačią tokią minutę ir dar kokiu tikslu! — Nors jis ir nepataikė, bet vis dėlto ar ne per daug suteikėm prancūzui garbės, leisdami jam tarti pirmąjį žodį.

— Jis mums tik metė iššūkį. Tegul priartėja, ir mes jam parodysime, kad neskubame jo palikti!

— Aišku, kad ne, kur mums skubėti, kai mes čia taip jaukiai įsitaisėme,— išsišiepė šturmanas ir nužvelgė apnuogintas rėjas ir stengas, nuo kurių pats buvo įsakęs nuimti bures.— Jei ketintume bėgti, tada pačioje žaidimo pradžioje būtume padarę neteisingą ėjimą. Tik su marseliais, bizaniu ir kliveriu mes greičiau nueisime į dugną, negu pabėgsime. Kad ir kaip baigsis šis nuotykis, vis tiek aš liksiu šturmanas, ir galingiausias Anglijos hercogas negalės atimti mano, kad ir nedidelių, nuopelnų.

Taip pasiguodęs, neturėdamas jokių vilčių būti paaukštintas tarnyboje, senas jūrininkas nuėjo į priekį, kruopščiai apžiūrinėdamas laivą, o kapitonas, apsidairęs aplink, mostelėjo savo belaisviui ir oldermenui pasikelti į jutą.

— Aš anaiptol neketinu jūsų kvosti, kokio pobūdžio saitai jungia jus su kai kuo šiame laive,— prabilo Ladlou, kreipdamasis į Bangpūtį, bet akis įsmeigęs į Alidos dovaną,— o kad jie yra stiprūs, liudija šių žmonių susidomėjimas jūsų likimu. Taip branginamas žmogus turėtų žinoti savo vertę. Kiek jūs nusižengėte prieš įstatymus, apie tai aš dabar nekalbėsiu; bet štai yra proga jums bent iš dalies išpirkti savo kaltę prieš visuomenę. Jūs jūrininkas, ir jums nereikia aiškinti, kad kreiseryje žmonių daug mažiau, negu būtų pageidautina tokiu momentu, ir kad mes neatmestume bet kokio anglo paslaugų. Imkitės vadovauti toms šešioms patrankoms ir pasikliaukite mano garbės žodžiu, kad jūsų ištikimybė vėliavai nebus užmiršta.

— Jūs smarkiai apsirinkate dėl mano gabumų, taurusis kapitone,— atsakė kontrabandininkas šypsodamasis.— Nors aš jūrininkas, bet esu daugiau pripratęs prie ramaus plaukiojimo, negu karo sūkurių. Jūs lankėtės mūsų valdovės brigantinoje ir matėte, kad jos buveinė daugiau panaši į Janaus[1], o ne į Marso[2] šventyklą. „Jūrų burtininkės" denyje nerasi nė vieno šių niūrių artilerijos pabūklų.

Ladlou klausėsi apstulbęs. Jo rūsčiame veide pradžioje šmėkštelėjo nustebimas, kurį pakeitė nepasitikėjimas ir galop panieka.

— Tokia kalba nedera jūsų profesijos žmogui,— prabilo kapitonas, net ir nesistengdamas slėpti paniekos.— Ar jūs nepripažįstate jokios pareigos vėliavai? Ar jūs anglas?

— Aš toks, kokį mane dievas teikėsi sutverti — man daugiau patinka zefiras, negu škvalas, mėgstu sąmojį labiau už karo šūkius, linksmumą — už pyktį.

— Ir tai kalba žmogus, kurio drąsa darosi legendarinė! Bebaimis narsuolis, nepalyginamas jūrininkas Jūrų Skrajūnas?

— Šiaurės polius ne taip toli nuo Pietų, kaip aš nuo jūsų išvardintų šio žmogaus savybių! Negalėjau atskleisti jums, kas jūsų belaisvis, kol tas, kurio paslaugos mūsų valdovei nepamainomos, buvo pakrantėje. Aš visai ne tas, kuo jūs mane lai-

---

[1] Janus — senovės romėnų vartų dievas, namų saugotojas.
[2] Marsas — karo dievas.

kote, narsusis kapitone. Aš esu tik vienas jo agentų, ir, kadangi šiek tiek nusimanau apie moteriškus įgeidžius, jis pavedė man aptarnauti gražiąją lytį. Nors aš nesugebu kautis, bet drįstu pasigirti, kad puikiai moku guosti. Leiskite man raminti gražuolę Barberi per būsimą suirutę, ir jūs pripažinsite, kad vargiai rasi tinkamesnį žmogų tokiam gailestingam darbui.

— Guosk ką tik nori, kur tik nori ir kaip tik tau patinka, gaili vyro karikatūra! Bet palauk... tavo pašaipiam žvilgsny ir klastingose akyse daugiau apsimetimo, negu baimės!

— Negalvokite taip, kilnusis kapitone. Patikėkite žmogui, kuris moka būti nuoširdus: aš tikrai labai bijau, tik mano akys be mano valios rodo ką kita. Man geriau ašaras lieti, negu tokią akimirką dėtis narsuoliu.

Ladlou klausėsi stebėdamasis. Jis buvo nustvėręs jaunąjį jūrininką už rankovės, norėdamas jį sulaikyti. Paleidusi ją, kapitono ranka slystelėjo žemyn ir prisilietė prie švelnaus jaunuolio delno; tą pačią akimirką Ladlou galvoje blykstelėjo nauja neįtikėtina mintis. Atsitraukęs kelis žingsnius, jis nužvelgė nuo galvos iki kojų grakščią, judrią kontrabandininko figūrą. Rūstus pasipiktinimas, niaukęs Ladlou veidą, virto nuoširdžiu nustebimu, ir tik dabar jam toptelėjo į galvą, kad jaunojo jūrininko balsas toks švelnus ir melodingas, kaip ne vyro.

— Iš tiesų tu ne Jūrų Skrajūnas! — ilgai žiūrėjęs, sušuko kapitonas.

— Nėra pasaulyje didesnės tiesos už šią. Iš manęs jums maža naudos šiose žiauriose grumtynėse, bet būtų čia anas šaunus jūrininkas,— Bangpūčiui skruostus užliejo raudonis,— jo pagalba ir patarimai atstotų ištisą pulką! Aš mačiau jį kur kas sunkesnėse aplinkybėse, negu šios, kai mus užgriūdavo stichija su kitais pavojais. Jo tvirtumas ir jėga suteikdavo drąsos net patiems silpniausiems brigantinoje! Bet leiskite man eiti pas Alidą ir paguosti vargšelę.

— Aš paniekinčiau jos dėkingumą, jei jūsų neleisčiau,— atsakė Ladlou.— Eikite, šaunusis misteri Bangpūty. Jeigu jūs toks nebaisus priešui savo denyje, tad ir aš nebijau jūsų palikti su gražuole Barberi. Eikite. Jūs tikrai čia nereikalingas.

Bangpūtys paraudo iki ausų, nuolankiai sukryžiavo rankas ant krūtinės ir atsisveikindamas nusilenkė, taip iškalbingai žvilgterėjęs, kad pastabus rūstusis kapitonas negalėjo susilaikyti nenusišypsojęs, jam einant pro šalį ir dingstant liuke.

Ladlou sekė akimis grakščią figūrą, kol ji buvo matyti, o po to, pasisukęs į oldermeną, įsmeigė į jį akis, tarsi norėdamas žvilgsniu iškvosti, kiek Beverutui žinoma apie asmenį, dėl kurio jam teko tiek kankintis.

— Ar aš tinkamai pasielgiau, sere, leisdamas karalienės Onos pavaldiniui palikti mus tokioje kritiškoje padėtyje? — paklausė jis, tikėdamasis, kad abejingasis ir santūrusis Mindertas šį kartą turės išduoti savo nuomonę.

— Vaikiną galima pavadinti karine kontrabanda [1],— atsakė oldermenas ramiausiu veidu.— Ramioje rinkoje už tokią prekę galima gauti aukštesnę kainą, negu suirutės metu. Žodžiu, kapitone Kornelijau Ladlou, tas misteris Bangpūtys kovoje tuščia vieta.

— Ar šitas didvyriškumo pavyzdys ras pasekėjų, ar vis dėlto aš galiu tikėtis oldermeno van Beveruto pagalbos? Jis laikomas ištikimu piliečiu.

— Žinoma, kai reikia šaukti per miesto iškilmes: „Dieve, saugok karalienę!", jūs nerasite ištikimesnio bei labiau atsidavusio karalienei piliečio už mane. Toks linkėjimas — ne taip jau brangus užmokestis už tai, kad jos laivynas ir armija mus gina, ir aš linkiu iš visos širdies jai ir jums sėkmės, kaunantis su priešu. Bet aš niekad nesižavėjau, kokiais metodais iš generalinių valstijų [2] buvo atimtos valdos šiame kontinente, misteri Ladlou, ir todėl aš nemoku Stiuartams daugiau, negu privalau pagal įstatymą.

— Kitais žodžiais tariant, jūs ketinate prisidėti prie linksmojo kontrabandininko ir kartu su juo teikti paguodą tai, kuri kuo puikiausiai be tos paramos apsieina.

— Neskubėkite, jaunasis džentelmene. Mes, prekybininkai, visada patikriname savo pajamų knygas prieš sudarydami balansą. Kad ir kokia mano nuomonė apie Stiuartus, aš ją atskleidžiau tik kaip paslaptį ir tikiuosi, kad jūs ją saugosite ir nepaleisite nelyginant monetą, einančią iš rankų į rankas. Didysis monarchas man dar mažiau patinka. Liudvikas lygiai taip pat pešasi su Suvienytomis provincijomis, kaip ir su mūsų maloningąja karaliene, taigi visai nepakenks, jei mes pamokysime vieną jo kreiserių, nes jie labai trukdo prekybai ir per juos žmogus nežinai, kas gresia tavo investuotiems pinigams. Savo laiku aš

---

[1] Prekės, kuriomis karo metu neleidžiama neutralioms šalims aprūpinti kariaujančius kraštus ir kurias jie gali konfiskuoti.

[2] Turima galvoje Olandija.

prisiuosčiau parako, kai, jaunas būdamas, vadovavau ne vienam savanorių žygiui, ir, vardan šaunaus miesto Manheteno garbės, esu pasiruošęs įrodyti, kad dar ne visai užmiršau kariauti.

— Čia vyro kalba, ir, jeigu ją parems atitinkami veiksmai, būtų negražu klausinėti apie jūsų sumetimus. Laivų kautynėse lemia vadas; jei jis duoda gerą pavyzdį ir supranta savo pareigas, tada jūrininkai nieko nebijo. Išsirinkite sau vietą tarp šių patrankų, ir mes parodysime Liudviko tarnams, kur pipirai dygsta, nesvarbu, ar kaip anglai, ar kaip Septynių Provincijų sąjungininkai.

Mindertas nulipo į škancus, rūpestingai pakabino švarką ant špilio, nusiėmęs peruką, apsirišo galvą skarele ir, susiveržęs diržą, atstojantį jam petnešas, pasisuko į patrankas su tokia mina, kuri būtų visus įtikinusi, kad pabūklų atatrankos jis tikrai nebijo.

Oldermenas van Beverutas buvo įžymus asmuo kolonijose, ir jį žinojo visi, kam tekdavo lankytis tame šauniame mieste. Jis buvo municipaliteto tarybos narys. Todėl jo pasirodymas tarp jūrininkų, kurių daugelis buvo gimę kolonijose, gerai juos nuteikė; vieniems nejučiomis pakėlė ūpą toks padrąsinantis pavyzdys, o kiti kiek liovėsi kalbėję apie gresiantį pavojų, matydami, kaip šaltakraujiškai laikosi žmogus, kuriam buvo daugiau priežasčių rūpintis savo saugumu. Šiaip ar taip, jūrininkai sutiko oldermeną sveikinimo šūksniais, o pastarasis atsakė į juos trumpa, bet drūta kalba. Jis ragino savo bendražygius atlikti pareigą ir įkrėsti prancūzams tiek proto, kad jie visiems laikams išnyktų nuo šių pakrančių; kalbėdamas jis susilaikė nuo įprastų frazių apie karalienę ir tėvynę, manydamas, kad apie tokius dalykus ne jam spręsti.

— Tegul kiekvienam drąsą žadina kitokios mintys, artimiausios jo įpročiams ir įsitikinimams. Tai pats tikriausias ir geriausias būdas atkakliai nusiteikti,— samprotavo šis naujasis Hanibalas[1] ar Scipionas[2].— Aš pats turiu apsčiai tokių priežasčių ir neabejoju, kad kiekvienas ras dėl ko visa širdim pulti į mūšį. Bankrotas ir kreditai! Kas liktų iš geriausios kolonijose prekybinės firmos, jeigu jos galvą kaip belaisvį nugabentų į Brestą ar Lorianą? Tai sužlugdytų viso miesto komerciją. Aš nenoriu įžeidinėti jūsų patriotizmo tokiomis prielaidomis ir tikiu, kad jūs,

[1] Hanibalas — Kartaginos karo vadas, pagarsėjęs valdingumu ir mokėjimu priversti kareivius paklusti.

[2] Scipionas — karvedys, sugriovęs Kartaginą.

kaip ir aš, apsisprendę kautis, iki galo; tai mūsų bendras reikalas, nes komercija priklauso nuo visuomenės gerovės ir klestėjimo.

Baigęs savo prakalbą taip sėkmingai ir patriotiškai, garbingasis miestelėnas garsiai kostelėjo ir nutilo, įsitikinęs visuotiniu jūrininkų pritarimu. Gal Mindertas savo kalboje kiek per daug skyrė dėmesio asmeniškiems interesams, bet tegul skaitytojas nepamiršta, kad tik dėka atskirų individų klesti pasaulio prekyba.

Jūrininkai klausėsi oldermeno su didžiausiu pasigėrėjimu; nors ir nieko nesupratę iš jo kalbos, jie manė, kad oldermenas nuostabiai gerai išreiškia jų pačių mintis, nes kartais nesuprantami dalykai itin žavi žmones.

— Prieš jus priešas, o jūs mokate savo darbą! — pasigirdo aiškus Ladlou balsas. Jis, vaikščiodamas tarp jūrininkų, kalbėjo tuo tvirtu, ramiu tonu, kuris, gresiant pavojui, pasiekia žmogaus širdį.— Neslėpsiu, kad žmonių mes turime mažiau, negu aš pageidaučiau, bet juo didesnė įtampa, tuo daugiau tikram jūrininkui atsiranda jėgų. Mūsų vėliava vinimis neprikalta prie stiebo. Kai aš žūsiu, jūs galėsite, jei norėsite, ją nuleisti, bet kol aš, vyrai, gyvas, ji plevėsuos! Dabar, išreikšdami savo nuotaiką, sušukime „valio!“, o paskui teprabyla mūsų patrankos.

Vyrai iš visos širdies sušuko „valio“. Triselis užtikrino jauną, pašaipų nerūpestingą gardemariną, kuris net tokiu momentu mėgavosi visuotiniu pakilimu, kad retai jūroje galima išgirsti tokią šaunią kaip kapitono kalbą —„aiškią ir džentelmenišką“.

XXX

Valdove! Pareiga ši nelengva tikrai,
Bet jeigu toks troškimas tavo,
Imuosi jos mielai
Ir drąsiai pasitikt žengiu pavojų.

Šekspyras, „Viskas gerai, kas gerai baigiasi“

Taip nelaiku pasirodęs laivas, kai anglų kreiserio įgula buvo žymiai sumažėjusi ir jo saugumui grėsė pavojus, plaukiojo tarp Karibų jūros salų, ieškodamas nuotykių — maždaug tokių, koks dabar jam ir pasitaikė.

Laivas vadinosi „Gražuolė Fontanž", o jo kapitonas, dvidešimt dvejų metų jaunuolis, jau buvo pagarsėjęs Marė salonuose ir už Riu Bas de Ramnaro sienų kaip vienas linksmiausių ir maloniausių tų vietų lankytojų, didžiausias pramuštgalvis ir nenuilstamas nuotykių ieškotojas. Kilmė ir įtaka Versalyje parūpino jaunam kavalieriui Diumonui de la Rošforui kapitono vietą laive, nors nei pagal savo patirtį, nei pagal nuopelnus jis negalėjo į ją pretenduoti. Jo motinai, karaliaus dvaro gražuolės artimai giminaitei, buvo rekomenduotos jūrų maudynės, kaip priemonė išvengti galimų pasekmių po pasiutusio kambarinio šuniuko įkandimo.

Gyvendama prie jūros, ji kasdieną rašydavo ilgiausius laiškus savo draugams, o tų supratimas apie jos naują aplinką bei vandens stichiją ribojosi karpiais knibždančiomis kūdromis bei tvenkiniais; tik kartais jiems pasitaikydavo proga žvilgterėti į drumstus Senos vandenis. Tada ji ir nusprendė savo jauniausiąjį sūnų pašvęsti Neptūnui. Kai atėjo metas, ištikima savo sentimentaliems svaičiojimams, ji pasistengė, kad jaunasis kavalierius būtų priimtas į laivyną ir per trumpą laiką, reguliariai gaudamas neužtarnautus paaukštinimus, taptų mūsų jau minėtos korvetės[1] kapitonu ir būtų pasiųstas į Vest Indiją žygiais iškovoti šlovę sau ir tėvynei.

Kavalierius Diumonas de la Rošforas buvo narsus, bet tai nebuvo šaltakraujiško valingo jūrininko drąsa. Jis buvo gyvas, linksmas, nerūpestingas, triukšmingas, trokštąs gyvenimo džiaugsmų jaunuolis. Visa bėda, kad per savo džentelmenišką išdidumą jis įsikalė į galvą, kad niekinga domėtis laivo mechanizmu, o techninės žinios dabar būtų labai pravertusios „Fontanž" kapitonui. Kavalierius žavingai šoko, puikiai mokėjo priiminėti svečius savo laive, ir per jį žuvo vienas geriausių jūrininkų. Pastarajam atsitiktinai nukritus už borto, jaunasis kapitonas šoko gelbėti jo, nemokėdamas plaukti. Toks pasikarščiavimas kainavo nelaimingam jūrininkui gyvybę, nes visi puolė gelbėti kapitoną. Jis gražiai rašė sonetus, buvo susipažinęs su naująja filosofija, kurios pirmieji spinduliai buvo jau apšvietę pasaulį, tačiau laivo takelažas ir matematiški apskaičiavimai jaunajam kapitonui buvo tamsus labirintas.

Ekipažo laimė, kad „Gražuolėje Fontanž" tarnavo žemesnio laipsnio karininkas, kilęs iš Bulonės, pakankamai nutuokiantis

---

[1] Korvetė — senoviškas trijų stiebų burinis karo laivas.

apie jūreivystę ir mokantis vesti laivą reikiamu kursu bei reguliuoti bures. Pats laivas buvo gerai ir dailiai pastatytas, su lengvu takelažu ir garsėjo savo greitumu. Jam buvo galima prikišti tik vieną trūkumą, bendrą ir laivui, ir kapitonui: abiem trūko tvirtumo, kad galėtų atsispirti audringos stichijos netikėtumams ir pavojams, su kuriais jiems buvo lemta susidurti.

Dabar abu laivus skyrė mylios atstumas. Pūtė pastovus ir pakankamai stiprus vėjas, tad abi pusės galėjo laisvai atlikti visus manevrus, būtinus per jūros kautynes, o pati jūra gana ramiai bangavo, ir buvo nesunku tvirtai ir tiksliai valdyti laivą. „Gražuolė Fontanž“ plaukė į rytus, jai vėjas buvo palankesnis, ir visas jos rangautas buvo lengvai pakrypęs į priešo pusę. „Koketė“ plaukė kitu halsu, pakrypusi nuo prancūzų į priešingą šoną. Abiejuose laivuose buvo nuleistos visos burės, išskyrus marselius, bizanius ir kliverius, tačiau viršutinės prancūzų burės plakėsi vėjyje, nelyginant kokios fantastiškos drapiruotės klostės. Nei viename, nei kitame laive nebuvo galima aiškiai įžiūrėti žmonių, bet tamsūs taškai stiebuose bylojo, kad jūrininkai pasiruošę atlikti savo pareigą artėjančios kovos pavojingame sūkuryje. Kartą kitą „Gražuolė Fontanž“ atsigręžė tiesiai į priešą, bet paskui, vėl pasisukusi į vėją, didingai graži, nuplaukė senu kursu. Netoli buvo akimirka, kai laivai turėjo tiek suartėti, kad galėtų patrankų sviediniais pasveikinti vienas kitą. Ladlou, įdėmiai sekęs kiekvieną priešo judesį bei vėją, nuėjo į jutą ir paskutinį kartą per žiūroną apžvelgė horizontą, nes kreiserį tuoj turėjo apgaubti parako dūmai. Baisiausiai nustebęs, iš pavėjinės puses jis pamatė kylant burių piramidę. Burės buvo aiškiai matyti plika akimi ir anksčiau liko nepastebėtos vien dėl to, kad visi paskubomis ruošėsi mūšiui. Pasišaukęs šturmaną, Ladlou paklausė jo nuomonės apie antrą svetimą laivą. Bet ir Triselis prisipažino net savo prityrusia akim daugiau nieko nematąs, tik tiek, kad laivas plaukia pavėjui, pakėlęs visas bures. Geriau įsižiūrėjęs, šturmanas išdrįso pridurti, kad nepažįstamo laivo burių simetrija panaši į kreiserio, bet kokio dydžio, kol kas buvo sunku pasakyti.

— Gal čia matyt kokio lengvo laivo marseliai ir bramseliai, o gal tai ir sunkesnio laivo viršutinės burės. Ei kapitone Ladlou! Prancūzas jį irgi pastebėjo, nes korvetė pakėlė signalą!

— Sekite pro žiūroną! Jeigu nepažįstamasis atsakys, mums belieka pasikliauti tik kreiserio greitumu.

Vėl jie įsmeigė susirūpinusias akis į tolimo laivo stiebus, bet vėjas trukdė įžiūrėti, ar ji signalizuojasi su korvete. Pasirodo, ir korvetė nežinojo, koks tai laivas, ir, sprendžiant iš kai kurių jos manevrų, net ketino keisti kursą. Bet dabar jau buvo vėlu dvejoti. Abu laivai skriejo tiesiog vienas į kitą, genami pastovaus vėjo.

— Vyrai, pasiruošti! — sušuko Ladlou tyliu, bet tvirtu balsu. Pats likęs stovėti aukštesnėje vietoje — jute, mostelėjo šturmanui grįžti į denį.— Šaukit, tik priešui atidengus ugnį!

Visi apmirė, laukdami šūvio. Du grakštūs laivai be perstojo plaukė vienas į kitą, ir dabar jau buvo galima susišaukti su priešininku. „Koketėje" buvo tokia mirtina tyla, kad denyje visi girdėjo, kaip į kreiserio pirmgalį ritmiškai plakėsi bangos, tarsi kokia didžiulė pabaisa giliai kvėpavo, ruošdamasi nepaprastam žygiui. Užtat iš korvetės buvo girdėti garsūs, triukšmingi šūkaliojimai. Kai abu laivai plūduriavo vienas prieš kitą traversu, per ruporą pasigirdo jauno Diumono įsakymas atidengti ugnį. Ladlou nusišypsojo su jūrininko panieka. Pakėlęs savo ruporą, jis ramiai mostelėjo įdėmiai ir įsitempusiai įgulai. Visos patrankos kaip viena sugriaudė, tarsi pagal paties laivo valią. Beveik tą pačią akimirką pasigirdo atsakymas iš korvetės, ir abu priešininkai nučiaužė į skirtingas puses.

Vėjas atnešė jų pačių dūmus atgal į kreiserį; jie kurį laiką plaikstėsi denyje, paskiau sūkuriais ėmė rangytis apie bures ir nuplaukė pavėjui, genami sprogimo bangos. Pro mūšio triukšmą visi girdėjo sviedinio švilpesį ir stiebų traškėjimą. Metęs žvilgsnį į priešo laivą, plaukiantį ankstyvesniu kursu, Ladlou persisvėrė iš juto ir susirūpinęs ėmė žvalgytis aukštyn į burių įrengimus.

— Kas atsitiko, sere? — jis paklausė Triselio, kai jo pernelyg rimtas veidas išniro iš dūmų.— Kokia burė taip stipriai plazdena?

— Nieko baisaus, sere, nieko baisaus... ei jūs, mikliai į fokstiebį, padėkite sutvarkyti rėjas! Tai liurbiai, velkasi it sraigės, menuetą šokdamos! Sviedinys kliudė viršutinį fokmarselį iš pavėjinės pusės, sere, bet mes greit vėl ištiesime savo sparnelius. Veržkite tvirčiau, kaip statinę lankais, o... taip!

Dūmams išsisklaidžius, kapitono žvilgsnis perbėgo laivu. Trejetas ar ketvertas jūrininkų, pagavę ore besiplakančią burę, sėdėdami ant fokrėjos, rišo ją prie nokų. Kitose burėse žiojėjo

kelios kiaurymės, ir šen bei ten maskatavo virvagaliai, matyt, sviedinio kliudyti. Kapitonas viršuje nepastebėjo daug rimtų nuostolių.

Denyje buvo kitas vaizdas. Menkas būrelis jūrininkų skubiai užtaisinėjo patrankas su tokia jėgų įtampa, kokia įmanoma tik pavojaus akivaizdoje. Oldermenas, tur būt, niekad nebuvo taip atsidėjęs savo buhalterijos knygoms, kaip dabar kanonieriaus pareigoms, o jaunuoliai, įpareigoti vadovauti baterijoms, mielai su juo dalinosi savo žiniomis ir patirtimi. Triselis stovėjo prie špilio ir, ramiai įsakinėdamas, buvo taip įsigilinęs į jūrininkų darbą viršuje, kad daugiau nieko nematė. Kapitonui suspaudė širdį, kai jis pamatė netoliese ant denio kraują — čia pat gulėjo užmuštas jūrininkas. Sutriuškintos storos denio grindys rodė, kur prašvilpė pragaištingas sviedinys.

Sukandęs dantis, „Koketės" kapitonas dar labiau palinko į priekį, norėdamas pamatyti vairininką. Žvalus jūrininkas tvirtai stovėjo, įsmeigęs akis į priekines bures, nelyginant kompaso strėlė į šiaurės polių.

Per minutę apžvelgęs laivą, Ladlou pastebėjo visas permainas, per tą laiką neišleisdamas iš akių ir „Fontanž". O pastaroji jau darė overštago posūkį. Teko ir „Koketei" atitinkamai laviruoti.

Vos tik Ladlou davė įsakymą, „Koketė", tarsi pamačiusi pavojų, spruko nuo priešo išilginio apšaudymo, ir kai korvetė vėl pasiruošė atidengti ugnį, kreiseris jau galėjo atsakyti tuo pačiu. Laivai vėl prisiartino vienas prie kito traversu, ir antrą kartą driokstelėjo jų patrankų ugnis.

Pro dūmus Ladlou pamatė, kaip sunki korvetės rėja ėmė svyruoti prieš vėją, o grotmarselis plaktis į stiebą. Ką tik šovinio nukirstu bakštagu kapitonas nusileido nuo juto į škancus ir atsistojo šalia šturmano.

— Sukit visas rėjas! — prašneko jis greitai, bet dar tyliai ir aiškiai.— Prieš vėją, sere, sukit laivą stačiai prieš vėją! — Iš tvirto, ryžtingo vairininko posūkio ir iš to, kaip greitai „Koketė" dar liepsnojančiomis burėmis pasisuko į vėją, buvo matyti jos įgulos vikrumas. Už akimirkos didžiuliai dūmų kamuoliai, supę abu laivus, susijungė į vieną baltą grėsmingą debesį, kuris, pralenkęs sviedinius, greitai skriejo virš vandens, o paskui pakilęs grakščiai nuplaukė pavėjui.

Jaunasis „Koketės" kapitonas skubiai apėjo baterijas, tarė

jūrininkams keletą padrąsinančių žodžių ir vėl stojo į savo vietą jute. Dėka korvetės nejudrumo ir Ladlou pastangų „Koketės“ padėtis dabar pasidarė pranašesnė už „Fontanž“. Pastarosios neryžtingumas jau atkreipė Ladlou dėmesį, nes jo profesionali orientacija buvo tarsi įgimta.

Kavalierius Diumonas mėgdavo laisvalaikiais pavartyti savo tėvynės laivyno istorijas ir ten ne kartą aptiko, jog tas ar kitas kapitonas buvo labai liaupsinami už tai, kad, susitikę akis į akį su priešo laivu, surifuodavo marselius. Nesuvokdamas skirtumo tarp laivų, kovojančių rikiuotėje ir pavieniui, kavalierius pasiryžo nenusileisti kitiems. Tuo metu, kai Ladlou, stovėdamas jute, įdėmiai sekė kiekvieną kreiserio ir korvetės judesį, tik žvilgsniu ir rankos mostu nurodydamas budriam Triseliui, kas reikia daryti, korvetėje vyko karšta diskusija tarp jūrininko iš Bulonės ir linksmojo salonų numylėtinio. Pirmasis įrodinėjo, kad jokios naudos jiems neduosiąs kapitono sumanytas manevras, kuriuo pastarasis norėjo parodyti savo ir taip neabejotiną drąsą.

Laikas, kurį jie besiginčydami sugaišo, buvo lemiamas kreiseriui. Narsiai laikydamasis savo kurso, jis jau tiek nuplaukė, kad jo nebegalėjo pasiekti priešo patrankos, ir dar bulonietis nebuvo įrodęs savo viršininkui jo klaidos, kai kreiseris perėjo į kitą halsą ir, sukdamasis prieš vėją, perkirto korvetės kilvaterį. Tik tada prancūzai, gerokai pavėlavę, ištiesė savo marselį, bet, kol korvetė didino greitį, ant jos denio jau metė šešėlį priešo burės. Tuo metu „Koketė“ galėjo išnaudoti vėją. Šią lemtingą akimirką priešo sviedinys beveik pusiau perskėlė britų kreiserio fokstiebį ir marselį. Vairas nebepavaldė kreiserio, rėjos susipainiojo su lynais, ir abu laivai susidūrė.

Ir vis tik „Koketės“ padėtis buvo pranašesnė. Tai supratęs iš vieno žvilgsnio, Ladlou, norėdamas užtikrinti savo poziciją, metė abordažinius kablius. Kai abu laivai taip tvirtai susirakino, jaunasis Diumonas pasijuto išgelbėtas iš keblios padėties. Matydamas, kad jo patrankos tyli, priešo kartečės [1] salvėms nusėjus korvetės denį, kavalierius įsakė jūrininkams pulti. Bet Ladlou su savo silpna įgula nesiryžo rizikuoti kautis vyras prieš vyrą, nežinodamas, kuo gali tokios kautynės baigtis.

---

[1] Kartečė — patrankų sviedinys su daugybe kulkų, kurios, šoviniui sprogstant, išlekia drauge.

Laivai buvo susikibę tik ties viena vieta, kurią kreiseryje saugojo muškietų eilė. Todėl pasirodžius narsiajam prancūzų kapitonui prie savo laivo borto, lydimam jūrininkų būrio, mirtį nešanti salvė pakirto visus iki vieno, išskyrus jaunąjį Diumoną. Akimirką jo akys kaip paklaikusios sužaižaravo, bet, genamas nenumaldomo polėkio, prancūzas šoko į priekį. Jis be sąmonės krito ant priešo denio.

Ladlou sekė puolimą su tokiu šaltakraujiškumu, kurio nepajėgė sutrikdyti nei asmeninio atsakingumo jausmas, nei triukšmas, nei žaibiška siaubingų įvykių eiga.

— Dabar atėjo laikas mūsų vyrams pulti! — sušuko jis, mostelėjęs ranka Triseliui nulipti nuo trapo ir duoti jam kelią.

Senas šturmanas sulaikė kapitono ranką ir parodė į pavėjinę pusę.

— Nėra jokių abejonių — burių sukirpimas, aukšti stiebai rodo, kad atplaukia kitas prancūzas!

Metęs vieną žvilgsnį, Ladlou įsitikino, kad šturmano tiesa, metęs kitą, nusprendė ką daryti.

— Atkabinti pirmutinį kablį! Nukirsti jį! — šaukė kapitonas per ruporą valdingu balsu, aiškiai girdimu kovos triukšme.

Atpalaiduota „Koketė“ pasidavė priešo, kurio burės buvo stipriai vėjo ištemptos, spaudimui, ir netrukus kreiserio komanda jau galėjo savo fokstiebio rėjas pasukti atgal ir pakreipti laivą į priešingą pusę. Atkabinusi paskutinį abordažinį kablį, „Koketė“ paleido kartečės salvę į korvetės laivagalį, ir abu laivai išsiskyrė.

Įtampa, vyravusi visų šių įvykių metu „Koketėje“, kurį laiką dar neatlyžo. Bematant burės buvo sutvarkytos, kreiseris vėl klausė vairo, ir, praslinkus penkioms minutėms po laivų išsiskyrimo, „Koketėje“ visi buvo užsiėmę savo įprastu darbu.

Smaikštūs jūrininkai, sėdėdami ant rėjų, kabino naujas bures, plačiomis klostėmis plevėsuojančias pavėjui. Nutrūkę lynai buvo sudurstyti ar pakeisti naujais, rangautas stropiai patikrintas, žodžiu, viskas kuo rūpestingiausiai apžiūrėta ir padaryta, kad būtų atstatyta laivo tvarka ir pajėgumas. Atremontavus sužalotas rangauto dalis, siurbliams pradėjus dirbti, kreiseris plaukė taip tvirtai, tarsi nė nebūtų tik ką susišaudęs.

Užtat „Gražuolėje Fontanž“ buvo netvarka ir sumišimas, būdingas kiekvienam nugalėtam laivui. Jos sudraskytos burės netvarkingai draikėsi pavėjui, daugelis svarbių lynų palaidi plakėsi

į stiebus, o pats laivas, kaip po didžiausios katastrofos, bejėgiškai plūduriavo pavėjui. Kurį laiką korvetei, matyt, niekas nevadovavo, tik kai kreiseris, naudodamasis palankiu vėju, buvo nuplaukęs gana toli, prancūzai nerangiai ėmėsi tvarkyti laivą; buvo matyti, kaip jie kėlė aukščiausią ir patį svarbiausią savo stiebą, bet tas pasvyravęs virto su visomis burėmis į jūrą.

Nors kreiserio komanda buvo maža, pergalė būtų buvusi jos rankose, jei ne svetimasis laivas, privertęs Ladlou palikti priešininką. Virš kreiserio pakibo rimtas pavojus, ir dabar kapitonas galėjo tik vyriškai apgailestauti, kad dingo tokia palanki proga pribaigti priešą. O dėl nepažįstamo laivo daugiau nebuvo jokių abejonių. Iš aukštų, į viršų žymiai siaurėjančių burių, išlakių smailų stiebų, trumpų rėjų, jau aiškiai matomo korpuso kiekvienas „Koketės" jūrininkas būtų lygiai taip atspėjęs, kokios tai tautybės laivas, kaip sausumos gyventojai pažįsta vienas kitą pagal veido bruožus ar drabužius. O jeigu kas, tarkim, ir abejojo, tai tas abejones greitai išsklaidė nepažįstamojo signalai, kuriais jis pasikeitė su nukentėjusia korvete.

Dabar Ladlou reikėjo griežtai nuspręsti, ką daryti. Vėjas dar pūtė pietų link, bet jau žymiai silpniau, ir buvo aišku, kad iki vakaro jis visai nutils.

Iki kranto buvo kelios mylios, o horizonte buvo tik du prancūzų kreiseriai. Nusileidęs į škancus, kapitonas priėjo prie šturmano. Triselis sėdėjo kėdėje, o gydytojas rišo jam gilią žaizdą ant kojos. Kapitonas nuoširdžiai paspaudė drąsiam veteranui ranką, dėkodamas už paramą tokią sunkią minutę.

— Dieve padėk jums, kapitone Ladlou,— atsiliepė jūrininkas ir sumišęs persibraukė ranka vėjo nugairintą kaktą.— Tik mūšyje ir galima išbandyti laivą bei draugus, ir, garbė dievui, karalienės Onos šiandien mes neapvylėme. Kiek pastebėjau, niekas iš mūsų nepamiršo savo pareigos, o tai nemažas dalykas, kai su puse įgulos susitinki sau lygų priešą. Mūsų kreiseris šaunuolis. Tiesa, aš pradėjau nuogąstauti, kai pamačiau plyštant mūsų naują grotmarselį tarsi muslino atraižėlę siuvėjos rankose, šito nenuslėpsi. Ei misteri Strakale, pabėgėkite į laivo pirmgalį ir liepkite takelažo vyrams timptelėti štai tuos riftalius, tik tegul žiūri, kad tiek pat trūkteltų ir vantus!.. Miklus vaikinas, kapitone Ladlou, tik dar nesusitupėjęs, žalias, gal kiek ir įžūlokas, o kai jūreivystės paslaptys jam pamažu atsiskleis, jis bus visai neblogas karininkas.

— Taip, jis daug žadantis jaunuolis. Aš atėjau jūsų patarimo, mano senasis drauge. Ką toliau darysime? Abejonių nėra, kad laivas, plaukiąs paskui mus,— irgi prancūzų ir, be to, fregata [1].

— Dėl šito nėra ko abejoti, kaip ir dėl to, kad paukštis, čiumpantis mailių ir paleidžiantis stambesnes žuvis — jūrų vanagas. Aišku, mes galėtume, pakėlę visas bures, mauti į okeaną, bet bijau, kad trijose vietose įskilęs fokstiebis neatlaikys visų burių, kurių mums prireiktų.

— O ką jūs manote apie vėją? — paklausė Ladlou, tarsi dvejodamas, nors buvo visai tikras, tik nenorėjo iš karto jaudinti sužeisto draugo.— Jeigu jis dar laikytųsi, mes galėtume aplenkti Montauką ir susigrąžinti savo žmones; bet, tarkim, jis nutils, ar negrės mums tada pavojus, kai fregata prisiartins per šūvio atstumą? Juk mes neturime valčių, jei tektų nuo jos bėgti.

— Šioje pakrantėje gilumas matuojamas reguliariai,— kiek pagalvojęs prašneko šturmanas.— Jei jau teikėtės klausti mano patarimo, kapitone Ladlou, štai kokia mano nuomonė: kol laikosi vėjas, mes turime išplaukti į kuo seklesnę vietą. Ten, man rodos, mes būsime saugūs nuo perdaug artimos kaimynystės su tuo dičkiu. O korvetė, mano manymu, dabar kaip sočiai papietavęs žmogus — nebenurytų nė kąsnelio.

Ladlou pritarė savo pavaldinio nuomonei, nes ji pilnai sutapo su jo paties sprendimu. Dar kartą pagyręs šturmaną už šaltakraujiškumą ir sumanumą, Ladlou ėmė įsakinėti. „Koketės" vairas pasisuko prieš vėją, rėjos buvo pakreiptos reikiama kryptimi, ir kreiseris ėmė plaukti fordevindu. Brizui silpstant, po dviejų valandų tokio plaukimo lotas parodė, kad laivo kylis jau bemaž siekia dugną ir plaukti toliau, kur jūra čia patvinsta, čia nuslūgsta, neišmintinga. Veikiai vėjas visai nutilo, ir jaunasis kapitonas įsakė nuleisti inkarą.

Kreiserio pavyzdžiu pasekė ir priešiški laivai. Jie sustojo, ir iki sutemų buvo matyti, kaip nuo vieno prie kito plaukiojo valtys. Kai saulė nusileido už horizonto, jų neaiškūs siluetai, dūluoją už kokių trijų mylių, vis labiau blėso, kol galop nakties tamsa apgaubė jūrą ir žemę.

---

[1] F r e g a t a — tristiebis, pats greičiausias karo laivas, didesnis už korvetę.

XXXI

Na, kokias atnešei naujienas?

Šekspyras, „Otelas"

Už trijų valandų kariškame kreiseryje nutilo visi balsai. Baigėsi sužalotų laivo dalių taisymas, dauguma gyvųjų, kaip ir mirusieji, tyliai ilsėjosi. Tačiau išvargę jūrininkai nepamiršo atsargumo, ir, nors didesnioji įgulos dalis miegojo, kelios poros akių buvo plačiai atvertos ir budriai dairėsi aplink. Šen bei ten žingsniavo deniu mieguistas jūrininkas ar vienišas jaunas karininkas ir kovojo su snauduliu, tyliai kažką niūniuodamas. Kiti kietai miegojo tarp patrankų, nenusiėmę nuo diržų pistoletų, su kardais prie šonų. Vienas buvo išsitiesęs škancuose, padėjęs galvą ant parako dėžės. Per neramų miegą jis giliai kvėpavo, matyt, jo galingo kūno nuovargis rungėsi su skausmu. Taip ilsėjosi sužeistas, karščiuojąs šturmanas, ten prigulęs bent valandėlę nusnausti, nes jis turėjo atsigauti. Netoliese ant ištuštintos ginklų dėžės gulėjo kita, tačiau visai nejudanti žmogaus figūra sukryžiuotomis rankomis ant krūtinės ir veidu, atgręžtu į liūdnas žvaigždes. Ten ilsėjosi jaunojo Diumono kūnas. Jį buvo nuspręsta palaidoti pašventintoje žemėje, kai kreiseris grįš į uostą. Ladlou, taurus ir garbingas priešas, pats pridengė neprityrusio, bet drąsaus jaunojo prancūzo palaikus angliška vėliava.

Pačiame kreiserio laivagalyje buvo susirinkusi maža grupelė žmonių, dar neatvėsusių nuo kautynių pergyvenimų. Pasibaigus dienos darbams, Ladlou atlydėjo čia Alidą ir jos bendrakeleivius, kad jie galėtų pakvėpuoti grynu oru. Negrė kiūtojo šalia savo jaunosios ponios; pavargęs oldermenas sėdėjo, atsirėmęs nugara į bizanstiebį; šnarpštimas rodė, kad miegas jį nugalėjo. Ladlou pasitempęs stovėjo irgi čia pat ir atidžiai dalyvavo savo svečių pokalbyje, kartkartėmis mesdamas įdėmų žvilgsnį į aplinką ir nutilusią jūrą. Alida ir Bangpūtys sėdėjo šalia vienas kito ant kėdžių. Grupelė kalbėjosi tyliai. Liūdnas ir virpąs gražuolės Barberi balsas liudijo, kaip paveikė jos stiprią ir drąsią prigimtį dienos įvykiai.

— Jūsų audringoje profesijoje susiplaka siaubas su grožiu, didingumas persipina su menkyste! — tęsė pokalbį Alida, matyt, atsakydama į jaunojo jūrininko pastabą.— Tyki jūra... duslus

bangų ošimas pakrantėje... švelnūs dangaus skliautai virš mūsų, visa tai gali sužavėti net merginą, jeigu ausyse dar neskambėtų mūšio trenksmas ir šūkavimai. Tai sakote, kad prancūzų kapitonas buvo visai jaunas?

— Iš pažiūros dar berniukas, be abejo, gavęs kapitono laipsnį tik savo kilmės ir ryšių dėka. Mes atspėjom jį esant kapitoną tik iš aprangos, na ir iš jo pastangų atitaisyti savo klaidą...

— Jis tikriausiai turi motiną, Ladlou! Seserų... žmoną... ar... Alida nutilo — iš mergiško drovumo ji nedrįso balsu pasakyti apie tuos ryšius, kurie jai dabar buvo galvoje.

— Taip, jis tikriausiai turėjo brangių žmonių... Tokia žiauri yra jūrininko dalia...

— Tokia pat dalia ir tų, kuriems rūpi jų likimas,— pasigirdo tykus, bet išraiškingas Bangpūčio balsas.

Po šių žodžių sekė iškalbinga tyla. Ją nutraukė neaiškus Minderto murmėjimas.

— Dvidešimt bebrų ir trys kiaunės... kaip pagal važtaraštį...

Ladlou šyptelėjo, nors buvo labai užsigalvojęs, ir kaip tik tada pasigirdo nuo miego dar kimesnis, negu paprastai, prislopintas Triselio riksmas:

— Ei, prie stabdžių! Prancūzas vėl mus supa!

— Pranašingi žodžiai! — pasigirdo kažkieno garsus balsas kiek toliau nuo grupės.

Ladlou atsisuko greitai nelyginant vėjarodis ir tamsoje atpažino ramiai jute stovinčią liekną vyrišką Jūrų Skrajūno figūrą.

— Šaukti visus...

— Nieko nešaukti! — nutraukė Rumpelis kapitono įsakymą, automatiškai išsprūdusį iš Ladlou lūpų.— Tegul tavo laive būna kapų tyla, bet tegul kiekviena sąspara tylomis ruošiasi kovai ir budi! Labai gerai, kapitone Ladlou, kad jūs budite, bet man teko matyti ir budresnių sargybinių už jūsiškius.

— Iš kur jūs, drąsuoli, atsiradote? Koks beprotiškas sumanymas vėl jus atvedė į mano laivą?

— Aš atvykau iš savo buveinės, esančios jūroje, ir šį kartą — jūsų perspėti!

— Iš jūros?! — paklausė Ladlou, žvelgdamas į tamsą, kurioje nieko nebuvo matyti.— Dabar ne laikas juokauti ir būtų labai gerai, kad jūs liautumėtės mulkinti žmones, ir be to turinčius nemaža rūpesčių.

— Iš tiesų, dabar ne laikas juokauti, o apie jūsų rūpesčius, dargi jums gresiančius pavojus, kaip tik ir noriu pakalbėti. Aš

jums viską paaiškinsiu, tačiau su viena sąlyga. Jūsų rankose yra mūsų žalsvosios valdovės pavaldinys; tik už jo laisvę aš atidengsiu savo paslaptį.

— Paskutiniuoju metu man kai kas paaiškėjo,— atsakė Ladlou, žvilgterėjęs į susigūžusį Bangpūtį.— Ši mano pergalė nieko neverta, nebent jūs atėjote į jo vietą.

— Ne, aš atėjau kitais tikslais, ir čia esantis žmogus žino, kad aš nejuokauju, kai reikia tvarkyti skubius reikalus. Tegul mus palieka vienus, kad aš galėčiau atvirai kalbėti.

Ladlou svyravo — jis vis dar negalėjo atsikvošėti, taip jį nustebino staigus nuožmiojo kontrabandininko pasirodymas kreiseryje. Bet Alida ir Bangpūtys pakilo, matyt, labiau pasitikėdami svečiu, ir, prisižadinę negrę, nulipo laipteliais ir nuėjo į kajutę. Ladlou, pasilikęs su Rumpeliu, pareikalavo viską paaiškinti.

— Tuojau sužinosite svarbų dalyką, nes nėra kada gaišti ir reikia veikti su jūrininko rūpestingumu ir šaltakraujiškumu,— atsakė kontrabandininkas.— Jūs gerai pamokėte, kapitone Ladlou, tą Liudviko korvetę, ir jūsų kreiseris puikiai laviravo. Ar daug jūsų žmonių nukentėjo, ar dar pakaks jums jėgų taip garbingai, kaip šį rytą kovojote, apsiginti?

— Apie tokius dalykus nekalbama, o ypač su žmogumi, kuris gali būti apgavikas ir dargi... šnipas!

— Kapitone Ladlou! Kuo remdamasis, jūs mane taip įtarinėjate?

— Jūs esate už įstatymo ribų. Visai neseniai aš persekiojau jūsų laivą ir jus.

— Deja, tai tiesa,— pratarė Jūrų Skrajūnas, nuslopindamas savo staiga prasiveržusį išdidumą ir pasipiktinimą.— Taip, aš esu persekiojamas, mane gaudo, aš kontrabandininkas, aš už įstatymo ribų, tačiau aš vis tiek žmogus! Matote tą neaiškų ruožą, kuris juosia jūrą šiaurėje?

— Aišku, kad ten žemė.

— Taip, žemė, mano gimtoji žemė! Ten, toje siauroje ilgoje saloje, aš praleidau savo vaikystę, savo, tur būt, laimingiausias dienas.

— Būčiau aš tai anksčiau žinojęs, būtume nuosekliai apieškoję ten esančias įlankas ir užutekius.

— Tikriausiai jūsų triūsas nebūtų nuėjęs veltui. Patrankos sviedinys lengvai pasiektų tą vietą, kur dabar stovi, nuleidusi tik vieną inkarą, mano brigantina.

— Negali būti! Nebent jūs ten prasmukote, nusileidus saulei. Temstant nieko daugiau nebuvo matyti horizonte, kaip tik prancūzų fregata ir korvetė.

— Mes pro čia ir neplaukėme, o kad žalsvosios valdovės laivas stovi ten, galite taip nesvyruodami patikėti, kaip ir drąsaus žmogaus žodžiu. Matote tą vietą, kur baigiasi paplūdimys ir vanduo tarsi skelia salą pusiau? Šios įlankos gilumoje, į kurią galima patekti iš šiaurės, ir yra jaukiai įsitaisiusi „Jūrų burtininkė". Nuo čia iki įlankos nebus ir mylios. Iš ten, nuo tos kalvos rytų pusėje, aš ir stebėjau jūsų kovą, kapitone Ladlou. Nors esu pasmerktas, bet širdies neišmesi už įstatymo ribų. Joje rusena tėvynės meilė, kurios negali nuslopinti ir muitininkų persekiojimai.

— Tada jūs savaip laimingas, sere. Neslėpsiu, esu įsitikinęs, kad net toks prityręs jūrininkas, kaip jūs, turėtų pripažinti, kad „Koketei" buvo gerai vadovaujama.

— Net ir locmano laivas nebūtų buvęs drąsesnis ar vikresnis. Aš žinojau jūsų silpnąją vietą — neturėjote nė vienos valties kreiseryje,— ir, patikėkite man, būčiau atidavęs savo paskutinio reiso pelną, jei būčiau galėjęs būti jūsų kreiseryje su savo ištikimaisiais vyrais!

— Toks atsidavęs savo tėvynei žmogus turėtų susirasti garbingesnę profesiją.

— O tėvynė, kuri uždega tokius jausmus, neturėtų jų slopinti neteisingumu ir prekybinėmis monopolijomis. Bet dabar ne laikas apie tai kalbėti. Šią sunkią valandą aš esu jūsų tėvynainis ir sąjungininkas, o mūsų praeities susidūrimus laikykime grubokais išpuoliais, pasitaikančiais draugų tarpe. Kapitone Ladlou, nakties glūdumoje jūsų tyko pavojus.

— Kuo remdamasis, jūs padarėte tokią išvadą?

— Savo akimis. Aš jau pasisukinėjau tarp prancūzų ir mačiau jų pikta lemiančius pasiruošimus. Aš žinau, kad perspėju drąsų žmogų ir nenoriu sumenkinti pavojaus. Jums prireiks viso jūsų ryžtingumo, visų jūsų žmonių, nes jus užgrius daug skaitlingesnis priešas!

— Teisybė tai ar melas, aš atkreipsiu dėmesį į jūsų perspėjimą.

— Palaukit! — sušuko Jūrų Skrajūnas, ranka sulaikydamas savo pašnekovą.— Tegul, kol galima, žmonės miega. Prieš akis dar valanda laiko, ir poilsis sustiprins įgulos jėgas. Galite pasikliauti jūrininko patirtimi, pusę amžiaus praleidusio vandeny-

nuose ir mačiusio daugybę jaudinančių reginių, pradedant stichijos siautėjimu, baigiant įvairiausiais susirėmimais, kokius tik išgalvoja žmogus žmonėms užmušinėti. Dar valandą jums negresia pavojus. O paskiau, jei būsite nepasiruošę, dieve gelbėk jus ir būk gailestingas tiems, kurių minutės suskaitytos!

— Taip gali kalbėti tik garbingas žmogus,— atsakė Ladlou, sujaudintas kontrabandininko nuoširdumo.— Bet kokiu atveju mes būsime pasiruošę, nors man ir labai neaišku, kaip jūs visa tai sužinojote ir kaip patekote į mano laivą.

— Ir viena, ir kita galiu paaiškinti,— atsakė Jūrų Skrajūnas, mostelėdamas savo pašnekovui prieiti prie borto.

Parodęs vos įžiūrimą mažytį laivelį, plūduriuojantį prie laivagalio trapo, kontrabandininkas tęsė:

— Žmogus, kuris dažnai paslapčia plaukioja į krantą, visad ras kuo ten nusigauti. Šitą kevalą lengva pernešti per siaurą sausumos juostą, kuri skiria įlanką nuo okeano, ir, nors pakrantėje smarkiai dūžta bangos, tvirtam ir vikriam irklininkui nėra sunku išplaukti į atvirą jūrą. Aš buvau prie fregatos nosies, ir štai aš čia. Šiąnakt jūsų sargybiniai ne tokie budrūs, kaip paprastai, bet juk mažą laiviūkštį tamsiais bortais su apmūturiuotais irklais sunku susekti, kai akys merkiasi ir kūnas tarsi švino pripiltas. Na, man laikas eiti... nebent jūs nuspręstumėte, kad būtų išmintingiau išsiųsti iš kreiserio tuos asmenis, kurie lemiamą valandą neatneš laivui jokios naudos.

Ladlou dvejojo. Jo troškimas paslėpti Alidą kovojo su nepasitikėjimu kontrabandininku. Pagalvojęs kapitonas atsakė:

— Jei į jūsų kevalą sės daugiau žmonių, jame bus nepakankamai saugu. Eikite, ir už jūsų ištikimybę tėvynei tebūnie jums šimteriopai atlyginta!

— Sėkmės kovoje! — atsakė Jūrų Skrajūnas, spausdamas kapitonui ranką. Po to jis nerūpestingai ėmė leistis siūbuojančiu virviniu trapu tiesiai į savo laivelį. Ladlou smalsiu, gal kiek nepasitikinčiu, žvilgsniu sekė kontrabandininką.

Kai jis atsisėdo prie irklų, jo beveik nebuvo galima įžiūrėti, o kai laivelis negirdimai nunėrė tolyn, jaunasis kapitonas jau neturėjo noro reikalauti ataskaitos iš tų, kurie nepastebėjo laivelio priplaukiant. Už kelių akimirkų tamsus taškas susiliejo su jūra.

Likęs vienas, jaunasis „Koketės“ kapitonas rimtai susimąstė. Kontrabandininko elgesys, savanoriškas, visai įtikėtinas perspėjimas ir paaiškinimas, kaip viską sužinojo, darė įspūdį, kad

jis sakė teisybę. Panašių ištikimybės tėvynei pavyzdžių tarp jūrininkų, kurių kasdieninė veikla kenkdavo jos gerovei, pasitaiko neretai. Jų nusikaltimai primena aistros ar pagundų apimtų žmonių paklydimus, o toks staigus posūkis į gera visai natūralus žmogaus prigimčiai.

Ladlou nepamiršo kontrabandininko patarimo leisti žmonėms pamiegoti. Kas minutę jaunasis kapitonas žvilgčiojo į laikrodį, bet laikas tarsi sustojo, ir kiekvieną kartą, kišdamas laikrodį į kišenę, jis nuspręsdavo dar palaukti. Pagaliau jis nusileido į škancus ir priėjo prie vienintelės stovinčios figūros. Sargybai vadovavo šešiolikmetis jaunuolis, dar neišėjęs būtino tarnybos stažo, bet kadangi trūko vyresnių karininkų, jam buvo patikėtos šios svarbios ir atsakingos pareigos. Jis stovėjo nejudėdamas, atsišliejęs į špilį, viena ranka parėmęs skruostą. Ladlou stebėjo jį akimirką, po to pakėlė uždegtą žibintą jam prie veido — jaunuolis miegojo. Nežadindamas nusikaltusio, kapitonas padėjo žibintą ir nuėjo toliau. Prie trapo stovėjo jūrininkas su muškieta ant pečių. Ladlou mostelėjo ranka jam prieš pat akis — jos nejučiomis atsimerkė ir vėl užsimerkė, nieko nematydamos. Priešakinėje denio dalyje juodavo žema, kresna, tvirta figūra, į nieką neatsirėmusi, rankas susikišusi į užantį, lėtai dairydamasi į vakarus ir pietus, tarsi apžiūrinėdama okeaną.

Palypėjęs trapu, Ladlou atpažino seną jūrininką, bako seniūną.

— Kokia laimė, pagaliau suradau porą atvirų akių savo laive,— prašneko kapitonas.— Tu vienas iš visos budinčios pamainos nemiegi.

— Aš esu apsukęs Gerosios Vilties iškyšulį penkiasdešimt kartų, sere, tiek praplaukiojusiam jūrininkui retai reikia antro bocmano švilpuko. Jaunimo akys jaunos, o miegas jiems kaip valgis po tokios sunkios dienos.

— Kodėl vis žiūri į tą pusę? Ten gi nieko nematyti, tik rūkas kyla iš jūros.

— Ten prancūzai, sere, argi jūs negirdite?

— Ničnieko negirdžiu,— atsakė Ladlou, įdėmiai pasiklausęs,— tiktai bangos dūžta į krantą.

— Gal man vaidenasi, bet lyg irklas barkštelėjo į bortą, nieko nuostabaus, kad, esant tokiai ramiai jūrai, mausje iškiš nosį pasidairyti, ką mes veikiame... Štai šviesa blykstelėjo, arba aš ne Bobas Stengas!

Ladlou tylėjo. Šviesa tikrai mirguliavo toje pusėje, kur, iš-

metę inkarus, stovėjo priešo laivai. Ji čia pasirodydavo, čia pranykdavo, tarsi kas po denį būtų nešiojęs žibintą. Pagaliau ji lėtai ėmė leistis ir pradingo, tarsi užgesusi vandenyje.

— Kažkoks žioplys su žibintu nusileido į valtį, kapitone Ladlou,— tvirtai tarė senasis jūrininkas, linguodamas galvą, ir ėmė žingsniuoti po baką, patenkintas, kad jo įtarimai visiškai pasitvirtino.

Ladlou susimąstęs, bet ramus grįžo į škancus. Jis praėjo pro savo miegančią įgulą, nieko nežadindamas, netgi dar snaudžiančio gardemarino, ir tylomis įžengė į savo kajutę.

Ten kapitonas užtruko vos keletą minučių. Kai jis vėl pasirodė denyje, atrodė dar ryžtingesnis ir labiau pasitikintis savimi.

— Laikas keisti pamainą, misteri Rifai,— sušnabždėjo kapitonas, arti priėjęs prie miegančio karininko, tačiau neparodydamas, kad žino, kaip jis ėjo savo pareigas.— Laikas baigiasi.

— Taip, taip, sere! Ei jūs, duokit signalą! —prabudo jaunuolis.— Kokia graži ir tyki naktis, sere. Aš kaip tik galvojau apie...

— Namus ir motiną! Jaunystėje visi mes vienodi. Tačiau dabar reikia apie ką kita pagalvoti. Pakvieskite visus karininkus į škancus, sere.

Kai dar mieguistas gardemarinas nužingsniavo vykdyti įsakymo, kapitonas priėjo prie neramiai miegančio Triselio. Nuo piršto prisilietimo šturmanas šoko ant kojų. Pirmiausia senas jūrų vilkas žvilgterėjo į stiebus, paskui į dangų ir tik po to į savo kapitoną.

— Jūsų žaizda, tur būt, uždžiūvo ir per naktį dar labiau ėmė skaudėti,— su užuojauta pasiteiravo Ladlou.

— Sužalotu stiebu negalima taip pasikliauti, kaip nauju, kapitone Ladlou, bet aš ne pėstininkas ir man nereiks žygiuoti, o laive galiu atlikti savo pareigas, nereikalaudamas arklio.

— Džiaugiuosi, mano senasis drauge, kad nenustoji geros nuotaikos, nes prieš mus rimtas uždavinys. Prancūzai sėdo į valtis, ir mes greitai su jais susitiksime akis į akį, jei mano spėjimai teisingi.

— Į valtis! —pakartojo šturmanas.— Mums būtų parankiau kautis su burėmis, pučiant vėjui. Kreiseris greitas ir puikiai valdomas laivas, bet jei susidursime su valtimis, tada visi būsime lygūs.

— Teks susitaikyti su likimu... Štai ir mūsų taryba! Galvos jaunos, bet jų narsumas nedarytų gėdos ir žiloms.

Ladlou priėjo prie nedidelės karininkų grupės, susibūrusios prie špilio. Keliais žodžiais jis paaiškino, kodėl juos pažadino ir čia pakvietė. Kai kapitonas jaunuoliams nusakė, kokia nauja grėsmė pakibo virš kreiserio, ir davė kiekvienam įsakymus, visi išsiskirstė, ir kiekvienas energingai, bet tylomis ėmėsi savo pareigų — ruošėsi būsimai kovai. Jų žingsniai pažadino ir senesniuosius jūrininkus, kurie tuoj pat prisijungė prie karininkų.

Pusvalandis prabėgo kaip akimirka, rengiantis atremti užpuolimą. Pagaliau Ladlou nusprendė, kad kreiseris pasiruošęs. Abiejų pirmagalyje stovinčių patrankų sviediniai buvo pakeisti kartečė ir dvigubais šrapnelio[1] užtaisais. Keletas užtaisytų dažnai anuo metu vartojamų falkonetų[2] buvo taip pastatyta, kad būtų galima apšaudyti visą denį, o prie fokstiebio buvo sukrautos didžiulės ginklų ir šovinių atsargos. Prie patrankų buvo paruošti dagčiai, ir visa įgula išsirikiavo apžiūrai. Per penkias minutes kapitonas spėjo duoti paskutinius nurodymus ir patikrinti, ar visi savo vietose. Po to kreiseryje įsiviešpatavo tokia tyla, kad buvo girdėti tik bangų teliūskavimas į pakrantės smėlį.

Ladlou su šturmanu stovėjo bake. Įtempęs akis ir ausis, kapitonas žvelgė į jūrą, laukdamas pirmų pavojaus ženklų. Vėjo nebuvo, tik retkarčiais nuo kranto pūsteldavo šilto oro gūsiai, tarsi pirmieji nakties brizo pranašai. Nors dangus buvo apsiniaukęs, bet keletas žvaigždžių mirkčiojo pro storus debesų klodus.

— Tur būt, Amerikos niekad negaubė ramesnė naktis,— tyliai tarė susimąstęs Triselis, linguodamas galva.— Aš, kapitone Ladlou, iš tų žmonių, kuriems atrodo, kad laivas nustoja pusės savo vertės, kai stovi nuleidęs inkarą!

— Su tokia neskaitlinga įgula mums bus geriau, kad žmonėms nereikės karstytis po rėjas ir reguliuoti bures. Mes galėsime visas jėgas sutelkti gynimui.

— Panašiai jūs galėtumėte pasakyti vanagui, kad jam geriau būtų peštis su palaužtu sparnu, nes tada nereikės galvoti

[1] Š r a p n e l i s — sprogstamasis artilerijos sviedinys, pripildytas kulkų ir turįs distancinį vamzdelį, su kurio pagalba nustatomas tam tikras sviedinio sprogimo ore tolumas.

[2] F a l k o n e t a s — mažo kalibro senoviška patranka.

apie skraidymą! Laivas yra sutvertas plaukioti, o jūrininkas tam, kad kapitonas išmintingai ir vikriai jam vadovautų. Tik nėra ko dejuoti, vis tiek mes nepakelsime nei inkaro, nei burių. O kokia jūsų nuomonė, kapitone Ladlou, apie pomirtinį gyvenimą ir panašius dalykus, apie kuriuos kartais išgirsti, kai, srovės pagautas, patenki į bažnyčią?

— Tas klausimas platus kaip okeanas, drauguži, ir, ieškodamas į jį atsakymo, gali labiau susipainioti, negu trigonometrijoj. Ar tai ne irklų pliaukšėjimas?

— Ne, tas garsas atėjo nuo kranto. Aš menkas jūrininkas tikėjimo reikaluose. Man kiekvienas naujas įrodymas — kaip seklumа ar rifas: aš tuoj pereinu į kitą halsą ir juos visus aplenkiu, kitaip, ko gero, išeičiau į vyskupus, nustebinęs visą pasaulį. Tamsi naktis, kapitone Ladlou, net nė vienos žvaigždės nebematyti. Negirdėjau, kad kam gyvenime būtų pasisekęs puolimas tokioje tamsoje!

— Tuo blogiau mūsų priešams. Dabar aš tikrai išgirdau irklus girgždant dilėse!

— Ne, tas garsas atėjo nuo sausumos,— ramiai atsakė šturmanas, įsmeigęs akis į dangų.— Pasaulis, kuriame mes gyvename, keistai sutvarkytas, kapitone Ladlou, bet tas, į kurį mes plaukiame, mums dar neaiškesnis. Sako, kad pasauliai plaukioja virš mūsų kaip jūroje laivai; yra žmonių, kurie tiki, kad, palikę šią planetą, mes persikelsime į kitą ir ten būsime vertinami pagal savo nuopelnus žemėje, nelyginant, pasiėmęs tarnybinį pažymėjimą, pereitum dirbti iš vieno laivo į kitą.

— Geras palyginimas,— atsakė kapitonas, persisvėręs per borto turėklus ir klausydamas menkiausio garso, sklindančio iš jūros.— Teisingai, tai buvo delfino šnarpštimas.

— Taip garsiai galėjo šnarpšti ir banginis. Prie tos salos krantų didelė žuvis — ne retenybė, ir jas žeberklais žvejoja drąsūs vyrai, gyveną smėlėtose kalvose į šiaurę nuo čia. Kadaise aš plaukiojau su karininku, kuris žinojo visų dangaus žvaigždžių pavadinimus, ir per naktinius budėjimus aš ištisomis valandomis klausydavausi jo pasakojimų apie jų dydį ir visokias ypatybes. To karininko nuomone, vienas kapitonas valdo pasaulį — ir meteorus, ir kometas, ir planetas.

— Be abejo, jis, tur būt, sakė, ką pats buvo matęs.

— Kažin ar taip, bet mažai kam teko tiek matyti žemės rutulio abiejose ekvatoriaus pusėse, kaip jam. Galima sakyti... matote brūkšnį ten, po žvaigžde, kuri mirksi prie pat vandens!?

— Ar tai ne paukštis?

— Kur ten! Žiūrėkite per dešinįjį bortą! Štai plaukia pasipūtę prancūzai, ir tas, kas iš jų liks gyvas, galės skaičiuoti užmuštuosius ar girtis savo žygdarbiais!

Šturmanas nulipo nuo bako ir apėjo įgulą, jau užmiršęs kitus pasaulius ir galvodamas tik apie kreiserio reikalus. Ladlou liko bake vienas. Per „Koketę“ nuskriejo tylus balsų gaudesys, panašus į kylančio vėjo šiušenimą, paskiau vėl viskas nuščiuvo.

Kreiseris stovėjo priekiu į jūros pusę, laivagaliu — į krantą, kuris buvo už mylios. Taip laivą pasuko didžiulės bangos, be perstojo riedančios į platų salos paplūdymį. Fokstiebis užstojo Ladlou ir taip miglotą jūrą, ir jis nuėjo prie bušprito, kad niekas jam netrukdytų apžiūrėti tamsoje paskendusių tolių. Nepraėjo ir minutė, o priekyje pasirodė eilė vos įžiūrimų taškų, kurie, lėtai artindamiesi prie kreiserio, darėsi vis aiškesni. Pamatęs priešą, Ladlou grįžo į baką ir nusileido pas jūrininkus. Po minutės jis vėl buvo bake ir ėmė žingsniuoti pirmyn ir atgal taip ramiai, tarsi būtų išėjęs pakvėpuoti gaiviu nakties oru.

Už kokio šimto sieksnių miglota valčių linija sustojo ir pradėjo rikiuotis. Tuo metu iš sausumos ėmė kilti vėjas, ir laivagalis truputį pasisuko į jūros pusę.

— Pakelti bizanį! Marselį žemyn! — pusbalsiu įsakė jaunasis kapitonas. Burės suplazdėjo. Laivas staiga dar labiau pasisuko, ir Ladlou vos išlaikė pusiausvyrą.

Po martinštagu blykstelėjo ugnis, ir per jūrą nusidriekė dūmai, kuriuos pralenkė švilpianti kartečių salvė. Pasigirdo riksmas, atskiri komandos žodžiai, šūkaliojimai ir irklų pliaukšėjimas į vandenį — dabar prancūzams nebuvo ko slapstytis. Okeanas vėl nušvito, ir iš trijų ar keturių valčių su patrankomis sugriaudė šūviai, atsilygindami už kreiserio salvę. Ladlou nepratarė nė žodžio. Jis stovėjo vienas visiems matomoje pakilioje vietoje ir šaltakraujiškai stebėjo susišaudymą. Kai akimirką priešo valtis apėmė panika, liudijanti apie kreiserio šūvių tikslumą, kapitono stipriai sučiauptose lūpose pasirodė pašėlusio džiaugsmo šypsena, bet kai jis išgirdo po kojomis traškant medį, garsius vaitojimus bei sviedinį, švilpiantį išilgai denio ir viską šluojantį, jo veidas pasidarė nuožmus ir užsidegė keršto troškimu.

— Duokit jiems garo! — susijaudinęs šaukė jis skambiu balsu, ir jūrininkams vėl pasmagėjo, kad kapitonas čia pat ir jais rūpinasi.— Parodykite jiems, kaip miega anglai! Duokit jiems į kailį, vaikinai! Karteče! Muškietos! Ugnis!

Įsakymas buvo įvykdytas. Ugnį atidengė antroji pirmgalio patranka, prapliupo muškietos ir muškietonai. Tuo momentu valčių virtinė susimetė po „Koketės“ bušpritu, pasigirdo šauksmai, ir prancūzai puolė į kreiserį.

Kilo maišatis, ir kreiserio įgula turėjo sukaupti visas savo jėgas. Du kartus į laivo priekį ir bušpritą šliukštelėjo tamsios figūros, kurių žiaurūs veidai buvo matyti, tik blyksint pistoletų šūviams, ir abu kartus jie ietimis ir durtuvais buvo nustumti. Trečias puolimas prancūzams labiau pasisekė: įsiveržėlių žingsniai pasigirdo bake. Susirėmimas buvo trumpas, bet nuožmus, ir veikiai denis paplūdo krauju. Jūrininkas iš Bulonės buvo prancūzų priekyje, ir šį pavojingą momentą Ladlou su Triseliu kovėsi petis į petį su savo jūrininkais. Tačiau jėgos buvo nevienodos. „Koketės“ kapitono laimė, kad kažkieno kūnas krito ant jo, pastumdamas jį nuo bako.

Pašokęs jaunasis kapitonas ėmė drąsinti žvaliu balsu savo vyrus, o tie tuoj atsiliepė garsiais šauksmais,— įsiaudrinęs jūrininkas nebenutyla net mirdamas.

— Prie trapų! Ginkite trapus! — įsikarščiavęs šaukė kapitonas.

— Prie trapų, drąsuoliai! — paliepė Triselis silpstančiu balsu.

Jūrininkai pakluso, ir Ladlou pamatė, kad dar yra jėgų gintis.

Abi pusės stabtelėjo. Puolikus baugino šūviai iš stiebų, o gynėjai nesiryžo pulti. Staiga ir vieni, ir kiti puolė, ir prie fokstiebio užvirė įnirtinga kova. Prancūzų užnugaryje jėgos vis augo, kritus vienam, kitas stodavo į jo vietą. Anglai ėmė trauktis, ir Ladlou, palikęs jūrininkus, pasišalino į jutą.

— Atgal, vyrai! — sušuko jis taip garsiai ir aiškiai, kad įsakymas būtų girdimas per kovos triukšmą ir riksmus.— Į koridorius, tarp patrankų, prisidenkite pabūklais!

Anglai dingo, tarsi mostelėjus burtininko lazdelei. Vieni užšoko ant virvių stirtų, kiti užlindo už patrankų, treti prasmego į liukus. Tada Ladlou pasiryžo rizikingiausiam žingsniui — kas bus, tas bus. Kanonieriui padedant, jis prikišo dagčius prie falkonetų, kurie stovėjo paruošti kraštutiniam atvejui. Denis paskendo dūmuose, ir kai jie išsisklaidė, laivo pirmgalis buvo tuščias, tarsi ten prancūzų ir kojos niekad nebūtų buvę. Tie, kurių nenukirto salvė, dingo.

Garsiai šaukdami „valio“, gynėjai sugrįžo į denį ir, Ladlou

vedami, puolė prie bako. Prancūzai išlindo iš savo slėptuvių, ir kova vėl tęsėsi. Žėrintys ugnies kamuoliai skraidė virš galvų ir krito į pačią kovotojų tirštumą. Matydamas gresiantį pavojų, Ladlou norėjo atsiimti laivo pirmgalyje esančias patrankas, kurių viena buvo užtaisyta. Bet tuo metu užpakalyje jo, denyje, sprogo granata, o po to triume pasigirdo toks stiprus sprogimas, kad, atrodė, jis išmušė kreiserio dugną. Nusilpusi „Koketės" įgula ėmė svyruoti, o kai ant jų vėl pasipylė granatų kruša ir dar penkiasdešimt prancūzų atplaukė valtimis, Ladlou su savo žmonėmis buvo priverstas trauktis.

Anglai gynėsi iš paskutiniųjų, bet jų padėtis buvo beviltiška. Priešų šūkaliojimai vis gausėjo ir dažnėjo, prancūzų muškietininkams, įsitaisiusiems ant bušprito ir blindo rėjos, beveik pavyko nutildyti kreiserio šaulius stiebuose.

Viskas laive vyko nepaprastai greitai,— taip ir nepapasakosi. Prancūzai jau buvo užėmę visą laivo pirmgalį iki priekinių liukų, kuriuose buvo įsitvirtinęs jaunasis Strakalas su pustuziniu vyrų ir, padedamas kito gardemarino bei kelių jūrininkų, dar ten priešinosi. Ladlou žvilgterėjo atgal, galvodamas tik už didžiausią kainą atiduoti priešui savo gyvybę prie kajutės durų. Kapitono žvilgsnį pagavo žalsvosios ledi pašaipi šypsena,— jos veidas iškilo virš kreiserio borto. Koks tuzinas tamsių figūrų šoko į jutą, ir pasigirdo balsas, nusmelkęs Ladlou širdį.

— Laikykitės, vyrai! — šaukė žmonės, atėję į pagalbą.

— Laikomės! — atsiliepė kreiserio įgula.

Paslaptingas veidas švystelėjo kreiserio denyje, ir Ladlou pamatė pažįstamą atletišką figūrą, išnyrančią iš atvykusiųjų tarpo.

Tą minutę triukšmas nutilo, tik sužeistieji vaitojo. Tyla tęsėsi tik akimirką — juk uraganas irgi trunka tik akimirką. Gynėjai lengviau atsiduso, išvydę pagalbininkus, o prancūzai pradėjo trauktis nuo nelaukto priešo. Gynėjai sučiupo keletą prancūzų žemiau bako ir juos nudobė, o tuos, kurie buvo viršuje, nušlavė tarsi trupinius nuo stalo. Kurį laiką buvo girdėti, kaip krito į jūrą tiek gyvieji, tiek mirusieji, ir per neįtikėtinai trumpą laiko tarpą „Koketės" denis buvo išvalytas. Tik ant bušprito dar riogsojo vienas prancūzas, ir stiprus jūrininkas puolė prie jo. Nors grumtynių lyg ir nebuvo, bet prancūzas bejėgiškai pliumptelėjo į jūrą.

Pasigirdo greitas irklų pliaukšėjimas, ir, dar nespėjus gynėjams suvokti savo pergalės, okeano glūduma prarijo prancūzų valtis.

XXXII

Jo veidą aš atsimenu gerai,
Jis buvo paišinas, kai jį mačiau,
Ir kaip Vulkanas juodas karo dūmuos.

Šekspyras, „Dvyliktoji naktis"

Nuo to momento, kai „Koketė" paleido pirmą šūvį, praėjo vos dvidešimt minučių, o priešų valtys jau buvo dingusios tamsoje. Pats mūšis neužtruko ir pusės to laiko, o gynėjams rodėsi, kad tai buvo tik akimirka. Pavojus praėjo, irklų pliaukšėjimo jau nebesigirdėjo, bet išlikę gyvi kreiserio gynėjai vis dar stovėjo savo postuose, tarsi laukdami naujo puolimo. Paskui žmonės atsikvošėjo, ėmė galvoti apie save, nes kovos įkarštyje buvo viską užmiršę. Sužeistieji pajuto skausmą ir pavojingas žaizdas, o tie keli, kurių neužkliudė priešo kulka ar skeveldra, ėmė rūpintis savo draugais. Ladlou per visą mūšį išliko nė neįdrėkstas; taip dažnai atsitinka drąsiausiems, niekinantiems pavojų kovotojams, bet matydamas aplink sužeistus, išsekusius savo jūrininkus, kurių daugiau nebepalaikė kovos įkarštis, suprato, kokia brangia kaina buvo iškovota pergalė.

— Pakvieskite misterį Triselį,— tarė jis be jokio pergalingo džiugesio.— Nuo kranto pakilo vėjas, reikia juo pasinaudoti ir aplenkti iškyšulį, kad išaušus būtų geriau matyti prancūzai.

Iš lūpų į lūpas tyliai nuvilnijo per visą kreiserį: „Misteri Triseli!", „Kapitonas šaukia šturmaną!", bet niekas neatsiliepė. Atėjęs jūrininkas pranešė jaunajam kapitonui, kad laivo chirurgas jį kviečia. Pamatęs nedidelę grupę žmonių su žibintais, Ladlou suprato, kur jo laukia. Kai kapitonas priėjo, karšto ir šalto matęs šturmanas buvo agonijoje, ir gydytojas buvo ką tik baigęs apžiūrinėti seno jūrininko žaizdas.

— Tikiuosi, kad jis nėra rimtai sužeistas? — sunerimęs kapitonas pašnibždomis paklausė chirurgo, kuris ramiai dėjosi savo instrumentus ir dairėsi daugiau vilčių teikiančio paciento.— Darykite viską, kad tik jis pasveiktų!

— Jam jau niekas nebepadės, kapitone Ladlou,— atsakė flegmatiškasis gydytojas,— bet, jei jums įdomu, galiu jūsų dėmesiui pasiūlyti įdomiausią atvejį — tuoj amputuosiu jūrininką. Tokia operacija pasitaiko vienąkart per visą mūsų praktiką.

— Eikite, eikite greičiau,— nutraukė jį Ladlou, beveik stumdamas nuo savęs gydytoją, kurio nejaudino jokios žaizdos.— Eikite ten, kur reikalinga jūsų pagalba.

Gydytojas apsidairė, griežtai subarė savo padėjėją už tai, kam drėgname ore neuždengia kažkokio žiauraus chirurginio instrumento, ir nuėjo.

— Kodėl dievas nepasiuntė šių kančių ir žaizdų stipresniam ir jaunesniam! — sušnibždėjo kapitonas, lenkdamasis prie mirštančio šturmano.— Ar galiu ką nors padaryti, kad tau palengvėtų, mano senas ir ištikimas drauge?

— Kai tik mes pradėjome gainioti tą raganą, mane persekiojo blogas nujautimas,— atsiliepė Triselis silpstančiu, gargaliuojančiu balsu.— Bet ne tas dabar svarbu. Saugokite kreiserį... galvojau apie mūsų vyrus... teks nukirsti... jie niekad nepakels inkaro... vėjas padvelkė iš šiaurės.

— Viskas jau padaryta. Nesikankink dėl kreiserio, aš juo pasirūpinsiu, pažadu tau. Prisimink žmoną, namus, sakyk, ko pageidautum...

— Dieve, saugok misis Trisel! Ji gaus pensiją ir, tikiuosi, nebus nuskriausta... Atsargiai apeikite rifus, lenkdami Montauką... jūs, tikriausiai, norėsite pakelti inkarus, kai viskas aprims... ir jei jūsų sąžinė neprieštaraus, paminėkite vargšą seną Beną Triselį pranešime geru žodžiu...

Šturmano balsas ėjo vis tylyn ir jau visai nebuvo girdėti. Ladlou, matydamas, kad jis dar nori kažką pasakyti, prikišo ausį prie pat jo burnos.

— Neužmirškit... vantai ir abu bagštagai nutrūkę... Žiūrėkite rangautą, nes... nes čia dažnai pakyla staigūs... škvalai.

Triselis paskutinį kartą sunkiai atsiduso ir nutilo amžiams. Jo kūną pernešė į jutą, ir Ladlou prislėgta širdim vėl ėmėsi savo pareigų, dar sunkesnių po šturmano mirties.

Kad ir dideli buvo nuostoliai, o žmonių maža, „Koketės“ burės greitai išsiskleidė, ir laivas tylomis pajudėjo iš vietos, tarsi gedėdamas tų, kurie krito mūšyje. Kai kreiseris jau plaukė pilnu greičiu, kapitonas užlipo į jutą, norėdamas gerai apsižvalgyti aplinkui ir pagalvoti apie ateities planus. Čia jo laukė kontrabandininkas.

— Jūs išgelbėjote mano laivą, vadinasi, ir gyvybę, nes, žuvus kreiseriui, būčiau žuvęs ir aš! — prabilo jaunasis kapitonas, priėjęs prie sustingusios kontrabandininko figūros.— Jei ne jūsų pagalba, karalienė Ona būtų netekusi kreiserio, ir ant Anglijos vėliavos garbės būtų kritusi dėmė.

— Tegul jūsų karališkoji valdovė neužmiršta draugų nelaimėje, kaip kad nepamiršo manoji. Atvirai kalbant, daugiau ne-

buvo galima gaišti nė minutės, ir, patikėkite man, mes puikiai supratome pavojų. Ir pavėlavome kiek tik todėl, kad mums teko neštis valtis per sausumą, kuri skiria brigantiną nuo jūros.

— Kam dar teisintis — jūs atvykot laiku ir taip narsiai kovojot.

— Kapitone Ladlou, ar mes draugai?

— Kam dar klausti? Tokia paslauga nustelbia bet kokį priešiškumą. Jei jūs ketinate ir toliau šiose pakrantėse verstis nelegalia prekyba, aš pasiieškosiu sau kito užsiėmimo.

— Jokiu būdu. Nemeskite savo pareigų, jumis gali didžiuotis jūsų vėliava ir tėvynė. Aš jau seniai nusprendžiau, kad „Jūrų burtininkės" kylis paskutinį kartą raižo Amerikos jūras. Bet, palikdamas jus, norėčiau pasikalbėti su pirkliu. Tikiuosi, kad jam nieko blogo neatsitiko?

— Šiandien jis parodė savo olandišką tvirtumą. Per mūšį oldermenas nepametė šaltakraujiškumo ir mums daug padėjo.

— Puiku! Įsakykite pakviesti oldermeną į jutą, nes mano laikas labai ribotas, o turiu daug ką pasakyti...

Jūrų Skrajūnas stabtelėjo, nes tą akimirką blykstelėjo ryški šviesa virš okeano, nutvieksdama kreiserį ir viską aplinkui. Abu jūrininkai tylėdami susižvalgė ir žengė vienas nuo kito, kaip atšoksta žmonės prieš netikėtą ir pavojingą susirėmimą. Tuoj viskas paaiškėjo — ryškūs liepsnos liežuviai veržėsi iš pirmagalio liukų. Tą momentą mirtiną laivo tylą perskrodė baisus riksmas:

— Gaisras!

Laivo gilumoje pasigirdo pavojaus signalas, nuo jo kiekvieno jūrininko širdis ima smarkiau plakti. Duslus bruzdėjimas apačioje, vis dažnėjantys šauksmai, bėgiojančių trepsėjimas, beviltiški riksmai — visi tie garsai sekė vieni po kitų žaibo greitumu. Dešimtys balsų kartojo žodį „granata", jis nusakė pavojų ir jo priežastį. Tik ką išsitempusios burės, tamsus rangauto siluetas ir takelažas buvo vos įžiūrimi mirguliuojančių žvaigždžių šviesoje; dabar visas kreiseris ryškiai plieskė tamsiame vandenyno fone. Reginys buvo siaubingai gražus; tik dabar pilnai atsiskleidė visas grakštaus ir simetriško rangauto grožis tarsi fakelo apšviesta skulptūra, bet siaubą kėlė tamsos pabrėžta laivo vienatvė ir bejėgiškumas.

Trumpą valandėlę visi, užkandę žadą, žiūrėjo į didingą reginį, bet tuoj pat pasigirdo skambus įsakmus balsas, aiškiai girdimas gaisro, siautėjančio laivo gilumoje, ūžesyje.

— Visi gesinti gaisro! Karininkai į savo vietas! Ramiai, vyrai, be panikos!

Ramus valdingas jaunojo kapitono balsas sutvardė išsigandusius žmones. Pripratę klausyti ir išmokyti tvarkos, jūrininkai atsipeikėjo ir energingai kiekvienas griebėsi savo pareigų. Tą akimirką tiesi ir rami kontrabandininko figūra pasirodė prie grotstiebio. Jis pakėlė ranką ir prabilo garsiu sodriu balsu, įpratusiu perrėkti audras.

— Kur brigantinos jūrininkai? Eikite čia, narsuoliai, sušlapinkite lengvąsias bures ir sekite paskui mane.

Pritilę paklusnūs jūrininkai, išgirdę Jūrų Skrajūno balsą, susirinko apie savo kapitoną. Apžvelgęs savo vyrus, tarsi apskaičiuodamas jų jėgas, kontrabandininkas nusišypsojo, o jo žvilgsnyje blykstelėjo iššaukianti drąsa ir valia bei jam įgimtas žvalumas.

— Vienas denis ar du — koks skirtumas? Jei įvyks sprogimas, antras denis mūsų neišgelbės,— pridūrė jis.— Paskui mane!

Kontrabandininkas su savo žmonėmis išnyko laivo gilumoje. Jūrininkai gesino gaisrą išsijuosę. Antklodes, bures, viską, kas tik papuolė po ranka ir galėjo praversti, jie drėkino ir mėtė ant liepsnos liežuvių. Paleido į darbą siurblį, ir laivą užtvindė vanduo. Ankštos patalpos buvo įkaitusios, pilnos dūmų, ir nebuvo galima prasiskverbti į tas vietas, kur labiausiai siautėjo liepsna. Vilčių mažėjo, ir vyrų įkarštis vėso, o po pusvalandžio bevaisių pastangų, Ladlou su kartėliu pastebėjo, kad jo padėjėjai pradeda pasiduoti nenugalimam savisaugos instinktui. Kai Jūrų Skrajūnas su savo žmonėmis vėl pasirodė denyje, jūrininkai suprato, kad nėra jokios vilties išgelbėti laivą, ir nustojo grumtis su ugnimi taip staiga, kaip ir buvo pradėję.

— Pasirūpinkite sužeistaisiais,— sušnabždėjo kontrabandininkas, kurio joks pavojus negalėjo išmesti iš pusiausvyros.— Mes esame ant besiveržiančio vulkano!

— Aš buvau davęs artileristui įsakymą paskandinti šaudmenis ir paraką.

— Nespėjo. Laivo triumas tarsi įkaitusi krosnis. Aš girdėjau, kaip jis pargriuvo sandėlyje, ir pats dievas nebūtų galėjęs vargšui padėti. Granata nukrito netoli kažkokių degalų, ir, nors ir kaip tau skaudu skirtis su numylėtu laivu, Ladlou, turi kaip vyras susitaikyti su likimu. Pagalvok apie sužeistuosius, mano valtys yra po kreiserio bušpritu.

Ladlou nenoromis, bet tvirtai įsakė nešti sužeistuosius į valtis. Tai buvo sunkus, rūpestingas darbas. Net pirmus metus plaukiojąs junga suvokė, koks didelis pavojus gresia ir kad, tą akimirką, kai sprogs parakas, jie visi išlėks į orą. Bako grindys taip įkaito, kad negalima buvo vaikščioti, ir kai kur jau ėmė linkti bimsai [1].

Dar tik aukštai iškeltame jute buvo galima stovėti. Ten visi ir pasikėlė, kai nusilpusieji ir sužeistieji buvo su didžiausiu rūpestingumu gabenami į kontrabandininkų valtis.

Ladlou stovėjo prie vieno trapo, kontrabandininkas prie kito, žiūrėdami, kad tokią sunkią valandą niekas nepultų į paniką. Netoli jų buvo susibūrę Alida, Bangpūtys ir oldermenas su tarnais.

Rodėsi, ištisus amžius buvo atliekama ši žmoniškumo ir artimo meilės pareiga. Pagaliau pasigirdo šūktelėjimas: „Visi pergabenti!“, ir iš jo buvo galima suprasti, kiek tai jūrininkams kainavo savitvardos.

— Dabar, Alida, galima pagalvoti ir apie jus! — tarė Ladlou, pasisukdamas į visą laiką tylinčią merginą.

— Ir apie jus! — atsiliepė ji, bijodama ir pakrutėti.

— Mano pareiga palikti laivą paskutiniam.

Smarkus sprogimas apačioje ir išsiveržę ugnies liežuviai iš liuko nutraukė kapitono žodžius. Prasidėjo sąmyšis: jūrininkai puolė į valtis, kiti netgi šoko į jūrą. Savisaugos instinkto apakinti, žmonės jau nepaisė nei tvarkos, nei drausmės. Veltui Ladlou šaukė jiems atsipeikėti ir palaukti tų, kurie dar buvo denyje. Susijaudinusių žmonių šūkavimai, riksmas užgožė kapitono žodžius.

Vieną valandėlę pasirodė, kad Jūrų Skrajūnui pavyks nugalėti suirutę. Jis šoko ant trapo, nusileido į vienos valties pirmgalį ir, galinga ranka nusitvėręs už trapo, atlaikydamas irklų ir kabeklių pastangas, sustabdė valtį, grasindamas nudėti visus, kurie išdrįs palikti laivą. Jei brigantinos ir kreiserio jūrininkai nebūtų susimaišę, didelė Jūrų Skrajūno įtaka kontrabandininkams ir jo ryžtingumas būtų laimėjęs; bet kai vieni jau buvo bepaklūstą, kiti ėmė šaukti: „Į jūrą raganių!“ ir įrėmė į jo krūtinę kabeklius. Ta baisi scena galėjo pasibaigti kruvinu maištu, jei ne antras sprogimas. Tada irklininkai visai apkvaito. Siaubo pagauti, jie iš visų jėgų užgulė irklus, ir jau jų niekas nebegalėjo

[1] Bimsai — skersinės laivo sijos, remiančios laivo dugną bei denius.

sustabdyti. Supdamasis ant trapo, įsiutęs kontrabandininkas matė, kaip valtis, išsprūdusi iš jo rankos, šovė pirmyn. Stipriai nusikeikęs, jis po akimirkos jau buvo jute tarp likimo valiai paliktų žmonių, ramus ir žvalus.

— Sprogo keletas karininkų pistoletų nuo karščio, ir bailiai visai pametė galvas,— prakalbo jis smagiu balsu.— Bet dar yra vilties! Jie liovėsi irtis ir gal dar grįš!

Iš tiesų, matydami be jokios pagalbos paliktus žmones jute ir jau nejausdami tiesioginio pavojaus, bėgliai stabtelėjo. Visgi savanaudiškumas nugalėjo; nors dauguma apgailestavo paliktųjų likimą, niekas, išskyrus jauną gardemariną, pagal amžių ir padėtį dar bebalsį, nesiūlė grįžti. Visiems buvo aišku, kad pavojus kas akimirką auga; nusprendę, kad nėra kitos išeities, šaunuoliai ragino jūrininkus irtis į krantą, ketindami patys tuoj pat sugrįžti kapitonui ir jo draugams į pagalbą. Irklai vėl pasinėrė į vandenį, ir tolstančios valtys greitai pranyko tamsoje.

Viltis išsigelbėti paliktiesiems visai sumažėjo, kai, ugniai siautėjant laivo viduje, iš oro prisidėjo dar kita žlugdanti jėga. Vėjas nuo sausumos vis stiprėjo, ir per tą laiką, kol veltui buvo dedamos pastangos užgesinti gaisrą, jis nekliudomas nešė laivą į okeaną. Pradėjus kovą su ugnimi, vairininkas paliko šturvalą, ir, kadangi visos apatinės burės buvo susuktos, kad nesudegtų, kreiseris gana ilgai plaukė pavėjui. Suklaidinti neprityrę bėgliai dabar atsidūrė už daugelio mylių nuo kranto, į kurį tikėjosi taip greit patekti; be to, valtys atsiskyrė viena nuo kitos, vos palikusios kreiserį. Ladlou jau anksčiau buvo atėjusi mintis išmesti laivą ant kranto ir tokiu būdu išgelbėti žmones; bet, geriau susipažinęs su kreiserio padėtimi, tuoj pamatė, kad čia tuščias planas.

Apie gaisro kryptį triume jūrininkai galėjo spręsti tik pagal išorines žymes. Jūrų Skrajūnas, užlipęs į jutą, apsižvalgė, tarsi pasverdamas paskutinę jų fizinę jėgą. Laive liko oldermenas, ištikimasis Fransua, du jūrininkai iš brigantinos ir ketvertas jaunesniųjų kreiserio karininkų. Pastarieji netgi šią siaubingą akimirką ramiai atsisakė palikti savo kapitonus.

— Ugnis jau kajutėse! — kontrabandininkas sušnabždėjo Ladlou.

— Tik gardemarinų kajutėse, ne toliau — kitaip mes vėl išgirstume pistoletus.

— Teisingai — tie baisūs signalai mums skelbia ugnies kursą! Vienintelė išeitis — plaustas.

Ladlou, tur būt, nedėjo vilčių į tokią išeitį, bet, slėpdamas savo neviltį, žvaliai sutiko. Bematant buvo duoti įsakymai, ir visi iš peties griebėsi darbo. Nuo tokio pavojaus negali išgelbėti instinktyvūs neapgalvoti veiksmai; tokiu siaubingu atveju reikėjo sukaupti visus sugebėjimus ir genijaus išradingumą.

Visi tarnybiniai laipsniai ir visuomeninių padėčių skirtumai nustojo savo reikšmės. Žmonės nejučiom pakluso labiausiai patyrusiam, sumaniausiam protui. Todėl Jūrų Skrajūnas paėmė vadovavimą į savo rankas, ir, nors Ladlou suprasdavo jo mintis iš pusės žodžio, tą baisią naktį tik kontrabandininko protas diktavo žmonėms, ką daryti.

Alidos skruostai buvo mirtinai išblyškę, o žėrinčiose Bangpūčio akyse degė antgamtiškas ryžtingumas.

Kai neliko vilties užgesinti ugnį, jūrininkai uždarė liukus, kad atitolintų, kiek tik įmanoma, katastrofą. Dabar šen bei ten maži liepsnos liežuviai ėmė skverbtis pro lentas, ir visas denis iki grotstiebio, atrodė, tuoj tuoj įgrius. Vienas ar du bimsai jau įlūžo, bet kol kas dar denis laikėsi, nors juo jau nebuvo galima pasitikėti ir, jei ne pragariškai karštos lentos, jūrininkai būtų sprukę nuo neišvengiamos rizikos kiekvieną akimirką prasmegti į liepsnojančią krosnį apačioje.

Dūmai dingo, kai išsiveržė skaidrus galingas ugnies stulpas, nušvietęs laivą iki pačių stiebų viršūnių. Tik dėka įgulos rūpestingumo ir pastangų, liepsna dar nebuvo palietusi stiebų ir burių; pastarosios, vėjo grakščiai ištemptos, vis dar nešė liepsnojantį kreiserio korpusą per bangas.

Jūrų Skrajūnas su savo padėjėjais dabar buvo įsilipę į linguojančias rėjas. Gaisro žaros apšviestas, tvirtų ir tikslių judesių, ryžtingas, savaip apsitaisęs kontrabandininkas buvo tarsi legendarinis jūrų dievas, kuris, saugomas savo nemirtingumo, čia pasirodė, norėdamas dalyvauti siaubingame, bet jaudinančiame drąsos ir jūreiviško meno išbandyme. Jūrininkų padedamas, jis piaustė drobes nuo rėjų. Burė po burės krito ant denio, ir fokstiebis per neįtikėtinai trumpą laiką apsinuogino.

Tuo metu Ladlou, oldermenas ir Fransua irgi nesėdėjo sudėję rankų. Apsiginklavę kirvukais, jie sukinėjosi tarp apsinuoginusių lynų, kirto juos, ir šie vienas po kito krito ant denio. Dabar stiebą prilaikė tik vienintelis bakštagas.

— Lipkit žemyn! — sušuko Ladlou.— Visi vantai nukirsti, išskyrus šitą štagą!

Skrajūnas stvėrė tvirtą virvę ir nučiuožė ja žemyn. Kontra-

bandininko pavyzdžiu pasekė ir jo jūrininkai. Bematant visi buvo ant denio. Tik jiems nusileidus, pasigirdo trenksmas ir baisus sprogimas, sukrėtęs visą liepsnojantį laivą, tarsi paskelbdamas, kad kreiserio minutės suskaitytos. Net Jūrų Skrajūnas susigūžė, išgirdęs siaubingą garsą; bet kai jis priėjo prie Bangpūčio ir Alidos, jo balsas skambėjo žvaliai, tvirtame veide žvelgė ryžtingos, dargi linksmos akys.

— Denis įgriuvo,— tarė jis,— ir mūsų artilerija pradeda siaubingai signalizuoti! Bet nenusiminkite! Šaudmenų sandėlys įrengtas giliai laive, ir daug geležimi apkaustytų pertvarų skiria mus nuo jo.

Vėl pasigirdęs įkaitusių šautuvų pokšėjimas bylojo apie greitą gaisro sklidimą. Ugnis išsiveržė į denį, ir suliepsnojo fokstiebis.

— Dabar jau galas! — sušuko Alida, laužydama iš siaubo rankas, nes apie jokį valdymąsi nebuvo ko ir kalbėti.— Gelbėkitės, kurie turite jėgų ir drąsos, o mus palikite visareginčio dievo gailestingumui!

— Gelbėkitės! — šūktelėjo Bangpūtys, ilgiau nebegalėdamas nuslėpti savo lyties.— Žmogaus drąsa čia nieko negali! Palikit mus mirti!

Į tuos sielvartingus maldavimus Jūrų Skrajūnas atsakė liūdnu, bet tvirtu žvilgsniu. Jis pačiupo virvę ir, laikydamas ją rankoje, nusileido į škancus, kur pirmiausia atsargiai savo svoriu išbandė grindis. Tada pakėlė galvą, padrąsindamas nusišypsojo ir tarė:

— Kur išsilaiko patranka, ten žmogus tikrai neprasmegs!

— Kitos išeities nėra! — šaukė Ladlou, sekdamas jo pavyzdžiu.— Pirmyn, draugai, kol dar bimsai gali mus išlaikyti.

Tuoj visi buvo škancuose, nors čia buvo toks karštis, kad negalėjai iškęst nė akimirkos. Ir viena, ir kita patranka buvo atsipalaidavusios, o jų vamzdžiai nukreipti į svyruojantį, vantų neprilaikomą, bet dar negriūvantį fokstiebį.

— Taikykite į viršūnę,— tarė Ladlou Skrajūnui, kuris triūsė apie vieną patranką, o jis pats — apie kitą.

— Palaukit! — sušuko kontrabandininkas.— Užtaisykite patranką dar vienu sviediniu. Mes vis vien turime tik du šansus — arba sprogs patranka, arba ugnies paliestas šaudmenų sandėlis!

Dvigubais šoviniais užtaisę patrankas, narsūs jūrininkai tvirta ranka prikišo dagčius prie parako. Abu pabūklai iššovė vienu metu, ir akimirką dūmams, užklojusiems denį, tarsi pavyko nu-

slopinti liepsną. Pasigirdo medžio traškėjimas, paskui oro švilpimas, ir fokstiebis su visomis rėjomis tėškė į jūrą. Laivas bematant sustojo, ir, kadangi sunkus stiebas buvo pritvirtintas prie bušprito štagais, pirmgalys pasisuko prieš vėją, o likę kreiserio marseliai supliuško, susiraukšlėjo ir persisuko.

Per visą gaisrą kreiseris dabar pirmą kartą sustojo. Jūrininkai tuo pasinaudojo ir, pranėrę pro siautėjančią liepsną, pasikėlė į įkaitusį, bet dar ugnies nepaliestą baką. Skrajūnas greitai apsižvalgė ir, pačiupęs į glėbį Bangpūtį, tarsi apsišaukėlis jūreivis būtų buvęs vaikas, puolė į priekį pagal bortą. Jį pasekė Ladlou su Alida bei kiti. Visiems pasisekė laimingai pasiekti laivo pirmgalį, nors liepsna buvo nustūmusi Ladlou į špigatus ir jis vos neįkrito į jūrą.

Jaunieji kreiserio karininkai dabar ėmė dirbti plaustą: atskyrė rangauto dalis, nukapojo nuo jų nereikalingą takelažo svorį, paraleliai dėjo rąstus vieną prie kito ir juos raišiojo. Jų ir taip spartų darbą dar labiau greitino siaubą keliantys signalai iš karininkų kajutės, skelbiantys apie greitą liepsnos veržimąsi apačioje prie kol kas dar snaudžiančio vulkano. Kreiseryje likę žmonės nė neapsižiūrėjo, kad praėjo valanda, kai valtys nuplaukė. Per paskutines dešimt minučių gaisras ypač įsisiautėjo; liepsna, taip ilgai buvus užtverta laivo gilumoje, dabar plieskė aukštai ore.

— Daugiau neįmanoma pakęsti karščio,— tarė Ladlou.— Kelkimės į plaustą, nes čia mes uždusime.

— Į plaustą! — atsiliepė žvalus kontrabandininko balsas.— Stipriai laikykitės už lynų ir pasiruoškite priimti brangų krovinį.

Jūrininkai pakluso. Alidą ir jos bendrakeleivius sėkmingai nuleido į jiems paruoštą vietą. Fokstiebis nuvirto į jūrą su viršūnėje ištiestomis rėjomis, nes prieš gaisrą kreiserio įgula buvo pasiruošusi pakelti visas iki vienos bures, norėdama greičiau pasprukti nuo priešo. Sumanūs ir nagingi jūrininkai, vadovaujami Ladlou ir Jūrų Skrajūno, surentė iš rangauto liekanų primityvų, bet gana neblogą plaustą, kuris dabar juos visus turėjo išgelbėti. Laimė, stiebas nukrito į jūrą rėjomis į viršų. Hikai ir lengvesnės rangauto dalys, plaukiojančios netoli stiebo viršūnės, susigrūdo tarp foko ir marselio rėjų. Lengvesnes rėjas, buvusias arčiau borto, jūrininkai nukirto ir jūreiviškai mikliai pritvirtino prie plausto. Tik pasirodžius ugniai, kai kas iš įgulos, pasigriebę lengvesnius neskęstančius daiktus, bėgo į kreiserio pirmgalį,

tolimiausią nuo ginklų sandėlio vietą, tikėdamiesi blogiausiu atveju išsigelbėti plaukdami. Kai karininkai įsakė įgulai gesinti gaisrą, tie daiktai ten ir liko išmėtyti. Tarp jų buvo tuščios šovinių dėžės, indų skrynia, ant kurios ir pasodino moteris, pakišę dėžes joms po kojomis, kad nesušlaptų. Rangauto dalys, suręstos ant stiebo, panardino jį po vandeniu, bet aukščiau ant stiebo buvę pastoliai liko neapsemti.

Prie plausto svorio prisidėjo tona krovinio, bet, kadangi jis buvo suręstas iš lengviausio medžio ir nuo jo buvo nuimta visa, kas nereikalinga, rentinys laikėsi vandenyje gana gerai ir galėjo suteikti laikiną prieglaudą pabėgėliams.

— Kirskite lynus! — sušuko Ladlou, nejučiomis krūptelėjęs, pasigirdus kreiserio viduje eilei sprogimų, po kurių sekė vienas toks smarkus, kad į orą šovė liepsnojančių deglų lietus.— Kirskite ir stumkitės kuo toliau nuo kreiserio. Vardan dievo, negaiškit!

— Palaukit! — sušuko siaubo apimtas Bangpūtys.— Mano drąsusis, ištikimasis...

— Čia,— ramiai atsiliepė Jūrų Skrajūnas iš grotstiebio takelažo, kurio dar nebuvo apėmusi liepsna.— Kirskite lynus! Aš pasilikau atsukti bizanio marselį atgal.

Atlikus šį darbą, graži kontrabandininko figūra stabtelėjo prie degančio kreiserio borto; jo akys liūdnai žvelgė į pleškantį laivą.

— Štai puikaus laivo galas! — jis ištarė pakankamai garsiai, kad jį išgirdo ir apačioje. Po to kontrabandininkas šmėkštelėjo ore ir paniro į okeaną.— Paskutiniai sprogimai pasigirdo iš karininkų kajučių,— pridūrė bebaimis vikruolis jūrininkas, lipdamas iš jūros į plaustą, ir, krestelėjęs nuo plaukų vandenį, atsisėdo ant pastolių.— Kad tik vėjas nenustotų, kol kreiseris atsitolins!

Kontrabandininkas anaiptol ne su perdėtu atsargumu apsuko bures. Plaustas nejudėjo, bet „Koketės“ marseliai išsipūtė, ir liepsnojantis laivas, plausto bei nuvirtusio fokstiebio daugiau neprilaikomas, ėmė pamažu tolti nuo plūduriuojančio rangauto, nors svyruojantys ir pusiau apdegę stiebai grėsė kiekvieną akimirką nuvirsti.

Niekad taip ilgai nesitęsė minutės, kaip dabar. Net Jūrų Skrajūnas su Ladlou, sulaikę kvapą, sekė nerangų laivo plūkiojimą. Po truputį jis vis tolo; po dešimties minučių įtempto lau-

kimo jūrininkai, pabaigę visus darbus, dabar lengviau atsikvėpė. Degantis kreiseris buvo dar grėsmingai arti plausto, bet, jei jis būtų sprogęs, pabėgėliai jau galėjo viltis išlikti gyvi. Liepsnos liežuviai ėmė šliaužti stiebais į viršų, ir dangų nutvieskė ryški žara, kai viena po kitos, vėjui švilpiant, smarkiai užsiplieskė burės.

Bet vairagalio ugnis dar nepasiekė. Šturmano lavonas sėdėjo atsirėmęs į bizanstiebį, ir dargi jo griežto veido bruožai, nušviesti liepsnos, aiškiai buvo matyti. Ladlou liūdnai žvelgė į seną jūrininką, ir kurį laiką kapitonas užmiršo net kreiserį, taip jį užplūdo graudūs prisiminimai apie jaunystę, kartu su senu šturmanu praleistas malonias ir sunkias valandas jūroje. Sugriaudė patranka, ugnis blykstelėjo bėgliams į akis, ir grėsmingai prašvilpė virš galvų sviedinys, bet Ladlou vis dar neatsitokėjo nuo savo minčių.

— Stokite arčiau prie skrynios! — pašnabždom tarė Jūrų Skrajūnas, mostelėjęs vyrams įsitaisyti taip, kad galėtų padėti silpnesniems, o pats, rūpestingai apsižiūrėjęs, visu savo atletiško kūno svoriu užgulė skrynią.— Tvirtai ją laikykite ir būkite pasiruošę!

Ladlou pakluso, tačiau jo akys tebuvo įsmeigtos į kreiserį. Kapitonas matė, kaip liepsna apjuosė ginklų dėžę, ir jam dingtelėjo, kad tai — tinkamas laidotuvių laužas jaunajam Diumonui, kuriam jis dabar kone pavydėjo. Ladlou žvilgsnis vėl sugrįžo prie rūstaus Triselio veido. Tarpais jam atrodė, kad miręs šturmanas kalba, ir jis taip patikėjo šiai savo vaizduotės apgaulei, kad net kelis kartus palinko ton pusėn, tarsi norėdamas jį išgirsti. Kapitonui net pasivaideno, kad šturmanas, pakėlęs virš galvos rankas, atsistojo. Ore kunkuliavo liepsnų verpetai, dangus ir okeanas žėrėjo ryškiu, bauginančiu raudoniu. Kad ir kaip stengėsi Jūrų Skrajūnas, skrynia iš vietos pajudėjo, ir tie, kurie ją laikė, vos neįkrito į jūrą.

Pasigirdo smarkus, bet duslus, tarsi iš pačių okeano gelmių sklindąs sprogimas; nors jis ausį ne taip rėžė, kaip ką tik prašvilpęs patrankos šovinys, bet jį girdėjo net tolimuose Delevero iškyšuliuose. Triselio kūnas, liepsnų apsuptas, šovė į orą ir, padaręs lanką, krito į jūrą taip arti plausto, kad kapitonas jį būtų galėjęs pasiekti ranka. Galinga sprogimo jėga bloškė į jūrą ir patrankas, o krisdama didžiulė rėja užkliudė plaustą ir nušlavė į vandenį keturis Ladlou jaunuosius karininkus kaip menkus šapelius. Tarsi apvainikuodama siaubingai didingą kara-

liškojo kreiserio žuvimo sceną, viena patranka, lėkdama ore, prapliupo ugnimi ir sviediniais.

Į viršų skrido degantis rangautas, liepsnojančių burių ir takelažo skutai, įkaitę žėruojantys sviediniai bei kitos sunaikintos laivo dalys. Paskiau pasigirdo vandens gurgėjimas, ir okeanas prarijo kreiserio, taip ilgai buvusio Amerikos jūrų pasididžiavimu, liekanas. Grėsminga pašvaistė užgeso, ir gūdi tamsa, nelyginant ta, kuri stoja po akinančio žaibo blykstelėjimo, apsiautė jūrą.

XXXIII

Skaitykit jūs, prašau.

Šekspyras, „Cimbelinas"

— Viskas baigta! — tarė atsitiesdamas Jūrų Skrajūnas, nes jis nulaikė skrynią, tik įtempęs visus raumenis, ir nuėjo į tą plausto pusę, iš kur buvo nušluoti keturi Ladlou karininkai.— Viskas baigta! Tuos, kuriuos dabar pašaukė duoti paskutinę ataskaitą, ištiko jūrininko dalia; likusieji galės išsigelbėti tik per savo jūreivišką ištvermę ir išradingumą. Aš nepuolu į paniką, kapitone Ladlou. Žiūrėkite, brigantinos valdovė dar šypsosi savo pavaldiniams!

Ladlou, atsekęs paskui bebaimį kontrabandininką į tą vietą, kur buvo nukritusi rėja, pasisuko ir žvilgterėjo ton pusėn, kur Skrajūnas ištiesė ranką. Už šimto pėdų jis išvydo besisupantį ant bangų žalsvosios burtininkės atvaizdą, kuriame aiškiai buvo matyti jos protinga, nelemta šypsena, atsukta į plaustą. Kontrabandininkai įžengė į „Koketės" jutą su savo įsivaizduojamos valdovės emblema; prieš puldamas į mūšį, brigantinos vėliavnešys įsmeigė į denį jos metalinį kotą, ant kurio buvo pritvirtintas žibintas. Per gaisrą ne kartą Ladlou akis užkliuvo už brigantinos simbolio, ir štai dabar jis vėl taip netikėtai pasirodė, kad Ladlou beveik pamiršo savo panieką jūreiviškiems prietarams. Kol jis dvejojo, nežinodamas, ką atsakyti, kontrabandininkas nėrė į jūrą ir nuplaukė prie žibinto.

Skrajūnas greitai sugrįžo į plaustą, aukštai iškėlęs briganti-

nos valdovės atvaizdą. Dažnai žmogaus protas nepajėgia atsispirti kažkur giliai slypinčiam instinktui, tikinčiam paslaptingų piktų ar gerų jėgų valia. Kontrabandininko balsas dabar skambėjo linksmiau, o jo žingsniai buvo tvirtesni ir žvalesni, kai jis su žibintu perėjo per plaustą ir įsmeigė jo kotą prie plausto stiebo.

— Daugiau drąsos! — linksmai tarė jis.— Kol ši šviesa dega, mano žvaigždė dar nenusileido! Nenusiminkite, sausumos ledi, štai giliųjų vandenų valdovė dar maloningai žiūri į savo pasekėjus! Tiesa, mes toli nuo kranto, ant menko plaustelio, bet ir akla višta randa grūdą. Ko tyli, narsusis misteri Bangpūty? Toks geras ženklas turi grąžinti tau žvalumą!

Bet linksmųjų maskaradų herojui, gudriam kontrabandininko planų vykdytojui, stigo Jūrų Skrajūno vyriškos ištvermės. Tariamas jaunuolis nulenkė galvą prie tylinčios Alidos peties ir nieko neatsakė. Jūrų Skrajūnas kurį laiką įdėmiai sekė žmonių grupelę, paskui, davęs ženklą Ladlou, atsargiai žengdamas tarp rąstų, priėjo su kapitonu tokią vietą, kur galėjo pasitarti, nejaudindami bendrakeleivių.

Nors grėsmingas pavojus, kurį kėlė sproginėjantis kreiseris buvo praėjęs, išsigelbėjusiųjų padėtis maža ką buvo geresnė už žuvusiųjų. Danguje, pro debesų properšas, žybčiojo žvaigždės, ir dabar, apsipratus su tamsa, buvo matyti visas padėties baisumas.

Kaip minėjome, „Koketės“ fokstiebis griuvo už borto su visu takelažu ir burėmis. Jam nuvirtus, kol sprogo kreiseris, jūrininkai, surentę ant jo plaustą, visą laiką jį stiprino ir, kaip išmanydami, stengėsi apdoroti, nukirsdami nereikalingas bures, rėjas bei virves, kurios netiko plaustui sutvirtinti ir tik jį sunkino. Stiebas su rėjomis ant plausto buvo tokioje padėtyje, kaip ir stovėdamas laive. Ilgi hikai buvo nuleisti ir taip pritvirtinti, kad jų vienas galas siektų foko, kitas marselio rėjas ir sudarytų plausto pagrindą. Keli mažesni hikai, skrynia, dėžės nuo šaudmenų,— štai ir viskas, kas skyrė žmonių grupelę nuo okeano gelmių. Formarso aikštelė buvo iškilusi keletą pėdų virš vandens ir sudarė užuovėją nuo nakties brizo ir bangų. Ten ir sėdėjo oldermeno globojamos moterys, perspėtos nekelti kojos ant ne visai patikimo rentinio. Fransua leidosi brigantinos jūrininkui pririšamas prie stiebo; pastarasis, pamatęs brigantinos valdovės atvaizdą, įgavo naujų jėgų ir ėmėsi vėl tvirtinti plaustą.

— Mes ilgai neišsilaikysime, kapitone Ladlou,— tarė Jūrų Skrajūnas, kai jų jau nebegalėjo išgirsti bendrakeleiviai.— Man teko būti jūroje visokiame ore ir įvairiausiuose laivuose, bet šis mano plaukiojimas — pats rizikingiausias. Tikiuosi, kad jis nebus paskutinis!

— Žinoma, mes neturime slėpti nuo savęs, kokioje baisioje padėtyje esame,— atsakė Ladlou,— tačiau apie tai geriau tik mums žinoti.

— Tokiuose nuošaliuose vandenyse sunku tikėtis nuo plausto patekti į laivą. Lamanšo sąsiauryje ar Biskajos įlankoje galėtume viltis, kad pasitaikys koks prekybinis laivas ar kreiseris; o čia, geriausiu atveju, reikia laukti prancūzų arba brigantinos.

— Prancūzai, be abejo, matė gaisrą ir girdėjo sprogimą, bet, kadangi krantas taip arti, jie, tikriausiai, pamanė, kad žmonės išsigelbėjo valtimis. Be to, sudegus kreiseriui, jiems nėra ko gaišti pakrantėje, todėl labai maža vilties, kad mes su jais galime susitikti.

— O jūsų jaunieji karininkai, metę savo kapitoną, ar nesiims jokių žygių jam padėti?

— Vargu ar galima laukti iš jų pagalbos. Degantis kreiseris nuplaukė ne vieną mylią; o iki aušros potvynis toli nuneš mūsų plaustą į jūrą.

— Dievaži, aš dar niekad nesu plaukęs su tokiomis liūdnomis perspektyvomis prieš akis,— pastebėjo Skrajūnas.— Kokia kryptimi mus neša? Ar toli žemė?

— Ji yra kol kas šiaurėje, bet plaustas vis labiau suka į pietryčius. Auštant mes būsime traversu į Montauką, o gal jį ir aplenksime; žemė yra už dešimties ar daugiau mylių.

— Blogiau, negu maniau! Dar yra vilties, kad mus pagaus srovė!

— Srovė mus vėl sugrąžins į šiaurę... Ką, jūsų nuomone, rodo dangus?

— Nieko gero, bet ir nieko baisaus. Vėjas pakils su saule.

— O su juo ir bangos! Kaip ilgai išsilaikys šiaip taip suręstos pliauskos, kai jas pradės mėtyti smarkesnės bangos? Ir kaip ilgai ištvers mūsų bendrakeleiviai, supami jūros, be maisto?

— Jūs nupiešėte gana niūrų vaizdą, kapitone Ladlou,— atsiliepė kontrabandininkas ir giliai atsiduso, nors buvo retos savitvardos.— Labai norėčiau jums prieštarauti, bet iš patirties žinau, kad esate teisus. Tikiuosi, kad bent naktis bus rami.

— Rami laivui, dargi valčiai, bet pavojinga tokiam, kaip

mūsų, plaustui. Matote, ta stenga jau išsiklibino ir su kiekvienos bangos smūgiu jis vis toliau slysta nuo plausto. O kai daugiau rąstų atsipalaiduos...

— Ūpas nesitaiso po tokių pastebėjimų! Kapitone Ladlou, jūs tikras jūrininkas ir vyras, aš visai neabejoju jūsų nuomonės teisingumu. Aš taip pat matau, kad pražūtis beveik neišvengiama. Vienintelė mūsų viltis — pasikliauti mano brigantinos laiminga žvaigžde.

— Bet ar ateis jūsų žmonėms į galvą mintis pakelti inkarą ir ieškoti plausto, kurio net neįtaria esant.

— Aš pasitikiu savo žalsvąja valdove. Ji visad budi! Galvokite, kad tai mano fantazijos padarinys, o tokią akimirką dar blogiau, bet aš, jos padedamas, išsisukau nuo tiek pavojų, kad tikiu ja. Iš tiesų, kapitone Ladlou, jūs ne jūrininkas, jei slapčia nepasikliaunate kokia nors nematoma galinga jėga!

— Jūs laimingas, kad galite taip lengvai pasiguosti,— atsakė karalienės Onos karininkas, bet pajuto, kad jo pašnekovo pasitikėjimas įžiebė jam viltį, nors to jis nebūtų prisipažinęs.— Man atrodo, kad mes galime sau padėti, tik numetę nuo plausto nereikalingą balastą ir tvirčiau jį surišę.

Jūrų Skrajūnas sutiko su pasiūlymu. Dar truputį pasitarę, kaip sutvirtinti plaustą, jie grįžo pas savo bendrakeleivius ir ėmėsi darbo. Kadangi ant rentinio buvo likę tik du jūrininkai iš brigantinos, Ladlou su kontrabandininku turėjo dirbti kartu su jais.

Jie nukirto nereikalingus lynus, metalines rėjų ir hikų dalis, kas tikrai gerokai apsunkino rentinį, o nė kiek nepadėjo plaukti, ir tie nunėrė į vandenyno dugną.

Atsipalaidavęs nuo nereikalingo balasto, plaustas ėmė tvirčiau plaukti, ir dabar bėgliams, kurių gyvybė nuo jo priklausė, atsirado naujų jėgų. Jūrų Skrajūnas, lydimas savo dviejų tylių, bet paklusnių jūrininkų, surizikavo eiti slidžiais, vandeniu apsemtais rąstais prie stengų ir ten dirbo taip vikriai, kaip tik gali žmonės, pripratę apsieiti tamsiausią naktį su sudėtingais burių įrengimais. Jiems pavyko atplėšti abi stengas su rėjomis ir nuplukdyti jas prie stiebo drūtgalio. Čia, jas ištraukę ir kryžmai sudėję, jie pritvirtino prie plausto, nuo to jis pasidarė žymiai tvirtesnis, o žmonės gavo patikimesnį pagrindą po kojomis.

Triūsiant žmonėms, grįžo vilties spindulys, ir jie saugiau pasijuto. Dargi oldermenas ir Fransua padėjo jūrininkams kiek

pajėgė ir sugebėjo. Bet kai stengos ir didesnės rėjos buvo pritvirtintos prie plausto, Ladlou sugrįžo pas bendrakeleivius, sėdinčius rentinio centre, tuo be žodžių prisipažindamas, kad daugiau nieku negalima pasipriešinti stichijai.

Taip praėjo kankinanti nerimo naktis. Žmonės, prigludę prie skrynios, retai ištardavo žodį ir per ilgas valandas neišdrįsdavo net krustelėti. Tačiau kai tik ėmė aušti rytas, visi pagyvėjo: kiekvienas godžiai ėmė dairytis aplinkui, ieškodamas horizonte kokių nors žymių, bylojančių apie galimą išsigelbėjimą ar kokį naują pavojų.

Okeanas dar buvo ramus, nors nesiliaujantis ilgų vilnių bangavimas įtikinamai rodė, kad plaustas nuplaukė toli nuo žemės. Tai patvirtino ir siauras brėkštančios žaros ruoželis rytuose, pamažu nudažęs visą horizontą. Pradžioje nieko nebuvo matyti, tik nykūs tušti vandens plotai. Staiga Bangpūtys, įpratęs žvalgytis po okeanų tolius, džiaugsmingai sušuko, ir visų žvilgsniai nukrypo į priešingą tekančios saulės pusę. Veikiai plausto keleiviai išvydo sniego baltumo bures, nutviekstas rytmečio gaisų.

— Tai prancūzai! — pasakė kontrabandininkas.— Jie kilniai ieško savo vakarykščių priešų likučių!

— Galimas daiktas, nes mūsų likimas jiems ne paslaptis,— atsiliepė Ladlou.— Kaip tyčia, mes gerokai atsitolinome nuo vietos, kur žuvo kreiseris. Iš tiesų, tie, su kuriais mes ką tik turėjom žūtbūtinę kovą, atrodo, pasiryžę atlikti artimo meilės pareigą.

— Ėė, o toliau ir nukentėjusi korvetė! Plaukia pavėjui, už kelių mylių. Vargšę paukštelę taip apipešiojo, kad ji nebegali skristi prieš vėją! Matyt, taip žmogus sutvertas! Vieną dieną jis iš kailio neriasi, kad sunaikintų tai, kas kitą dieną gali jį išgelbėti.

— Kaip jums atrodo, ar mes galime viltis, kad jie mus išgelbės? — paklausė Alida, įdėmiai žvelgdama į Ladlou veidą, tarsi norėdama ten išskaityti savo likimą.— Ar nepažįstamasis plaukia į mūsų pusę?

Nei Ladlou, nei Jūrų Skrajūnas nieko neatsakė. Abu atidžiai sekė laivą; pagaliau, kai neliko abejonių, abu vienu balsu užtikrino, kad prancūzai plaukia tiesiai į juos. Šie žodžiai visiems pakėlė ūpą, ir dargi negrė, užmiršusi savo padėtį, ėmė garsiai džiūgauti.

Jūrininkai tuoj puolė į darbą. Jie išplėšė vieną hiką iš plausto ir, pakėlę jį stačią, pritvirtino prie jo suregztą iš nosinių mažą

vėliavėlę, kuri plevėsavo vėjyje, iškilus kokį dvidešimt pėdų virš jūros paviršiaus. Iškėlus signalą, jiems beliko tik kantriai laukti pasekmių. Valandėlė po valandėlės laivo kontūrai vis daugiau ryškėjo, kol plausto jūrininkai pareiškė, kad jie jau gali įžiūrėti žmones rėjose. Plaustą lengvai būtų pasiekęs patrankos šūvis iš fregatos, tačiau nebuvo jokių žymių, kad prancūzai pastebėjo nelaimės ištiktuosius.

— Man nepatinka, kaip jis suka vairą, — pastebėjo Jūrų Skrajūnas tylinčiam, akylai stebinčiam laivą Ladlou.— Jis aiškiai nukrypo nuo kurso, tarsi ketindamas mesti ieškoję̨s. Kad dievas jam duotų proto dar dešimt minučių plaukti pirmykščiu kursu!

— Ar jis mūsų neišgirstų, jei pradėtume šaukti? — paklausė oldermenas. — Man atrodo, kad stipraus vyro balsas mirties pavojuje galėtų pasiekti fregatą.

Prityrę jūrininkai tik papurtė galvas, bet oldermenas, nekreipdamas į tai dėmesio, garsiai sušuko — gresianti pražūtis suteikė jam jėgų. Prie Minderto prisijungė kiti jūrininkai ir dargi Ladlou, kol visi užkimo nuo bevaisių pastangų. Fregatos rėjose buvo nemaža vyrų, besidairančių po okeaną, tačiau jokio atliepiamo signalo iš laivo nepasirodė.

Fregata vis dar artinosi; plaustą nuo jos bušprito skyrė mažiau negu pusmylis, kai didžiulis laivas staiga pasisuko nuo vėjo, parodė plaustui visą kaip ilgas žvilgantį bortą ir, pertvarkęs rėjas, norėjo mesti žvalgybą šiame okeano plote. Kai tik Ladlou pastebėjo, kad fregata eina į kitą halsą, jis suriko:

— Šaukite visi kartu! Tai mūsų paskutinė viltis!

Visi kartu ėmė šaukti, išskyrus Jūrų Skrajūną. Pastarasis, sukryžiavęs rankas ant krūtinės, stovėjo atsirėmęs į stiebą ir, liūdnai šypsodamasis, klausėsi jų beviltiškų balsų.

— Jūs stengėtės iš visų jėgų, bet niekas jūsų neišgirdo, — prabilo tas šaltakraujiškas ir nuostabus jūrininkas, priėjęs prie savo bendrakeleivių, kai šie nustojo šaukti, ir mostelėjo jiems patylėti. — Perstatomų rėjų girgždėjimas, duodama komanda, pereinant į kitą halsą, nuslopina užsiėmusiam jūrininkui bet kokį garsą iš šalies. Aš nenoriu jūsų džiuginti viltimi, bet iš tiesų dabar reiktų išbandyti mūsų paskutinį šansą.

Jis pridėjo delnus prie burnos ir sušuko taip skardžiai ir galingai, jog atrodė neįmanoma, kad laive neišgirstų tokio bal-

so. Tris sykius kontrabandininkas taip šaukė, tačiau kaskart vis silpnesniu balsu.

— Jie išgirdo! — riktelėjo Alida. — Burės pasisuko!

— Tai tik vėjas stiprėja, — liūdnai atsiliepė šalia jos stovintis Ladlou. — Kas sekundę jie tolsta nuo mūsų.

Ši baisi tiesa buvo tokia neabejotina, kad niekas nė nebandė jos paneigti, tik, karčiai nusivylę, lydėjo žvilgsniu nutolstantį laivą. Už pusvalandžio pasigirdo patrankos šūvis iš fregatos, ji iškėlė dar daugiau burių ir, pasisukusi pavėjui, nuplaukė prie korvetės, kurios viršutinės burės jau vos buvo matyti pietuose. Dingo bet kokia viltis sulaukti pagalbos iš priešo kreiserio.

Net baisioje padėtyje žmogaus protas nenori taikstytis su likimu; pargriuvęs visad tikisi vėl atsistoti ant kojų, kol nusivylimas atima jam paskutinę viltį ir sužlugusios pastangos įrodo jo bejėgiškumą. Tik netekę gėrybių, kuriomis anksčiau ilgai naudojomės, visai nevertindami, pradedame suprasti jų svarbą. Kol iš plausto buvo matyti nutolstanti prancūzų fregata, žmonės dar pilnai nesuvokė kokia baisi jų padėtis. Su dienos šviesa nelaimingiesiems atgijo viltis, nes, kol nakties šešėliai buvo apsiautę dangų, jie, siaubo pagauti, spėliojo, kas jų laukia, panašiai kaip žmonės, kurie stengiasi prasiskverbti pro ateities nežinią ir surasti ten gera lemiančių ženklų. Su šviesa pasirodė burės. Dienojant laivas priartėjo, pasisukinėjo ir dingo; visiems buvo aišku, kad jis daugiau nebegrįš.

Dargi pačiam narsiausiam iš plausto keleivių suspaudė širdį, pagalvojus apie siaubingą atomazgą, kuri dabar atrodė neišvengiama.

— Blogas ženklas! — sušnabždėjo Ladlou, rodydamas kontrabandininkui tamsius aštrius trijų ar keturių ryklių pelekus, kurie raižė vandens paviršių taip arti plausto, per kurį nuolat ritosi bangos, kad padėtis tapo dvigubai pavojingesnė. — Plėšrūnų instinktas mūsų nenaudai!

— Taip, jūrininkai tiki, kad paslaptinga nuojauta ryklius atveda prie aukos, — patvirtino Jūrų Skrajūnas. — Bet gali laimė ir juos aplenkti. Rodžersonai! — pašaukė jis vieną savo jūrininkų. — Tavo kišenės amžinai prigrūstos visokiausių žvejojimo reikmenų. Ar neatsiras ten tinkama virvė su kabliuku toms išbadėjusioms pabaisoms? Mūsų padėtyje išmintingiausia laikytis paprasčiausios filosofijos. Kai sprendžiamas klausimas — suvalgyti ar pačiam būti suvalgytam, dauguma žmonių pasirenka pirmąjį atvejį.

Tuoj buvo ištrauktas pakankamo dydžio kablys ir surasta plonesnė virvė tarp takelažo liekanų, buvusių apie stiebą. Gabalas odos, nuplėštos nuo rėjos, atstojo jauką ir buvo mestas į jūrą. Matyt, baisus badas kankino rajus plėšrūnus, nes jie nėrė prie jauko žaibo greitumu. Ryklys taip netikėtai ir stipriai trūktelėjo, kad įtraukė nelaimingą jūrininką nuo slidaus plausto į jūrą. Visa tai įvyko per baisią akimirką. Iš siaubo žmonės riktelėjo, dar spėję išvysti paklaikusį jūrininko žvilgsnį. Valandėlę sužalotas jo kūnas plaukė kraujyje, dar sąmoningas veidas buvo iškreiptas šiurpios agonijos. Kitą akimirką jūrų pabaisos jį prarijo.

Dabar jūros paviršiuje buvo matyti tik ryški kraujo dėmė. Prisisotinę rykliai dingo, bet tamsi dėmė laikėsi netoli nejudančio plausto, tarsi primindama išlikusiems jų likimą.

— Koks siaubas! — tarė Ladlou.

— Burė! — sušuko Jūrų Skrajūnas; jo balsas šią šiurpią, visus prislėgusią minutę praskambėjo kaip gražiausia muzika. — Mano šaunioji brigantina!

— Duok dieve, kad ji mums atneštų daugiau džiaugsmo, negu tik ką nuplaukusi fregata.

— Duok dieve! Jeigu ir ji praplauks pro šalį, tada mes tikrai žuvę. Čia laivai labai retai užklysta, o be to, jau turėjome progos įsitikinti, kad mūsų bramseliai nelabai iš tolo matyti.

Visų akys įsmigo į baltą tašką horizonte, kurį Jūrų Skrajūnas tvirtino esant „Jūrų burtininkę“.

Tik jūrininkas gali būti toks tikras, nes nuo žemo plausto vos buvo matyti bramselių viršūnės. Be to, laivo kryptis jiems taip pat buvo nepalanki — iš pavėjinės pusės, tačiau ir Ladlou, ir kontrabandininkas užtikrino savo bendrakeleivius, kad brigantina pasuks prieš vėją.

Praslinko dvi ilgiausios, kankinančios valandos. Jų išsigelbėjimas taip priklausė nuo įvairiausių aplinkybių, kad visa, kas vyko dabar jūroje, plausto keleiviai sekė su alinančia įtampa. Jei staiga būtų nurimęs brizas, brigantina būtų sustojusi ir atsidūrusi, panašiai kaip ir plaustas, klastingų okeano srovių valdžioje; vėjui persimainius, brigantina būtų turėjusi keisti kursą, ir tada, aišku, jiems nebūtų lemta susitikti; o jei vėjas sustiprėtų — plausto keleiviai žūtų anksčiau, negu atskubėtų pagalba. Be šių grėsmingų atvejų, juos baugino mintis, kad

brigantinos įgula turi rimtą pagrindą galvoti juos jau seniai esant žuvus.

Tačiau likimas, atrodo, šį kartą jiems buvo palankus: brizas pūtė pastoviai, bet lengvai, laivas akivaizdžiai ketino plaukti į plausto pusę, ir viltis, kad brigantina tikrai jų ieško, buvo tokia stipri ir įtikima, jog kiekvieno širdis ėmė džiaugsmingai plakti.

Po dviejų valandų brigantina priartėjo iš pavėjinės pusės taip arti plausto, kad buvo aiškiai matyti net smulkiausios jos takelažo dalys.

— Ištikimi vyrai ieško mūsų! — sušuko kontrabandininkas, smarkiai susijaudinęs. — Kol neišžvalgys visos pakrantės, jie nesiliaus mūsų ieškoję.

— Bet jie plaukia pro šalį, tolyn... Pamojuokite vėliavėle! Gal tai atkreips jų dėmesį!

Mažos vėliavėlės brigantina nepastebėjo, ir po tokio ilgo ir įtempto laukimo žmonės ant plausto pilnomis sielvarto akimis sekė, kaip ji skriejo pro šalį vis tolyn ir tolyn, atimdama nelaimingiesiems paskutinę viltį. Net Jūrų Skrajūno širdį užliejo skaudus nusivylimas.

— Aš dėl savęs nesijaudinu, — liūdnai prakalbo narsus kontrabandininkas. — Koks skirtumas — ar toj ar anoj jūroj, per tą ar kitą plaukiojimą priglaus jūrininką bangos. Bet tau, mano žvalioji, nelaimingoji Judora, aš troškau kitokios dalios... Ei! Ji pereina į kitą halsą! Be abejo, žalsvoji valdovė jaučia, kur jos vaikai!

Brigantina laviravo. Po dešimties ar penkiolikos minučių laivas stojo traversu į plaustą ir prieš vėją.

— Jeigu ji ir dabar praplauks pro šalį, mes žuvę, — tarė Jūrų Skrajūnas, iškilmingai davęs ženklą tylėti. Pridėjęs delnus prie burnos, jis sušuko taip garsiai, sakytum gresianti pražūtis jam būtų įdėjusi milžino plaučius. — Ei! „Jūrų burtininke"! Ehe...e...e!

Žodžiai skambėjo aiškiai ir skardžiai, taip moka šaukti tiktai jūrininkai. Atrodė, jautri brigantina atpažino savo šeimininko balsą: ji nežymiai pakeitė kursą tarsi gyvas ir protingas sutvėrimas.

— Ei! „Jūrų burtininke"! Ei!..— dar garsiau šaukė Jūrų Skrajūnas.

— Ei... ei... ei! — pasigirdo silpnas aidas, nešamas vėjo, ir brigantina vėl pakeitė kryptį.

— „Jūrų burtininke“! „Jūrų burtininke“! Ei! Ei! — jūrininko balsas skardėjo su antžmogiška jėga. Jis šaukė tol, kol, netekęs jėgų, susmuko.

Tas kurtinantis šauksmas dar skambėjo užgniaužusių žadą žmonių ausyse, kai atskriejo garsus atsakas iš brigantinos. Bematant jos hikas buvo perstatytas, o aštrus bušpritas pasisuko tiesiai į baltą vėliavėlę, plevėsuojančią virš jūros. Praėjo kelios vilčių ir baimės akimirkos, kol puikus laivas atsidūrė už penkiasdešimties pėdų nuo plausto. Po penkių minučių „Koketės“ rangauto liekanos plūduriavo okeane jau be žmonių, daugiau niekam nereikalingos.

Vos įžengęs į brigantiną, Jūrų Skrajūnas pajuto bekraštį dėkingumą savo įgulai. Jis tylėjo, matyt, nepajėgdamas ištarti žodžio. Eidamas per denį, jis žvilgterėjo į stiebus ir stipriai sudavė ranka į špilį, sakytum šiuo mėšlungišku smūgiu išreikšdamas savo meilę laivui. Po to Skrajūnas rūsčiai nusišypsojo savo atidiems, paklusniems jūrininkams ir prabilo, kaip visada, žvaliai ir valdingai:

— Pakelti marselius! Užgulkite ant brasų ir falų, vyrai, taip, kad burės išsitemptų kaip lenta! Sukite mūsų burtininkės veidą į krantą!

XXXIV

Atleiskite, ar matėte jūs tai?
***Šekspyras,* „Žiemos pasaka“**

Kitą rytą iš oldermeno vilos langų buvo matyt, kad šeimininkas namuose. Namiškių ir svečių veiduose galima buvo išskaityti liūdesio ir laimės pėdsakus, tarsi kokį didelį džiaugsmą būtų temdęs gilus sielvartas. Negrai, kaip ir visi primityvūs žmonės, mėgavosi nepaprastais įvykiais, o kiti, atrodė, negalėjo užmiršti pergyventų sunkių valandų.

Tačiau oldermeno kambaryje vyko labai rimtas pokalbis tarp šeimininko ir kontrabandininko. Iš pažiūros buvo aišku, kad jie susitiko aptarti svarbių ir rimtų dalykų. Bet atidus stebėtojas, sugebąs skaityti žmonių veidus, būtų pasakęs, kad jū-

rininkui rūpėjo kažkokie asmeniški reikalai, o pirklys domėjosi komercinėmis problemomis.

— Turiu maža laiko, — tarė jūrininkas, eidamas prie oldermeno į kambario vidų, — todėl kalbėsiu labai trumpai. Iš seklaus užutekio galima išplaukti tik per potvynį, ir būtų neišmintinga man čia užsibūti bei laukti, kol pasklis žinia apie paskutiniuosius įvykius jūroje ir kils triukšmas visoje kolonijoje.

— Kalbate atsargiai, kaip ir dera kontrabandininkui! Jūsų apdairumas dar labiau stiprina mūsų draugystę, kuri anaiptol nesumažėja, išvydus jūsų energiją per paskutinį, sakyčiau, ne itin patogų mūsų plaukiojimą ant žuvusios „Koketės“ stiebų ir rėjų. Ką gi! Aš nelinkiu pikto jokiam jos didybės ištikimam tarnui, bet man neišpasakytai gaila, kad jūs nelinkęs dabar, kai pakrančių niekas nesaugo, atgabenti gerą partiją gerų prekių! Pereitą kartą jūs apsiribojote baltiniais ir puošniais mezginiais, vertingais ir duodančiais didelį pelną daiktais; bet kolonijoje didelis pareikalavimas dar ir kitų prekių, kurias dabar laisvai būtų galima atvežti.

— Aš atėjau pakalbėti apie kitus dalykus, oldermenai van Beverutai, kurių jūs ir neįtariate.

— Jūs turite galvoj tą mažą klaidelę paskutiniame prekių važtaraštyje? Bet, patikrinus antrą kartą, mes viską ištaisėme, misteri Skrajūne, kai paaiškėjo, kad jūs buvote tikslus kaip Anglijos bankas.

— Paaiškėjo ar ne, man vis tiek, bet jei žmogus abejoja mano sąžiningumu, tegul neprekiauja su manim. Aš pripažįstu tik vieną devizą — „pasitikėjimas“, vieną taisyklę — „teisingumas“.

— Mielas drauge, jūs mane ne taip supratote. Aš visai jūsų neįtarinėjau, bet jei pelnas — prekybos kūnas, tai tikslumas — jos siela. Tikslios sąskaitos ir padorus balansas — pats patikimiausias cementas prekybiniuose ryšiuose. Slaptoje prekyboje atvirumas yra tarsi teisme bešališkumas: jis atstato teisingumą, pažeistą įstatymo. Apie ką jūs norėjote pakalbėti?

— Praėjo jau daug metų, oldermenai van Beverutai, kai jūs pradėjote prekiauti su mano pirmtaku, kurį tarėte esant mano tėvu, nors jis, tik globodamas savo mirusio draugo vargšą sūnų, nusipelnė tauraus tėvo vardą.

— Tai man naujiena, — atsakė oldermenas, lėtai nulenkdamas galvą, — tai paaiškina tam tikrą jūsų lengvabūdiškumą, dėl kurio yra buvę tam tikrų nemalonumų. Taip, misteri Skrajūne,

rugpiūčio mėnesį dvidešimt penkeri metai, kai užsimezgė ši prekyba, o iš jų dvylika prekiavau su jumis. Gal šiuos reikalus būtų buvę galima geriau tvarkyti, bet mūsų prekyba vyko pakenčiamai. Tačiau aš jau senstu ir galvoju mesti šį pilną rizikos verslą — dar du ar trys, na, daugiausia, keturi ar penki nusisekę reisai ir galėtume užbaigti mūsų bendradarbiavimą.

— Jis baigsis kur kas greičiau. Manau, kad mano globėjo gyvenimo istorija jums žinoma. Aš jums ne kartą minėjau, kaip jis buvo išvytas iš karališkojo laivyno už tai, kad priešinosi Stiuartų tironijai, kaip jis bėgo su savo vienintele dukterimi į kolonijas ir dėl duonos kąsnio pradėjo verstis kontrabanda.

— Hm... Prekyboje mano atmintis nešlubuoja, misteri Skrajūne, bet kituose dalykuose, į kuriuos galima žiūrėti pro pirštus, aš toks užmaršus, kaip ką tik iškeptas lordas, kai užsimenama apie jo genealoginį medį. Bet, tur būt, taip viskas ir buvo, kaip jūs sakote.

— Jūs, be abejo, žinote, kad mano globėjas, išplaukdamas į jūrą, pasiėmė su savimi viską, ką turėjo.

— Jis išsirinko stiprią ir greitą škuną, misteri Skrajūne, su geru balastu iš pakrantės akmenų, ir ją pakrovė rinktiniu tabaku. Jis nekvailiojo su žalsvomis burtininkėmis, nesipuikavo puošniomis brigantinomis. Dažnai karališki kreiseriai palaikydavo šį garbingą pirklį darbščiu žveju!

— Jo polinkiai buvo vienoki, mano kitoki. Bet jūs užmiršote, kad tarp jo krovinių buvo dar kai kas labai vertingo.

— Ten dar galėjo būti kiaunių kailiukų ryšulys, nes kaip tik tuo metu ėmė kilti tų kailių paklausa.

— Ten buvo graži, skaisti ir mylinti mergaitė...

Oldermenas nejučiomis skėstelėjo rankomis ir vos neužgavo kontrabandininkui veido.

— Ten iš tiesų buvo puiki, kaip jūs sakote, meili mergaitė! — ištarė jis prislopintu, kimiu balsu. — Ji mirė, kaip tu, misteri Skrajūne, pats man sakei, prie Italijos, Viduržemio jūroje. Aš daugiau niekad nemačiau tėvo po jo dukters paskutinio apsilankymo mūsų krante.

— Ji tikrai mirė tarp Viduržemio jūros salų. Bet tą tuštumą, kurią ji mirdama paliko visų jos artimųjų širdyse, užpildė jos... duktė.

Oldermenas pašoko nuo kėdės ir, įsmeigęs į kontrabandininką veriamą neramų žvilgsnį, lėtai pakartojo:

— Jos duktė!?

— Taip. Judora yra tos nuskriaustos moters duktė... Ar reikia priminti, kas jos tėvas?

Oldermenas sudejavo ir, užsidengęs rankomis veidą, susmuko į kėdę, mėšlungiškai krūpčiodamas.

— Kuo gali tai įrodyti? — pagaliau jis pralemeno. — Juk Judora tavo sesuo!

Kontrabandininkas liūdnai nusišypsojo.

— Jums sakė neteisybę. Išskyrus brigantiną, daugiau aš nieko neturiu. Kai mano narsusis tėvas žuvo šalia to, kuris mane globojo, pasaulyje neliko žmogaus, kurio gyslose tekėtų man gimininga kraujas. Aš mylėjau savo globėją kaip tėvą ir jis mane vadino sūnumi, o jums sakėme, kad Judora — jo antros santuokos vaikas. Bet štai pakankamas jos kilmės įrodymas.

Oldermenas paėmė popierių, kurį jam padavė pašnekovas, ir godžiai įsisiurbė į jo turinį. Tai buvo Judoros motinos laiškas jam, parašytas, tik mergytei gimus, pilnas švelnių jausmų. Jauno pirklio meilė slapto tiekėjo gražiai dukteriai buvo daug nuoširdesnė už daugelį panašių ryšių. Bet jų padėties ypatingumas ir pirklio suprantamas drovėjimasis pristatyti visuomenei moterį, apie kurios egzistavimą jo draugai net ir neįtarė, o taip pat jų abiejų baimė nelaimingo, bet išdidaus merginos tėvo, sukliudė jiems susituokti. Prisitaikyti prie kolonijos papročių buvo lengva, ir todėl yra pagrindo manyti, kad jie tiesiog nežinojo, jog buvo galima įteisinti naujagimį. Todėl, kai Mindertas van Beverutas skaitė kadaise taip nuoširdžiai mylėtos moters laišką, kurios netekimas daugeliu atžvilgių jam buvo nepataisoma nelaimė, nes jos švelnumas ir pusiausvyra, be abejo, būtų turėję teigiamos įtakos pirkliui, jo rankos virpėjo ir visa išvaizda bylojo apie begalinį oldermeno susijaudinimą. Mirštančios laiškas buvo parašytas švelniai, be priekaištų, tačiau iškilmingai ir išreiškė paskutinę jos valią. Ji pranešė apie gimusį jų kūdikį, kurį paliko savo tėvo globai, o jo gimdytojui tik pareiškė apie mergaitės egzistavimą ir prašė mylėti ją, jei kada nors jam tektų rūpintis dukterimi. Paskutinėse laiško eilutėse ji kalbėjo apie savo dar neužgesusią meilę, ir šie žodžiai tik pabrėžė jos tragišką likimą.

— Kodėl jūs taip ilgai slėpėte tai nuo manęs? — paklausė susijaudinęs pirklys. — Kodėl, sakyk, bebaimi žmogau! Negi aš būčiau nuskriaudęs savo vaiką?

Kontrabandininko lūpas iškreipė karti, tačiau išdidi šypsena.

— Misteri van Beverutai, mes ne pakrančių pirkliai. Mūsų verslas — tai visas mūsų gyvenimas, mūsų pasaulis — „Jūrų burtininkė“. Kadangi mes mažai domimės sausumos gyvenimu, mūsų filosofijai nebūdingos jo silpnybės. Jos seneliui pageidaujant, Judoros gimimas buvo nuslėptas nuo jūsų. Gal tai padaryti jam diktavo pasipiktinimas, gal išdidumas, o gal ir meilė, kuri su kaupu išpirko apgaulę.

— O pati Judora? Ar žino ji... ar seniai ji sužinojo tiesą?

— Visai neseniai. Po mūsų globėjo mirties aš buvau jos vienintelis patarėjas ir gynėjas. Tik prieš metus Judora sužinojo, kad ji man ne sesuo. Iki tol ji, kaip ir jūs, manė, kad mus pagimdė tas, kuris nebuvo tėvas nei jai, nei man. Paskutiniuoju metu aplinkybės taip susidėjo, kad aš buvau priverstas beveik visą laiką ją vežiotis brigantinoje.

— Teisinga bausmė! — sudejavo oldermenas.— Už silpnadvasiškumą esu nubaustas savo dukters išniekinimu!

Kontrabandininkas pakelta galva priėjo prie oldermeno, o jo aiškios akys žaižaravo įžeisto žmogaus pasipiktinimu.

— Oldermenai van Beverutai,— Skrajūno balse buvo juntamas priekaištas, — aš perduodu jūsų dukterį tokią pat skaisčią, kokia buvo ir jos nelaiminga motina, kai aplinkybės privertė mano globėją, beprotiškai mylėjusį savo vaiką, palikti ją po jūsų stogu. Mes, kontrabandininkai, turime savo pažiūras į gėrį ir blogį, tad ir dėkingumas, ir mano principai liepia man ginti savo geradario anūkę, o ne skriausti. Net iš savo tikro brolio ji nebūtų susilaukusi tyresnių žodžių ir veiksmų, negu patyrė, būdama mano globoje.

— Iš visos širdies tau dėkoju! — sušuko oldermenas. — Aš ją įdukrinsiu, ir su tokiu kraičiu, kokį tik galiu duoti, ji dar gali tikėtis ištekėti už gero ir garbingo vyro.

— Gali ją ištekinti už savo numylėto Olofo van Statso,— tarė kontrabandininkas ramiai, bet jo akys buvo liūdnos. — Mergaitė verta daugiau, negu jis gali jai pasiūlyti. Statsas nori ją vesti ir žino Judoros istoriją, kurią jam papasakojo ji pati, kai likimas atbloškė jaunąjį dvarininką į mano rankas.

— Tu iš tiesų esi perdaug sąžiningas šiam nuodėmingam pasauliui, misteri Jūrų Skrajūne! Kur yra tie įsimylėjusieji, aš noriu jais pasidžiaugti ir tuoj pat palaiminti!

Kontrabandininkas lėtai apsisuko ir, atidaręs duris, mostelėjo ten laukusiems įeiti. Tuoj pat įėjo Alida, vesdama už

rankos tariamą Bangpūtį, dabar jau apsirengusį deramais rūbais. Nors oldermenas anksčiau daug kartų matė merginą, kurią tarė esant Skrajūno seserimi, apsitaisiusią moteriškais drabužiais, bet niekad iki šiol ji neatrodė jam tokia nuostabiai graži, kaip dabar. Šilkinių žandenų nebebuvo ir skruostus puošė skaistus raudonis, kurį dar labiau pagyvino saulės spinduliai. Žvilgančios tamsios garbanos, kurios anksčiau buvo taip meistriškai sušukuotos, kad slėpė jos lytį, dabar laisvai bangavo apie kaktą ir smilkinius, gaubdamos paprastai vylingai šelmišką, o šią akimirką susimąsčiusį veidą. Retai tenka matyti kartu tokias dvi gražias būtybes, kaip šios merginos, kurios suklupo prie pirklio kojų. Akimirką oldermeno krūtinėje sena, įprasta dėdės ir globėjo meilė tarsi kovojo su nauja tėviška meile. Bet gamta nugalėjo net jo atbukusius, išsigimusius jausmus: šaukdamas savo dukrą vardu, savanaudis, apskaičiuojantis oldermenas puolė Judorai ant kaklo ir pravirko. Sunku būtų pasakyti, ką tuo metu jautė šią sceną stebintis rūstus kontrabandininkas. Skrajūno akyse šmėkštelėjo nepasitikėjimas, nerimas ir pagaliau liūdesys. Nusiminęs jis išėjo iš kambario kaip žmogus, neturįs teisės žiūrėti į kitų žmonių švenčiausių jausmų prasiveržimą.

O praslinkus dviem valandom, pagrindiniai mūsų pasakojimo veikėjai susirinko užutekio pakrantėje, po seno ąžuolo, sakytum vienmečio su Amerikos žemynu, paunksne. „Jūrų burtininkė“ buvo pasiruošusi pakelti inkarą, burės jau plazdėjo ore, ir pati brigantina sukinėjosi mažoje įlankėlėje nelyginant grakšti gulbė, plūkinėjanti pirmyn ir atgal, besimėgaudama plaukiojimu. Kaip tik tuo metu valtis priartėjo prie kranto, ir Jūrų Skrajūnas ištiesė Zefyrui ranką, kad padėtų berniukui išlipti į krantą.

— Mes, stichijoms pavaldūs žmonės, esame labai prietaringi, — tarė jis, kai maža vaiko koja palietė žemę, — o tokiais mus padarė gyvenimas, pilnas nuolatinių pavojų, su kuriais susidoroti dažnai esame per silpni. Daugelį metų aš tikėjau, kad ištiks didelė laimė arba dar didesnė nelaimė, kai šis berniukas išlips pirmą kartą į krantą. Dabar jo koja pirmą kartą atsistojo ant tvirtos žemės, ir aš laukiu pranašystės išsipildymo.

— Viskas bus gerai, — atsiliepė Ladlou. — Alida ir Judora pripratins berniuką prieš šio paprasto mielo krašto papročių, ir, atrodo, jis neapvils savo mokytojų.

— Bijau, kad berniukas pasiges jūrų burtininkės pamokų!

Kapitone Ladlou, būdamas daug jausmingesnis žmogus, negu jums gali atrodyti, turiu atlikti dar vieną pareigą. Jei neklystu, gražuolė Barberi sutiko tapti jūsų žmona?

— Taip, ji suteikė man šią laimę.

— Sere, nereikalaudamas paaiškinimų, liečiančių praeitį, jūs parodėte man kilnų pasitikėjimą, kuris nusipelno atpildo. Aš atplaukiau į šitą krantą, pasiryžęs grąžinti Judorai tėvą ir jos įpėdinystės teises. Pradžioje aš nepasitikėjau Alida, maniau, kad ji, naudodamasi savo įtaka, gali savanaudiškai paveikti oldermeną. Bet nepamirškite, taip aš galvojau, kol jos nepažinau ir galėjau įvertinti tik jos grožį, daugiau nieko. Mano žmonės pagrobė Alidą iš vilos ir pristatė kaip belaisvę į brigantiną.

— O aš maniau, kad, sužinojusi savo pusseserės istoriją, ji nusprendė bet kokiu būdu padėti jai grįžti pas artimuosius.

— Jūs teisingai įvertinote jos nesavanaudiškumą. Norėdamas sušvelninti prievartos, kurios auka ji tapo, įspūdį ir kuo greičiausiai nuraminti jos baimę, aš viską papasakojau belaisvei. Judora tada irgi pirmą kartą išgirdo savo gimimo istoriją. Įrodymai buvo nenuginčijami, ir mes įsigijome ištikimą draugą vietoj lauktos varžovės.

— Aš žinojau, kad Alida taurumo įsikūnijimas! — sušuko susižavėjęs Ladlou, keldamas raustančios merginos ranką prie lūpų. — Praradus palikimą, ji tik laimėjo, nes atsiskleidė jos dvasiniai turtai!

— Tyliau, tyliau, drauguži! — nutraukė jį oldermenas. — Per anksti skelbi apie prarastus palikimus. Ko reikalauja teisingi įstatymai, žinoma, viskas bus padaryta, bet kolonijai visai nėra reikalo žinoti didelį ar mažą kraitį gauna nuotaka.

— Palikimo netekimas iššauks daugybę kalbų, — atsiliepė kontrabandininkas. — Štai šituose maišuose auksas. Mano globotinės kraitis gatavas, ir, kai tik ji nuspręs tekėti, aš jį bematant atiduodu.

— Sėkmė ir apdairumas! — sušuko miestelėnas. — Tavo girtinas įžvalgumas neišsenkamas, misteri Skrajūne; kad ir kokia iždo valdininkų nuomonė apie tavo kreditą ir piniginių operacijų tikslumą, aš sakau, kad nerasi patikimesnių už tave žmonių ir pačiame Anglijos banke! Tikiuosi, tie pinigai atitenka Judorai pagal įstatymus, kaip teisėtas jos senelio palikimas?

— Taip.

— Dabar patogus momentas atvirai išsakyti, kas mane labai jaudina, nes panašūs klausimai kaip tik tinka svarstyti tokiose aplinkybėse. Kiek man žinoma, misteri van Statsai, jūs, įsigilinęs į savo jausmus, įsitikinote, kad artimesni ryšiai su jūsų sena drauge suteiks jums didesnę laimę, negu tie, kuriuos mes buvome numatę.

— Atvirai tariant, gražuolės Barberi šaltumas atvėsino mano jausmus jai, — atsakė Kinderhuko valdytojas, kuris niekad neištardavo nereikalingo žodžio.

— Be to, man žinoma, sere, kad per dvi savaites, praleistas su mano dukterimi, jūs pamilote tą mergaitę, kuri paveldėjo savo motinos grožį ir nemažą palikimą, išsaugotą šio drąsaus, sąžiningo jūrininko.

— Jeigu aš būčiau priimtas į jūsų šeimą, misteri van Beverutai, daugiau nieko netrokščiau pasaulyje.

— Judora, dukra, šis džentelmenas — vienas artimiausių mano draugų, ir aš labai norėčiau, kad jis nusipelnytų tavo palankumą. Jūs jau pažįstate vienas kitą, bet, kad galėtum pati savarankiškai nuspręsti, jūs pagyvensite čia kartu kokį mėnesį, ir tada tu ramiai, neskubėdama tarsi savo žodį.

Oldermenui kalbant, jo dukters iškalbingas veidas kaitaliojo spalvas nelyginant Italijos dangus, bet ji nepratarė nė žodžio.

— Jūs kilniai atskleidėte uždangą, slėpusią paslaptį, kuri dabar jau manęs nebekankina, — įsiterpė Ladlou, kreipdamasis į kontrabandininką. — Gal jūs mums dar paaiškintumėte, iš kur tas laiškas?

Judoros tamsios akys blykstelėjo. Ji žvilgterėjo į Jūrų Skrajūną ir nusijuokė.

— Tai viena iš tų moteriškų gudrybių, kurių kartais griebiamasi brigantinoje. Mes manėme, kad jaunasis karališkojo kreiserio kapitonas negalės taip budriai sekti brigantinos, jei laužys sau galvą, kas parašė laišką.

— Tai jūs ne pirmą kartą panaudojote tokį triuką?

— Žinoma, kad ne. Bet aš daugiau jau nebegaliu gaišti. Už kelių minučių prasidės atoslūgis, ir tada nebeišplauksime iš užutekio. Judora, mes turime aptarti vaiko likimą. Ar jis grįš į okeaną, ar tegul palieka krante ieškoti savo dalios.

— Iš kur tas vaikas? — griežtai paklausė oldermenas.

— Jis mums abiem brangus,— atsakė kontrabandininkas.— Jo tėvas buvo mano artimiausias draugas, o motina auklėjo

Judorą vaikystėje. Iki šiol mes abu juo rūpinomės, o dabar tegul jis išsirenka pats, su kuo jam pasilikti.

— Jis nepaliks manęs! — paskubomis įsiterpė Judora. — Tu mano įsūnis, Zefyrai, ir tik aš galiu tave tinkamai išauklėti. Tau reikalingas motiniškas švelnumas, tu juk nepaliksi manęs, Zefyrai?

— Tegu berniukas pats išsirenka savo dalią. Tokiais atvejais aš pasikliaunu likimu, kuris neapvilia kontrabandininkų.

— Ką gi, tegul pats renkasi. Ar pasiliksi čia, tarp šių viliojančių laukų, kur galėtum braidžioti tarp gražių, kvepiančių gėlių, ar nori grįžti į vienodas vandens dykumas?

Susimąstęs berniukas pažvelgė į nerimastingas merginos akis, paskiau jo dvejojąs žvilgsnis įsmigo į ramų kontrabandininko veidą.

— Mes plauksime į jūrą, — tarė jis, — ir kai vėl grįšime, atvešime tau, Judora, daugybę gražių daiktų.

— Bet tu gal paskutinį kartą matai savo protėvių žemę. Atsimink, koks baisus yra siautėjantis okeanas ir kaip dažnai brigantinai grėsė pražūtis!

— Ne, tik moterims taip atrodo! Aš buvau audros metu ant bramrėjos ir nejutau jokio pavojaus.

— Tu laive augęs, todėl aklai juo pasitiki ir dar nesupranti, kas jį gali ištikti! Bet vyresni puikiai žino, kad jūrininko gyvenimas — nuolatinė kova su pavojais. Tu gi buvai Viduržemio jūroje, kai kilo baisi audra, ir matei jos jėgą,

— Audroj išsilaikiau ir aš, ir brigantina; pažvelk, kokia ji daili, kokie tvarkingi jos stiebai, tarsi nieko panašaus nebūtų patyrusi!

— Bet vakar tu matei, kaip mes plaukėme atviroje jūroje, ir tik kelios menkai suręstos rėjos skyrė mus nuo okeano gelmių!

— Tačiau jūs nenuskendote, kitaip aš dabar graudžiai verkčiau, Judora.

— Pasilikęs šiame krašte, tu pamatysi daug grožybių — upes ir kalnus, didingus tarpeklius ir miškus. Čia tau kas žingsnis atsivers prieš akis vis naujas reginys, o jūra — amžinai vienoda.

— Iš tikrųjų, Judora, keista tavo atmintis! Čia gali matyti tik Ameriką. Štai tas kalnas — Amerika, lyguma už įlankos — Amerika, vakar mes nuleidome inkarą irgi Amerikoje. O kai

mes paliksime krantą, išvysime ir Angliją, ir Olandiją, ir Afriką; pučiant geram vėjui, mes per vieną dieną galime pamatyti kelias šalis.

— Tu ir jas aplankysi, paikas vaike! Jeigu dabar tu neliksi krante, tavo gyvenimą lydės vieni pavojai!

— Sudie, Judora! — tarė berniūkštis, stiebdamasis ją pabučiuoti ir atsisveikinti.

— Sudie, Judora! — priėjęs prie jos, ištarė sodriu, liūdnu balsu kontrabandininkas. — Ilgiau delsti aš negaliu — mano žmonės jau nekantrauja. Jeigu man neteks daugiau išvysti šio kranto, nepamiršk tų, su kuriais taip ilgai dalinaisi džiaugsmu ir sielvartu!

— Ne, ne! Neapleisk dar mūsų! Palik man berniuką, palik dar ką nors, kad ne vien širdgėla man primintų praeitį.

— Mano valanda išmušė. Vėjas kyla, ir aš negaliu į tai moti ranka. Tau pačiai bus geriau, jei niekas nesužinos brigantinos istorijos, po kelių valandų šimtai smalsių akių iš miesto susirinks į mus spoksoti.

— Man jie visai nerūpi! Tu negali... negali... manęs taip palikti!

— Aš mielu noru iš čia neičiau, Judora, bet jūrininko namai — jo laivas! Ir taip jau daug brangaus laiko prarasta. Dar kartą sudie, Judora!

Mergaitė tamsiomis susijaudinusiomis akimis apsidairė aplinkui, tarsi norėdama vienu skubiu žvilgsniu aprėpti visą žemės grožį.

— Kur plauksi? — paklausė ji pašnibždomis, visai nesistengdama garsiau kalbėti.— Kur plauksi ir kada grįši?

— Aš plaukiu ten, kur šaukia mane lemtis. Aš gal ilgai arba visai negrįšiu. Sudie, Judora, būk laiminga tarp draugų, kuriuos tau išrinko likimas!

Jūros mergaitės akys užsidegė. Ji abiem rankom sugriebė kontrabandininko ranką ir nejučiomis suspaudė iš visų jėgų. Paskiau, paleidusi ranką, ji puolė išskėstom rankom prie ramiai stovinčio kontrabandininko ir mėšlungiškai jį apkabino.

— Mes plauksime drauge! Aš tavo ir tiktai tavo!

— Tu pati nežinai, ką kalbi, Judora! — sunkiai alsuodamas, tarė Skrajūnas. — Čia tavo tėvas... draugė... vyras...

— Šalin! Šalin! — šaukė sakytum nuovokos netekusi mergaitė, iš visų jėgų purtydamasi Alidos ir Statso, kurie žengė

prie Judoros, tarsi norėdami ją išvaduoti iš pražūties. — Aš tavo, tiktai tavo!

Kontrabandininkas ištrūko iš merginos pašėlusio glėbio ir stipriai kaip milžinas suėmė spurdančią mergaitę, pats stengdamasis numalšinti kilusią krūtinėje aistrų audrą.

— Pagalvok, dar pagalvok!— kalbėjo jis. — Tu nori eiti paskui tremtinį, žmogų, paskelbtą už įstatymo ribų, visų persekiojamą ir pasmerktą!

— Aš tavo, tik tavo!

— Tavo namai bus laivas, tavo pasaulis — siautėjantis okeanas!

— Tavo pasaulis bus mano pasaulis! Tavo namai — mano namai! Tavo pavojai bus mano pavojai!

Iš Jūrų Skrajūno krūtinės išsiveržė nesuvaldomo džiaugsmo šūksnis.

— Tu esi mano! Prieš tokį ryšį nublanksta tėvo teisės! Oldermenai, sudie! Aš su tavo dukra elgsiuos garbingiau, negu tu elgeisi su mano geradario dukterimi!

Lengvai tarsi plunksną kontrabandininkas pakėlė Judorą ant rankų ir, nepaisydamas grėsmingo Ladlou ir Statso subruzdimo, pernešė ją į valtį. Tą pačią akimirką ji nusiyrė kartu su drąsiu berniūkščiu, kuris iš džiaugsmo ėmė mėtyti į orą savo jūreivišką kepuraitę. Brigantina, tarsi suprasdama, kas įvyko, bematant apsisuko, ir, kai žmonės ant kranto atsikvošėjo iš nustebimo, valtis jau buvo pakelta ant denio. Kontrabandininkas stovėjo jute, viena ranka apkabinęs merginą, kita mojuodamas žado netekusiems žmonėms krante. Judora, dar ne visai atsipeikėjusi, tyliai šnabždėjo atsisveikinimo žodžius Alidai ir tėvui. Brigantina išsmuko iš įlankos, ir ją ėmė supti okeano bangos. Bematant grakštus brigantinos rangautas su burėmis truputį palinko į priekį nuo pietų brizo jėgos, ir laivas nuskrido, paskui save palikdamas putojantį kilvaterį.

Jau netoli buvo vakaras, kai Alida ir Ladlou paliko vilos veją. Dar prieš valandą iš čia buvo matyti tamsus brigantinos korpusas, virš kurio baltavo burių debesis. Veikiai dingo iš akių korpusas, ir burės viena po kitos paniro vandenyne, kol pagaliau tik baltas taškelis švietė tolumoje. Po minutės ir jis ištirpo horizonte.

Ladlou ir Alidos vestuves gaubė vos juntamas liūdesys. Ir vienas, ir kitas buvo iš širdies susirūpinę išplaukusiųjų likimu,

nes Alida spėjo juos nuoširdžiai pamilti, o Ladlou jautė didelę pagarbą bebaimiui jūrininkui.

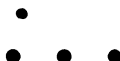
Metai bėgo, bet neramūs žvilgsniai vis dar skrido iš vilos į okeaną. Vasarą Alida kiekvieną rytą skubėdavo prie lango, tikėdamasi išvysti kontrabandininko laivą įlankoje. Bet veltui. Brigantina taip ir negrįžo. Nors įžeistas ir ilgesio kankinamas oldermenas slapta liepė išieškoti ir apklausinėti visą Amerikos krantą, jis niekad daugiau neišgirdo nei apie Jūrų Skrajūną, nei apie jo nepralenkiamą „Jūrų burtininkę“.

ДЖЕЙМС ФЕНИМОР КУПЕР
МОРСКАЯ ВОЛШЕБНИЦА
На литовском языке

Redaktorė I. Rudokienė
Viršelis dail. A. Kazakausko
ir A. Kubiliaus
Techn. redaktorius D. Jakubonis
Korektorė M. Bielinskienė

VYRESNIAM MOKYKLINIAM AMŽIUI

Pasirašyta spaudai 1967.X.20.
Leidinio Nr. 5350. Tiražas 25 000 egz.
Popierius 84×108[1]/32 — 5,375 pop. l. =
= 18,01 sp. l.; 21,2 leid. l.

Spaudė Valst. V. Kapsuko-Mickevičiaus v.
spaustuvė Kaune, Lenino pr. 23.
Užsak. Nr. 1935

Kaina 78 kp
7—6—3

U (Amer)
Ku 226

Kaina 78 kp

1967 m. Serija „DRĄSIŲJŲ KELIAI"

J. Korolkovas
ŽMOGUS, KURIAM NEBUVO PASLAPČIŲ

A. Strugackis, B. Strugackis
TOLIMOJI VAIVORYKŠTĖ

G. Sviridovas
RINGAS UŽ SPYGLIUOTOS VIELOS

DRĄSIŲJŲ KELIAI

A. Imermanis
PALYDOVAS META ŠEŠĖLĮ

S. Lemas
NENUGALIMASIS

T. Konstantinas
ŽVAIGŽDĖ NUKRIS VIDURNAKTĮ

A. Guliaškis
AVAKUMO ZACHOVO NUOTYKIAI

A. Diuma
JUODOJI TULPĖ

F. Kuperis
JŪRŲ BURTININKĖ

UŽSIENIO RAŠYTOJŲ
FANTASTINIAI APSAKYMAI